

ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ ΡΟΔΙΟΥ

ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΩΝ Α΄

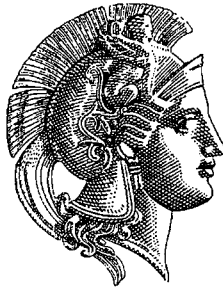
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Α. ΜΑΝΟΥΣΗ

6

ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ ΡΟΔΙΟΥ
ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΩΝ Α΄

ΕΙΣΑΓΩΓΗ, ΑΡΧΑΙΟ ΚΕΙΜΕΝΟ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ, ΣΧΟΛΙΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΑΡΟΣ

ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ

ΑΘΗΝΑΙ 2004

ISBN 960-404-057-X

ISSN 1106-5931

© 2004 ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Κέντρον Ἐρεῦνης τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς Γραμματείας
Ἀναγνωστοπούλου 14 - 106 73 Ἀθήναι

Σελιδοποίηση - Ἐκτύπωση

Γραφικὲς Τέχνες - Ἐκδόσεις ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ

Λ. Συγγροῦ 172, 176 71 Ἀθήναι

Meinem Lehrer Winfried Bühler zum 75. Geburtstag

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τὸ βιβλίον αὐτὸ ἀποτελεῖ τὸν πρῶτον ἐρμηνευτικὸν σχολιασμὸν στὴ νέα ἑλληνικὴ, συνοδευόμενον ἀπὸ μίαν φιλολογικὴν μετάφρασιν, τοῦ Α' Βιβλίου τῶν Ἀργοναυτικῶν τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ Ροδίου καὶ ἐκπονήθηκε στὸ πλαίσιον τῆς ἐρευνητικῆς μου ἀπασχόλησης στὸ Κέντρο Ἑρεῦνης τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς Γραμματείας (πρώην ΚΕΕΕΣ) τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Σκοπὸς τοῦ βιβλίου εἶναι νὰ καλύψῃ ἕνα ἀπὸ πολλοῦ αἰσθητὸ κενὸν στὴ βιβλιογραφία, μίᾳς καὶ ἡ τελευταία ἐρμηνευτικὴ ἔκδοσις εἰδικὰ τοῦ Α' Βιβλίου τῶν Ἀργοναυτικῶν εἶναι ἐκείνη τοῦ Ἰταλοῦ φιλόλογου Anthon Ardizzoni (Ρώμη 1967).

Ἡ τιμητικὴ πρότασις νὰ ἀναλάβω τὴν μετάφρασιν τοῦ ἔπους τοῦ Ἀπολλωνίου καὶ τὴν ἀπαραίτητην πλαισίωσίν της ἀπὸ ἐρμηνευτικὰ σχόλια μοῦ ἐγένετο ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο Πρόεδρον τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΚΕΕΕΣ, Ἀκαδημαϊκὸν Κωνσταντῖνον Τρυπάνη, ὁ ὁποῖος ὑπέβλεπε, ὡς γνωστὸν, ὄχι μόνον ἕνα ἀπὸ τοὺς ἐπιφανέστερους Ἑλληνας φιλόλογους ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ἐμβριθέστερους γνωστούς τῆς ἑλληνιστικῆς ποιήσεως. Ἡ ἀποψή του, τὴν ὁποία συμμεριζόμενοι καὶ ἐγώ, ἦταν ὅτι τὰ Ἀργοναυτικά τοῦ Ἀπολλωνίου δὲν ἀξιόθησαν μίαν ἀξιόπιστην μετάφρασιν καὶ σχολιασμὸν στὰ νέα ἑλληνικά. Μετὰ τὴν πράγματι ἐνδιαφέρουσα –παρὰ τὰ ὅποια της ἀτοπήματα καὶ συγγνωστά λάθη– μετάφρασιν τῶν Ἀργοναυτικῶν σὲ δεκαπεντασύλλαβον στίχον ἀπὸ τὸν ἀκάματον φιλόλογον Ἀντώνιον Κανάκη (Χίος 1935), οἱ μεταφράσεις ποὺ δημοσιεύθησαν τὰ τελευταία χρόνια στεροῦνται φιλολογικῶν ἀξιώσεων.

Στὴν παρούσα ἐργασία, ἡ συγκρότησις τοῦ ἀρχαίου κειμένου βασιίστηκε στὴν ἔγκυρον κριτικὴν ἔκδοσιν τοῦ Francis Vian (Paris 1974). Ὡστόσο, πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι, παρόλο ποὺ σὲ γενικὴν γραμμὴν ἀκολούθησα τὴν ἔκδοσιν τοῦ Vian, σὲ κάποια σημεῖα διαφοροποιήθηκα ἀπὸ αὐτήν, στηριζόμενος σὲ γραφῆς ἄλλων μαρτύρων τῆς χειρογράφου παράδοσης (κωδίκων ἢ καὶ παπύρων), ἀλλὰ καὶ σὲ διορθώσεις φιλόλογων ποὺ θεώρησα προσφορότερες γιὰ τὴν

ἀποκατάσταση τοῦ καμένου. Στὴ μετάφραση προσπάθησα νὰ ἀποδώσω σὲ ἐλεύθερη μορφή ὅσο τὸ δυνατόν πιστότερα τὸ περιεχόμενο ἀλλὰ καὶ τὸ ἰδιαίτερο ὕφος αὐτοῦ τοῦ ὁμολογουμένως δύσκολου ἑλληνιστικοῦ ἔπους. Δὲν ἀδιαφόρησα ὅμως ἐντελῶς καὶ γιὰ τὴν ἔμμετρη μορφή τοῦ πρωτοτύπου, χρωματίζοντας ἀρκετὲς φορὲς τὴ νεοελληνικὴ ἀπόδοση μὲ ἓνα ρυθμικὸ βηματισμό. Τέλος, τὰ ἀναπόφευκτα ἐκτενῆ σχόλια γράφτηκαν μὲ τὴν πρόθεση νὰ βοηθήσουν τὸν ἀναγνώστη στὴν κατανόηση ἑνὸς ἐπικοῦ ποιήματος πὸν τὰ θεμέλιά του μπορεῖ νὰ εἶναι ὁμηρικὰ, ὁ κυρίαρχος τόνος του, ὅμως, εἶναι σαφῶς ἀλεξανδρινός, δηλαδὴ ἓνας ἐπίμονος συνδυασμὸς πολυμάθειας καὶ τέχνης.

Πολλοὶ εἶναι ἐκεῖνοι πὸν μὲ συνέδραμαν πρόθυμα στὴν ὀλοκλήρωση αὐτοῦ τοῦ βιβλίου. Ὁ δάσκαλός μου, ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ἀμβούργου κ. Winfried Bühler καθοδήγησε ἐδῶ καὶ πολλὰ χρόνια μὲ ἀμείωτο ἐνδιαφέρον τὶς μελέτες μου στὸν Ἀπολλώνιο τὸν Ρόδιο καὶ ἦταν αὐτὸς πὸν μὲ μύησε κατὰ τὶς μεταπτυχιακὲς μου σπουδὲς στὴν ἑλληνιστικὴ ποίηση. Ὁ Ἀκαδημαϊκὸς καὶ Ἐπόπτης τοῦ ΚΕΕΛΓ Καθηγητὴς κ. Ἀθανάσιος Καμπύλης, πέρα ἀπὸ τὴν ἐνθάρρυνση καὶ τὴν ἀμέριστη βοήθεια πὸν μοῦ προσέφερε καθ' ὅλη τὴ διάρκειά τῆς ἐρευνητικῆς μου ἀπασχόλησης στὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, διάβασε ὀλόκληρο τὸ κείμενο καὶ πρότεινε διορθώσεις πὸν υἱοθέτησα. Ὅφειλω καὶ στοὺς δύο μεγάλῃ εὐγνωμοσύνη. Θερμότητες εὐχαριστίες ὀφείλω ἐπίσης στὸν Πρόεδρο καὶ τὰ μέλη τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΚΕΕΛΓ πὸν ἐνέκριναν τὴν ἔκδοση τοῦ παρόντος βιβλίου, καθὼς καὶ στὴν τ. Διευθύντρια τοῦ ἴδιου Κέντρου, Καθηγήτρια τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Γεωργία Ξανθάκη-Καραμάνου γιὰ τὴ συμπαράστασή της καὶ τὶς χρήσιμες ὑποδείξεις καὶ συμβουλές της κατὰ τὸ χρονικὸ διάστημα τῆς ὑπηρεσίας μου στὸ ΚΕΕΕΣ (τώρα ΚΕΕΛΓ). Θέλω ἀκόμη νὰ εὐχαριστήσω θερμὰ τὸν φίλο καὶ συνάδελφο Πάνη Βάσση, Καθηγητὴ στὸ Πανεπιστήμιο Κρήτης, ὁ ὁποῖος, παρὰ τὸν φόρτο ἐργασίας του, μοῦ προσέφερε ἀφειδῶς τὶς γνώσεις του σὲ ζητήματα ἠλεκτρονικῆς τυπογραφίας. Ὑπόχρεος εἶμαι ἐπίσης στοὺς Καθηγητὲς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Λιάνα Χατζηκώστα καὶ κ. Γεράσιμο Χρυσάφη πὸν διάβασαν τὸ βιβλίο σὲ μία προηγούμενη φάση καὶ μοῦ ἔκαναν χρήσιμες ἐπισημάνσεις, καθὼς καὶ στοὺς συναδέλφους μου Ἐρευνητὲς στὸ ΚΕΕΛΓ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν Ἑλένη Παπᾶ καὶ Κωνσταντῖνο Οἰκονομάκο καὶ στὴ Βιβλιοθηκονόμο τοῦ Κέντρου Ἑλένη Μαστρογεωργίου γιὰ τὴν ἀδιάλειπτη συμπαράστασή τους. Τέλος, ὀφείλω ἓνα μεγάλο εὐχαριστῶ στοὺς ἀγαπημένους μου φίλους Βάνα Νικολαΐδου-Κυριανίδου καὶ Σταῦρο Περεντίδη, Καθηγητὲς σήμερα στὸ Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ὄχι μόνον γιὰ τὴν ἀπάλλαξή μου ἀπὸ τὴν ἀπόφραση καὶ τὸ ἐρμηνευτικὸ ὑπόμνημα ἀπὸ σφάλματα καὶ ἄστοχες διατυπώσεις, ἀλλὰ κυρίως γιὰ τὴν χωρὶς τὴν ἐνθερμὴ τους ἐνίσχυση καὶ τὴν ἀγάπη τους τὸ βιβλίο αὐτὸ δὲν θὰ εἶχε ὀλοκληρωθεῖ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	IX
ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΕΣ	XIII
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	
I. Ὁ Ἀπολλώνιος Ρόδιος καὶ ἡ ἐποχὴ του	1
II. Ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Ἀπολλωνίου	5
III. Τὰ Ἀργοναυτικά	8
IV. Δομὴ καὶ περιεχόμενο τοῦ Α΄ Βιβλίου	15
V. Σύντομη ἐπισκόπηση τῆς ἱστορίας καὶ τῆς χειρόγραφης παράδοσης τοῦ κειμένου τῶν Ἀργοναυτικῶν	16
VI. Σημείωση γιὰ τὸ κείμενο, τὴ μετάφραση καὶ τὰ ἐρμηνευτικὰ σχόλια	24
CONSPECTUS SIGLORUM	28
ΚΕΙΜΕΝΟ - ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ	31
ΣΧΟΛΙΑ	119
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	333
ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΑΡΧΑΙΩΝ ΧΩΡΙΩΝ	349

ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΕΣ

- An. Ox. Anecdota Graeca e codd. man. bibliothecarum Oxoniensium, ed. J. A. Cramer, vol. I-IV, Oxford 1835-37
- An. Par. Anecdota Graeca e codd. man. Bibliothecae Regiae Parisiensis, ed. J. A. Cramer, vol. I-IV, Oxford 1839-41
- Ardizzoni (1967) A. Ardizzoni, Apollonio Rodio. Le Argonautiche, libro I. Testo, traduzione e commentario, Roma
- Bühler, Zen. Ath. Zenobii Athoi proverbia vulgari ceteraque memoria aucta editit et enarravit W. Bühler, vol. I, IV, V, Göttingen 1987, 1982, 1999
- CA Collectanea Alexandrina, ed. J. U. Powell, Oxford 1925
- CAF Comitorum Atticorum Fragmenta, ed. T. Kock, Leipzig 1880-1888
- Chantraine, Gr. hom. P. Chantraine, Grammaire homérique, tom. 1: Phonétique et morphologie, Paris 1958³, tom. 2: Syntaxe, Paris 1953
- Cougny E. Cougny, Epigrammatum anthologia Palatina cum Planudeis et appendice nova, vol. III, Paris 1890
- C.P.G. Corpus Paroemiographorum Graecorum, ed. E. L. v. Leutsch et F. G. Schneidewin, vol. I-II, Göttingen 1839-1851
- DA Dictionnaire des Antiquités Grecques et Romaines, edd. Ch. Daremberg - Edm. Saglio, Paris 1887 κ.έ., ἀνατ. Graz 1962-1963
- DELG P. Chantraine, Dictionnaire étymologique de la langue grecque. Histoire des mots, tom. 1-4, Paris 1968-1980
- DK Die Fragmente der Vorsokratiker, ed. H. Diels - W. Kranz, Berlin 1952⁶
- EGF Epicorum Graecorum Fragmenta, ed. M. Davies, Göttingen 1988
- Ep. Gr. Epigrammata Graeca ex lapidibus conlecta, ed. G. Kaibel, Berlin 1878
- Et. Gen. (A) Etymologicum Genuinum (Vaticanus gr. 1818)
- Et. Gen. (B) Etymologicum Genuinum (Laur. S. Marci 304, ed. E. Miller, Mélanges de littérature grecque, Paris 1868)
- Et. M. Etymologicum Magnum, ed. Th. Gaisford, Oxford 1848, ἀνατ. Amsterdam 1967
- FGrHist Die Fragmente der griechischen Historiker, ed. F. Jacoby, pars I-III, Berlin/Leiden 1923-1958. G. Schepens (ed.), pars IV, Leiden 1998

- FHG Fragmenta Historicorum Graecorum, ed. C. et Th. Müller, Paris 1841-1870
- GDRK Die griechischen Dichterfragmente der römischen Kaiserzeit, ed. E. Heitsch, Bd. I-II, Göttingen 1963²-1964²
- Glei (1996) Apollonios von Rhodos. Das Argonautenepos. Herausgegeben, übersetzt und erläutert von R. Glei und S. Natzel-Glei, Bd. 1: Erstes und zweites Buch, Darmstadt
- Gr. Gr. Grammatici Graeci I-IV, ed. A. Hilgard, A. Lentz, R. Schneider, G. Uhlig, Leipzig 1867-1910
- HE The Greek Anthology: The Hellenistic Epigrams, edd. A. S. F. Gow - D. L. Page, Cambridge 1965
- IG Inscriptiones Graecae, Berlin 1873 κ.έ.
- Kühner-Blass R. Kühner - F. Blass, Ausführliche Grammatik der griechischen Sprache. Teil I: Elementar- und Formenlehre, Bd. 1-2, Hannover 1890³-1892³
- Kühner-Gerth R. Kühner - B. Gerth, Ausführliche Grammatik der griechischen Sprache. Teil II: Satzlehre, Bd. 1-2, Hannover 1898³-1904³
- LfrgE Lexikon des frühgriechischen Epos, edd. B. Snell et al., Göttingen 1955 κ.έ.
- Lex. Hom. H. Ebeling, Lexicon Homericum, vol. I-II, Leipzig 1880-1885
- LIMC Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae, vol. I-VIII, Zürich/München/Düsseldorf 1981-1997
- LSJ H. G. Liddell - R. Scott - H. S. Jones, A Greek-English Lexicon, Oxford 1940⁹
- Nilsson, GGR M. Nilsson, Geschichte der Griechischen Religion, I-II, München 1967³-1988⁴
- Π.Α. Παλατινή Ἀνθολογία
- Pape-Benseler W. Pape - G. Benseler, Wörterbuch der griechischen Eigennamen, I-II, Braunschweig 1911, ἀνατ. Graz 1959
- PCG Poetae Comici Graeci, edd. R. Kassel et C. Austin, Berlin/New York 1983 κ.έ.
- PG Patrologiae cursus completus, series Graeca, ed. J. P. Migne, Paris 1857 κ.έ.
- PEG Poetae Epici Graeci. Testimonia et Fragmenta, ed. A. Bernabé, Stuttgart/Leipzig 1996²
- PLF Poetarum Lesbiorum Fragmenta, edd. E. Lobel - D. L. Page, Oxford 1955
- PMG Poetae Melici Graeci, ed. D. L. Page, Oxford 1962
- PMGF Poetarum Melicorum-Graecorum Fragmenta, ed. M. Davies, I, Oxford 1991

- RE Paulys Realencyclopädie der classischen Altertumswissenschaft, edd. G. Wissowa et al., Stuttgart/München 1893-1980
- Roscher Ausführliches Lexikon der griechischen und römischen Mythologie, hrsg. von W. H. Roscher, Leipzig 1884-1937
- Schwyzler E. Schwyzler, Griechische Grammatik, Bd. I: Lautlehre, Wortbildung, Flexion, München 1939
- Schwyzler-Debrunner E. Schwyzler, Griechische Grammatik, Bd. II: Syntax und syntaktische Stilistik, vervollständigt und hrsg. von A. Debrunner, München 1950
- SH Supplementum Hellenisticum, ed. H. Lloyd-Jones & P. Parsons, Berlin/New York 1983
- SLG Supplementum Lyricis Graecis, ed. D. L. Page, Oxford 1974
- SVF Stoicorum Veterum Fragmenta, ed. J. von Arnim, vol. I-IV, Leipzig 1903-1924
- TrGF Tragicorum Graecorum Fragmenta, edd. B. Snell et al., Göttingen 1971 κ.έ.
- Vian (1974) Apollonios de Rhodes, Argonautiques. Tome I: Chants I-II. Texte établi et commenté par F. Vian et traduit par E. Delage, Paris

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I. 'Ο 'Απολλώνιος Ρόδιος και ή εποχή του

Όπως είναι γνωστό, ή έλληνοιστική εποχή¹ χαρακτηρίζεται από δύο σημαντικές αλλαγές: πρώτον, οί έκστρατείες του Άλεξάνδρου και οί έλληνοιστικές μοναρχίες έφεραν την εξάπλωση τής έλληνοιστικής γλώσσας και του πολιτισμού έως τά βάθη τής Άσίας και τή βόρεια Άφρική. Οί Έλληνες, οί όποιοι έγκαταστάθηκαν εκεί διατήρησαν τό δικό τους τρόπο ζωής και τις ιδιαίτερες πολιτιστικές τους συνήθειες. Τό γεγονός αυτό οδήγησε έν μέρει στον εξελληνοισμό τών περιοχών που κατακτήθηκαν, ένώ και οί Έλληνες δέχτηκαν έπιρροές από τους ντόπιους πληθυσμούς, κυρίως στον τομέα τής θρησκείας², όπου παρατηρείται ένας ένδιαφέρων συγκρητισμός έλληνοιστικών δοξασιών και άνατολικών μυστηριακών άντιλήψεων.

Η δεύτερη σημαντική αλλαγή που χαρακτηρίζει τόν έλληνοιστικό κόσμο έχει να κάνει με τις νέες πολιτικές συνθήκες³. Ένώ ή πολιτική ζωή τών Έλλήνων καθοριζόταν στην προηγούμενη περίοδο άποφασιστικά από τή δομή τών αυτόνομων πόλεων-κρατών, τώρα όλοι είναι ύπήκοοι μεγάλων, συγκεντρωτικά διοικούμενων μοναρχιών, όπου οί πολίτες από

1. Για τό θέμα τής όριοθέτησης τής έλληνοιστικής εποχής βλ. Kassel (1987).

2. Βλ. κυρίως Nilsson, GGR: II (1988⁴). Πρβλ. επίσης Martin (1987).

3. Για τό θέμα αυτό βλ. ένδεικτικά Will (1979²-1982²) και Gehrke (2000), όπου και έκτενης βιβλιογραφία σχετική με τά βασικά προβλήματα και τις τάσεις τής έρευνας.

υποκείμενα της πολιτικής έχουν υποβαθμισθεί σε αντικείμενά της. Η μετατόπιση όμως της πολιτικής δραστηριότητας από την κυρίως Ελλάδα στην Ανατολή συνοδεύτηκε και από μία ανάλογη μεταφορά της οικονομικής και πολιτιστικής ζωής στα πολύ πλουσιότερα ελληνιστικά κράτη, στα όποια μάλιστα ιδρύθηκαν σημαντικές μητροπόλεις⁴. Την ανάπτυξη των τελευταίων ενίσχυσαν και οι ήγεμόνες, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν ισχυρά οικονομικά και πολιτιστικά κέντρα, όπως η Αλεξάνδρεια, η Πέργαμος, η Πέλλα, η Αντιόχεια, η Ρόδος κ.ά.

Αυτό ισχύει κυρίως για την πρωτεύουσα του κράτους των Πτολεμαίων, την Αλεξάνδρεια, η οποία με τη μεγάλη Βασιλική Βιβλιοθήκη και το Μουσείο της καθίσταται πνευματική μητρόπολη της εποχής. Οι περισσότεροι μελετητές υποστηρίζουν ότι ιδρυτής της Βιβλιοθήκης και του Μουσείου ήταν ο Πτολεμαίος Α΄ ο Σωτήρ, επηρεασμένος από τον περιπατητικό φιλόσοφο Δημήτριο τον Φαληρέα, ο οποίος είχε κερδίσει την εύνοιά του και είχε γίνει σύμβουλός του⁵. Χάρη στη γενναιοδωρία του Πτολεμαίου του Α΄ και τις υποδείξεις του Δημητρίου, η φήμη του Μουσείου εξαπλώθηκε σε όλο τον ελληνιστικό κόσμο και έκανε την Αλεξάνδρεια πόλο έλξης για τους σημαντικότερους λογίους της εποχής.

Ανάμεσά τους ξεχωρίζουν οι λεγόμενοι Αλεξανδρινοί ποιητές, που ονομάζονται έτσι μάλλον επειδή έδρασαν στην Αλεξάνδρεια θητεύοντας κατεξοχήν στην αυλή των Πτολεμαίων και κυρίως γιατί επηρεάστηκαν από την πνευματική παραγωγή και καλλιτεχνική ακτινοβολία της⁶. Η υποστήριξη εκ μέρους των Πτολεμαίων της καλλιτεχνικής και λογοτεχνικής δραστηριότητας είχε ως συνέπεια τη συγκέντρωση της τελευταίας σε στενό κύκλο γύρω από το παλάτι και υπήρξε η αφορμή για

4. Πρβλ. σχετικά την τρίτομη εργασία του Rostovtzeff (1941), αλλά και την πρόσφατη διεξοδική ανάλυση του Green (1990).

5. Πρβλ. ένδεικτικά Pfeiffer (1968) 96-104, Fraser (1972), I: 314-322. Την άποψη ότι η Βιβλιοθήκη ίδρυσε ο Πτολεμαίος Β΄ ο Φιλάделφος υποστήριξε και πάλι τελευταία η Thompson (1987) 106-121, ειδικ. σελ. 112. Η άποψη αυτή δεν έχει γίνει μέχρι σήμερα δεκτή.

6. Πά την ελληνιστική-αλεξανδρινή ποίηση ή βιβλιογραφία είναι ανεξάντλητη. Άς σημειωθούν ένδεικτικά: Couat (1882), Susemihl (1891-1892), Legrand (1924), Wilamowitz-Moellendorf (1924), Körte-Händel (1960²), Fraser (1972), Lesky (1981⁵) 882-1104, Schwinge (1985), Hutchinson (1988), Bulloch στό: Easterling-Knox (1994²) 712-813, Cusset (1999), Hunter στό: Nesselrath (2001) 249-271, Fantuzzi-Hunter (2002).

τή δημιουργία αὐλικῆς ποίησης⁷, καθὼς καὶ γιὰ τὴν ἀνάπτυξη συγκεκριμένων λογοτεχνικῶν εἰδῶν. Αὐτὸ εἶχε ὡς συνέπεια νὰ περιορισθεῖ ἀριθμητικὰ τὸ κοινὸ στὸ ὁποῖο ἀπευθυνόταν ἡ λογοτεχνία. Ἐνῶ στὸν 5ο αἰῶνα π.Χ. ἡ τραγωδία καὶ ἡ κωμωδία, στενὰ συνδεδεμένες μὲ τοὺς θεσμοὺς τῆς δημοκρατικῆς Ἀθήνας, ἀποτείνονταν στὸ σύνολο τῶν πολιτῶν, τώρα τὸ κοινὸ τῆς ἀλεξανδρινῆς ποίησης ἦταν κυρίως ἡ ἀνώτερη ἑλληνικὴ τάξη στὸ περιβάλλον τῆς αὐλῆς. Ὁ Ἀλεξανδρινὸς ποιητὴς γράφει καὶ συνθέτει περισσότερο ὡς καλλιτέχνης καὶ ὄχι ὡς πολίτης. Ἐνδιαφέρεται νὰ τὸν ἐγκρίνουν καὶ νὰ τὸν χαροῦν ὀρισμένα ἐκλεκτὰ ἄτομα, προστάτες ἢ καλλιεργητὲς τῆς ποίησης· διαπιστώνουμε τὴν ἀντίληψη ποὺ ἐκφράζεται ὡς *ars gratia artis*.

Ἔτσι, ἡ γλῶσσα τῶν ποιητῶν γίνεται τώρα δυσκολότερη, γεμάτη νέους γλωσσικοὺς σχηματισμοὺς, ὑπαινιγμοὺς καὶ ἅπαξ λεγόμενα. Ὅλους τοὺς Ἀλεξανδρινοὺς τοὺς βαραινεῖ ἡ κλασικὴ παράδοση· μπροστὰ στὴν πλούσια καὶ ἐκφραστικὴ γλῶσσα, ἀλλὰ καὶ τὴ δημιουργικὴ φαντασία αὐτῆς τῆς παράδοσης στέκονται μὲ θαυμασμὸ καὶ μὲ τὴν προκατάληψη πὼς εἶναι ἀδύνατον νὰ πρωτοτυπήσουν. Παρόλα αὐτὰ, ἀσχολήθηκαν συστηματικὰ μὲ τὰ ἰωνικὰ ποιητικὰ πρότυπα καὶ κατάφεραν νὰ καλλιεργήσουν μὲ ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία, μεταξὺ ἄλλων, τὸ ἐπίγραμμα, τὴν ἐλεγεία, τὸ ἔπος (μυθολογικὸ ἢ διδακτικὸ) καὶ τὸ νέο ποιητικὸ εἶδος, τὸ «εἰδύλλιον». Τὸ ἰδιαίτερο ταλέντο τοὺς ἔγκειται στὸ γεγονός ὅτι, χωρὶς νὰ ξεφεύγουν ἀποφασιστικὰ ἀπὸ τὴν παράδοση, προσπάθησαν νὰ ἀναμείξουν καὶ ἐν μέρει νὰ παραλλάξουν τὶς παλιὲς γνωστὲς μορφὲς τῆς ποίησης. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖο χαρακτηρίζει ἰδιαίτερα τὴν ἀλεξανδρινὴ ποίηση εἶναι ἡ λογιότητα καὶ ἡ λεπτότητα (*αἱ λεπταὶ ῥήσιες*), ὁ συνδυασμὸς πολυμάθειας καὶ τέχνης, ὅπως αὐτὸς ἐμφανίζεται κυρίως στὸ ἔργο τοῦ Καλλιμάχου ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ Ροδίου γι' αὐτὸ καὶ δικαίως χαρακτηρίζονται *poetae docti*⁸.

7. Πρὸβλ. ἐνδεικτικὰ Weber (1993) καθὼς καὶ τὴν πρόσφατη ἐνδιαφέρουσα μελέτη τῆς Stephens (2002).

8. Πρῶτος χαρακτηρίζεται ἔτσι ὁ Φιλίτας ἀπὸ τὴν Κῶ (*ποιητῆς ἅμα καὶ κριτικός*, Στράβων 14.2.19). Τὸν ἴδιο χαρακτηρισμὸ πρέπει νὰ ἀποδώσουμε καὶ στὸν ἄλλο σημαντικὸ πρόδρομο τῆς ἀλεξανδρινῆς ποίησης, τὸν Ἀντίμαχο τὸν Κολοφώνιο, ὁ ὁποῖος ἐντυπώσασε τοὺς μετέπειτα ποιητὲς, ἐπειδὴ πρόσθεσε στὴν ποιητικὴ γλῶσσα σπάνιες καὶ δυσερμηνευτὲς λέξεις, ἂν καὶ ἡ ἔλλειψη κομψότητας καὶ ἐκλεπτυσμένης διατύπωσης στὴν ποίησή του ἐνοχλοῦσε, καθὼς φαίνεται, τὸν Καλλιμάχο, ὁ ὁποῖος δὲν τὸν ἐκτιμοῦσε ἰδιαίτερα.

Ένας άλλος σημαντικός νεωτερισμός τῶν Ἀλεξανδρινῶν ποιητῶν ἦταν ἡ ἀλλαγὴ, κατὰ κάποιον τρόπο, τοῦ παραδοσιακοῦ μυθολογικοῦ περιεχομένου τῆς ποίησης. Ἐγκαταλείπουν πλέον τὸν ὀμηρικό μυθολογικό κύκλο, πού εἶχε καταστῆ ἤδη πανελλήνιος, καὶ ἀξιοποιοῦν τοὺς τοπικούς μύθους καὶ θρύλους, διευρύνοντας μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο τὴ θεματολογία τους καὶ καινοτομοῦντας πάνω στὸ παλαιὸ μυθολογικὸ ὕλικό.

Ἡ ποίηση ἐγκαταλείπει πιά τὰ ἠθικά παραγγέλματα, τὴν παιδαγωγικὴ δηλ. διάσταση πού μαζί μὲ τὴν ψυχαγωγικὴ διέκρινε τὴ λογοτεχνία τῶν ἀρχαϊκῶν καὶ κλασικῶν χρόνων. Ἐπιδιώκει τώρα μόνον τὴν τέρψη τῶν ἀνθρώπων, ἡ μὲν λόγια ποίηση μέσω τῆς δεξιοτεχνίας, ἐνῶ ἡ δημοτικὴ μέσω τῆς μίμησης, δηλ. τῆς πιστῆς εἰκονογράφησης τῆς σύγχρονης ζωῆς μὲ ὅλη τῆς τὴν τραχύτητα (πρβλ. τοὺς μίμους τοῦ Ἡρόνδα). Τὸ ἐνδιαφέρον, ὅμως, εἶναι ὅτι τὸ πρωταρχικὸ στοιχεῖο κάθε πιστῆς μίμησης, ὁ ρεαλισμός⁹, ξεκινώντας ἀπὸ τὴ δημοτικὴ ἐξαπλώθηκε σὲ ὀλόκληρη τὴν Ἀλεξανδρινὴ ποίηση, ἀξιοποιώντας λεπτομέρειες ξένες πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς κλασικῆς ποίησης.

Συμπερασματικὰ μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι ἡ ποίηση κατὰ τὴν ἑλληνιστικὴ περίοδο χάνει τὴ θέση πού κατεῖχε παλαιότερα στὸν ἀνθρώπινο βίο, ἐφόσον δὲν γράφεται πιά κυρίως γιὰ δημόσια παρουσίαση. Τὰ σημαντικὰ στοιχεῖα τῆς νέας ποιητικῆς τεχνικῆς εἶναι ἡ λογιότητα καὶ ἡ ἐκζήτηση στὰ θέματα καὶ τὴ διατύπωση, ὁ ὑπαινιγμός καὶ τὸ παράθεμα. Ἐπίσης, στὰ ποιητικὰ ἔργα τῆς ἐποχῆς αὐτῆς συναντᾶμε μία σαφὴ εὐαισθησία γιὰ θέματα καὶ περιοχές, πού μέχρι τότε δὲν εἶχαν ἀπασχολήσει ιδιαίτερα τὴν ποίηση, ὅπως εἶναι: οἱ γεμάτες πάθος καὶ νοσταλγία περιγραφές τῆς φύσης, οἱ λεπτομέρειες στὴν περιγραφή τοῦ παιδικοῦ καὶ ἑταιρικοῦ ἔρωτα, ἡ ψυχολογία τῆς γυναίκας, ἡ προσοχὴ στὴ φυσικότητα καὶ ιδιαιτερότητα τοῦ παιδιοῦ, τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν καθημερινὴ ἀγροτικὴ ἢ ἀστικὴ ζωὴ καὶ τέλος ἡ ἀναφορὰ σὲ ξεχασμένους τοπικούς θρύλους καὶ σπάνια λαϊκὰ δρώμενα καὶ ἔθιμα. Πιά τὴν κατανόηση, ἐπομένως, τῶν συνθέσεων τῶν ἑλληνιστικῶν-ἀλεξανδρινῶν ποιητῶν ἀπαιτεῖται, πέραν τῆς ποιητικῆς εὐαισθησίας, καὶ ἡ παιδεία ἐκείνη πού θὰ ἀποκρυπτογραφήσει ὅλα τὰ βασικὰ τῆς γνωρίσματα, τὰ ὁποῖα καθορίζουν καὶ τὸν ιδιαίτερο χαρακτήρα τῆς ἐν λόγω δημιουργίας.

9. Βλ. τὴ σχετικὴ μελέτη τοῦ Zanker (1987).

II. Ἡ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Ἀπολλωνίου¹⁰

Ὁ Ἀπολλώνιος, γιὸς τοῦ Σιλλέως, εἶναι ἀναμφισβήτητα ὁ πιὸ γνωστός ἐπικός ποιητὴς τῶν ἐλληνιστικῶν χρόνων. Ζεῖ περίπου ἀπὸ τὸ 295 μέχρι τὸ 215 π.Χ. κυρίως στὴν Ἀλεξάνδρεια, ὅπου ἀπὸ τὸ 260 ὑπῆρξε διδάσκαλος τοῦ Πτολεμαίου Γ' τοῦ Εὐεργέτη καὶ διευθυντὴς τῆς Μεγάλης Βιβλιοθήκης τοῦ Μουσείου.

Τὶς κυριότερες πληροφορίες γιὰ τὸ βίο τοῦ Ἀπολλωνίου τὶς ἀντλοῦμε ἀπὸ τὶς ἀκόλουθες πηγές: (α) ἀπὸ τοὺς δύο «Βίους», οἱ ὅποιοι συνοδεύουν τοὺς χειρόγραφους κώδικες τῶν *Ἀργοναυτικῶν* (ἔκδ. Wendel, 1935: *Prolegomena*, σελ. 1-2)¹¹, (β) ἀπὸ τὸ ἀντίστοιχο λήμμα στὴ *Σούδα* (α 3419) καὶ τέλος (γ) ἀπὸ τὸν πάπυρο P. Oxy. 1241 (2ος αἰ. μ.Χ.), στὸν ὁποῖο διασώζεται ὁ περιφημὸς κατάλογος τῶν «Προστατῶν», δηλ. Διευθυντῶν, τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἀλεξάνδρειας. Σύμφωνα μὲ τὶς μέχρι πρόσφατα ἰσχύουσες γραμματολογικὲς μας γνώσεις, οἱ ὁποῖες στηρίζονταν στοὺς ἀρχαίους βιογράφους, ὁ Ἀπολλώνιος δὲν καταγόταν ἀπὸ τὴν Ρόδο («Ρόδιος» ὀνομάσθηκε ἴσως λόγῳ τοῦ ὅτι ἔζησε γιὰ ἀρκετὸ χρόνο στὸ νησί αὐτό), ἀλλὰ ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια (πρβλ. *Σούδα* α 3419, ἀλλὰ καὶ Στράβων 14.2.13) ἢ ἀπὸ τὴν Νάυκρατη (πρβλ. Ἀθηναίου *Δειπν.* 7.19.1 Kaibel, καὶ Αἴλιαν. *Περὶ ζῳῶν ἰδιότ.* 15.23.18). Συγκεκριμένα, οἱ «Βίοι» ἀναφέρονται σὲ μία πιθανὴ «ἀπόδραση» τοῦ Ἀπολλωνίου στὴ Ρόδο, ὅπου ἐπεξεργάσθηκε καὶ ἀναθεώρησε δῆθεν τὸ ποίημά του, λόγῳ κάποιας ἀποτυχημένης ἐπίδειξης τῶν *Ἀργοναυτικῶν* στὴν Ἀλεξάνδρεια. Αὐτὴ ἢ ἀναφορὰ στηρίζεται μᾶλλον στὴ γνωστὴ προσπάθεια μᾶς ἐπεξεργασίας τοῦ Α' καὶ ἐν μέρει τοῦ Β' Βιβλίου ἐκ μέρους τοῦ Ἀπολλωνίου· πρόκειται γιὰ τὴν ἐπονομαζόμενη «*προέκδοσιν*», στίχοι τῆς ὁποίας παρατίθενται στὰ

10. Πληρέστερη πραγμάτευση στοὺς Lesky (1981⁵) 1005-1016, Herter (1973) 15-56, Bulloch στό: Easterling-Knox (1994²) 768-785, Hunter (1996) 874-879, Fusillo (1993) 107-143 καὶ Fantuzzi-Hunter (2002) 121-175. Τὸ ἐνδιαφέρον τῆς ἔρευνας γιὰ τὸν Ἀπολλώνιο ἔχει τὰ τελευταῖα δεκαπέντε χρόνια ἰδιαίτερος ἀναζωογονηθεῖ. Δεῖγμα αὐτοῦ τοῦ ἐνδιαφέροντος ἀποτελοῦν καὶ οἱ προσφάτως ἐκδοθέντες συλλογικοὶ τόμοι τῶν Harder-Regtuit-Wakker (2000) καὶ Papanghelis-Rengakos (2001), μὲ πολὺ ἐνδιαφέρουσες συμβολές καὶ ἐπτενὴ βιβλιογραφία. Πὰ τὴν κατάσταση καὶ τὶς προοπτικὲς τῶν σπουδῶν στὰ *Ἀργοναυτικά* πρβλ. ἐπίσης τὸ ἄρθρο τοῦ Hunter «*εἰς ἔτος ἑξ ἔτους γλυκερώτερα: The Argonautica after Hermann Fränkel*», στό: Pretagostini (2000) 63-77.

11. Πὰ τὶς ἀντιφάσεις πού παρατηροῦνται μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν Βίων βλ. τὶς ἐνδιαφέρουσες διαπιστώσεις τοῦ Cameron (1995) 214-219.

ἀρχαία Σχόλια τῶν Ἀργοναυτικῶν¹². Ἡ ἐπαναδιατύπωση ὁμως ὀρισμένων στίχων καὶ ἡ ποιητικὴ ἐπεξεργασία ἰσχνῶν περιγραφῶν ἀπὸ τὸν ἴδιον ποιητὴ δὲν ἀποτελοῦν ἐπαρκῆ λόγο γιὰ τὴ σύσταση τῆς ὑπόθεσης κάποιας πρῶτης λογοτεχνικῆς ἀποτυχίας ἢ κάποιας διένεξής του μὲ τὸν Καλλιμάχο, ποὺ εἶχε ὡς συνέπεια τὴν αὐτοεξορία στὴ Ρόδο καὶ τὴ δῆθεν θριαμβευτικὴ ἐπιστροφή στοὺς κύκλους τῆς Ἀλεξάνδρειας. Τὰ στοιχεῖα τῆς ὑπόθεσης αὐτῆς τῶν ἀρχαίων βιογράφων δὲν στηρίζονται σὲ καμιὰ ἄμεση μαρτυρία καί, ὅπως συμβαίνει μὲ τοὺς περισσότερους ἀρχαίους συγγραφεῖς, δὲν εἶναι ἀξιόπιστα.

Ἐπομένως δὲν ἀποκλείεται ἡ προσωνυμία Ρόδιος νὰ ὀφείλεται σὲ καταγωγή τοῦ ἴδιου ἢ τῆς οἰκογένειάς του ἀπὸ τὸ νησί¹³. Εἶναι γνωστὸ ὅτι ἡ Ρόδος ὑπῆρξε κατὰ τὴν ἑλληνιστικὴ ἐποχὴ σημαντικὸ ἐμπορικὸ καὶ πολιτιστικὸ κέντρο. Σύμφωνα μάλιστα καὶ μὲ τὸν πάπυρο τῆς Ὁξυρύγχου¹⁴, ὁ Ἀπολλώνιος κατεῖχε, ὅπως προαναφέρθηκε, τὴ θέση τοῦ Προστάτου (διευθυντῆ) τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἀλεξάνδρειας ἤδη ἀπὸ πολὺ παλιά, δηλ. μετὰ ἀπὸ τὸν Ζηνόδοτο καὶ πρὶν ἀπὸ τὸν Ἐρατοσθένη. Ὁ δεῦτερος «Βίος» (ἔκδ. Wendel, 1935: Prolegomena, σελ. 2) ἀναφέρει πάλι ὅτι διορίσθηκε μετὰ τὴν ἐπιστροφή του στὴν Ἀλεξάνδρεια. Ἡ χρονολόγηση ὁμως αὐτῆ καὶ ἡ πληροφορία τῆς Σούδας¹⁵ ὅτι διαδέχθηκε τὸν Ἐρατοσθένη ὡς βιβλιοθηκάριος, ὀφείλεται, ἐκτὸς τῆς ὑπόθεσης περὶ αὐτοεξορίας στὴ Ρόδο, καὶ σὲ λανθασμένη ἴσως ταύτιση τοῦ ποιητῆ μὲ τὸν Ἀπολλώνιο Εἰδογράφο, γιὰ τὸν ὁποῖο μαθαίνουμε ἀπὸ τὸν ἐν λόγω πάπυρο ὅτι πράγματι διαδέχθηκε σὲ αὐτὴ τὴ θέση τὸν Ἐρατοσθένη. Τὸ πιθανότερο εἶναι ὅτι ὁ Ἀπολλώνιος διαδέχθηκε τὸν Ζηνόδοτο γύρω στὰ 260 π.Χ. καὶ κράτησε τὴ θέση αὐτὴ μέχρι τῆς ἀνόδου στοὺς θρόνον τοῦ Πτολεμαίου Γ' τοῦ Εὐργέτη (247 π.Χ.).

12. Πρόκειται γιὰ τοὺς στίχους A 285*-286*, 516*-520*, 543*, 726*-727*, 788*-789* καὶ 801*-804* τοὺς ὁποίους πραγματευόμαστε διεξοδικὰ στὰ ἐρμηνευτικὰ σχόλια, καθὼς ἐπίσης καὶ γιὰ τοὺς στίχους B 963*-64*. Πρβλ. ἐιδικότερα Fränkel (1964) 7-11, καθὼς ἐπίσης τὴ διεξοδικὴ συζήτηση τοῦ Mooney (1912) 403-411, τοῦ Fantuzzi (1988) 87-120 καὶ προσφάτως τῶν Schade-Elauteri, «The Textual Tradition of the *Argonautica*», στό: Papanghelis-Rengakos (2001) 27-49, εἰδμ. 29-34.

13. Πρβλ. σχετικὰ Lefkowitz (1981) 117-135, τῆς ἰδίας, «Myth and History in the Biography of Apollonius», στό: Papanghelis-Rengakos (2001) 51-71 καὶ κυρίως τὴν πρόσφατη διαφωτιστικὴ καὶ τεκμηριωμένη μελέτη τοῦ Rengakos (1992) 39-67.

14. Βλ. παραπ. σελ. 5.

15. Βλ. παραπ. σελ. 5.

Ὁ Ἀπολλώνιος πρέπει νὰ μαθήτευσε κοντὰ στὸν Καλλιμάχο (σύμφωνα μάλιστα μὲ τὴν Σούδα ὑπῆρξε μαθητὴς του): τὸ βέβαιο εἶναι ὅτι στὶς σπουδές του συνδέθηκε στενὰ μὲ τὴν κατεύθυνση τῆς καλλιμάχειας σχολῆς, τοῦ συνδυασμοῦ δηλ. ποιήσεως καὶ λογιότητος, χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνει ὅτι ἀκολούθησε πιστὰ ὅλες τὶς ποιητικὲς ἀρχές τοῦ Κυρηναίου ποιητῆ. Παρόλα αὐτά, σὲ διάφορες πηγές τῆς ὕστερης ἀρχαιότητος ἀναφέρεται ἢ πληροφορία ὅτι ταυτίζεται μὲ τὸ λοιδορούμενο ἀπὸ τὸν Καλλιμάχο πρόσωπο στὸ σκωπτικὸ ποίημα *Ἰβίς* (ἀπ. 381-382 Pf., πρβλ. Σούδα κ 227.14-16), πληροφορία πού ἐπιβεβαιώνεται καὶ ἀπὸ τὸ βυζαντινὸ ἱαμβικὸ ποίημα πού παραδίδεται στοὺς κώδικες πρὶν ἀπὸ τοὺς καλλιμάχειους ὕμνους (βλ. Pfeiffer, vol. II. Test. 23.8: *σκώπτω δ' ἐπαραίς ἴβιν Ἀπολλώνιον*)¹⁶. Τὸ βέβαιο, ὅμως, εἶναι ὅτι ὁ Ἀπολλώνιος εἶχε χρησιμοποιήσει μεταξὺ ἄλλων τὴν *Ἐκάλη* καὶ τὰ *Αἴτια*¹⁷ στὴ σύνθεσιν τοῦ δικοῦ του ἐπικοῦ ποιήματος, ἐνῶ σὲ *Ἕμνους* τοῦ Καλλιμάχου ἀνιχνεύονται λέξεις καὶ φράσεις τῶν *Ἀργοναυτικῶν*. Στὸν Ἀπολλώνιο εἶναι ἐμφανὴ καὶ ἄλλα καλλιμάχεια στοιχεῖα, ὅπως ἡ λογιότητα, οἱ ὑπαινιγμοί, τὸ ἐξεζητημένο ὕφος καὶ ἡ δημιουργικὴ μίμηση τοῦ ὁμηρικοῦ λεξιλογίου, καθὼς καὶ οἱ συγχρῆς αἰτιολογικὲς παρεκβάσεις γιὰ μύθους, τοπωνύμια, λατρεῖες κλπ¹⁸. Εἶναι, ἐπίσης, γνωστὸ ὅτι ὁ Ἀπολλώνιος δὲν ἐμφανίζεται στὸν κατάλογο πού μᾶς παραδίδει ὁ πάπυρος PSI 1219 καὶ στὸν ὁποῖο κατονομάζονται οἱ *Τελχῖνες*, δηλαδὴ οἱ λογοτεχνικοὶ ἀντίπαλοι τοῦ Καλλιμάχου· ἡ ἀπόδοσιν, τέλος, στὸν Ἀπολλώνιο τοῦ ἐπιγρ. Π.Α. 11.275, ὅπου ἀσκεῖται αὐστηρὴ κριτικὴ ἐναντίον τοῦ Καλλιμάχου καὶ στὸ ὁποῖο χαρακτηρίζεται ὁ Κυρηναῖος ποιητὴς ὡς *ὁ ξύλινος νοῦς*, δὲν θεωρεῖται πλέον πιθανή¹⁹.

Κατὰ τὴ συνήθεια τῆς ἐποχῆς του, ὁ Ἀπολλώνιος ἔγραψε ποιήματα γιὰ *κτίσεις πόλεων*, ἀπὸ τὰ ὁποῖα σώζονται μόνο λίγοι ἑξάμετροι²⁰: γιὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς Ἀλεξάνδρειας, Ναύκρατης, Κάνου, Ρόδου καὶ Κνίδου,

16. Πρβλ. σχετικὰ Bulloch στὸ: Easterling-Knox (1994²) 769, ὅπου σημειώνεται μάλιστα ὅτι καμία ἀπὸ αὐτὲς τὶς πηγές δὲν χρονολογεῖται πρὶν ἀπὸ τὸν 6ο αἰ. μ.Χ.

17. Βλ. παρακ. σημ. 39.

18. Πρβλ. Bulloch στὸ: Easterling-Knox (1994²) 770 καὶ ἀναλυτικότερα DeForest (1994).

19. Βλ. σχετικὰ καὶ Hutchinson (1988) 86 κ.έ.

20. Βλ. CA (Powell), σελ. 5-8, ἀπ. 4-12. Πρβλ. ἐπίσης N. Krevans, «On the Margins of Epic: The Foundation-Poems of Apollonius», στὸ: Harder-Regtuit-Wakker (2000) 69-84.

ἴσως καὶ τῆς Λέσβου. Συνέθεσε ἐπίσης σὲ χωλιάμβους τὸ ποίημα *Κάνω-βος*²¹. Γνωρίζουμε ἐπίσης ὅτι συνέγραψε καὶ φιλολογικὲς πραγματείες, τῶν ὁποίων δυστυχῶς ἔχουν σωθεῖ μόνον οἱ τίτλοι²². Πὰ τὰ ὁμηρικὰ κείμενα εἶναι γνωστὴ ἡ ἐργασία του *Πρὸς Ζηνόδοτον*, γιὰ τὴν ὁποία γίνεται ἀναφορὰ καὶ στὰ Σχόλια τοῦ Ὀμήρου²³. Ἀσχολήθηκε ἐπίσης μὲ τὸν Ἡσίοδο (Σχόλια στὸ ἀμφισβητούμενο ἔργο του *Ἀσπίς*), τὸν Ἀρχίλοχο καὶ ἴσως τὸν Ἀντίμαχο²⁴. Ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ Ἀπολλωνίου σώθηκαν, ὡς γνωστόν, μόνον τὰ *Ἀργοναυτικά* πού ἀπὸ πολλοὺς θεωρήθηκαν ἀπλῶς ὡς ἓνα ἔπος μετάβασης ἀπὸ τὸν Ὀμηρὸ στὸν Βεργίλιο. Πρόκειται, ὅμως, γιὰ ἓνα ἑλληνιστικὸ ἐπικὸ ποίημα στὸ ὁποῖο διαφαίνονται ὄχι μόνον οἱ φιλολογικὲς γνώσεις τοῦ Ἀπολλωνίου, ἀλλὰ καὶ ἡ ποιητικὴ του εὐαισθησία καὶ τέχνη. Μπορεῖ ὁ Ἀπολλώνιος νὰ παραμένει ὁ *ὁμηρικώτατος* ὄλων τῶν ἑλληνιστικῶν ποιητῶν, ἢ ἐπιθυμία του ὅμως νὰ διαφοροποιηθεῖ ἀπὸ τὸ ἀρχαῖο του πρότυπο εἶναι, ὅπως θὰ δοῦμε, ἰδιαίτερα αἰσθητὴ, τόσο σὲ γλωσσικὸ-ύφολογικὸ ἐπίπεδο, ὅσο καὶ σὲ ἐκεῖνο τῆς πραγμάτευσης τοῦ μύθου ἢ τῆς παρουσίας τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων.

III. Τὰ Ἀργοναυτικά

Στὰ τέσσερα Βιβλία τῶν *Ἀργοναυτικῶν* (5.835 ἑξάμετροι στίχοι) ὁ Ἀπολλώνιος διηγεῖται τὸ ταξίδι τῆς Ἀργῶς στὴν Κολχίδα μέσω τῆς Προποντίδας καὶ τῆς Μαύρης Θάλασσας (Βιβλ. Α, Β), τὴν ἀρπαγὴ τοῦ χρυσόμαλλου δέρατος μὲ τὴ βοήθεια τῆς Μήδειας (Βιβλ. Γ) καὶ τὴν ἐπιστροφή στὴν Ἰωλκὸ μέσω τοῦ Ἰστρου, Ἡριδανοῦ, Ροδανοῦ, Τυρρηνικοῦ πελάγους, Φαιάκων, Λιβύης καὶ Κρήτης (Βιβλ. Δ)²⁵.

Ἀναμφίβολα, ὁ ποιητὴς συμβουλευτῆκε μεγάλο ἀριθμὸ πηγῶν, πολ-
λὲς ἀπὸ τίς ὁποῖες ἀναφέρουν ἤδη τὰ ἀρχαῖα σχόλια. Στὰ ὁμηρικὰ ἔπη

21. Βλ. CA (Powell), σελ. 4 κ.έ., ἀπ. 1-3.

22. Βλ. CA (Powell), σελ. 8.

23. Πρβλ. Merkel (1854): *Prolegomena*, LXXIII κ.έ., ὅπου καὶ τὰ σχετικὰ χωρία. Βλ. ἐπίσης Erbse (1953) 163-196 καθὼς καὶ τίς ἐιδικὲς μελέτες τοῦ Rengakos (1993), κυρίως 49 κ.έ., καὶ τοῦ ἰδίου (1994).

24. Πρβλ. Pfeiffer (1968) 144 κ.έ.

25. Πὰ τὸν ἀργοναυτικὸ μῦθο βλ. τίς ἐνδιαφέρουσες ἐπισημάνσεις τῶν Hunter (1989) 12-21, Green (1997b) 35-71, Dräger (1993) *passim* καὶ τοῦ ἰδίου (2001). Ἀπὸ τὴν τελευταία μελέτη βλ. ἐιδικότερα τὸ πρῶτο κεφάλαιο, σελ. 7 κ.έ.: «Der Argonautenmythos vor, bei und nach Apollonios».

γίνεται αναφορά στην Ἀργὼ ὡς *πᾶσι μέλουσα* (Ὀδύσσεια μ 70), πράγμα πού σημαίνει ὅτι θὰ ὑπῆρχαν σχετικὰ προομηρικὰ ἄσματα, ἐνῶ τὸ θέμα τῆς ἀργοναυτικῆς ἐκστρατείας μνημονεύεται καὶ στὸν Ἡσίοδο, *Θεογονία* 992 κ.έ. Ἦδη ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ἦταν γνωστό, ὅτι ὁ Ἐπιμενίδης (FGtHist 457 T 1) εἶχε συνθέσει σχετικὸ ἔπος, στὸ ὁποῖο ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος ἀναφέρεται ὡς ἐξῆς (1. 111): *Ἀργοῦς ναυπηγίαν τε καὶ Ἰάσονος εἰς Κόλχους ἀπόπλουν, ἔπη ἑξακισχίλια πεντακόσια*. Πολλὰ ὀφείλει, ἐπίσης, ὁ Ἀπολλώνιος στὸ πρῶμο ἐπικὸ ποίημα μὲ τίτλο *Ναυπακτικὰ* ἢ *Ναυπάκτια*²⁶, στὴν ἐλεγεία τοῦ Ἀντιμάχου *Λύδη* καὶ ἰδιαίτερα στὸν 40 *Πυθιόνικο* τοῦ Πινδάρου²⁷. Θεωρεῖται πιθανὸ πὼς θὰ εἶχε ὑπόψη του, τέλος, καὶ τοὺς τραγικοὺς ποιητῆς, ὅπως τὸν Αἰσχύλο (Ἀργοναυτικὴ τετραλογία: *Ἀργὼ, Λήμνιοι, Ὑφιπύλη, Κάβειροι*, ἀπ. 35-49 Mette), τὸν Σοφοκλῆ (*Κολχίδες*, ἀπ. 336-349 *Λήμνιοι*, ἀπ. 384-389 καὶ *Σκύθαι*, ἀπ. 546-552 Radt) καὶ τὸν Εὐριπίδη (*Μήδεια, Ἰφιγένεια ἐν Ταύροις*)²⁸. Ἀπὸ τὶς πεξογραφικῆς, τώρα, πηγῆς σημαντικὴ θέση καταλαμβάνουν τὸ ἔργο *Ἱστορίαι* τοῦ Φερεκύδη (1ο μισὸ τοῦ 5ου αἰ. π.Χ.), καθὼς καὶ τὰ ἔργα τοῦ Ἡρόδωρου ἀπὸ τὴν Ἡράκλεια (συγγραφέα μιᾶς ἱστορίας τοῦ Ἡρακλῆ περὶ τὸ 400 π.Χ.) καὶ τοῦ σημαντικοῦ ἱστορικοῦ Τίμαιου τοῦ Ταυρομενίτη (μέσα 4ου ἕως μέσα 3ου αἰ. π.Χ.). Βεβαίως, ὡς διευθυντῆς τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἀλεξάνδρειας, ὁ Ἀπολλώνιος εἶχε στὴ διάθεσή του πλῆθος πραγματειῶν γιὰ τοπικὰ ἦθη καὶ ἔθιμα. Τὶς τελευταῖες, ὡς γνήσιος ἀλεξανδρινὸς ποιητῆς, ἀρέσκειται νὰ τὶς χρησιμοποιεῖ, ἐπιδεικνύοντας τὶς γνώσεις του καὶ ἐξηγώντας, καθὼς ἀναπλάθει τὸ μῦθο, τὰ «αἷτια» ὀνομάτων, μορφῶν λατρείας κ.λπ.

Μολονότι ὑφολογικὰ βρίσκεται πλησιέστερα στὸ ὁμηρικὸ πρότυπο ἀπ' ὅσο ὁ Καλλίμαχος ἢ ὁ Θεόκριτος, ὁ Ἀπολλώνιος μένει πιστὸς στὰ λογοτεχνικὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἐποχῆς του. Μπορεῖ τὰ θεμέλια ἢ καὶ τὰ πλαίσια τοῦ ποιήματός του νὰ εἶναι ὁμηρικά, εἶναι ὅμως σαφὲς ὅτι τὸ πνεῦμα πού κυριαρχεῖ στὸ σύνολο τοῦ ἔργου εἶναι ἀλεξανδρινό. Ἡ βασικὴ

26. Βλ. EGF (Davies), σελ. 145 κ.έ. = PEG (Bernabé), σελ. 123 κ.έ.

27. Πρὸβλ. σχετικὰ Wilamowitz-Moellendorf (1913) 278 κ.έ., καθὼς καὶ Braswell (1988) *passim*.

28. Πὰ τὴν ἐπίδραση τοῦ Εὐριπίδη στὰ *Ἀργοναυτικὰ* τοῦ Ἀπολλωνίου καὶ κυρίως τῆς τραγωδίας τοῦ *Ἰφιγένεια ἐν Ταύροις* βλ. τὴ μελέτη τοῦ D. Sansone, «Iphigeneia in Colchis», στί: Harder-Regtuit-Wakker (2000) 155-172.

του ποιητική μέθοδος μπορεί να χαρακτηριστεί όχι ως άπλή επανάληψη ή μίμηση, αλλά ως ή δημιουργική ανάπλαση του Όμηρου, τόσο ως προς τις τυπικές σκηνές²⁹, τις παρομοιώσεις³⁰ και τις περιγραφές της φύσης³¹ και των ύλικών αντικειμένων, όσο και ως προς τα γλωσσικά-μορφολογικά στοιχεία³². Στα τελευταία ή άλεξανδρινή τεχνοτροπία είναι προφανής και την αναγνωρίζουμε στην ποικιλία (*variatio*) στο ύφος, στους μορφολογικούς νεολογισμούς που στηρίζονται στο όμηρικό λεξιλόγιο, στη διαφορετική σημασιολογική χρήση όμηρικων τύπων, στις συμπυκνωμένες συντακτικές δομές, στην απομάκρυνση από τους λογότυπους³³.

Σχετικά, τώρα, με τον τρόπο που αντιμετωπίζει ο Άπολλώνιος τον έξάμετρο στίχο, ο Hunter³⁴, στηριζόμενος στις παλαιότερες μετρικές παρατηρήσεις των φιλολόγων για τα Άργοναυτικά, διαπιστώνει σωστά ότι ο ποιητής μας δεν μένει πιστός στους πιο αυστηρούς μετρικούς κανόνες του καλλιμάχειου στίχου. Παρόλα αυτά, ο Άπολλώνιος προκρίνει στον έξάμετρο, όπως και ο όμοτεχνός του, τη χρήση περισσότερων δακτύλων παρά σπονδείων³⁵, την «κατά τρίτον τροχάϊον» τομή, τη βουκολική διαί-

29. Πά τις επιδράσεις της όμηρικής παράδοσης στη σύνθεση των τυπικών σκηνών τόσο στον Άπολλώνιο όσο και στον Βεργίλιο, αλλά κυρίως τις αποκλίσεις από αυτήν, βλ. την παλαιά, βασική μελέτη του Arend (1933) 127-151.

30. Όσον αφορά τις παρομοιώσεις στα Άργοναυτικά βλ. μεταξύ άλλων Faerber (1932), Drögemüller (1956), Broeniman (1989), Kouremenos (1996), Reitz (1996), Effe (1996) 290-312, καθώς και του ίδιου, «The Similes of Apollonius Rhodius. Intertextuality and Epic Innovation», στο: Papanghelis-Rengakos (2001) 147-169.

31. Πά την περιγραφή της φύσης στα Άργοναυτικά του Άπολλωνίου βλ. Elliger (1975) 306-317, και κυρίως την ειδική μελέτη της Williams (1991).

32. Πά τη γλώσσα του Άπολλωνίου βλ. ένδεικτικά Boesch (1908), Marxer (1935) (πρβλ. όμως και Fränkel, *Gnomon* 12, 1936, 470-476), Herter (1956) 314-324, Giangrande (1973a), του ίδιου (1976) 271-291, καθώς και την πρόσφατη ένδιαφέρουσα μελέτη του J. Redondo, «Non-Epic Features in the Language of Apollonius Rhodius», στο: Harder-Regtuit-Wakker (2000) 129-154.

33. Πρβλ. σχετικά Fraser (1972) I: 633 κ.έ. Επίσης Campbell (1981), Hunter (1989) 38-42, Vasilaros (1993a) *passim*, Kyriakou (1995) *passim*, Fantuzzi, «Homeric Formulaity in the *Argonautica* of Apollonius of Rhodes», στο: Papanghelis-Rengakos (2001) 171-192 και προσφάτως Fantuzzi-Hunter (2002) 359-380.

34. Βλ. Hunter (1989) 41 κ.έ., με βιβλιογραφία και με χρήση στατιστικά δεδομένα. Πά τη χρήση του έξάμετρου στον Άπολλώνιο σε σύγκριση με τον Όμηρο πρβλ. επίσης τις ειδικότερες απόψεις του Fränkel (19602) 100-156, καθώς και τη βασισόμενη στη θεωρία του Γερμανού φιλόλογου πρόσφατη μελέτη, Vasilaros (1993b) 149-171.

35. Βλ. Hunter (1989) 42, σημ. 186.

ρεση³⁶ και τὸ διασκελισμὸ (Enjambement)³⁷. Ὁ τελευταῖος συνδέεται στενὰ μὲ τὸ νοηματικὸ περιεχόμενο τοῦ στίχου, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ γεγονός ὅτι τὰ Ἀργοναυτικά τοῦ Ἀπολλωνίου συντάχθηκαν ἀπευθείας σὲ μορφὴ γραπτοῦ λόγου, χωρὶς νὰ ἔχουν παραδοθεῖ πρῶτα σὲ προφορικὴ διατύπωση.

Μὲ τὴν ἐκτενὴ πραγμάτευση τοῦ ἀργοναυτικοῦ μύθου σὲ τέσσερα Βιβλία, τὸ ἔπος τοῦ Ἀπολλωνίου δείχνει νὰ ἀντιτίθεται φαινομενικὰ στὴν ποιητολογικὴ ἀρχὴ τοῦ Καλλιμάχου σχετικὰ μὲ τὴν πρωτότυπη, ὀλιγόστιχη καὶ καλοδουλεμένη ποίηση³⁸. Χρησιμοποιώντας πολλὰ ποιητικὰ καὶ πεζὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα μᾶς δίνουν ἀποσπασματικὲς πλευρὲς τοῦ μύθου, ὁ Ἀπολλώνιος διηγεῖται σὲ μία συγκροτημένη ἀφήγηση (*ἐν ἄεισμα διηνεκὲς*) ὁλόκληρη τὴν ἱστορία τῶν Ἀργοναυτῶν. Κατασκευάζει ἐκείνη τὴ «σύνθεση», ἢ ὁποῖα θὰ ἀποτελέσει τὴν κανονιστικὴ μορφὴ τοῦ μύθου γιὰ τοὺς μεταγενέστερους δημιουργούς. Βεβαίως, οἱ συχνὲς παρεκβάσεις, ποὺ στίζουν τὸ ταξίδι τῆς Ἀργῶς πρὸς καὶ ἀπὸ τὴν Κολχίδα, διακόπτουν τὴν κυρίως ἀφήγηση. Ἀντὶ μιᾶς γραμμικῆς, ἐπομένως, συσχέτισης τῶν γεγονότων, χρησιμοποιεῖ ὡς ἄξονα τῆς ἀφήγησής του ἓνα ἄθροισμα μικρῶν πράξεων καὶ μεμονωμένων τόπων καὶ χρονικῶν στιγμῶν. Διαπιστώνεται κατὰ συνέπεια μία δυσαναλογία μεταξὺ τῆς μεγάλης γραμμικῆς ἀφήγησης (πρβλ. ὁμηρικὴ ποίηση) καὶ τῶν ἀναρίθμητων μικρῶν δράσεων τῶν ἡρώων, οἱ ὁποῖες συνιστοῦν ἀφορμὴ γιὰ «αἷτια»³⁹. Στὸν Ὅμηρο ὅλες σχεδὸν οἱ δράσεις εἶναι ἰσορροπες. Ἀντίθετα, ὁ Ἀπολλώνιος, ὑπηρετώντας τὸ ἀλεξανδρινὸ ἰδεῶδες λογιότητα, συντέμνει τὴ μία δράση, χάριν τῆς

36. Ἡ ἀναλογία τῆς κατὰ τρίτον τροχαῖον τομῆς στὸν Ἀπολλώνιο εἶναι 67%, ἐνῶ στὸν Ὅμηρο 57% καὶ τῆς βουκολικῆς διαίρεσης 57% καὶ 47% ἀντίστοιχα· βλ. γιὰ αὐτὸ Hunter (1989) 42. Πρβλ. καὶ West (1982) 153. Πὰ τὸ ἴδιο φαινόμενο στὸ μεθομηρικὸ ἑξάμετρο –κυρίως στὸν Καλλιμάχο καὶ τὸν Νόννο– πρβλ. Maas (1962) 62.

37. Πρβλ. ἐδῶ τὶς διαπιστώσεις τοῦ Parry (1971) 251 κ.έ., Janko (1982) 30 κ.έ., Vella (1982), Kirk (1985) 31 κ.έ., Higbie (1990) 4-19.

38. Ἐνδιαφέροντα σχόλια γιὰ τὶς προγραμματικὲς ἀρχὲς τῆς ἀντίληψης τοῦ Καλλιμάχου γιὰ τὴν ποίηση βλ. στὴ μελέτη τοῦ Schwinge (1985) 5-23, μὲ ἐκτενὴ βιβλιογραφία. Πρβλ. ἐπίσης Hutchinson (1988) 67-68 καὶ 78-84 καθὼς καὶ Παπαγγελῆς (1994) 10 κ.έ., 27 κ.έ. Ὅσον ἀφορᾷ, ὁμως, τὴ σχέση τοῦ ἔπους τοῦ Ἀπολλωνίου μὲ τὴν καλλιμάχεια ποιητικὴ θεωρία βλ. τὶς εὐστοχες παρατηρήσεις τοῦ Hunter (1989) 32-38.

39. Πὰ τὰ «αἷτια» τῶν Ἀργοναυτικῶν καὶ γιὰ τὶς πιθανὲς σχέσεις τους μὲ τὰ Αἷτια τοῦ Καλλιμάχου βλ. Eichgrün (1961) 119-137, Fraser (1972) I: 627-633, Valverde Sánchez (1989) καὶ Albis (1996) 121-132.

σχεδόν υπερβολικής έκτασης μᾶς ἄλλης. Αὐτὴ ἐπομένως ἢ τυπικὴ δυσσαρμονία τοῦ δίνει τὴ δυνατότητα νὰ ἀναπτύσσει λεπτομερῶς τὶς σκηνὲς ποὺ ἐνδιαφέρεται νὰ τονίσει, ἢ ἀπὸ τὴν ἄλλη νὰ ἀκίνητοποιεῖ μία σκηνὴ μέσα στὴ ροὴ τῆς ἀφήγησης, ἀπομονώνοντάς την μὲ ἐντυπωσιακὰ πυκνὸ ὕφος⁴⁰. Μὲ τὶς μεγάλες ἢ μικρὲς αὐτὲς παρεκβάσεις καὶ τὶς αἰτιολογικὲς ἀναφορὲς εἶναι ἐμφανὲς ὅτι ὑπονομεύεται ἐν μέρει ἡ ἐπιδιωκόμενη ἐπικὴ ἀντικειμενικότητα. Μὲ ἄλλα λόγια, πολὺ δύσκολα λησμονοῦμε τὴν παρουσία τοῦ ἴδιου τοῦ ἀφηγητῆ, ὁ ὁποῖος δὲν παραλείπει ἐνίοτε νὰ κάνει αἰσθητὸ τὸ χιοῦμορ του καὶ τὰ προσωπικὰ του σχόλια. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, ὁ τελευταῖος ἐμφανίζεται ἐνώπιον τοῦ ἀναγνώστη σὰν ἀνεξάρτητη προσωπικότητα (π.χ. Α 616-619, Β 541-546, Δ 445-449), ἀρνούμενος νὰ παραμείνει κρυμμένος πίσω ἀπὸ τὰ γεγονότα τῆς ἀφήγησης, ὅπως συμβαίνει συνήθως μὲ τὸν Ὅμηρο⁴¹.

Στὰ Ἀργοναυτικὰ οἱ θεοὶ ἐπεμβαίνουν προσωπικὰ στὰ γεγονότα (ὅπως συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ἐπικὴ παράδοση), ἀλλὰ χωρὶς νὰ καταλύεται ἡ ἀνθρώπινη εὐθύνη⁴². Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἐπίσης ὅτι πολλὲς φορὲς χρησιμοποιοῦν τὴν ἀπάτη (ὅπως καὶ οἱ θνητοὶ) γιὰ νὰ πραγματοποιήσουν τὰ σχέδιά τους, ἐνίοτε μάλιστα ἀναπτύσσουν συμπεριφορὲς ποὺ συνάδουν μὲ τοὺς κανόνες τῆς ἀλεξανδρινῆς κοινωνίας. Τὸ πιὸ γλαφυρὸ παράδειγμα τῆς ἑλληνιστικῆς ἀντίληψης γιὰ τὸ ρόλο τῶν θεῶν εἶναι σαφῶς ἡ χαριτωμένη σκηνὴ τοῦ Γ Βιβλίου (στ. 6-166), στὴν ὁποία ἐμφανίζονται ἡ Ἥρα καὶ ἡ Ἀθηνᾶ νὰ προσπαθοῦν νὰ βροῦν τρόπο γιὰ νὰ ζητήσουν τὴ βοήθεια τῆς Ἀφροδίτης ὑπὲρ τῶν Ἀργοναυτῶν. Ἡ ὑποδοχὴ

40. Πὰ τὴν ἀφηγηματικὴ τεχνικὴ τοῦ Ἀπολλωνίου πρβλ. ἐνδεικτικὰ Händel (1954), Hurst (1967), Beye (1982), Fusillo (1985), Nyberg (1992), Gummert (1992), Thiel (1993), Pietsch (1999a) καὶ Dräger (2001).

41. Πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι οὔτε στὰ Ὅμηρικὰ ἐπι ἀπουσιάζει ἐντελῶς ἡ φωνὴ τοῦ ποιητῆ. Ἀπὸ τὴ σύγχρονη ἔρευνα ἔχουν ἐπισημανθεῖ οἱ τρόποι μὲ τοὺς ὁποίους ὁ ἐπικός ἀφηγητῆς ἐπικοινωνεῖ μὲ τὸ κοινὸ του. Πρόκειται, ἐπὶ παραδείγματι, γιὰ τὶς ἀναφωνήσεις τοῦ ποιητῆ μετὰ τὴν ἐκτέλεση μιᾶς πράξης ἀπὸ κάποιον ἥρωα (βλ. Π 686 κ.ἐ.), ἢ γιὰ τὴ διατύπωση τῶν προσωπικῶν του ἀπόψεων σχολιάζοντας ὀρισμένες πράξεις (βλ. Χ 403-404). Πὰ τὴν ἀφηγηματικὴ τεχνικὴ τοῦ Ὀμήρου πρβλ. μετὰξὺ ἄλλων τὴ σημαντικὴ μελέτη τῆς Irene de Jong (1987), καθὼς καὶ τὶς ἐνδιαφέρουσες παρατηρήσεις τοῦ Edwards (1991) 1-10.

42. Πὰ τοὺς θεοὺς στὰ Ἀργοναυτικὰ τοῦ Ἀπολλωνίου βλ. Klein (1931) 18-31 & 215-257, Händel (1963) 363-381 καὶ εἰδικότερα τὴν ἀξιόλογη μελέτη τοῦ Feeney (1991) 57-98 μὲ βιβλιογραφία.

πού επιφυλάσσει ή έρωτική και άνέμελη Άφροδίτη στις δύο σοβαρές θεές γέμει είρωνικών φιλοφρονήσεων και ύπαινιγμών. Η Ήρα, μιλώντας και έκ μέρους τής άπειρης στα έρωτικά Άθηνάς, θα παρακαλέσει την Άφροδίτη νά διαδραματίσει μεσολαβητικό ρόλο, ώστε ο γιός της ο έρωτας νά έμφυσήσει στη Μήδεια πόθο για τόν Ίάσονα. Ο άτακτος σαν μικρό παιδί Έρωτας⁴³, παίζοντας άστραγάλους με τόν Γανυμήδη, θα ζητήσει μάλιστα για τις ύπηρεσίες του αὐτὲς δῶρα και παιχνίδια, σὲ μιὰ σκηνή υπέρροχης φυσικότητας και τρυφερότητας, χαρακτηριστικῆς τῆς άλεξανδρινῆς τεχνοτροπίας.

Σχετικά τώρα με τὰ πρόσωπα πού εμφανίζονται στο έπος, εἶναι σαφές ότι οἱ χαρακτήρες εἶναι περισσότερο ρεαλιστικοὶ ἀποὸ ότι στα όμηρικά έπη⁴⁴. Ο άρχαῖος έπικός ήρωισμός χάνεται, ένῶ καθίστανται όρατὲς οἱ νέες κοινωνικὲς και πολιτικὲς συνθήκες τῆς έποχῆς τοῦ Άπολλωνίου: ο Ίάσοντας, πού διακρίνεται για τήν έξυπνάδα, τή ρητορικὴ δεινότητα και εὐστροφία του, εἶναι ὑπολογιστῆς και διπλωμάτης, ὅπως ο Όδυσσεύς. Πάνω ἀπ' όλα τοποθετεῖ τήν έπιτυχία τοῦ σκοποῦ του. Δέν έχει τις ήγετικές ικανότητες τῶν παλαιῶν άρχηγῶν, ἀλλά ἄς μὴν ξεχνᾶμε ότι δέν συνοδεύεται ἀπο άνώνυμους ναῦτες, ὅπως στήν *Όδύσσεια*. Αντίθετα, οἱ σύντροφοί του άνήκουν στήν κορυφή τῶν ήρώων τῆς έποχῆς του. Πολλὲς φορές χάνει τις έλπίδες του και διακατέχεται ἀπο άπαισιοδοξία, ὅπως ο ίλιαδικός Άγαμέμνωνας, ένῶ συχνά χαρακτηρίζεται ἀπο τήν πολύ ανθρώπινη *άμηχανία*. Πρόκειται τελικά για μία πολύπλοκη προσωπικότητα, ή ὅποια, σὺν τοῖς άλλοις, συνοδεύεται και ἀπο μυθικά σύμβολα προδοσίας, ὅπως π.χ. ο μανδύας πού φοράει πηγαίνοντας νά συναντήσει τήν Ύψιπύλη (A 721-767) και στόν ὅποιο έχουν κεντηθεῖ σκηνὲς πού παραπέμπουν σὲ προδοτικὲς σχέσεις ανάμεσα σὲ άντρες και γυναῖκες⁴⁵.

Ο Άπολλώνιος προβάλλει ιδιαίτερα τήν Μήδεια, δίνοντας έμφαση στήν παρουσίαση τῶν καταστάσεων τοῦ ψυχικοῦ της κόσμου. Με διεισ-

43. Πά τὸ παιδί στήν έλληνιστικὴ έποχή βλ. Herter (1927) 250-258.

44. Πά αὐτὸ βλ. τώρα τὴ μελέτη τοῦ Zanker (1987) 65-69, 74-78 και κυρίως 195-209.

45. Πά τὸ χαρακτηριστῆρα τοῦ Ίάσονα στα *Άργοναυτικά* πρβλ. κυρίως Lawall (1966) 121-169, Beye (1969) 31-55, Klein (1983) 115-126, Schwinge (1985) 93-116, Hunter (1988) 436-453, Natzel (1992) 181-200, Jackson (1992) 155-162, Clauss (1993), καθώς και τήν πρόσφατη μελέτη τοῦ A. Köhnken, «Der Status Jasons: Besonderheiten der Darstellungstechnik in den *Argonautika* des Apollonios Rhodios», στό: Harder-Regtuit-Wakker (2000) 55-68.

δυτικότητα και ζωντάνια περιγράφει την αφύπνιση του έρωτικού συναισθήματος στην καρδιά της νέας γυναίκας. Έδω άκριβώς έγκειται και η γοητεία του Γ' Βιβλίου, το οποίο άσκησε τεράστια επίδραση στη μεταγενέστερη λογοτεχνία (π.χ. Βεργίλιος, έλληνιστικό μυθιστόρημα κ.λπ.). Συναρπαστικός παραμένει ο τρόπος δόμησης της προσωπικότητας της Μήδειας μέσα από την έντυπωσιακή συναρμογή αντιφατικών μεταξύ τους πλευρών: από τη μία πλευρά η άβουλη, από το έρωτικό πάθος διακατεχόμενη γυναίκα και από την άλλη η κυρίαρχος των στοιχείων της φύσης, που χάρη στα τελεσφόρα μαγικά της μέσα καθυποτάσσει υπέρετες του ανθρώπου δυνάμεις⁴⁶.

Στην ύστερη αρχαιότητα αλλά και στο Μεσαίωνα τα *Άργοναυτικά* είχαν πολλούς αναγνώστες και θαυμαστές⁴⁷. Χρησιμοποιήθηκαν εύρύτατα από τα Όρφικα *Άργοναυτικά*, ενώ από το γλωσσικό τους πλούτο πήραν πολλά στοιχεία οι ποιητές του έλληνικού μεταγενέστερου έπους (κυρίως ο Κόιντος ο Σμυρναίος και ο Νόννος)⁴⁸. Το ιδιαίτερο αναγνωστικό και φιλολογικό ενδιαφέρον για το έπος του Άπολλωνίου δηλώνεται κατεξοχήν από την ύπαρξη των εξαιρετων αρχαίων σχολίων⁴⁹ που μάς έχουν διασωθεί (από τα πληρέστερα που διαθέτουμε για όποιονδήποτε αρχαίο συγγραφέα). Επίσης έπηρέασε πολύ τους Ρωμαίους συγγραφείς⁵⁰ το ποίημα μεταφράστηκε από τον Βάρωνα τον Άτακινό σε έξαμετρος στίχους και το μιμήθηκε ο Βαλέριος Φλάκκος στο έπος του

46. Πά τη Μήδεια στα *Άργοναυτικά* πρβλ. μεταξύ άλλων Barkhuizen (1979) 33-48, Belloni (1981) 117-133, Schwinge (1985) 119-152, Hunter (1987) 129-139, Dyck (1989) 455-470, Natzel (1992) passim, Clauss - Johnston (1997) 149-177.

47. Ένδεικτική είναι η πληθώρα των πατύρων που διασώζουν στίχους του έπους. Πρβλ. σχετικά Haslam (1978) 47-73. Έντυπωσιακός είναι επίσης και ο αριθμός των 55 χειρογράφων κωδίκων που μάς παραδίδουν το κείμενο των *Άργοναυτικών*, για την ταξινόμηση και αξιολόγηση των οποίων βλ. σχετικά παρακ. κεφ. V.

48. Πά την πρόσληψη του Άπολλωνίου κατά την ύστερη αρχαιότητα βλ. ένδεικτικά τις πρόσφατες μελέτες των E. L. Bowie, «The Reception of Apollonius in Imperial Greek Literature», στο: Harder-Regtuit-Wakker (2000) 1-10 και F. Vian, «Echoes and Imitations of Apollonius Rhodius in Late Greek Epic» στο: Papangelis-Rengakos (2001) 285-308.

49. Βλ. παρακ. σημ. 61.

50. Πά τις επιδράσεις του Άπολλωνίου στη λατινική έπική ποίηση βλ. D. P. Nelis, «Apollonius Rhodius and the Traditions of Latin Epic Poetry», στο: Harder-Regtuit-Wakker (2000) 85-103 και τη μονογραφία του ίδιου (2001).

Argonautica, τὸν 1ο αἰ. μ.Χ. Τὴν πιὸ σημαντικὴ ὁμως ἐπίδραση ἄσκησαν τὰ Ἀργοναυτικά τοῦ Ἀπολλωνίου στὸν Βεργίλιο. Ὁ Ρωμαῖος ποιητὴς γοητεύτηκε ἀπὸ τὸν τρόπο γραφῆς τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ. Μετὰ τὸν Ὅμηρο, τὰ Ἀργοναυτικά εἶναι τὸ ἔπος πὺ διαμόρφωσε περισσότερο τὸ ἔργο του, κυρίως ὅσον ἀφορᾷ στὴ σχέση μεταξύ Αἰνεία καὶ Διδῶς.

Οἱ περισσότεροι παλαιοὶ κριτικοί, ἐνοχλημένοι κυρίως ἀπὸ τὴν ἔλλειψη ἥρωικῶν μορφῶν, ἀδικοῦν τὸν Ἀπολλώνιο, ἰσχυριζόμενοι ὅτι ὁ ποιητὴς τῶν Ἀργοναυτικῶν ἐξαντλεῖ τὸ ταλέντο του σὲ λεπτομέρειες ποιητικῆς δεξιότητις, ἔστω καὶ μὲ κάποιο ἀξιοπρόσεκτο αἰσθητικὸ ἀποτέλεσμα. Ὅμως, ὅπως εὐστοχα διαπιστώνει ὁ Bulloch⁵¹, οἱ νεώτεροι φιλόλογοι ἀρχίζουν νὰ ἀνακαλύπτουν ὅτι τὰ Ἀργοναυτικά εἶναι ἓνα πολυεπίπεδο ἔργο λόγιου ποιητῆ, πὺ μπορεῖ ἔτσι νὰ ξεγελάσει τὸν ἀναγνώστη. Ἡ κατανόησή του ἀπαιτεῖ μία διαρκὴ ἀποκρυπτογράφηση, αὐτῆ τῶν ὑπαινιγμῶν καὶ τῶν συμβόλων, πὺ στηρίζουν τὴ μᾶλλον γαλήνια ἐπιφάνειά του.

IV. Δομὴ καὶ περιεχόμενο τοῦ Α΄ Βιβλίου

1. στ. 1-22: Προοίμιο καὶ ἐπίκληση Φοῖβου καὶ Μουσῶν
2. στ. 23-233: Κατάλογος Ἀργοναυτῶν
3. στ. 234-316: Ἐτομασίες γιὰ τὸν ἀπόπλου. Ἀποχαιρετισμὸς Ἰάσονα καὶ Ἀλκιμέδης
4. στ. 317-401: Ἐκλογή Ἰάσονα ὡς ἀρχηγοῦ τῆς ἐκστρατείας καὶ καθέλκυση Ἀργῶς
5. στ. 402-449: Ἰδρυση βωμοῦ στὸν Ἐπάκτιο Ἀπόλλωνα καὶ μαντεία Ἰδμονα
6. στ. 450-518: Φιλονικία Ἰδα καὶ Ἰδμονα. Ἄσμα τοῦ Ὁρφέα
7. στ. 519-558: Ὁ ἀπόπλους τῆς Ἀργῶς
8. στ. 559-608: Διάπλους τοῦ Παγασητικοῦ. Ταξίδι μέχρι τὴν Λήμνο
9. στ. 609-652: Οἱ γυναῖκες τῆς Λήμνου
10. στ. 653-720: Οἱ γυναῖκες τῆς Λήμνου καλοῦν τοὺς Ἀργοναυτεῖς
11. στ. 721-767: Περιγραφή τῆς χλαίνης τοῦ Ἰάσονα

51. Στὴν *Ἱστορία τῆς Αρχαίας Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας* τῶν Easterling-Knox (1994²) 784.

12. στ. 768-833: Συνομιλία Ίάσονα και Ύψιπύλης
13. στ. 834-909: Οί Λήμνιες φιλοξενούν τους Άργοναυτες. Άποχαιρετισμός Ίάσονα και Ύψιπύλης
14. στ. 910-935: Άφιξη στο νησί Ήλέκτρα (Σαμοθράκη)
15. στ. 936-1011: Άφιξη στους Δολιόνες. Φιλοξενία. Ήξολόθρευση Γηγενών
16. στ. 1012-1077: Ήπάνοδος των Άργοναυτων στους Δολιόνες. Μάχη από παρεξήγηση και φόνος Κυζίκου
17. στ. 1078-1171: Ο Ίάσονας προσφέρει θυσία στην Κυβέλη επάνω στο όρος Δίνδυμο
18. στ. 1172-1206: Άφιξη στην Κίο της Μυσίας
19. στ. 1207-1272: Η άρπαγή του Ύλα
20. στ. 1273-1362: Οί Άργοναυτες ανακαλύπτουν άργά την άπουσία του Ήρακλη. Ο θαλάσσιος θεός Γλαυκος τους συμφιλιώνει

V. Σύντομη επισκόπηση τής ιστορίας και τής χειρόγραφης παράδοσης του κειμένου των Άργοναυτικων⁵²

Τις πρώτες μαρτυρίες για την ιστορία του κειμένου των Άργοναυτικων μπορεί κανείς να άντλήσει από τους δύο άνωνυμους Βίους του Άπολλωνίου στους όποιους, όπως προειπώθηγε⁵³, γίνεται άναφορά στη δήθεν λογοτεχνική άποτυχία τής πρώτης επίδειξης του έπους από τον ίδιο τον ποιητή στην Άλεξάνδρεια. Κατά την έπισοφαλή και μη τεκμηριωμένη άποψη των άρχαιων βιογράφων, ή επίδειξη αυτή είχε ως άποτέλεσμα τή φυγή του Άπολλωνίου στη Ρόδο και την εκεί έπεξεργασία του ποιήματός του. Το μόνο πιθανό συμπέρασμα που μπορούμε να συναγάγουμε από αυτήν την άμφισβητούμενη πλέον ύπόθεση⁵⁴ είναι ότι ή έπονομαζόμενη πρώτη επίδειξη των Άργοναυτικων είναι δυνατόν να συνδεθεί με εκείνους τους στίχους από το Α' και το Β' Βιβλίο που παραδίδονται στα

52. Η επισκόπηση αυτή δεν έχει αξιώσεις πρωτοτυπίας, αλλά επιδιώκει να κατατοπίσει σε άδρες γραμμές τον άναγνώστη για την ιστορία και την χειρόγραφη παράδοση του κειμένου του Άπολλωνίου. Για το σύντομο διάγραμμα που ακολουθεί στηριχθήκαμε έξ ολοκλήρου στη διεξοδική πραγμάτευση του θέματος από τους Fränkel και Vian (βλ. παρακάτω), καθώς και στην πρόσφατη σύνοψη που επιχείρησαν οί Schade και Eleuteri (βλ. παρακάτω).

53. Βλ. παραπάνω σ. 5.

54. Βλ. παραπάνω σ. 6.

ἀρχαία Σχόλια ὡς “προεκδόσεις” καὶ κατ’ ἐπέκταση μὲ μία πρώτη δημοσίευση τῶν δύο πρώτων Βιβλίων, ἢ μέρους αὐτῶν, ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Ἀπολλώνιο στὴν Ἀλεξάνδρεια⁵⁵. Οἱ διαφορὲς πάντως μεταξὺ τῶν στίχων τῆς “προεκδόσεως” καὶ ἐκείνων τοῦ κειμένου τῶν *Ἀργοναυτικῶν*, ὅπως μᾶς ἔχει παραδοθεῖ, εἶναι διαφορὲς διατύπωσης καὶ ὑφολογικῶν ἀποχρώσεων καὶ δὲν συνιστοῦν σημαντικὲς ἀποκλίσεις περιεχομένου.

Ἡ δευτέρη φάση τῆς ἱστορίας τῆς παράδοσης τοῦ κειμένου τῶν *Ἀργοναυτικῶν* σχετίζεται μὲ τὰ παπυρικὰ εὐρήματα ποὺ διασώζουν ἀποσπάσματα τοῦ ἔπους καὶ χρονολογοῦνται ἀπὸ τὸν 1ο αἰώνα π.Χ. μέχρι καὶ τὸν 5ο μ.Χ.⁵⁶ οἱ γραφεῖς, τὶς ὁποῖες παραδίδουν, δὲν ἔχει ἀποδειχθεῖ ἀπὸ τὴ μέχρι σήμερα ἔρευνα, ὅτι τροποποιοῦν σημαντικὰ τὴ μορφή τοῦ κειμένου ποὺ γνωρίζουμε μέσω τῆς χειρόγραφης παράδοσης⁵⁷. Δὲν λείπουν, ἀσφαλῶς, οἱ περιπτώσεις, κατὰ τὶς ὁποῖες οἱ πάπυροι προσφέρουν μία καλύτερη γραφή σὲ σχέση μὲ τὴν ὑπόλοιπη χειρόγραφη παράδοση⁵⁸ ἢ ἐπιβεβαιώνουν μία διόρθωση ποὺ προτάθηκε ἀπὸ τοὺς φιλολόγους κατόπιν εἰκασίας⁵⁹. Ἀξιοσημείωτο εἶναι, πάντως, ὅτι σὲ καμία περίπτωση ἀπὸ τὰ μέχρι τώρα παπυρικὰ εὐρήματα δὲν ἐπικυρώθηκαν οἱ πολὺ ἐνδιαφέρουσες, ἀλλὰ ὅπωςδήποτε τολμηρὲς μεταθέσεις στίχων, ποὺ ἐπιχείρησε ὁ Fränkel στὴν καινοτόμο κριτικὴ ἔκδοση τῶν *Ἀργοναυτικῶν*⁶⁰.

Τὸ τρίτο καὶ σημαντικότερο στάδιο τῆς παράδοσης τοῦ κειμένου τῶν *Ἀργοναυτικῶν* ἀποτελοῦν ἀσφαλῶς τὰ βυζαντινὰ χειρόγραφα. Συμπληρωματικά, γιὰ τὴν πληρέστερη εἰκόνα τῆς ἱστορίας τοῦ κειμένου ἔχουν

55. Ἀξιοσημείωτο εἶναι τὸ γεγονός ὅτι στοὺς παπύρους ποὺ παραδίδουν στίχους τῶν *Ἀργοναυτικῶν* δὲν ἔχουν ἐπισημανθεῖ ἀκόμη ἵχνη τῆς “προεκδόσεως”. Πρβλ. σχετικὰ Schade-Eleuteri, στό: Papanghelis-Rengakos (2001) 33-35 μὲ περαιτέρω ἐνδιαφέρουσες παρατηρήσεις.

56. Γιὰ ἐκτενέστερη συζήτηση καὶ παραδείγματα βλ. τὴ διαφανιστικὴ μελέτη τῶν Schade-Eleuteri, στό: Papanghelis-Rengakos (2001) 27 κ.έ. Ἔς σημειωθεῖ ὅτι στίς σελ. 37-39 τῆς ἴδιας μελέτης ὑπάρχει ἀναλυτικὸς κατάλογος ὅλων τῶν παπύρων τοῦ Ἀπολλωνίου σύμφωνα μὲ τοὺς στίχους ποὺ διασώζονται.

57. Βλ. Haslam (1978) 47-73, εἰδικ. σ. 63.

58. Βλ. γιὰ παράδειγμα Ἀργ. Α 219 (ἐπὶ κροτάφοισι) καὶ 235 (ἐπήρηες). Περαιτέρω βιβλιογραφία καὶ κριτικὴ βλ. στὰ ἐρμηνευτικά μας σχόλια.

59. Βλ. ἐνδεικτικὰ Ἀργ. Α 323 (ἰθύοντας), γραφή ποὺ εἶχε προταθεῖ καὶ ἀπὸ τὸν Brunck ἢ Ἀργ. Α 324 (ἀμπέχεται) ποὺ ἀποτελοῦσε παλαιὰ διόρθωση τοῦ Hoelzlin. Βλ. καὶ ἐρμηνευτικὰ σχόλια στοὺς ἀντίστοιχους στίχους.

60. Πρβλ. ἐδῶ καὶ τὴν κριτικὴ ποὺ ἄσκησε στὸν Fränkel ὁ Erbse (1963a) 229-251 καὶ (1963b) 18-27.

ληφθεῖ ὑπόψη ἀπὸ τοὺς ἐκδότες τοῦ Ἀπολλωνίου τὰ ἀρχαῖα Σχόλια⁶¹, ἡ μίμηση στίχων τοῦ ποιήματος ἀπὸ μεταγενέστερους ποιητές, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ἔμμεση, κυρίως λεξικογραφικὴ παράδοση⁶². Ὁ ἀριθμὸς τῶν μεσαιωνικῶν χειρογράφων ποὺ παραδίδουν τὸ κείμενο τῶν Ἀργοναυτικῶν ἀνέρχεται σὲ 55⁶³. Ἀπὸ τοὺς δύο σημαντικότερους ἐκδότες τοῦ ἔπους τοῦ Ἀπολλωνίου, ὁ μὲν πρῶτος, ὁ Fränkel, ἔλαβε ὑπόψη του στὴ θεμελιώδη κριτικὴ ἔκδοσή του 51 κώδικες⁶⁴, ἐνῶ ὁ Vian στὴν πληρέστερη ἀπὸ κάθε ἄποψη κριτικὴ ἔκδοσή του⁶⁵ ἄλλον ἓνα (τὸ ἀπόσπασμα τοῦ κώδικα Mutinensis, Archivio di Stato I 5 τῆς Μόδενας). Τὸ 1975 ὁ McLennan ἐντόπισε ἓναν ἀκόμη κώδικα τοῦ Ἀπολλωνίου, τὸν ὑπ' ἀρ. 325 τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Πατριαρχείου τῆς Ἀλεξανδρείας ποὺ χρονολογεῖται στὸ δεύτερο μισὸ τοῦ 16ου αἰῶνα καὶ εἶναι ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὶς δύο μεγάλες οἰκογένειες χειρογράφων τῶν Ἀργοναυτικῶν *m* καὶ *w* (βλ. παρακ.) καθὼς καὶ ἀπὸ τὶς πρῶτες ἔντυπες ἐκδόσεις⁶⁶. Τέλος, ὁ Eleuteri σημειώνει⁶⁷ ὅτι ἔχει ἐντοπίσει δύο ἐπιπλέον κώδικες ποὺ δὲν ἔχουν ἀκόμη μελετηθεῖ πρόκειται γιὰ ἓνα χειρόγραφο τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Νεαπόλεως (Near. Π.Α.23) καθὼς καὶ γιὰ ἓνα ἀπὸ τὴν Bodleian Library τῆς Ὁξφόρδης (Bodl. Gr. class. d. 148).

Ἐνῶ κατὰ τὸν Fränkel⁶⁸ οἱ μεγάλες οἰκογένειες χειρογράφων τῶν Ἀργοναυτικῶν ποὺ ἀπορρέουν ἀπὸ τὸν ἀρχέτυπο τῆς παράδοσης τοῦ κειμένου εἶναι τρεῖς (*m*, *w*, *k*), σύμφωνα μὲ τὸν Vian⁶⁹, εἶναι δύο, ἡ *m* καὶ ἡ *w*, καθό-

61. Τὰ περιφῆρα αὐτὰ Σχόλια ἔχουν συνταχθεῖ κυρίως ἀπὸ τοὺς γραμματικούς Θεώνα (τέλη τοῦ 1ου αἰ. π.Χ.), Λουκίλλο τὸν Ταρραῖο (τέλη 1ου αἰ. μ.Χ.) καὶ Σοφόκλειο (τέλη 2ου αἰ. μ.Χ.). Βλ. σχετικὰ Wendel (1932) καὶ τοῦ ἴδιου (1935). Ὅσον ἀφορᾷ, ἐπίσης, στὴ σημασίαν τῶν Σχολίων γιὰ τὴν κριτικὴν τοῦ κειμένου τῶν Ἀργοναυτικῶν βλ. τὶς ἐνδιαφέρουσες παρατηρήσεις τοῦ Fränkel (1964) 98-110, καθὼς καὶ τοῦ Vian (1974) XLI- XLIV.

62. Πὰ παράδειγμα στὸ Etymologicum Genuinum ἀπαντοῦν περίπου 420 στίχοι ἢ ἀποσπάσματα στίχων τῶν Ἀργοναυτικῶν ποὺ συνοδεύονται συχνὰ καὶ ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα τους Σχόλια, γεγονός ποὺ κατατάσσει τὸ λεξικὸ αὐτὸ στοὺς βασικοὺς μάρτυρες τῆς ἔμμεσης παράδοσης τοῦ Ἀπολλωνίου. Βλ. σχετικὰ Vian (1974) XLIII-XLIV. Πρβλ. ἐπίσης Fränkel (1961) XVI.

63. Βλ. Schade-Eleuteri, στό: Papanghelis-Rengakos (2001) 40.

64. Βλ. Fränkel (ἔκδ. 1961) V-XXIV. Ἀναλυτικότερα βλ. ὁ ἴδιος (1929) 164-194 καθὼς καὶ τὴν κλασικὴν πλέον Εἰσαγωγή του στὴν κριτικὴν ἔκδοσιν, ὁ ἴδιος (1964).

65. Vian Tome I (1974), Tome II (1980), Tome III (1981). Πὰ τὴν ἱστορίαν τῆς παράδοσης τοῦ κειμένου ὁ ἀναγνώστης ἀξίζει νὰ συμβουλευθεῖ τὶς σελ. XL-LXXII τοῦ τόμου I, καθὼς καὶ τὰ συμπληρωματικὰ στοιχεῖα στὶς σελ. IX-XI τοῦ τόμου II.

66. Βλ. McLennan (1975) 33-36.

67. Βλ. Schade-Eleuteri, στό: Papanghelis-Rengakos (2001) 40.

68. Βλ. Fränkel (1964), κυρίως 55-91.

σον ή *k* θεωρείται πλέον από τόν ἴδιο ὡς κλάδος τῆς οἰκογένειας *m*.

Στὴν οἰκογένεια *m* ὑπάρχουν δύο αὐτόνομοι κώδικες, ἀπὸ τοὺς ὁποίους προέκυψαν πολλὰ ἀπόγραφα (codices eliminandi). Ὁ πρῶτος αὐτόνομος κώδικας καὶ συγχρόνως ὁ ἀρχαιότερος σωζόμενος κώδικας τῆς οἰκογένειας αὐτῆς⁷⁰, καὶ γενικὰ ὁ ἀρχαιότερος μάρτυρας τοῦ ἔπους τοῦ Ἀπολλωνίου, εἶναι ὁ περίφημος Laurentianus gr. 32.9 (L), ὁ ὁποῖος χρονολογεῖται περὶ τὸ 960-980 μ.Χ. Ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι σὲ αὐτὸν τὸν σημαντικὸ γιὰ τὴ χειρόγραφη παράδοση τοῦ Ἀπολλωνίου κώδικα διακρίνονται χέρια πολλῶν γραφῶν. Ἀναφέρουμε ἐνδεικτικὰ τὸν L¹, στὸν ὁποῖο ἀνήκει τὸ κείμενο τῶν Ἀργοναυτικῶν, ἀλλὰ καὶ κάποιες διορθώσεις καὶ ἐναλλακτικὲς γραφές (variae lectiones), τὸν L² ποὺ σημείωσε ἀργότερα στὸ διάστιχο πολυάριθμες διορθώσεις καί, τέλος, τὸν L³, ὁ ὁποῖος πρόσθεσε τὰ σχόλια⁷¹. Ἀπόγραφα τοῦ L θεωροῦνται ὁ Vaticanus Palatinus gr. 186 (V) (γραμμένος στὴ Φλωρεντία μεταξὺ 1423 καὶ 1459)⁷² καὶ ὁ προαναφερθεὶς κολοβὸς Mutinensis, Archivio di Stato I 5 (11ου αἰώνα), ἀπὸ τὸν ὁποῖο διασώζονται σὲ δύο φύλλα οἱ στίχοι 138-211 καὶ 345-389 τοῦ πρώτου βιβλίου τῶν Ἀργοναυτικῶν⁷³. Ὁ δεῦτερος αὐτόνομος μάρτυρας τῆς οἰκογένειας *m* εἶναι ὁ Ambrosianus gr. 120 (A) τοῦ 15ου αἰώνα, τοῦ ὁποῖου γραφέας θεωρεῖται ὁ Γεώργιος Χρυσοκόκης⁷⁴. Ὁ κώδικας αὐτός, ἂν καὶ θεωρεῖτο παλαιότερα ὡς ἀπόγραφο τοῦ L, ἀποδείχθηκε ἀπὸ τὸν Fränkel ὅτι εἶναι ἕνας ἀνεξάρτητος μάρτυρας τῆς οἰκογένειας *m*, καὶ ὡς πρὸς τὸ κείμενο καὶ ὡς πρὸς τὰ σχόλια ποὺ τὸ συνοδεύουν⁷⁵. Ἄμεσα ἀπόγραφα του εἶναι ὁ κώδικας Vaticanus Palatinus gr. 280 καθὼς καὶ ὁ Laurentianus gr. 31.11, ὁ ὁποῖος, σύμφωνα μὲ τὸν Eleuteri, μπορεῖ νὰ ἀποδοθεῖ στὸ χέρι

69. Βλ. Vian (1974) XLV-LII. Ἡ ἄποψη αὐτὴ τοῦ Vian ἐπιβεβαιώθηκε καὶ ἀπὸ τὴ μελέτη τοῦ Alberti (1972) 9-18.

70. Πὰ τὴν οἰκογένεια *m* βλ. τὸν σχολιασμὸ τοῦ Fränkel (1964) 55-67, καθὼς καὶ τὴ διεξοδικὴ πραγμάτευση τοῦ Vian (1974) XLV- XLVIII. Ἐνδιαφέρουσες, ἐπίσης, εἶναι οἱ παρατηρήσεις τῶν Schade-Eleuteri, στὸ: Papanghelis-Rengakos (2001) 41-43, ὅπου καὶ συμπληρωματικὴ βιβλιογραφία γιὰ νεώτερα κυρίως κωδικολογικὰ δεδομένα.

71. Βλ. πληρέστερη πραγμάτευση τοῦ θέματος ἀπὸ τὸν Vian (1974) XLV-XLVII.

72. Πὰ τὸν κώδικα αὐτὸ βλ. καὶ Irigoien (1981) 416-430.

73. Βλ. σχετικὰ Alberti (1963) 15-23.

74. Πὰ τὸ θέμα αὐτὸ βλ. τώρα Schade-Eleuteri, στὸ: Papanghelis-Rengakos (2001) 42, σημ. 52.

75. Βλ. Fränkel (1964) 59-67 καὶ 101-104.

του Δημητρίου Δαμιλά⁷⁶. Ἀπευθείας ἀπὸ τὸν Palatinus προέρχονται ὁ Vaticanus gr. 1691 πὺν ἀντιγράφηκε στὴ Ρώμη γιὰ λογαριασμὸ τοῦ Βησσαρίωνος, καθὼς καὶ οἱ Bodleianus Auct. T. 3.10 καὶ Marcianus gr. 480, καὶ οἱ δύο ἀντιγραμμένοι στὴ Ρώμη ἀπὸ τὸν Κρητικὸ γραφέα Γεώργιο Τριβιζία⁷⁷. Τέλος, ἀπὸ τὸν Marcianus gr. 480 προέρχονται πάλι ἀπὸ τὸν ἴδιο γραφέα οἱ κώδικες Vaticanus gr. 36 (Y) καὶ Urbinas gr. 146 (U).

Στὴ δευτέρη μεγάλη οἰκογένεια χειρογράφων τοῦ Ἀπολλωνίου, τὴν ἐπονομαζόμενη *w*⁷⁸, στὴν ὁποία μάλιστα παρατηροῦνται καὶ ἀξιοσημειώτες ἀντιστοιχίες μὲ γραφές τοῦ Etymologicum Genuinum, ἀνήκουν πάλι δύο ἀνεξάρτητοι μεταξὺ τους κώδικες: ὁ γνωστὸς Laurentianus gr. 32.16 (S), ὁ ὁποῖος ἀντιγράφηκε ἐν μέρει ἀπὸ τὸν βυζαντινὸ λόγιο Μάξιμο Πλανούδη τὸ 1280 στὴν Κωνσταντινούπολη, καὶ ὁ Guelferbytanus 10.2 Aug. 4° (G) πὺν ἀντιγράφηκε στὴν Μάντουα, ἀρχές τοῦ 15ου αἰώνα, ἀπὸ τὸν Πέτρο Κρητικὸ. Τὸν πρῶτο κώδικα ἀγόρασε τὸ 1423 στὴν Κωνσταντινούπολη ὁ Francesco Filelfo ἀπὸ τὴν χήρα τοῦ Ἰωάννη Χρυσολωῶ καὶ γι' αὐτὸ ὀνομάσθηκε ἀπὸ τὸν Fränkel Soloranus (S)⁷⁹. Ἀπόγραφο τοῦ S εἶναι ὁ Matritensis gr. 4691 (I), τὸν ὁποῖο ἀντέγραψε τὸ 1465 στὸ Μιλάνο ὁ Κωνσταντῖνος Λάσκαρις.

Ἡ θεωρούμενη ἀπὸ τὸν Fränkel ὡς τρίτη ἀνεξάρτητη οἰκογένεια χειρογράφων, ἡ ἐπονομαζόμενη *k*⁸⁰, ἐντάσσεται πλέον, μετὰ ἀπὸ τὶς συστηματικὲς μελέτες τοῦ Vian⁸¹, ὡς ὁμάδα χειρογράφων στὴν οἰκογένεια *m*, ἔχει δηλαδὴ τὴν ἴδια ἀπώτερη πηγὴ μὲ τοὺς κώδικες L καὶ A. Κατὰ τὸν Vian, μάλιστα, ἡ ἀρχικὴ πηγὴ τοῦ *k* εἶναι ἓνας κώδικας **k* πὺν θεωρεῖται σύγχρονος τοῦ L. Πρέπει ἐπίσης νὰ ἀναφερθεῖ ὅτι ὁ Protocretensis *k* ἔχει ἐπωφεληθεῖ καὶ ἀπὸ γραφές τοῦ κώδικα S τῆς οἰκογένειας *w*, ἐνῶ ὁ ἴδιος

76. Βλ. Schade-Eleuteri, στό: Papanghelis-Rengakos (2001) 42, σημ. 53.

77. Πληρέστερη πραγμάτευση στοὺς Schade-Eleuteri, στό: Papanghelis-Rengakos (2001) 42-43 μὲ βιβλιογραφία.

78. Πὰ τὴν οἰκογένεια *χφφ. w* βλ. ἀναλυτικότερα τὶς παρατηρήσεις τῶν Fränkel (1964) 68-74 καὶ Vian (1974) XLIX-L, LIX-LXII. Περαιτέρω βιβλιογραφία καὶ κριτικὴ βλ. στοὺς Schade-Eleuteri, στό: Papanghelis-Rengakos (2001) 43-45.

79. Βλ. Fränkel (1964) 69 κ.έ.

80. Βλ. Fränkel (1964) 75-88.

81. Βλ. Vian (1974) L-LII, LV-LIX καὶ εἰδικότερα τὸ ἄρθρο του (1972) 171-195. Πρβλ. Schade-Eleuteri, στό: Papanghelis-Rengakos (2001) 45-47 μὲ περαιτέρω ἐνδιαφέρουσες παρατηρήσεις.

φαίνεται να έχει επηρεάσει εν μέρει τον άλλο μάρτυρα της οικογένειας αυτής, τον G⁸². Ο αρχαιότερος σωζόμενος μάρτυρας της ομάδας χειρογράφων *k* είναι ο Escorialensis Σ.ΙΙΙ.3 (E) που αντιγράφηκε μεταξύ του 1480-1485 στην Κρήτη από τον Άντωνιο Δαμιλά, βάσει ενός κώδικα που έφθασε εκεί από την Κωνσταντινούπολη. Πά αυτό το λόγο ολόκληρη ή ομάδα χειρογράφων που σχετίζονται μ' αυτόν τον κώδικα ονομάστηκε από τον Fränkel Protocretensis. Στον ίδιο κώδικα αναγνωρίζεται μάλιστα το χέρι και δύο άλλων γραφών που έδρασαν στην Κρήτη, του Γεωργίου Γρηγορόπουλου και του Άριστόβουλου Άποστόλη⁸³. Τα απόγραφα αυτού του κώδικα υπήρξαν πολλά (codices eliminandi). Το παλαιότερο είναι ο κώδικας Estensis ή Mutinensis gr. 112 (J), έργο (έν μέρει) του γραφέα Γεωργίου Άλεξάνδρου που ολοκληρώθηκε μεταξύ των έτων 1485-1489 και αυτός στην Κρήτη⁸⁴. Πλήθος είναι τα απόγραφα αυτού του κώδικα, όπως, μεταξύ άλλων, ο Parisinus gr. 2727 (P), ο Parisinus gr. 2845 (O) και ο Toletanus 102-34 (T)⁸⁵. Ένας άλλος κώδικας ο οποίος κατάγεται άπευθείας από τον E (Escorialensis Σ.ΙΙΙ.3) είναι ο Bruxellensis 18170-73 (B), που αντιγράφηκε κι αυτός από τον Άριστόβουλο Άποστόλη το 1489 στην Κρήτη και από τον όποιο προέρχεται το πρώτο μέρος του κώδικα Parisinus gr. 2728 (H¹, Άργ. A 1-B 1020). Το δεύτερο μέρος του ίδιου κώδικα (H², Άργ. B 1020 - αρχές του Βιβλίου Γ) θεωρείται απόγραφο του Mutinensis gr. 112 (J), ενώ μόνο το τρίτο μέρος του (H³, αρχές του Βιβλίου Γ - τέλος του έπους) προέρχεται άπευθείας από τον E⁸⁶. Άξίζει, τέλος, να αναφερθεί ένα άκόμη απόγραφο του κώδικα E, ο Sinaiticus 1194 (K), που άντέγραψε ο Άριστόβουλος Άποστόλης το 1491 στην Κρήτη, χρησιμοποιώντας παράλληλα και τους κώδικες B και J⁸⁷.

82. Βλ. την πραγμάτευση του ζητήματος αυτού από τον Vian (1974) LXII-LXV με παραδείγματα και σχετική βιβλιογραφία.

83. Βλ. σχετικά Schade-Eleuteri, στό: Papanghelis-Rengakos (2001) 45, σημ. 64.

84. Βλ. και πάλι Schade-Eleuteri, στό: Papanghelis-Rengakos (2001) 45, σημ. 65.

85. Πά τον κώδικα αυτό και τη σχέση του με τη χειρόγραφη παράδοση του Cornutus βλ. Schade-Eleuteri, στό: Papanghelis-Rengakos (2001) 46, όπου και σχετική βιβλιογραφία.

86. Πβ. την πραγμάτευση του θέματος από τον Vian (1974) LII και προσφάτως από τους Schade-Eleuteri, στό: Papanghelis-Rengakos (2001) 45 και 46.

87. Πά τον Sinaiticus gr. 1194 πρβλ. και Giangrande (1977) 227-230.

‘Ολοκληρώνοντας αυτήν τή σύντομη επισκόπηση τῆς χειρόγραφης παράδοσης τῶν Ἀργοναυτικῶν ἀξίζει νά γίνει μιὰ μικρὴ ἀναφορὰ στοὺς συμπεφυρμένους κώδικες (codices contaminati) ποὺ ἀποτελοῦν δύο ὁμάδες. Ἡ πρώτη ὁμάδα τῶν συμπεφυρμένων κωδίκων παραδίδει, ἐνίοτε, μερικὲς ἐνδιαφέρουσες διορθώσεις, ἐνῶ ἡ κατάταξή τους στὸ γενεαλογικὸ δένδρο τῆς παράδοσης (stemma codicum) τοῦ Ἀπολλωνίου παραμένει ἀσαφής, ἀφοῦ προέρχονται ἀπὸ σύμφυση κωδίκων διαφόρων οἰκογενειῶν⁸⁸. Σὲ αὐτοὺς συγκαταλέγεται, μεταξύ ἄλλων, ὁ Vratislaviensis Rehdigeranus 35 (W) ποὺ ἀντιγράφηκε τὸ 1488 στὴν Πάδοβα ἀπὸ τὸν Nicola Passera della Porta, ἀλλὰ καὶ ὁ Parisinus gr. 2844 (Z), ποὺ χρονολογεῖται στὸ ἔτος 1498 (ἀντιγραμμένος στὴ Φλωρεντία ὡς πρὸς τὰ φύλλα 140v-178 ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ λόγιου Lorenzo Ciati)· ὁ τελευταῖος χρησιμοποίησε ὡς πρότυπο ἐν μέρει τὸν κώδικα W καὶ ἐν μέρει τὴν πρώτη ἐκδοσὴ τῶν Ἀργοναυτικῶν τοῦ Ἰαννοῦ Λάσκαρι (Φλωρεντία 1496). Στὸς συμπεφυρμένους κώδικες ἀνήκουν ἐπίσης ὁ Parisinus gr. 2846 (F), καθὼς ἐπίσης καὶ οἱ συγγενεῖς του κώδικες Ambrosianus gr. 477 (L 37 sup. = N) καὶ Laurentianus gr. 91.8⁸⁹.

‘Οσον ἀφορᾷ, τέλος, τὴν ἐπονομαζόμενη “ὁμάδα d” πέντε συμπεφυρμένων χειρογράφων (d σύμφωνα μὲ τὸν Vian, D-Gruppe κατὰ Fränkel)⁹⁰, ἀξιοσημείωτο εἶναι ὅτι ὅλα προέρχονται ἀπὸ τὸν κώδικα Bruxellensis 18170-73 (B)⁹¹, ὁ ὁποῖος ἀνήκει, ὅπως ἀναφέρθηκε, στὴν οἰκογένεια χειρογράφων ποὺ κατάγονται ἀπὸ τὸν Escorialensis Σ.III.3 (E), καὶ ὅτι τὰ τέσσερα ἀπὸ αὐτὰ ἔχουν ἀντιγραφεῖ ἀπὸ τὸν Δημήτριο Μόσχο⁹². Πρόκειται γιὰ τοὺς κώδικες: Casanatensis gr. 408 (C), Parisinus gr. 2729 (D), Vaticanus gr. 37 (Q) καὶ Vaticanus gr. 1358 (R). ‘Ο τελευταῖος κώδικας τῆς ὁμάδας d εἶναι ὁ Ambrosianus gr. 426 (H 22 sup. = M), ὁ ὁποῖος περιέχει

88. Πὰ τοὺς codices contaminati βλ. τὸ σχολιασμὸ τοῦ Vian (1974) LII-LIV. Περαιτέρω βιβλιογραφία καὶ κριτικὴ στοὺς Schade-Eleuteri, στὸ: Papangelis-Rengakos (2001) 48-49.

89. Περισσότερα βλ. στὴ μελέτη τοῦ Speake (1972).

90. Πρὸβλ. τὴν πραγματεύση τοῦ θέματος ἀπὸ τὸν Vian (1974) LIV-LV καὶ ἀπὸ τὸν Fränkel (1964) 89-91, ὁ ὁποῖος ὀνόμασε αὐτὴ τὴν ὁμάδα χειρογράφων D ἀπὸ τὸν κώδικα Paris. gr. 2729 ποὺ χαρακτηριζόταν ἀπὸ τὸν Brunck ὡς “Regius D”. Πὰ ἐκτενέστερη συζήτηση βλ. Speake-Vian (1973) 301-318.

91. Σύμφωνα μὲ τοὺς Schade-Eleuteri, στὸ: Papangelis-Rengakos (2001) 47, πιθανὸν νὰ προέρχονται ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὸν Sinaiticus 1194 (K).

92. Βλ. Speake (1974) 113-133.

μόνο τὰ δύο πρῶτα Βιβλία τῶν Ἀργοναυτικῶν, χρονολογεῖται στὸ πρῶτο ἡμισυ τοῦ 16ου αἰώνα καὶ ἔχει ἀντιγραφῆ ἀπὸ τὸν Νικόλαο Σοφιννό⁹³. Πρέπει, τέλος, νὰ σημειώσουμε ὅτι ἡ ὁμάδα χειρογράφων *d*, ἂν καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ νεώτερους καὶ συμπεφυρμένους κώδικες, διασώζει κάποιες παλαιότερες γραφές, οἱ ὁποῖες δὲν μαρτυροῦνται ἄλλου στὴ χειρόγραφη παράδοση τῶν Ἀργοναυτικῶν⁹⁴. Φαίνεται πὼς ὁ Δημήτριος Μόσχος εἶχε στὴ διάθεσή του ἀπόγραφα τοῦ ἀρχετύπου πού ἔχουν σήμερα χαθεῖ, ἐνῶ, ὅπως ἀποδεικνύεται, ἀντιπαρέβαλε τὰ χειρόγραφα του καὶ μὲ κώδικες τῆς οἰκογένειας *w*⁹⁵.

Ἡ πρώτη ἐντυπη ἔκδοση τῶν Ἀργοναυτικῶν ἔγινε τὸ 1496 ἀπὸ τὸν Ἰανὸ Λάσκαρι στὴν Φλωρεντία. Ἀκολούθησαν ἡ ἔκδοση τοῦ Henricus Stephanus τὸ 1584 στὸ τυπογραφεῖο του στὴ Γενεύη καὶ ἐκείνη τοῦ Jeremias Hoelzlin τὸ 1641 στὸ Leiden, ἡ ὁποία συνοδευόταν μάλιστα καὶ ἀπὸ λατινικὴ μετάφραση. Σημαντικὲς εἶναι ἐπίσης καὶ οἱ ἐκδόσεις τοῦ R. F. Brunck στὸ Στρασβούργο τὸ 1780, τοῦ August Wellauer τὸ 1828 στὴ Λιψία, καὶ κυρίως οἱ ἐκδόσεις τοῦ Rudolf Merkel τὸ 1852 (editio minor) καὶ 1854 (editio major) ἐπίσης στὴ Λιψία. Τὸ 1900 κυκλοφορήθηκε στὴ σειρά τῶν Oxford Classical Texts ἡ ἔκδοση τοῦ R. C. Seaton, ἐνῶ δώδεκα χρόνια ἀργότερα, τὸ 1912, δημοσιεύθηκε ἀπὸ τὸν ἴδιο καὶ ἡ ἀγγλικὴ μετάφραση τοῦ κεμένου στὴν Loeb Classical Library, καθὼς καὶ ἡ πρώτη σχολιασμένη ἔκδοση καὶ τῶν τεσσάρων Βιβλίων τῶν Ἀργοναυτικῶν ἀπὸ τὸν G. W. Mooney στὸ Δουβλίνο⁹⁶. Ἡ ἔκδοση τοῦ Seaton, ἀλλὰ κυρίως ἡ editio major τοῦ Merkel, ἡ ὁποία συνοδευόταν καὶ ἀπὸ ἐνδιαφέροντα Prolegomena 190 σελίδων, διατήρησαν τὸ κύρος τους ὡς βασικὲς ἐκδόσεις τοῦ Ἀπολλωνίου σχεδὸν μέχρι τὸ 1961, ὅποτε καὶ δημοσιεύθηκε στὴν Ὁξφόρδη ἡ θεμελιώδης κριτικὴ ἔκδοση τοῦ Fränkel⁹⁷, γιὰ νὰ ἀκολουθήσει μερικὰ χρόνια ἀργότερα ἐκείνη τοῦ Vian (Παρίσι 1976-1981)⁹⁸, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ σήμερα τὴν πληρέστερη καὶ μεθοδικότερη ἀποκατάσταση τοῦ κεμένου τῶν Ἀργοναυτικῶν.

93. Βλ. σχετικὰ Schade-Eleuteri, στί: Papanghelis-Rengakos (2001) 48.

94. Βλ. Fränkel (1964) 89-91 καὶ κυρίως Vian (1974) LXV-LXVI.

95. Πά αὐτὸ βλ. Vian (1974) LXV, σημ. 5 μὲ παραδείγματα.

96. Περισσότερα γιὰ τὶς ἐκδόσεις τοῦ Ἀπολλωνίου μέχρι τὸ ἔτος 1961 παρέχονται ἀπὸ τὸν Fränkel (1964) 111-122, ὅπου καὶ ἐκτενῆς βιβλιογραφία.

97. Βλ. παραπ. σημ. 64.

98. Βλ. παραπ. σημ. 65.

Στὰ νεώτερα χρόνια τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐρευνητῶν ἐστιάσθηκε περισσότερο στὴ μετάφραση ἢ τὴ σχολιασμένη ἔκδοση μεμονωμένων Βιβλίων τῶν Ἀργοναυτικῶν (κυρίως τοῦ Βιβλίου Γ'), ἐνῶ οἱ σημαντικότερες σχολιασμένες ἐκδόσεις καὶ μεταφράσεις ὁλόκληρου τοῦ ἔπους, ὅπως εἶναι ἐκεῖνες τῶν G. Paduano-M. Fusillo (Μιλάνο 1986), τῶν R. Glei-S. Natzel-Glei (Darmstadt 1996) καὶ τοῦ P. Dräger (Stuttgart 2002)⁹⁹, ἀσχολοῦνται καὶ μὲ ζητήματα κριτικῆς τοῦ κειμένου· στὶς περισσότερες ἐπισυνάπτεται μάλιστα καὶ πίνακας ὄσων γραφῶν διαφέρουν ἀπὸ ἐκεῖνες ποὺ ἔχουν ἀκολουθήσει στὴν ἔκδοσή τους ὁ Fränkel καὶ ὁ Vian.

VI. Σημείωση γιὰ τὸ κείμενο, τὴ μετάφραση καὶ τὰ ἐρμηνευτικὰ σχόλια

Ἡ συγκρότηση τοῦ ἀρχαίου κειμένου βασίστηκε στὴν κριτικὴ ἔκδοση τῆς σειρᾶς «Collection des Universités de France» (στὶς ἐκδόσεις Les Belles Lettres) τοῦ Francis Vian, *Apollonios de Rhodes. Argonautiques*, Tome I, Chants I-II, Paris 1974 (1976²).

Στὴν παρούσα ἔκδοση, τὸ ἀρχαῖο κείμενο διαφέρει ἀπὸ ἐκεῖνο τοῦ Vian στὰ ἀκόλουθα σημεία:

	ἔκδοση Vian	παρούσα ἔκδοση
128	Μυκηναίων	Μυκηνάων
166	γηράσκων	γηράσκοντ'
371	χῶρος	χῶρον
456	προχοῆσιν	προχόησιν
521	ἄκραι	ἄκται
627	βουκόλιαί τε	βουκολίαι τε
638	ἐχέοντο	ἔσχοντο
683	ἀποφθινύθουσι	ἀποφθινύθωσι
692	ἦ	ἦ
1024	Ἄρεα	ἄρεα
1079	κατ' αὔθι	καταὔθι
1187	† δαίνυσθαι ἐτάροις εὔ	εὔ δαίνυσθαι εἰοῖς ἐτάροις

Ἡ διαφοροποίηση αὐτὴ ὀφείλεται σὲ ἐπιλογές στὶς ὁποῖες προβήκαμε, βασιζόμενοι σὲ ἄλλες γραφές ποὺ μᾶς παραδίδονται, καθὼς καὶ σὲ εἰκασίες

⁹⁹ Περισσότερα στοιχεῖα γιὰ τὶς ἐκδόσεις καὶ μεταφράσεις τῶν Ἀργοναυτικῶν βλ. στὴ Βιβλιογραφία.

και διορθώσεις των λοιπών έκδοτων, ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἐπιχειρηματολογοῦμε στὰ σχόλια. Ἡ ἔκδοσή μας συνοδεύεται ἐπίσης ἀπὸ ἓνα ἐπιλεκτικὸ κριτικὸ ὑπόμνημα στὸ ὁποῖο δὲν περιορισθήκαμε νὰ συμπεριλάβουμε μόνο τὰ δώδεκα προαναφερθέντα χωρία, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα παρουσιάζουν, κατὰ τὴ γνώμη μας, ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ἱστορία τῆς κριτικῆς τοῦ κειμένου τῶν *Ἀργοναυτικῶν*. Στόχος μας δὲν ἦταν ἀσφαλῶς νὰ συντάξουμε ἓνα πλήρες κριτικὸ ὑπόμνημα, γιὰ τὸ ὁποῖο, ὅπως εἶναι αὐτονόητο, θὰ πρέπει νὰ ἀνατρέξει κανεὶς στὶς βασικὲς κριτικὲς ἐκδόσεις τοῦ Fränkel (1961) καὶ τοῦ Vian (1974), ἀλλὰ νὰ κεντρίσουμε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστη γιὰ τὶς γραφὲς ἐκεῖνες τῆς χειρόγραφης παράδοσης πού ἐξετάζουμε λεπτομερῶς στὰ ἀντίστοιχα σχόλια.

Πὰ τὴ μετάφραση τοῦ ἀρχαίου κειμένου στὴ νεοελληνικὴ γλῶσσα ἐλήφθησαν ὑπόψη καὶ οἱ ἀποδόσεις τοῦ ἔπους στὶς σύγχρονες εὐρωπαϊκὲς γλῶσσες, ὅπως ἐκείνη στὰ γαλλικὰ ἀπὸ τὸν Émile Delage (πού συνοδεύει τὴν προαναφερθεῖσα ἔκδοση τοῦ Vian), οἱ γερμανικὲς μεταφράσεις τοῦ Reinhold Glei καὶ τῆς Stephanie Natzel-Glei (Darmstadt 1996) καὶ ἡ πρόσφατη τοῦ Paul Dräger (Stuttgart 2002), ἡ ἰταλικὴ τοῦ Anthos Ardizzoni (Roma 1967) καὶ ἐκείνη τοῦ Guido Paduano (Milano 1986), καθὼς καὶ οἱ ἀγγλικὲς τῶν R. C. Seaton (London 1912), Richard Hunter (Oxford 1993) καὶ Peter Green (Berkeley 1997)¹⁰⁰. Τέλος, ἀπὸ τὶς μεταφράσεις τῶν *Ἀργοναυτικῶν* στὰ νέα ἑλληνικὰ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ ἀπόδοση σὲ δεκαπεντασύλλαβο στίχο ἀπὸ τὸν ἀκαταπρόληπτο φιλόλογο Ἀντώνιο Κανάκη (Χίος 1935). Ἡ μετάφραση αὐτὴ παρέμεινε γιὰ μεγάλο χρονικὸ διάστημα ἡ μοναδική, ὅσο καὶ δυσεύρετη, ἀπόδοση τοῦ ἔπους τοῦ Ἀπολλωνίου στὴ σύγχρονή μας γλῶσσα¹⁰¹. Παρὰ τὰ ὅποια τῆς ἀτοπήματα, χαρακτηρίζεται συχνὰ ἀπὸ ἐξαιρετικὰ εὐστοχες, ὡς πρὸς τὴ λογοτεχνικὴ

100. Περισσότερα βιβλιογραφικὰ στοιχεῖα, ἀλλὰ καὶ ἀναφορὰ σὲ ἄλλες μεταφράσεις βλ. στὴ Βιβλιογραφία.

101. Δυστυχῶς τὰ *Ἀργοναυτικά* τοῦ Ἀπολλωνίου δὲν ἀξιόθησαν μετὰ τὸν Κανάκη μιᾶς ἐγκυρης καὶ ἀξιόπιστης μετάφρασης στὰ νέα ἑλληνικὰ. Οἱ μεταφραστικὲς προσπάθειες πού εἶδαν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας τὰ τελευταῖα χρόνια τῶν Π. Νικολαΐδη-Ἀσιλάνη (*Ἀπολλωνίου Ροδίου τὰ Ἀργοναυτικά*. Προλεγόμενα, ἔμμετρη μετάφραση, Ἀθήνα 1985), Ἀν. Βόλτη (*Ἀπολλωνίου Ροδίου Ἀργοναυτικά*. Μεταφορὰ στὴ Νεοελληνικὴ Γλῶσσα τῶν τεσσάρων βιβλίων τῶν Ραψωδιῶν [sic], Ἀθήνα 1988) καὶ *Ἀπολλώνιος Ρόδιος, Ἀργοναυτικά*. Εἰσαγωγή-μετάφραση-σχόλια, φιλολογικὴ ομάδα Κάκτου, Ἀθήνα 1999, παρουσιάζουν πολλὰ προβλήματα καὶ στεροῦνται φιλολογικῶν ἀξιώσεων.

ἀξία τους, ἀποδόσεις, ἀπὸ τίς ὁποῖες, κάποιες φορές, ἐπωφελήθηκε καὶ ἡ παρούσα προσπάθεια, στήν ὁποία στόχος μας ὑπῆρξε νὰ διατηρήσουμε καὶ νὰ προβάσουμε, ὅσο αὐτὸ ἦταν δυνατό, τὸ χαρακτηριστὴρα, δηλαδή τὴ δομὴ καὶ τὸ ὕφος τοῦ ἔργου τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ ποιητῆ. Φυσικά, ἡ μετάφραση δὲν εἶναι δυνατόν οὔτε νὰ ἐξισωθεῖ μὲ τὸ πρωτότυπο οὔτε νὰ τὸ ἀντικαταστήσει. Κύριο μέλημά μας ἦταν ἡ μετάφραση νὰ εἶναι πιστῆ¹⁰² καὶ κυρίως νὰ ἀποτελέσει ἓνα δρόμο πρὸς τὸ πρωτότυπο, μία πορεία ἐπιστροφῆς. Τὸ ἐρώτημα βέβαια, σὲ ποιὸς κανόνες ὑπακούει ἡ συγκεκριμένη μεταφραστικὴ διαδικασία ἢ ἂν εἶναι γενικὰ δυνατόν νὰ μεταφερθεῖ σὲ μιὰ ἄλλη γλῶσσα (στήν προκειμένη περίπτωση σὲ μιὰ ἄλλη μορφή τῆς ἴδιας γλώσσας) ὁ ποιητικὸς λόγος, εἶναι δύσκολο νὰ ἀπαντηθεῖ. Τὸ σίγουρο εἶναι ὅτι σὲ ἓνα λογοτεχνικὸ ἔργο, ὅπως εἶναι τὰ Ἀργοναυτικά τοῦ Ἀπολλωνίου, ἡ κατὰ λέξη μετάφραση θὰ ἐμπόδιζε τὴν κατανόηση καὶ θα παραβίαζε τοὺς νόμους καὶ τοὺς κανόνες τῆς νέας ἑλληνικῆς. Τὸ πυκνὸ καὶ ἐξεζητημένο ὕφος τοῦ Ἀπολλωνίου μᾶς ἐπέβαλλε μερικὲς φορές κατὰ τὴν μετάφραση νὰ προσθέσουμε λέξεις πού ὑπονοοῦνταν στὸ κείμενο τοῦ ἀλεξανδρινοῦ αὐτοῦ ἔπους. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, ἂν ἐπιχειρούσαμε νὰ μεταφράσουμε τὸ ἔπος σὲ στίχους, πιστεύουμε ὅτι θὰ δυσχεραίναμε στὸ σύγχρονο ἀναγνώστη τὴν πρόσληψη τοῦ κειμένου καὶ κατὰ κάποιον τρόπο θὰ τοῦ ἀφαιρούσαμε τὴν εὐχαρίστηση νὰ διαβάσει τὸ ἔργο. Γιὰ νὰ μὴν ἀπομακρυνθοῦμε ὅμως πολὺ ἀπὸ τὸν ποιητικὸ τρόπο τοῦ πρωτοτύπου υἱοθετήσαμε στὴν μετάφρασή μας ἓν μῆρος ρυθμικὸ λόγο, χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνει ὅτι ἡ μετάφραση εἶναι ποιητικὴ.

Τέλος, στόχος τῶν σχεδὸν στίχο πρὸς στίχο ἐρμηνευτικῶν σχολίων¹⁰³ πού συμπληρώνουν τὴν ἐργασία μας εἶναι νὰ προσφέρουμε στὸν ἀνα-

102. Ἐπίκαιρη παραμένει πάντοτε ἡ ἀποψη τοῦ σημαντικοῦ ἐρευνητῆ καὶ μεταφραστῆ τῶν ὀμηρικῶν ἐπῶν W. Schadewaldt πού διετύπωσε στὴ μελέτη του, "Das Problem des Übersetzens", *Die Antike* 3 (1927) 287-303 = *Hellas und Hesperien. Gesammelte Schriften zur Antike und zur neueren Literatur*, Zürich und Stuttgart 1960, 523-537, ἐδῶ σ. 524: "Die erste, aber auch die höchste Forderung, die wir an die Übersetzung stellen, ist die Forderung der Treue".

103. Τὰ τελευταῖα χρόνια ἔχει ἀναπτυχθεῖ μιὰ ἐνδιαφέρουσα βιβλιογραφία σχετικὴ μὲ θεωρητικὰ καὶ πρακτικὰ ζητήματα πού ἀφοροῦν στὴ συγκρότηση μιᾶς σχολιασμένης ἐκδόσεως στὴν κλασικὴ φιλολογία. Βλ. ἐνδεικτικὰ: G. W. Most (ἐπιμ.), *Commentaries - Kommentare* (Aproemata 4), Göttingen 1999 καὶ R. K. Gibson & C. Shuttlerworth Kraus, *The Classical Commentary: Histories, Practices, Theory* (Mnemosyne Suppl. 232), Leiden-Boston-Köln 2002.

γνώστη όσο γίνεται περισσότερες ενδείξεις για την πορεία τής σύγχρονης έρευνας, αλλά κυρίως όλες τις απαραίτητες πληροφορίες για μιὰ ικανοποιητική κατανόηση αὐτοῦ τοῦ περίπλοκου κειμένου, σὸ ὅποιο εἶναι ἐμφανὴ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἀλεξανδρινῆς τεχνοτροπίας, δηλαδή ὁ ἐπίμονος συνδυασμὸς τέχνης καὶ πολυμάθειας, ποίησης καὶ λογιότητος. Ἔτσι ὁ σχολιασμὸς μας ἀφορᾷ ζητήματα κριτικῆς τοῦ κειμένου καὶ μετρικῆς καθὼς καὶ θέματα λεκτικῶν, συντακτικῶν καὶ σημασιολογικῶν ἰδιομορφιῶν τῆς γλώσσας τοῦ Ἀπολλωνίου, σὲ σχέση τὶς περισσότερες φορὲς μὲ τὸ λεξιλόγιο τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν. Μεγάλο μέρος τῶν σχολίων ἔχουν νὰ κάνουν μὲ τὸν ἐντυπωσιακὸ μυθολογικὸ πλοῦτο ποὺ ἀξιοποιεῖ ὁ Ἀλεξανδρινὸς ποιητὴς (κυρίως στὸν ἀριστοτεχνικὰ δομημένο κατὰ γεωγραφικὰς περιοχὰς κατάλογο τῶν Ἀργοναυτῶν), ἀλλὰ καὶ μὲ τοὺς τοπικοὺς μύθους καὶ λατρεῖες ποὺ τοῦ δίνουν ἀφορμὴ γιὰ ἐνδιαφέρουσες “αἰτιολογικὲς” ἀναφορὰς, δεῖγμα καλλιμάχειας τεχνικῆς. Ἀσφαλῶς, δὲν λείπουν καὶ σχόλια ποὺ εἶναι ἀφιερωμένα σὲ ζητήματα αἰσθητικῆς ἐρμηνείας τοῦ κειμένου, ἀφηγηματικῆς τεχνικῆς, ἀνταντακλάσεων τῆς ἑλληνιστικῆς ἐπιστήμης καὶ τεχνολογίας μέσα σὸ μυθολογικὸ ὕλικό τοῦ ἔργου, παρουσίας τῶν θεῶν καὶ χαρακτηρισμοῦ τῶν προσώπων ποὺ ἐμφανίζονται σὸ Α΄ Βιβλίον τῶν Ἀργοναυτικῶν (Ἡρακλῆς, Ἰάσων, Ἰδας κ.ἄ.). Μὲ λίγα λόγια, ἂν καὶ τὰ σχόλια καταλαμβάνουν τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ βιβλίου, δὲν γράφτηκαν μὲ τὴν πρόθεση νὰ εἶναι ἐξαντλητικὰ ἢ πλήρη (οὔτως ἢ ἄλλως ἢ βιβλιογραφία γιὰ τὸν Ἀπολλώνιο τὰ τελευταῖα χρόνια διογκώνεται ραγδαῖα), ἀλλὰ μᾶλλον νὰ κατευθύνουν τὸν ἀναγνώστη σὲ ἕναν εὐρύτερο προβληματισμὸ γύρω ἀπὸ τὸ ἔπος τοῦ Ἀπολλωνίου, ποὺ μπορεῖ τὸ πλαίσιο του, ὅπως ἔχει προαναφερθεῖ, νὰ εἶναι ὁμηρικὸ, τὸ πνεῦμα ὅμως ποὺ τὸ καθορίζει εἶναι ἑλληνιστικὸ.

CONSPECTUS SIGLORUM¹⁰⁴

I. CODICES

Ω	codicum omnium communis stirps (s. V ?)
m	prototypus e quo LAk descripti sunt
w	prototypus e quo SG descripti sunt
k	prototypus e quo E descriptus est
d	CDMQR consensus
A	Ambrosianus gr. 120 (B 98 sup.), s. XV in.
A²	Codicis A manus recentior
B	Bruxellensis 18170-73, a. 1489
C	Casanatensis gr. 408, a. 1490-1510
D	Parisinus gr. 2729, a. 1490-1510
E	Escorialensis gr. Σ.III.3, circa a. 1480-1485
F	Parisinus gr. 2846, s. XV ex.
G	Guelferbytanus 10.2 Aug. 4o, s. XV
H	Parisinus gr. 2728, circa a. 1490
I	Matritensis gr. 4691, a. 1465
J	Mutinensis gr. 112, a. 1485-1489
K	Sinaiticus 1194, a. 1491
L	Laurentianus gr. 32.9, a. 960-980
L¹	textus a scriba ipso iteratus
L², L³	Codicis L manus recentiores
M	Ambrosianus gr. 426 (H 22 sup.), s. XVI
N	Ambrosianus gr. 477 (L 37 sup.), s. XV ex.
O	Parisinus gr. 2845, s. XV ex.-XVI
P	Parisinus gr. 2727, a. 1487-1489
Q	Vaticanus gr. 37, a. 1491-1514
R	Vaticanus gr. 1358, circa a. 1505

104. Ὁ πίνακας μὲ τὰ σύμβολα τῶν κωδίκων προέρχεται ἀπὸ τὴν ἔκδοση τοῦ Vian, Tome I, σελ. LXXVI-XC, ἐνῶ ἔχουν ληφθεῖ ὑπόψη καὶ τὰ νέα πορίσματα ἀπὸ τὴν πρόσφατη μελέτη τοῦ Eleuteri (βλ. Schade-Eleuteri στό: Papanghelis-Rengakos [2001] 27-49).

S	Laurentianus gr. 32.16, a. 1280
T	Toletanus 102-34, s. XV ex.
U	Urbinas gr. 146, s. XV
V	Vaticanus Pal. gr. 186, a. 1423-1459
W	Vratislaviensis Rehdigeranus 35, a. 1488
Y	Vaticanus gr. 36, s. XV
Z	Parisinus gr. 2844, a. 1498

II. SCHOLIA

Σ^L	vox in codicis L (A, ...) scholiis disertim citatur
* Σ^L	vocem cognovisse vel subaudire videntur codicis L (A, ...) scholia
Σ^a	vox adest apud Σ^L et Σ^A
$\Sigma^{L\text{lem}}$	vox adest in Σ^L lemmate
$\Sigma^{L\text{par}}$	vox adest in Σ^L paraphrasi
$\Sigma^{L\text{gl}}$	vox adest in Σ^L glosa
$\Sigma^{L\text{yo}}$	vox ut varia lectio (γράφεται) apud Σ^L laudata est
$\Sigma^{LJ\text{lem}}$	vel simile: vox adest apud $\Sigma^{L\text{lem}}$ et $\Sigma^{LJ\text{lem}}$

III. PAPHYRI¹⁰⁵

Π^1	P. Oxy. 34.2700, s. III
Π^2	P. Colon. inv. 929, s. II
Π^3	P.S.I. 15.1478, s. I ante vel post Chr.
Π^4	P. Berol. 11690, s. III ex.
Π^5	P. Oxy. 34.2695, s. II ex.
Π^7	P. Mil. 6 et P. Colon. inv. 522, s. I in. post Chr.
Π^8	P. Amherst 16, s. II-III
Π^9	P. Oxy. 34.2698, s. II ex.
Π^{10}	P. Oxy. 34.2696, s. II ex.

105. Καταγράφονται ἔδῳ μόνον οἱ πάπυροι ποὺ ἀναφέρονται στὸ κριτικὸ ὑπόμνημα τῆς παρούσας ἔκδοσης.

IV. CETERA

ad l.	= ad locum	ind.	= indicavit
adn.	= adnotatio	in ras.	= in rasura
a.c.	= ante correcturam	lac.	= lacuna
cf.	= confer	om.	= omisit
cl.	= collato, -tis	p.c.	= post correcturam
corr.	= correxerit	prop.	= proposuit
del.	= delevit	s.v.	= sub voce
dubit.	= dubitavit	susp.	= suspexit
e.gr.	= exempli gratia	transt.	= transtulit
fort.	= fortasse	v.l.	= varia lectio

ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ ΡΟΔΙΟΥ

ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΩΝ Α'

ΚΕΙΜΕΝΟ - ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

- Ἀρχόμενος σέο, Φοῖβε, παλαιγενέων κλέα φωτῶν
 μνήσομαι οἱ Πόντιοι κατὰ στόμα καὶ διὰ πέτρας
 Κυανέας βασιλῆος ἐφημοσύνη Πελίαο
 χρύσειον μετὰ κῶας εὐζυγον ἤλασαν Ἀργῶ.
- 5 Τοίην γὰρ Πελῆης φάτιν ἔκλυεν, ὥς μιν ὀπίσσω
 μοῖρα μένει στυγερή, τοῦδ' ἀνέρος ὄν τιν' ἴδοιτο
 δημόθεν οἰοπέδιλον ὑπ' ἐννεσίησι δαμῆναι.
 Δηρὸν δ' οὐ μετέπειτα τεῆν κατὰ βᾶξιν Ἰήσων,
 χεμεριόιο ῥέεθρα κίων διὰ ποσσὶν Ἀναύρου,
- 10 ἄλλο μὲν ἐξεσάωσεν ὑπ' ἰλύος, ἄλλο δ' ἐνερθεν
 κάλλιπεν αὐθι πέδιλον ἐνισχόμενον προχοῆσιν.
 Ἴκετο δ' ἐς Πελίην αὐτοσχεδόν, ἀντιβολήσων
 εἰλαπίνης, ἦν πατρὶ Ποσειδάωνι καὶ ἄλλοις
 ῥέζε θεοῖς, Ἥρης δὲ Πελασγίδος οὐκ ἀλέγιζεν.
- 15 Αἶψα δὲ τόν γ' εἰσιδὼν ἐφράσσατο καὶ οἱ ἄεθλον
 ἔντυε ναυτιλῆς πολυκηδέος, ὄφρ' ἐνὶ πόντῳ
 ἦε καὶ ἄλλοδαποῖσι μετ' ἀνδράσι νόστον ὀλέσση.
 Νῆα μὲν οὖν οἱ πρόσθεν ἔτι κλείουσιν ἀοιοὶ
 Ἄργον Ἀθηναίης καμέειν ὑποθημοσύνησι.
- 20 Νῦν δ' ἂν ἐγὼ γενεῆν τε καὶ οὖνομα μυθησαίμην
 ἠρώων δολιχῆς τε πόρους ἀλὸς ὅσσα τ' ἔρεξαν
 πλαζόμενοι Μοῦσαι δ' ὑποφήτορες εἶεν ἀοιδῆς.
 Πρῶτά νυν Ὀρφῆος μνησώμεθα, τόν ῥά ποτ' αὐτῇ
 Καλλιόπη Θρηῆκι φατίζεται εὐνηθεῖσα
- 25 Οἰάγρω σκοπιῆς Πιμπληίδος ἄγχι τεκέσθαι.
 Αὐτὰρ τόν γ' ἐνέπουσιν ἀτειρέας οὔρεσι πέτρας
 θέλξει ἀοιδάων ἐνοπῆ ποταμῶν τε ῥέεθρα.
 Φηγοὶ δ' ἀγοριάδες, κείνης ἔτι σήματα μολπῆς,
 ἀκτῇ Θρηικήῃ Ζώνης ἔπι τηλεθώσασα
- 30 ἐξείης στιχόωσιν ἐπήτρομοι, ἃς ὁ γ' ἐπιπρὸ
 θελγομένας φόρμιγγι κατήγαγε Πιερίηθεν.
 Ὀρφέα μὲν δὴ τοῖον ἑὼν ἐπαρωγὸν ἀέθλων
 Αἰσονίδης Χείρωνος ἐφημοσύνησι πιθήσας
 δέξατο, Πιερίῃ Βιστωνίδι κοιρανέοντα.

- Ἀρχίζοντας ἀπὸ σένα, Φοῖβε, τίς ἔνδοξες πράξεις παλαιῶν ἡρώων
θέλω νὰ θυμηθῶ πού ἀπὸ τὸ στόμιο τοῦ Πόντου κι ἀνάμεσα ἀπ’
τούς Μαύρους βράχους ὀδήγησαν τὴν καλοφτιαγμένη Ἄργῶ
γιὰ τὸ χρυσόμαλλο δέρας μὲ διαταγὴ τοῦ βασιλιᾶ Πελία.
- 5 Πατὶ τέτοιος ἦταν ὁ χρησιμὸς πού ἄκουσε ὁ Πελίας, ὅτι τὸν περιμένει
μοῖρα σκληρῆ, ὅτι θὰ σκοτωθεῖ μὲ προτροπὴ τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου ἀπ’ τὸ
λαὸ πού θὰ ἔβλεπε μονοσάνδαλο. Κι ὕστερα ἀπὸ λίγο χρόνο
ὁ Ἰάσονας, σύμφωνα μὲ τὸ χρησμό σου, περνώντας πεζὸς τὸ ρεῦμα
τοῦ ὀρμητικοῦ Ἀναύρου, ἔσωσε τὸ ἕνα του πέδιλο ἀπὸ τὴ λάσπη,
- 10 μὰ τ’ ἄλλο τ’ ἄφησε κάτω στὸ βυθὸ κρατημένο
ἀπὸ τὰ φουσκωμένα τὰ νερά. Κι ἀμέσως ἦλθε στὸν Πελία
γιὰ νὰ λάβει μέρος στὸ συμπόσιο, πού ἐκεῖνος πρόσφερε
στὸν Ποσειδῶνα τὸν πατέρα του καὶ στοὺς θεοὺς τοὺς ἄλλους,
τὴν Ἥρα ὅμως δὲν τιμοῦσε τὴν Πελασγικὴ.
- 15 Μόλις τὸν εἶδε πονηρεύτηκε καὶ ἐπινοεῖ ἀγώνισμα γι’ αὐτόν,
θαλασσινὸ γεμάτο βάσανα ταξίδι, γιὰ νὰ χαθεῖ γυρίζοντας
στὶς θάλασσες κι ἀνάμεσα σ’ ἀνθρώπους ξένους.
Τὸ πλοῖο, λοιπόν, λέγεται ἀκόμη ἀπ’ τοὺς παλιούς
τούς ποιητὲς μὲ συμβουλὲς τῆς Ἀθηνᾶς πὼς τῶφτιαξε ὁ Ἄργος.
- 20 Μὰ τώρα ἐγὼ θὰ διηγηθῶ τὴ γενιὰ καὶ τὸ ὄνομα τῶν παλληκαριῶν
καὶ τὸ μακρινὸ θαλασσινὸ ταξίδι καὶ ὅσα ἔπραξαν στὴν περιπλάνησή
τους· κι οἱ Μοῦσες ἄς εἶναι στὸ τραγούδι μου βοηθοί.
Πρῶτα λοιπόν γιὰ τὸν Ὀρφέα ἄς ποῦμε, πού κάποτε ἦ ἴδια
ἢ Καλλιόπη, ἀφοῦ κοιμήθηκε, ὅπως λένε, μὲ τὸν Θράκα
- 25 Οἷαγρο στὴν Πιμπλιάδα κορυφὴ κοντὰ τὸν γέννησε.
Διηγοῦνται, λοιπόν, πὼς αὐτὸς τοὺς τραχεῖς βράχους στὰ βουνὰ μά-
γευε μὲ τὴν ἁρμονία τῶν τραγουδιῶν του καὶ τῶν ποταμῶν τὰ ρέματα.
Κι οἱ ἄγριες βελανιδιές, πειστήρια τοῦ τραγουδιοῦ ἐκείνου,
στῆς Θράκης τὴν ἀκρογιαλιά, στὴν Ζώνη στέκονται ἀκόμη φουντωτές
- 30 σὲ πυκνὲς σειρές, κείνες πού αὐτὸς λίγο πιὸ πρὶν
μὲ τὴ λύρα του μαγεμένες ἔφερε ἀπὸ τὴν Πιερία.
Αὐτὸν λοιπόν τὸν Ὀρφέα, τὸ βασιλιὰ τῆς Βιστωνίδας Πιερίας,
δέχτηκε ὁ γιὸς τοῦ Αἴсона στοὺς κόπους τοῦ ἀργῶ,
ὑπακούοντας στὶς συμβουλὲς τοῦ Χείρωνα.

- 35 Ἦλυθε δ' Ἀστερίων αὐτοσχεδόν, ὃν ῥα Κομήτης
 γείνατο, δινήεντος ἐφ' ὕδασι^ν Ἀπιδανοῖο
 Πειρεσιάς ὄρεος Φυλληίου ἀγχόθι ναίων,
 ἔνθα μὲν Ἀπιδανός τε μέγας καὶ δῖος Ἐνιπεὺς
 ἄμφω συμφορέονται, ἀπόπροθεν εἰς ἓν ἰόντες.
- 40 Λάρισαν δ' ἐπὶ τοῖσι λιπῶν Πολύφημος ἴκανε^ν
 Εἰλατίδης, ὃς πρὶν μὲν ἐρισθενέων Λαπιθάων,
 ὁππότε Κενταύροις Λαπίθαι ἐπὶ θωρήσσοντο,
 ὁπλότερος πολέμιζε, τότε αὖ βαρύτεσκέ οἱ ἦδη
 γυῖα, μένεν δ' ἔτι θυμὸς ἀρήμιος ὡς τὸ πάρος περ.
- 45 Οὐδὲ μὲν Ἴφικλος Φυλάκῃ ἐνὶ δηρὸν ἔλειπτο,
 μήτρως Αἰσονίδαο· κασιγνήτην γὰρ ὄπυιεν
 Αἴσων Ἀλκιμέδην Φυλακηίδα, τῆς μιν ἀνώγει
 πηροσύνη καὶ κῆδος ἐνικρινθῆναι ὁμίλῳ.
 Οὐδὲ Φεραῖς Ἄδμητος ἐνρρήνεσσι^ν ἀνάσσω^ν
- 50 μίμνεν ὑπὸ σκοπιῆν ὄρεος Χαλκωδονιοῖο.
 Οὐδ' Ἀλόπη μίμνον πολυλήιοι Ἐρμείαιο
 υἱέες εὖ δεδαῶτε δόλους, Ἔρτος καὶ Ἐχίων·
 τοῖσι δ' ἐπὶ τρίτατος γνωτὸς κίε νισομένοισιν
 Αἰθαλίδης. Καὶ τὸν μὲν ἐπ' Ἀμφρυσσοῖο ῥοῆσι
- 55 Μυρμιδόνο^ς κούρη Φθιάς τέκεν Εὐπολέμεια,
 τὼ δ' αὐτ' ἐκγεγάτην Μενετηίδος Ἀντιανείρης.
 Ἦλυθε δ' ἀφνειὴν προλιπῶν Γυρτώνα Κόρωνος
 Καινείδης, ἐσθλὸς μὲν, ἐοῦ δ' οὐ πατρὸς ἀμείνων.
 Καινέα γὰρ ζῶν περ ἔτι κλείουσιν αἰοῖδοι
- 60 Κενταύροισιν ὀλέσθαι, ὅτε σφεὰς οἶος ἀπ' ἄλλων
 ἦλασ' ἀριστήων, οἱ δ' ἔμπαλιν ὀρμηθέντες
 οὔτε μιν ἀγκλῖναι προτέρω σθένον οὔτε δαΐξαι,
 ἀλλ' ἄρρηκτος ἄκαμπτος ἐδύσετο νειόθι γαίης,
 θεινόμενος στιβαρῆσι καταῆσθην ἐλάττησιν.
- 65 Ἦλυθε δ' αὖ Μόψος Τιταρήσιος, ὃν περὶ πάντων

43 πολέμιζε Ω: προμάχιζε Meineke 59 ζῶν περ Ω: δὴ πρόσθεν sch. Hom. A 264 (AD) ἔτι
 κλείουσιν Ω: ἐπικλείουσιν Pierson fort. recte 61 ἀριστήων Ω sch. Hom. A 264 (AD): ἀρι-
 στεύων E

- 35 Ἦλθε ἀπὸ κοντὰ κι ὁ Ἀστερίωνας, πὺν γέννησε ὁ Κομήτης·
κατοικοῦσε στὸ ρέμα τοῦ Ἀπιδανοῦ, στὶς Πειρεσιῆς
πὺν βρίσκονται κοντὰ στὸ Φυλλήιον ὄρος, ἐκεῖ ὅπου
ὁ πλατύς Ἀπιδανός κι ὁ θεϊκός Ἐνιπέας καθὼς ἔρχονται ἀπὸ μακριὰ
ἐνώνονται κι οἱ δυὸ σ' ἓνα ποτάμι.
- 40 Σ' αὐτοὺς, ἀφήνοντας τὴ Λάρισα, ἦλθε κι ὁ γιὸς τοῦ Ἐλάτου
ὁ Πολύφημος, πὺν ἦταν πρὶν ὁ πιὸ νέος μαχητὴς ἀνάμεσα
στοὺς δυνατοὺς Λαπίθες, ὅταν αὐτοὶ μὲ τοὺς Κενταύρους εἶχαν
ἀνοίξει πόλεμο· ἀλλὰ τώρα πιά τὰ μέλη του ἦταν βαριά, παρέμενε
ὅμως ἀκόμη σὰν καὶ πρῶτα τὸ φρόνημά του πολεμικό.
- 45 Ἄλλ' οὔτε ὁ Ἴφιλλος ἔμενε πολὺ χρόνο στὴ Φυλάκη, θεῖος τοῦ Αἰσο-
νίδη ἀπ' τὴν πλευρὰ τῆς μάννας του· γιατί ὁ Αἰσῶνας εἶχε παντρευτεῖ
τὴν ἀδελφὴ του τὴν Ἀλκμιέδη, τὴν κόρη τοῦ Φυλάκου· αὐτῆς ἡ
συγγενικὴ σχέση κι ὁ δεσμὸς τὸν παρωθοῦσε νὰ μπεῖ στὸν ὄμιλο αὐτό.
Οὔτε ὁ Ἄδμητος, ὁ βασιλιάς τῶν πλούσιων σὲ πρόβατα Φερῶν,
50 δὲν ἔμεινε κάτω ἀπ' τὴν κορφὴ τοῦ Χαλκωδόσιου ὄρους.
Οὔτε στὴν Ἀλόπη ἔμειναν οἱ πλούσιοι σὲ χωράφια σιτοφόρα
πανοῦργοι γιοὶ τοῦ Ἐρμῆ, ὁ Ἔρως κι ὁ Ἐχίωνας·
καὶ μαζὶ μ' αὐτοὺς πὺν ἔφευγαν πῆγε κι ὁ τρίτος ἀδελφός τους
Αἰθαλίδης· αὐτὸν κοντὰ στὸ ρέμα τοῦ Ἀμφρυσσοῦ εἶχε γεννήσει
55 ἡ Εὐπολέμεια ἀπὸ τὴ Φθία, τοῦ Μυρμιδόνα ἡ κόρη· οἱ ἄλλοι δυὸ
ὅμως εἶχαν γεννηθεῖ ἀπὸ τὴν Ἀντιάνειρα, τὴν κόρη τοῦ Μενέτη.
Ἦλθε κι ὁ Κόρωνος ἀφήνοντας τὴν πλούσια Γυρῶνα,
ὁ γιὸς τοῦ Καινέα, δυνατός, μὰ ὄχι καλύτερος ἀπ' τὸ γονιό του.
Πατὶ οἱ ποιητὲς λένε πῶς ὁ Καινέας ζωντανός ἀκόμη
60 χάθηκε ἀπὸ τοὺς Κενταύρους, ὅταν ἀπ' ὄλους τοὺς ἦρωες
μόνος τοὺς καταδίωξε, κι ἐκεῖνοι ὅταν ξαναγύρισαν δὲν μποροῦσαν
οὔτε νὰ τὸν ἀπομακρύνουν, μὰ οὔτε νὰ τὸν σκοτώσουν· ἀλλὰ
ἀδάμαστος, ἀλύγιστος στῆς γῆς τὰ βάρη χώθηκε,
καθὼς τὸν κτύπαγαν βίαια μὲ δυνατοὺς κορμούς ἐλάτων.
- 65 Ἦλθε κι ὁ Τιταρήσιος Μόψος, πὺν περισσότερο ἀπ' ὄλους

Λητοῖδης ἐδίδαξε θεοπροπίας οἰωνῶν.

Βῆ δὲ καὶ Εὐρυδάμας Κτιμένου πάϊς· ἄγχι δὲ λίμνης
Ἐυνιάδος Κτιμένην Δολοπηίδα ναιετάασκε.

Καὶ μὴν Ἴακτωρ νῖα Μενοίτιον ἐξ Ὀπόεντος
70 ὤρσεν, ἀριστήεσσι σὺν ἀνδράσιν ὄφρα νέοιτο.

Εἶπετο δ' Εὐρυτίων τε καὶ ἀλκίεις Ἐρυβώτης,
νῖες ὁ μὲν Τελέοντος, ὁ δ' Ἴρου Ἴακτορίδαο·
ἦτοι ὁ μὲν Τελέοντος ἐνκλειῆς Ἐρυβώτης,
Ἴρου δ' Εὐρυτίων. Σὺν καὶ τρίτος ἦεν Ὀιλεύς,
75 ἔξοχος ἠγορέην καὶ ἐπαῖξι μετόπισθεν
εὖ δεδαῶς δηίοισιν, ὅτε κλίνειε φάλαγγας.

Αὐτὰρ ἅπ' Εὐβοίης Κάνθος κίε, τόν ῥα Κάνηθος
πέμπεν Ἄβαντίδης λεληημένον. Οὐ μὲν ἔμελλε
νοστήσειν Κήρινθον ὑπότροπος· αἴσα γὰρ ἦεν
80 αὐτὸν ὁμῶς Μόψον τε δαήμονα μαντοσυνάων
πλαγχθέντας Λιβύης ἐνὶ πείρασι δηωθῆναι
ὡς οὐκ ἀνθρώποισι κακὸν μήκιστον ἐπαυρεῖν,
ὀππότε κακείνους Λιβύῃ ἐνὶ ταρχύσαντο,
τόσσον ἐκάς Κόλχων ὄσσον τέ περ ἠελίοιο
85 μεσσηγὺς δύσιές τε καὶ ἀντολαὶ εἰσορόωνται.

Τῷ δ' ἄρ' ἐπὶ Κλυτίος τε καὶ Ἴφιτος ἠγερέθοντο,
Οἰχαλῆς ἐπίουροι, ἀπηνέος Εὐρύτου νῖες,
Εὐρύτου ᾧ πόρε τόξον Ἐκηβόλος· οὐδ' ἀπόνητο
δωτίνης, αὐτῷ γὰρ ἐκὼν ἐρίδηνε δοτῆρι.

90 Τοῖσι δ' ἐπ' Αἰακίδαὶ μετεκίαθον, οὐ μὲν ἄμ' ἄμφω
οὐδ' ὁμόθεν· νόσφιν γὰρ ἀλευάμενοι κατένασθεν
Αἰγίνης, ὅτε Φῶκον ἀδελφεὸν ἐξενάριξαν
ἀφραδίῃ. Τελαμῶν μὲν ἐν Ἀτθίδι νάσσατο νήσῳ,
Πηλεὺς δὲ Φθίῃ ἐνὶ δώματα ναῖε λιασθεῖς.

95 Τοῖς δ' ἐπὶ Κεκροπήθην ἀρήιος ἦλυθε Βούτης,
παῖς ἀγαθοῦ Τελέοντος, ἐνυμμελῆς τε Φάληρος.
Ἄλκων μιν προέηκε πατὴρ ἐός· οὐ μὲν ἔτ' ἄλλους

82 μήκιστον Ω *S⁹¹: μὴ πιστὸν Fränkel 94 δὲ Φθίῃ ἐν δώματα Ω: δ' ἐν Φθίῃ ἐριβόλακι sch.
Pind. Nem. 5.25a

ὁ γιὸς τῆς Λητώς τὸν δίδαξε τὴν ὀρνιθομαντεία.

Ἦλθε κι ὁ Εὐρυδάμας ὁ γιὸς τοῦ Κτίμενου, πού κατοικοῦσε
στήν Κτιμένη τῆς Δολοπίας, κοντὰ στὴν Εὐνιάδα λίμνη.

70 Κι ἀπ' τὸν Ὀπούντα ὁ Ἄκτορας ξεσήκωσε τὸ γιό του
τὸ Μενόιτιο νὰ πάει μαζί μὲ τοὺς γενναίους ἄνδρες.

Ἀκολουθοῦσε ὁ Εὐρυτίωνας κι ὁ δυνατὸς Ἐρυνώτης,
ὁ ἕνας γιὸς τοῦ Τελέοντα κι ὁ ἄλλος τοῦ Ἴρου, γιοῦ τοῦ Ἄκτορα·
ὁ Ἐρυνώτης ἦταν, δηλαδή, ὁ δοξασμένος γιὸς τοῦ Τελέοντα
κι ὁ Εὐρυτίωνας τοῦ Ἴρου. Τρίτος μαζί μ' αὐτοὺς ἦλθε ὁ Οἰλέας,
75 πού στὴν ἀνδρεία διακρινόταν καὶ ἤξερε νὰ ἐφορμᾷ ἐνάντια
στὰ νῶτα τῶν ἐχθρῶν, σπάζοντας τίς γραμμὲς τους.

Κι ἀπὸ τὴν Εὐβοία ἦλθε ὁ Κάνθος, πού γεμάτο ζῆλο τὸν ἔστειλε
ὁ Κάνηθος, ὁ γιὸς τοῦ Ἄβαντα· ἀλλὰ δὲν τοῦ ἔμελλε στὴν Κήρινοθ,
τὴν πατρίδα του νὰ γυρίσει, γιατί ἦταν γραμμένο αὐτός,
80 ὅπως κι ὁ Μόψος πού ἀπὸ μαντεῖες γνώριζε, νὰ περιπλανηθοῦν
καὶ νὰ χαθοῦν στὰ πέρατα τῆς Λιβύης. Ἀλήθεια δὲν ὑπάρχει γιὰ
τοὺς ἀνθρώπους δυστυχία μακρινή πού νὰ μὴ μπορεῖ νὰ τοὺς βρεῖ,
ἀφοῦ κι ἐκείνους τοὺς ἔθαψαν στὴ Λιβύη, τόσο μακριὰ
ἀπὸ τοὺς Κόλχους, ὅσο μακριὰ φαίνεται ἢ ἀπόσταση
85 ἀνάμεσα στὴ δύση καὶ τὴν ἀνατολή τοῦ ἡλίου.

Μαζί μ' αὐτὸν κατόπιν ξεσηκώθηκαν ὁ Κλύτιος κι ὁ Ἴφιτος,
φρουροὶ τῆς Οἰχαλίας, γιοὶ τοῦ ἀνάλητου Εὐρύτου, τοῦ Εὐρύτου
πού τοῦ χάρισε τόξο ὁ Εὐστοχος Τοξότης, ἀλλὰ δὲν χάριξε τὸ δῶρο·
γιατὶ μὲ τὴ θέλησή του μάλωσε μ' αὐτὸν πού τοῦ τὸ χάρισε.

90 Μαζί μ' αὐτοὺς ἦλθαν οἱ γιοὶ τοῦ Αἰακοῦ, μὰ ὄχι μαζί κι οἱ δύο,
οὔτε ἀπ' τὸ ἴδιο μέρος, γιατί κυνηγημένοι μένανε μακριὰ
ἀπ' τὴν Αἴγινα, ὅταν κατὰ λάθος σκότωσαν τὸν ἀδελφὸ τους Φῶκο·
ὁ Τελαμώνας κατοίκησε στὴ νῆσο τὴν Ἀτθίδα καὶ ὁ Πηλέας
φεύγοντας μακριὰ ἐγκαταστάθηκε στὴν εὐφορὴ τῆ Φθία.

95 Μαζί μ' αὐτοὺς ἦλθε ὁ ἀνδρεῖος Βούτης ἀπὸ τὴν Κερροπία,
γιὸς τοῦ γενναίου Τελέοντα, κι ὁ ἱκανὸς ἀκοντιστὴς ὁ Φάληρος·
ὁ πατέρας του ὁ Ἄλκωνας τὸν ἔστειλε, πού ἄλλους γιούς δὲν εἶχε

- γήραος νῆας ἔχεν βιότοιό τε κηδεμονῆας,
 ἀλλὰ ἐ τηλύγετόν περ ὁμῶς καὶ μούνον ἔοντα
 100 πέμπεν, ἵνα θρασέεσσι μεταπρέποι ἠρώεσσι.
 Θησέα δ', ὃς περὶ πάντας Ἐρεχθεΐδας ἐκέκαστο,
 Ταιναρίην αἰδήλος ὑπὸ χθόνα δεσμός ἔρυνκε,
 Πειριθῶ ἐσπόμενον κεινὴν ὁδὸν ἧ τέ κεν ἄμφω
 ῥήϊτερον καμάτοιο τέλος πάντεσσιν ἔθεντο.
 105 Τίφυς δ' Ἀγνιάδης Σιφαέα κάλλιπε δῆμον
 Θεσπιέων, ἐσθλὸς μὲν ὀρινόμενον προδαῆναι
 κῦμ' ἄλὸς εὐρείης, ἐσθλὸς δ' ἀνέμοιο θυέλλας,
 καὶ πλόον ἠελίῳ τε καὶ ἀστέρι τεκμήρασθαι.
 Αὐτὴ μιν Τριτωνὶς ἀριστήων ἐς ὄμιλον
 110 ὤρσεν Ἀθηναίη, μετὰ δ' ἤλυθεν ἔλδομένοισιν.
 Αὐτὴ γὰρ καὶ νῆα θοὴν κάμε, σὺν δέ οἱ Ἄργος
 τεῦξεν Ἀρεστορίδης κείνης ὑποθημοσύνησι
 τῶ καὶ πασάων προφερεστάτη ἔπλετο νηῶν
 ὄσσαι ὑπ' εἰρεσίησιν ἐπειρήσαντο θαλάσσης.
 115 Φλείας δ' αὐτ' ἐπὶ τοῖσιν Ἀραιθυρήθεν ἵκανεν,
 ἔνθ' ἀφνειὸς ἔναιε, Διωνύσοιο ἔκητι
 πατρὸς ἐοῦ, πηγῆσιν ἐφέστιος Ἀσωποῖο.
 Ἄργόθεν αὖ Ταλαὸς καὶ Ἀρήιος, νῆε Βίαντος,
 ἤλυθεν ἴφθιμός τε Δεώδοκος, οὗς τέκε Πηρῶ
 120 Νηληΐς· τῆς ἀμφὶ δύην ἐμόγησε βαρεΐαν
 Αἰολίδης σταθμοῖσιν ἐν Ἰφίκλοιῳ Μελάμπους.
 Οὐδὲ μὲν οὐδὲ βίην κρατερόφρονος Ἡρακλῆος
 πευθόμεθ' Αἰσονίδαο λιλαιομένου ἀθερίξαι.
 Ἄλλ' ἐπεὶ ἄε βάξιν ἀγειρομένων ἠρώων,
 125 νεῖον ἀπ' Ἀρκαδίας Λυρκήμιον Ἄργος ἀμείψας,
 τὴν ὁδὸν ἧ ζῶν φέρε κάπριον ὃς ῥ' ἐνὶ βήσσης
 φέροβeto Λαμπείης Ἐρυμάνθιον ἄμ' μέγα τῖφος,

103 κεινὴν AE Σ^{Ωlem}; κεινην L; κεινήν L²G; κείνην Σ^{Ωho}; κοινην SG^{2d}D 108 ἀστέρι Ω *Σ^L:
 ἀστράσι Ardizzoni 115 Φλείας LAS Σ^L: Φλίας Gd Σ^J a.c. Paus. 2.12.6: Φλοίας E Σ^{p.c}. 125 Λυρ-
 κήμιον Σ^{Lye}: Λυγκήμιον Ω Σ^{Ωlem}

- για στήριξη στα γηρατειά και στη ζωή· όμως αυτόν, κι ἄς ἦταν
 τὸ ἀγαπημένο του παιδί και ὁ μοναχογιός του, τὸν ἔστειλε
 100 νὰ διακριθεῖ ἀνάμεσα σὲ ἦρωες γενναίους.
 Μὰ τὸν Θησέα, ποὺ ξεπερνοῦσε ὅλους τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἐρεχθέα,
 τὸν κράταγαν δεσμὰ ἀόρατα στὸ Ταίναρο, κάτω ἀπ' τὴ γῆ,
 γιατί τὸν Πειρίθοο ἀκολούθησε στὸ μάταιο ταξίδι·
 βέβαια κι οἱ δυὸ σ' ὅλους θὰ ἔκαναν πρὸ εὐκόλο τὸ τέλος τῶν βασάνων.
- 105 Ὁ Τίφυς, ὁ γιὸς τοῦ Ἄγνία, ἄφησε τῶν Θεσπιῶν τὸ λαὸ τὸν Σιφαέα,
 ποὺ ἦταν σὲ θέση νὰ προβλέπει πότε θὰ σηκωθεῖ τὸ κύμα τῆς μεγάλης
 τῆς θάλασσας και τοὺς θυελλώδεις τοὺς ἀνέμους νὰ μαντεύει
 και μὲ τὸν ἥλιο και μὲ κάποιον ἀστέρι τὸ πλοῖο νὰ ὀδηγᾷε στὸ ταξίδι.
 Ἡ ἴδια ἢ Τριτωνίδα ἢ Ἀθηναῖα τὸν ἔστειλε στὸν ὄμιλο τῶν ἡρώων,
 110 και χάρηκαν αὐτοὶ τὸν ἐρχομὸ του. Αὐτὴ ἢ ἴδια κατασκεύασε
 τὸ γρήγορο καράβι· μαζί μ' αὐτὴν τὸ ἔφτιαξε ὁ Ἄργος,
 ὁ γιὸς τοῦ Ἀρέστορα, μὲ συμβουλές δικές της·
 γι' αὐτὸ ἦταν και τὸ πρὸ καλὸ ἀπὸ ὅλα τὰ καράβια,
 ὅσα μὲ τὰ κουπιὰ τῆ θάλασσα δοκίμασαν νὰ διαπλεύσουν.
- 115 Μαζί μ' αὐτοὺς ἦλθε ὁ Φλείας ἀπ' τὴν Ἀραιθυρέα,
 ὅπου γεμάτος πλοῦτη ἔμενε, χάρη στὸν πατέρα του Διόνυσο,
 και στίς πηγές τοῦ Ἄσωποῦ κοντὰ τὸ σπιτί του βρισκόταν.
 Ἄπὸ τὸ Ἄργος πάλι ἔφθασαν ὁ Ταλαὸς και ὁ Ἀρήμιος, γιοὶ τοῦ Βιάντα,
 και ὁ ρωμαλέος Λεώδοκος, ποὺ τοὺς γέννησε ἡ Πηρῶ ἢ κόρη τοῦ Νηλέα·
 120 ἔξαιτίας της εἶχε βρεῖ τὸ γιὸ τοῦ Αἴολου Μελάμποδα
 μέσα στίς μάντρες τοῦ Ἴφικλου μεγάλη δυστυχία.
 Οὔτε ὅμως ὁ δυνατὸς κι ἀτρόμητος Ἡρακλῆς μαθαίνουμε
 πὼς περιφρόνησε τοῦ γιοῦ τοῦ Αἴсона τὴν ἐνθερμη πρόσκληση.
 Ἄλλ' ὅταν ἄκουσε τὴν εἶδηση γιὰ τῶν ἡρώων τὴ σύναξη,
 125 γυρνώντας μόλις στὸ Λύρκειο Ἄργος ἀπὸ τὴν Ἀρκαδία,
 ἀπὸ τὸ δρόμο ποὺ ἔφερε ζωντανὸ τὸν ἀγριόχοιρο ποὺ ἔβασκε
 μέσα στα λαγκάδια τῆς Λαμπείας κοντὰ στὸ βάλτο τοῦ Ἐρύμανθου,

- τὸν μὲν ἐνὶ πρώτῃσι Μυκηναίων ἀγορῆσι
 δεσμοῖς ἰλλόμενον μεγάλων ἀπεσεύσατο νότων,
 130 αὐτὸς δ' ἦ ἰότητι παρὲκ νόον Εὐρυσθέως
 ὠρμήθη· σὺν καὶ οἱ Ὑλας κίεν, ἐσθλὸς ὀπάων
 πρωθήβης, ἰῶν τε φορεὺς φύλακός τε βιοῖο.
 Τῷ δ' ἐπὶ δὴ θείοιο κίεν Δαναοῖο γενέθλη,
 Ναύπλιος. Ἥ γὰρ ἔην Κλυτονήου Ναυβολίδαο,
 135 Ναύβολος αὖ Λέρονου· Λέρονον γε μὲν ἴδμεν ἔοντα
 Προΐτου Ναυπλιάδαο· Ποσειδάωνι δὲ κούρη
 πρίν ποτ' Ἀμυμώνη Δαναῖς τέκεν εὐνηθεῖσα
 Ναύπλιον ὃς περὶ πάντας ἐκαίνυτο ναυτιλήσιν.
 Ἴδμων δ' ὑστάτιος μετεκίαθεν ὄσσοι ἔναιον
 140 Ἄργος, ἐπεὶ δεδαῶς τὸν ἔδον μόρον οἰωνοῖσιν
 ἦε, μὴ οἱ δῆμος ἐνκλείης ἀγάσαιτο.
 Οὐ μὲν ὃ γ' ἦεν Ἄβαντος ἐτήτυμον· ἀλλὰ μιν αὐτὸς
 γείνατο κυδαλίμοις ἐναρίθμιον Αἰολίδῃσι
 Λητοῖδης, αὐτὸς δὲ θεοπροπίας ἐδίδαξεν
 145 οἰωνούς τ' ἀλέγειν ἠδ' ἔμπυρα σήματ' ἰδέσθαι.
 Καὶ μὴν Αἰτωλῖς κρατερόν Πολυδεύκεα Λήδη
 Κάστορά τ' ὠκυπόδων ὄρσεν δεδαημένον ἵππων
 Σπάρτηθεν. Τοὺς δ' ἦ γε δόμοις ἐνὶ Τυνδαρείοιο
 τηλυγέτους ὠδῖνι μῆ τέκεν· οὐδ' ἀπίθησε
 150 λισσομένοις· Ζηνὸς γὰρ ἐπάξια μῆδετο λέκτρων.
 Οἱ τ' Ἀφαρητιάδαι Λυγκεὺς καὶ ὑπέρβιος Ἴδας
 Ἀρήνηθεν ἔβαν, μεγάλη περιθαρσέες ἀλκῆ
 ἀμφοτέροιο· Λυγκεὺς δὲ καὶ ὄξυτάτοις ἐκέκαστο
 ὄμμασιν, εἰ ἔτεόν γε πέλει κλέος ἀνέρα κείνον
 155 ῥηιδίως καὶ νέρθε κατὰ χθονὸς ἀυγάξεσθαι.
 Σὺν δὲ Περικλύμενος Νηλήϊος ὄρτο νέεσθαι,
 πρεσβύτατος παίδων ὄσσοι Πύλῳ ἐξεγένοντο
 Νηλῆος θείοιο· Ποσειδάων δὲ οἱ ἀλκῆν

128 πρώτῃσι wá: πρώτοισι m Μυκηναίων Fränkel, cl. *Σ': Μυκηναίων Ω Σ' ἀγορῆσι Ω
 *Σ': προπύλοισι Ardizzoni: προθύροισι Campbell: προμολῆσι Vian 129 ἀπεσεύσατο Simpl. in
 Aristot. de Caelo, p. 517.15 Heiberg: ἀπεθήκατο Ω Σ' ^{128m}: ἀποκάτθετο MRQ

τὸν πέταξε ἀπ' τὶς δυνατὲς τοῦ πλάτες στὴν εἴσοδο τῆς ἀγορᾶς
 τῶν Μυκηνηῶν δεμένο μ' ἄλυσίδες, καὶ ὕστερα μὲ τὴ δική του
 130 θέληση ξεκίνησε παρὰ τὴ γνώμη τοῦ Εὐρουσθέα·
 καὶ μαζί του πῆγε ὁ Ὑλας, γενναῖος σύντροφος στὸν πόλεμο,
 στὸ ἄνθος τῆς νιότης του, ποὺ βάσταζε τὰ βέλη του καὶ φύλαγε τὸ τόξο.

Μαζὶ μ' αὐτοὺς ἦλθε ὁ Ναύπλιος ἀπόγονος τοῦ θεϊκοῦ Δαναοῦ·
 ἦταν γιὸς τοῦ Κλυτόνηου γιοῦ τοῦ Ναυβόλου,
 135 καὶ ὁ Ναύβολος τοῦ Λέρνου γιὸς, καὶ ὁ Λέρνος, τὸ γνωρίζουμε,
 ἦταν γιὸς τοῦ Προίτου, γιοῦ τοῦ Ναυπλίου· καὶ στὰ παλιὰ τὰ χρόνια
 ἡ Ἄμυμώνη, κόρη τοῦ Δαναοῦ, ἀφοῦ πλάγιασε μὲ τὸν Ποσειδῶνα,
 ἐγέννησε τὸν Ναύπλιο ποὺ στὴ ναυτικὴ τέχνη ὅλους τοὺς ξεπερνοῦσε.

Κι ὁ Ἴδμονας τελευταῖος ἔφθασε ἀπ' αὐτοὺς ποὺ στὸ Ἄργος
 140 κατοικοῦσαν, καὶ ἄς γνῶριζε τὸ τέλος του ἀπὸ τοὺς οἰωνοὺς·
 ὅμως πῆγε, μήπως ὁ λαὸς τὴ φήμη του φθονήσει.
 Δὲν ἦταν στ' ἀλήθεια γιὸς τοῦ Ἄβαντα, ἀλλ' ὁ ἴδιος ὁ γιὸς τῆς Λητώως
 τὸν γέννησε ὥστε νὰ συμπεριληφθεῖ στοὺς ἔνδοξους Αἰολίδες·
 ὁ ἴδιος τὸν ἐδίδαξε τὸ μέλλον νὰ μαντεύει,
 145 καὶ τῶν πουλιῶν τὸ πέταγμα νὰ μελετᾷ καὶ τὰ σημάδια
 τῆς φωτιᾶς νὰ βλέπει.

Ἀκόμη ἡ Αἰτωλίδα Λήδα ἔστειλε τὸν δυνατὸ Πολυδεῦκη
 καὶ τὸν Κάστορα ποὺ κάτεχε ἀπὸ γρήγορα ἄλογα,
 ἀπὸ τὴ Σπάρτη, ὅπου στὸ σπίτι τοῦ Τυνδάρεω μ' ἓναν πόνο
 γέννησε τοὺς μονάκριβους γιούς της· ὅμως δὲν ἔμεινε ἀσυγκίνητη
 150 στὶς παρακλήσεις τους, γιατί σκεφτόταν σὰν ἀντάξια τοῦ Δία γυναίκα.

Καὶ οἱ γιοὶ τοῦ Ἀφαρέα, ὁ Λυγκέας καὶ ὁ δυνατὸς Ἴδας,
 ἀπὸ τὴν Ἀρῆνη ἔφυγαν καὶ οἱ δυὸ γεμάτοι θάρρος
 γιὰ τὴ μεγάλη τους δύναμη. Κι εἶχε ὁ Λυγκέας μάτια διαπεραστικά,
 ἂν βέβαια εἶναι ἡ φήμη ἀληθινὴ ὅτι ἐκεῖνος ὁ ἄνδρας
 155 καὶ κάτω ἀπὸ τὴ γῆ εὐκόλα νὰ διακρίνει μοροῦσε.

Μαζὶ καὶ ὁ Περικλύμενος, γιὸς τοῦ Νηλέα, ξεκίνησε νὰ πάει
 ὁ μεγαλύτερος ἀπ' τοῦ θεϊκοῦ Νηλέα τὰ παιδιά, ποὺ στὴν Πύλο
 γεννηθῆκαν· ὁ Ποσειδῶνας τοῦ εἶχε δώσει ἀμέτρητη δύναμη

- δῶκεν ἀπειρεσίην ἤδ', ὅτι κεν ἀρήσαιτο
 160 μαρνάμενος, τὸ πέλεσθαι ἐνὶ ξυνοχῇ πολέμοιο.
 Καὶ μὴν Ἀμφιδάμας Κηφεύς τ' ἴσαν Ἀρκαδίηθεν,
 οἱ Τεγέην καὶ κλῆρον Ἀφειδάντειον ἔναιον,
 υἱὲ δ' ἄνω Ἀλεοῦ. Τρίτατός γε μὲν ἔσπετ' ἰοῦσιν
 Ἀγκαῖος· τὸν μὲν ῥα πατὴρ Λυκόοργος ἔπεμπε,
 165 τῶν ἄμφω γνωτὸς προγενέστερος· ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη
 γηράσκοντ' Ἀλεὸν λίπτει ἄμ πόλιν ὄφρα κομίζοι,
 παῖδα δ' ἐὼν σφετέροισι κασιγνήτοισιν ὄπασσε.
 Βῆ δ' ὁ γε Μαιναλῆς ἄρκτου δέρος ἀμφίτομόν τε
 δεξιτερῇ πάλλων πέλεκυν μέγαν· ἔντεα γάρ οἱ
 170 πατροπάτωρ Ἀλεὸς μυχάτη ἐνέκρουσε καλιῇ,
 αἶ κέν πως ἔτι καὶ τὸν ἐρητύσειε νέεσθαι.
 Βῆ δὲ καὶ Αὐγείης, ὃν δὴ φάτις Ἥελίοιο
 ἔμμεναι Ἥλείοισι δ' ὁ γ' ἀνδράσιν ἐμβασιλευεν
 ὄλβω κυδιῶν· μέγα δ' ἴετο Κολχίδα γαῖαν
 175 αὐτόν τ' Αἰήτην ἰδέειν σημάντορα Κόλχων.
 Ἀστέριος δὲ καὶ Ἀμφίων Ὑπερασίου υἱὲς
 Πελλήνης ἀφίκανον Ἀχαΐδος, ἣν ποτε Πέλλην
 προπάτωρ ἐπόλισσεν ἐπ' ὄφρ' ὄσιν Αἰγιαλοῖο.
 Ταίναρον αὐτ' ἐπὶ τοῖσι λιπῶν Εὐφημος ἵκανε,
 180 τὸν ῥα Ποσειδάωνι ποδωκηέστατον ἄλλων
 Εὐρώπῃ Τιτυοῖο μεγασθενέος τέκε κούρη.
 Κεῖνος ἀνήρ καὶ πόντου ἐπὶ γλαυκοῖο θέεσκεν
 οἴδματος, οὐδὲ θοοὺς βάπτειν πόδας, ἀλλ' ὅσον ἄκροισι
 ἴχνεσι τεγγόμενος διερεῖ πεφόρητο κελεύθῳ.
 185 Καὶ δ' ἄλλω δύο παῖδε Ποσειδάωνος ἴκοντο,
 ἦτοι ὁ μὲν πτολίεθρον ἀγανοῦ Μιλήτιο
 νοσφισθεὶς Ἐργῖνος, ὁ δ' Ἰμβρασίης ἔδος Ἥρης
 Παρθενίνην Ἀγκαῖος ὑπέρβιος· ἴστορε δ' ἄμφω
 ἡμὲν ναυτιλῆς ἤδ' ἄρεος εὐχετόωντο.
 190 Οἰνεΐδης δ' ἐπὶ τοῖσιν ἀφορμηθεὶς Καλυδῶνος

166 γηράσκοντ' Ω: γηράσκων Schneider 168 post δέρος lac. ind. Fränkel, sed vide adn.
 κανον Ω: ἐφίκανον Campbell: ἀφ' ἴκανον Fränkel Πέλλην Hölzlin: Πέλλης Ω

- 160 κι ὅ,τι ἤθελε ὅταν πολεμάει, σ' αὐτὸ νὰ μεταμορφώνεται
 πάνω στὴ δύσκολη στιγμή τῆς μάχης.
 Κι ὁ Ἀμφιδάμας καὶ ὁ Κηφέας ἀπὸ τὴν Ἀρκαδία ἦλθαν,
 ποὺ κατοικοῦσαν στὴν Τεγέα καὶ στὸν κλῆρο τοῦ Ἀφείδαντα,
 οἱ δυὸ γιοὶ τοῦ Ἄλεοῦ· τρίτος ξοπίσω τους ἀκολουθοῦσε
 ὁ Ἀγκαῖος· αὐτὸν τὸν ἔστειλε ὁ πατέρας του ὁ Λυκοῦργος,
 165 ὁ μεγαλύτερος ἀδελφὸς τῶν ἄλλων δυό.
 Μὰ ἐκεῖνος στὴν πόλη ἔμεινε τὸ γερασμένο πιά Ἄλεο γιὰ νὰ
 φροντίζει, καὶ τὸ γιό του στοὺς ἀδελφούς του ἐμπιστεύεται.
 Κι αὐτὸς πῆγε φορώντας τὸ δέριμα μιᾶς ἀρκούδας τοῦ Μαινάλου
 κραδαίνοντας στὸ χέρι τὸ δεξιὸ ἓνα μεγάλο δίκοπο τσεκούρι·
 170 γιὰ τὰ ὄπλα του τὰ ἔκρυψε ὁ παππούς του ὁ Ἄλεος μέσα στὴν
 ἀποθήκη, μήπως μπορέσει καὶ τὸν ἐμποδίσει νὰ φύγει.
 Πῆγε ἀκόμη κι ὁ Αὐγείας, ποὺ λέγανε πὼς ἦταν γιὸς τοῦ Ἥλιου,
 καὶ στοὺς Ἡλείους βασίλευε, περήφανος γιὰ τὰ δικά του πλούτη·
 πολὺ ποθοῦσε νὰ δεῖ τὴ χώρα τῆς Κολχίδας καὶ τὸν ἴδιο
 175 τὸν Αἰήτη, τὸ βασιλιὰ τῶν Κόλχων.
 Ὁ Ἀστέριος κι ὁ Ἀμφίονας, γιοὶ τοῦ Ὑπερασίου, ἔφθασαν
 ἀπὸ τὴν Ἀχαϊκὴ Πελλήνη, ποὺ ἴδρυσε κάποτε ὁ παππούς τους
 ὁ Πέλληνας στὰ ὑψώματα τοῦ Αἰγιαλοῦ.
 Ἀφήνοντας τὸ Ταίναρο ἦλθε κοντὰ σ' αὐτοὺς ὁ Εὐφημος,
 180 ποὺ πιὸ γρήγορο στὰ πόδια ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους τὸν γέννησε
 στὸν Ποσειδῶνα ἢ Εὐρώπη, τοῦ γενναίου Τιτυοῦ ἢ κόρη.
 Κι ὁ ἄνδρας ἐκεῖνος ἔτρεχε ἀκόμα καὶ πάνω στὸ κύμα
 τῆς γαλανῆς τῆς θάλασσας καὶ δὲν ἔβρεχε τὰ γρήγορά του πόδια,
 ἀλλὰ βρέχοντας μόνο τὶς ἄκρες τῶν πελμάτων του περνοῦσε
 πάνω ἀπ' τὰ ὑγρά τὰ μονοπάτια.
 185 Κι ἄλλοι δυὸ γιοὶ τοῦ Ποσειδῶνα ἦλθαν· ὁ ἓνας,
 ὁ Ἐργίνος, ἀφήνοντας τὴν πόλη τοῦ ξακουστοῦ Μιλήτου,
 κι ὁ ἄλλος τὴν κατοικία τῆς Ἰμβρασίας Ἦρας τὴν Παρθενία,
 ὁ ρωμαλέος Ἀγκαῖος· κι οἱ δυὸ καυχιόντουσαν
 πὼς ἦταν ἐμπειροὶ στὰ ναυτικά καὶ στὴ μάχη.
 190 Μετὰ ἀπ' αὐτοὺς ξεκίνησε κι ἦλθε ἀπ' τὴν Καλυδῶνα

- ἀλκήεις Μελέαγρος ἀνήλυθε, Λαοκόων τε,
 Λαοκόων Οἰνήος ἀδελφεός, οὐ μὲν ἰῆς γε
 μητέρος, ἀλλὰ ἐθήσσα γυνή τέκε. Τὸν μὲν ἄρ' Οἰνεὺς
 ἤδη γηραλέον κοσμήτορα παιδὸς ἴαλλεν,
 195 ᾧ δ' ἔτι κουρίζων περιθαρσέα δύνεν ὄμιλον
 ἠρώων· τοῦ δ' οὐ τιν' ὑπέτερον ἄλλον οἶω
 νόσφιν γ' Ἡρακλῆος ἐπελθέμεν, εἴ κ' ἔτι μῦνον
 αὐθι μένων λυκάβαντα μετετράφη Αἰτωλοῖσι.
 Καὶ μὴν οἱ μήτρως αὐτὴν ὁδόν, εὖ μὲν ἄκοντι,
 200 εὖ δὲ καὶ ἐν σταδίῃ δεδαημένος ἀντιφέρεσθαι,
 Θεσιάδης Ἴφικλος ἐφωμάρτησε κίοντι.
 Σὺν δὲ Παλαμόνιος Λέρονου πάις Ὠλενίοιο,
 Λέρονου ἐπίκλησιν, γενεὴν τε μὲν Ἥφαιστοιο·
 τούνεκ' ἔην πόδε σιφλός. Ἄτὰρ δέμας οὐ κέ τις ἔτλη
 205 ἠγορέην τ' ὀνόσασθαι· ὃ καὶ μεταρίθμιος ἦεν
 πᾶσιν ἀριστήεσσιν Ἰήσони κῦδος ἀέξων.
 Ἐκ δ' ἄρα Φωκῶν κίεν Ἴφίτος, Ὀρνυτίδαο
 Ναυβόλου ἐκγεγαώς· ξεῖνος δέ οἱ ἔσκε πάροιθεν,
 ἦμος ἔβη Πυθῶ δὲ θεοπροπίας ἐρεεινῶν
 210 ναυτιλίας· τόθι γάρ μιν εἰς ὑπέδεκτο δόμοισι.
 Ζήτης αὖ Κάλαις τε Βορήιοι νῆες ἰκέσθην,
 οὓς ποτ' Ἐρεχθίδος Βορέῃ τέκεν Ὠρείθνια
 ἐσχατιῇ Θρηίκης δυσχεμέρου. Ἐνθ' ἄρα τὴν γε
 Θρηίκιος Βορέης ἀνερέψατο Κεκροπίηθεν,
 215 Εἰλισσοῦ προπάροιθε χορῶ ἔνι δινεύουσαν·
 καὶ μιν ἄγων ἔκαθεν, Σαρπηδονίην ὅθι πέτρην
 κλείουσιν, ποταμοῖο παρὰ ῥόον Ἐργίνιοιο,
 λυγαίοις ἐδάμασσε περὶ νεφέεσσι καλύψας.
 Τὼ μὲν ἐπὶ κροτάφοισι ποδῶν θ' ἐκάτερθεν ἐρεμνάς
 220 σεῖον ἀειρομένω πτέρυγας, μέγα θάμβος ιδέσθαι,
 χρυσείας φολίδεσσι διανγέας· ἀμφὶ δὲ νώτοις
 κρόατος ἐξ ὑπάτοιο καὶ ἀνχένας ἔνθα καὶ ἔνθα

204 δέμας Ω: χέρας vel μένος Fränkel 215 Εἰλισσοῦ J: εἰλεισοῦ Π': Ἰλισσοῦ Ω: Κιμισοῦ E²⁰⁶:
 Βριμισσοῦ (-λησσοῦ Naeke) ex Simonide Σ¹ 219 ἐπὶ κροτάφοισι Kingston ex]σταφοι[.]ι Π':
 ἐπ' ἀκροτάτοις Ω Σ²¹: ἐπ' ἀστραγάλοις Fränkel

ὁ γιὸς τοῦ Οἰνέα ὁ δυνατὸς Μελέαγρος καὶ ὁ Λαιοκῶν,
ὁ Λαιοκῶν τοῦ Οἰνέα ἀδελφός, ὄχι ὅμως ἀπὸ τὴν ἴδια μάννα,
καθὼς σκλάβα γυναῖκα τὸν ἐγέννησε.

195 Αὐτὸν λοιπὸν γέροντα πιά τὸν ἔστειλε παιδαγωγὸ τοῦ γιοῦ του,
κι ἐκεῖνος νέος ἀκόμη μπῆκε στὴ συντροφιά τῶν θαρραλέων ἡρώων.
Νομίζω ὅμως ὅτι ἄλλος κανεῖς, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἡρακλῆ,
δὲν θὰ ἐρχόταν πιὸ ἀνδρειωμένος ἀπ' αὐτόν, ἂν μόνο ἓνα χρόνο
ἔμενε ἀκόμη καὶ μεγάλωνε ἀνάμεσα στοὺς Αἰτωλοὺς.

Καὶ στὸν ἴδιο δρόμο ὁ ἀδελφὸς τῆς μάννας του,
200 ἐπιδέξιός νὰ μάχεται μ' ἀκόντιο καὶ στὴ μάχη σῶμα μὲ σῶμα,
ὁ Ἴφικλος, γιὸς τοῦ Θεοσίου, τὸν ἀκολουθαίει καθὼς ἔφευγε.

Κι ὁ Παλαιμόνιος γιὸς τοῦ Ὠλένιου Λέρονου, λεγόταν γιὸς τοῦ
Λέρονου μὰ ἦταν τοῦ Ἡφαιστου γιός· γι' αὐτὸ στὰ πόδια ἦταν χωλός,
ἀλλὰ νὰ τὸν κατηγορήσει κανεῖς δὲν θὰ μποροῦσε γιὰ τὸ παράστημα
205 καὶ τὴν ἀνδρεία, γι' αὐτὸ καὶ συγκαταλέχθηκε ἀνάμεσα
σ' ὄλους τοὺς ἥρωες, στὸν Ἰάσονα χαρίζοντας μεγάλη δόξα.

Ἀπὸ τὴ χώρα πάλι τῶν Φωκῶν ἦλθε ὁ Ἴφιτος, γεννημένος
ἀπὸ τὸ Ναύβολο, τὸ γιὸ τοῦ Ὀρνύτου· ἦταν μαζί του ἀπὸ πρὶν
δεμένος μὲ φιλοξενία, ὅταν ἐκεῖνος (ὁ Ἰάσονας) πῆγε
210 στὴν Πυθῶ χρησιμὸ γιὰ τὸ ταξίδι νὰ ζητήσει· ἐκεῖ ἀκριβῶς
τὸν δέχτηκε στὸ σπίτι του.

Κι οἱ δυὸ ἦλθαν τοῦ Βορέα οἱ γιοί, ὁ Κάλαις καὶ ὁ Ζήτης,
πού ἡ Ὠρεΐθυια, ἡ κόρη τοῦ Ἐρεχθέα, γέννησε κάποτε στὸν Βορέα
στὴν ἄκρη τῆς Θράκης πού 'χει βαρὺ χειμῶνα·
ἐκεῖ ἀκριβῶς ὁ Θράκιος Βορέας τὴν ἀπήγαγε ἀπὸ τὴ γῆ τοῦ Κέκροπα,
215 ἐνῶ χόρευε μπροστὰ στὸν Ἴλισσό.

Καὶ φέροντάς τιν μακριὰ στὸν τόπο πού Σαρπηδόνιο βράχο
ὀνομάζουν, κοντὰ στοῦ ποταμοῦ Ἐργίνου τὸ ρέμα, γυναῖκα του
τὴν ἔκανε, ἀφοῦ τὴν τύλιξε μέσα σὲ μαῦρα σύννεφα.
Αὐτοὶ οἱ δυὸ σὰν σηκώνονταν κουνούσαν στοὺς κροτάφους καὶ στὰ δυὸ
220 τοὺς πόδια, θέαμα καταπληκτικὸ, τίς σκοτεινὲς φτεροῦγες,
πού ἔλαμπαν ἀπ' τὰ χρυσὰ στίγματα· καὶ γύρω ἀπὸ τίς πλάτες τους,
ἀπ' τὴν κορφή τοῦ κεφαλιοῦ κι ἀπὸ τίς δυὸ μεριές τοῦ αὐχένα,

κνάνεαι δονέοντο μετὰ πνοιῆσιν ἔθειραι.

Οὐδὲ μὲν οὐδ' αὐτοῖο πάϊς μενέαιεν Ἄκαστος
 225 ἰφθίμον Πελίαο δόμοις ἐνὶ πατρὸς εἰοῖο
 μιμνάζειν, Ἄργος τε θεᾶς ὑποεργὸς Ἀθήνης·
 ἀλλ' ἄρα καὶ τὼ μέλλον ἐνικρινθῆναι ὁμίλῳ.

Τόσσοι ἄρ' Αἰσονίδῃ συμμήστορες ἠγερέθοντο.
 Τοὺς μὲν ἀριστήας Μινύας περιναιετᾶοντες
 230 κίκλησκον μάλα πάντας, ἐπεὶ Μινύαιο θυγατρῶν
 οἱ πλείστοι καὶ ἄριστοι ἀφ' αἵματος εὐχετόωντο
 ἔμμεναι· ὧς δὲ καὶ αὐτὸν Ἰήσονα γείνατο μήτηρ
 Ἀλκμέδῃ Κλυμένης Μινυήδος ἐκγεγαυῖα.

Αὐτὰρ ἐπεὶ δμώεσσιν ἐπαρτέα πάντ' ἐτέτυκτο
 235 ὅσσα περ ἐντύνονται ἐπήρεες ἔνδοθι νῆες,
 εὗτ' ἂν ἄγῃ χρέος ἄνδρας ὑπεῖρ ἄλλα ναυτίλλεσθαι,
 δὴ τότε ἴσαν μετὰ νῆα δι' ἄστεος, ἔνθα περ Ἀκταὶ
 κλείονται Παγασαὶ Μαγνήτιδες. Ἀμφὶ δὲ λαῶν
 πληθὺς σπερχομένους ἄμυδις θέεν· οἱ δὲ φαεινοὶ
 240 ἀστέρες ὧς νεφέεσσι μετέπρεπον. Ὡδε δ' ἕκαστος
 ἔννεπεν εἰσορόων σὺν τεύχεσιν αἰσσοντας·

“Ζεῦ ἄνα, τίς Πελίαο νόος; Πόθι τόσσον ὄμιλον
 ἠρώων γαίης Παναχαΐδος ἔκτοθι βάλλει;
 Αὐτῆμάρ κε δόμους ὀλοῶ πυρὶ δηώσειαν
 245 Αἰήτεω, ὅτε μὴ σφιν ἐκὼν δέρος ἐγγυαλίξῃ.
 Ἄλλ' οὐ φνκτὰ κέλευθα, πόνος δ' ἄπρηκτος ἰοῦσιν.”

Ὡς φάσαν ἔνθα καὶ ἔνθα κατὰ πτόλιν. Αἰ δὲ γυναῖκες
 πολλὰ μάλ' ἀθανάτοισιν ἐς αἰθέρα χειρας ἄειρον,
 εὐχόμεναι νόστοιο τέλος θυμηδὲς ὀπάσσαι·

250 ἄλλῃ δ' εἰς ἐτέρην ὀλοφύρετο δακρυχέουσα·
 “Δειλὴ Ἀλκμέδῃ, καὶ σοὶ κακὸν ὄψέ περ ἔμπης
 ἤλυθεν, οὐδ' ἐτέλεσσας ἐπ' ἀγλαΐῃ βιότοιο.
 Αἴσων αὖ μέγα δὴ τι δυσάμμορος· ἦ τέ οἱ ἦεν
 βέλτερον, εἰ τὸ πάροιθεν ἐνὶ κτερέεσσιν ἐλυσθείς

225 εἰοῖο Π¹ w: ἔῆος m Σ¹ 235 ἐπήρεες Π¹: ἐπαρτέες Ω: ἐπαρτέα E ex 234
 χομένους dubit. Kingston ex ...]ς Π¹: ἐπερχομένων Ω: σπερχομένων Meineke

239 σπερ-

κυμάτιζαν τὰ κατάμαυρα μαλλιά τους στους άνέμους.

225 Ἄλλ' οὔτε ὁ γιὸς τοῦ ἴδιου τοῦ δυνατοῦ Πελίας, ὁ Ἄκαστος,
ἤθελε νὰ μένει στὸ σπίτι τοῦ πατέρα του,
οὔτε ὁ Ἄργος, ὁ βοηθὸς τῆς Ἀθηνᾶς,
μὰ καὶ οἱ δύο τους ἔμελλε στὴ συντροφιὰ νὰ μποῦν.

Τόσοι λοιπὸν συνάχθησαν συνεργάτες στοῦ Αἴσονα τὸ γιό.
Αὐτοὺς λοιπὸν τοὺς ἦρωες οἱ γείτονες
230 ὀνόμαζαν ὅλους μαζί Μινύες,
γιατὶ οἱ περισσότεροι καὶ πιὸ καλοὶ ὑπερφηανεύονταν πὼς κατάγονταν
ἀπὸ τὸ αἶμα τῶν θυγατέρων τοῦ Μινύα· ὅπως καὶ τοῦ ἴδιου τοῦ Ἰάσονα
ἢ μάννα ἢ Ἀλκιμέδη καταγόταν ἀπὸ τὴν κόρη τοῦ Μινύα τὴν Κλυμένη.

235 Ὅταν λοιπὸν ἐτοιμάστηκαν ὅλα ἀπὸ τοὺς δούλους, ἐκεῖνα
μὲ τὰ ὁποῖα ἐφοδιάζονται στὸ ἐσωτερικὸ τους τὰ κωπήλατα πλοῖα,
ὅταν τὸ χρέος ὀδηγεῖ τοὺς ἀνθρώπους νὰ ταξιδεύουν στὴ θάλασσα,
τότε λοιπὸν πηγαινάν στὸ πλοῖο μέσα ἀπὸ τὴν πόλη,
στὴν ἀκρογιαλιὰ πού ὀνομάζεται Παγασὲς τῆς Μαγνησίας·
καὶ πλῆθος κόσμου ἔτρεχε μαζί μ' αὐτοὺς πού βιάζονταν· ἐκεῖνοι ὅμως
240 ξεχώριζαν σὰν λαμπερὰ ἀστέρια μέσ' ἀπ' τὰ σύννεφα·
Κι αὐτὰ τὰ λόγια ὁ καθένας ἔλεγε βλέποντας αὐτοὺς πάνοπλους
μὲ ὀρμὴ νὰ ξεκινᾶνε:

«Δία βασιλιά, τί ἔχει στὸ νοῦ του ὁ Πελίας; Ποῦ στέλνει τέτοια ὀμάδα
γενναίων παλληκαριῶν μακριὰ ἀπ' τῶν Ἀχαιῶν τὴ χώρα;
Μονομερὶς θὰ μποροῦσαν νὰ κάψουν μὲ ὀλέθρια φωτιὰ
245 τὸ σπίτι τοῦ Αἰήτη, ἂν δὲν τοὺς δώσει μὲ τὴ θέλησή του τὸ δέρας.
Μὰ τὸ ταξίδι δὲν μποροῦσαν νὰ ἀποφύγουν καὶ δύσκολο εἶναι
τὸ ἔργο γιὰ αὐτοὺς πού φεύγουν».

Ἔτσι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἔλεγαν μέσα στὴν πόλη· καὶ οἱ γυναῖκες ὀλοένα
ὑψωναν στὸν οὐρανὸ τὰ χέρια παρακαλώντας τοὺς ἀθάνατους
250 νὰ δώσουν αἴσιο τέλος τῆς ἐπιστροφῆς. Κι ἢ μὰ στὴν ἀγκαλιὰ τῆς
ἄλλης ἔκλαιγε χύνοντας δάκρυα.

«Δυστυχημένη Ἀλκιμέδη, καὶ σένα, ἔστω κι ἀργά, ἢ δυστυχία σὲ
βρῆκε, καὶ τὴ ζωὴ σου δὲν κατάφερες ὁμορφα νὰ τελειώσεις.
Μὰ κι ὁ Αἴσωνας πόσο δυστυχημένος· θὰ ἦταν βέβαια καλύτερο
γι' αὐτόν, ἂν ἦδη στὰ σάβανά του τυλιγμένος μέσα στὴ γῆ

- 255 νειόθι γαίης κείτο κακῶν ἔτι νῆις ἀέθλων.
 Ὡς ὄφελεν καὶ Φοῖξον, ὅτ' ὄλετο παρθένος Ἑλλη,
 κῦμα μέλαν κριῶ ἄμ' ἐπικλύσαι· ἀλλὰ καὶ αὐδὴν
 ἀνδρομέην προσέηκε κακὸν τέρας, ὥς κεν ἀνίας
 Ἀλκιμέδη μετόπισθε καὶ ἄλγεα μυρία θεῖη.”
- 260 Αἰ μὲν ἄρ' ὥς ἀγόρευον ἐπὶ προμολῆσι κιόντων.
 Ἦδη δὲ δμῶές τε πολεῖς δμωαί τ' ἀγέροντο
 μήτηρ τ' ἄμφ' αὐτὸν βεβολημένη, ὄξυν δ' ἐκάστην
 δύνεν ἄχος· σὺν δέ σφι πατὴρ ὀλοῶ ὑπὸ γῆραι
 ἐντυπᾶς ἐν λεχέεσσι καλυψάμενος γοάσασκεν.
- 265 Αὐτὰρ ὁ τῶν μὲν ἔπειτα κατεπρήνεν ἀνίας,
 θαρσύνων· δμῶεσσι δ' ἀρήια τεύχε' αἰεῖρειν
 πέφραδεν, οἱ δέ τε σῖγα κατηφέες ἠείροντο.
 Μήτηρ δ' ὡς τὰ πρῶτ' ἐπεχεύατο πῆχεε παιδί,
 ὧς ἔχετο κλαίουσ' ἀδινώτερον, ἠύτε κούρη
- 270 οἰόθεν ἀσπασίως πολιὴν τροφὸν ἀμφιπεσοῦσα
 μύρεται, ἧ σὺκ εἰσιν ἔτ' ἄλλοι κηδεμονῆες,
 ἀλλ' ὑπὸ μητροιῆ βίοντον βαρὺν ἠγηλάζει·
 καὶ ἐ νέον πολέεσσιν ὀνειδέσιν ἐστυφέλιξε,
 τῇ δέ τ' ὀδυρομένη δέδεται κέαρ ἔνδοθεν ἄτη,
- 275 οὐδ' ἔχει ἐκφλύξαι τόσσον γόνον ὄσσον ὄρεχθεῖ·
 ὡς ἀδινὸν κλαίεσκεν ἐὸν παῖδ' ἀγκᾶς ἔχουσα
 Ἀλκιμέδη, καὶ τοῖον ἔπος φάτο κηδοσύννησιν·
 “Αἴθ' ὄφελον κεῖν' ἡμαρ, ὅτ' ἐξειπόντος ἄκουσα
 δειλὴ ἐγὼ Πελῖαο κακὴν βασιλῆος ἐφετμῆν,
- 280 αὐτίκ' ἀπὸ ψυχῆν μεθέμεν κηδέων τε λαθέσθαι,
 ὄφρ' αὐτός με τεῆσι φίλαις ταρχύσαιο χερσί,
 τέκνον ἐμόν· τὸ γὰρ οἶον ἔην ἔτι λοιπὸν ἐέλδωρ
 ἐκ σέθεν, ἄλλα δὲ πάντα πάλαι θρεπτήρια πέσσω.
 Νῦν γε μὲν ἢ τὸ πάροιθεν Ἀχαιάδεσσιν ἀγητῆ
- 285 δμῶις ὄπως κενεοῖσι λελείψομαι ἐν μεγάροισι,
 σεῖο πόθω μινύθουσα δυσάμμορος, ᾧ ἔπι πολλῆν

262 τ' Fränkel: δ' Ω ἀμφ' αὐτὸν Ω: ἀμφοσίη Herwerden δ' ἐκάστην Ω: δ' ἐν ἤτορ e.gr.
 Fränkel

- 255 κειπόταν, χωρίς τούς δλέθριους ἄθλους νὰ γνωρίζει.
Μακάρι καὶ τὸν Φρίξο, σὺν χάθῃκε ἢ Ἑλλη ἢ παρθένος,
νὰ καταπόντιζε τὸ μαῦρο κύμα μαζί μὲ τὸ κριάρι,
ὅμως τὸ φοβερὸ τέρας ἔβγαλε ἀνθρώπινη φωνή, γιὰ νὰ φέρει
ἀργότερα λύπες στὴν Ἀλκιμέδη καὶ βάσανα χιλιάδες».
- 260 Ἔτσι ἔλεγαν αὐτὲς καθὼς ἐκείνοι βάδιζαν πρὸς τὴν ἔξοδο
τῆς πόλης· ἤδη μαζεύονταν δοῦλοι πολλοὶ καὶ δοῦλες
κι ἡ μάννα πού τὸν ἔσφιγγε στὴν ἀγκαλιά της·
πόνος δυνατὸς κατέλαβε τὴν καθεμιά, καὶ μαζί τους ὁ πατέρας του
κάτω ἀπὸ τῶν δύστηνων γηρατειῶν τὸ βάρος
στὴν κλίνη του σκεπάστηκε σφιχτὰ καὶ στέναζε.
- 265 Τότε ἐκεῖνος θάρρος δίνοντάς τους τὴ λύπη τους προσπάθησε
νὰ μαλακώσει καὶ τοὺς δούλους διατάζει τὰ ὄπλα τὰ πολεμικὰ
νὰ πάρουνε, κι αὐτοὶ σιωπηλὰ τὰ σήκωσαν σκυθρωποί.
Κι ἡ μάννα καθὼς ἀπ' τὴν ἀρχὴ τὰ χέρια εἶχε ἀπλώσει γύρω
ἀπ' τὸ παιδί της, ἐπάνω του ἔτσι στηριζόταν κι ἔκλαιγε μὲ λυγμούς,
- 270 σὺν κόρη ὀλομόναχη πού μὲ εὐχαρίστηση τὴ γριά τροφὸ της
ἀγκαλιάζει καὶ κλαίει, πού ἄλλους πιά δὲν ἔχει προστάτες,
ἀλλὰ σκληρῆ ζωὴ μὲ μητριὰ περνάει· κι αὐτὴ πρὶν ἀπὸ λίγο
τὴν πίκρανε μὲ πολλὲς βρисиές, καὶ καθὼς ἔκλαιγε ἀπ' τὸ κακὸ
μέσα της παρέλυσε ἡ καρδιά της, καὶ δὲν μποροῦσε πιά,
- 275 ὅσο ἤθελε, νὰ κλάψει. Ἔτσι ἔκλαιγε ἀσταμάτητα
κρατώντας ἢ Ἀλκιμέδη τὸ γιὸ στὴν ἀγκαλιά της,
κι αὐτὰ τοῦ λέει γεμάτη ἀνησυχία:
«Μακάρι ἐκείνη τὴ μέρα π' ἄκουσα
ἐγὼ ἢ δύστυχη τὸ βασιλιὰ Πελία νὰ λέει τὴν δλέθρια διαταγή,
280 νὰ ἄφῃνα ξαφνικὰ τὴ ζωὴ καὶ νὰ λησμονοῦσα τίς ἔννοιες,
γιὰ νὰ μὲ κήδευες ὁ ἴδιος, μὲ τὰ δικά σου ἀγαπημένα χέρια,
παιδί μου· γιατί αὐτὴ μόνον ἦταν ἡ ἐπιθυμία μου
ἀπὸ σένα, ἀφοῦ ὅλες τίς ἀνταμοιβές γιὰ τὴν ἀνατροφὴ σου
ἀπολαμβάνω ἀπὸ καιρό.
Ἄλλὰ τώρα ἢ θανμαστὴ ἄλλοτε ἀνάμεσα στίς Ἀχαιῆς
285 σὺν δούλη στ' ἄδεια μέγαρα θὰ ἀπομείνω
λιώνοντας ἢ δύστυχη ἀπὸ τὸν πόθο σου,

ἀγλαΐην καὶ κῦδος ἔχον πάρος, ᾧ ἔπι μόνῳ
μίτρην πρῶτον ἔλυσα καὶ ὕστατον· ἔξοχα γάρ μοι
Εἰλήθνια θεὰ πολέος ἐμέγηρε τόκοιο.

290 ὦ μοι ἐμῆς ἄτης· τὸ μὲν οὐδ' ὅσον οὐδ' ἐν ὀνειρώ
ῶισάμην, εἰ Φοῖξος ἐμοὶ κακὸν ἔσσειτ' ἀλύξας."

ὦς ἦ γε στενάχουσα κινύρετο· ταὶ δὲ γυναιῖκες
ἀμφίπολοι γοάασκον ἐπισταδόν. Αὐτὰρ ὁ τὴν γε
μειλιχίοις ἐπέεσσι παρηγορέων προσέειπε·

295 "Μή μοι λευγαλέας ἐνιβάλλεο, μῆτερ, ἀνίας
ᾧδε λίην, ἐπεὶ οὐ μὲν ἐρητύσεις κακότητος
δάκρυσιν, ἀλλ' ἔτι κεν καὶ ἐπ' ἄλγεσιν ἄλγος ἄροιο.
Πήματα γάρ τ' αἰδέηλα θεοὶ θνητοῖσι νέμουσι,
τῶν μοῖραν κατὰ θυμὸν ἀνιάζουσά περ ἔμπης

300 τλῆθι φέρειν· θάρσει δὲ συνημοσύνησιν Ἀθήνης
ἠδὲ θεοπροπίησιν, ἐπεὶ μάλα δεξιὰ Φοῖβος
ἔχρη, ἀτὰρ μετέπειτά γ' ἀριστήων ἐπαρωγῆ.
Ἄλλὰ σὺ μὲν νῦν αὖθι μετ' ἀμφιπόλοισιν ἔκηλος
μίμνε δόμοις, μηδ' ὄρνις ἀεικελίη πέλε νηί·

305 κείσε δ' ὀμαρτήσουσιν ἔται δμῶές τε κίοντι."

Ἥ καὶ ὁ μὲν προτέρωσε δόμων ἐξῶροτο νέεσθαι.

Οἷος δ' ἐκ νηοῖο θυώδεος εἶσιν Ἀπόλλων
Δῆλον ἀν' ἠγαθέην ἠὲ Κλάρον ἢ ὅ γε Πυθῶ
ἢ Λυκίην εὐρεΐαν ἐπὶ Ἐάνθοιο ῥοῆσι·

310 τοῖος ἀνὰ πληθὺν δῆμον κίεν, ὦροτο δ' αὐτῆ
κεκλομένων ἄμυδις. Τῶ δὲ ξύμβλητο γεραῖη
Ἴφιάς Ἀρτέμιδος πολιόχου ἀρήτειρα,

καί μιν δεξιτερῆς χειρὸς κύσεν· οὐδέ τι φάσθαι
ἔμπης ἰεμένη δύνατο προθέοντος ὀμίλον,

315 ἀλλ' ἠ μὲν λίπετ' αὖθι παρακλιδόν, οἷα γεραῖη
ὀπλοτέρων, ὁ δὲ πολλὸν ἀποπλαγῆθεις ἐλιάσθη.

Αὐτὰρ ἐπεὶ ῥα πόληος ἐνδμήτους λίπ' ἀγνιάς,
Ἄκτῆν δ' ἴκανεν Παγασήϊδα, τῆ μιν ἑταῖροι
δειδέχατ' Ἀργῶη ἄμυδις παρὰ νηὶ μένοντες.

- για σέ πού τόσο χαρά και καμάρι είχα άλλοτε,
 πού μόνο για σένα πρώτη και τελευταία φορά την ζώνη μου έλυσα·
 γιατί σέ μένα ειδικά ή θεά Ειλήθια άρνήθηκε τά πολλά παιδιά.
- 290 "Ω συμφορά μου! ούτε τόσο δά, ούτε στο όνειρό μου
 δέν θα πίστευα ότι ό Φρίξος γλυτώνοντας θα γίνει ή συμφορά μου».
- "Ετσι αυτή μέ στεναγμούς θρηνοῦσε· κι οί δοῦλες γύρω της
 κλαίγανε μέ λυγμούς·
 τότε κι αυτός παρηγορώντας την μέ λόγια γλυκά τῆς εἶπε:
- 295 «Μή βάζεις μέσα μου, μάννα μου, τόσο βαριές στενοχώριες,
 γιατί μέ δάκρυα τά βάσανα δέν θα τά σταματήσεις,
 αλλά πάνω στους πόνους σου θα σηκώσεις ακόμη ένα πόνο.
 Πατι άναπάντεχα παθήματα στους θνητούς μοιράζουν οί θεοί,
 άπ' τά όποια καρτερικά πρέπει νά ύπομένεις τό μερτικό σου
- 300 μ' όλη τή στενοχώρια πού 'χεις στην καρδιά· έχε έμπιστοσύνη
 στις ύποσχέσεις τῆς Άθηνᾶς και στους χρησμούς, γιατί εὐνοϊκούς
 μᾶς τούς έδωσε ό Φοῖβος, αλλά και στη βοήθεια τῶν ήρώων.
 Άλλά σὺ τώρα μέ τις δοῦλες μένε στο σπίτι ήσυχη
 και μη γίνεσαι κακός οίωνός στο πλοίο·
- 305 έκεί πού πορεύομαι θα μέ συνοδέψουν οί συγγενείς κι οί δοῦλοι».
- Εἶπε κι από τό σπίτι ξεκίνησε και φεύγει.
 Κι όπως ό Άπόλλωνας άπ' τόν γεμάτο άρώματα ναό του βγαίνει
 στην ιερή Δῆλο ή στην Κλάρο ή στην Πυθώ ή στην πλατιά Λυκία,
 πού βρίσκεται στα ρέματα τοῦ Ξάνθου, έτσι βάδιζε ανάμεσα
- 310 στο πλήθος, και μιᾶ βοή άντηχοῦσε καθώς όλοι μαζί έφώναζαν.
 Τόν πλησιάζει ή γριά Ίφιάδα, ιέρεια τῆς πολιοῦχου Άρτεμης
 και τό δεξι του χέρι φίλησε,
 όμως δέν μπόρεσε τίποτε νά τοῦ πεί, άν και τό επιθυμοῦσε,
 γιατί μπροστά της έτρεχε τό πλήθος·
- 315 άλλ' αυτή έμεινε παράμερα, σαν γριά από τούς νέους,
 κι αυτός προσπέρασε κι έφυγε μακριά.
- Όταν λοιπόν άφησε πίσω τούς καλοστρωμένους δρόμους τῆς πόλης,
 έφτασε στην άκτή τῶν Παγασῶν, όπου οί σύντροφοι
 τόν ύποδέχτηκαν όλοι μαζί προσμένοντας κοντά στο πλοίο την Άργώ.

- 320 Στῆ δ' ἄρ' ἐπὶ προμολῆς· οἱ δ' ἀντίοι ἠγερέθοντο.
 Ἔς δ' ἐνόησαν Ἄκαστον ὁμῶς Ἄργον τε πόλῆος
 νόσφι καταβλώσκοντας, ἐθάμβησαν δ' ἐσιδόντες
 πασσυδίῃ Πελῖαο παρὲκ νόον ἰθύοντας·
 δέρμα δ' ὁ μὲν ταύροιο ποδηνεκὲς ἀμπέχεται ὥμοις
- 325 Ἄργος Ἀρεστορίδης λάχνη μέλαν, αὐτὰρ ὁ καλὴν
 δίπλακα, τήν οἱ ὄπασσε κασιγνήτη Πελοπίεια.
 Ἄλλ' ἔμπης τῶ μὲν τε διεξερέεσθαι ἕκαστα
 ἔσχετο, τοὺς δ' ἀγορῆν δὲ συνεδριάσασθαι ἄνωγεν.
 Αὐτοῦ δ' ἰλλομένοις ἐπὶ λαίφεσιν ἠδὲ καὶ ἰσθῶ
- 330 κεκλιμένῳ μάλα πάντες ἐπισχερῶ ἐδριόωντο.
 Τοῖσιν δ' Αἴσωνος υἱὸς ἐυφρονέων μετέειπεν·
 “Ἄλλα μὲν ὅσσα τε νηὶ ἐφοπλίσσασθαι ἔοικε,
 πάντα μάλ' εὖ κατὰ κόσμον ἐπαρτέα κείται ἰοῦσι
 τῶ οὐκ ἂν δηναῖον ἐχοίμεθα τοῖο ἔκητι
- 335 ναυτιλίας, ὅτε μοῦνον ἐπιπνεύσουσιν ἀήται.
 Ἄλλά, φίλοι, ξυνὸς γὰρ ἐς Ἑλλάδα νόστος ὀπίσσω,
 ξυναὶ δ' ἄμμι πέλονται ἐς Αἰήταιο κέλευθοι,
 τούνεκα νῦν τὸν ἄριστον ἀφειδήσαντες ἔλεσθε
 ὄρχαμον ὑμείων, ᾧ κεν τὰ ἕκαστα μέλοιτο,
- 340 νείκεα συνθεσίας τε μετὰ ξείνοισι βαλέσθαι.”
 Ὡς φάτο. Πάπτηναν δὲ νέοι θρασὺν Ἡρακλῆα
 ἦμενον ἐν μέσοισι, μῆ δέ ἐ πάντες αὐτῇ
 σημαίνειν ἐπέτελλον· ὁ δ' αὐτόθεν ἔνθα περ ἦστο
 δεξιτερῆν ἀνὰ χεῖρα τανύσσατο φώνησέν τε·
- 345 “Μὴ τις ἐμοὶ τόδε κῦδος ὀπαζέτω· οὐ γὰρ ἔγωγε
 πείσομαι ὥς τε καὶ ἄλλον ἀναστήσεσθαι ἐρύξω.
 Αὐτὸς ὁ τις ξυνάγειρε καὶ ἀρχεῦοι ὀμάδοιο.”
 Ἦ ῥα μέγα φρονέων· ἐπὶ δ' ἦνεον ὥς ἐκέλευεν
 Ἡρακλέης. Ἀνὰ δ' αὐτὸς ἀρήϊος ὄρνυτ' Ἰήσων
- 350 γηθόσυννος καὶ τοῖα λιλαιομένοις ἀγόρευεν·

323 ἰθύοντας Brunck Π²: ἰθύνοντας Ω 324 ἀμπέχεται Hoelzlin Π²: ἀμφέχεται Ω ὠμοις Π²: ὤμοις Ω 347 in versus fine]οσομιλο[Π³, unde ξυνάγειρεν ἔοι ἀρχηγὸς ὀμίλου vel post Manfredi ξυνάγειρεν ἔοι τοῦδ' ἀρχὸς ὀμίλου prop. Fränkel

- 320 Στάθηκε στήν εἴσοδο τοῦ πλοίου κι ἀπέναντι συγκεντρώθηκαν ἐκεῖνοι.
Καί θωροῦνε ἀπό τήν πόλη νά ἔρχονται ὁ Ἄκαστος
μαζί μέ τόν Ἄργο κι ἀπόρησαν βλέποντάς τους νά φτάνουν
μέ σπουδή ἐνάντια στή θέληση τοῦ Πελῖα· ὁ Ἄργος,
γιός τοῦ Ἀρέστορα, στούς ὤμους του ἔφερε δέρμα ταύρου
- 325 ὀλόμαυρο, πού τοῦ ἴφτανε ὡς τά πόδια· ὁ ἄλλος μιὰ ὠραία χλαίνη
διπλή, πού ἡ ἀδελφή του Πελόπεια τοῦ εἶχε χαρίσει.
Ἄπέφευγε ὅμως νά ρωτήσει αὐτούς τοὺς δυο τήν κάθε λεπτομέρεια,
κάλεσε μόνο τοὺς συντρόφους του συνέλευση νά κάνουν.
Ἐκεῖ λοιπόν στά διπλωμένα τὰ πανιά καί στοῦ κατάρτι,
- 330 πού κατὰ γῆς ἐκείτονταν, κατὰ σειρὰ καθεῖς τή θέση του ἐπῆρε.
Σ' αὐτούς τοῦ Αἴсона ὁ γιός ἀπευθύνθηκε μέ φρόνηση:
«Μέ ὅλα αὐτά πού εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐξοπλιστεῖ ἓνα καράβι,
ὅλα εἶναι ἔτοιμα γιά τόν ἀπόπλου, καταπῶς πρέπει
γι' αὐτό δέν θά ἴτανε σωστό νά ἀναβάλουμε γιά πολὺ καιρὸ
- 335 τὸ ταξίδι αὐτό, ἀρκεῖ μόνον εὐνοϊκοὶ ἄνεμοι νά φυσήξουν.
Ἄλλά, φίλοι μου, μιὰ κι ἡ μέρα τῆς ἐπιστροφῆς κοινὴ εἶναι
στήν Ἑλλάδα καί κοινὸ γιά μᾶς τὸ ταξίδι στή χώρα τοῦ Αἰήτη,
γι' αὐτό διαλέξτε ἀμερόληπτα τὸν καλύτερο ἀπ' ὅλους
γιά ἀρχηγό σας, πού γιά ὅλα θά ἔχει τὴν εὐθύνη,
- 340 πολέμους καί συμφωνίες μέ τοὺς ξένους νά κάνει».
Ἔτσι εἶπε· κι οἱ νέοι κοίταξαν τὸν ἀτρόμητο Ἡρακλῆ
πού καθόταν ἀνάμεσά τους καί ὅλοι μέ μιὰ φωνὴ τὸν παρακινούσανε
νά γίνεῖ ὁ ἀρχηγός τους· ὅμως ἐκεῖνος ἀπὸ ἐκεῖ πού καθότανε
ὑψωσε τὸ δεξί του χέρι καί εἶπε:
- 345 «Κανένας τὴν τιμὴ αὐτὴ σὲ μένα μὴν προσφέρει,
γιατὶ ἐγὼ δέν θά ὑπακούσω κι ὅμοια θά ἐμποδίσω
νά σηκωθεῖ κανένας ἄλλος. Αὐτὸς πού μᾶς συγκέντρωσε
ἄς εἶναι καί τῆς ὀμάδας ὁ ἀρχηγός».
Ἔτσι εἶπε μεγαλόψυχα, κι οἱ ἄλλοι συμφώνησαν ὅπως διέταξε
ὁ Ἡρακλῆς· τότε ὁ ἴδιος ὁ ἀνδρεῖος Ἰάσοντας
- 350 σηκώθηκε χαρούμενος καί τέτοια λόγια ἀπηύθυνε σ' αὐτούς,
πού πολὺ τὸ ἐπιθυμοῦσαν.

- “Εἰ μὲν δὴ μοι κῦδος ἐπιτρῶπᾶτε μέλῃσθαι,
 μηκέτ’ ἔπειθ’, ὥς καὶ πρὶν, ἐρητύοιτο κέλευθα.
 Νῦν γε μὲν ἤδη Φοῖβον ἀρεσσάμενοι θυέεσσι
 δαῖτ’ ἐντννώμεσθα παρασχεδόν. Ὅφρα δ’ ἴασι
 355 δμῶες ἐμοὶ σταθμῶν σημάντορες οἷσι μέμηλε
 δεῦρο βόας ἀγέληθεν ἐν κρίναντας ἐλάσσαι,
 τόφρα κε νῆ’ ἐρύσσαμεν ἔσω ἄλός, ὄπλα τε πάντα
 ἐνθέμενοι πεπάλαχθε κατὰ κληϊδας ἐρετμά.
 Τείως δ’ αὖ καὶ βωμὸν ἐπάκτιον Ἐμβασιόιο
 360 θείομεν Ἀπόλλωνος, ὃ μοι χρεῖων ὑπέδεκτο
 σημανέειν δεῖξειν τε πόρους ἄλός, εἴ κε θυηλαῖς
 οὐ ἔθεν ἐξάρχωμαι ἀεθλεύων βασιλῆι.”
 Ἦ ῥα καὶ εἰς ἔργον πρῶτος τράπεθ’. Οἱ δ’ ἐπανέσταν
 πειθόμενοι ἀπὸ δ’ εἶματ’ ἐπήτημα νηήσαντο
 365 λείψ ἐπὶ πλαταμῶνι, τὸν οὐκ ἐπέβαλλε θάλασσα
 κύμασι, χειμερῆ δὲ πάλαι ἀποέκλυσεν ἄλμη.
 Νῆα δ’ ἐπικρατέως Ἄργου ὑποθημοσύνησιν
 ἔζωσαν πάμπρωτον ἐυστρεφεῖ ἔνδοθεν ὄπλω
 τεινάμενοι ἐκάτερθεν, ἴν’ εὖ ἀραροῖατο γόμοις
 370 δούρατα καὶ ῥοθίοιο βίην ἔχοι ἀντιώσαν.
 Σκάπτρον δ’ αἶψα κατ’ εὖρος ὅσον περιβάλλετο χῶρον
 ἠδὲ κατὰ πρόειραν ἔσω ἄλός ὀσσάτιόν τε περ
 ἐλκομένη χεῖρεσσιν ἐπιδραμέεσθαι ἔμελλεν·
 αἰεὶ δὲ προτέρω χθαμαλώτερον ἐξελάχαινον
 375 στείρης. Ἐν δ’ ὀλκῷ ξεστὰς στορέσαντο φάλαγγας·
 τὴν δὲ κατάντη κλῖναν ἐπὶ πρώτῃσι φάλαγγιν,
 ὥς κεν ὀλισθαίνουσα δι’ αὐτῶν φορέοιτο.
 Ὑψι δ’ ἄρ’ ἔνθα καὶ ἔνθα μεταστρέψαντες ἐρετμά
 πῆχυιον προύχοντα περὶ σκαλμοῖσιν ἔδησαν·
 380 τῶν δ’ ἐναμοιβαδὶς αὐτοὶ ἐπέσταθεν ἀμφοτέρωθεν
 στέρνα θ’ ὁμοῦ καὶ χεῖρας ἐπήλασαν. Ἐν δ’ ἄρα Τίφους
 βήσαθ’, ἴν’ ὀτρύνειε νέους κατὰ καιρὸν ἐρύσσαι.

371 περιβάλλετο Π³ wd: περιβάλλεται m χῶρον G: χῶρος Π³ Ω 372 πρόειραν Et. Gen
 s.v.: πρῶϊραν Π³: πρῶραν [πρῶραν A] Ω 374 ἐξελάχαινον Π³ Ω: ἀμφελάχαινον Π⁴

«Ἄν μὲ τέτοια τιμὴ μὲ ἐμπιστεύεσθε ἐγὼ τῇ φροντίδα νὰ ἔχω,
ἅς μὴν ἐμποδίζεται πιά, ὅπως καὶ πρὶν, τὸ ταξίδι.

Τώρα λοιπὸν μὲ θυσίαι ἀφοῦ εὐχαριστήσουμε τὸν Φοῖβο,
τὸ δεῖπνο ἅς ἐτοιμάσουμε ἀμέσως.

- 355 Κι ὥσπου νὰ ἔλθουν οἱ δοῦλοι μου ποὺ τὰ μαντριά φυλᾶνε,
καὶ φροντίζουν ἀπὸ τὸ κοπάδι βόδια διαλέγοντας ἐδῶ
νὰ φέρουν, στὸ μεταξὺ μποροῦμε τὸ καράβι νὰ σύρουμε στὴ θάλασσα·
κι ἀφοῦ βάλετε μέσα ὅλα τὰ ἄρμενα, κληρώστε τὰ κουπιὰ κατὰ θρανία.
Στὸ μεταξὺ βωμὸ στήν ἀκτὴ ἅς στήσουμε τοῦ Ἑμβάσιου Ἀπόλλωνα,
360 ποὺ μὲ χρησμὸ μοῦ ὑποσχέθηκε πὼς θὰ μοῦ φανερώσει
καὶ θὰ μοῦ δείξει τῆς θάλασσας τοὺς δρόμους, ἂν μὲ θυσίαι
ἄρχιζα ἀπ' αὐτὸν τοὺς ἄθλους γιὰ τὸ βασιλιά».

- Ἔτσι εἶπε κι ἔπιασε πρῶτος αὐτὸς δουλειά· κι ἐκεῖνοι σηκώθηκαν
ὑπάκουα· στοῖβασαν τὰ ροῦχα τους τὸ ἓνα δίπλα στ' ἄλλο πάνω σὲ
365 λεῖο βράχο, ποὺ ἡ θάλασσα μὲ τὰ κύματά της δὲν τὸν ἔφτανε,
μὰ ἡ χεμωνιάτικη ἀλμύρα εἶχε ἀπὸ παλιὰ ξεπλύνει.

- Καὶ τὸ πλοῖο μὲ τὶς συμβουλὲς τοῦ Ἄργου ἔζωσαν πρῶτα ἀπὸ μέσα
σφιχτὰ μὲ καλόστριφτο σχοινί, ἀφοῦ κι ἀπὸ τὶς δυὸ πλευρὲς
τὸ τέντωσαν, γιὰ νὰ συγκρατεῖ τὰ ξύλα στερεωμένα μὲ τὶς σφήνες
370 καὶ νὰ ἔχει δύναμη νὰ ἀντέχει στὸ ἄγριο κύμα.

- Εὐθὺς κατόπιν ἔσκαβαν στὸ πλάτος ὅσο χῶρο ἔπιανε (τὸ πλοῖο)
καὶ μάλιστα κατὰ τὴν πλώρη πρὸς τὴ μεριά τῆς θάλασσας, ὅσο ἐμελλε
νὰ διατρέξει, ὅταν θὰ τὸ ἔσερναν μὲ τὰ χέρια τους·
κι ὅσο προχωροῦσαν ἔσκαβαν ὀλοένα χαμηλότερα ἀπ' τὴν καρίνα.

- 375 Καὶ μέσα στ' αὐλάκι ἔστρωσαν τὰ φαλάγγια·
τὸ ἔγειραν πρὸς τὰ κάτω πάνω στὰ πρῶτα φαλάγγια
γιὰ νὰ περάσει τὸ πλοῖο ἐπάνω ἀπ' αὐτὰ γλιστρώντας.
Ἔστερα καὶ στὶς δυὸ πλευρὲς γύρισαν τὰ κουπιὰ πρὸς τὰ πάνω,
τόσο ποὺ ἓναν πήγη νὰ ἐξέχουν, καὶ τὰ ἔδεσαν στοὺς σκαρμούς·

- 380 κι ἀνάμεσά τους σὲ δυὸ σειρὲς στάθηκαν καὶ στηρίζονταν
δυνατὰ μὲ στήθος μαζὶ καὶ χέρια. Κι ὁ Τίφυς στὸ μεταξὺ
ἀνέβηκε πάνω γιὰ νὰ παρακινεῖ τοὺς νέους νὰ τραβοῦνε μὲ ρυθμό.

- Κεκλόμενος δ' ἦυσε μάλα μέγα· τοὶ δὲ παρᾶσσον
 ᾧ κρατεῖ βρῖσαντε μῆ στυφέλιξαν ἐρωῆ
 385 νειόθεν ἐξ ἔδρης. Ἐπὶ δ' ἐρρώσαντο πόδεσσι
 προπροβιαζόμενοι ἢ δ' ἔσπετο Πηλιᾶς Ἄργῳ
 ῥίμφα μάλ', οἱ δ' ἐκάτερθεν ἐπίαχον αἰσσοῦτες.
 Αἰ δ' ἄρ' ὑπὸ τρόπιδι στιβαρῆ στενάχοντο φάλαγγες
 τριβόμεναι, περὶ δέ σφιν αἰδνὴ κήκιε λιγνύς
 390 βριθοσύνη. Κατόλισθε δ' ἔσω ἄλός· οἱ δέ μιν αὔθι
 ἄψ ἀνασειράζοντες ἔχον προτέρωσε κιοῦσαν.
 Σκαλμοῖς δ' ἀμφὶς ἐρετμὰ κατήρτυον, ἐν δέ οἱ ἰστὸν
 λαίφεά τ' εὐποίητα καὶ ἀρμαλιῆν ἐβάλλοντο.
 Αὐτὰρ ἐπεὶ τὰ ἕκαστα περιφραδέως ἀλέγνυαν,
 395 κληῖδας μὲν πρῶτα πάλῳ διεμοιρήσαντο,
 ἄνδρ' ἐντυναμένῳ δοιῶ μίαν. Ἐκ δ' ἄρα μέσσην
 ἦρεον Ἡρακλεῖ καὶ ἠρώων ἄτερ ἄλλων
 Ἄγκαίῳ, Τεγέης ὅς ῥα πτολίεθρον ἔναιε·
 τοῖς μέσσην οἴοισιν ἀπὸ κληῖδα λίποντο
 400 αὐτῶς, οὐτὶ πάλῳ. Ἐπὶ δ' ἔτρεπον αἰνήσαντες
 Τίφυν ἐνστείρης οἰήια νηὸς ἔρυσθαι.
 Ἔνθεν δ' αὖ λάιγγας ἄλός σχεδὸν ὀχλίζοντες,
 νήεον αὐτόθι βωμὸν ἐπάκτιον Ἀπόλλωνος,
 Ἄκτιον Ἐμβασίό τ' ἐπώννυμον ᾧκα δὲ τοῖ γε
 405 φιτροὺς ἀζαλέης στόρεσαν καθύπερθεν ἐλαίης.
 Τείως δ' αὐτ' ἀγέληθεν ἐπιπροέηκαν ἄγοντες
 βουκόλοι Αἰσονίδαο δύω βόε. Τοὺς δ' ἐρύσαντο
 κουρότεροι ἐτάρων βωμοῦ σχεδόν, οἱ δ' ἄρ' ἔπειτα
 χέρονιβά τ' οὐλοχύτας τε παρέσχεθον. Αὐτὰρ Ἴησων
 410 εὔχετο κεκλόμενος πατρῶιον Ἀπόλλωνα·
 “Κλυθι, ἄναξ Παγασάς τε πόλιν τ' Αἰσωνίδα ναίων
 ἡμετέροιο τοκῆος ἐπώννυμον, ὅς μοι ὑπέστης
 Πυθοῖ χρειομένῳ ἄνυσιν καὶ πείραθ' ὁδοῖο
 σημανέειν, αὐτὸς γὰρ ἐπαίτιος ἔπλευ ἀέθλων”

384 βρῖσαντε Π³ LD: βρῖσαντες AwE 388 στιβαρῆ Π³ Ω (et S^c): στιβαροὶ S^c: στιβαραὶ Wernicke

- Καλώντας τους ἐφώναζε δυνατά, κι ἐκεῖνοι ἀμέσως
 πέφτοντας μὲ ὅλη τους τὴ δύναμη μὲ φόρα τὸ τινάξαν
 385 ἀπὸ τὸ βάθος τῆς θέσης του καὶ στηρίζοντας γερὰ τὰ πόδια τους
 τὸ σπρώξανε μπροστά.
 Καὶ ἀκολούθησε γοργὰ ἡ Ἄργω ἢ Πηλιάδα
 κι ἐκεῖνοι ἀπ' τὰ δυὸ μέρη φώναζαν κινούμενοι μὲ φόρα.
 Καὶ κάτω ἀπ' τὴν καρῖνα τὴ γερὴ στέναζαν τὰ φαλάγγια
 καθὼς τριβόντουσαν· κι ἀπ' τὸ βάρος ὀλόγυρα μαῦρος καπνὸς
 390 σηκώθηκε. Γλύστρησε μὲς στὴ θάλασσα, κι ἐκεῖνοι πάλι
 τὸ κράταγαν ἀπὸ πίσω, γιὰ νὰ μὴν μπορεῖ πιὸ μπρὸς νὰ μετακινήθῃ.
 Καὶ τὰ κουπιὰ ἀπ' τοὺς σκαρμούς στὶς δυὸ πλευρὲς περνοῦσαν,
 κι ἔβαλαν μέσα τὸ κατάρτι, τὶς προμήθειες καὶ τὰ καλοφτιαγμένα
 πανιά.
 Ἄφου ἵπνον μὲ προσοχὴ γιὰ κάθε τι φροντίσαν,
 395 τὰ θρανία πρῶτα μὲ κλῆρο τὰ μοιράσαν,
 καὶ κάθισαν δυὸ ἄνδρες στὸ καθένα. Τὸ μεσαῖο ὅμως τὸ διάλεξαν
 γιὰ τὸν Ἡρακλῆ, καὶ ξέχωρα ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἦρωες
 γιὰ τὸν Ἀγκαῖο ποὺ κατοικοῦσε στὴν πόλῃ τῆς Τεγέας.
 Σὲ τούτους μόνο ἔδωσαν χωρὶς κλῆρο τὸ μεσαῖο θρανίον.
 400 Καὶ ὁμόφωνα ἀνέθεσαν στὸν Τίφυ νὰ κυβερνάει
 τὸ τιμόνι τοῦ πλοίου μὲ τὴν ὠραία καρῖνα.
 Ὕστερα πάλι κοντὰ στὴ θάλασσα σωρεύοντας πέτρες
 ἔστησαν ἐκεῖ στ' ἀκρογιαλὶ βωμὸ τοῦ Ἀπόλλωνα
 μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀκτίου καὶ Ἐμβασίον· κι εὐθύς
 405 κλαδιὰ ξερῆς ἐλιάς ἔστρωσαν ἀπὸ πάνω.
 Στὸ μεταξὺ ἀπ' τὸ κοπάδι οἱ βουκόλοι τοῦ γιοῦ τοῦ Αἴσονα
 ἦρθαν φέρνοντας δύο βόδια· τὰ ἔσυραν οἱ πιὸ νέοι
 ἀπ' τοὺς συντρόφους κοντὰ στὸ βωμό, ἐνῶ οἱ ἄλλοι φέρανε
 κατόπιν νερὸ καὶ κριθάρι γιὰ τὴ θυσία, κι ὁ Ἰάσοντας
 410 προσευχόταν ἐπικαλούμενος τὸν πάτριον Ἀπόλλωνα:
 «Ἄκουσε βασιλιά ποὺ κατοικεῖς στὶς Παγασὲς καὶ τὴν Αἰσωνίδα
 πόλῃ, ποὺ ἔχει τὸ ὄνομα τοῦ πατέρα μου, σὺ ποὺ μοῦ ὑποσχέθηκες
 ὅταν συμβουλευόμουν τὸ μαντεῖο στὴν Πυθῶ, πῶς θὰ μοῦ ἴδειγες
 τὴν αἴσια ἔκβαση καὶ τοῦ ταξιδιοῦ τὸ τέλος, γιὰτὶ σὺ ἦσουν ἡ αἰτία τοῦ
 ἔργου τούτου.

- 415 αὐτὸς νῦν ἄγε νῆα σὺν ἀρτεμέεσσιν ἑταίροις
 κείσέ τε καὶ παλίνροσον ἐς Ἑλλάδα. Σοὶ δ' ἂν ὀπίσω
 τόσσων ὅσοι κεν νοστήσομεν ἀγλαὰ ταύρων
 ἰρὰ πάλιν βωμῶ ἐπιθήσομεν· ἄλλα δὲ Πυθοῖ,
 ἄλλα δ' ἐς Ὀρτυγίην ἀπερείσια δῶρα κομίσω.
- 420 Νῦν δ' ἴθι, καὶ τήνδ' ἤμιν, Ἐκηβόλε, δέξο θνητὴν
 ἦν τοι τῆσδ' ἐπίβαθρα χάριν προτιθέμεθα νηὸς
 πρωτίστην· λύσαμι δ', ἄναξ, ἐπ' ἀπήμονι μοίρῃ
 πείσματα σὴν διὰ μήτιν· ἐπιπνεύσειε δ' ἀήτης
 μείλιχος, ᾧ κ' ἐπὶ πόντον ἔλευσόμεθ' εὐδιόωντες.”
- 425 Ἦ καὶ ἄμ' εὐχολῆ προχύτας βάλε. Τῷ δ' ἐπὶ βουσί
 ζωσάσθην, Ἀγκαῖος ὑπέρβιος Ἡρακλῆς τε.
 Ἦτοι ὁ μὲν ῥοπάλω μέσσον κάρη ἀμφὶ μέτωπα
 πληξεν, ὁ δ' ἀθρόος αὖθι πεσῶν ἐνερείσατο γαίῃ·
 Ἀγκαῖος δ' ἑτέροιο κατὰ πλατὴν ἀνχένα κόψας
- 430 χαλκίῳ πελέκει κρατεροὺς διέκερσε τένοντας,
 ἦριπε δ' ἀμφοτέροισι περιορηδῆς κεράεσι.
 Τοὺς δ' ἔταροι σφάζαν τε θοῶς δεῖρᾶν τε βοείας,
 κόπτον δαίτρευνόν τε καὶ ἱερὰ μῆρ' ἐτάμοντο·
 κὰδ δ' ἄμυδις τά γε πάντα καλύψαντες πύκα δημῶ
- 435 καῖον ἐπὶ σχίζησιν· ὁ δ' ἀκρήτους χέε λοιβὰς
 Αἰσονίδης. Γῆθει δὲ σέλας θεεύμενος Ἰδμων
 πάντοσε λαμπόμενον θνέων ἀπο τοῖό τε λιγνὴν
 πορφυρέαις ἐλίκεσιν ἐναίσμιον αἴσσουσαν·
 αἶψα δ' ἀπηλεγέως νόον ἔκφατο Λητοῖδαο·
- 440 “Υμῖν μὲν δὴ μοῖρα θεῶν χρεῖώ τε περῆσαι
 ἐνθάδε κῶας ἄγοντας· ἀπειρέσιοι δ' ἐνὶ μέσσω
 κείσέ τε δευρό τ' ἔασιν ἀνερχομένοισιν ἄεθλοι.
 Αὐτὰρ ἐμοὶ θανέειν στυγερῆ ὑπὸ δαίμονος αἴση
 τηλόθι που πέπρωται ἐπ' Ἀσίδος ἠπειρίοιο.
- 445 ὦδε κακοῖς δεδαῶς ἔτι καὶ πάρος οἰωνοῖσι
 πότμον ἐμόν, πάτρης ἐξήμιον, ὄφρ' ἐπιβαίην
 νηὸς, ἐνκλείη δὲ δόμοις ἐπιβάντι λίπηται.”

- 415 Σὺ τώρα ὀδήγησε τὸ πλοῖο αὐτὸ μὲ σώους τοὺς συντρόφους
καὶ πρὸς τὰ ἐκεῖ καὶ πρὸς τὰ ἐδῶ πίσω στήν Ἑλλάδα.
Καὶ πρὸς τιμὴ σου ἀργότερα ὅσοι θεὸς νὰ γυρίσουμε στήν πατρίδα,
ἄλλα τόσα λαμπρὰ σφάγια ταύρων στὸ βωμὸ σου πάλι θὰ προσφέρου-
με· κι ἄλλα στήν Πυθῶ κι ἄλλα στήν Ὀρτυγία ἄφθονα δῶρα θὰ φέρω
- 420 Κι ἔλα τώρα, Τοξότη, δέξου αὐτὴ μας τὴ θυσία,
ποῦ σοῦ προσφέρουμε γιὰ ναῦλο αὐτοῦ τοῦ πλοίου,
πρῶτη εὐχαριστήρια προσφορά· καὶ δῶσ' μου, βασιλιά,
γιὰ μιὰ μοῖρα ἀλόβητη νὰ λύσω τὰ σχοινιά, κατὰ τὸ σχέδιό σου,
κι ἂς φυσήξει ἄνεμος ἑλαφρὸς, ὥστε μὲ εὐνοϊκὸ καιρὸ
νὰ διαπλεύσουμε τὸν πόντο».
- 425 Εἶπε καὶ μαζί μὲ τὴν προσευχὴ ἔρριξε τὶς κριθές.
Δυὸ γιὰ τὰ βόδια ζώστηκαν, ὁ Ἡρακλῆς κι ὁ δυνατὸς Ἀγκαῖος.
Κι ὁ πρῶτος μὲ τὸ ρόπαλο χτύπησε τὸ ἕνα στοῦ κεφαλιοῦ τὴ μέση,
κοντὰ στὸ μέτωπο κι ἐκεῖνο εὐθύς ἔπεσε καὶ σωριάστηκε στὴ γῆ.
Κι ὁ Ἀγκαῖος χτύπησε τὸ ἄλλο στὸν πλατὺ σβέροκο
- 430 μὲ χάλκινο τσεκούρι καὶ τοῦ ἴκοψε τὰ δυνατὰ του νεῦρα,
κι ἐκεῖνο μὲ τὰ δυὸ του κέρατα τσακίστηκε κι ἔπεσε κάτω.
Γρήγορα οἱ σύντροφοι τὰ ἔσφαξαν, ἔγδαραν τὰ δέρματα τῶν ζώων,
τὰ ἔκοψαν, τὰ λιάνισαν καὶ χώρισαν τὰ ἱερὰ μεριά·
καὶ σὰν τὰ ἐκάλυψαν ὅλα μαζί μὲ πυκνὸ στρώμα λίπους, στίς σχίζες
- 435 πάνω τὰ ἔκαιγαν· κι ὁ γιὸς τοῦ Αἴσονα ἔχυνε σπονδὲς ἄκρατου οἴνου.
Κι ὁ Ἴδμονας χαιρότανε βλέποντας ἀπ' τὴ θυσία τὴ φλόγα
νὰ λάμπει ὀλόγυρα καὶ τὸν καπνὸ τῆς μὲ μαῦρα στροβιλίσματα
σὰν καλὸ σημάδι νὰ ξεπηδάει·
κι ἀμέσως τὴ θέληση τοῦ γιοῦ τῆς Λητώς καθαρὰ ἀναγγέλλει:
- 440 «Πὰ σᾶς εἶναι ὀρισμένο ἀπ' τοὺς θεοὺς κι ἀνάγκη ἐδῶ
νὰ φέρετε τὸ δέρας· μὰ στὸ μεταξὺ κόποι ἀμέτρητοι
κι ἐκεῖ καὶ ἐδῶ στὸ ταξίδι σᾶς περιμένουν. Ἀλλὰ γιὰ μένα
εἶναι γραμμένο ἀπὸ μοῖρα δύστηχη κάποιου θεοῦ νὰ πεθάνω
κάπου μακριὰ στήν ἠπειρὸ τῆς Ἀσίας.
- 445 Ἔτσι, ἂν κι ἀπὸ πρὶν ἀκόμα γινώριζα ἀπὸ κακοὺς οἰωνοὺς
τὴν τύχη μου, ἔφυγα ἀπ' τὴν πατρίδα γιὰ ν' ἀνεβῶ στὸ πλοῖο,
κι ὅταν ἀνεβῶ ἀνάμνηση ἔνδοξη στὸ σπίτι μου νὰ μείνει».

- ᾽Ως ἄρ' ἔφη κοῦροι δὲ θεοπροπίης αἰόντες
 νόστῳ μὲν γήθησαν, ἄχος δ' ἔλεν Ἴδμονος αἴση.
- 450 Ἦμος δ' ἠέλιος σταθερὸν παραμείβεται ἡμαρ,
 αἰ δὲ νέον σκοπέλοισιν ὑποσκιόωνται ἄρουραι,
 δειελινὸν κλίνοντος ὑπὸ ζόφον ἠελίοιο,
 τῆμος ἄρ' ἤδη πάντες ἐπὶ ψαμάθοισι βαθεῖαν
 φυλλάδα χενάμενοι πολιοῦ πρόπαρ αἰγιαλοῖο
- 455 κέκλιθ' ἐξείης· παρὰ δέ σφισι μυρὶ ἔκειτο
 εἶδατα καὶ μέθυ λαρόν, ἀφυσσαμένων προχόησιν
 οἰνοχόων. Μετέπειτα δ' ἀμοιβαδὶς ἀλλήλοισι
 μυθεῦνθ' οἷά τε πολλὰ νέοι παρὰ δαιτὶ καὶ οἴνω
 τερπνῶς ἐψιόωνται, ὅτ' ἄατος ὕβρις ἀπέιη.
- 460 Ἐνθ' αὐτ' Αἰσονίδης μὲν ἀμήχανος εἶν ἐοῖ αὐτῶ
 πορφύρεσκεν ἕκαστα, κατηφιόωντι εἰοκῶς·
 τὸν δ' ἄρ' ὑποφρασθεὶς μεγάλη ὀπί νείκεσεν Ἴδας·
 “Αἰσονίδη, τίνα τήνδε μετὰ φρεσὶ μῆτιν ἐλίσσεις;
 Αὔδα ἐνὶ μέσσοισι τεὸν νόον. Ἦέ σε δαμνᾶ
- 465 τάρβος ἐπιπλόμενον, τό τ' ἀνάλκιδας ἀνδρας ἀτύζει;
 Ἴστω νῦν δόρυ θοῦρον, ὅτω περιώσιον ἄλλον
 κῦδος ἐνὶ πτολέμοισιν αἰέρομαι, οὐδέ μ' ὀφέλλει
 Ζεὺς τόσον ὀσάτιόν περ ἐμὸν δόρυ, μὴ νύ τι πῆμα
 λοίγιον ἔσσεσθαι μηδ' ἀκράαντον ἄεθλον
- 470 Ἴδεω ἐσπομένοιο, καὶ εἰ θεὸς ἀντιόωτο·
 τοῖόν μ' Ἀρήνηθεν ἀοσσητῆρα κομίζεις.”
 Ἦ καὶ ἐπισχόμενος πλεῖον δέπας ἀμφοτέρησι
 πῖνε χαλκίκρητον λαρόν μέθυ, δεύετο δ' οἴνω
 χεῖλα κνάνεαί τε γενειάδες. Οἱ δ' ὀμάδησαν
- 475 πάντες ὁμῶς, Ἴδμων δὲ καὶ ἀμφαδίην ἀγόρευσε·
 “Δαιμόνιε, φρονεῖς ὀλοφώια καὶ πάρος αὐτῶ,
 ἦέ τοι εἰς ἄτην ζωρὸν μέθυ θαρσαλέον κῆρ
 οἰδάνει ἐν στήθεσσι, θεοῦς δ' ἀνέηκεν ἀτίζειν;

456 προχόησιν I² JBF: προχοῆσιν Ω: προχόοισιν O et Stephanus 462 ὑποφρασθεὶς Ω:
 ἐπιφρασθεὶς Π⁵ 465 ἐπιπλόμενον Π⁵ Ω: ἐπιπλομένων prop. Fränkel 470 Ἴδεω Π⁵ Ω:
 Ἴδεώ γ' Spitzner

- Ἔτσι εἶπε· καὶ σὰν ἄκουσαν τὴ μαντεία γιὰ τὸ γυρισμὸ χαρήκανε οἱ νέοι, μὰ βαθιὰ λύπη τοὺς ἔπιασε γιὰ τοῦ Ἰδμονα τὴ μοῖρα.
- 450 Κι ὅταν ὁ ἥλιος εἶχε ξεπεράσει πιά τὴ μέση τῆς ἡμέρας καὶ τὰ χωράφια σκιαζόνταν κιόλας ἀπ' τῶν βουνῶν τοὺς ὄγκους, καθὼς ἔγερνε ὁ ἥλιος στὸ βραδινὸ σκοτάδι, τότε πιά ὅλοι πάνω στὴν ἄμμο πυκνὸ στρώμα φύλλων ἔστρωσαν μπροστὰ στὸν ἀσπρογάλανο γιαλὸ καὶ ξάπλωσαν ὁ ἕνας κοντὰ στὸν ἄλλο.
- 455 Κι ἄφθονα φαγητὰ ἦταν στρωμένα ἐμπρὸς τοὺς κι ὀλόγλυκο κρασί, πὺ εἶχαν ἀντλήσει μὲ κανάτια οἱ οἰνοχόοι.
Ἦστερα κουβέντιαζαν μεταξὺ τοὺς, καθὼς οἱ νέοι συχνὰ στὸ φαγοπότι ἔτσι διασκεδάζουν εὐχάριστα, σὰν λείπει ἀπ' αὐτοὺς μακριὰ ἢ ἄπληστη περηφάνεια.
- 460 Ὅμως ὁ γιὸς τοῦ Αἴσονα μελέταγε μὲ ἀμηχανία μέσα του τὰ καθέκαστα κι ἔμοιαζε στενοχωρημένος.
Καὶ στραβοκοιτώντας τον μὲ δυνατὴ φωνὴ τὸν κακολόγησε ὁ Ἰδας:
«Πὲ τοῦ Αἴσονα, ποιά ἄραγε σκέψη στριφογυρίζεις στὸ μυαλό;
Πὲς μπροστὰ μας τὸ σχέδιό σου· ἢ μήπως σὲ δαμάζει
- 465 ὁ φόβος πὺ ἔρχεται καὶ πὺ δειλοὺς ἄνδρες τρομάζει;
Ἦς εἶναι μάρτυς τώρα τὸ ὀρμητικὸ μου δόρυ, μὲ τὸ ὁποῖο κερδίζω περισσότερη ἀπὸ τοὺς ἄλλους δόξα στοὺς πολέμους,
κι οὔτε ὁ Δίας δὲν θὰ μ' ὠφελοῦσε τόσο, ὅσο αὐτὸ τὸ δόρυ μου·
καμιὰ συμφορὰ δὲν θὰ τύχει ὀλέθρια, οὔτε ἀγώνισμα
- 470 ἀνεκτέλεστο θὰ μείνει, ὅσο σ' ἀκολουθεῖ ὁ Ἰδας, ἀκόμα κι ἂν ἕνας θεὸς ἀντίθετος βρεθεῖ· τέτοιο βοηθὸ μὲ φέρνεις ἀπ' τὴν Ἀρήνη».
- Εἶπε καὶ μὲ τὰ δυὸ του χέρια κρατώντας γεμάτο τὸ ποτήρι ἔπινε ἄκρατο γλυκὸ κρασί, καὶ βρέχονταν ἀπ' τὸ κρασί τὰ χεῖλια του καὶ τὰ μαῦρα του τὰ γένηια.
- 475 Κι ὅλοι μαζί κάνανε θόρυβο κι ὁ Ἰδμονας ἀνοιχτὰ τοῦ λέει:
«Κακορίζικε, τέτοιες καταστρεπτικὲς ιδέες εἶχες κι ἀπὸ πρὶν ἢ μήπως, συμφορὰ σου, τὸ δυνατὸ κρασί σου φούσκωσε στὰ στήθια τὴν τολμηρὴ καρδιά καὶ τοὺς θεοὺς σὲ σπρώχνει νὰ περιφρονεῖς; Ἦλλα εἶναι τὰ λόγια τῆς παρηγορίας

- ἄλλοι μῦθοι ἕασι παρήγοροι οἷσί περ ἀνήρ
 480 θαρσύνοι ἔταρον· σὺ δ' ἀτάσθαλα πάμπαν ἔειπας.
 Τοῖα φάτις καὶ τοὺς πρὶν ἐπιφλύειν μακάρεσσιν
 νῆας Ἀλωιάδας, οἷς οὐδ' ὅσον ἰσοφαρίζεις
 ἠνορέην, ἔμπης δὲ θοοῖς ἐδάμησαν ὀιστοῖς
 ἄμφω Λητοῖδαο, καὶ ἴφθιμοί περ ἐόντες.”
 485 Ὡς ἔφατ'· ἐκ δ' ἐγέλασσαν ἄδην Ἀφαρήϊος Ἴδας,
 καὶ μιν ἐπιλλίζων ἠμείβετο κερτομίοισιν·
 “Ἄγρει νῦν τόδε σῆσι θεοπροπίησιν ἐνίσπες,
 εἰ καὶ ἐμοὶ τοιόνδε θεοὶ τελέουσιν ὄλεθρον
 οἷον Ἀλωιάδησι πατὴρ τεὸς ἐγγυάλιξε.
 490 Φράζεο δ' ὅπως χεῖρας ἐμὰς σός ἐξαλείοιο,
 χρεῖώ θεσπίζων μεταμώνιον εἴ κεν ἀλώης.”
 Χώετ' ἐνιπτάζων· προτέρω δέ κε νεῖκος ἐτύχθη,
 εἰ μὴ δηριόωντας ὁμοκλήσαντας ἐταῖροι
 αὐτὸς τ' Αἰσονίδης κατερήτυεν. Ἄν δὲ καὶ Ὀρφεύς,
 495 λαῖη ἀνασχόμενος κίθαριν πείραζεν ἀοιδῆς.
 Ἦειδεν δ' ὡς γαῖα καὶ οὐρανὸς ἠδὲ θάλασσα,
 τὸ πρὶν ἔπ' ἀλλήλοισι μῆ συναρηρότα μορφῆ,
 νεῖκεος ἐξ ὀλοοῖο διέκριθεν ἀμφὶς ἕκαστα·
 ἠδ' ὡς ἔμπεδον αἰὲν ἐν αἰθέρι τέκμαρ ἔχουσιν
 500 ἄστροα σεληναίης τε καὶ ἡελίοιο κέλευθοι
 οὐρεά θ' ὡς ἀνέτειλε, καὶ ὡς ποταμοὶ κελάδοντες
 αὐτῆσιν Νύμφησι καὶ ἔρπετὰ πάντ' ἐγένοντο.
 Ἦειδεν δ' ὡς πρῶτον Ὀφίων Εὐρυνόμη τε
 Ὠκεανὶς νιφόεντος ἔχον κράτος Οὐλύμποιο·
 505 ὡς τε βίη καὶ χερσὶν ὁ μὲν Κρόνῳ εἵκαθε τιμῆς,
 ἠδὲ Ῥέη, ἔπεσον δ' ἐνὶ κύμασιν Ὠκεανοῖο·
 οἱ δὲ τέως μακάρεσσι θεοῖς Τιτῆσιν ἀνασσον,
 ὄφρα Ζεὺς ἔτι κοῦρος, ἔτι φρεσὶ νήπια εἰδώς,
 Δικταῖον ναίεσκεν ὑπὸ σπέος, οἱ δὲ μιν οὐ πω
 510 γηγενέες Κύκλωπες ἐκαρτύναντο κεραυνῶ,
 βροντῆ τε στεροπῆ τε· τὰ γὰρ Διὶ κῦδος ὀπάζει.

- 480 μὲ τὰ ὅποια κάθε ἄντρας θὰ ἐνθάρρυνε τὸ φίλο του, μὰ ἐσὺ μίλησες
ἐντελῶς ὑβριστικά. Τέτοια λόγια λένε πὼς ἐκστόμισαν κάποτε
πρὸς τοὺς μακάριους θεοὺς οἱ γιοὶ τοῦ Ἄλωέα, πού
οὔτε τόσο δὰ δὲν φτάνεις στὴν ἀνδρεία· ὅμως κι οἱ δυὸ χαθήκανε
ἀπ' τοῦ Ἀπόλλωνα τὰ γοργὰ βέλη κι ὅς ἦτανε γενναῖοι».
- 485 Ἔτσι μίλησε· καὶ δυνατὰ γέλασε ὁ Ἴδας ὁ γιὸς τοῦ Ἀφαρέα
καὶ λοξοκοιτάζοντάς τον τοῦ ἀπάντησε χλευαστικά:
«Ἐμπρὸς λοιπὸν καὶ τώρα μ' αὐτές σου τίς μαντεῖες προφήτευσε,
ἂν καὶ σὲ μένα τέτοιο τέλος οἱ θεοὶ ἔχουν προκαθορίσει,
ὅπως στοὺς Ἀλωάδες ἐτοίμασε ὁ πατέρας σου·
- 490 σκέψου ὅμως, πὼς ἀπ' τὰ χέρια μου γερὸς θὲ νὰ ξεφύγεις,
ἂν συλληφθεῖς ἐπιπόλαια νὰ προφητεύεις».
- Ἵργιζόταν καθὼς τὸν ἔβριζε· καὶ πιὸ μακριὰ θὰ πήγαινε
ἢ διαμάχη, ἂν τοὺς ἀντιπάλους μὲ φωνές οἱ σύντροφοι
κι ὁ ἴδιος ὁ γιὸς τοῦ Αἴσονα δὲν ἐμπόδιζαν· κι ὁ Ὁρφέας
- 495 σηκώνοντας μὲ τ' ἀριστερό του χέρι τὴν κιθάρα δοκίμαζε τραγούδι.
Τραγουδοῦσε πὼς ἡ γῆ κι ὁ οὐρανὸς κι ἡ θάλασσα,
ἄλλοτε μεταξύ τους συναρμοσμένα, ἀπ' τὴν ὀλέθρια φιλονικία
ξεχώρισαν τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο,
καὶ πὼς σημεῖο σταθερὸ τὰ ἄστρα κι οἱ τροχιές τοῦ ἥλιου
- 500 καὶ τῆς σελήνης πάντα ἔχουν στὸν αἰθέρα,
πὼς ὑψωθῆκαν τὰ βουνά, πὼς τὰ βουερά ποτάμια μὲ τίς Νύμφες
καὶ πὼς γεννήθηκαν ὅλα τῆς γῆς τὰ ζῶα.
Καὶ τραγουδοῦσε ἀκόμα πὼς στὴν ἀρχὴ ὁ Ὁφίων κι ἡ Εὐρυνόμη,
ἡ κόρη τοῦ Ὁκεανοῦ, βασίλευαν στὸ χιονισμένο Ὀλυμπο,
- 505 καὶ πὼς νικημένοι ἀπ' τὴ δύναμη τῶν χειρῶν
ἐκεῖνος παραχώρησε τὴν ἐξουσία στὸν Κρόνο κι ἐκείνη
στὴ Ρέα κι ἔπεσαν στὰ κύματα τοῦ Ὁκεανοῦ.
Αὐτοὶ λοιπὸν βασίλευαν ἄλλοτε στοὺς μακάριους θεοὺς Τιτάνες,
ὅσο χρόνο ἀκόμα ὁ Δίας ἦταν παιδί μὲ νηπιακὴ σκέψη
καὶ ἀνατρεφόταν μὲς στὸ Δικταῖο ἄντρο,
- 510 ὅταν ἀκόμα τὰ παιδιὰ τῆς γῆς, οἱ Κύκλωπες, δὲν τὸν εἶχανε ὀπλίσει
μὲ κεραινό, βροντὴ καὶ ἀστραπή, πού στὸν Δία χαρίζουν δόξα.

- Ἦ· καὶ ὁ μὲν φόρμιγγα σὺν ἀμβροσίῃ σχέθεν αὐδῆ,
 τοὶ δ' ἄμοτον λήξαντος ἔτι προύχοντο κάρηνα,
 πάντες ὁμῶς ὀρθοῖσιν ἐπ' οὔασιν ἠρεμέοντες
 515 κηληθμῶ, τοῖόν σφιν ἐνέλλιπε θελκτὺν αἰοιδῆς.
 Οὐδ' ἐπὶ δὴν μετέπειτα κερασσάμενοι Διὶ λοιβάς,
 ἦ θέμις, ἐστηῶτες ἐπὶ γλώσσησι χέοντο
 αἰθομέναις, ὕπνου δὲ διὰ κνέφας ἐμνώοντο.
 Αὐτὰρ ὅτ' αἰγλήεσσα φαεινοῖς ὄμμασιν Ἥως
 520 Πηλίου αἰπεινὰς ἴδεν ἄκριας, ἐκ δ' ἀνέμοιο
 εὔδιοι ἐκλύζοντο τινασσομένης ἀλὸς ἀκταί,
 δὴ τότε ἀνέγρετο Τίφυς· ἄφαρ δ' ὀρόθυνεν ἑταίρους
 βαινέμεναί τ' ἐπὶ νῆα καὶ ἀρτύνασθαι ἔρετμά.
 Σμερδαλέον δὲ λιμὴν Παγασήϊος ἠδὲ καὶ αὐτῆ
 525 Πηλιάς ἴαχεν Ἀργῶ ἐπισπέρχουσα νέεσθαι·
 ἐν γὰρ οἱ δόρυ θεῖον ἐλήλατο, τό δ' ἀνὰ μέσσην
 στείραν Ἀθηναίῃ Δωδωνίδος ἤρμοσε φηγοῦ.
 Οἱ δ' ἀνὰ σέλματα βάντες ἐπισχερῶ ἀλλήλοισιν,
 ὡς ἐδάσαντο πάροιθεν ἐρεσσέμεν, ᾧ ἐνὶ χώρῳ
 530 εὐκόσμως σφετέροισι παρ' ἔντεσιν ἐδριώοντο.
 Μέσση δ' Ἀγκαῖος μέγα τε σθένος Ἡρακλῆος
 ἴζανον, ἄγχι δὲ οἱ ῥόπαλον θέτο· καὶ οἱ ἔνερθε
 ποσσὶν ὑπεκλύσθη νηὸς τρόπις. Εἴλκετο δ' ἤδη
 πείσματα καὶ μέθυ λείβον ὑπερθ' ἀλὸς· αὐτὰρ Ἰήσων
 535 δακρυόεις γαίης ἀπὸ πατρίδος ὄμματ' ἔνεικεν.
 Οἱ δ', ὡς τ' ἠΐθεοι Φοῖβῳ χορὸν ἦ ἐνὶ Πυθοῖ
 ἦ που ἐν Ὀρτυγίῃ ἦ ἐφ' ὕδασιν Ἰσμηνοῖο
 στησάμενοι, φόρμιγγος ὑπαὶ περὶ βωμὸν ὄμαρτῆ
 ἐμμελέως κραιπνοῖσι πέδον ῥήσσωσι πόδεσσιν·
 540 ὡς οἱ ὑπ' Ὀρφῆος κιθάρῃ πέπληγον ἔρετμοῖς
 πόντου λάβρον ὕδωρ, ἐπὶ δὲ ῥόθια κλύζοντο.
 Ἄφρω δ' ἔνθα καὶ ἔνθα κελαινὴ κήκιεν ἄλμη
 δεινὸν μορμύρουσα ἐρισθενέων μένει ἀνδρῶν.

515 θελκτὺν Lobeck: θέλκτων E: θέλκτων Ω: θέλκτων S^c W: θέλκτων S² B⁷⁰: θέλκτων Meineke

516 Διὶ U²: δὴ Ω 517 ἐστηῶτες ἐπὶ Mooney: ἐστὶ τέως ἐπὶ τε Ω 521 ἀκταί Damsté: ἀκραί Ω

543 ἐρισθενέων Ω Σ¹: περισθενέων Hermann

- Αὐτὰ εἶπε καὶ τὴν κιθάρα σταμάτησε μαζί με τὸ θεϊκὸ τραγούδι.
 Ἐκεῖνοι ὅμως ἀχόρταγα, ἂν κι εἶχε σταματήσει, πρόβαλλαν ἀκόμη
 τὰ κεφάλια τους ὅλοι μαζί με τεντωμένα αὐτιά, ἀκίνητοι
 515 ἀπὸ τὴ γοητεία· τέτοια τέρψη τοῦ τραγουδιοῦ μέσα τους ἄφησε.
 Κι ὕστερα ἀπὸ λίγο, ἀφοῦ ἀνέμειξαν τὶς σπονδὲς γιὰ τὸ Δία,
 κατὰ τὸ ἔθιμο, ὄρθιοι πάνω στὶς γλῶσσες πού καιγόντουσαν
 τὶς ἔχυναν καὶ στὸ σκοτάδι πιά θυμήθηκαν τὸν ὕπνο.
 Ἄλλ' ὅταν ἡ φωτοβόλος Αὐγὴ μετὰ τὰ λαμπρά της μάτια ἀντίκρουσε
 520 τοῦ Πηλίου τὶς ψηλὲς κορφὲς κι οἱ ἤσυχες ἀκτὲς
 πλημμυρίζαν καθὼς ἀπὸ τὸν ἄνεμο ἡ θάλασσα τινάζοταν,
 τότε ἀκριβῶς ὁ Τίφυς ξύπνησε κι ἀμέσως τοὺς συντρόφους
 παρακίνησε στὸ πλοῖο νὰ ἀνέβουν καὶ νὰ ἐτοιμάσουν τὰ κουπιά.
 Καὶ τῶν Παγασῶν τὸ λιμάνι βούιζε τρομερὰ καὶ ἡ ἴδια
 525 ἡ Πηλιάδα Ἀργῶ φώναξε παρακινώντας τοὺς νὰ φύγουν.
 Πατὶ ἦταν ξύλο ἱερὸ πάνω τῆς καρφωμένο, πού ἡ Ἀθηνᾶ
 προσάρμοσε
 στὴ μέση τῆς πλώρης, στὸ κοράκι, ἀπ' τῆς Δωδώνης τὴ βελανιδιά.
 Κι ἐκεῖνοι ὁ ἕνας μετὰ τὸν ἄλλο πρὸς τὰ θρανία τοὺς βαδίσαν,
 καταπῶς εἶχανε μοιραστεῖ γιὰ νὰ κωπηλατήσουν,
 530 καὶ ὁ καθένας στὴ θέση του μετὰ τάξη κοντὰ στὰ ὄπλα του
 καθίζει.
 Στὴ μέση ὁ Ἄγκαϊος καὶ ἡ τεράστια δύναμη τοῦ Ἡρακλῆ καθίσαν,
 καὶ κοντὰ του ὁ Ἡρακλῆς ἔβαλε τὸ ρόπαλο· κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του
 βυθίστηκε ὅμως τοῦ καραβιοῦ ἡ καρίνα. Τραβοῦσαν πιά τὰ
 παλαμάρια
 καὶ πάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα χύναν σπονδὲς κρασιοῦ, ἀλλ' ὁ Ἰάσοντας
 535 ἔστρεφε δακρυσμένος τὰ μάτια του ἀπὸ τὴν πατρικὴ του γῆ.
 Κι ἐκεῖνοι σὰν τὰ παλληκάρια πού πρὸς τιμὴ
 τοῦ Ἀπόλλωνα στήνουν χορὸ στὴν Πυθῶ ἢ στὴν Ὀρτυγία
 ἢ κοντὰ στὰ ρέματα τοῦ Ἴσμηνοῦ μετὰ λύρα γύρω ἀπ' τὸ βωμὸ
 κι ὅλοι μαζί χτυποῦν μετὰ τὰ γοργὰ τοὺς πόδια ρυθμικά,
 540 ἔτσι κι αὐτοὶ στὸ ρυθμὸ τῆς κιθάρας τοῦ Ὀρφέα χτυποῦσαν μετὰ
 κουπιά τὰ λάβρα θαλασσινὰ νερά, καὶ φούσκωναν τὰ κύματα·
 ἡ μαύρη θάλασσα ἀπὸ τὶς δυὸ πλευρὲς ἀναπηδοῦσε ἀφρίζοντας
 κι ἄγρια μούγκριζε ἀπὸ τῶν δυνατῶν ἀνδρῶν τὸ μένος.

Στράπτε δ' ὑπ' ἡλίῳ φλογὶ εἴκελα νηὸς ἰούσης
 545 τεύχεα· μακρὰ δ' αἰὲν ἔλευκαίνοντο κέλευθοι,
 ἀτραπὸς ὡς γλοεροῖο διειδομένη πεδίοιο.

Πάντες δ' οὐρανόθεν λεῦσσον θεοὶ ἡματι κείνῳ
 νῆα καὶ ἡμιθέων ἀνδρῶν γένος, οἳ τὸτ' ἄριστοι
 πόντον ἐπιπλώεσκον. Ἐπ' ἀκροτάτῃσι δὲ Νύμφαι
 550 Πηλιάδες κορυφῆσιν ἐθάμβεον εἰσορόωσαι
 ἔργον Ἀθηναίης Ἴτωνίδος ἠδὲ καὶ αὐτοὺς
 ἥρωας χεῖρεςσιν ἐπικραδάοντας ἐρετμά.
 Αὐτὰρ ὃ γ' ἐξ ὑπάτου ὄρεος κίεν ἄγχι θαλάσσης
 Χείρων Φιλλυρίδης, πολιῆ δ' ἐπὶ κύματος ἀγῆ
 555 τέγγε πόδας, καὶ πολλὰ βαρεῖη χειρὶ κελεύων
 νόστον ἐπευφήμησεν ἀπηρέα νισσομένοισι·
 σὺν καὶ οἱ παράκοιτις, ἐπωλένιον φορέουσα
 Πηλεΐδην Ἀχιλῆα, φίλῳ δειδίσκετο πατρί.

Οἱ δ' ὅτε δὴ λυμένος περιηγέα κάλλιπον ἀκτῆν
 560 φραδομοσύνη μήτι τε δαΐφρονος Ἀγνιάδαο
 Τίφυος, ὅς ῥ' ἐνὶ χερσὶν εὐξοα τεχνηέντως
 πηδάλι' ἀμφιέπεσκ', ὄφρ' ἔμπεδον ἐξιθύνοι,
 δὴ ῥα τότε μέγαν ἰστὸν ἐνεστήσαντο μεσόδμη,
 δῆσαν δὲ προτόνοισι, τανυσσάμενοι ἐκάτερθεν.
 565 Καδ δ' αὐτοῦ λῖνα χεῦον, ἐπ' ἠλακάτην ἐρύσαντες·
 ἐν δὲ λιγὺς πέσεν οὖρος. Ἐπ' ἰκριόφιν δὲ κάλῳας
 ξεστήσιν περόνησι διακριδὸν ἀμφιβαλόντες
 Τισαῖην εὐκῆλοι ὑπὲρ δολιχὴν θεὸν ἄκρην.
 Τοῖσι δὲ φορμίζων εὐθήμονι μέλπεν ἀοιδῆ
 570 Οἰάγροιο πάις Νηοσσόον εὐπατέρειαν
 Ἄρτεμιν, ἣ κείνας σκοπιάς ἀλὸς ἀμφιέπεσκε
 ῥυομένη καὶ γαῖαν Ἴωλκίδα. Τοὶ δὲ βαθείης
 ἰχθύες αἰσσοντες ὑπὲξ ἀλός, ἄμμιγα παύροις
 ἄπλετοι, ὑγρὰ κέλευθα διασκαίροντες ἔποντο.

550 κορυφῆσιν Ω Tzetzes ad Lycophr. 355: σκοπιῆσιν Et. Gen. Et. M.
 Hom. in Crameri Anecd. Oxon. 1.84.7: ἀκηδέα Ω

556 ἀπηρέα Epimerism.

- Σάν τις φλόγες ἄστραφταν στὸν ἥλιο τὰ ὄπλα,
καθὼς τὸ πλοῖο προχωροῦσε·
- 545 πίσω μακρὸ ἄσπριζε ὀλοένα τ' αὐλάκι πού φαινότανε
σάν μονοπάτι σὲ χλοερὴ πεδιάδα.
"Ὅλοι οἱ θεοὶ ἅπ' τὸν οὐρανὸ κοιτάζανε τὴ μέρα ἐκείνη
τὸ πλοῖο καὶ τὴ γενιὰ τῶν ἡμίθεων ἀνδρῶν,
πού γενναῖοι τότε στὴ θάλασσα ταξίδευαν·
- 550 κι οἱ Νύμφες οἱ Πηλιάδες στὶς πιὸ ψηλὲς κορφὲς βλέπανε
ἐκστατικὲς
τὸ ἔργο τῆς Ἰτωνίδας Ἀθηνᾶς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἥρωες ἐκείνους
πού κτυπάγανε μὲ τὰ χέρια τὰ κουπιὰ.
Κι ἀπὸ τὸ πιὸ ψηλὸ βουνὸ τρέχει κοντὰ στὴ θάλασσα ὁ Χείρων
Φιλλυρίδης κι ἔβρεχε τὰ πόδια του ἐκεῖ πού τὸ ἄσπρο κύμα
- 555 ἔσκαζε καὶ τὸ βαρὺ του χέρι κινώντας εὐχόταν νὰ ἔχουν
ἄβλαβο γυρισμὸ οἱ ταξιδιώτες· μαζί μ' αὐτὸν καὶ ἡ γυναῖκα του
πού κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιὰ τὸ γιὸ τοῦ Πηλέα, τὸν Ἀχιλλέα,
καὶ στὸν ἀγαπημένο του τὸν ἔδειχνε πατέρα.
Σάν ἄφησαν πίσω τους τοῦ λιμανιοῦ τὴν κυκλικὴ ἀκτὴ
- 560 χάρη στὴν ἐξυπνάδα καὶ ἰκανότητα τοῦ σοφοῦ γιοῦ τοῦ Ἀγνία
Τίφυ,
πού ἐπιδέξια κράταγε στὰ χέρια του τὸ τορνευτὸ τιμόνι
γιὰ νὰ τὸ διευθύνει σταθερὰ, τότε πιά ἔβαλαν τὸ κατάρτι
μέσα στὴν ἰσοθήκη καὶ τὸ ἔδεσαν μὲ σκοινιά,
πού τὰ τέντωσαν κι ἀπὸ τὶς δυὸ πλευρὲς.
- 565 Καὶ τὰ πανιά του ἀνύψωσαν σηκώνοντάς τα ὡς τὴν κορφὴ
τοῦ καταρτιοῦ· κι ἄνεμος φύσηξε δυνατός·
καὶ πάνω στὸ κατὰστρωμα σάν ἔδεσαν τὰ ξάρτια χωριστὰ
στοὺς ροκανισμένους γάντζους μὲ ἡρεμία πέρασαν ἅπ' τὸ μακρὸ
ἀκρωτήριο Τισαῖο.
Κι ἀνάμεσά τους ὁ γιὸς τοῦ Οἰάγρου παίζοντας τὴ λύρα
- 570 ὕμνο μελωδικὸ γιὰ τὴν Ἄρτεμη ἔψαλλε, τὴν κόρη ἔνδοξο
γονιοῦ πού σώζει τὰ καράβια, πού ἔχει στὴν προστασία της
ἐκείνους τοὺς θαλασσινοὺς βράχους καὶ τῆς Ἰωλκοῦ τὴ χώρα.
Καὶ ψάρια ἔξω ἅπ' τὴ βαθιὰ θάλασσα ὀρμοῦσαν, μεγάλα μαζὶ
μὲ τὰ μικρά, κι ἀκολουθοῦσαν στοὺς ὑγροὺς δρόμους σκιρτώντας.

- 575 Ὡς δ' ὀπότ' ἀγραύλοιο μετ' ἴχνια σημαντήρος
 μυρία μῆλ' ἐφέπονται ἄδην κεκορημένα ποιήσ
 εἰς αὖλιν, ὃ δέ τ' εἴσι πάρος, σύριγγι λιγείῃ
 καλὰ μελιζόμενος νόμιον μέλος· ὧς ἄρα τοί γε
 ὠμάρτευν· τὴν δ' αἰὲν ἐπασσύτερος φέρεν οὖρος.
- 580 Αὐτίκα δ' ἠερίη πολυλῆιος αἴα Πελασγῶν
 δύετο, Πηλιάδας δὲ παρεξήμειβον ἐρίπνας
 αἰὲν ἐπιπροθέοντες, ἔδυνε δὲ Σηπιάς ἄκρη·
 φαίνετο δ' εἰναλίη Σκίαθος, φαίνοντο δ' ἄπωθεν
 Πειρεσιαὶ Μάγνησά θ' ὑπεύδιος ἠπείροιο
- 585 ἀκτὴ καὶ τύμβος Δολοπήιος. Ἔνθ' ἄρα τοί γε
 ἐσπέραιοι ἀνέμοιο παλμπνοίησιν ἔκελσαν·
 καὶ μιν κυδαίνοντες ὑπὸ κνέφας ἔντομα μῆλων
 κείαν, ὄρινομένης ἀλὸς οἴδματι· διπλόα δ' ἀκταῖς
 ἦματ' ἐλινύεσκον. Ἀτὰρ τριτάτῳ προσέηκαν
- 590 νῆα, τανυσσάμενοι περιώσιον ὑψόθι λαΐφος.
 Τὴν δ' ἀκτὴν Ἀφέτας Ἀργοῦς ἔτι κικλήσκουσιν.
 [Ἐνθεν δὲ προτέρωσε παρεξέθεον Μελίβοιαν,
 ἀκτὴν τ' αἰγιαλὸν τε δυσήνεμον εἰσορόωντες.]
- Ἡῶθεν δ' Ὀμόλην αὐτοσχεδὸν εἰσορόωντες
- 595 πόντῳ κεκλιμένην παρεμέτρεον· οὐδ' ἔτι δηρὸν
 μέλλον ὑπέκ ποταμοῖο βαλεῖν Ἀμύροιο ῥέεθρα.
 Κεῖθεν δ' Εὐρυμενάς τε πολυκλύστους τε φάραγγας
 Ὀσσης Οὐλύμποιό τ' ἐσέδρακον· αὐτὰρ ἔπειτα
 κλείετα Παλλήνια Καναστραίην ὑπὲρ ἄκρη
- 600 ἦνυσαν ἐννύχιοι, πνοιῆ ἀνέμοιο θεόντες.
 Ἦρι δὲ νισσομένοισιν Ἄθω ἀνέτελλε κολώνη
 Θρηκίη, ἣ τόσσον ἀπόπροθι Λῆμνον ἐοῦσαν
 ὄσσον ἐς ἔνδιόν κεν εὐστολος ὄλκας ἀνύσσα,
 ἀκροτάτῃ κορυφῇ σκιάει καὶ ἐσάχρι Μυρῖνης.
- 605 Τοῖσιν δ' αὐτῆμαρ μὲν ἄεν καὶ ἐπὶ κνέφας οὖρος

588 ὄρινομένης Ω: στρενωγόμενοι prop. Fränkel 593 εἰσορόωντες Ω: ἐκνεύσαντες Brunck et
 denuo Fränkel qui versum post 598 transt.: ἐκπερόωντες Meineke 600 πνοιῆ Ω: πνοιῆς
 WB²O² 601 ἀνέτελλε Ω Σ^{Jem.}: ἀνέτειλε P *Σ^{Lpar} Et. Gen. s.v. Ἄθως

- 575 Κι ὅπως τὰ χνάρια τοῦ βοσκοῦ πού ζῆ ἔξω, πρόβατα ἀναρίθμητα
ἀκολουθᾶνε γιά τὸ μαντρί, πού ἔχουν χορτάσει πολὺ ἀπὸ τὸ χορτάρι
κι ἐκεῖνος προπορεύεται παίζοντας ὁμορφα μὲ τὴν εὐήχη φλογέρα
ποιμενικὸ σκοπὸ, ἔτσι κι ἐκεῖνα ἀκολουθοῦσαν
κι ἔσπρωχνε τὸ πλοῖο πάντα οὐριος ἄνεμος.
- 580 Γρήγορα χάθηκε ἡ εὐφορη στεριά τῶν Πελασγῶν μέσα
στὴν καταχνιά, καὶ τοῦ Πηλίου τίς ἀπότομες πλαγιές περνοῦσαν,
ὄλοένα πλέοντας πρόσω ὀλοταχῶς, καὶ τ' ἀκρωτήρι Σηπιάς χανόταν
κι ἡ νῆσος Σμάθος φάνηκε κι ἀπὸ μακριὰ προβάλαν
οἱ Πειρεσιές, καὶ λόγῳ τοῦ αἴθριου καιροῦ ἡ ἀκτὴ τῆς Μαγνησίας
- 585 καὶ τοῦ Δόλοπα ὁ τύμβος· ἐκεῖ αὐτοὶ τ' ἀπόβραδο
ἀράξανε μιὰ καὶ φύσηξε ἀντίθετος ὁ ἄνεμος·
καὶ γιὰ νὰ τὸν τιμήσουνε ἔκαιγαν σφάγια προβάτων στὸ σκοτάδι
καθὼς ἡ θάλασσα τινάζοταν ἀπ' τὸ κύμα,
καὶ δυὸ μέρες παρέμειναν στὸ γιαλό· τὴν τρίτη ὁμως
- 590 ἀπέπλευσαν τεντώνοντας ψηλὰ τὸ πιὸ πλατὺ πανί·
καὶ σήμερα ἀκόμη Ἀφέτες τῆς Ἀργῶς τὸ λένε τοῦτο τὸ ἀκρογιάλι.
Ἀπὸ ἐδῶ μπρὸς πέρασαν ἀπ' τὴ Μελίβοια,
βλέποντας τὴν ἀκτὴ καὶ τὸ ἀνεμόδαρτο ἀκρογιάλι.
- Καὶ τὴν Ὀμόλη κοιτάζοντας τὸ πρωὶ σιμά τους
- 595 γερμένη μὲς στὴ θάλασσα προσπέραναν· σὲ λίγο ἔμελλε
νὰ ἀφήσουν πίσω τους τὸ ρέμα τοῦ ποταμοῦ Ἀμύρου·
ἀπὸ ἐκεῖ τίς Εὐρυμενές ἀντίκρυσαν καὶ τὰ θαλασσόβρεχτα φαράγγια
τῆς Ὀσσας καὶ τοῦ Ὀλύμπου.
- Κατόπιν ἔφθασαν τὴ νύχτα στοὺς λόφους τῆς Παλλήνης,
- 600 πάνω ἀπ' τὸ ἀκρωτήρι Καναστραῖο, τρέχοντας μὲ τὴ δύναμη
τοῦ ἀνέμου. Καὶ τὸ πρωὶ πρόβαλε μπρὸς στοὺς ταξιδιώτες ἡ κορυφὴ τοῦ
θρακιώτικου Ἄθω· αὐτὸς τὴν Λῆιμο πού βρῖσκεται τόσο μακριὰ του
ὅσο χρειάζεται ἓνα πλοῖο καλὰ ἐξοπλισμένο νὰ τρέξει μέχρι τὸ
μεσημέρι, μὲ τὴν πιὸ ψηλὴ του κορυφὴ ὡς τὴν Μύρινα τὴν σκιαζει.
- 605 Αὐτὴ τὴ μέρα ἴσαμε τὸ δειλινὸ φυσοῦσε ἄνεμος πρίμος, δυνατὸς πολὺ

πάγχυ μάλ' ἀκραῆς, τετάνυστο δὲ λαίφεα νηός.
 Αὐτὰρ ἄμ' ἠελίοιο βολαῖς ἀνέμοιο λιπόντος,
 εἰρεσίῃ κραναὴν Σιντηίδα Λῆμνον ἴκοντο.

- Ἔνθ' ἄμυδις πᾶς δῆμος ὑπερβασίησι γυναικῶν
 610 νηλειῶς δέδμητο παροιχομένῳ λυκάβαντι.
 Δῆ γὰρ κουριδίας μὲν ἀπηνήναντο γυναικάς
 ἀνέρες ἐχθήραντες· ἔχον δ' ἐπὶ ληιάδεσσι
 τρηχὺν ἔρον, ἅς αὐτοὶ ἀγίνεον ἀντιπέρηθεν
 Θρηκίην δηιοῦντες, ἐπεὶ χόλος αἰνὸς ὄπαζε
 615 Κύπριδος, οὐνεκά μιν γεράων ἐπὶ δηρὸν ἄτισσαν.
 ὦ μέλαι ζήλοιο τ' ἐπιμυγερῶς ἀκόρητοι,
 οὐκ οἶον σὺν τῆσιν εὐσὺς ἔρραισαν ἀκοίτας
 ἀμφ' εὐνή, πᾶν δ' ἄρσεν ὁμοῦ γένος, ὥς κεν ὀπίσω
 μὴ τινα λευγαλέοιο φόνου τείσειαν ἀμοιβήν.
 620 Οἷη δ' ἐκ πασέων γεραροῦ περιφείσατο πατρός
 Ὑπιπύλεια Θόαντος ὃ δὴ κατὰ δῆμον ἄνασσε·
 λάρνακι δ' ἐν κοίλῃ μιν ὑπερθ' ἄλὸς ἦκε φέρεσθαι,
 αἶ κε φύγη. Καὶ τὸν μὲν ἐς Οἰνοίην ἐρύσαντο
 πρόσθεν, ἀτὰρ Σίκινόν γε μεθύστερον αὐδηθεῖσαν
 625 νῆσον, ἐπακτῆρες, Σικίνου ἄπο, τὸν ῥα Θόαντι
 Νηιάς Οἰνοίη Νύμφη τέκεν εὐνηθεῖσα.
 Τῆσι δὲ βουκολίαι τε βοῶν χάλκειά τε δύνειν
 τεύχεα πυροφόρους τε διατμήξασθαι ἀρούρας
 ῥήϊτερον πάσησιν Ἀθηναίης πέλεν ἔργων,
 630 οἷς αἰεὶ τὸ πάροιθεν ὀμίλειον. Ἀλλὰ γὰρ ἔμπης
 ἦ θαμὰ δὴ πάπταινον ἐπὶ πλατὺν ὄμμασι πόντον
 δείματι λευγαλέῳ, ὁπότε Θρήικες ἴασι.
 Τῷ καὶ ὅτ' ἐγγύθι νήσου ἐρεσσομένην ἴδον Ἀργῶ,
 αὐτίκα πασουδίῃ πυλέων ἔκτοσθε Μυρίνης
 635 δῆια τεύχεα δῦσαι ἐς αἰγιαλὸν προχέοντο,
 Θυάσιν ὠμοβόροις ἴκελαι· φὰν γὰρ που ἰκάνειν
 Θρήικας. Ἡ δ' ἅμα τῆσι Θεαντιάς Ὑπιπύλεια
 δῦν' ἐνὶ τεύχεσι πατρός. Ἀμμηανίη δ' ἔσχοντο

627 βουκολίαι τε cum Merkel scripsi: βουκόλιαι τε editores
 ἔχοντο Ω *Σ¹: ἐκέχοντο D: ἐγένοντο Laur. gr. 32.45: ἐνέχοντο Platt: εἶχοντο Campbell

638 ἔσχοντο Meineke:

καὶ φούσκωναν τοῦ καραβιοῦ τὰ πανιά.

Καὶ μὲ τὶς τελευταῖες ἀκτίνες τοῦ ἡλίου, σὺν κόπασε ὁ ἀέρας ἔφτασαν μὲ τὰ κουπιά στὴ βραχώδη νῆσο τῶν Σιντῶν.

- Ἐκεῖ ὅλοι οἱ πολῖτες ἀπὸ ἀνοσιούργημα τῶν γυναικῶν
- 610 τὸν περασμένο χρόνὸ εἶχαν φρικτὰ ἐξοντωθεῖ.
 Πατὶ τὶς νόμιμες γυναῖκες τοὺς ἀρνήθηκαν οἱ ἄντρες γεμάτοι μίσος
 καὶ εἶχαν ἀπὸ ἄγριο ἔρωτα κυριευτεῖ γιὰ τὶς αἰχμάλωτές τους,
 ποὺ φέρανε ἀπὸ ἀπέναντι ληστεύοντας τὴ Θράκη·
 γιὰτὶ ὀλέθρια ὄργη τοὺς βρῆκε ἀπὸ τὴν Κύπριδα θεά,
 615 ἀφοῦ ἀμελήσανε πολὺ καιρὸ νὰ τὴν τιμήσουν.
 Κακορίζικες! ἀχόρταγες φρικτὰ ἀπὸ τὴ ζήλεια,
 ποὺ ὄχι μόνον τοὺς ἄντρες τοὺς στίς κλίνες μαζί μ' αὐτὲς φονεύσανε,
 ἀλλὰ μαζί τους καὶ ὅλα τὰ ἀρσενικά, μήπως κατόπιν ὑποστοῦν
 κάποια ἀντίποινα γιὰ τὸν ἀποτρόπαιο φόνον.
- 620 Ἄπ' ὄλες μόνη ἢ κόρη τοῦ Θόαντα, ἢ Ὑψιπύλη,
 τὸ γέρο πατέρα της γλύτωσε, ποὺ βασίλευε στὴ χώρα,
 καὶ μέσα σὲ μιὰ κοίλη λάρνακα τὸν ἔρριξε στὴ θάλασσα,
 μήπως τὸν κίνδυνον ξεφύγει καὶ αὐτὸν τὸν ἔσωσαν ψαράδες
 στὸ νησί ποὺ πρῶτα τὸ ἔλεγαν Οἰνοίη,
 625 καὶ ἀργότερα Σίκινο, ἀπὸ τὸν Σίκινο, τὸ γιὸ ποὺ ἢ Ναϊάδα Οἰνοίη
 γέννησε στὸν Θόαντα, ὅταν κοιμήθηκε μαζί του.
 Π' αὐτὲς ἦταν πιὸ εὐκόλο νὰ βόσκουνε τὰ βόδια καὶ νὰ φορᾶνε
 χάλκινα ἄρματα καὶ χωράφια νὰ ὀργώνουνε σιτοφόρα
 παρὰ νὰ κάνουνε τῆς Ἀθηνᾶς τὰ ἔργα,
 630 ὅσα συνήθιζαν στὸ παρελθόν. Μὰ τώρα πραγματι
 στὸν πλατὺ πόντον μὲ τὰ μάτια τοὺς πολλὰς φορὲς κοιτάζανε
 μὲ φόβον τρομερό, πότε θὰ φτάνανε οἱ Θράκες.
 Τότε σὺν εἶδαν τὴν Ἀργῶ νὰ πλέει κοντὰ στὸ νησί
 ὄλες ἀμέσως ἀπὸ τὶς πύλες τῆς Μύρινας ἀρματωμένες
 635 ξεχύνονταν γοργὰ πρὸς τὴν ἀκτὴ, ὅμοιες μὲ Θυιάδες
 ὠμοφάγες, γιὰτὶ νομίζανε πὼς ἔφτασαν οἱ Θράκες·
 μαζί μ' αὐτὲς καὶ ἢ Ὑψιπύλη τοῦ Θόαντα ἢ κόρη
 ζώστηκε τοῦ πατέρα της τ' ἄρματα. Καὶ ἀμίλητες ἦταν ὄλες τοὺς

ἄφθογγοι, τοῖόν σφιν ἐπὶ δέος ἤωρεῖτο.

- 640 Τεῖως δ' αὖτ' ἐκ νηὸς ἀριστῆες προέηκαν
 Αἰθαλίδην κήρυκα θοόν, τῷ πέρ τε μέλεσθαι
 ἀγγελίας καὶ σκῆπτρον ἐπέτραπον Ἑρμείαιο
 σφωιτέροιο τοκῆος, ὅς οἱ μνήστιν πόρε πάντων
 ἄφθιτον. Οὐδ' ἔτι νῦν περ ἀποιχομένου Ἀχέροντος
 645 δίνας ἀπροφάτους ψυχὴν ἐπιδέδρομε λήθη·
 ἀλλ' ἦ γε ἔμπεδον αἰὲν ἀμειβομένη μεμόρηται,
 ἄλλοθ' ὑποχθονίοις ἐναρίθμιος, ἄλλοτ' ἐς αὐγάς
 ἡελίου ζωοῖσι μετ' ἀνδράσιν. Ἄλλὰ τί μύθους
 Αἰθαλίδεω χρεῖώ με διηνεκέως ἀγορευεῖν;
 650 Ὅς ῥα τόθ' Ὑψιπύλην μειλίξατο δέχθαι ἰόντας
 ἡματος ἀνομένοιο διὰ κνέφας. Οὐδὲ μὲν ἠοῖ
 πείσματα νηὸς ἔλυσαν ἐπὶ πνοιῇ Βορέαιο.

Λημνιάδες δὲ γυναῖκες ἀνὰ πτόλιν ἴζον ἰοῦσαι
 εἰς ἀγορὴν· αὐτὴ γὰρ ἐπέφραδεν Ὑψιπύλεια.

- 655 Καὶ ῥ' ὅτε δὴ μάλα πᾶσαι ὀμιλαδὸν ἠγγερέθοντο,
 αὐτίκ' ἄρ' ἦ γ' ἐνὶ τῆσιν ἐποτρύνουσι ἀγόρευεν·
 ὦ φίλοι, εἰ δ' ἄγε δὴ μενοεικέα δῶρα πόρωμεν
 ἀνδράσιν, οἷά τ' ἔοικεν ἄγειν ἐπὶ νηὸς ἔχοντας,
 ἦια καὶ μέθυ λαρόν, ἴν' ἔμπεδον ἔκτοθι πύργων
 660 μίμνοιεν, μηδ' ἄμμε κατὰ χρεῖώ μεθέποντες
 ἀτρεκέως γνώωσι, κακῆ δ' ἐπὶ πολλὸν ἵκηται
 βάξις, ἐπεὶ μέγα ἔργον ἐρέξαμεν· οὐδέ τι πάμπαν
 θυμηδὲς καὶ τοῖσι τόγ' ἔσσειται, εἴ κε δαεῖεν.
 Ἡμετέρη μὲν νῦν τοίη παρενήνοθε μῆτις·
 665 ὑμέων δ' εἴ τις ἄρειον ἔπος μητίσεται ἄλλη,
 ἐγρέσθω· τοῦ γάρ τε καὶ εἵνεκα δεῦρο κάλεσσα.”
 ὦς ἄρ' ἔφη, καὶ θῶκον ἐφίζανε πατρὸς ἐοῖο
 λάινον. Αὐτὰρ ἔπειτα φίλη τροφὸς ὤρτο Πολυξῶ,
 γήραι δὴ ῥικνοῖσιν ἐπισκάζουσα πόδεσσι,
 670 βάκτρῳ ἐρειδομένη, πέρι δὲ μενέαιν' ἀγορευῶσαι·
 τῇ καὶ παρθενικαὶ πίσυρες σχεδὸν ἐδριόωντο

- ἅπ' τὴν ἀμηχανία, γιατί τέτοιος φόβος τὶς βάραινε.
 640 Ὡστόσο πάλι οἱ ἥρωες ἀπὸ τὸ καράβι ἔστειλαν τὸν γρήγορο κήρυκα
 Αἰθαλίδη, πὺ καθήκον εἶχε νὰ μεταφέρει τὶς ἀγγελίες.
 Τοῦ εἶχαν παραχωρήσει τὸ σκῆπτρο τοῦ πατέρα του, τοῦ Ἑρμῆ,
 πὺ τοῦ χάρισε ἀνεξίτηλο μνημονικὸ γιὰ ὅλα.
 Οὔτε ὡς τὰ τώρα, ἂν καὶ κατέβηκε στὶς τρομερὲς δίνες τοῦ Ἀχέροντα,
 645 ὄχι μόνο ἡ λησμονιά δὲν φώλιασε στὴν ψυχὴ του,
 ἀλλ' αὐτὴ αἰώνια ἀπ' τὴ μοῖρα ἄλλαξε, κι ἄλλοτε συγκαταλεγόταν
 στὴ χορεία τῶν νεκρῶν κι ἄλλοτε στοῦ ἥλιου τὸ φῶς
 ἀνάμεσα στοὺς ζωντανούς ἀνθρώπους. Ἀλλ' ὅμως τί χρειάζεται
 γι' αὐτὸν τὸν Αἰθαλίδη μύθους ἀσταμάτητα νὰ λέω;
 650 Αὐτὸς τὴν Ὑψιπύλη τότε ἐξευμένισε αὐτοὺς πὺ ἔρχονταν νὰ δεχθεῖ
 καθὼς τελείωνε ἡ μέρα πρὸς τὸ δειλινό· κι ἐκεῖνοι δὲν λύσανε
 τ' ἄλλο πρῶι τοῦ καραβιοῦ τους τὰ σκοινιά, μιὰ καὶ φύσηξε βοριάς.
 Κι οἱ Λήμνιες γυναῖκες μέσα στὴν πόλη ἤρθανε
 καὶ στὴν ἀγορὰ καθίζουν, ὅπως ἡ Ὑψιπύλη διέταξε.
 655 Κι ὅταν αὐτὲς ἐκεῖ συνάχτηκαν ὅλες μαζί,
 εὐθύς τότε τοὺς μίλησε καὶ τὶς παρότρυνε ὡς ἐξῆς:
 «Φίλες μου, ἄς στείλουμε στοὺς ἄνδρες τὰ δῶρα πὺ ἐπιθυμοῦν,
 ὅσα πρέπει νὰ φέρνουνε καὶ νὰ ἔχουν μέσ' στοῦ πλοῖο,
 προμήθειες καὶ γλυκὸ κρασί, γιὰ νὰ μείνουν αὐτοὶ πάντα
 660 ἔξω ἀπὸ τὰ τείχη, μήπως γιὰ κάποια ἀνάγκη τους μᾶς ἀκολουθήσουν
 καὶ μάθουν ὅλη τὴν ἀλήθεια, κι ἔτσι τὸ κακὸ μαντάτο
 φθάσει πιά στοὺς πολλούς· γιατί διαπράξαμε μέγα κακό·
 αὐτὸ βέβαια οὔτε σ' αὐτοὺς καθόλου θε' ν' ἀρέσει, ἂν τύχει νὰ τὸ μάθουν.
 Ἐγὼ λοιπὸν ἔκανα τώρα αὐτὴν ἐδῶ τὴ σκέψη·
 665 κι ἂν κάποια ἄλλη ἀπὸ σᾶς ἔχει καμιά καλύτερη ἰδέα
 ἄς σηκωθεῖ, γιατί γι' αὐτὸ τὸ λόγο σᾶς συγκέντρωσα ἐδῶ».
 Ἔτσι λοιπὸν εἶπε καὶ κάθισε στὸν πέτρινο θρόνο τοῦ πατέρα της.
 Κι ἔπειτα σηκώθηκε ἡ ἀγαπημένη της τροφὸς ἡ Πολυξῶ
 κουτσαίνοντας, μὲ τὰ πόδια της στραβά ἀπὸ τὰ γηρατειὰ
 670 καὶ ἀκουμπώντας στοῦ ραβδί ἤθελε νὰ μιλῆσει·
 καὶ πλάι της καθίσαν τέσσερεις κόρες παρθένες,

ἀδμηῆτες, λευκῆσιν ἐπιχνοάουσαι ἐθείραις.
 Στῆ δ' ἄρ' ἐνὶ μέσση ἀγορῇ, ἀνὰ δ' ἔσχεθε δειρῆν
 ἦκα μόλις κυφοῖο μεταφρένου, ὧδέ τ' ἔειπε·

- 675 “Δῶρα μὲν, ὡς αὐτῇ περ ἐφاندάνει Ὑψιπυλείη,
 πέμπωμεν ξείνοισιν, ἐπεὶ καὶ ἄρειον ὀπάσσαι.
 Ὕμμι γε μὴν τίς μῆτις ἐπαυρέσθαι βίοτιο.
 αἶ κεν ἐπιβρίση Θρηῆξ στρατὸς ἠέ τις ἄλλος
 δυσμενέων, ἃ τε πολλὰ μετ' ἀνθρώποισι πέλονται,
 680 ὡς καὶ νῦν ὄδ' ὄμιλος ἀνωίστως ἐφίκανεν;
 Εἰ δὲ τὸ μὲν μακάρων τις ἀποτρέποι, ἄλλα δ' ὀπίσσω
 μυρία δημοτῆτος ὑπέριστερα πῆματα μίμνει.
 Εὗτ' ἂν δὴ γεραραὶ μὲν ἀποφθινύθωσι γυναικες,
 κουρότεραι δ' ἄγονοι στυγερόν ποτὶ γῆρας ἵκησθε,
 685 πῶς τῆμος βώσεσθε, δυσάμμοροι; Ἦε βαθείαις
 αὐτόματοι βόες ὕμμι ἐνιζευχθέντες ἀρούραις
 γειοτόμον νειοῖο διειρύσσουσιν ἄροτρον,
 καὶ πρόκα τελλομένον ἔτεος στάχυν ἀμήσονται;
 Ἦ μὲν ἐγὼν, εἰ καὶ με τὰ νῦν ἔτι πεφρίκασι
 690 Κῆρες, ἐπερχόμενόν που οἶομαι εἰς ἔτος ἤδη
 γαῖαν ἐφέσσεσθαι, κτερέων ἀπὸ μοῖραν ἐλοῦσα
 αὐτως ἢ θέμις ἐστί, πάρος κακότητι πελάσσαι.
 Ὀπλοτέρησι δὲ πάγχυ τάδε φράζεσθαι ἄνωγα·
 νῦν γὰρ δὴ παρὰ ποσσὶν ἐπήβολός ἐστ' ἀλεωρῆ,
 695 εἴ κεν ἐπιτρέψητε δόμους καὶ ληίδα πᾶσαν
 ὑμετέρεην ξείνοισι καὶ ἀγλαὸν ἄστν μέλεσθαι.”

Ὡς ἔφατ'· ἐν δ' ἀγορῇ πλῆτο θρόου· εὐάδε γὰρ σφι
 μῦθος. Ἀτὰρ μετὰ τήν γε παρασχεδὸν αὐτὶς ἀνώροτο
 Ὑψιπύλη καὶ τοῖον ὑποβλήδην ἔπος ἠῦδα·

- 700 “Εἰ μὲν δὴ πάσῃσιν ἐφاندάνει ἦδε μενοιρή,
 ἦδη κεν μετὰ νῆα καὶ ἄγγελον ὀτρύναμι.”

Ἦ ῥα, καὶ Ἰφινόην προσεφώνεεν ἄσσον ἐοῦσαν·

“Ὅρσο μοι, Ἰφινόη, τοῦδ' ἀνέρος ἀντιώσασα
 ἡμέτερον δὲ μολεῖν ὅς τις στόλου ἡγεμονεύει,

683 ἀποφθινύθωσι WO: ἀποφθινύθουσι Ω 692 ἦ Fränkel: ἦ ASE: ἦ L: ἦ Ardizzoni et denuo
 Vian 702 Ἰφινόην Π' Ω: ἀμφίπολον Maas προσεφώνεεν Π': μετεφώνεεν Ω

ἔχοντας ὀλόλευκα μαλλιά.

Στάθηκε στὴ μέση τῆς συγκέντρωσης καὶ τὸ λαϊμὸ της ἀνασήκωσε ἀργὰ - ἀργὰ ἀπ' τὴ σκυφτὴ της ράχη καὶ ἔτσι μίλησε:

- 675 «Δῶρα λοιπὸν ἐμεῖς, ὅπως στὴν Ὑψιπύλη ἀρέσει, στοὺς ξένους μας ἄς στείλουμε, γιατί εἶναι πιὸ καλὸ νὰ δώσουμε. Μὰ σᾶς πέρασε ποτὲ ἀπ' τὸ νοῦ, πῶς θὰ τὰ καταφέρετε στὴ ζωὴ, ἂν κανένας θρακικὸς στρατὸς πλησιάσει ἢ ἄλλος ἐχθρὸς, καθὼς συχνὰ συμβαίνει στοὺς ἀνθρώπους,
- 680 ὅπως καὶ τώρα αὐτὸς ὁ ὄμιλος ἀναπάντεχα ἔφθασε; Μὰ ἀνίσως καὶ κανεὶς θεὸς τοῦτο τὸ ἀποτρέψει, χιλιάδες ἄλλα βάσανα πιὸ μεγάλα κι ἀπὸ τὸν πόλεμο μᾶς περιμένουν. Σὰν οἱ γυναῖκες οἱ γριεὲς πεθάνουν, καὶ σεῖς φτάσετε στὰ δύστυχα γηρατεῖα, σεῖς οἱ πιὸ νέες, χωρὶς παιδιὰ
- 685 πῶς τότε, κακορίζικες, θὰ ζήσετε; Μήπως τὰ βόδια μονάχα τους θὰ μποῦνε κάτω ἀπ' τὸ ζυγὸ στὰ βαθιὰ χωράφια καὶ τὸ ἀλέτρι πού τὴ γῆ αὐλακώνει θὰ σύρουν μέσα στοὺς ἀγρούς, καὶ τὰ στάχυα θὰ θερίσουν, ὅταν ἔρθει ὁ χρόνος;
- Πράγματι ἐγώ, ἂν κι ὡς τὰ τώρα οἱ μοῖρες τοῦ θανάτου κρατήθηκαν
- 690 μακριὰ μου ἀπὸ φόβο, νομίζω πῶς τὴν ἐπόμενη χρονιὰ θὰ ἔχω μπεῖ μέσα στὸ χῶμα, ἔχοντας λάβει τὶς νεκρικὲς τιμές, καταπῶς συνηθίζεται, προτοῦ νὰ ζήσω αὐτὴ τὴ δυστυχία. Προτρέπω τὶς νεώτερες τοῦτα καλὰ νὰ στοχαστοῦν. Τώρα λοιπὸν μπροστὰ στὰ πόδια σας βρίσκεται ἡ σωτηρία,
- 695 ἂν ἐπιτρέψετε στοὺς ξένους νὰ φροντίζουν γιὰ τὰ σπίτια σας, γιὰ ὅλα σας τὰ ὑπάρχοντα καὶ γιὰ τὴν ἔνδοξη τὴν πόλη».
- Ἔτσι εἶπε καὶ γέμισε μὲ βουὴ ὅλη ἡ ἀγορά, γιατί τοὺς ἄρεσε ὁ λόγος της πολὺ. Μετὰ ἀπ' αὐτὴν σηκώθηκε ἀμέσως ἡ Ὑψιπύλη καὶ ἀπαντώντας εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια:
- 700 «Ἄν σ' ὅλες σας ἀρέσει ἢ πρόταση αὐτὴ, στὸ πλοῖο τώρα ἕναν ἀγγελιοφόρο θὰ στείλω».
- Εἶπε, καὶ στὴν Ἴφινὴ ἀπευθύνθηκε πού ἦταν κοντὰ της:
- «Σήκω, Ἴφινὸ μου, νὰ πᾶς νὰ συναντήσεις τὸν ἄνδρα ἐκεῖνο, πού εἶναι ἀρχηγὸς αὐτοῦ τοῦ ταξιδιοῦ, ἐδῶ σὲ μᾶς νὰ ἔρθει,

- 705 ὄφρα τί οἱ δῆμοιο ἔπος θυμηδῆς ἐνίσπω·
καὶ δ' αὐτοὺς γαίης τε καὶ ἄστεος, αἴ κ' ἐθέλωσι,
κέκλεο θαρσαλέως ἐπιβαινέμεν εὐμενέοντας.”
Ἦ καὶ ἔλυσ' ἀγορήν· μετὰ δ' εἰς ἔδν ὦρτο νέεσθαι.
Ἦς δὲ καὶ Ἴφινὸν Μινύας ἵκεθ'. Οἱ δ' ἐρέεινον
- 710 χρεῖος ὃ τι φρονέουσα μετήλυθεν· ὦκα δὲ τοὺς γε
πασσνδὴν μύθοισι προσέννεπεν ἐξερέοντας·
“Κούρη τοί μ' ἐφέηκε Θεαντιάς ἐνθάδ' ἰοῦσαν
Ἐψιπύλην καλέειν νηὸς πρόμον ὅς τις ὄρωρεν,
ὄφρα τί οἱ δῆμοιο ἔπος θυμηδῆς ἐνίσπη·
- 715 καὶ δ' αὐτοὺς γαίης τε καὶ ἄστεος, αἴ κε ἐθέλητε,
κέκλεται αὐτίκα νῦν ἐπιβαινέμεν εὐμενέοντας.”
Ἦς ἄρ' ἔφη, πάντεσσι δ' ἐναίσμιος ἦνδανε μῦθος·
Ἐψιπύλην δ' εἶσαντο καταφθιμένοιο Θόαντος
τηλυγέτην γεγαυῖαν ἀνασσέμεν. Ἦκα δὲ τὸν γε
- 720 πέμπον ἴμεν, καὶ δ' αὐτοὶ ἐπεντύνοντο νέεσθαι.
Αὐτὰρ ὃ γ' ἀμφ' ὤμοισι, θεᾶς Ἴτωνίδος ἔργον,
δίπλακα πορφυρέην περονήσατο, τήν οἱ ὄπασσε
Παλλάς, ὅτε πρῶτον δρυόχους ἐπεβάλλετο νηὸς
Ἄργουῦς καὶ κανόνεσσι δάε ζυγὰ μετρήσασθαι.
- 725 Τῆς μὲν ῥήϊτερόν κεν ἐς ἠέλιον ἀνιόντα
ὄσσε βάλοις ἢ κείνο μεταβλέψειας ἔρευθος·
δὴ γάρ τοι μέσση μὲν ἐρευθήεσσα τέτυκτο,
ἄκρα δὲ πορφυρέη πάντη πέλεν. Ἐν δ' ἄρ' ἐκάστω
τέρματι δαίδαλα πολλὰ διακριδὸν εὖ ἐπέπαστο.
- 730 Ἐν μὲν ἔσαν Κύκλωπες ἐπ' ἀφθίτῳ ἦμενοι ἔργῳ,
Ζηνὶ κεραινὸν ἄνακτι πονεύμενοι· ὅς τόσον ἦδη
παμφαίνων ἐτέτυκτο, μῆς δ' ἔτι δεύετο μοῦνον
ἀκτίνος, τήν οἱ γε σιδερεΐης ἐλάασκον
σφύρησιν, μαλεροῖο πυρὸς ζείουσαν ἀντιμήν.
- 735 Ἐν δὲ ἔσαν Ἀντιόπης Ἀσωπίδος νίεε δοιώ,
Ἄμφιων καὶ Ζῆθος. Ἀπύργωτος δ' ἔτι Θῆβη

721 Ἴτωνίδος Ε Σ¹: Τριτωνίδος Ω 723 δρυόχους Ω Σ²: δρυόχοις Fränkel
Ἄργος Fränkel καὶ Ω: τὸν Fränkel 730 ἦμενοι Ω: ἡμίμενοι Fränkel

724 Ἄργουῦς Ω:

705 γιά νά τοῦ ἀνακοινώσω τήν εὐχάριστη γι' αὐτόν ἀπόφαση τῆς πόλης·
καί τοὺς ὑπόλοιπους κάλεσε, στή χώρα καί στήν πόλη, ἂν θέλουνε,
μὲ θάρρος νά ἀνέβουνε σάν φίλοι».

Εἶπε κι ἔλυσε τὴ σύναξη· μετὰ σηκώθηκε στὸ σπίτι της νά πάει.
Ἦτοι κι ἡ Ἰφινόη ἔφτασε στοὺς Μινύες· καί τὴν ρωτοῦσαν
710 μὲ ποιὸ τάχα σχέδιο κατὰ νοῦ ἦρθε σ' αὐτούς, κι ἀμέσως ἐκείνη
σ' ὄλους, πού τὴν ρωτούσανε, τοῦτα τὰ λόγια εἶπε:

«Μὲ ἔστειλε νά ρθῶ ἐδῶ τοῦ Θόαντα ἡ κόρη, ἡ Ὑπιπύλη,
καί νά καλέσω τὸν καπετάνιο τοῦ πλοίου σας, ὅποιος εἶναι,
γιά νά τοῦ ἀνακοινώσει τήν εὐχάριστη γι' αὐτόν ἀπόφαση τῆς πόλης·
715 καί λέει σὲ σᾶς, στή χώρα καί στήν πόλη, ἂν θέλετε,
ἀμέσως νά ἀνέβετε σάν φίλοι».

Ἦτσι εἶπε, καί σ' ὄλους ἄρεσε ὁ εὐγενικός της λόγος·
καί νόμισαν πῶς, μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Θόαντα, ἡ ἀγαπημένη
μοναχοκόρη του Ὑπιπύλη ἔγινε βασίλισσα. Ἀμέσως τὸν Ἰάσονα
720 ἔστειλαν κι ἐκεῖνοι ἐτοιμάζονταν νά πᾶνε.

Αὐτὸς τότε πάνω στοὺς ὤμους του μὲ μιὰ πόρπη στερέωσε
μιὰ πορφυρὴ χλαίνη διπλή, ἔργο τῆς θεᾶς Ἰτωνίδας, πού τοῦ τὴν εἶχε
δώσει ἡ Παλλάδα, ὅταν πρωτόβαζε τίς δοκοὺς (σκαριὰ) γιά τὸ πλοῖο
τὴν Ἀργώ, καί τοῦ μάθαινε νά μετρᾶει τὰ θρανία μὲ τὸ γνώμονα.

725 Τὸν ἥλιο πού ἀνέτελλε ἦταν πιὸ εὐκόλο νά ἀντικρύσεις
παρὰ νά δεῖς ἐκείνης τῆς χλαίνης τὸ κόκκινο τὸ χρῶμα.
Πατὶ στὴ μέση ὅλη ἦταν κόκκινη καμωμένη
καί γύρω οἱ ἄκρες της ἦταν πορφυρές, σὲ κάθε της τελείωμα
πολλὰ στολίδια χωριστὰ ἦταν φιλοτεχνημένα.

730 Σ' αὐτὴν ὑπῆρχαν Κύκλωπες πού κάθονταν κι ἔκαναν ἔργο
ἀθάνατο, φτιάχνοντας κεραινὸ στὸ βασιλιά τὸ Δία· κι ἦταν κιόλας
ἔτοιμος μὲ ὅλη του τὴ λάμψη, καί μιὰ ἀχτίνα μόνο τοῦ ἴλιπε·
αὐτοὶ μὲ σιδερένια σφυριὰ τὴν σφυρηλατοῦσαν
κι ἔβγαζε καυτὸ ἀτμὸ ἀπὸ τὴ δυνατὴ φωτιά.

735 Σ' αὐτὴν ἦταν τὰ δυὸ παιδιὰ τῆς Ἀντιόπης, τῆς κόρης
τοῦ Ἀσωποῦ, ὁ Ἀμφίονας κι ὁ Ζῆθος· κι ἡ Θήβα ἀπύργωτη

- κείτο πέλας, τῆς οἷ γε νέον βάλλοντο δομαίους
 ἰέμενοι· Ζῆθος μὲν ἐπωμαδὸν ἤερταζεν
 οὖρεος ἠλιβάτοιο κάρη, μογέοντι εἰοικώς·
 740 Ἀμφίων δ' ἐπὶ οἷ χροσέη φόρμιγγι λιγαίων
 ἦε, δις τόσση δὲ μετ' ἔχνηα νίσσετο πέτρῃ.
 Ἐξείης δ' ἤσκητο βαθυπλόκαμος Κυθέρεια
 Ἄρεος ὀχμάζουσα θεὸν σάκος· ἐκ δὲ οἱ ὤμου
 πῆχυν ἐπὶ σκαιὸν ξυνοχὴ κεχάλαστο χιτῶνος
 745 νέρθε παρὲκ μαζοῖο· τὸ δ' ἀντίον ἀτρεκέες αὐτως
 χαλκείῃ δείκηνον ἐν ἀσπίδι φαίνεται' ἰδέσθαι.
 Ἐν δὲ βοῶν ἔσκειν λάσιος νομός· ἀμφὶ δὲ βοῦσι
 Τηλεβόαι μάρναντο καὶ νίεες Ἥλεκτρούωνος,
 οἱ μὲν ἀμννόμενοι, ἀτὰρ οἱ γ' ἐθέλοντες ἀμέρσαι,
 750 ληισταὶ Τάφιοι· τῶν δ' αἵματι δεύετο λειμῶν
 ἐρσῆεις, πολέες δ' ὀλίγους βιώωντο νομῆας.
 Ἐν δὲ δύω δίφροι πεπονήατο δηριώωντες.
 Καὶ τὸν μὲν προσάροιθε Πέλοψ ἔθνε τινάσσων
 ἠνία, σὺν δὲ οἱ ἔσκε παραιβάτις Ἴπποδάμεια.
 755 Τοῦ δὲ μεταδρομάδην ἐπὶ Μυρτίλος ἤλασεν ἵππους·
 σὺν τῷ δ' Οἰνόμαος, προτενὲς δόρυ χειρὶ μεμαρπῶς,
 ἄξονος ἐν πλήμνησι παρακλιδὸν ἀγνυμένοιο
 πίπτειν, ἐπεσσύμενος Πελοπῆια νῶτα δαΐξαι.
 Ἐν καὶ Ἀπόλλων Φοῖβος ὀιστεύων ἐτέτυκτο,
 760 βούπαις, οὗ πω πολλός, ἐὼν ἐρύοντα καλύπτρης
 μητέρα θαρσαλέως Τιτυὸν μέγαν, ὃν ῥ' ἔτεκέν γε
 δι' Ἐλάρῃ, θρέψεν δὲ καὶ ἄψ' ἐλοχεύσατο Γαῖα.
 Ἐν καὶ Φοῖξος ἔην Μινυήμιος, ὡς ἔτεόν περ
 εἰσαΐων κριοῦ, ὃ δ' ἄρ' ἐξενέποντι εἰοικώς.
 765 Κείνους κ' εἰσορόων ἀκέοις ψεύδοιό τε θυμόν,
 ἐλπόμενος πυκινὴν τιν' ἀπὸ σφείων ἔσακοῦσαι
 βάξιν, ὅτεν καὶ δηρὸν ἐπ' ἐλπίδι θηήσαιο.

755 τοῦ Maas: τὸν Ω sch. Pind. Ol. 1.122b: τῷ Tzetzes ad Lycophr. 157 ἤλασεν Ω sch. Pind. Ol.
 1.122b Tzetzes ad Lycophr. 157: ἤλασεν Platt 767 ὅτου West (ὅτεν corr. Fränkel): ὁ Ω δηρὸν
 Ω: δηρὸν περ S: δηρὸν νυν E

βρισκότανε πιὸ πέρα· αὐτοὶ τώρα θεμέλια τοποθετοῦσαν μὲ ζῆλο.
 Κι ὁ Ζῆθος σήκωνε στὸν ὦμο του τὴν κορυφή
 ἀπόκρημνου βουνοῦ καὶ φαινότανε καταπονημένος.

740 Κατόπιν ὁ Ἀμφίονας ἐρχόταν τραγουδώντας δυνατὰ μὲ τὴ χρυσή του
 λύρα καὶ βράχος δυὸ φορές πιὸ μέγας τὰ ἴχνη του ἀκολουθοῦσε.

Πιὸ δίπλα ἦταν κεντημένη ἡ Κυθήρεια μὲ τοὺς πλούσιους πλοκά-
 μους κρατώντας τοῦ Ἄρη τὴν ἐλαφριά ἀσπίδα, καὶ ἀπὸ τὸν ὦμο της
 ὡς τ' ἀριστερό της μπράτσο εἶχε λυθεῖ κάτω ἀπ' τὸ στήθος της
 745 ὁ κόμπος τοῦ χιτώνα· καὶ ἀπέναντι, σὰν νὰ ἦταν ἀληθινὸ
 μέσα στὴ χάλκινη ἀσπίδα φαινόταν καθαρὰ τὸ εἶδωλό της.

Σ' αὐτὴν ὑπῆρχε πυκνὸ λιβάδι μὲ βόδια· καὶ γιὰ τὰ βόδια αὐτὰ
 πολεμοῦσαν οἱ Τηλεβόες καὶ οἱ γιοὶ τοῦ Ἥλεκτρώωνα,
 αὐτοὶ ἀπὸ τὴ μιὰ ἀμυνόμενοι καὶ οἱ ἄλλοι θέλοντας νὰ τὰ πάρουν,
 750 ληστές δηλαδὴ ἀπὸ τὴν Τάφο· μὲ τὸ αἶμα τοὺς εἶχαν μουσκέψει
 τὸ δροσερὸ λιβάδι καὶ οἱ πιὸ πολλοὶ τοὺς λίγους ὑπέτασσαν βοσκούς.

Σ' αὐτὴν εἶχαν κεντηθεῖ δυὸ ἄμαξες ποὺ συναγωνιζόντουσαν.
 Τὴν μπροστινὴ τραβώντας τὰ ἡνία τὴν ὀδηγοῦσε ὁ Πέλοπας,
 καὶ ἦταν μαζί του ἀνεβασμένη καὶ ἡ Ἴπποδάμεια·
 755 τῆς ἄλλης τὰ ἄλογα ὁ Μυρτίλος κυβερνοῦσε τρέχοντας ἀπὸ πίσω
 καὶ μαζί μ' αὐτὸν στὸ χέρι προτεταμένο τὸ δόρυ του κραδαίνοντας
 ὁ Οἰνόμαος ἔπεφτε δίπλα, καθὼς ὁ ἄξονας στὴ βίδα εἶχε σπάσει,
 ἐνῶ ὄρμαγε τὴν πλάτη τοῦ Πέλοπα νὰ κτυπήσει.

Σ' αὐτὴν εἶχε κεντηθεῖ καὶ ὁ Ἀπόλλωνας, ὁ Φοῖβος, νὰ ρίχνει βέλος,
 760 μικρὸ ἀγόρι, ὄχι ἔφηβος, στὸν μέγα Τιτυὸ ποὺ τράβαγε τὸν πέπλο
 τῆς μητέρας του μ' ἀναΐδεια, σ' αὐτὸν ποὺ εἶχε γεννήσει
 ἡ θεϊκὴ Ἑλάρη, μὰ ποὺ ἀνάθρεψε καὶ στὸν κόσμον ξανὰ τὸν ἔφερε
 ἡ Γαῖα.

Σ' αὐτὴν καὶ ὁ Φοῖξος ἦταν ὁ Μινύειος ποὺ στ' ἀληθινὰ
 φαινόταν ν' ἀκούει τὸν κριὸ ποὺ ἔμοιαζε σὰν νὰ μιλοῦσε.
 765 Βλέποντας αὐτοὺς θὰ ἔμενες ἄφωνος καὶ θὰ ξεγελιόσουν,
 προσμένοντας κάποιο σοφὸ ἀπ' αὐτοὺς νὰ ἀκούσεις λόγο
 καὶ θὰ ἴστεκες πολλὴ ὥρα νὰ κοιτᾶς μ' αὐτὴ σου τὴν ἐλπίδα.

- Τοῦ ἄρα δῶρα θεᾶς Ἰτωνίδος ἦεν Ἀθήνης.
 Δεξιτερῇ δ' ἔλεν ἔγχος ἐκηβόλον, ὃ ῥ' Ἀταλάντη
 770 Μαινάλῳ ἔν ποτέ οἱ ξεινήιον ἐγγυάλιξε,
 πρόφρων ἀντομένη· πέρι γὰρ μενέαιεν ἐπεσθαι
 τὴν ὁδόν. Ἀλλὰ γὰρ αὐτὸς ἐκὼν ἀπερήτυε κούρην,
 δεῖσεν δ' ἀργαλέας ἔριδας φιλότῆτος ἔκητι.
 Βῆ δ' ἕμειναι προτὶ ἄστν, φαεινῷ ἀστέρι ἴσος,
 775 ὃν ῥά τε νηγατέησιν ἐεργόμεναι καλύβησι
 νύμφαι θηήσαντο δόμων ὕπερ ἀντέλλοντα,
 καὶ σφισι κνανέοιο δι' ἠέρος ὄμματα θέλγει
 καλὸν ἐρευθόμενος, γάννυται δέ τε ἠιθέοιο
 παρθένος ἰμείρουσα μετ' ἄλλοδαποῖσιν ἐόντος
 780 ἀνδράσιν, ᾧ καὶ μιν μνηστὴν κομέωσι τοκῆς·
 τῷ ἕκελος προπόλοιο κατὰ στίβον ἦεν ἦρωσ.
 Καὶ ῥ' ὅτε δὴ πυλέων τε καὶ ἄστεος ἐντὸς ἔβησαν,
 δημότεραι μὲν ὄπισθεν ἐπεκλονέοντο γυναικες
 γηθόσυναι ξείνῳ· ὃ δ' ἐπὶ χθονὸς ὄμματ' ἐρείσας
 785 νίσσεται ἀπληγέως, ὄφρ' ἀγλαὰ δῶμαθ' ἵκανεν
 Ὑψιπύλης. Ἄνεσαν δὲ θύρας προφανέντι θεράπναι
 δικλίδας, εὐτύκτοισιν ἀρηρεμένας σανίδεσσιν·
 ἔνθα μιν Ἰφινόη κλισμῷ ἐνι παμφανόωντι
 ἐσσυμένως καλῆς διὰ παστάδος εἶσεν ἄγουσα
 790 ἀντία δεσποίνης. Ἡ δ' ἐγκλιδὸν ὄσσε βαλοῦσα
 παρθενικὰς ἐρύθηνε παρηίδας· ἔμπα δὲ τὸν γε
 αἰδομένη μύθοισι προσέννεπεν αἰμυλλίοισι
 “Ἐεῖνε, τί μίμνοντες ἐπὶ χρόνον ἔκτοθι πύργων
 ἦσθ' αὐτως, ἐπεὶ οὐ μὲν ὑπ' ἀνδράσι ναίεται ἄστν,
 795 ἀλλὰ Θρηκίης ἐπινάστιοι ἠπείροιο
 πυροφόρους ἀρώσι γύας· Κακότητα δὲ πᾶσαν
 ἐξερέω νημερτές, ἴν' εὖ γνοίητε καὶ αὐτοί.
 Εὐτε Θόας ἀστοῖσι πατήρ ἐμὸς ἐμβασίλευε,
 τῆνικα Θρηκίην οἷ τ' ἀντία ναιετάουσι

777 ἠέρος Ω *Σ': αἰθέρος Π⁸ 781 προ]πόλοιο Π⁸ Wilamowitz: πρὸ πόλῆος Ω κατ[ὰ στί-
 βον Π⁸: ἀνά στίβον SE Σ^Llem.: ἀναστεῖβων LA *Σ^{Ab} 791 παρθενικὰς Ω: παρθενίας Ardizzoni:
 παρθενική Fränkel 799 Θρηκίην Ω: Θρηκίης WO: Θρηκίους Fränkel

Τέτοια ἦταν τὰ δῶρα τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς τῆς Ἰτωνίδας·
 καὶ στὸ δεξί του χέρι πήρε τὸ μακροβόλο δόρυ, ποῦ ἡ Ἀταλάντη
 770 κάποτε στὸ Μαίναλο τοῦ χάρισε δῶρο φιλοξενίας,
 καθὼς πρόθυμα τὸν συνάντησε, γιατί ἐπιθυμοῦσε πολὺ
 νὰ τὸν ἀκολουθήσει σ' αὐτὴν τὴν ἐκστρατεία· ἀλλὰ αὐτὸς ἀπὸ μόνος
 του τὴν ἐμπόδιζε, γιατί φοβήθηκε ἄγριες φιλονικίες γιὰ χάρη της.

Ξεκίνησε λοιπὸν νὰ πάει γιὰ τὴν πόλη, μὲ φωτεινὸ ἄστρο ὅμοιος,
 775 ποῦ πίσω ἀπὸ νεόκτιστους κλεισμένες θαλάμους
 οἱ νεόνυμφες βλέπουν πάνω ἀπ' τὰ σπίτια ν' ἀνατέλλει,
 καὶ μέσα ἀπ' τὸ σκοτεινὸ ἀέρα τὰ μάτια τους νὰ θέλγει
 μὲ τὴν ὁμορφη κόκκινη λάμψη του, καὶ χαίρεται ἡ παρθένα
 γεμάτη πόθο τὸ παλληγάρι, ποῦ βρίσκεται μακριὰ ἀνάμεσα σὲ ξένους·
 780 σ' αὐτὸν θὰ τὴν πᾶνε οἱ γονεῖς της γυναῖκα του νὰ γίνει·
 ἔτσι μοιάζοντας ὁ ἥρωας βιάδιζε στὰ ἴχνη τῆς ἀγγελιαφόρου.
 Κι ὅταν πιά ἀπὸ τίς πύλες πέρασαν μέσα στὴν πόλη,
 οἱ γυναῖκες τοῦ λαοῦ ξεχύνονταν ἀπὸ πίσω του σὰν θάλασσα,
 χαρούμενες γιὰ τὸν ξένο· κι αὐτὸς ρίχνοντας τὰ μάτια του στὴ γῆ
 785 βιάδιζε ἴσα μπροστά, ὥσπου ἔφτασε στὸ φημισμένο παλάτι
 τῆς Ὑψιπύλης· καὶ μόλις φάνηκε, ἄνοιξαν οἱ δοῦλες τίς
 δίφυλλες θύρες ποῦ ἦταν φτιαγμένες μὲ καλοδουλεμένες σανίδες.
 Ἐκεῖ σὲ θρόνο ἀστραφτερὸ τὸν ἔβαλε νὰ κάτσει ἡ Ἰφινόη
 ἀπέναντι ἀπ' τὴ βασίλισσα, ἀφοῦ τὸν πέρασε γοργὰ
 790 ἀπ' τὸν ὠραῖο προθάλαμο· κι αὐτὴ χαμήλωσε τὰ μάτια της
 καὶ κοκκίνισαν τὰ παρθενικά της μάγουλα· ὅμως παρ' ὅλη
 τὴ ντροπὴ της τοῦ 'πε μὲ λόγια πονηρά:

«Ἐένε, γιατί μένετε τόσον καιρὸ ἔξω ἀπὸ τοὺς πύργους;
 Ἄφοῦ ἡ πόλη μας δὲν κατοικεῖται ἀπὸ ἄντρες,
 795 ἀλλὰ αὐτοὶ στὴ χώρα τῆς Θράκης μένουν προσωρινὰ
 ὀργώνοντας χωράφια σιτοφόρα· καὶ θὰ διηγηθῶ πιστὰ
 ὅλη τὴ συμφορὰ μας γιὰ νὰ τὴ μάθετε καλὰ καὶ σεῖς.
 Ὅταν βασιλεύε στους πολίτες ὁ πατέρας μου ὁ Θόας,
 τότε αὐτοὺς ποῦ ἀπέναντι στὴ Θράκη κατοικοῦνε

- 800 *δήμου ἀπορνύμενοι λαοὶ πέρθεσκον ἐπαύλους*
ἐκ νηῶν, αὐτῆσι δ' ἀπείρονα ληίδα κούραις
δεῦρ' ἄγον. Οὐλομένης δὲ θεᾶς πορσύνετο μῆνις
Κύπριδος, ἣ τέ σφιν θυμοφθόρον ἔμβραλεν ἄτην·
δὴ γὰρ κουριδίας μὲν ἀπέστυγον ἔκ τε μελάθρων
805 *ἣ ματίη εἷξαντες ἀπεσσεύοντο γυναικάς,*
αὐτὰρ ληιάδεσσι δορικτήταις παρίανον,
σχέτλιοι. Ἡ μὲν δηρὸν ἐτέτλαμεν, εἴ κέ ποτ' αὖτις
ὄψε μεταστρέψωσι νόον· τὸ δὲ διπλόον αἰεὶ
πῆμα κακὸν προύβαινε. Ἀτιμάζοντο δὲ τέκνα
810 *γνήσι' ἐνὶ μεγάροις, σκοτιή δ' ἀνέτελλε γενέθλη·*
αὐτῶς δ' ἀδμητῆς τε κόραι χῆραι τ' ἐπὶ τῆσι
μητέρες ἄμ πτολίεθρον ἀτημελέως ἀλάληντο.
Οὐδὲ πατῆρ ὀλίγον περ εἴης ἀλέγιζε θυγατρὸς,
εἰ καὶ ἐν ὀφθαλμοῖσι δαΐζομένην ὀρόφω
815 *μητρυιῆς ὑπὸ χερσὶν ἀτασθάλον· οὐδ' ἀπὸ μητρὸς*
λώβην ὡς τὸ πάροιθεν ἀεικέα παῖδες ἄμνον,
οὐδὲ κασιγνήτοισι κασιγνήτη μέλε θυμῶ.
Ἄλλ' οἴαι κοῦραι ληϊτίδες ἔν τε δόμοισιν
ἔν τε χοροῖς ἀγορῆ τε καὶ εἰλαπίνησι μέλοντο,
820 *εἰσόκε τις θεὸς ἄμμιν ὑπέρβιον ἔμβαλε θάρσος*
ἄψ ἀναερχομένους Θρηκῶν ἄπο μηκέτι πύργους
δέχθαι, ἵν' ἦ φρονέοιεν ἄπερ θέμις, ἠέ πη ἄλλη
αὐταῖς ληιάδεσσιν ἀφορμηθέντες ἴκοιντο.
Οἱ δ' ἄρα θεσσάμενοι παίδων γένος ὄσσον ἔλειπτο
825 *ἄρσεν ἀνὰ πτολίεθρον, ἔβαν πάλιν ἔνθ' ἔτι νῦν περ*
Θρηκίης ἄροσιν χιονώδεα ναιετάουσι.
Τῷ ὑμεῖς στρωφᾶσθ' ἐπιδήμιοι. Εἰ δέ κεν αὖθι
ναιετάειν ἐθέλοις καὶ τοι ἄδοι, ἣ τ' ἂν ἔπειτα
πατρός ἐμεῖο Θόαντος ἔχοις γέρας. Οὐδὲ σ' οἶω
830 *γαῖαν ὀνόσσεσθαι· περὶ γὰρ βαθυλήμιος ἄλλων*

800 *δήμου* Ω: *Λήμνον* Sanctamandus et Pierson *ἐπαύλους* Π²⁴: *ἐπαύλους* S: *ἐναύλους* Π³ m Σ^{Allem}
802 *οὐλομένης* Ω Σ²¹: *οὐλομένη* Fränkel *μῆνις* Π²⁴ L²⁴ C: *μῆτις* Π² Ω 810 *ἀνέτελλε* Ω: *ἄρα*
θάλλε Fränkel 811 *τε κόραι* SE: *τε κόροι* LA: *τε κούραι* C: *κούραι* Rzach 821 *ἀναερχο-*
μένους S: *ἀναερχομένους* LA: *ἐπανερχομένους* E

- 800 ἄντρες ἅπ' τὸ λαὸν μας φεύγοντας τοὺς λήστευαν τὰ σπίτια
ἀπὸ τὰ πλοῖα, καὶ μ' αὐτὰ λάφυρα ἀμέτρητα φέροναν ἐδῶ μαζί
μὲ νέα κορίτσια. Ἄλλὰ ἐκπληρώθηκε ἡ ὄργη τῆς ὀλέθριας
Κύπριδας θεᾶς, πὺν ἐμφύσησε σ' αὐτοὺς ὀλέθρια παραφροσύνη.
Ἐμίσησαν τὶς νόμιμες γυναῖκες τοὺς καὶ ἀπὸ τὰ σπίτια
- 805 τὶς ἔδιωξαν παρασυρμένοι ἀπὸ τὴν τρέλα τοὺς.
Τότε μὲ τὶς αἰχμάλωτες τὶς δοῦλες τοὺς κοιμόντουσαν,
οἱ ἄθλιοι· καὶ πολὺν καιρὸν κάναμε ὑπομονὴ μήπως ἐκεῖνοι
ἀλλάζανε τὴ γνώμη, μὰ αὐτὸ τὸ τρομερὸ κακὸ διπλασιαζόταν
καὶ δὲν σταμάτησε νὰ μεγαλώνει· καὶ τὰ παιδιὰ τὰ γνήσια
- 810 στὰ σπίτια δὲν ἀπολάμβαναν καμιά τιμὴ καὶ γεννιόντουσαν τὰ νόθα.
Κι ἔτσι οἱ κόρες οἱ παρθένες καὶ μαζί μ' αὐτὲς οἱ χῆρες
οἱ μανάδες ἀτημέλητα περιφέρονταν μέσα στὴν πόλη.
Καὶ ὁ πατέρας δὲν νοιαζόταν διόλου γιὰ τὴν κόρη,
καὶ ἄς ἔβλεπε μπροστὰ στὰ μάτια του νὰ ὑποφέρει
- 815 ἀπὸ τὰ χέρια μητροῦϊᾶς κακιάς· καὶ οὔτε τὴ μητέρα τοὺς,
ὅπως πρῶτα, τὰ παιδιὰ προστάτευαν ἅπ' τὴν ἐπαίσχυντη ἀτιμία
καὶ οὔτε οἱ ἀδελφοὶ νοιαζόντουσαν καθόλου γιὰ τὶς ἀδελφές τοὺς.
Ἄλλὰ μόνον γιὰ τὰ αἰχμάλωτα κορίτσια νοιαζόντουσαν στὰ σπίτια
τοὺς, στοὺς χοροὺς, στὴν ἀγορὰ, στὰ γλέντια.
- 820 Ὡσπου κάποιος θεὸς μᾶς ἔδωσε ὑπερβολικὸ θάρρος,
ὅταν ἀπὸ τὴ Θράκη ἐπέστρεψαν νὰ μὴ τοὺς δεχτοῦμε στὴν πόλη,
ὥστε ἢ νὰ φρονοῦν ὅσα ἦτανε σωστά, ἢ σ' ἄλλο μέρος
φεύγοντας μαζί μὲ τὶς αἰχμάλωτες νὰ πᾶνε.
Κι αὐτοὶ σὰν ζήτησαν τὰ ἀρσενικὰ παιδιὰ, ὅσα εἶχανε μείνει
- 825 μέσα στὴν πόλη, πίσω φύγανε πάλι γιὰ ἐκεῖ
ὅπου καὶ τώρα κατοικοῦν στὰ χιονισμένα χωράφια τῆς Θράκης.
Π' αὐτὸ καὶ σεῖς ἐλάτε ὡς μόνιμοι πολῖτες ἐδῶ νὰ μείνετε·
καὶ ἂν πάλι θέλεις ἐσὺ νὰ μείνεις καὶ αὐτὸ σοῦ εἶναι ἀρεστό,
ἔπειτα τὴ βασιλικὴ ἐξουσία τοῦ πατέρα μου Θόαντα θὰ ἔχεις·
- 830 καὶ θαρρῶ πῶς τὴ χώρα μας δὲν θὰ τὴν περιφρονησεῖς, γιὰτὶ εἶναι

νήσων Αἰγαίῃ ὅσαι εἰν ἀλί ναιετάουσιν.

Ἄλλ' ἄγε νῦν ἐπὶ νῆα κίων ἐτάροισιν ἐνίσπες
μύθους ἡμετέρους, μηδ' ἔκτοθι μίμνε πόλῃος.”

Ἴσκεν, ἀμαλδύνουσα φόνου τέλος οἶον ἐτύχθη
835 ἀνδράσιν· αὐτὰρ ὁ τήν γε παραβλήδην προσέειπεν·

“Υψιπύλη, μάλα κεν θυμηδέος ἀντιάσαιμεν
χρημοσύνης ἦν ἄμμι σέθεν χατέουσιν ὀπάξεις·
εἴμι δ' ὑπότροπος αὐτίς ἀνά πτόλιν, εὖτ' ἂν ἕκαστα
ἐξείπω κατὰ κόσμον. Ἄνακτορή δὲ μελέσθω

840 σοί γ' αὐτῇ καὶ νῆσος· ἔγωγε μὲν οὐκ ἀθερίζων
χάζομαι, ἀλλά με λυγροὶ ἐπισπέρχουσιν ἄεθλοι.”

Ἦ καὶ δεξιτερῆς χειρὸς θίγεν. Αἴψα δ' ὀπίσσω
βῆ ῥ' ἴμεν· ἀμφὶ δὲ τόν γε νεήνιδες ἄλλοθεν ἄλλαι
μυρίαί εἰλίσσοντο κεχαρμέναί, ὄφρα πυλάων

845 ἐξέμολεν. Μετέπειτα δ' ἐντροχάλοισιν ἀμάξαις

ἀκτὴν εἰσανέβαν ξεινήια πολλὰ φέρουσαι,
μῦθον ὅτ' ἤδη πάντα διηνεκέως ἀγόρευσε

τόν ῥα καλεσσαμένη διεπέφραδεν Ὑψιπύλεια.

Καὶ δ' αὐτοὺς ξεινοῦσθαι ἐπὶ σφεὰ δώματα' ἄγεσκον

850 ῥηιδίως· Κύπρις γὰρ ἐπὶ γλυκὴν ἴμερον ὄρσεν

Ἥφαιστοιο χάριν πολυμήτιος, ὄφρα κεν αὐτίς
ναίηται μετόπισθεν ἀκήρατος ἀνδράσι Λῆμνος.

Ἔνθ' ὁ μὲν Ὑψιπύλης βασιλήμιον ἐς δόμον ὄρτο
Αἰσονίδης· οἱ δ' ἄλλοι, ὄπη καὶ ἔκυρσαν ἕκαστος,

855 Ἡρακλῆος ἀνευθεν· ὁ γὰρ παρὰ νηὶ λέλειπτο
αὐτὸς ἐκὼν παῦροί τε διακρινθέντες ἐταῖροι.

Αὐτίκα δ' ἄστνυ χοροῖσι καὶ εἰλαπίνῃσι γεγῆθει
καπνῶ κνισήεντι περίπλεον· ἔξοχα δ' ἄλλων
ἀθανάτων Ἥρης νῆα κλυτὸν ἠδὲ καὶ αὐτῆν

860 Κύπριν ἀοιδῆσιν θυέεσσι τε μειλίσσοντο.

Ἀμβολίῃ δ' εἰς ἡμᾶρ ἀεὶ ἐξ ἡματος ἦεν

ναυτιλῆς· δηρὸν δ' ἂν ἐλίννον αὐθι μένοντες,
εἰ μὴ ἀολλίσσας ἐτάρους ἀπάνευθε γυναικῶν

ἢ πῶ εὐφορῆ ἀπ' ὄλα τὰ νησιὰ πού κατοικοῦνται στή θάλασσα
τοῦ Αἰγαίου.

Μὰ ἔμπρός, πῆγαινε στό πλοῖο καί ἀνάφερε στούς συντρόφους σου
τὰ λόγια μου, ἀπό τήν πόλη πιά μὴ μένετε ἄλλο ἔξω».

Ἔτσι μίλησε ἀποσιωπώντας τὸ φόνο πού ἔγινε
835 στούς ἄντρες· κι αὐτὸς ἀμέσως τῆς λέει:

«Ύπιπύλη, θὰ ἀπαντήσουμε μὲ χαρὰ στήν εὐχάριστη
ὑπηρεσία πού προσφέρεις σέ μᾶς πού τήν ἐπιθυμοῦμε πολύ.
Θὰ πάω στήν πόλη πάλι πίσω γιά νά τούς πῶ
ὄλα μὲ τῆ σειρά, καί σὺ νά νοιάζεσαι γιά τήν ἡγεμονία σου
840 καί τὸ νησί· ἐγὼ ὅμως δὲν διστάζω ἀπὸ ὀλιγωρία
ἀλλὰ μὲ πιέζουν βάσανα λυπηρά».

Εἶπε καί τὸ δεξί της χέρι ἄγγιξε καί γρήγορα
στράφηκε νά γυρίσει πίσω· κι οἱ κόρες γύρω του
ἄλλες ἐδῶ κι ἄλλες ἐκεῖ ἀμέτρητες χαρούμενες γυρίζαν,
845 ὥσπου ἄφησε πίσω του τίς πύλες. Ἐπειτα μὲ γρήγορα ἀμάξια
κατέβηκαν στήν ἀκτὴ φέροντας δῶρα φιλοξενίας πολλὰ
ἀφοῦ ἤδη αὐτὸς μὲ λεπτομέρεια εἶπε ὄλα τὰ λόγια,
πού τοῦ 'χε πεί ἡ Ύπιπύλη ὅταν τὸν κάλεσε.

Κι αὐτούς τοὺς παρελάμβαναν νά τοὺς φιλοξενήσουν
850 πρόθυμα στὰ σπίτια τους· γιατί προκάλεσε γλυκὸ πόθο ἡ Κύπρις
γιά χάρη τοῦ πολύπειρου Ἡφαίστου, γιά νά κατοικηθεῖ
πάλι ἡ Λῆμνος ἀπὸ ἄνδρες κι ἀργότερα ἀπειραχτῆ νά μένει.

Τότε ὁ γιὸς τοῦ Αἴσονα ξεκίνησε γιά τὰ βασιλικά ἀνάκτορα
τῆς Ύπιπύλης· τὸ ἴδιο κι οἱ ἄλλοι ὅπου βρισκόταν ὁ καθένας
855 ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἡρακλῆ, πού παρέμεινε στό πλοῖο
μὲ τὴ θέλησή του αὐτὸς καθὼς καί λίγοι σύντροφοι ἐπίλεκτοι.

Κι ἀμέσως χαιρόταν ἡ πόλη μὲ χοροὺς καί μὲ συμπόσια
γεμάτη παντοῦ μὲ τῆς κνίσσας τὸν καπνό· καί πάνω ἀπὸ ὅλους
τοὺς ἄλλους θεοὺς τῆς Ἥρας τὸ γιὸ τὸν ξακουστὸ καί τήν ἴδια
860 τήν Κύπριδα μὲ τραγούδια καί μὲ θυσίαις ἐξευμένιζαν.

Κι ἀπὸ μέρα σὲ μέρα ἀναβολὴ δινόταν πάντα τοῦ ταξιδιοῦ·
πολὺ καιρὸ θὰ ξεκουράζονταν μένοντας ἐκεῖ,
ἀν ὁ Ἡρακλῆς δὲν συγκέντρωνε τοὺς συντρόφους χωριστὰ

- Ἡρακλῆς τοίοισιν ἐνιπτάζων μετέειπε·
- 865 “Δαμόνιοι, πάτρης ἐμφύλιον αἶμ’ ἀποέργει
 ἡμέας; Ἦε γάμων ἐπιδευέες ἐνθάδ’ ἔβημεν
 κείθεν, ὀνοσσάμενοι πολιήτιδας; Αὖθι δ’ ἔαδε
 ναίοντας λιπαρὴν ἄροσιν Λήμνοιο ταμέσθαι;
 Οὐ μὰν ἐνκλειεῖς γε σὺν ὀθνεῖησι γυναιξίν
- 870 ἐσσομέθ’ ὧδ’ ἐπὶ δηρὸν ἐελμένοι· οὐδέ τι κῶας
 αὐτόματον δώσει τις ἐλὼν θεὸς εὐξαμένοισιν.
 Ἵτομεν αὖτις ἕκαστοι ἐπὶ σφεά· τὸν δ’ ἐνὶ λέκτροις
 Ὑψιπύλης εἶατε πανήμερον, εἰσόκε Λῆμνον
 παισὶν ἐπανδρώση μεγάλη τέ ἐβάξις ἵκηται.”
- 875 “Ὡς νείκεσεν ὄμιλον· ἐναντία δ’ οὐ νύ τις ἔτλη
 ὄμματ’ ἀνασχεθέειν οὐδὲ προτυμυθῆσασθαι
 ἀλλ’ αὐτῶς ἀγορηθῆεν ἐπαρτίζοντο νέεσθαι
 σπερχόμενοι. Ταὶ δέ σφιν ἐπέδρομον, εὖτ’ ἐδάησαν.
 Ὡς δ’ ὅτε λείρια καλὰ περιβρομέουσι μέλισσαι
- 880 πέτρης ἐκχύμεναι συμβληίδος, ἀμφὶ δὲ λειμῶν
 ἐρσήεις γάνυται, ταὶ δὲ γλυκὺν ἄλλοτε ἄλλον
 καρπὸν ἀμέργουσι πεποτημένοι· ὧς ἄρα ταὶ γε
 ἐνδυνκῆς ἀνέρας ἀμφὶ κινυρόμεναι προχέοντο
 χερσὶ δὲ καὶ μύθοισιν ἐδεικανόωντο ἕκαστον,
- 885 εὐχόμεναι μακάρεσσιν ἀπήμονα νόστον ὀπάσσαι.
 Ὡς δὲ καὶ Ὑψιπύλη ἠρήσατο χειῖρας ἐλοῦσα
 Αἰσονίδεω, τὰ δὲ οἱ ῥέε δάκρυα χήτει ἰόντος·
 “Νίσεο, καὶ σε θεοὶ σὺν ἀπηρέσιν αὖτις ἐταίροις
 χρύσειον βασιλῆι δέρος κομίσειαν ἄγοντα,
- 890 αὐτῶς ὡς ἐθέλεις καὶ τοι φίλον. Ἦδε δὲ νῆσος
 σκῆπτρά τε πατρὸς ἐμεῖο παρέσσεται, ἣν καὶ ὀπίσσω
 δῆ ποτε νοστήσας ἐθέλης ἄψορρον ἰκέσθαι·
 ῥηιδίως δ’ ἂν εἰσὶ καὶ ἀπείρονα λαὸν ἀγείραις
 ἄλλων ἐκ πολίων. Ἄλλ’ οὐ σύ γε τήνδε μενοιῶνη

871 ἐλὼν Ω Σ^ω (Ap. Rh. 2.333-334a): om. E: ἐλεῖν Fränkel 874 ἵκηται Ω: ἔχῃω Fränkel:
 ἔληται Erbse 883 ἐνδυνκῆς Et. Gen. s.v. ἀμφικινυρόμεναι: ἐνδυνκῆως Ω Σ^ω 888 ἀπηρέσιν
 [-ήρεσιν Et. Gen.] Et. M. s.v. ἀπηρέης: ἀπήμοσιν Ω

- ἀπ' τῆς γυναῖκες γιά νά τοὺς πεί ἐπιτιμώντας τοὺς τοῦτα τὰ λόγια:
 865 «Δυστυχισμένοι, μᾶς κρατάει ἀπὸ τὴν πατρίδα μας μακριὰ
 ἐμφύλιο αἷμα; Ἦ φθάσαμε ἐδῶ ἀπὸ ἐκεῖ ἔχοντας ἀνάγκη γάμους,
 περιφρονώντας τὶς συμπολίτισσές μας; Τώρα σᾶς εὐχαριστεῖ
 νὰ μείνουμε ἐδῶ καὶ νὰ μοιραστοῦμε τὴν εὐφορὴ γῆ τῆς Λήμνου;
 Ὅμως δὲν θὰ εἴμαστε ἔνδοξοι μὲ ξένες γυναῖκες
 870 ἐδῶ πολὺ καιρὸ κλεισμένοι, καὶ τὸ δέρας μόνος του
 κανεὶς θεὸς δὲν θὰ πάρει νὰ μᾶς τὸ δώσει, κι ἂν προσευχηθοῦμε.
 Ἄς πᾶμε τότε καθένας σπίτι του, κι αὐτὸν ἀφήστε τον
 στὸ κρεβάτι τῆς Ὑψιπύλης ὅλη τὴν ἡμέρα, ὥσπου νὰ γεμίσει
 τὴ Λήμνο μὲ παιδιὰ καὶ νὰ ἀποκτήσει μεγάλη φήμη».
- 875 Ἔτσι μάλωσε τὸν ὄμιλο τῶν ἀνδρῶν, κι οὔτε ἓνας
 δὲν τόλμησε νὰ σηκώσει τὰ μάτια του οὔτε κάτι νὰ πει,
 ἀλλὰ ἀπὸ τὴ συγκέντρωση ἐτοιμάζονταν νὰ φύγουν βιαστικά.
 Κι αὐτὲς ἔτρεξαν σ' αὐτοὺς σὰν τὸ ἄκουσαν.
 Κι ὅπως γύρω σ' ὠραῖα κρίνα οἱ μέλισσες βουίζουν
 880 βγαίνοντας ἀπὸ τὴν κυψέλη τοὺς στὸ βράχο, κι ὅλο τὸ δροσερὸ
 λιβάδι πανηγυρίζει, κι αὐτὲς ἐδῶ κι ἐκεῖ
 συλλέγουν τὴν γλυκιὰ γύρη πετώντας, ἔτσι κι αὐτὲς
 γύρω στοὺς ἄντρες ξεχύνονταν ἀνήσυχες δακρῦζοντας
 καὶ τὸν καθένα μὲ χειρονομίες καὶ λόγια ἀποχαιρέταγαν,
 885 εὐχόμενες στοὺς ἀθανάτους νὰ τοὺς δώσουν σίγουρο γυρισμό.
 Ἔτσι κι ἡ Ὑψιπύλη εὐχήθηκε, ἀφοῦ ἔπιασε τὰ χέρια
 τοῦ Αἰσονίδα, κι ἐπειδὴ θὰ τὸν στερεῖτο ποὺ ἔφευγε τὰ δάκρυά της
 τρέχαν:
 «Πήγαινε, καὶ οἱ θεοὶ ἄς σὲ στείλουν πίσω μὲ σώους
 τοὺς συντρόφους γιά νὰ φέρεις στὸ βασιλιά τὸ χρυσόμαλλο δέρας,
 890 ἔτσι, ὅπως σ' ἄρῃσει κι ἀγαπᾷς· καὶ τὸ νησι αὐτὸ
 καὶ τὸ σκῆπτρο τοῦ πατέρα μου θὰ εἶναι στὴ διάθεσή σου,
 ἂν κάποτε γυρίζοντας θελήσεις νὰ ῥθεις ἐδῶ πίσω·
 κι εὐκόλα ἀπὸ ἄλλες πόλεις θὰ μποροῦσες νὰ συγκεντρώσεις
 ἀμέτρητο λαό. Ἀλλὰ τέτοια πρόθεση σὺ δὲν θὰ ἔχεις,

- 895 σήσεις, οὐτ' αὐτὴ προτιόσσομαι ὧδε τελείσθαι.
 Μνώεο μὴν, ἀπεών περ ὁμῶς καὶ νόστιμος ἦδη,
 Ὑψιπύλης· λίπε δ' ἡμῖν ἔπος, τό κεν ἐξανύσαμι
 πρόφρων, ἦν ἄρα δὴ με θεοὶ δώωσι τεκέσθαι.”
 Τὴν δ' αὖτ' Αἴσονος υἱὸς ἀγαιόμενος προσέειπεν·
- 900 “Ὑψιπύλη, τὰ μὲν οὕτω ἐναίσιμα πάντα γένοιτο
 ἐκ μακάρων· τὴν δ' ἐμέθεν πέρι θυμὸν ἀρείω
 ἴσχαν', ἐπεὶ πάτρην μοι ἄλις Πελῖας ἔκητι
 ναιετάειν· μοῦνόν με θεοὶ λύσειαν ἀέθλων.
 Εἰ δ' οὐ μοι πέπρωται ἐς Ἑλλάδα γαῖαν ἰκέσθαι
- 905 τηλοῦ ἀναπλώνοντι, σὺ δ' ἄρσενα παῖδα τέκηαι,
 πέμπε μιν ἠβήσαντα Πελασγίδος ἔνδον Ἴωλκοῦ
 πατρί τ' ἐμῶ καὶ μητρὶ δύης ἄκος, ἦν ἄρα τοὺς γε
 τέτμη' ἔτι ζῶοντας, ἴν' ἀνδιχα τοῖο ἀνακτος
 σφοῖσιν πορσύνωνται ἐφέστιοι ἐν μεγάροισιν.”
- 910 Ἦ καὶ ἔβαιν' ἐπὶ νῆα παροίτατος· ὧς δὲ καὶ ἄλλοι
 βαῖνον ἀριστῆες. Λάζοντο δὲ χερσὶν ἐρετμὰ
 ἐνσχερῶ ἐξόμενοι· πρυμνήσια δὲ σφιν Ἄργος
 λῦσεν ὑπέκ πέτρης ἀλμυρῆος. Ἔνθ' ἄρα τοί γε
 κόπτον ὕδωρ δολιχῆσιν ἐπικρατέως ἐλάττησιν.
- 915 Ἐσπέριοι δ' Ὀρφῆος ἐφημοσύνησιν ἔκελσαν
 νῆσον ἐς Ἠλέκτρος Ἀτλαντίδος, ὄφρα δαέντες
 ἀρρήτους ἀγανῆσι τελεσφορήσι θέμιστας
 σωότεροι κρυόεσσαν ὑπεῖρ ἄλα ναυτίλλοιντο.
 Τῶν μὲν ἔτ' οὐ προτέρω μυθήσομαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ
- 920 νῆσος ὁμῶς κεχάροιο καὶ οἱ λάχον ὄργια κείνα
 δαίμονες ἐνναέται, τὰ μὲν οὐ θέμις ἄμμιν ἀεΐδειν.
 Κεῖθεν δ' εἰρεσίη Μέλανος διὰ βένθεα Πόντου
 ἰέμενοι, τῇ μὲν Θρηκῶν χθόνα, τῇ δὲ περαίνην
 Ἰμβρον ἔχον καθύπερθε. Νέον γε μὲν ἠελίοιο
- 925 δυομένου Χέρνησον ἐπὶ προύχουσαν ἴκοντο.
 Ἔνθα σφιν λαιψηρὸς ἄη Νότος, ἰστία δ' οὐρῶ
 στησάμενοι κούρης Ἀθαμαντίδος αἰπὰ ῥέεθρα
 εἰσέβαλον. Πέλαγος δὲ τὸ μὲν καθύπερθε λέλειπτο
 ἦρι, τὸ δ' ἐννήχιοι Ῥοιτεΐαδος ἔνδοθεν ἀκτῆς

- 895 οὔτε κι ἐγὼ ἢ ἴδια προβλέπω πὼς ἔτσι αὐτὸ θὰ γίνει.
 Ὅμως θυμήσου ὅταν φύγεις καὶ σὰν γυρίσεις πάλι
 τὴν Ὑψιπύλη· καὶ πές μου μιὰ ἐπιθυμία σου ποὺ πρόθυμα
 μπορῶ νὰ ἐκπληρώσω, ἂν οἱ θεοὶ μοῦ δώσουνε παιδί νὰ σοῦ γεννήσω».
- Κι ὁ Αἰσονίδης μὲ θαυμασμό τῆς ἀπαντάει:
- 900 «Ὑψιπύλη, μακάρι ὅλα αὐτὰ ὅπως πρέπει νὰ γίνουν
 ἀπ' τοὺς θεοὺς· καὶ σὺ γιὰ μένα γνώμη νὰ ἔχεις
 καλύτερη, γιατί σέ μένα ἀρκεῖ στὴν πατρίδα μου μὲ τοῦ Πελία
 τὴ θέληση νὰ μένω· μόνο οἱ θεοὶ ἄς μὲ σώσουν ἀπ' τοὺς ἀγῶνες.
 Μὰ ἂν δὲν εἶναι τὸ γραφτό μου πίσω στὴν Ἑλλάδα νὰ γυρίσω
 905 καθὼς μακριὰ πιά θὰ ταξιδεύω, καὶ σὺ γεννήσεις ἀρσενικὸ παιδί,
 σὰν μεγαλώσει στὴν Ἴωλκὸ τὴν Πελασγίδα στείλε το
 στὴ μάννα καὶ στὸν πατέρα μου, βοηθὸ στὴ δυστυχία τους,
 ἂν τοὺς συναντήσει ζωντανούς, γιὰ νὰ φροντίζουν μαζὶ
 τὴν πατρικὴ ἔστια, ἀκόμη κι ἂν λείπει ὁ ἄρχοντας».
- 910 Ἔτσι εἶπε καὶ πρῶτος στὸ πλοῖο του μπῆκε· κι οἱ ἄλλοι
 ἤρωες ἐπιβιβάσθηκαν καὶ πήραν στὰ χέρια τὰ κουπιὰ
 καὶ κάθισαν στὴ σειρὰ· κι ὁ Ἄργος τὰ παλαμάρια ἔλυσε
 ἀπ' τὸ θαλασσοβρεχτο βράχο κι οἱ ἄλλοι τότε χτύπαγαν
 τὴ θάλασσα δυνατὰ μὲ τὰ μακριὰ ἐλάτινα κουπιὰ τους.
- 915 Καὶ ὅταν βράδιασε, μετὰ ἀπὸ συμβουλὴ τοῦ Ὅρφεα, ἄραξαν
 στὸ νησί τῆς Ἀτλαντίδας Ἠλέκτρας, γιὰ νὰ μάθουν ἐκεῖ
 τὰ ἄρρητα μυστήρια μὲ θαυμαστὲς τελετουργίες,
 πὼς νὰ διαπλεύσουν δηλαδὴ μὲ ἀσφάλεια τὴν ἄγρια θάλασσα.
 Π' αὐτὸ δὲν θὰ πῶ περισσότερα· ἀλλὰ ἄς χαίρεται αὐτὸ
 920 τὸ νησί καὶ οἱ θεοὶ ποὺ κατοικοῦν ἐκεῖ καὶ λατρεύονται
 μ' αὐτὰ τὰ ὄργια, ποὺ δὲν μοῦ ἐπιτρέπεται ἐγὼ νὰ τραγουδήσω.
 Ἀπὸ ἐκεῖ πασχίζοντας μὲ τὸ κουπιὸ μέσα στοῦ Μαύρου Κόλπου
 τὰ βάρη προχώραγαν ἔχοντας ἀπὸ τὴ μιὰ τὴ χώρα τῶν Θρακῶν
 κι ἀπὸ τὴν ἄλλη ἀνοιχτὰ τὴ νῆσο Ἴμβρο· καὶ μόλις
 925 ὁ ἥλιος ἔδυσε, φθάσανε στὴν ἄκρη τῆς Χερσονήσου.
 Ἐκεῖ τοὺς φυσᾶ γοργὸς Νοτιάς καὶ ἀφοῦ σηκῶσαν τὰ πανιά
 μὲ ἄνεμο πρῖμο μπῆκαν στὰ δύσβατα ρεύματα
 τῆς κόρης τοῦ Ἀθάμαντα. Τὸ ἀνοιχτὸ πέλαγος πρῶι
 τὸ εἶχαν ἀφήσει καὶ τώρα νύχτα περνούσανε ἀπ' τὴν ἀκτὴ

- 930 μέτρεον, Ἰδαίην ἐπὶ δεξιὰ γαῖαν ἔχοντες.
 Δαρδανίην δὲ λιπόντες ἐπιπροσέβαλλον Ἀβύδω,
 Περκώτην δ' ἐπὶ τῇ καὶ Ἀβαρνίδος ἡμαθόεσσαν
 ἠϊόνα ζαθέην τε παρήμειβον Πιτύειαν.
 Καὶ δὴ τοί γ' ἐπὶ νυκτὶ διάνδιχα νηὸς ἰούσης
 935 δίνῃ πορφύροντα διήνυσαν Ἑλλήσποντον·
 Ἔστι δὲ τις αἰπεῖα Προποντίδος ἔνδοθι νῆσος,
 τυτθὸν ἀπὸ Φρυγίης πολυλῆϊον ἠπείροιο
 εἰς ἄλα κεκλιμένη ὅσσον τ' ἐπιμύρεται ἰσθμός,
 χέρσω ἐπὶ πρηνῆς καταεμένη· ἐν δὲ οἱ ἄκται
 940 ἀμφίδυμοι· κεῖται δ' ὑπὲρ ὕδατος Αἰσήπειο·
 Ἄρκτων μιν καλέουσιν Ὀρος περὶ ναιετάοντες.
 Καὶ τὸ μὲν ὑβρισταί τε καὶ ἄγριοι ἐνναίεσκον
 Γηγενέες, μέγα θαῦμα περικτιόνεσσιν ιδέσθαι·
 ἕξ γὰρ ἐκάστω χεῖρες ὑπέρβιοι ἠερέθοντο,
 945 αἰ μὲν ἀπὸ στιβαρῶν ὤμων δύο, ταὶ δ' ὑπένερθεν
 τέσσαρες αἰνοτάτησιν ἐπὶ πλευρῆς ἀραρυῖαι.
 Ἰσθμὸν δ' αὖ πεδίον τε Δολιόνες ἀμφενέμοντο
 ἀνέρες· ἐν δ' ἦρωσ Αἰνήιος υἱὸς ἄνασσε
 Κύζικος ὃν κούρη δίου τέκεν Εὐσώροιο
 950 Αἰνήτη. Τοὺς δ' οὐ τι, καὶ ἔκπαγλοι περ ἐόντες,
 Γηγενέες σίνοντο, Ποσειδάωνος ἀρωγῆ·
 τοῦ γὰρ ἔσαν τὰ πρῶτα Δολιόνες ἐκγεγαῶτες.
 Ἔνθ' Ἀργῶ προύτυπεν ἐπειγομένη ἀνέμοισι
 Θρηκίοις· Καλὸς δὲ Λιμὴν ὑπέδεκτο θέουσαν.
 955 Κεῖσε καὶ εὐναίης ὀλίγον λίθον ἐκλύσαντες
 Τίφυος ἐννεσίησιν ὑπὸ κρήνη ἐλίποντο,
 κρήνη ὑπ' Ἀρτακίη· ἕτερον δ' ἔλον, ὅς τις ἀρήρει,
 βριθύν· ἀτὰρ κεινόν γε θεοπροπίας Ἐκάτοιο
 Νηλεΐδαι μετόπισθεν Ἰάονες ἰδρύσαντο
 960 ἰερόν, ἣ θέμις ἦεν, Ἰησονίης ἐν Ἀθήνης.

939 καταεμένη Vian: καταεμένος Ω Σ^{lem} *Σ^{LGf} Et. Gen. s.v. ἀμφίδυμοι 942 ἐνναίεσκον
 Merkel: ἀμφενέμοντο Platt: ναιετάουσι Ω 955 ἐκλύσαντες Ω *Σ^o: εἰρύσαντες Heliod. in
 Dion. Thr. p. 99.24 Hilgard: ἐρύσαντες C: ἐκλύσαντες D

- 930 τοῦ Ροίτειου, ἔχοντας στὰ δεξιὰ τὴ χώρα τῆς Ἰδης.
 Ἄφου ἄφησαν πίσω τους τὴ Δαρδανία, ἔφθασαν στὴν Ἄβυδο
 καὶ ἔπειτα πέρασαν ἀπ' τὴν Περκώτη καὶ τὴν ἀμμόδη ἀκτὴ
 τῆς Ἀβαρνίδας καὶ τὴν ἱερὴ Πιτύεια.
 Καὶ κατὰ τὴ διάρκεια αὐτῆς τῆς νύχτας, καθὼς ἔτρεχε τὸ καράβι
 935 κατάφεραν νὰ περάσουν τὸν Ἑλλήσποντο μὲ τὶς δίνες πού κοχλάζουν.
 Ὑπάρχει μέσα στὴν Προποντίδα ἓνα ἀπόκρημνο νησί,
 λίγο μακριὰ ἀπὸ τὴν εὐφορη γῆ τῆς Φρυγίας,
 πού γέρνει πρὸς τὴ θάλασσα, ὅπου ἓνας ἰσθμὸς σκεπάζεται
 ἀπὸ τὰ κύματα· ἔχει μιὰ κλίση ἀπότομη πρὸς τὴ στεριά
 940 καὶ ἀκτὲς μὲ διπλὸ λιμάνι· βρίσκεται ἀπέναντι ἀπ' τοῦ Αἰσηπου τὸ
 ρέμα· Ἀρκουδοβούνη τὸ ὀνομάζουν αὐτοὶ πού μένουνε τριγύρω,
 καὶ κατοικοῦν σ' αὐτὸ βίαιοι κι ἄγριοι ἄνθρωποι
 οἱ Γηγενεῖς, τρομερὸ θέαμα στοὺς γείτονες νὰ τοὺς βλέπουν,
 γιατί στὸν καθένα κρεμόντουσαν ἔξι πολὺ δυνατὰ χέρια,
 945 δύο ἀπὸ τοὺς στιβαροὺς ὤμους τους καὶ ἀπὸ κάτω
 τέσσερα καλὰ συναρμοσμένα στὰ τρομερὰ πλευρὰ τους.
 Καὶ οἱ Δολιόνες κατοικοῦσαν γύρω ἀπ' τὸν ἰσθμὸ
 καὶ τὴν πεδιάδα· σ' αὐτοὺς βασίλευε ὁ ἥρωας γιὸς τοῦ Αἰνέα,
 ὁ Κύζικος, πού τὸν γέννησε ἡ κόρη τοῦ θεϊκοῦ Εὐσώρου,
 950 ἡ Αἰνήτη. Αὐτοὺς οἱ Γηγενεῖς, κι ἄς ἦταν τόσο τρομεροί,
 δὲν τοὺς λεηλατοῦσαν, γιατί ὁ Ποσειδῶνας τοὺς προστάτευε,
 ἀφοῦ ἀπ' αὐτὸν ἀρχικὰ κατάγονταν οἱ Δολιόνες.
 Ἐκεῖ προσορμίστηκε ἡ Ἀργὸ σπρωγμένη ἀπ' τοὺς θρακιώτικους
 ἀνέμους. Τὴν ὑποδέχτηκε καθὼς ἔτρεχε τὸ ὄμορφο Λιμάνι.
 955 Ἐκεῖ ἀφοῦ ἀμόλησαν τὴ μικρὴ πέτρινη ἄγκυρα,
 σύμφωνα μὲ τὶς συμβουλὲς τοῦ Τίφου, τὴν ἄφησαν κάτω
 ἀπ' τὴν Ἀρτακία τὴν πηγὴ· καὶ πήρανε ἄλλη πιὸ βαριά πού ταίριαζε,
 καὶ τὴν πρώτη πέτρα, σύμφωνα μὲ τὸ χρησμὸ τοῦ Ἑκάτου,
 οἱ γιοὶ τοῦ Νηλέα, οἱ Ἰωνες, τὴν ἔθεσαν ἀργότερα ὡς ἱερὸ θεμέλιο λίθο,
 960 ὅπως ἔπρεπε, στὸ ναὸ τῆς Ἰασονίας Ἀθηνᾶς.

- Τους δ' ἄμυδις φιλότητι Δολίονες ἠδὲ καὶ αὐτὸς
 Κύζικος ἀντήσαντες, ὅτε στόλον ἠδὲ γενέθλην
 ἔκλυον οἴτινες εἶεν, ἐνξείνως ἀρέσαντο·
 καὶ σφεας εἰρεσίῃ πέπιθον προτέρωσε κίοντας
 965 ἄστεος ἐν λιμένι πρυμνήσια νηὸς ἀνάψαι.
 Ἐνθ' οἳ γ' Ἐκβασίῳ βωμὸν θέσαν Ἀπόλλωνι
 εἰσάμενοι παρὰ θῖνα θυηπολῆς τ' ἐμέλοντο.
 Δῶκεν δ' αὐτὸς ἄναξ λαρὸν μέθῃ δευομένοισι
 μῆλά θ' ὁμοῦ· δὴ γὰρ οἳ ἔην φάτις, εὖτ' ἂν ἴκωνται
 970 ἀνδρῶν ἠρώων θεῖος στόλος, αὐτίκα τὸν γε
 μείλιχον ἀντιάαν μηδὲ πτολέμοιο μέλεσθαι.
 Ἄρμοι πον κάκεινῳ ὑποσταχύεσκον ἴουλοι·
 οὐδέ νύ πω παίδεσσι ἀγαλλόμενος μεμόρητο,
 ἀλλ' ἔτι οἳ κατὰ δώματ' ἀκήρατος ἦεν ἄκοιτις
 975 ὠδίνων, Μέροπος Περικωσίου ἐκγεγαυῖα
 Κλειτή ἐυπλόκαμος. Τὴν μὲν νέον ἐξέτι πατρὸς
 θεσπεσίοις ἔδνοισιν ἀνήγαγεν ἀντιπέρηθεν·
 ἀλλὰ καὶ ὧς, θάλαμόν τε λιπῶν καὶ δέμνια νύμφης,
 τοῖς μέτα δαῖτ' ἀλέγννε, βάλεν δ' ἀπὸ δειμάτα θυμοῦ.
 980 Ἀλλήλους δ' ἐρέεινον ἀμοιβαδῖς· ἦτοι ὁ μὲν σφεων
 πεύθετο ναυτιλῆς ἄνυσιν Πελίαό τ' ἐφετμάς·
 οἳ δὲ περικτιόνων πόλιας καὶ κόλπον ἅπαντα
 εὐρείης πεύθοντο Προποντίδος· οὐ μὲν ἐπιπρὸ
 ἠεῖδει καταλέξει ἐελδομένοισι δαῖλαι.
 985 Ἅοι δ' εἰσανέβαν μέγα Δίνδυμον, ὄφρα καὶ αὐτοὶ
 θήησαιντο πόρους κείνης ἀλός· ἐν δ' ἄρα τοί γε
 νῆα Χυτῶ Λιμένι προτέρου ἐξήλασαν ὄρμου.
 Ἦδε δ' Ἰησονίη πέφαται ὁδός, ἣν περ ἔβησαν.
 Γηγενέες δ' ἐτέρωθεν ἀπ' οὐρεος αἰζαντες
 990 φράξαν ἀπειρεσίησι Χυτοῦ στόμα νειόθι πέτρης,
 πόντιον οἷά τε θῆρα λοχώμενοι ἔνδον ἔοντα.
 Ἀλλὰ γὰρ αὖθι λέλειπτο σὺν ἀνδράσιν ὀπλοτέροισιν
 Ἡρακλέης, ὃς δὴ σφι παλίντονον αἶψα τανύσασα

972 ἄρμοι Σ^{1,90}: ἴσον Ω Σ^{1,1em}: ὄσον Σ^{1em}: νεῖον Ruhnken (cf. *Σ¹)

- Ἐκείνους ὅλοι οἱ Δολίονες κι ὁ Κύζικος ὁ ἴδιος τοὺς ὑποδέχτηκαν
 μὲ ἀγάπη, κι ὅταν ἔμαθαν γιὰ τὸ ταξίδι τους καὶ τὴ γενιά τους,
 ποιοὶ ἦταν, τοὺς καλωσόριζαν μὲ αἰσθήματα φιλόξενα·
 τοὺς παρότρυναν νὰ μποῦν μὲ τὰ κουπιά ἀκόμη πιὸ μπροστὰ
 965 καὶ τὶς πρυμάτσες τοῦ πλοίου στῆς πόλης τὸ λιμάνι νὰ δέσουν.
 Καὶ ἐκεῖ ἔκτισαν βωμὸ τοῦ Ἄπόλλωνα Ἐκβασίου
 στὴν ἀμμουδιά καὶ ἄρχισαν νὰ ἀσχολοῦνται μὲ τὴ θυσία.
 Κι ὁ βασιλιάς, μὰ κι εἶχαν ἔλλειψη, τοὺς δίνει κρασί γλυκὸ
 καὶ πρόβατα, γιὰτι εἶχε πάρει αὐτὸς χρησὸμό, ὅταν θὰ φτάσει
 970 ὁμάδα θεῶν ἀνδρῶν ἠρώων, ἀμέσως αὐτὴν νὰ τὴν δεχτεῖ
 μὲ τρόπο εὐγενικό, καὶ νὰ μὴ σκέφτεται γιὰ πόλεμο.
 Καὶ σ' αὐτὸν μόλις πού φυτρῶνανε τὰ πρῶτα του γένεια
 καὶ δὲν τοῦ εἶχε δώσει ἡ μοῖρα του ὡς τώρα παιδιὰ νὰ τὰ χαρεῖ,
 ἀλλὰ στὸ σπίτι ἡ γυναίκα του ἦταν ἀκόμη ἀνέγγιχτη
 975 ἀπὸ τοὺς πόνους τῆς γέννας, τοῦ Περκώσιου Μέροπα ἡ κόρη
 ἡ Κλείτη μὲ τὶς ὁμορφες πλεξοῦδες· πρόσφατα αὐτὴν τὴν ἔφερε
 ἀπ' τὸν πατέρα της, ἀπὸ τὴν ἀπέναντι στεριά μὲ δῶρα ἐξαιρετικά.
 Καὶ παρ' ὅλα αὐτὰ ἀφήνοντας τὸ θάλαμο καὶ τῆς νύφης τὸ κρεβάτι
 φρόντιζε γιὰ τὸ δεῖπνο τους κι ἀπ' τὴν καρδιά του ἐξόρισε τὸ φόβο.
 980 Μὲ τὴ σειρὰ ρωτοῦσε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο· ἀπὸ τὴ μιὰ τοὺς ρώταγε
 αὐτὸς γιὰ τὸ σκοπὸ τοῦ ταξιδιοῦ καὶ τὶς διαταγὲς τοῦ Πελία,
 κι αὐτοὶ πάλι γιὰ τὶς γειτονικὲς τὶς πόλεις τὸν ρωτοῦσαν
 καὶ γιὰ ὀλόκληρο τὸν κόλπο τῆς πλατιᾶς Προποντίδας·
 μὰ περισσότερα δὲν γνῶριζε νὰ πεῖ, παρόλο πού θέλανε νὰ μάθουν.
 985 Καὶ τὴν αὐγὴ ἀνέβηκαν στὸ μέγα Δίνδυμο, γιὰ νὰ δοῦν οἱ ἴδιοι
 μὲ τὰ μάτια τους τῆς θάλασσας ἐκείνης τὰ περάσματα·
 καὶ οἱ ἄλλοι ἔφεραν τὸ καράβι ἀπ' τὸν προηγούμενο ὄρμο στὸ Λιμάνι
 τοῦ Χυτοῦ· κι ὁ δρόμος ὅπου πέρασαν λέγεται τοῦ Ἰάσονα.
 Ὡστόσο οἱ Γηγενεῖς ἀπ' τὸ βουνὸ ὄρμησαν μὲ βία
 990 κι ἔφραξαν κάτω τὴν εἴσοδο τοῦ Χυτοῦ μὲ βράχους,
 σὰν νὰ ἔστηναν ἐνέδρα σὲ θαλάσσιο θεριὸ πού ἐκεῖ μέσα βρισκόταν·
 ἀλλ' ἐκεῖ εἶχε παραμείνει μὲ τοὺς πιὸ νέους συντρόφους
 ὁ Ἡρακλῆς κι ἐπάνω στοὺς Γηγενεῖς τεντώνοντας τὸ ἐλαστικό του

- τόξον, ἐπασσυτέρους πέλασε χθονί. Τοὶ δὲ καὶ αὐτοὶ
 995 πέτρας ἀμφιρῶγας ἀεργάζοντες ἔβαλλον
 δὴ γὰρ πον κάκεινα θεὰ τρέφεν αἰνὰ πέλωρα
 Ἦρη, Ζηνὸς ἄκοιτις, ἀέθλιον Ἡρακλῆι.
 Σὺν δὲ καὶ ὄλλοι δῆθεν, ὑπότροποι ἀντιόωντες
 πρὶν περ ἀνελθέμεναι σκοπιήν, ἥπτοντο φόνοιο
 1000 Γηγενέων ἦρωες ἀρήιοι, ἡμὲν ὀιστοῖς
 ἠδὲ καὶ ἐγχείησι δεδεγμένοι, εἰσόκε πάντας
 ἀντιβίην ἀσπερχές ὄρινομένους ἐδάϊξαν.
 Ὡς δ' ὅτε δούρατα μακρὰ νέον πελέκεσσι τυπέντα
 ὑλοτόμοι στοιχηδὸν ἐπὶ ῥηγμῖνι βάλωσιν,
 1005 ὄφρα νοτισθέντα κρατεροὺς ἀνεχοῖατο γόμφους·
 ὡς οἱ ἐνὶ ξυνοχῆ λυμένος πολιοῖο τέταντο
 ἐξείης, ἄλλοι μὲν ἐς ἄλμυρον ἀθρόοι ὕδωρ
 δύπτοντες κεφαλὰς καὶ στήθεα, γυῖα δ' ὑπερθεν
 χέρσῳ τεινάμενοι· τοὶ δ' ἔμπαλιν, αἰγιαλοῖο
 1010 κράατα μὲν ψαμάθοισι, πόδας δ' εἰς βένθος ἔρειδον,
 ἄμφω ἄμ' οἰωνοῖσι καὶ ἰχθύσι κύρμα γενέσθαι.
 Ἦρωες δ', ὅτε δὴ σφιν ἀταρβῆς ἔπλετ' ἄεθλος,
 δὴ τότε πείσματα νηὸς ἐπὶ πνοιῆς ἀνέμοιο
 λυσάμενοι προτέρωσε διέξ ἄλως οἶδμα νέοντο.
 1015 Ἦ δ' ἔθεεν λαίφεσσι πανήμερος· οὐ μὲν ἰούσης
 νυκτὸς ἔτι ῥιπὴ μένεν ἔμπεδον, ἀλλὰ θύελλαι
 ἀντία ἀρπάγδην ὀπίσω φέρον, ὄφρ' ἐπέλασσαν
 αὐτὶς ἐυξείνοισι Δολίοσιν. Ἐκ δ' ἄρ' ἔβησαν
 αὐτονονχί· Ἰερὴ δὲ φατίζεται ἠδ' ἔτι Πέτρη
 1020 ἧ πέρι πείσματα νηὸς ἐπεσσύμενοι ἐβάλοντο.
 Οὐδέ τις αὐτὴν νῆσον ἐπιφραδέως ἐνόησεν
 ἔμμεναι. Οὐδ' ὑπὸ νυκτὶ Δολίονες ἄψ ἀνιόντας
 ἦρωες νημερτὲς ἐπήσαν, ἀλλὰ πον ἀνδρῶν
 Μακροίων εἶσαντο Πελασγικὸν ἄρεα κέλσαι·
 1025 τῷ καὶ τεύχεα δύντες ἐπὶ σφίσι χεῖρας ἄειραν.

1012 ἔπλετ' ἄεθλος Ω: ἔπλε κέλευθος Fränkel: ἔπλετο νόστος Ardizzoni: ἔπλετο θυμός prop.
 Vian 1024 ἄρεα editores: Ἄρεα Vian

- τόξο τὸν ἕνα πάνω στὸν ἄλλο ἔσπρωξε πρὸς τὴ στεριά.
- 995 Ὅμως κι ἐκείνοι βράχους σκισμένους σήκωναν ἐκσφενδονίζοντάς τους πάνω τους. Πατι κι αὐτὰ τὰ τρομερὰ θηρία σίγουρα ἢ θεὰ Ἥρα, τοῦ Δία ἢ γυναικά, τὰ ἔτρεφε γιὰ ἄθλο στὸν Ἡρακλῆ.
- Ἔπειτα καὶ οἱ ἄλλοι ποῦ ἦταν στραμμένοι ἀντίθετα τοὺς συναντᾶνε πρὶν ν' ἀνεβοῦν στὴν κορυφή, κι ἄρχισαν οἱ γενναῖοι ἥρωες
- 1000 νὰ συμμετέχουν στὸ φονικὸ τῶν Γηγενῶν, ἄλλοι μὲ βέλη κι ἄλλοι μὲ δόρατα ἐφοδιασμένοι, ἕως ὅτου ὅλους αὐτοὺς, καθὼς ὀρμοῦσαν ἐναντίον τους μὲ βία, τοὺς θανατώνουν.
- Κι ὅπως ὅταν μακριὰ ξύλα, ποῦ ἔκοψαν πρόσφατα μὲ τὰ τσεκούρια οἱ ξυλοκόποι, στὴν ἀκτὴ τὰ βάζουν στὴ σειρὰ
- 1005 γιὰ νὰ φουσκώσουν ἀπ' τὸ νερὸ καὶ νὰ δέχονται γερὲς μέσα τους σφήνες, ἔτσι κι αὐτοὶ στὴν εἴσοδο τοῦ κάτασπρου λιμανιοῦ ἦταν ξαπλωμένοι στὴ σειρὰ, ἄλλοι μέσα στὸ ἄλμυρὸ νερὸ κατὰ σωρούς βουτηγμένοι μέχρι τὸ κεφάλι καὶ τὰ στήθη, ἔχοντας ὅμως τὰ πόδια πρὸς τὰ πάνω τεντωμένα στὴ στεριά· κι ἄλλοι πάλι στὴν ἀκτὴ
- 1010 στήριζαν τὸ κεφάλι τους στὴν ἄμμο καὶ τὰ πόδια στὸ νερὸ, γιὰ νὰ γίνουν συγχρόνως καὶ τὰ δυὸ λεία στὰ ὄρνια καὶ τὰ ψάρια.
- Κι οἱ ἥρωες, ὅταν τέλειωσαν τὸν ἀγώνα χωρὶς φόβο, τότε τοῦ πλοίου τὰ πρυμνήσια σχοινιά ἔλυσαν μὲ τὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου, κι ἔπλεαν πιὸ μπροστὰ μέσα ἀπ' τῆς θάλασσας τὸ κύμα.
- 1015 Καὶ τὸ πλοῖο ἔτρεχε ὀλημερίς μὲ τὰ πανιά· μὰ ἡ ὀρμὴ τοῦ ἀνέμου σταμάτησε καθὼς ἔμπαινε ἡ νύχτα, ἀλλὰ θύελλες ἀντίθετες τοὺς ἄρπαξαν καὶ τοὺς ἔφεραν πίσω, ὥσπου ἔφθασαν ξανά στους φιλόξενους Δολίονες. Καὶ ἀποβιβάσθηκαν τὴν ἴδια νύχτα· κι ἀκόμη λέγεται αὐτὸς ὁ βράχος Ἰερός
- 1020 ὅπου ἔδεσαν γρήγορα τοῦ πλοίου τὶς πρυμνάτσες. Κανεῖς τους δὲν κατάλαβε πὼς ἦταν τὸ ἴδιο νησί. Μὰ οὔτε καὶ οἱ Δολίονες μέσα στὴ νύχτα κατάλαβαν ἀλήθεια πὼς ἐπέστρεψαν οἱ ἥρωες, ἀλλὰ νόμισαν μᾶλλον πὼς ἄραξε ὁ Πελασγικὸς πολεμικὸς λαὸς τῶν Μακρῶν·
- 1025 γι' αὐτὸ ἀρματωθήκανε καὶ ἐπιτέθηκαν ἐναντίον τους.

- Σὺν δ' ἔλασαν μελίας τε καὶ ἀσπίδας ἀλλήλοισιν,
 ὄξειή ἔκελοι ῥιπῆ πυρός, ἧ τ' ἐνὶ θάμνοισι
 ἀναλείοισι πεσοῦσα κορύσσεται. Ἐν δὲ κυδοιμὸς
 δεινός τε ζαμενής τε Δολιονίῳ πέσε δῆμω·
 1030 οὐδ' ὁ γε δημοτῆτος ὑπὲρ μόρον αὐτίς ἔμελλεν
 οἴκαδε νυμφιδίους θαλάμους καὶ λέκτρον ἰκέσθαι·
 ἀλλὰ μιν Αἰσονίδης τετραμμένον ἰθὺς ἐοῖο
 πλήξεν ἐπαΐξας στήθος μέσον, ἀμφὶ δὲ δουρὶ
 ὁστέον ἐρραίσθη· ὁ δ' ἐνὶ ψαμάθοισιν ἐλυσθείς
 1035 μοῖραν ἀνέπλησεν. Τῆν γὰρ θέμις οὐ ποτ' ἀλύξαι
 θνητοῖσιν, πάντη δὲ περὶ μέγα πέπταται ἔρκος·
 ὡς τὸν διόμενόν που ἀδενκέος ἔκτοθεν ἄτης
 εἶναι ἀριστήων αὐτῇ ὑπὸ νυκτὶ πέδησε
 μαρνάμενον κείνοισι. Πολεῖς δ' ἐπαρηγόνες ἄλλοι
 1040 ἔκταθεν· Ἡρακλῆς μὲν ἐνήρατο Τηλεκλῆα
 ἠδὲ Μεγαβρόντην· Σφόδρον δ' ἐνάριξεν Ἄκαστος·
 Πηλεὺς δὲ Ζέλυν εἶλεν ἀρηϊθοόν τε Γέφυρον·
 αὐτὰρ εὐμμελῆς Τελαμῶν Βασιλῆα κατέκτα·
 Ἴδας δ' αὖ Προμέα, Κλυτίος δ' Ὑάκινθον ἔπεφνε,
 1045 Τυνδαρίδαι δ' ἄμφω Μεγαλοσσάκεια Φλογίον τε·
 Οἰνεΐδης δ' ἐπὶ τοῖσιν ἔλε θρασὺν Ἴτυμονῆα
 ἠδὲ καὶ Ἀρτακέα, πρόμον ἀνδρῶν· οὐς ἔτι πάντας
 ἐνναέται τιμαῖς ἠρώϊσι κυδαίνουσιν.
 Οἱ δ' ἄλλοι εἷξαντες ὑπέτρεσαν, ἠύτε κίρκους
 1050 ὠκυπέτας ἀγεληδὸν ὑποτρέσσωσι πέλειαι.
 Ἐς δὲ πύλας ὁμάδῳ πέσον ἀθρόοι· αἶψα δ' ἀντῆς
 πλητο πόλις στονόεντος ὑποτροπὴν πολέμοιο.
 Ἡῶθεν δ' ὄλοῃν καὶ ἀμήχανον εἰσενόησαν
 ἀμπλακίην ἄμφω στυγερόν δ' ἄχος εἶλεν ἰδόντας
 1055 ἠρώας Μινύας Αἰνήϊον νῆα πάροιθεν
 Κύζικον ἐν κονίησι καὶ αἵματι πεπτηῶτα.
 Ἦματα δὲ τρία πάντα γόων τίλλοντό τε χαίτας
 αὐτοὶ ὁμῶς λαοὶ τε Δολιόνες. Αὐτὰρ ἔπειτα,

- Κι ὁ ἕνας πάνω στὸν ἄλλο ὀρμοῦσε μὲ κοντάρια καὶ ἀσπίδες
μοιάζοντας μὲ βίαη δύναμη φωτιᾶς ποὺ φουντώνει
καθὼς πέφτει σὲ θάμινους ξερούς· καὶ σηκώθηκε φοβερὴ καὶ τρομερὴ
πολεμικὴ ταραχὴ στὸ λαὸ τῶν Δολιόνων·
- 1030 ὅμως ὁ Κύζικος δὲν ἔμελλε, ἐνάντια στὴ μοῖρα του, ἀπὸ τὴ μάχη
πάλι στὸ σπίτι του, στὸ νυφικὸ του θάλαμο καὶ στὸ κρεβάτι νὰ γυρίσει,
ἀλλὰ ὁ Αἰσονίδης ὀρμώντας σ' αὐτὸν ποὺ τοῦ εἶχε ἐπιτεθεῖ
στὴ μέση τοῦ στήθους τὸν χτυπᾷ καὶ γύρω ἀπὸ τὸ δόρυ
συντρίφτηκε τὸ κόκκαλο· κι αὐτὸς κυλίστηκε στὴν ἄμμο
- 1035 καὶ τὴ μοῖρα του ἐκπλήρωσε. Ἄπ' αὐτὴν δὲν μπορεῖ ποτὲ
κανεὶς θνητὸς νὰ ξεφύγει, γιατί γύρω του ἀπλώνεται μέγα φράγμα.
Ἔτσι κι αὐτὸς, μὲ τὴν ἐντύπωση πῶς βρισκόταν ἔξω
ἀπ' τὴν πικρὴ μοῖρα τῶν ἡρώων, τὴν ἴδια νύχτα
μπλέχτηκε σὲ πόλεμο μ' ἐκείνους· ἔπασαν κι ἄλλοι πολλοὶ
- 1040 συντρόφοι του στὴ μάχη. Ὁ Ἡρακλῆς σκότωσε τὸν Τηλεκλῆ
καὶ τὸν Μεγαβρόντη κι ὁ Ἄκαστος τὸν Σφόδρη,
τὸν Ζέλυ, καὶ τὸν γρήγορο στὸν πόλεμο Γέφυρο σκότωσε ὁ Πηλέας,
καὶ ὁ καλὸς ἀκοντιστὴς ὁ Τελαμῶν σκοτώνει τὸν Βασιλέα.
Κι ὁ Ἰδας τὸν Προμέα σκότωσε καὶ τὸν Ὑάκινθο ὁ Κλυτίος
- 1045 καὶ οἱ δυὸ οἱ Τυνδαρίδες τὸν Μεγαλοσσάκη καὶ τὸν Φλογίο,
ὁ Οἰνεΐδης κτύπησε τὸν θαρραλέο Ἴτυμονήα
καὶ τὸν πρῶτο στὴ μάχη Ἀρτάκη· ὅλους αὐτοὺς
ἀκόμη οἱ κάτοικοι τοὺς ἀποδίδουν ἐκεῖ ἡρωικὲς τιμὲς.
Κι οἱ ὑπόλοιποι γεμάτοι φόβο ὑποχώρησαν, ὅπως ἕνα σμήνος
- 1050 περιστεριῶν ὑποχωρεῖ τρέμοντας τοὺς κίρκους τοὺς γοργόφτερους,
κι ὅλοι μαζί μὲ θόρυβο ἔπασαν βίαια μπροστὰ στὶς πύλες·
ἀμέσως ἡ πόλη γέμισε κραυγὲς ἀπ' τὴν τροπὴ τῆς θλιβερῆς μάχης.
Καὶ τὸ πρῶι κατάλαβαν κι οἱ δυὸ πλευρὲς τὸ ὄλεθρο
κι ἀναπόφευκτο σφάλμα τους· οἰκτρὴ λύπη ἔπασε στοὺς ἦρωες
- 1055 Μινύες, σὰν εἶδανε μπροστὰ στὰ μάτια τους τὸ γιὸ τοῦ Αἰνέα,
τὸν Κύζικο, πεσμένο μέσα στὸ χῶμα καὶ στὰ αἵματα.
Τρεῖς μέρες ὀλόκληρες τὸν ἔκλαιγαν καὶ ξερρίζωναν τὰ μαλλιά τους
αὐτοὶ οἱ ἴδιοι μαζί καὶ ὁ λαὸς τῶν Δολιόνων· κατόπιν τρεῖς

- τρις περι χαλκείοισι σὺν ἔντεσι δινηθέντες
 1060 τύμβῳ ἐνεκτερέϊξαν, ἐπειρήσαντό τ' ἀέθλων,
 ἦ θέμις, ἄμ πεδίον Λειμώνιον· ἐνθ' ἔτι νῦν περ
 ἀγκέχυται τόδε σῆμα καὶ ὄψιγόνοισιν ιδέσθαι.
 Οὐδὲ μὲν οὐδ' ἄλοχος Κλείτη φθιμένοιο λέλειπτο
 οὗ πόσιος μετόπισθε· κακῶ δ' ἐπι κύντερον ἄλλο
 1065 ἦνυσεν, ἀψαμένη βρόχον ἀνχένη. Τὴν δὲ καὶ αὐταὶ
 Νύμφαι ἀποφθιμένην ἀλσηίδες ὠδύραντο·
 καὶ οἱ ἀπὸ βλεφάρων ὄσα δάκρυα χεῦαν ἔραξε,
 πάντα τὰ γε κρήνην τεῦξαν θεαί, ἦν καλέουσι
 Κλείτην, δυστήνοιο περικλεῆς οὖνομα νύμφης.
 1070 Αἰνότατον δὴ κεῖνο Δολιονίησι γυναιξίν
 ἀνδράσι τ' ἐκ Διὸς ἦμαρ ἐπελήλυθεν· οὐδὲ γὰρ αὐτῶν
 ἔτλη τις πάσσασθαι ἐδητύος. Οὐδ' ἐπὶ δηρὸν
 ἐξ ἀχέων ἔργοιο μυληφάτου ἐμνώοντο,
 ἀλλ' αὐτως ἀφλεκτα διαζώεσκον ἔδοντες.
 1075 Ἐνθ' ἔτι νῦν, εὔτ' ἂν σφιν ἐτήσια χύτλα χέωνται
 Κύζικον ἐνναίοντες Ἰάονες, ἔμπεδον αἰεὶ
 πανδήμοιο μύλης πελανοὺς ἐπαλετρεύουσιν.
 Ἐκ δὲ τότεν τρηχεῖαι ἀνηέρθησαν ἄελλαι
 ἦμαθ' ὁμοῦ νύκτας τε δώδεκα, τοὺς δὲ καταῦθι
 1080 ναντίλλεσθαι ἔρυνκον. Ἐπιπλομένη δ' ἐνὶ νυκτὶ
 ὄλλοι μὲν ῥα πάρος δεδμημένοι εὐνάζοντο
 ὕπνω ἀριστῆες πύματον λάχος· αὐτὰρ Ἄκαστος
 Μόψος τ' Ἀμπυκίδης ἀδινὰ κνώσσοντας ἔρυνκτο.
 Ἥ δ' ἄρ' ὑπὲρ ξανθοῖο καρῆατος Αἰσονίδαο
 1085 πωτᾶτ' ἀλκνονὶς λιγυρῆ ὀπί θεσπίζουσα
 λῆξιν ὄρινομένων ἀνέμων· συνέηκε δὲ Μόψος
 ἀκταίης ὄρνιθος ἐναίσιμον ὄσσαν ἀκούσας.
 Καὶ τὴν μὲν θεὸς αὖτις ἀπέτραπεν, ἴξε δ' ὕπερθεν
 νηίου ἀφλάστοιο μετήρορος αἶξασα·
 1090 τὸν δ' ὄ γε κεκλιμένον μαλακοῖς ἐνὶ κώεσιν οἰῶν,

1059 χαλκείοισι [-οις Σ¹] σὺν ἔντεσι Π¹⁰ Σ¹: χαλκείους σὺν τεύχεσι Ω 1067 χεῦαν Ω: χεῦεν E²
 in ras. D: χεῦατ' Fränkel 1079 καταῦθι m: κατ' αὖθι wD

- κύκλους ἔφεραν γύρω ἀπὸ τὸ νεκρὸ μὲ τὰ χάλκινα
 1060 ἄρματα τους, σὲ τύμβο τὸν ἔθαψαν κι ἀγῶνες νεκρικοὺς ὀργάνωσαν,
 ὅπως συνηθίζονται, στὸ Λειμώνιο πεδίο· ἐκεῖ ἀκόμη
 καὶ τώρα ὑπάρχει τὸ μνήμα του γιὰ νὰ τὸ βλέπουν οἱ ἐπόμενες γενιές.
 Ἄλλ' οὔτε ἡ Κλείτη ἢ γυναικα του ἔμεινε πίσω (στὴ ζωὴ)
 σὰν πέθανε ὁ ἄντρας της, μὰ ἄλλο κακὸ πιδὸ παράτολμο ἀκόμη
 1065 πρόσθεσε, περνώντας στὸ λαμὸ της θηλιά. Κι αὐτὴν, σὰν πέθανε,
 οἱ ἴδιες οἱ Νύμφες τῶν δασῶν τὴν ἔκλαψαν·
 κι ὅσα γι' αὐτὴν χύσανε δάκρυα ἀπὸ τὰ βλέφαρά τους,
 ὅλα τὰ ἔκαναν οἱ θεές μίᾳ πηγῇ πού τὴν λένε
 Κλείτη, ἀπὸ τῆς δύστυχης τῆς νύμφης τὸ φημισμένο ὄνομα.
 1070 Αὐτὴ ἦταν ἢ πιδὸ ἀξιοθρήνητη μέρα γιὰ τοὺς Δολιόνες,
 πού ὁ Δίας ἔδωσε σὲ γυναῖκες κι ἄνδρες·
 κι οὔτε νὰ βάλει κανεὶς μπουκιὰ στὸ στόμα μπόρεσε καὶ γιὰ καιρὸ
 ἀπὸ τὴ λύπη δὲν θυμόντουσαν τοῦ ἀλέσματος τὸ μόχθο,
 ἀλλὰ τὰ ἔβγαζαν πέρα στὴ ζωὴ, τρώγοντας ἄψητα μόνο.
 1075 Π' αὐτὸ καὶ τώρα, ὅταν οἱ κάτοικοι τῆς Κυζίκου οἱ Ἴωνες
 κάνουν σπονδὲς ἐτήσιες στοὺς δυὸ νεκροὺς, συνεχίζουν
 ν' ἀλέθουν στὸ δημόσιο μύλο τ' ἀλεύρι γιὰ τοὺς 'πελανοὺς'.
 Μετὰ ἀπ' αὐτὸ σηκώθηκαν ἄγριοι ἄνεμοι
 γιὰ δώδεκα μερόνυχτα καὶ ἐκείνους πάλι τοὺς ἐμπόδιζαν
 1080 νὰ συνεχίσουν τὸ ταξίδι· τὴν ἐπόμενη νύχτα
 οἱ περισσότεροι ἦρωες ἔπεσαν ἀπὸ νωρὶς νὰ κοιμηθοῦν
 καὶ ξεκουράζονταν ὡς τὴν τελευταία περίοδο
 τῆς νύχτας. Ὁ Ἄκαστος ὅμως καὶ ὁ Μόψος ὁ Ἀμπυκίδης
 φρουροῦσαν ἄγρυπνοι αὐτοὺς πού κοιμόντουσαν βαθιά·
 1085 κι ἐπάνω ἀπ' τὸ ξανθὸ κεφάλι τοῦ Αἰσονίδη πετοῦσε μιὰ ἀλκυόνα
 πού μὲ καθαρὴ φωνὴ προφήτευε τὸ ἡμέρωμα
 τῶν μανιασμένων ἀνέμων· κι ὁ Μόψος κατάλαβε ἀκούγοντας
 τὴ σταλμένη ἀπὸ τὴ μοῖρα φωνὴ τοῦ πουλιοῦ τῆς θαλάσσιας ἀκτῆς·
 μὰ ὁ θεὸς σὲ λίγο τό 'διωξε, κι ἐκεῖνο ἀφοῦ πέταξε ψηλὰ
 ἦρθε καὶ κάθισε πάνω ἀπὸ τοῦ πλοίου τὸ ἀκροστόλιο
 1090 καὶ τὸν Ἰάσονα πού ἦταν πλαγιασμένος πάνω σὲ μαλακὰ

- κινήσας ἀνέγειρε παρασχεδὸν ὧδέ τ' ἔειπεν
 "Αἰσονίδη, χρεῖώ σε τόδ' ἱερὸν εἰσανιόντα
 Δινδύμον ὀκροῖεντος ἐύθρονον ἰλάσασθαι
 Μητέρα συμπάντων μακάρων, λήξουσι δ' ἄλλαι
 1095 ζαχρηεῖς τοίην γὰρ ἐγὼ νέον ὄσσαν ἄκουσα
 ἀλκύνος ἀλῆς, ἣ τε κνώσσοντος ὑπερθεν
 σεῖο πέριξ τὰ ἕκαστα πιφανσκομένη πεπότητα.
 Ἐκ γὰρ τῆς ἀνεμοί τε θάλασσά τε νεῖοθι τε χθῶν
 πᾶσα πεπειράνται νιφόνεν θ' ἔδος Οὐλύμποιο·
 1100 καὶ οἱ, ὅτ' ἐξ ὀρέων μέγαν οὐρανὸν εἰσαναβαίνη,
 Ζεὺς αὐτὸς Κρονίδης ὑποχάζεται, ὧς δὲ καὶ ἄλλοι
 ἀθάνατοι μάκαρες δεινὴν θεὸν ἀμφιέπουσιν."
 "Ὡς φάτο· τῷ δ' ἀσπαστὸν ἔπος γένετ' εἰσαῖοντι.
 "Ὠρνυτο δ' ἐξ εὐνής κεχαρημένος, ὤρσε δ' ἑταίρους
 1105 πάντας ἐπισπέρχων, καὶ τέ σφισιν ἐγρομένοισιν
 Ἄμπυκίδεω Μόψοιο θεοπροπίας ἀγόρευσεν.
 Αἶψα δὲ κουρότεροι μὲν ἀπὸ σταθμῶν ἐλάσαντες
 ἔνθεν ἐς αἰπεινὴν ἀναγον βόας οὖρεος ἄκρην·
 οἱ δ' ἄρα λυσάμενοι Ἰερῆς ἐκ πείσματα Πέτρης
 1110 ἤρσαν ἐς Λιμένα Θρηάκιον· ἂν δὲ καὶ αὐτοὶ
 βαῖνον, πανροτέρους ἐτάρων ἐν νηὶ λιπόντες.
 Τοῖσι δὲ Μακριάδες σκοπιαὶ καὶ πᾶσα περαίη
 Θρηάκιῆς ἐνὶ χερσὶν ἑαῖς προφαίνεται· ἰδέσθαι
 φαίνετο δ' ἠερόεν στόμα Βοσπόρου ἠδὲ κολῶναι
 1115 Μύσιαι ἐκ δ' ἐτέρης ποταμοῦ ῥόος Αἰσιήποιο
 ἄστυ τε καὶ πεδίον Νηπήμιον Ἀδρηστείης.
 "Ἔσκε δέ τι στιβαρὸν στύπος ἀμπέλου ἔντροφον ὕλη,
 πρόχην γεράνδρον· τὸ μὲν ἔκταμον, ὄφρα πέλοιτο
 δαίμονος οὖρεῖς ἱερὸν βρέτας, ἔξεσε δ' Ἄργος
 1120 εὐκόσμως· καὶ δὴ μιν ἐπ' ὀκροῖεντι κολωνῶ
 ἴδρυσαν φηγοῖσιν ἐπηρεφὲς ἀκροτάτησιν,
 αἷ ῥά τε πασάων πανυπέρταται ἐρρίζωνται.

1092 τόδ' ἱερὸν Ω: τότε ῥίον Wifstrand 1117 στιβαρὸν Ω Σ² Et. Gen. s.v. στύπος; βριαρὸν
 Et. Gen. Et. M. s.v. γεράνδρον 1122 ἐρρίζωνται Ω: ἐρρίζωντο O

δέρματα προβάτων, ἀμέσως ὁ Μόψος τὸν ξύπνησε
σκουντώντας τον καὶ τοῦ ἔπε:

«Αἰσονίδη, πρέπει ν' ἀνεβείς σ' αὐτὴ τὴν ἱερὴ κορφή
τοῦ ἀπόκρημνου Δινδύμου γιὰ νὰ ἐξευμενίσεις τὴν καλλίθρονη
Μητέρα ὄλων τῶν μακάρων, κι οἱ ὀρμητικὲς θύελλες
1095 θὰ σταματήσουν· γιατί ἐγὼ τώρα μόλις ἄκουσα τὴ θεία
φωνὴ τῆς θαλασσινῆς ἀλκυόνας, πού ὅταν κοιμῶσουν
πάνω σου ὀλόγυρα πετοῦσε, τὰ πάντα προμηγύνοντας.
Πατὶ ὅλα ἐξαρθῶνται ἀπ' αὐτὴν (τὴ θεά), καὶ ἄνεμοι καὶ θάλασσα
κι ὅλη ἡ στεριά ὡς τὰ βάρη κι ἡ χιονισμένη τοῦ Ὀλύμπου
1100 κατοικία· κι ὅταν ἀπ' τὰ βουνὰ στὸ μέγα οὐρανὸ ἀνεβαίνει,
ἀκόμα κι ὁ ἴδιος ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου ὁ Δίας ὑποχωρεῖ
καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο κι οἱ ἄλλοι μακάριοι θεοὶ τὴν τρομερὴ θεὰ
τιμᾶνε».

Ἔτσι εἶπε, κι ὁ Ἰάσωνας ἄκουσε μὲ χαρὰ τὰ λόγια·
πετάχτηκε ἀπὸ τὴν κλίνη του εὐθυμὸς καὶ βιαστικὰ
1105 ξύπνησε ὄλους του τοὺς συντρόφους· σὰν σηκώθηκαν
τοὺς εἶπε τίς προφητεῖες τοῦ Ἀμυκίδη Μόψου.
Ἀμέσως οἱ νεώτεροι βγάλανε τὰ βόδια ἀπὸ τοὺς σταύλους
καὶ τὰ ἀνεβάσανε στοῦ βουνοῦ τὴν ἀπότομη κορφή
κι οἱ ἄλλοι ὅταν ἔλυσαν τὰ παλαμάρια ἀπ' τὸν Ἱερὸ βράχο,
1110 κωπηλάτησαν γιὰ τὸ Θρακικὸ Λιμένα, κι ἀνέβηκαν κι αὐτοὶ
πρὸς τὸ βουνό, ἀφήνοντας μέσα στὸ πλοῖο λίγους συντρόφους.
Κι οἱ Μακρυάδες κορυφῆς κι ὅλη ἡ ἀκτὴ ἀπέναντι
ἀπὸ τὴν Θράκη μπρὸς στὰ χέρια τους φαινόταν ὀλοκάθαρα·
φαινόταν τὸ σκοτεινὸ στόμιο τοῦ Βοσπόρου καὶ οἱ λόφοι
1115 τῆς Μυσίας· κι ἀπέναντι τὸ ρέμα τοῦ Αἰσῆπου
κι ἡ πόλη τῆς Ἀδράστειας κι ὁ κάμπος τῆς Νηπείας.
Κι ὑπῆρχε κάποιον γερὸ ἀμπελοκούτσουρο θρεμμένο
μὲς στὸ δάσος, πολὺ παλιό· τὸ ἔκοψαν λοιπὸν
γιὰ νὰ φτιάξουν τὸ ἱερὸ εἶδωλο τῆς βουνίσιας θεᾶς,
1120 κι ὁ Ἄργος τὸ πελέκησε μὲ τέχνη, καὶ τό ἔστησαν ἐπάνω
σ' ἓνα βραχώδη λόφο, ὀλοσκέπαστο ἀπ' τὴν κορφή μὲ βελανιδιές
πού ἐκεῖ ἦταν ριζωμένες καὶ ξεπερνοῦσαν ὅλα τὰ ἄλλα δένδρα·

- Βωμόν δ' αὖ χέραδος παρενήγεον· ἀμφὶ δὲ φύλλοις
 στεψάμενοι δρυῖνοισι θνηπολίας ἐμέλοντο,
 1125 *Μητέρα Δινδυμῖην πολυπότνιαν ἀγκαλέοντες,*
ἐνναέτιν Φρυγίης, Τιτίην θ' ἅμα Κύλληνόν τε,
οἳ μοῦνοι πλεόνων μοιρηγέται ἠδὲ πάρεδροι
Μητέρος Ἰδαίης κεκλήαται, ὅσοι ἔασι
Δάκτυλοι Ἰδαῖοι Κρηταέες, οὓς ποτε Νύμφη
 1130 *Ἄγχιάλῃ Δικταῖον ἀνὰ σπέος, ἀμφοτέρῃσι*
δραξαμένη γαίης Οἰαξίδος, ἐβλάστησε.
Πολλὰ δὲ τήν γε λιτῆσιν ἀποστρέψαι ἐριώλας
Αἰσονίδης γουνάζετ' ἐπιλλείβων ἱεροῖσιν
αἰθομένοις· ἄμυδις δὲ νέοι Ὀρφῆος ἀνωγῆ
 1135 *σκαίροντες βηταρμόν ἐνόπλιον εἰλίσσοντο*
καὶ σάκεα ξιφέεσσιν ἐπέκτυπον, ὥς κεν ἰωῆ
δύσφημος πλάζοιτο δι' ἠέρος ἦν ἔτι λαοὶ
κηδεῖν βασιλῆος ἀνέστενον. Ἔνθεν ἔσαιεὶ
ῥόμβω καὶ τυπάνω Ῥεῖην Φρύγες ἰλάσκονται.
 1140 *Ἢ δέ που εὐαγέεσσιν ἐπὶ φρένα θῆκε θηγλαῖς*
ἀνταίῃ δαίμων, τὰ δ' εἰκότα σήματ' ἔγεντο.
Δένδρεα μὲν καρπὸν χέον ἄσπετον, ἀμφὶ δὲ ποσσὶν
αὐτομάτη φύε γαῖα τερείνης ἄνθεα ποίησ·
θῆρες δ' εἰλυοὺς τε κατὰ ξυλόχους τε λιπόντες
 1145 *οὕρησιν σαίνοντες ἐπήλυθον. Ἢ δὲ καὶ ἄλλο*
θῆκε τέρας· ἐπεὶ οὐ τι παρούτερον ὕδατι νᾶε
Δίνδυμον, ἀλλὰ σφιν τότε ἀνέβραχε διψάδος αὐτως
ἐκ κορυφῆς ἄλληκτον· Ἰησονίην δ' ἐνέπουσι
κεῖνο ποτὸν Κρήνην περιναίεται ἄνδρες ὀπίσω.
 1150 *Καὶ τότε μὲν δαῖτ' ἀμφὶ θεᾶς θέσαν οὕρεσιν Ἄρκτων,*
μέλποντες Ῥεῖην πολυπότνιαν· αὐτὰρ ἐς ἠῶ
ληξάντων ἀνέμων νῆσον λίπον εἰρεσίησιν.
Ἔνθ' ἔρις ἄνδρα ἕκαστον ἀριστήων ὀρόθυνεν,
ὅς τις ἀπολλήξειε πανύστατος· ἀμφὶ γὰρ αἰθήρ

1135 εἰλίσσοντο (sic) Et. Gen. Et. M. s.v. βητάρμων vel βηταρμός· ὠρχήσαντο Ω 1146 νᾶε(ν)
 E (per coniecturam, cl. Σ^L): ναῖε(ν) Ω Σ^{olem} 1150 θέσαν Ω: ἔσαν Fränkel οὕρεσιν Ω: οὕρεϊ
 Ardizzoni

- κι ἀπὸ χαλίγια στήσανε βωμὸ καὶ ὄλοι τοὺς στεφανωμένοι
 μὲ φύλλα τῆς βελανιδιάς ἐτοίμαζαν τὴ θυσία,
 1125 ἐπικαλούμενοι τὴν σεβαστὴ Δινδύμια Μητέρα,
 τὴν κάτοικο τῆς Φρυγίας, μὰ καὶ τὸν Κύλληνο καὶ τὸν Τιτία,
 τοὺς μόνους ποὺ ὀνομάζουμε ἀρχηγούς τῶν πεπρωμένων
 καὶ παραστάτες τῆς Μητέρας τῆς Ἰδαίας, στὸ πλῆθος
 τῶν Ἰδαίων Δακτύλων ποὺ ὑπάρχουνε στὴν Κρήτη, ποὺ κάποτε
 1130 τοὺς γέννησε ἡ νύμφη Ἀγχιάλη μὲς στὸ Δικταῖο ἄντρο, γαντζωμένη
 μὲ τὰ χέρια της στὴ γῆ τῆς Οἰαξίδας.
 Μὲ προσευχὲς θερμὰ παρακαλοῦσε ὁ Αἰσονίδης
 νὰ στρέψει αὐτὴ τις θύελλες ἄλλοῦ, χύνοντας σπονδὲς
 στὰ σφάγια ποὺ καίγονταν· κι ὄλοι μαζί οἱ νέοι μὲ προσταγὴ
 1135 τοῦ Ὁρφέα περιστρέφονταν σὲ πολεμικὸ χορὸ ἀναπηδώντας
 καὶ τις ἀσπίδες μὲ τὰ σπαθιά κτυποῦσαν γιὰ νὰ σκορπίσουν
 στὸν ἄνεμο τοὺς βαρεῖς στεναγμούς, ποὺ ἀκόμη ἔβγαζε
 ὁ λαὸς ἀπὸ τὴν κηδεῖα τοῦ βασιλιά· κι ἀπὸ τότε
 τὴ Ρέα οἱ Φρύγες μὲ ρόμβους καὶ ταμποῦρα ἐξευμενίζουν.
 1140 Κι ἐκεῖνὴ ἢ φιλεύσπλαχνη θεὰ τις ἀγνὲς τοὺς προσφορὲς
 δέχτηκε καὶ τό 'δειξε μὲ ἄφθονο καρπὸ, κι ἡ γῆ κάτω
 ἀπὸ τὰ πόδια τοὺς ἄφησε ἀπὸ μόνῃ της λουλούδια νὰ φυτρῶσουν
 ἀνάμεσα στὴ γλὴ τὴν τρυφερή, καὶ τὰ θηρία
 ἄφησαν τὶς φωλιές τους στὰ δάση
 1145 κι ἦλθαν ἐκεῖ κουνώντας τὴν οὐρὰ. Ἀκόμη κι ἄλλο θαῦμα
 ἐπιτέλεσε, γιὰτὶ προηγουμένως νερὸ δὲν εἶχε διόλου τὸ Δίνδυμο·
 ὅμως τότε γιὰ χάρη τους ἀπ' τὴν κορφὴ τὴν ἀνυδρῆ
 ἀστεῖρευτο νερὸ πετάχτηκε· καὶ ἀπὸ τότε οἱ κάτοικοι
 ἐκείνο τὸ νερὸ τὸ λένε τοῦ Ἰάσονα ἢ κρήνη.
 1150 Πρὸς τιμὴ τῆς θεᾶς ἔκαναν τότε συμπόσιο στὰ ὄρη
 τῶν Ἄρκτων, κι ὑμνοῦσαν τὴ Ρέα τὴ σεβάσμια·
 ὅμως τὸ πρωί, ὅταν οἱ ἄνεμοι ἔπαψαν, ἔφυγαν ἀπ' τὸ νησί μὲ τὰ
 κουπιά.

Μὰ τότε κάθε ἥρωα ἢ φιλοτιμία παρακινουῶσε
 ποῖος τελευταῖος θὰ κουραζόταν· γιὰτὶ ἡ νηγεμία

- 1155 νήνεμος ἐστόρεσεν δίνας, κατὰ δ' εὔνασε πόντον.
 Οἱ δὲ γαλιναίη πίσυνοι ἐλάασκον ἐπιπρὸ
 νῆα βίη· τὴν δ' οὐ κε διεξ ἄλος αἰσσοῦσαν
 οὐδὲ Ποσειδάωνος ἀελλόποδες κίχον ἵπποι.
 Ἔμπης δ', ἐγρομένοιο σάλου ζαχρηέσιν αὔραις
- 1160 αἱ νέον ἐκ ποταμῶν ὑπὸ δειέλον ἠερέθονται,
 τειρόμενοι καμάτῳ μετελώφεον· αὐτὰρ ὁ τοὺς γε
 πασσυδίη μογέοντας ἐφέλκετο κάρτεϊ χειρῶν
 Ἡρακλέης, ἐτίνασσε δ' ἀρηρότα δούρατα νηός.
 Ἄλλ' ὅτε δὴ Μυσῶν λειλημένοι ἠπείροιο
- 1165 Ῥυνδακίδας προχοάς μέγα τ' ἠρίον Αἰγαίωνος
 τυτθὸν ὑπέκ Φρυγίης παρεμέτρεον εἰσορόωντες,
 δὴ τότε ἀνοχλίζων τετραχότος οἴδατος ὄλκους
 μεσσόθεν ἄξεν ἐρετμόν· ἀτὰρ τρύφος ἄλλο μὲν αὐτὸς
 ἄμφω χερσὶν ἔχων πέσε δόχμιος, ἄλλο δὲ πόντος
- 1170 κλύζε παλιρροθίοισι φέρων. Ἄνὰ δ' ἔξετο σιγῇ
 παπταίνων· χεῖρες γὰρ ἀήθεσον ἠρεμέουσαι.
 Ἦμος δ' ἀγρόθεν εἴσι φυτοσκάφος ἢ τις ἀροτρεὺς
 ἀσπασίως εἰς αὐλιν ἐήν, δόρποιο χατίζων,
 αὐτοῦ δ' ἐν προμολῇ τετρυμένα γούνατ' ἔκαμψεν
- 1175 αὐσταλέος κονίησι, περιτριβέας δέ τε χεῖρας
 εἰσορόων κακὰ πολλὰ ἐῆ ἠρήσατο γαστρὶ
 τῆμος ἄρ' οἷ γ' ἀφίκοντο Κιανίδος ἦθεα γαίης
 ἀμφ' Ἀργανθώνειον ὄρος προχοάς τε Κίοιο.
 Τοὺς μὲν εὐξείνως Μυσοὶ φιλότῃτι κίοντας
- 1180 δειδέχατ' ἐνναέται κείνης χθονός, ἠιά τέ σφι
 μῆλά τε δευομένοις μέθῃ τ' ἄσπετον ἐγγυάλιξαν.
 Ἔνθα δ' ἔπειθ' οἱ μὲν ξύλα κάγκανα, τοὶ δὲ λεχαίην
 φυλλάδα λειμώνων φέρον ἄσπετον ἀμήσαντες
 στόρνυσθαι τοὶ δ' ἀμφὶ πυρήια δινεύεσκον·
- 1185 οἱ δ' οἶνον κρητῆρσι κέρων πονέοντό τε δαῖτα,
 Ἐκβασίῳ ῥέξαντες ὑπὸ κνέφας Ἀπόλλωνι.

1184 ἀμφὶ Ω: αὐτε Et. Gen. Et. M. s.v. πυρήια

- 1155 τὰ κύματα ἠρέμησε καὶ μέρειψε τὴ θάλασσα·
 καὶ ἐκεῖνοι θάρρος παίρνοντας ἀπ' τὴ γαλήνη, τὸ πλοῖο
 πρὸς τὰ μπρὸς μὲ δύναμη ὀδηγοῦσαν· καὶ καθὼς ἔτρεχε αὐτὸ
 στὴ θάλασσα, οὔτε τοῦ Ποσειδῶνα τὰ γρήγορα ὅπως ἡ θύελλα ἄλογα
 δὲν θὰ μπορούσαν νὰ τὸ φτάσουν.
 Ἄλλ' ὅμως, ὅταν ἡ θάλασσα φουρτούνιασε ἀπὸ ἄγριους ἀνέμους
- 1160 πὸν ἀπ' τὰ ποτάμια ἔβγαιναν ξανὰ τὸ δειλινό,
 ἔξαντλημένοι ἀπὸ τὴν κούραση σταμάτησαν· ὥστόσο αὐτοὺς
 πὸν μὲ σπουδὴ μοχθοῦσαν τοὺς τραβοῦσε ὁ Ἡρακλῆς
 μὲ τὴ δύναμη τῶν χειρῶν του, καὶ τράνταζε τοῦ πλοίου τοὺς ἄρμους.
 Ἄλλ' ὅταν τὴ χώρα τῶν Μυσῶν ἀναζητοῦσαν,
- 1165 τὸ στόμιο τοῦ ποταμοῦ Ρυνδακοῦ καὶ τὸν ψηλὸ τύμβο τοῦ Αἰγαίωνα
 βλέποντας μπροστά τους, λίγο πιὸ κάτω ἀπ' τὴ Φρυγία περνοῦσαν,
 τότε ὁ Ἡρακλῆς αὐλακῶνοντας τὴν ταραγμένη θάλασσα
 στὴ μέση σπᾶει τὸ κουπί· ὅμως σφίγγοντας ἀκόμη τὸ ἕνα
 κομμάτι στὰ δυὸ χέρια του στὰ πλάγια ἔπεσε
- 1170 καὶ τ' ἄλλο τὸ πῆρε μακριὰ τῆς θάλασσας τὸ παλίνδρομο κύμα.
 Κι αὐτὸς ξανακαθίζει κοιτώντας γύρω του ἀμίλητος,
 γιὰτὶ ἦταν ἀσυνήθιστα στὴν ἀπραξία τὰ χέρια.
 Κι ὅταν ἕνας φυτευτὴς ἦ καὶ ζευγάς χαρούμενος γυρίζει
 ἀπ' τὸ χωράφι σπίτι του ἔχοντας πείνα μεγάλη γιὰ τὸ δεῖπνο
 καὶ ἐκεῖ μπροστά στὴν εἴσοδο τὰ κουρασμένα του γόνατα λυγίζουν,
- 1175 μαῦρος ἀπὸ τὴ σκόνη καὶ βλέποντας τὰ ροζιασμένα
 χέρια του, πολλὰς κατάρες ἐκστομίζει στὴν κοιλιὰ του·
 τέτοια ὥρα φτάσανε στὰ σπίτια τῆς Κιανίδας χώρας
 στὸ ὄρος τὸ Ἄργανθώνειο, στίς ἐκβολὲς τοῦ Κίου ποταμοῦ.
 Φιλόξενα τοὺς δέχτηκαν οἱ Μυσοί, οἱ κάτοικοι τούτης τῆς χώρας,
- 1180 ἀφοῦ ἦρθαν μὲ φιλικὸ σκοπὸ, καὶ τοὺς ἐφοδίασαν μὲ τροφίμα,
 πρόβατα καὶ μπόλικο κρασί καταπῶς εἶχαν ἀνάγκη.
 Κατόπιν ἄλλοι μάζεψαν ξερὰ ξύλα καὶ ἄλλοι ἔφεραν
 ἀπ' τὸ λιβάδι φυλλωσιές γιὰ νὰ τίς στρώσουν σὰν κρεβάτι,
 ἐνῶ ἄλλοι ξύλα ἔτριβαν φωτιά ν' ἀνάψουν,
- 1185 ἄλλοι μὲς στοὺς κρατῆρες ἀραίωναν τὸ κρασί καὶ ἐτοίμαζαν
 τὸ γεῦμα καὶ στὸν Ἐκβάσιο Ἀπόλλωνα θυσίαζαν τὸ βράδυ.

- Αὐτὰρ ὁ, εὖ δαίνυσθαι ἑοῖς ἐτάροις ἐπιτείλας,
 βῆ ῥ' ἕμεν εἰς ὕλην υἱὸς Διός, ὥς κεν ἐρετμὸν
 οἷ αὐτῷ φθαίῃ καταχείριον ἐντύνασθαι.
- 1190 Εὗρεν ἔπειτ' ἐλάτην ἀλαλήμενος οὔτε τι πολλοῖς
 ἀχθομένην ὄζοις οὐδὲ μέγα τηλεθόωσαν,
 ἀλλ' οἷον ταναῆς ἔρνος πέλει αἰγείροιο·
 τόσση ὁμῶς μῆκός τε καὶ ἐς πάχος ἦεν ἰδέσθαι.
 Ῥίμφα δ' ὀιστοδόκην μὲν ἐπὶ χθονὶ θῆκε φαρέτρην
- 1195 αὐτοῖσιν τόξοισιν, ἔδν δ' ἀπὸ δέρμα λέοντος.
 Τὴν δ' ὄ γε, χαλκοβαρεῖ ῥοπάλῳ δαπέδοιο τινάξας
 νειόθεν, ἀμφοτέρησι περὶ στύπος ἔλλαβε χερσὶν
 ἠγορέῃ πίσυνος· ἐν δὲ πλατὺν ὤμον ἔρεισεν
 εὖ διαβάς, πεδόθεν δὲ βαθύρριζόν περ εἰούσαν
- 1200 προσφῦς ἐξήειρε σὺν αὐτοῖς ἔχμασι γαίης.
 Ὡς δ' ὅταν ἀπροφάτως ἰστὸν νεός, εὖτε μάλιστα
 χεμερὴ ὀλοοῖο δύσις πέλει Ὠρίωνος,
 ὑψόθεν ἐμπλήξασα θοῇ ἀνέμοιο κατὰιξ
 αὐτοῖσι σφήνεσσι ὑπέκ προτόνων ἐρύσηται·
- 1205 ὡς ὄ γε τὴν ἤειρεν. Ὅμοῦ δ' ἀνὰ τόξα καὶ ἰὸς
 δέρμα θ' ἐλὼν ῥόπαλόν τε παλίσσυτος ὤρτο νέεσθαι.
 Τόφρα δ' ὕλας χαλκῆ σὺν κάλπιδι νόσφιν ὀμίλου
 δίζητο κρήνης ἱερὸν ῥόον, ὥς κέ οἱ ὕδωρ
 φθαίῃ ἀφυσσάμενος ποτιδόρπιον, ἄλλα τε πάντα
- 1210 ὀτραλέως κατὰ κόσμον ἐπαρτίσσειεν ἰόντι.
 Δὴ γάρ μιν τοίοισιν ἐν ἤθεσιν αὐτὸς ἔφερβε,
 νηπίαχον τὰ πρῶτα δόμων ἐκ πατρὸς ἀπούρας,
 δίου Θειοδάμαντος, ὃν ἐν Δρυόπεσσι ἐπεφνεν
 νηλειῶς βοὸς ἀμφὶ γεωμόρου ἀντιόωντα.
- 1215 Ἦτοι ὁ μὲν νειοῖο γύας τέμνεσκεν ἀρότρῳ
 Θειοδάμας ἀνὴρ βεβολημένος· αὐτὰρ ὁ τὸν γε

1187 εὖ δαίνυσθαι ἑοῖς ἐτάροις Samuelsson: δαίνυσθαι ἐτάροις [-οισιν G] εὖ [οῖς E] Ω corruptum: δαίνυσθαι ἐτάροις οἷς εὖ FN MRQC: οἷς ἐτάροις εὖ δαίνυσθαι prop. Vian **1194** ὀιστοδόκην Ω: ὀιστοδόκον S **1213** δίου Ω Tzetzes ad Lycophr. 480: δῆιον Et. Gen. (B): δίου Et. Gen. (A): δῆου Fränkel **1214** νηλειῶς Ω: νηλειῆ Fränkel **1216** ἀνὴρ Ω: ἀτη Merkel: μανὴ Platt: πενίη Wilamowitz: ἄζη Pfeiffer

- Κι ὁ γιὸς τοῦ Δία ὁ Ἡρακλῆς, ἀφοῦ παρήγγειλε στοὺς ἑταίρους
 νὰ δειπνήσουν καλὰ, πῆγε στὸ δάσος γιὰ νὰ κατασκευάσει
 κουπί πού στὰ χέρια του νὰ ταιριάζει.
- 1190 Καθὼς περιφερόταν ἐδῶ κι ἐκεῖ βρῆκε ἔλατο δίχως πολλὰ
 κλωνάρια, οὔτε πολὺ φουντωμένο,
 ἀλλ' ὅμοιο μὲ κορμὸ λεύκας ψηλῆς·
 ἔτσι φαινόταν ἐξωτερικὰ, τόσο στὸ ὕψος, ὅσο καὶ στὸ πάχος.
 Ἀμέσως κάτω στὴ γῆ ἀκούμπησε τὸ τόξο καὶ τὴ φαρέτρα
- 1195 μὲ τὰ βέλη κι ἔβγαλε ἀπὸ πάνω του τοῦ λιονταριοῦ τὸ δέρμα·
 μὲ τὸ χαλκοντυμένο ρόπαλο τράνταξε τὸ ἔλατο ἀπὸ τὸ ἔδαφος·
 πέρασε γύρω ἀπὸ τὸν κορμὸ τὰ δυὸ του χέρια, σίγουρος γιὰ τὴ
 μεγάλη του δύναμη, καὶ τὸν φαρδύ του ὦμο ἀκούμπησε,
 ἀφοῦ στηρίχτηκε καλὰ στὰ δυὸ του πόδια· κι ἀπ' τὸ βάθος, ἂν καὶ ἦταν
- 1200 βαθύρριζο, σὰν τὸ ἴσφιξε πάνω του τὸ ξεριζώσε
 μαζί μὲ τὰ χώματά του.
 Κι ὅπως ἄξαφνα τὸ κατάρτι τοῦ καραβιοῦ, ὅταν ἡ χειμερινὴ
 ἢ δύση τοῦ καταστρεπτικοῦ Ὠρίωνα πλησιάζει,
 ἀπὸ ψηλὰ πέφτοντας ἢ θύελλα τοῦ ἀνέμου
 μ' ὅλες τὶς σφῆνες τὸ ξεριζώνει ἀπὸ τὰ ξάρτια,
- 1205 ἔτσι κι αὐτὸς τὸ τράβηξε ἐπάνω· καὶ ἐτοιμάσθηκε νὰ γυρίσει πίσω,
 παίρνοντας τὰ τόξα καὶ τὰ βέλη, τὸ δέρμα καὶ τὸ ρόπαλο.
 Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ὑλας μὲ μιὰ χάλκινη ὑδρία ἀπ' τοὺς ἄλλους
 μακριὰ ἀναζητοῦσε μιὰ ἱερὴ πηγὴ, κι ἤθελε
 πρὶν γυρίσει ὁ ἥρωας νερὸ ν' ἀντλήσει γιὰ τὸ δεῖπνο τους
- 1210 κι ὅλα γι' αὐτὸν πού ἔλειπε γοργὰ νὰ τὰ τακτοποιήσει.
 Μέσα σὲ τέτοιες συνήθειες ἐκείνος τὸν ἀνέτρεφε,
 ὅταν νήπιο τὸν ἐπῆρε ἀπὸ τὸ σπῖτι τοῦ γονιοῦ του,
 τοῦ θεϊκοῦ Θειοδάμαντα, πού χωρὶς οἶκτο τὸν σκότωσε
 στὴ χώρα τῶν Δρυόπων, ὅταν μάλωσαν γιὰ ἓνα βόδι καματερό.
- 1215 Αὐτός, λοιπόν, ὁ Θειοδάμαντας μὲ τ' ἄροτρο ὄργωνε τὸ χωράφι,
 γεμάτος στενοχώριες· κι ὁ Ἡρακλῆς τὸν πίεξε

- βοῦν ἀρότην ἦνωγε παρασχέμεν οὐκ ἐθέλοντα.
 Ἔτετο γὰρ πρόφασιν πολέμου Δρυόπεσσι βαλέσθαι
 λευγαλέην, ἐπεὶ οὐ τι δίκης ἀλέγοντες ἔναιον.
- 1220 Ἄλλὰ τὰ μὲν τηλοῦ κεν ἀποπλάγξειεν αἰοιδῆς.
 Αἶψα δ' ὄ γε κρήνην μετεκίαθεν ἦν καλέουσι
 Πηγάς ἀγγίγνοι περιναίεται. Οἱ δέ που ἄρτι
 Νυμφάων ἴσταντο χοροί· μέλε γὰρ σφισι πάσαις
 ὄσσαι κεισ' ἐρατὸν Νύμφαι ῥίον ἀμφενέμοντο
- 1225 Ἄρτεμιν ἐννυχίῃσιν αἰεὶ μέλπεσθαι αἰοιδῆς.
 Αἰ μὲν ὄσαι σκοπιὰς ὀρέων λάχον ἢ καὶ ἐναύλους,
 αἶ γε μὲν ὕληωροὶ ἀπόπροθεν ἐστιχόνωντο·
 ἢ δὲ νέον κρήνης ἀνεδύετο καλλινάοιο
 Νύμφη ἐφυδατίη. Τὸν δὲ σχεδὸν εἰσενόησε
- 1230 κάλλει καὶ γλυκερῆσιν ἐρευθόμενον χαρίτεσσι·
 πρὸς γὰρ οἱ διχόμηνης ἀπ' αἰθέρος ἀνγάζουσα
 βάλλε σεληναίη. Τῆς δὲ φρένας ἐπτοίησε
 Κύπρις, ἀμηχανίη δὲ μόγισ συναγειράτο θυμόν.
 Αὐτὰρ ὄ γ' ὡς τὰ πρῶτα ῥόφ' ἐνὶ κάλπιν ἔρεισε
- 1235 λέχρις ἐπιχρῶμφθεις, περὶ δ' ἄσπετον ἔβραχεν ὕδωρ
 χαλκὸν ἐς ἠγήεντα φορεύμενον, αὐτίκα δ' ἦ γε
 λαιὸν μὲν καθύπερθεν ἐπ' ἀχένος ἀνθετο πῆχυν
 κύσσαι ἐπιθύουσα τέρεν στόμα, δεξιτερῆ δὲ
 ἀγκῶν' ἔσπασε χειρὶ, μέσῃ δ' ἐνὶ κάββαλε δίνη.
- 1240 Τοῦ δ' ἦρωος ἰάχοντος ἐπέκλυεν οἶος ἐταίρων
 Εἰλατίδης Πολύφημος, ἰὼν προτέρωσε κελεύθου·
 δέκτο γὰρ Ἡρακλῆα πελώριον ὀππόθ' ἴκοιτο.
 Βῆ δὲ μεταίξας Πηγέων σχεδόν, ἦύτε τις θῆρ
 ἄγριος, ὃν ῥά τε γῆρους ἀπόπροθεν ἴκετο μήλων,
- 1245 λιμῶ δ' αἰθόμενος μετανίσσεται, οὐδ' ἐπέκρυσε
 ποιμνῆσιν – πρὸ γὰρ αὐτοὶ ἐνὶ σταθμοῖσι νομῆες
 ἔλσαν –, ὃ δὲ στενάχων βρέμει ἄσπετον, ὄφρα κάμησιν·
 ὡς τότε ἄρ' Εἰλατίδης μεγάλ' ἔστενεν, ἀμφὶ δὲ χῶρον
 φοῖτα κεκληγῶς, μελέη δὲ οἱ ἔπλετ' ἀντή.

1227 ὕληωροὶ Et. Gen. (B) s.v.: ὕληωροὶ Ω 1233 μόγισ Ω: μόλις M 1249 ἔπλετ' ἀντή Et.
 Gen. Et. M. s.v. μέλεον: ἐπλετο φωνή Ω

- νὰ τοῦ δώσει τὸ βόδι τὸ καματερό, χωρὶς αὐτὸς νὰ θέλει,
 γιὰτι ζητοῦσε ἄθλια ἀφορμὴ πολέμου νὰ βρεῖ ἐναντίον
 τῶν Δρυόπων, μιὰ καὶ ζοῦσαν δίχως γιὰ τὸ δίκαιο νὰ νοιάζονται.
- 1220 Ὅμως αὐτὰ θὰ μὲ ὀδηγοῦσαν μακριὰ ἀπ' τὸ τραγοῦδι.
 Γρήγορα λοιπὸν ὁ Ὑγλας ἔφτασε στὴ βρῦση πού οἱ ντόπιοι
 Πηγῆς τὴν λένε· ἐκεῖ μόλις οἱ νεραίδες
 εἶχαν στήσει τὸ χορὸ· γιὰτι μιὰ ἔγνοια εἶχαν ὅλες,
 ὅσες νεραίδες κατοικοῦσαν ἐκεῖ στὸ περίφημο ἀκρωτήρι,
 1225 μὲ τραγοῦδια κάθε νύχτα νὰ ὑμνοῦν τὴν Ἄρτεμη·
 κι ὅσες τοὺς ἔλαχαν νὰ ζοῦν στίς κορυφές τῶν βουνῶν
 ἢ στοὺς χειμάρρους
 κι ὅσες ἦταν φύλακες τοῦ δάσους, ἔφταναν στὴ σειρὰ ἀπὸ μακριὰ.
 Καὶ ἀπὸ τὴν κρήνη τὴν καλλίροη ἀναδύθηκε τότε
 ἡ Νύμφη τῶν πηγῶν· καὶ τὸν παρατήρησε ἀπὸ πολὺ κοντὰ
 1230 πού ἔλαμπε ἀπὸ ὁμορφιὰ καὶ γλυκὲς χάρες,
 καθὼς ἐπάνω του ἔπεφτε ἀπ' τὸν αἰθέρα ἡ λάμψη
 τῆς πανσελήνου· κι αὐτῆς ἡ Κύπριδα τῆς τάραξε τὰ μυαλὰ
 κι ἀπ' τὴν ἀμυχανία μόλις κατάφερε γιὰ λίγο νὰ συνέλθει.
 Αὐτὸς καθὼς βύθισε τὴν ὑδρία μέσα στὸ ρέμα
 1235 γέροντας μὲ τὸ πλάι, καὶ τὸ νερὸ κελάρυζε
 καθὼς χυνόταν μέσα στὸν ἠχηρὸ χαλκὸ, τότε αὐτὴ
 περνᾷ τὸ χέρι τῆς τ' ἀριστερὸ πάνω ἀπὸ τὸ λαιμὸ του
 ποθώντας νὰ φιλήσει τὸ τρυφερὸ του στόμα·
 καὶ μὲ τὸ χέρι τὸ δεξιὸν τὸν σέρνει ἀπ' τὸν ἀγκῶνα καὶ τὸν τράβηξε
 μέσα στὴ δίνη τοῦ νεροῦ.
- 1240 Τὶς φωνές του ἄκουσε μόνος ἀπ' τοὺς συντρόφους ὁ ἥρωικὸς
 Πολύφημος, ὁ γιὸς τοῦ Ἑλάτου, πού εἶχε προπορευτεῖ στὸ δρόμο,
 γιὰτι περιέμενε τὴν ἐπιστροφή τοῦ πελώριου Ἡρακλῆ.
 Κι ὀρμώντας τρέχει πρὸς τὶς Πηγῆς κοντὰ, σὰν ἄγριο θηρίο
 πού ἔφτασαν ἀπὸ μακριὰ στὰ αὐτιά του βελάσματα προβάτων,
 1245 καὶ ἐξαντλημένο ἀπ' τὴ μεγάλη πείνα ὀρμᾷ, μὰ πρόβατα δὲν συναντᾷ,
 γιὰτι εἶχαν προλάβει οἱ βοσκοὶ νὰ τὰ κλείσουν μὲς στίς μάντρες,
 κι αὐτὸ ἀσταμάτητα βογγάει μὲ μανία, ὥσπου νὰ ἀποκάμει·
 ἔτσι βογγοῦσε δυνατὰ κι ὁ γιὸς τοῦ Ἑλάτου
 καὶ τριγυροῦσε μὲ κραυγές, ὅμως φώναζε τοῦ κάκου.

- 1250 Αἶψα δ' ἐρουσσάμενος μέγα φάσγανον ὦρτο δίεσθαι,
 μή πως ἢ θήρῃσιν ἔλωρ πέλεν, ἤέ μιν ἄνδρες
 μοῦνον ἐόντ' ἐλόχησαν, ἄγουσι δὲ ληίδ' ἐτοίμην.
 Ἔνθ' αὐτῷ ξύμβλητο κατὰ στίβον Ἡρακλῆι
 γυμνὸν ἐπαῖσσω παλάμη ξίφος· εὖ δέ μιν ἔγνω
- 1255 σπερχόμενον μετὰ νῆα διὰ κνέφας. Αὐτίκα δ' ἄτην
 ἔκφατο λευγαλέην, βεβαρημένους ἄσθματι θυμόν·
 “Δαιμόνιε, στυγερόν τοι ἄχος πάμπρωτος ἐνίψω.
 Οὐ γὰρ Ὑγλας κρήνην δὲ κίων σόος αὐτίς ἰκάνει,
 ἀλλὰ ἐλπιστήρες ἐνιχρόμψαντες ἄγουσι
- 1260 ἢ θῆρες σίνονται· ἐγὼ δ' ἰάχοντος ἄκουσα.”
 Ὡς φάτο· τῷ δ' αἰόντι κατὰ κροτάφων ἄλις ἰδρώς
 κήκην, ἐν δὲ κελαινὸν ὑπὸ σπλάγχχοις ζέεν αἶμα.
 Χωόμενος δ' ἐλάτην χαμάδις βάλεν, ἐς δὲ κέλευθον
 τὴν θέεν ἢ πόδες αὐτοὶ ὑπέκφερον αἰσσοῦντα.
- 1265 Ὡς δ' ὅτε τίς τε μύωπι τετυμμένος ἔσσυτο ταῦρος
 πείσεά τε προλιπὼν καὶ ἐλεσπίδας, οὐδὲ νομῶν
 οὐδ' ἀγέλης ὄθεται, πρήσσει δ' ὀδὸν ἄλλοτ' ἄπαντος,
 ἄλλοτε δ' ἰστάμενος καὶ ἀνὰ πλατὺν αὐχέν' αἰείρων
 ἦσιν μύκημα, κακῶ βεβολημένος οἴστρον·
- 1270 ὧς ὃ γε μαμῶων ὅτε μὲν θοὰ γούνατ' ἔπαλλε
 συνεχέως, ὅτε δ' αὐτὲ μεταλλήγων καμάτοιο
 τῆλε διαπρύσιον μεγάλη βοάσκειν αὐτῆ.
 Αὐτίκα δ' ἀκροτάτας ὑπερέσχεθεν ἄκριας ἀστήρ
 ἠῶος, πνοιαί δὲ κατήλυθον· ὦκα δὲ Τίφους
- 1275 ἐσβαίνειν ὀρόθηνεν ἐπαυρέσθαι τ' ἀνέμοιο.
 Οἱ δ' εἴσβαινον ἄφαρ λεληημένοι, ὕψι δὲ νηὸς
 εὐναίας ἐρύσαντες ἀνεκρούσαντο κάλωας.
 Κυρτώθη δ' ἀνέμω λίνα μεσσόθι, τῆλε δ' ἀπ' ἀκτῆς
 γηθόσυννοι φορέοντο παραὶ Ποσιδήιον ἄκρην.
- 1280 Ἦμος δ' οὐρανόθεν χαροπὴ ὑπολάμπεται Ἥως
 ἐκ περάτης ἀνιοῦσα, διαγλαύσσουσι δ' ἀταρποὶ

1251 πέλεν E: πέλοι Ω 1254 ἐπαῖσσω Ω: ἐπισσεῖων Ruhnken 1262 ἐν Ω: ἐκ D: ἄν Fränkel

1264 αὐτοὶ Fränkel: αὐτόν [-τῶν L^α] Ω

- 1250 Κι ἀμέσως τράβηξε τὸ μεγάλο του σπαθὶ καὶ κίνησε νὰ τὸν ἀναζητήσει, μήπως τὸν ἄρπαξαν ἄγρια θηρία ἤ, ἐπειδὴ ἦταν μόνος, ληστὲς ἐνέδρα τοῦ στήσανε καὶ τώρα τὸν πῆραν πιά σὰν ἔτοιμο λάφυρο.
Ἐκεῖ στὸ δρόμο σείοντας στὸ χέρι τὸ γυμνὸ σπαθὶ του συνάντησε τὸν Ἡρακλῆ καὶ παρὰ τὸ σκοτάδι τὸν ἀναγνώρισε
- 1255 εὐκόλα, καθὼς πῆγαινε πρὸς τὸ καράβι βιαστικά,
κι ἀσθμαίνοντας τοῦ λέει τὸ τρομερὸ νέο:
«Δυστυχισμένε, πρῶτος πρέπει ἐγὼ νὰ σοῦ ἀνακοινώσω τὸν φοιχτὸ πόνο. Ὁ Ὑλας ἐδῶ ἀπὸ τὴν πηγὴ σῶος πίσω δὲν θά ᾿ρθει, γιὰτὶ ἢ ληστὲς τοῦ ρίχτηκαν καὶ τὸν ἀπήγαγαν,
- 1260 ἢ ἄγρια θηρία τὸν κατασπάραξαν· ἐγὼ τὸν ἄκουσα ποὺ φώναζε».
Ἔτσι εἶπε· καὶ μόλις ἄκουσε αὐτὸ ὁ ἰδρώτας του ἀπ' τοὺς κροτάφους ποτάμι κάτω ἔτρεχε καὶ κόχλαζε τὸ μαῦρο αἷμα μὲς στὰ σπλάχνα του ὀργισμένος πέταξε τὸ ἔλατο στὴ γῆ, καὶ πῆρε δρόμο
κι ἔτρεχε ὅπου τὰ βήματά του τὸν φέρναν.
- 1265 Κι ὅπως ὄρμᾶ ὁ ταῦρος ἀπὸ μύγα τσιμπημένος
κι ἀφήνει πίσω του λιβάδια καὶ βάλτους κι οὔτε νοιάζεται
γιὰ τοὺς βοῖδοβοσκούς οὔτε γιὰ τὸ κοπάδι, μόν' ἄλλοτε
τρέχει ἀσταμάτητα, ἄλλοτε στέκει καὶ τεντώνοντας τὸν πλατὺ του
σβέρκο ἀφήνει μυκηθμούς, χτυπημένος ἀπὸ τὸ φοβερὸ κεντρὶ
τοῦ οἴστρου·
- 1270 ἔτσι κι αὐτὸς μέσα στὴν τρέλα του, ἄλλοτε τὰ εὐκίνητα πόδια του
ἀδιάκοπα κινούσε, κι ἄλλοτε σταματώντας ἀπὸ τὴν κούραση
κραυγὴ μεγάλη ἄφηνε δυνατά, ὅσο πιὸ μακριὰ καὶ καθαρὰ μπορούσε.
Ἐν τῷ μεταξὺ ἀπ' τὶς ψηλότερες βουνοκορφὲς πρόβαλε τ' ἄστρο
τῆς ἀυγῆς καὶ σηκώθηκε ἀέρας. Γρήγορα ὁ Τίφυς πρόσταξε νὰ μποῦν
- 1275 μέσα στὸ πλοῖο, γιὰ νὰ ἐπωφεληθοῦν ἀπὸ τὸν ἄνεμο.
Κι ἐκεῖνοι ἀμέσως γεμάτοι ὄρμη ἀνέβηκαν, καὶ τοῦ πλοίου
σήκωσαν τὶς ἄγκυρες κι ἔλυσαν τὶς πρυμάτσες.
Καὶ τὸ πανὶ φούσκωνε ἀπ' τὸν ἄνεμο στὴ μέση καὶ μακριὰ ἀπ' τὴν
ἀκτὴ ταξίδευαν μὲ χαρούμενη διάθεση στοῦ Ποσειδίου τ' ἀκρωτήρι.
- 1280 Ὅταν ἡ λαμπερὴ Αὐγὴ στὸν οὐρανὸ ἀρχίζει νὰ χαράζει
ἀπὸ τὴν ἄκρη τοῦ ὀρίζοντα ἀνατέλλοντας καὶ οἱ δρόμοι προβάλλουν

- καὶ πεδία δροσόεντα φαεινῇ λάμπεται αἴγλη,
 τῆμος τούς γ' ἐνόησαν αἰδρεῖησι λιπόντες.
 Ἐν δέ σφιν κρατερόν νεῖκος πέσεν, ἐν δὲ κολῳός
- 1285 ἄσπετος, εἰ τὸν ἄριστον ἀποπρολιπόντες ἔβησαν
 σφωιτέρων ἐτάρων. Ὁ δ' ἀμηχανήσιν ἀτυχθεῖς
 οὐδέ τι τοῖον ἔπος μετεφώνεεν οὐδέ τι τοῖον
 Αἰσονίδης, ἀλλ' ἦστο βαρεῖη νειόθεν ἄτη
 θυμὸν ἔδων. Τελαμῶνα δ' ἔλεν χόλος, ὧδέ τ' ἔειπεν·
- 1290 “ Ἦσ' αὐτως εὐκηλος, ἐπεὶ νύ τοι ἄρμενον ἦεν
 Ἡρακλῆα λιπεῖν· σέο δ' ἔκτοθι μῆτις ὄρωρεν,
 ὄφρα τὸ κείνου κῦδος ἂν Ἑλλάδα μὴ σε καλύψῃ,
 αἶ κε θεοὶ δώωσιν ὑπότροπον οἴκαδε νόστον.
 Ἄλλὰ τί μύθων ἦδος; Ἐπεὶ καὶ νόσφιν ἐταίρων
- 1295 εἶμι τεῶν οἱ τόνδε δόλον συνετεκτῆναντο.”
 Ἦ καὶ ἐς Ἀγνιάδην Τίφυν θόρε· τῷ δέ οἱ ὄσσε
 ἄστλιγγες μαλεροῖο πυρὸς ὧς ἰνδάλλοντο.
 Καὶ νύ κεν ἄψ ὀπίσσω Μυσῶν ἐπὶ γαῖαν ἵκοντο
 λαῖτμα βησάμενοι ἀνέμου τ' ἄλληκτον ἰωήν,
- 1300 εἰ μὴ Θρηκίσιον δῦω νῆες Βορέας
 Αἰακίδην χαλεποῖσιν ἐρητύεσκον ἔπεσσι,
 σχέτλιοι· ἦ τέ σφιν στυγερὴ τίσις ἔπλετ' ὀπίσσω
 χερσὶν ὑφ' Ἡρακλῆος, ὃ μιν δίζεσθαι ἔρυνκον.
 Ἄθλων γὰρ Πελῖας δεδουπότος ἄψ ἀνίοντας
- 1305 Τήνω ἐν ἀμφιρῦτῃ πέφνην καὶ ἀμήσατο γαῖαν
 ἀμφ' αὐτοῖς στήλας τε δῦω καθύπερθεν ἔτευξεν,
 ὧν ἐτέρη, θάμβος περιώσιον ἀνδράσι λεύσσειν,
 κίννται ἠχήμενος ὑπὸ πνοιῇ Βορέας.
 Καὶ τὰ μὲν ὧς ἤμελλε μετὰ χρόνον ἐκτελέεσθαι.
- 1310 Τοῖσιν δὲ Γλαῦκος βρυχίης ἀλὸς ἔξεφαάνθη,
 Νηρηῖος θείσιον πολυφράδμων ὑποφήτης·
 ὕψι δὲ λαχνῆέν τε κάρη καὶ στήθε' αἰείρας
 νειόθεν ἐκ λαγόνων, στιβαρῆ ἔπορέξατο χειρὶ

1287 οὐδέ τι ... οὐδέ τι Ω: οὐδέ τοι ... οὐδ' ἔτι E: οὔτε τι ... οὔτε τι Merkel
 Vian ex Herodian. 1.44.5 Lentz, cf. Σ^α: ὄστλιγγες Ω Σ^α Et. Gen. Et. M. s.v.

1297 ἄστλιγγες

- κι οί δροσερές πεδιάδες ἀπ' τὸ λαμπρὸ φῶς φωτίζονται, τότε
κατάλαβαν πὼς κατὰ λάθος ἄφησαν πίσω ἐκείνους τοὺς συντρόφους.
Κι ἀνάμεσά τους ξέσπασε φιλονικία μεγάλη
- 1285 κι ἓνας ἀτέλειωτος καυγᾶς, γιατί ἔφυγαν ἀφήνοντας
τὸν καλύτερο ἀπ' τοὺς συντρόφους. Ἄπ' τὴν ἀμηχανία
παρέλυσε ὁ Αἰσονίδης καὶ δὲν μιλοῦσε καθόλου, μόνο στεκόταν
ἀκίνητος ἀπὸ τὸ μεγάλο τὸ κακὸ πού τοῦ ἴρωγε τὰ σωθικά.
Κι ὁ Τελαμώνας γεμάτος ὀργή μίλησε κι ἔτσι εἶπε:
- 1290 «Κάθισε ἤσυχος τώρα πιά, γιατί ἔτσι ἦταν καλύτερο γιὰ σένα
νὰ ἐγκαταλείψουμε τὸν Ἡρακλῆ· δικό σου εἶναι τὸ σχέδιο,
γιὰ νὰ μὴν καλύψει ἡ δόξα του στήν Ἑλλάδα τὴ δική σου,
ἂν οἱ θεοὶ δώσουν πίσω στήν πατρίδα νὰ γυρίσουμε.
Μὰ τί ὠφελοῦν τὰ λόγια; Θὰ πάω ἐκεῖ πέρα μοναχός,
- 1295 παρὰ τὴ θέληση τῶν συντρόφων σου πού εἶναι συνένοχοι στὸ δόλο».
Εἶπε κι ἔτρεξε νὰ βρεῖ τὸν Ἀγνιάδη Τίφω κι αὐτοῦ τὰ μάτια
σπινθηροβόλαγαν σὰν τὶς ἐλικσοειδεῖς φλόγες τῆς δυνατῆς φωτιάς.
Καὶ θὰ γύριζαν πίσω πρὸς τὴ χώρα τῶν Μυσῶν
ἐνάντια στὰ κύματα καὶ στοὺς ἀσταμάτητους ἀνέμους
- 1300 ἂν τοῦ Βοριᾶ τοῦ Θρακικοῦ οἱ δυὸ γιοὶ
τὸν Αἰακίδη δὲν συγκρατοῦσαν μὲ σκληρὰ λόγια, οἱ δυστυχεῖς·
γιατί ἀργότερα τιμωρία σκληρὴ τοὺς ἔμελλε ἀπ' τοῦ Ἡρακλῆ
τὰ χέρια, ἀφοῦ ἐμπόδιο στάθηκαν νὰ πᾶνε νὰ τὸν βροῦνε.
Ὅταν γυρίζαν πίσω ἀπ' τοὺς ἀγῶνες γιὰ τὸν Πελία πού πέθανε,
- 1305 τοὺς σκότωσε στήν Τῆνο τὴ θαλασσόβρεχτη·
τοὺς ἔθαψε στὴ γῆ καὶ πάνω στὸν τύμβο τους ἔστησε δύο στῆλες
πού ἢ μὰ ἦταν θαῦμα ἐντυπωσιακὸ στὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων
κι ἀπὸ τὸ φύσημα τοῦ βοεροῦ Βοριᾶ σειόταν.
Μὰ αὐτὰ ἐπρόκειτο νὰ γίνουνε ὕστερα ἀπὸ πολὺ καιρὸ.
- 1310 Καὶ σ' αὐτοὺς ἀπ' τὰ βάρη τῆς θάλασσας ἐμφανίσθηκε ὁ Γλαῦκος,
ὁ πάνσοφος προφήτης τοῦ θεϊκοῦ Νηρέα·
ἀναδύθηκε σηκώνοντας ψηλὰ τὸ τριχωτὸ κεφάλι καὶ τὰ στήθη
μέχρι τὰ λαγόνια, καὶ μὲ τὸ στιβαρὸ του χέρι ἔπιασε

- νηίου ὀλκαίοιο, καὶ ἴαχεν ἐσσυμένοισι
 1315 “Τίπτε παρὲκ μεγάλοιο Διὸς μενεαίνετε βουλήν
 Αἰήτεω πολίεθρον ἄγειν θρασὺν Ἡρακλῆα;
 Ἄργεῖ οἱ μοῖρ’ ἐστὶν ἀτασθάλω Εὐρουσθῆι
 ἐκπλήσαι μογέοντα δυώδεκα πάντας ἀέθλους,
 ναίειν δ’ ἀθανάτοισι συνέστιον, εἴ κ’ ἔτι παύρους
 1320 ἐξανύσῃ· τῷ μὴ τι ποθὴ κείνοιο πελέσθω.
 Αὐτῶς δ’ αὖ Πολύφημον ἐπὶ προχοῆσι Κίοιο
 πέπρωται Μυσοῖσι περικλεῆς ἄστν καμόντα
 μοῖραν ἀναπλήσειν Χαλύβων ἐν ἀπείροσι γαίῃ.
 Αὐτὰρ ὕλαν φιλότῃ θεὰ ποιήσατο Νύμφη
 1325 ὄν πόσιν, οἷό περ οὐνεκ’ ἀποπλαγχθέντες ἔλειφθεν”.
 Ἦ καὶ κῦμ’ ἀλίσστον ἐφέσσατο νειόθι δῦψας·
 ἀμφὶ δέ οἱ δίνῃσι κυκώμενον ἄφρην ὕδωρ
 πορφύρεον, κοίλης δὲ δι᾽ ἄλως ἔκλυσε νῆα.
 Γήθησαν δ’ ἥρωες· ὁ δ’ ἐσσυμένως ἐβεβήκει
 1330 Αἰακίδης Τελαμῶν ἐς Ἴησονα, χεῖρα δὲ χειρὶ
 ἄκρην ἀμφιβαλὼν προσπτύξατο φώνησέν τε·
 “Αἰσονίδη, μὴ μοί τι χολώσεται, ἀφραδίῃσιν
 εἴ τί περ ἀασάμην· πέρι γάρ μ’ ἄχος ἦκεν ἐνισπεῖν
 μῦθον ὑπερφιάλόν τε καὶ ἄσχετον. Ἄλλ’ ἀνέμοισι
 1335 δώομεν ἀμπλακίην, ὥς καὶ πάρος εὐμενέοντες.”
 Τὸν δ’ αὖτ’ Αἰσονος υἱὸς ἐπιφραδέως προσέειπεν·
 “ᾠ πέπον, ἦ μάλα δὴ με κακῶ ἐκνδάσσαο μῦθω,
 φὰς ἐνὶ τοισὶδ’ ἅπασιν ἐνηέος ἀνδρὸς ἀλείτην
 ἔμμεναι. Ἄλλ’ οὐ θῆν τοι ἀδενκέα μῆνιν ἀέξω,
 1340 πρὶν περ ἀνηθείς, ἐπεὶ οὐ περὶ πώεσι μῆλων
 οὐδὲ περὶ κτεάτεσσι χαλεψάμενος μενέηνας,
 ἄλλ’ ἐτάρον περὶ φωτός. Ἔολπα δέ τοι σὲ καὶ ἄλλω
 ἀμφ’ ἐμεῦ, εἰ τοιόνδε πέλοι ποτέ, δηρίσασθαι.”
 Ἦ ῥα καί, ἀρθμηθέντες ὄπη πάρος, ἐδριόωντο.

1328 κοίλης Campbell: κοίλην Ω 1333 πέρι SE: περὶ LAG: ἐπὶ Fränkel ἦκεν LSGE: εἶλεν
 L²⁰ A 1342 δέ τοι LA²⁰w: δέ τι AD: δ’ ἔτι E: δέ τῶς Lloyd-Jones

τῆς πρύμνης τὸ κοράκι καὶ βροντοφώναξε σ' αὐτοὺς ποὺ βρισκονταν
σὲ σύγχυση:

- 1315 «Πατὶ ζητᾶτε, ἐνάντια στὴ θέληση τοῦ Δία τοῦ μεγάλου,
τὸν θαρραλέο Ἡρακλῆ νὰ φέρετε μαζί σας στὴν πόλη τοῦ Αἰήτη;
Σ' αὐτὸν εἶναι ἀπ' τὴ μοῖρα του γραμμένο στὸ Ἄργος γιὰ τὸν ἄδικο
Εὐρυσθέα νὰ τελειώσει μὲ κόπους ὅλους τοὺς ἄθλους καὶ τοὺς δώδεκα,
1320 καὶ ἀργότερα ὁμοτραπέζος μὲ τοὺς θεοὺς νὰ κατοικεῖ, ἂν φέρει σὲ πέρασ
λίγα ἀκόμη ποὺ τοῦ ἔμειναν· ἔτσι μὴν ἔχετε γι' αὐτὸν καμία
στενοχώρια.

Τὸ ἴδιο καὶ στὸν Πολύφημο ἡ μοῖρα ἐπιφυλάσσει, στίς ἐκβολές τοῦ Κίου
νὰ ἰδρῦσει πόλη ἐνδοξη γιὰ τοὺς Μυσοὺς καὶ νὰ πεθάνει
στὴν ἀπέραντη χώρα τῶν Χαλύβων.

- 1325 Τὸν Ἔγλα, ὅμως, μιὰ θεϊκὴ Νεραίδα ἀπὸ ἔρωτα ἄντρα της
τὸν ἔκανε, γιὰ χάρη τοῦ ὁποίου ἐκεῖνοι οἱ δυὸ πλανήθηκαν
καὶ ἔμειναν ἐκεῖ πίσω».

Ἔτσι εἶπε, καὶ βουτώντας στὸ ἀκάματο κύμα χάθηκε
στῆς θάλασσας τὰ βᾶθη· καὶ γύρω του ἄφρισε τὸ μαῦρο νερὸ
μὲ δυνατοὺς στροβίλους
καὶ ἡ φουσκωμένη θάλασσα κατέκλυσε τὸ καράβι.

- 1330 Οἱ ἥρωες ἐχάρηκαν καὶ ὁ Αἰακίδης Τελαμώνας
πῆγε στὸν Ἰάσονα μὲ σπουδὴ καὶ τοῦ ἔπιασε τὸ χέρι,
τὸν ἀγκάλιασε καὶ αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ ἔπε:

«Πὲ τοῦ Αἴσονα, μὴ μοῦ κρατᾶς κακία, ἂν μέσα στὴν ἀνοησία μου
σὲ πλήγωσα σὲ κάτι, γιὰτὶ μεγάλος πόνος μὲ κατέλαβε
νὰ πῶ λόγια ἀλαζονικὰ καὶ ἀσυγκράτητα· μὰ τὸ σφάλμα μου
1335 ἄς τὸ πάρουν οἱ ἄνεμοι καὶ φίλοι ἄς γίνουμε, ὅπως πρῶτα».

Τότε ὁ γιὸς τοῦ Αἴσονα φρόνιμα τ' ἀπαντᾷ:

- «Φίλε μου, πράγματι σὺ μοῦ ἀπηύθυνες μιὰ οἰκτρὴ κατηγορία
λέγοντας ἐδῶ μπροστὰ σὲ ὅλους πῶς ἄδικα φέρθηκα σὲ ἄνδρα
εὐγενικό· μὰ ἐγὼ βέβαια δὲν σοῦ κρατῶ πικρὴ κακία,
1340 ἂν καὶ πιὸ πρὶν μὲ πλήγωσες· γιὰτὶ δὲν ἐξοργίστηκες
γιὰ κοπάδια προβάτων οὔτε γιὰ κτήματα,
ἀλλὰ γιὰ ἓνα σύντροφό μας· ἐλπίζω βέβαια πῶς ἔτσι θὰ τσακωνόσουν
γιὰ μένα μὲ ἄλλο ἄνδρα, ἂν κάποτε γινότανε τὸ ἴδιο».

Ἔτσι εἶπε καὶ κάθισαν ἐνωμένοι ὅπως καὶ πρῶτα.

- 1345 Τὼ δὲ Διὸς βουλήσιν, ὁ μὲν Μυσοῖσι βαλέσθαι
 μέλλεν ἐπάννυμον ἄστν πολισσάμενος ποταμοῖο
 Εἰλατίδης Πολύφημος, ὁ δ' Εὐρυσθηῆος ἀέθλους
 αὐτίς ἰὼν πονέεσθαι. Ἐπηπείλησε δὲ γαῖαν
 Μυσίδ' ἀναστήσειν αὐτοσχεδόν, ὅπποτε μὴ οἱ
 1350 ἢ ζωοῦ εὐροῖεν Ὑλα μόρον ἢ ἐθανόντος.
 Τοῖο δὲ ῥύσι' ὄπασσαν ἀποκρίναντες ἀρίστους
 υἱέας ἐκ δήμοιο, καὶ ὄρκια ποιήσαντο
 μὴ ποτε μαστεύοντες ἀπολλήξειν καμάτοιο.
 Τούνεκεν εἰσέτι νῦν περ Ὑλαν ἐρέουσι Κιανοί,
 1355 κοῦρον Θειοδάμαντος, ἐνκτιμένης τε μέλονται
 Τρηχῖνος· δὴ γάρ ῥα κατανόθι νάσσατο παῖδας
 οὓς οἱ ῥύσια κεῖθεν ἐπιπροέηκαν ἄγεσθαι.
 Νηῦν δὲ πανημερίην ἄνεμος φέρε νυκτί τε πάση
 λάβρος ἐπιπνείων· ἀτὰρ οὐδ' ἐπὶ τυτθὸν ἄητο
 1360 ἠοῦς τελλομένης. Οἱ δὲ χθονὸς εἰσανέχουσαν
 ἀκτὴν ἐκ κόλποιο μάλ' εὐρείην εἰσιδέσθαι
 φρασσάμενοι κώπησιν ἄμ' ἠελίῳ ἐπέκελσαν.

1361 εὐρείην Campbell: εὐρεῖαν Ω: εὐρεῖάν γ' SE

- 1345 Οἱ ἄλλοι δυὸ ἔμελλαν μὲ τῆ θέληση τοῦ Δία, ὁ ἓνας,
 ὁ Πολύφημος ὁ Ἑλατίδης, νὰ κτίσει στοὺς Μυσοὺς
 πόλη πού θὰ εἶχε τὸ ὄνομα τοῦ ποταμοῦ (Κίου),
 κι ὁ ἄλλος, ὁ Ἑρακλῆς, ἐπιστρέφοντας μὲ τοῦ Εὐρυσθέα πάλι
 τοὺς ἄθλους νὰ καταπιάνεται· κι ἀπειλῆσε νὰ καταστρέψει
 ὀλοσχερῶς τὴ χώρα τῶν Μυσῶν, ἂν δὲν ἔβρισκαν
 1350 τοῦ Ὑλα, εἴτε ζωντανοῦ, εἴτε καὶ νεκροῦ τὸ πεπρωμένο.
 Σ' αὐτὸν ὁμήρους ἔδωσαν διαλέγοντας τοὺς καλύτερους
 νέους ἀπὸ τὴ χώρα καὶ δώσανε ὄρκο
 ποτὲ νὰ μὴ σταματήσουν ἀπ' τὴν κούραση αὐτὸν νὰ ἀναζητᾶνε.
 Π' αὐτὸ καὶ τώρα οἱ Κιανοὶ ἀκόμη ψάχνουνε
 1355 γιὰ τὸν Ὑλα, τὸ γιὸ τοῦ Θειοδάμαντα καὶ ἐνδιαφέρον
 δείχνουνε γιὰ τὴν καλόκτιστη Τραχίνα· γιὰτὶ αὐτὸς
 ἐκεῖ ἐγκατέστησε τὰ παιδιὰ τους, πού οἱ ἴδιοι τοῦ παρέδωσαν
 νὰ τὰ πάρει γιὰ ὁμήρους.
 Κι ὅλη τὴ μέρα κι ὅλη τὴ νύχτα ὁ ἄνεμος πνέοντας μὲ ὀρμὴ
 τὸ πλοῖο ἔσπρωχνε· μὰ ὅταν ἀνέτειλε ἡ αὐγὴ
 1360 δὲν φύσαγε καθόλου. Κι ἐκεῖνοι σὰν εἶδαν νὰ φαίνεται
 μιὰ παραλία εὐρύχωρη πού προεξεῖχε ἀπὸ τὸν κόλπο
 φτάσαν ἐκεῖ μὲ τὰ κουπιά, ὅταν πιά βγῆκε ὁ ἥλιος.

ΣΧΟΛΙΑ

I. στ. 1-22: Προοίμιο. Ἐπίκληση Φοίβου καὶ Μουσῶν

1-4: Σὲ ἀντίθεση μὲ τὴ συνήθη ἐπικὴ πρακτικὴ (Ὅμηρος-Ἡσίοδος), σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ἐμπνεύστριες τῆς ποιητικῆς δημιουργίας εἶναι οἱ Μοῦσες, τὸ προοίμιο τῶν Ἀργοναυτικῶν ἀρχίζει μὲ τὴν ἐπίκληση στὸν Μουσαγέτη Ἀπόλλωνα, τὸ θεὸ τῆς ποίησης, ἀλλὰ καὶ τῆς μαντικῆς, ἐπειδὴ ὁ χρησμός του συνδέεται ἄρρηκτα μὲ τὴν Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία. Στὶς Μοῦσες θὰ ἀπευθυνθεῖ καὶ ὁ Ἀπολλώνιος στὸ στ. 22, δηλ. στὸ τέλος τῆς εἰσαγωγῆς του στὸ ποίημα, καὶ μάλιστα λίγο πρὶν ἐκθέσει τὸν κατάλογο τῶν Ἀργοναυτῶν. Σημειωτέον ὅτι στὰ προοίμια τοῦ Γ' καὶ τοῦ Δ' Βιβλίου θὰ ἐπικαλεσθεῖ καὶ πάλι τὶς Μοῦσες: πρῶτα τὴν Ἑρατώ, στὴν ἀρχὴ τοῦ τρίτου Βιβλίου, προκειμένου νὰ τοῦ ἐξηγήσει, πῶς ὁ Ἰάσωνας κατάφερε νὰ πάρει τὸ χρυσόμαλλο δέρας ἐκμεταλλεζόμενος τὸν ἔρωτα τῆς Μήδειας, καὶ ἔπειτα θὰ ἐπικαλεσθεῖ ἀνώνυμα τὴ Μοῦσα τῆς ἐπικῆς ποίησης, στὸ προοίμιο τοῦ τελευταίου Βιβλίου, γιὰ νὰ τὸν βοηθήσει νὰ διηγηθεῖ, ἂν ἡ κόρη τοῦ Αἰήτη ἔφυγε ἀπὸ τὴν Κολχίδα, ὠθούμενη ἀπὸ ἔρωτα ἢ ἀπὸ φόβο. Ἐφόσον ὁ Ἀπολλώνιος τοποθετεῖ στὴν ἀρχὴ τοῦ τρίτου καὶ τέταρτου Βιβλίου νέα προοίμια, θὰ μπορούσε νὰ ἰσχυρισθεῖ κανεὶς ὅτι μὲ τοὺς στίχους A 1-4 μᾶς εἰσάγει στὰ δύο πρῶτα βιβλία τοῦ ἔπους. Πιθανότερο ὅμως φαίνεται ὅτι οἱ τέσσερις ἐναρκτήριοι στίχοι ἀποτελοῦν ἓνα γενικὸ προοίμιο ὁλόκληρου τοῦ ἔπους, ὅπου μὲ συντομία ἀναφέρεται ὁ βασικὸς καὶ κεντρικὸς σκοπὸς τῆς ἀργοναυτικῆς ἐκστρατείας: *χρύσειον*

μετά κῶας ἐύζυγον ἤλασαν Ἀργώ. Ὡς ειδικότερη εἰσαγωγή στὰ Βιβλία Α' καὶ Β' θὰ μπορούσαμε νὰ θεωρήσουμε τοὺς στίχους Α 20-22, πού ἀναφέρονται στὴν ἐπίκληση πρὸς τὶς Μοῦσες, προκειμένου νὰ βοηθήσουν τὸν ποιητὴ στὴν ἀπόπειρά του νὰ ἀφηγηθεῖ ὅσα ἔχουν σχέση με τὴ γενιὰ τῶν Ἀργοναυτῶν καὶ τὴ θαλασσινὴ τους περιπλάνηση. Πὰ τὴ δομὴ καὶ λειτουργία τοῦ προομίου βλ. ἐνδεικτικὰ Collins (1967) 1-31, Fränkel (1968) 33 κ.έ., Goldhill (1991) 286-300, Claus (1993) 14-25, DeForest (1994) 37-46, Glei (1996) 147, σημ. 1 με βιβλιογραφία, Albis (1996) 6-11 καὶ 17-20.

1. ἀρχόμενος σέο: πρβλ. Ὅμηρ. Ὑμνος 32 (*Εἰς Σελήνην*) στ. 18 κ.έ.: σέο δ' ἀρχόμενος κλέα φωτῶν / ἄσομαι ἡμιθέων ... Πρβλ. ἐπίσης Ἰλιάς, I 97: σέο δ' ἄρξομαι. Βλ. τέλος καὶ Ἀράτου *Φαινόμ.* 1: Ἐκ Διὸς ἀρχόμεσθα. Τὴν ἐπιλογή τοῦ ρήματος *ἄρχομαι* ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο, τὸ ὁποῖο προσιδιάζει περισσότερο στὴν ὕμνολογικὴ παράδοση σχολιάζει ἐμπεριστατωμένα ὁ Claus (1993) 16. Πρβλ. ἐπίσης καὶ Albis (1996) 25-26.

κλέα φωτῶν: πρβλ. Ἰλιάς, I 189: κλέα ἀνδρῶν. Ἡ ἔκφραση αὐτὴ ἐπιδιώκει σαφῶς τὴν ἄμεση σύνδεση με τὸ παραδοσιακὸ μοτίβο τῆς ἐπικῆς ποίησης, δηλ. τὴν ἐξύμνηση τῶν κατορθωμάτων ἐνδόξων ἀνδρῶν, ὡστόσο εἶναι γνωστὸ ὅτι δὲν ἀποτελεῖ κυρίαρχο χαρακτηριστικὸ τοῦ ἄλεξανδρινοῦ ἔπους τοῦ Ἀπολλωνίου. Ἄς σημειωθεῖ ὅμως ὅτι στὸ Γ' καὶ Δ' Βιβλίο νέο θέμα ἀποτελεῖ πλέον ἡ καθοριστικὴ παρέμβαση τῆς Μήδειας γιὰ τὴν ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ τῆς Ἀργοναυτικῆς ἐκστρατείας, δηλ. τὰ «κλέα γυναικῶν», ὅπως σωστὰ ἐπεσήμανε ἡ Natzel (1992) 207 κ.έ. Πρβλ. καὶ Glei (1996) 147, σημ. 2.

2-3. διὰ πέτρας Κυανέας: Ἰδιαίτερα δύσκολο σημεῖο στὸ ταξίδι τῶν Ἀργοναυτῶν ἀποτελοῦν οἱ Συμπληγάδες Πέτρες, πού βρισκόντουσαν στὴν εἴσοδο τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἡ ἐντυπωσιακὴ διάβασή τους περιγράφεται με ἐνάργεια στὸ Β' Βιβλίο, στ. 531 κ.έ.: πρβλ. γι' αὐτὸ Fränkel (1968) 201 κ.έ., καὶ κυρίως Rostropowicz (1990) 121 κ.έ. Πὰ τὶς διάφορες ψυχχαναλυτικὲς ἐρμηνεῖες καὶ τοὺς συμβολισμοὺς πού ὑποκρύπτονται στὸ πέρασμα τῶν Συμπληγάδων βλ. Glei (1996) 164, σημ. 36 με τὴ σχετικὴ βιβλιογραφία.

3. ἐφημοσύνη Πελίας: Ὁ Πελίας, γιὸς τῆς Τυρῶς καὶ τοῦ Ποσειδῶνα, εἶναι ἑτεροθαλῆς ἀδελφὸς τοῦ πατέρα τοῦ Ἰάσονα Αἴσονα, στὸν ὁποῖο

άνηκε δικαιωματικά ἡ ἐξουσία τῆς Ἰωλκοῦ. Θυσιάζοντας μία μέρα ὁ Πελίας πρὸς τιμὴ τοῦ Ποσειδώνα βλέπει τὸν Ἰάσονα νὰ πλησιάζει μὲ τὸ ἓνα πόδι γυμνό, καθὼς εἶχε χάσει τὸ ἓνα σανδάλι του διασχίζοντας τὸν χείμαρρο Ἄναυρο. Τῇ στιγμῇ ἐκείνη θυμήθηκε τὸ χρησμὸ πού τοῦ εἶχε δοθεῖ ἀπὸ τὸ μαντεῖο τῶν Δελφῶν, νὰ μὴ δεῖξει ἐμπιστοσύνη σὲ μονοσάνδαλο ἄνθρωπο· ἔτσι, γιὰ νὰ ἀπαλλαγεῖ ὀριστικά ἀπὸ τὸν ἀνιψιὸ του, σκέφτηκε νὰ τὸν στείλει νὰ τοῦ φέρει τὸ χρυσόμαλλο δέρας ἀπὸ τὴν Κολχίδα. Πρβλ. καὶ Levin (1971) 13 κ.έ.

4. χρύσειον μετὰ κῶας: πρβλ. Θεόκρ. 13.16. Πρόκειται γιὰ τὸ δέσμα τοῦ θαυματουργοῦ ἐκείνου χρυσόμαλλου κριαριοῦ, πάνω στῆ ράχη τοῦ ὁποίου ὁ Φρίξος καὶ ἡ Ἑλλη ἔφυγαν ἀπὸ τὸν Ὀρχομενὸ καὶ πέταξαν πρὸς τὴν Ἀνατολή, γιὰ νὰ σωθοῦν ἀπὸ τὸν πατέρα τους Ἀθάμαντα. Ὁ τελευταῖος, μετὰ ἀπὸ μηχανορραφίες τῆς δεύτερης γυναίκας του Ἰνώς, ἤθελε νὰ θυσιάσει τὰ δύο παιδιά του στὸν Δία. Ἡ Ἰνώ, ἀπὸ μίσος γιὰ τὰ παιδιά τῆς πρώτης γυναίκας τοῦ Ἀθάμαντα, ἔπεισε τὶς γυναῖκες τοῦ Ὀρχομενοῦ νὰ φρύξουν τὸ σιτάρι πὸν φύλαγαν γιὰ σπόρο, μὲ ἀποτέλεσμα ἡ χώρα νὰ βασανισθεῖ ἀπὸ ἀφορία. Ἡ ἴδια ἔπεισε τοὺς πρέσβεις πὸν ἔστειλε ὁ Ἀθάμαντας στοὺς Δελφούς νὰ φέρουν ψευδῆ χρησμὸ, ὅτι τάχα ἔπρεπε νὰ θυσιαστοῦν τὰ δύο παιδιά του. Ὁ Δίας ὅμως τοὺς ἔστειλε τὸ φτερωτὸ κριάρι γιὰ νὰ τὰ σώσει (κατ' ἄλλους τὸ κριάρι στέλνει ἡ μητέρα τους Νεφέλη). Καθ' ὁδὸν ἡ Ἑλλη ἔπεσε στῆ θάλασσα καὶ πνίγηκε (βλ. Ἑλλάσποντος), ἐνῶ ὁ ἀδελφός της φτάνει σῶος στὴν Κολχίδα. Ἐκεῖ, μετὰ ἀπὸ συμβουλὴ τοῦ Ἑρμῆ, θυσίασε τὸ κριάρι στὸν Δία καὶ τὸ δέσμα του τὸ χάρισε στὸν Αἰήτη, ὁ ὁποῖος τὸ κρέμασε σὲ μία βαλανιδιά μέσα στὸ ἱερὸ ἄλσος τοῦ θεοῦ Ἄρη, ὅπου τὸ φύλαγε ἓνας ἀκοίμητος δράκοντας. Ὁ Φρίξος νυμφεύθηκε τὴ μεγαλύτερη κόρη τοῦ Αἰήτη Χαλκιόπη, μὲ τὴν ὁποία ἀπέκτησε τέσσερα παιδιά (βλ. Ἀργ. Β 1140-1156).

Ὁ Πελίας ζητάει ἀπὸ τὸν Ἰάσονα νὰ φέρει πίσω στὴν Ἑλλάδα τὸ χρυσόμαλλο δέσμα τοῦ κριοῦ, γιὰτὶ ὁ Δίας εἶχε ὀργισθεῖ ἐναντίον ὀλόκληρου τοῦ γένους τῶν Αἰολιδῶν, λόγω τῆς ἀδικίας τοῦ Ἀθάμαντα πρὸς τὸν γιό του Φρίξο. Ἄς σημειωθεῖ ὅτι ὁ Αἰολος, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἀθάμαντα, εἶχε γιὸ καὶ τὸν Κρηθέα, πατέρα τοῦ Αἴσονα καὶ πατριὸ τοῦ Πελίας. Σ' αὐτὴ τὴν ὀργὴ τοῦ Δία ἐναντίον τῶν Αἰολιδῶν ἐντόπισε μάλιστα σὲ μία πρόσφατη, ἐνδιαφέρουσα μελέτη τοῦ ὁ Dräger (2001) τὸ κυρίαρχο μοτίβο τῆς ἀφηγηματικῆς

ένότητας ολόκληρου του έπους των *Αργοναυτικῶν*. Κατά την άποψή του, όπως στην *Ίλιάδα* την όλη δράση καθορίζει ή όργή του Άχιλλέα που ύποστηρίζεται από την Θέτιδα και τον Δία, έτσι και στο έπος του Άπολλωνίου αυτή τή λειτουργία αναλαμβάνει ή όργή του Δία, του ύψιστου προστάτη των θεσμίων, λόγω τής μη τήρησης των ταφικῶν έθίμων για τον Αϊολίδη Φρίξο (πρβλ. *Άργ.* Γ 200-209 και Δ 480 κ.έ.). Αντίθετη γνώμη έχει ό Pietsch (1999), ό όποιος ύποστηρίζει ότι μπορεί ό Πελίας νά αναφέρεται στην όργή του Δία για τους Αϊολίδες, στην πραγματικότητα όμως χρησιμοποιεί τό λόγο αυτό ως πρόφαση για νά διώξει μακριά από τήν Ίωλοκό τό μονοσάνδαλο Ίάσονα, σύμφωνα πάντα με τό χρησμό του Άπόλλωνα. Πρβλ. σχετικά και Gleit (1996) XXII, σημ. 28 καθώς και 168, σημ. 70.

εύζυγον Άργώ: τό καλά συναρμολογημένο, τό στέρεο πλοίο. Ή Άργώ πήρε τό όνομά της είτε από τον κατασκευαστή της Άργο, είτε από τό επίθετο *άργός* που σημαίνει «γρήγορος», αλλά και «λαμπρός» για τήν έτυμολογία τής λέξης βλ. και Radermacher (1968) 192. Ό Άργος, που σύμφωνα με τήν παράδοση θεωρείται ό ναυπηγός του πλοίου (πρβλ. μεταξύ άλλων: Σχόλια στον Άπολλ. Ρόδ., *Άργ.* Α 1-4e. Wendel, αλλά και παρακ. *Άργ.* Α 19), είναι γιός του Άρέστορα (βλ. *Άργ.* Α 112, 325) και μερικές φορές συγγέεται με τον όμώνυμο γιό του Φρίξου (βλ. Φερεκύδης, FGrHist 3 F 106). Πά τον Άπολλώνιο, καθώς και για τους Έλληνες λογοτεχνικούς του προδρόμους, ή Άργώ ήταν τό καλύτερο και πιό φημισμένο πλοίο (πρβλ. τό όμηρικό: *Άργώ πασιμέλουσα*, *Όδ.* μ 70), αλλά όχι τό πρώτο. Πά τό ζήτημα αυτό βλ. παρακάτω σχ. στους στ. 113-114 και τό έμπεριστατωμένο άρθρο του Jackson (1997a) 249-257. Πρβλ. τέλος και Dräger (1999) 419-422.

5. φάτιν: Ό Πελίας είχε συμβουλευτεί κάποτε τό μαντείο των Δελφών και ό χρησμός που του είχε δοθεί ήταν νά μη δείξει έμπιστοσύνη σέ άνθρωπο μονοσάνδαλο (στ. 7 *οιοπέδιλον*). Όταν ό Ίάσονας έμφανίζεται μπροστά του φορώντας ένα μόνο σανδάλι, θυμήθηκε τό χρησμό (στ. 15 *εφράσσατο*) και τον στέλνει στην Κολχίδα για νά φέρει τό χρυσόμαλλο δέρας, ύπολογίζοντας πως δέν θα έπιστρέψει ποτέ από τήν άποστολή αυτή (στ. 17 *νόστον όλέσση*).

7. δημόθεν: Μέσα από τό λαό. Βλ. Vian (1974) 50, σημ. 3: «d'un homme de son peuple». Ό ίδιος παραπέμπει για τή χρήση αυτής τής λέξης στον Όμηρο,

τ 197 (με μία έννοια λίγο διαφορετική) και στον Καλλίμαχο, άπ. 93.15 Pf., ενώ θεωρεί ότι έδω ό Άπολλώνιος άκολουθει τον Πίνδαρο, *Πυθ.* 4.78: *ξείνος αϊτ' ών άστός*. Πρβλ. έπίσης Εύσταθ. *Παρεκβ. εις Όδ.* τ 197, 2. 1861.44: *δημοσία*, καθώς και Σχόλια στα Άργ. A 7 Wendel: *έκ του δήμου*.

οϊοπέδιλον: μονοσάνδαλο. Ό Ίάσοντας χάνει τό ένα του σανδάλι στην προσπάθειά του νά περάσει τό ρεϋμα του όρμητικού χείμαρρου Άναυρου, μεταφέροντας στους ώμους του την θεά Ήρα μεταμορφωμένη σε γριά, πού τον παρεκάλεσε νά την περάσει στην άπέναντι όχθη (βλ. Άργ. Γ 66-73). Ή πράξη του αυτή στάθηκε ή άφορμή τής άπεριορίστης εύνοιας τής μεγίστης τών θεών πρός τό πρόσωπό του. Σύμφωνα με τον Glei ή παράξενη έμφάνιση του Ίάσωνα με ένα μόνο σανδάλι άποτελεί παραμυθικό στοιχείο: βλ. σχετικά Glei (1993) και Dräger (1993) 124 κ.έ.

ύπ' έννεσίησι: ή έννεσία (*ένήμη*). Χρησιμοποιείται μόνο στον έπικό τύπο *έννεσίη* (κυρίως στη δοτ. πληθ., βλ. π.χ. Ήλ. E 894, Ήσ. *Θεογ.* 494) και σημαίνει «είσήγηση, προτροπή, ύπόδειξη». Πράγματι, όταν ό Ίάσοντας έπέστρεψε από την Κολχίδα μαζί με τή Μήδεια, θέλησε νά έκδικηθεί τον Πελία είτε γιατί είχε σφετεριστεί τό θρόνο του, είτε έπειδή είχε προκαλέσει τό θάνατο του πατέρα του Αϊσωνα. Ή παράδοση θέλει τή Μήδεια, μετά από προτροπή του Ίάσωνα, νά προκαλεί με τίς μαγεΐες της τό θάνατο του Πελία πείθοντας τίς κόρες του νά τον βράσουν σε ένα καζάνι με την προοπτική ότι δηθεν θά ξαναγιώσει. Πρβλ. Διόδ. 4.51 κ.έ., Πaus. 8.11.2 κ.έ.

8. βάξιν: ή βάξις (*βάζω*), λέξη ποιητική: «φωνή, λόγος», ειδικότερα: «προφητικός, μαντικός λόγος». Ό Πελίας φοβούμενος για την ζωή του, λόγω τής άδικίας εις βάρος του άδελφού του Αϊσωνα, είχε ρωτήσει τό μαντείο τών Δελφών, και είχε λάβει την άπάντηση «νά φοβάται τον μονοσάνδαλο». Κατά συνέπεια, ό χρησμός του Άπόλλωνα ύπήρξε ή ούσιαστική άφορμή τής Άργοναυτικής έκστρατείας, και γι' αυτό τον επικαλείται ό ποιητής στο προοίμίο του (βλ. και παραπ. σχ. στους στ. 1-4).

13. εϊλαπίνης: *εϊλαπίνη*, ή: λαμπρό και έπίσημο συμπόσιο. Ό Άθήναιος (8. 64) σημειώνει: «*τάς θυσίας και τάς λαμπράς παρασκευάς έκάλουν οί παλαιοί εϊλαπίνας*». Την ήμέρα πού έφθασε ό Ίάσοντας στην Ίωλλό, ό

Πελίας θυσίαζε στὸν Ποσειδῶνα καὶ στοὺς ἄλλους θεοὺς, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Πελασγικὴ Ἥρα· ἢ τελευταία τὸ θεώρησε μεγάλη προσβολὴ καὶ ἀποφάσισε νὰ ἐκδικηθεῖ τὸν Πελία. Πὰ τὴ λατρεία τῆς Πελασγικῆς Ἥρας, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν Ἥρα ὡς προστάτιδα τοῦ Ἰάσονα, βλ. τὸ κατατοπιστικὸ σχόλιο τοῦ Vian (1974) 51 σημ. 1.

17. νόστον ὀλέσση: Ὁ Πελίας, βλέποντας ἐνώπιόν του τὸν ἀνιψιό του Ἰάσονα μονοσάνδαλο, θυμήθηκε τὸ χρησμὸ καὶ φοβούμενος, ὅπως προαναφέρθηκε, μήπως χάσει τὸ θρόνο καὶ τὴν ζωὴ του, τὸν στέλνει σὲ ἓνα δύσκολο ταξίδι στὴ Μαύρη Θάλασσα, ἐλπίζοντας πὺς δὲν θὰ γυρίσει πίσω ζωντανός. Στὴν προσπάθειά του, ὅμως, νὰ ἐμποδίσει δῆθεν τὴν πραγματοποίηση τοῦ χρησμοῦ, συμβάλλει στὸ ἀναπόδραστο τέλος του, ἐπειδὴ ὁ Ἰάσωνας θὰ φέρει μαζί του ἀπὸ τὴν Κολχίδα ὄχι μόνο τὸ χρυσόμαλλο δέρας, ἀλλὰ καὶ τὴν αἰτία τοῦ φρικτοῦ του θανάτου, τὴν Μήδεια (πρβλ. τίς ἀναφορὲς σὲ αὐτὸ τὸ ρόλο τῆς κόρης τοῦ Αἰήτη, *Ἀργ.* Γ 1135 κ.έ., Δ 242 κ.έ.). Ὅπως ἐπισημαίνουν καὶ οἱ Gleit (1996) 147 κ.έ., σημ. 6, στὸ πρῶτο Βιβλίον τῶν *Ἀργ.* ὑπάρχει μόνο ἓνας ὑπαινιγμὸς στοὺς νεκρικοὺς ἀγῶνες γιὰ τὸν Πελία (A 1304), χωρὶς νὰ γίνεταί λόγος γιὰ τίς συνθήκες θανάτου του.

18. οἱ πρόσθεν ἔτι κλείουσιν ἀοιδοί: Προβληματικὴ φαίνεται ἐδῶ ἡ συνύπαρξη στὸν ἴδιο στίχο τῶν ἐπιρρημάτων *ἔτι* καὶ *πρόσθεν* πού ἐκ πρώτης ὄψεως ἀντιτίθενται νοηματικὰ μεταξύ τους. Ὡς ἐκ τούτου πρῶτος ὁ R. F. Brunck (ed. Strasbourg 1780) διόρθωσε σὲ ἐπικλείουσιν (πρβλ. καὶ Ὀππιαν. *Κυνηγ.* 3.78 κατὰ τὸν J. Samuelsson, *Ad Apollonium Rhodium adversaria*, Uppsala 1902, σελ. 4). Τὸ μοτίβο, ὅμως, *κλείουσιν ἀοιδοί*, ἀπαντᾷ ἤδη στὸν Ὅμηρο, α 338, καθὼς καὶ στὸν Καλλίμαχο, Ὑμν. 2.18, ἀλλὰ καὶ στὸν ἴδιο τὸν ποιητὴ μας λίγους στίχους παρακάτω, A 59 (βλ. ὅμως σχετικὸ σχόλιο). Ὁ Ἀπολλώνιος ὑπαινίσσεται ἐδῶ, κατὰ πάσα πιθανότητα, προηγούμενα ἔπη μὲ θέμα τὴν ναυπήγηση τῆς Ἀργῶς (π.χ. τὸ ἔπος *Ναυπάκτια* ἢ *Ναυπακτικὰ*, βλ. EGF, Davies, σελ. 145 κ.έ. = PEG, Bernabé, σελ. 123 κ.έ.). Ἡ χρῆση τοῦ ἐνεστώτα στὴ φράση αὐτὴ, ὅπως ἐπισημαίνει ὁ Fränkel (1968) 39, δὲν ἔχει σχέση μὲ τὸν ἱστορικό, ἀλλὰ μὲ τὸ γνωμικὸ ἐνεστώτα, καθὼς ὁ πρῶτος δὲν χρησιμοποιεῖται στὴν ἐπικὴ γλῶσσα. Ἡ προσθήκη τοῦ *ἔτι* δηλώνει στὸ συγκεκριμένο γλωσσικὸ περιβάλλον ὅτι τὸ παλαιὸ ἔπος τῆς κατασκευῆς τῆς Ἀργῶς σωζόταν «ἀκόμη» καὶ ὅτι ἦταν προσιτὸ στοὺς

Ἀλεξανδρινούς ἀναγνώστες τῶν Ἀργοναυτικῶν, οὕτως ὥστε ὁ Ἀπολλώνιος δὲν χρειάζεται νὰ ἐπαναλάβει τὸ περιεχόμενό του.

22. Μοῦσαι ὑποφήτορες ... ᾠοιδῆς: Ἡ ἐρμηνεία τῆς λέξης *ὑποφήτωρ* ἀποτελεῖ γιὰ τοὺς σχολιαστὲς τοῦ Ἀπολλωνίου σημεῖο ἀντιλεγόμενο. Ἀρκετοί, ἀκολουθώντας τὴν ἐρμηνεία τοῦ LSJ (s.v.) θεωροῦν τὴ λέξη ἰσοδύναμη μὲ τὸν ὄρο *ὑποφήτης*, ἰσχυριζόμενοι ὅτι ὁ ποιητὴς ἀποδίδει στὶς Μοῦσες ἓνα ρόλο ἥσσοнос σημασίας, καθὼς τὶς ὑποβιβάζει σὲ ἄπλους ἐρμηνευτὲς καὶ βοηθοὺς του· ἄλλοι ὅμως εἰκάζουν ὅτι ὁ Ἀπολλώνιος δὲν ζητάει ἀπὸ τὶς Μοῦσες νὰ γίνουν ἄπλοι ἐρμηνευτὲς, ἀλλὰ ὑποβολεῖς καὶ ἐμπνεύστριες τοῦ δικοῦ του ἄσματος· πρβλ. μεταξὺ ἄλλων Ardizzoni (1967) 103 κ.έ., Vian (1974) 239. Ἡ πρώτη ἐρμηνεία φαίνεται προτιμότερη γιὰ δύο λόγους· ὄχι μόνον γιὰτὴν ἡ λέξη *ὑποφήτωρ* δὲν ἀπαντᾷ πουθενά ἄλλου μὲ τὴν σημασία τοῦ «ἐμπνευστῆ», ἀλλὰ κυρίως διότι ἡ ἰδέα τοῦ «ἐρμηνευτῆ-βοηθοῦ» ἀντιστοιχεῖ στὸ ρόλο ποὺ ὁ Ἀπολλώνιος, ὅπως καὶ ὁ Καλλίμαχος στὰ δύο πρῶτα Βιβλία τῶν *Αἰτίων*, φαίνεται πὼς ἀποδίδει στὶς Μοῦσες σὲ ἀρκετὲς περιπτώσεις μέσα στὸ ἔπος, ὅταν ἀπευθύνεται σὲ αὐτὲς γιὰ νὰ τοῦ ἐξηγήσουν τί συμβαίνει (πρβλ. Ἄργ. Γ 1-5, Δ 1-5, Δ 552-556, βλ. καὶ Ἡσυχίου υ 789 *ὑποφήτορες: ὑποτεταγμένοι*). Ἀναλυτικότερα γιὰ τὸ ἐνδιαφέρον αὐτὸ ζήτημα βλ. Clauss (1993) 17-22, DeForest (1994) 40, Garriga (1995) 105-114, Albis (1996) 20-22 καὶ προσφάτως González (2000) 269-292, ὅπου καὶ ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία.

II. στ. 23-233: Κατάλογος Ἀργοναυτῶν

Πὰ τοὺς πρὶν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν Ἀπολλώνιο διασωθέντες καταλόγους τῶν Ἀργοναυτῶν βλ. τὸ κατατοπιστικὸ σχόλιο τοῦ Vian (1974) 240. Πὰ τὴν δομὴ καὶ λειτουργία τοῦ ἀργοναυτικοῦ καταλόγου, καθὼς καὶ γιὰ τὴν σχέση του μὲ τὸ ὁμηρικὸ του πρότυπο βλ. Levin (1971) 24-36, Clauss (1993) 26-36 καὶ τελευταία Σιστάκου (2001) 231-264, ἡ ὁποία εὐστοχα ἐπισημαίνει τὴν στροφὴ ποὺ παρατηρεῖται ἀπὸ τὴν “καταλογικὴ στατικότητα” τοῦ Ὀμήρου στὴν “ἀφηγηματικὴ δυναμικότητα” τοῦ Ἀπολλωνίου.

23. Ὀρφῆος μνησόμεθα: Ὁ ἐπικὸς κατάλογος ἀρχίζει μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Ὀρφέα, γιοῦ τοῦ βασιλέα τῆς Θράκης Οἰάγρου καὶ τῆς Μούσας Καλλιόπης.

Εἶναι ὁ κατεξοχὴν μουσικὸς καὶ ποιητὴς. Ἦξερε νὰ τραγουδᾷ τόσο γλυκά, πού ἔκανε τὰ θηρία νὰ τὸν ἀκολουθοῦν, τὰ δένδρα νὰ γέρνουν πρὸς τὸ μέρος του καὶ τοὺς ἀνθρώπους νὰ μαλακώνουν. Παίρνει μέρος στὴν Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία δίνοντας μὲ τὸ τραγούδι του τὸ ρυθμὸ στοὺς κωπηλάτες, ἠρεμώντας τοὺς ἑταίρους του στὸ ταξίδι, ἡμερώνοντας τὰ κύματα σὲ μιὰ θύελλα ἢ, τέλος, ξεπερνώντας σὲ γοητεία ἀκόμη καὶ τὸ ἐπικίνδυνα γλυκὸ τραγούδι τῶν Σειρήνων (βλ. παρακάτω Δ 885-919). Ὡς πρὸς τὴ γενεαλογία καὶ τὴν καταγωγὴ τοῦ Ὅρφέα βλ. καὶ τὸ σχόλιο τοῦ Vian (1974) 240, ὅπου, μεταξὺ ἄλλων, ἐπισημαίνεται ὅτι ἐδῶ ὁ λόγιος Ἀπολλώνιος συνδυάζει τὶς δύο παραδόσεις πού συνδέουν τὸν Ὅρφέα καὶ μὲ τὴ μακεδονικὴ Πιερία καὶ κυρίως μὲ τὴ Θράκη, θεωρώντας ὡς τόπο γέννησής του τὴν Πίμπλεια, γιὰ τὴν ὁποία ἤδη ὁ ἀρχαῖος σχολιαστὴς σημειώνει: «Πίμπλεια χωρίον κατὰ Πιερίαν. οἱ δὲ ὄρος Θράκης, οἱ δὲ κρήνην καὶ κόμην τῆς Πιερίας» (A 23-25b. Wendel). Ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν ὄρο «Πιερία» τὰ πράγματα δὲν εἶναι τόσο ξεκάθαρα, ἀφοῦ σύμφωνα πάλι μὲ τὸν ἀρχαῖο σχολιαστή: «Πιερία ὄρος Θράκης, ἐν ἣ διέτριβεν Ὅρφεύς» (A 31-34a. Wendel). Κατὰ πάσα πιθανότητα ὁ Ἀπολλώνιος τοποθετεῖ καὶ τὴν προαναφερθεῖσα Πίμπλεια στὴ Θράκη, μιὰ καί, ὅπως εὐστοχα σημειώνει ὁ Vian (1974) 240: «il est difficile d'admettre qu'Orphée n'est pas né dans le pays d'origine de son père».

24. φατίζεται: Ἡ χρῆση αὐτοῦ τοῦ ρήματος παραπέμπει στὴ μέθοδο ἐργασίας ἐνὸς poeta doctus, ὁ ὁποῖος συνθέτει ἔχοντας στὴ διάθεσή του μιὰ ὀλόκληρη Βιβλιοθήκη· δύο στίχους μετὰ ἀκολουθεῖ τὸ ρῆμα ἐνέπουσιν, γιὰ ἓνα παράδοξο θαῦμα, τὴ γοητεία δηλ. πού ἀσκοῦσε ὁ Ὅρφέας στὴ φύση (στὶς πέτρες, στὰ ρέματα τῶν ποταμῶν, στὰ δένδρα). Στὸ στ. 123 ἡ συμμετοχὴ τοῦ Ἡρακλῆ στὴν Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία δηλώνεται μὲ τὸ ρῆμα πευθόμεθα (ἀναφορὰ σὲ κάποιες πηγές), ἐνῶ στὸ στ. 154 ἀμφισβητεῖται ἐμμέσως ἡ φήμη πὼς ὁ Λυγκέας μποροῦσε νὰ βλέπει καὶ κάτω ἀπὸ τὴ γῆ (εἰ ἐτεόν γε πέλει κλέος)· τέλος, στὸ στ. 172 (φάτις) καὶ πάλι ἐλέγχεται ἡ πηγὴ τῆς πληροφορίας πὼς ὁ Αὐγείας ἦταν γιὸς τοῦ Ἥλιου. Αὐτὴ ἡ ἀσυνήθιστη συσσώρευση παραπομπῶν στὴν παράδοση ἐξηγεῖται, κατὰ τὸν Fränkel (1968) 45, σημ. 53, ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι γενικὰ στὸν Κατάλογο τῶν ἡρώων συνωθοῦνται πολλὰ καὶ διάφορα γεγονότα.

27. θέλξει ἀοιδάων ἐνοπή: Ὁ Ὅρφέας μαγεύει μὲ τὴν ἄρμονία τῶν τραγουδιῶν του τοὺς βράχους καὶ τὰ ποτάμια. Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἐδῶ,

πρώτον ἢ συσσώρευση ὄρων πού σχετίζονται μέ τήν ἀντίληψη περί μουσικῆς καί ἀοιδῆς στήν ἀρχαιότητα, ὅπως π.χ. *σήματα μολπῆς* (στ. 28), *θελγομένης φόρμιγγι* (στ. 31), καί δεύτερον ἢ ἐρμηνεία πού δίνει ὁ ἀρχαῖος σχολιαστής γιά τὸ «*θέλξαι: ἀπατῆσαι καί τέρψαι*» (A 27 Wendel). Αὐτή ἡ ἱκανότητα ἀκριβῶς τοῦ Ὅρφθα, πού τὸν ξεχωρίζει ἀπ' τοὺς τυπικοὺς ἐπικοὺς πολεμικοὺς ἥρωες καί μέ τοὺς ὁποῖους θὰ περιμένε κανεῖς νὰ ξεκινάει ἕνας κατάλογος ἡρώων, δίνει στοὺς ταξίδι ἕναν εὐχάριστο τόνο ἢ προσφέρει διεξόδους σὲ δύσκολες στιγμές (πρβλ. A 494-515, 540 κ.έ., 569-579, Δ 903-911).

30. ἐπιπόρ: πρὸς τὰ ἐμπρός, πέραν τούτου. Ὡς ἐπίρρημα ἀπαντᾷ πρὶν ἀπὸ τὸν Καλλίμαχο (βλ. *Ἐκάλη*, ἀπ. 238.22 Pf. = 18.8 Hollis) καί τὸν Ἀπολλώνιο (πρβλ. καί *Ἄργ.* A 983, 1156, B 133 κ.λπ.) μόνο στὸν ἐπικό ποιητὴ τοῦ 5ου αἰώνα π.Χ. Χοιρίλο τὸν Σάμιο (ἀπ. 27.1 PEG, Bernabé). Τὸ συναντᾶμε ἐπίσης ἀργότερα καί στὸν Διον. Περιηγητὴ 276. Πρβλ. καί Ardizzoni (1967) 106.

33. Χείρωνος ἐφημοσύνησι: Ὁ στ. 33 δίνει ἀπάντηση στήν ἐνδεχόμενη ἀπορία, γιὰτὶ ὁ Ἰάσωνας προσκαλεῖ τὸν Ὅρφθα. Τῇ συμβουλῇ τοῦ τὴν δίνει ὁ Κένταυρος Χείρων, πού σύμφωνα μέ τὸν Πίνδαρο (*Πυθ.* 4.201 κ.έ.) ἦταν ὁ παιδαγωγὸς του, καί στηρίζεται στήν ὑπόθεση, ὅπως ὀρθῶς ἐπισημαίνουν οἱ Gleit (1996) 148, σημ. 10, ὅτι ἡ μουσικὴ ἦταν ἕνα ἀπὸ τὰ βασικὰ μαθήματα πού δίδασκε ὁ σοφὸς Κένταυρος.

35. αὐτοσχεδόν: Ἄν καί τὸ ἐπίρρημα ἐρμηνεύεται ἀπὸ τὸν ἀρχαῖο σχολιαστὴ ὡς χρονικὸ (*ἀντὶ τοῦ παραχρῆμα, εὐθέως* A 35 Wendel), ὁ Fränkel (1968) σελ. 46, σωστὰ ἐπισημαίνει ὅτι ἐδῶ προέχει ἡ τοπικὴ σημασία («aus nächster Nähe»), καθὼς ὁ Ἀστερίων προέρχεται ἀπὸ τὴ Θεσσαλία, ἐνῶ ὁ Ὅρφθα πού εἶχε νὰ διανύσει μακρὸ δρόμο θὰ ἔφθανε ἀργότερα. Ἄς σημειωθεῖ στοὺς σημεῖο αὐτὸ ὅτι δὲν διαπιστώνεται χρονικὴ ἀκολουθία ἀπὸ τὸ ἕνα τμῆμα τοῦ Καταλόγου στοὺς ἄλλο, καθὼς δὲν υἱοθετεῖται ὡς ἀρχὴ τῆς ἀφήγησής ἢ σταδιακὴ ἀφίξη τῶν ἡρώων στήν Ἰωλλό· βλ. σχετικὰ καί τις γενικὲς παρατηρήσεις τοῦ Fränkel (1968) 32 καί 40 κ.έ., καθὼς καί τις ἐπιφυλάξεις τοῦ Vian (1974) 78, σημ. 1 γιά τὴν ἐρμηνεία αὐτῆ.

37. Πειρεσιαὶ ὄρεος Φυλληίου: Σύμφωνα μέ τὸν Vian (1974) 241, ἡ πόλις Πειρεσιαὶ βρισκόταν στοὺς θεσσαλικὸς κάμπος (διακρίνεται ἀπὸ τὴν ὁμώνυμη

πόλη τῆς Μαγνησίας, Ἄργ. Α 584), στή συμβολή τῶν ποταμῶν Ἄπιδανου καὶ Ἐνιπέως πού χύνονται στὸν Πηνειὸ (πρβλ. καὶ Ἡρόδοτος 7.129). Τὸ Φυλλήμιον ὄρος ἀντιστοιχεῖ μᾶλλον, κατὰ τὸν Γάλλο φιλόλογο, πρὸς τὸ ὄρος Τίτανος τοῦ Ὀμήρου (Β 735), ἐνῶ στὸν ἴδιο ὁμηρικὸ στίχο ἐμφανίζεται καὶ ἡ πόλη Ἀστέριον, πού ταυτίζεται μὲ τὴ γενέτειρα τοῦ Ἀστερίωνα, τὶς Πειρεσιές.

40. Πολύφημος: Πρόκειται γιὰ τὸν Λαπιθή γιὸ τοῦ Ἐλάτου καὶ τῆς Ἴπτης. Παντρεύτηκε τὴν Λαονόμη, ἀδελφὴ τοῦ Ἡρακλῆ, καὶ παρέμεινε στὴ Μυσία, ὅπου ἀργότερα ἱδρυσε τὴν πόλη Κίο (Ἄργ. Α 1321 κ.έ.). Οἱ Glei (1996) 148 κ.έ., σημ. 11, παρατηροῦν ὅτι ὁ Πολύφημος, ὅπως καὶ ὁ Ἡρακλῆς, ἀντιπροσωπεύει ἓνα ἀναχρονιστικὸ ἐπικὸ μοντέλο ἥρωα (πρβλ. τὴ συμμετοχὴ του στὴ μάχη τῶν Λαπιθῶν ἐναντίον τῶν Κενταύρων), καὶ κατὰ συνέπεια δὲν ἐντάσσεται ἀβίαστα στὸ σύνολο τῶν ὑπολοίπων «μοντέρνων», τρόπον τινά, Ἀργοναυτῶν πιθανὸν αὐτὸς νὰ εἶναι καὶ ὁ λόγος, γιὰ τὸν ὁποῖο ἐγκαταλείπεται μαζὶ μὲ τὸν Ἡρακλῆ κατὰ τὴν πορεία πρὸς τὴν Κολχίδα.

43. ὀπλότερος πολέμιζε: Τὸ *ὀπλότερος* εἶναι ἐπικὸ ἐπίθετο, χωρὶς θετικὸ βαθμὸ, ἀντὶ τοῦ *νεώτερος*, βλ. καὶ Ἄργ. Α 316, 693, 992· πρβλ. F. Vian (1970) 81 ἀλλὰ καὶ Campbell (1971) 402 κ.έ., ὁ ὁποῖος θεωρεῖ καλύτερο τὸ *ὀπλότατος*. Ὡς πρὸς τὸ ρῆμα *πολέμιζε* πού παραδίδουν οἱ κώδικες, ὁ Fränkel υἰοθετώντας τὴν πρόταση τοῦ A. Meineke (*Philologus* 16, 1860, 154 κ.έ.) διορθώνει σὲ *προμάχιζε*, λόγῳ τῆς γενικῆς *Λαπιθαίων* τοῦ στ. 41 πού δὲν μπορεῖ νὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ πολεμίζω. Παρόλα αὐτά, ὅπως ἐπισημαίνουν καὶ οἱ Glei (1996) 169, ἡ γενικὴ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ ἐπίθετο *ὀπλότερος* καὶ ἔτσι ἡ διόρθωση τοῦ Meineke φαίνεται περιττή.

45. Ἴφικλος: Γιὸς τοῦ Φυλάκου (ἢ τοῦ Κεφάλου κατὰ τὸν Πausan. 10.29.6) καὶ τῆς Κλυμένης, πατέρας τοῦ Ποδάρκη καὶ τοῦ Πρωτεσιλάου πού ἔλαβαν μέρος στὸν Τρωϊκὸ πόλεμο (βλ. Ἰλ. Β 704-710), ἀπὸ τὴ Φυλάκη στὸ ὄρος Ὁρθρος τῆς Φθιώτιδος, ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους δρομεῖς σὲ ἀγῶνες (βλ. Ψ 636, [Ἡσιόδ.] Κατ. ἀπ. 62. Merk.-West). Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἐδῶ τὸ ἀρχαῖο σχόλιο ὅτι: «οὔτε Ὀμηρος οὔτε Ἡσιόδος οὔτε Φερεκύδης λέγουσι τὸν Ἴφικλον συμπεπλευκέναι τοῖς Ἀργοναύταις» (Α 45-47a Wendel). Ἀναφέρεται βέβαια ἀργότερα ἀπὸ τὸν Ὑγίνο, τὸν Βαλέριο

Φλάκκο και από τὰ [Ὅρφικὰ] Ἀργοναυτικά, ὄχι ὁμως και ἀπό τὸν Ἀπολλόδωρο. (Πὰ τὰ βόδια τοῦ Ἰφικλου και τὴν ἱστορία με τὸν Μελάμποδα, βλ. παρακ. σχ. σὸ στ. 121).

47. Αἴσων Ἀλκιμέδην: Οἱ γονεῖς τοῦ Ἰάσονα ἀναφέρονται ἐδῶ γιὰ πρώτη φορὰ, ἔστω και με ἕμμεσο τρόπο, ἕνα τυπικὸ χαρακτηριστικὸ τοῦ ὕφους τοῦ Ἀπολλωνίου, ὅπως ἐπισημαίνουν οἱ Glei (1996) 149, σημ. 12. Ὡς πρὸς τὸ ὄνομα τῆς μητέρας τοῦ Ἰάσονα, ὁ Vian (1974) 52, σημ. 3, σημειώνει, ὅτι ὁ ποιητὴς ἀκολουθεῖ ἐδῶ τὸν Φερεκύδη (FGrHist 3 F 104a), σύμφωνα με τὸν ὅποιο ἡ Ἀλκιμέδη ἦταν κόρη τῆς Μυνηίδος Κλυμένης (ἢ Ἐτεοκλυμένης, σύμφωνα με τὸν Στησίχορο, ἀπ. 238 PMG). Στὴν ἑλληνικὴ μυθολογία παραδίδονται ἐπίσης και ἄλλα ὀνόματα γιὰ τὴ μητέρα τοῦ Ἰάσονα, ὅπως π.χ. Πολυμήλη ([Ἡσιόδ.] Κατ., ἀπ. 38, 43a 1 Merk.-West), Πολυφήμη τοῦ Αὐτολύκου (Ἡρόδωρος, FGrHist 31 F 40) κ.ἄ. Βλ. και Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο A 45-47a. Wendel.

48. πηοσύνη: Ἄπαξ λεγόμενον και σημαίνει τὴν «relationship by marriage» (βλ. LSJ, s.v). Τὴ σπάνια αὐτὴ λέξη ἀκολουθεῖ σὸ στίχο μία συνώνυμη, τὸ κῆδος, πού ἐκτὸς ἀπὸ «φροντίδα», ἔχει και τὴ σημασία «connexio by marriage» (βλ. LSJ, s.v. Π). Ἐνδεχομένως, ὁ λόγιος ποιητὴς θέλει νὰ μᾶς ἀποκαλύψει με τὴ συμπαράταξη τῶν δύο λέξεων τὴν ἐρμηνεία τῆς πρώτης πού εἶναι ἀθησαύριστη.

49. Ἄδμητος: Βασιλέας τῶν Φερῶν στὴ Θεσσαλία (σημ. Βελεστίνο), ἦταν γιὸς τοῦ Φέρητα, πού ἔδωσε τὸ ὄνομά του στὴν περιοχὴ. Πρόκειται γιὰ τὸν ἀγαπημένο ἥρωα τοῦ Ἀπόλλωνα, ὁ ὅποιος εἶχε ζητήσῃ ἀπὸ τὶς Μοῖρες τὴ χάρη νὰ μὴ πεθάνει ὁ Ἄδμητος τὴν ὀρισμένη ἀπὸ τὴν τύχη ἡμέρα, ἀν βρισκόταν κάποιος πού θὰ δεχόταν νὰ πεθάνει στὴ θέση του. Μόνο ἡ γυναίκα του Ἀλκιστὴ δέχτηκε νὰ πεθάνει ἀπὸ ἀγάπη γι' αὐτόν, τὴν ὀποία ὁ Ἡρακλῆς, ἀφοῦ κατέβηκε στὸν Ἄδη, ξανάφερε πίσω στὴ ζωὴ πιὸ νέα και πιὸ ὄμορφη (βλ. Ἀπολλοδ. Βιβλ. 1.8.2, 1.9.16 και τὴν ὀμώνυμη τραγωδία τοῦ Εὐριπίδη). Ἀξιοπαρατήρητο, ὁμως, εἶναι ἐδῶ, ὅπως τονίζει και ὁ Fränkel (1968) 46 κ.ἑ., ὅτι ὁ Ἀπολλώνιος δὲν ἀναφέρεται καθόλου στὴ γενιὰ τοῦ Ἄδμητου, ὅπως τουλάχιστον ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ κάνει γιὰ κάθε ἥρωα (βλ. παραπάνω στ. 20), και μάλιστα ὅταν ὁ ἥρωας αὐτὸς τυχαίνει

νά εἶναι ἐξ αἵματος συγγενῆς τοῦ Ἰάσονα καὶ ὄχι ἐξ ἀγγιστείας (ὅπως ὁ προσηγηθεὶς Ἴφικλος), ἀφοῦ ὁ πατέρας του Φέρης ἦταν ἀδελφὸς τοῦ Αἴσονα, καὶ οἱ δύο γιοὶ τοῦ Αἰολίδη Κρηθέα. Τὸ γεγονός μάλιστα ὅτι καὶ ὁ ἴδιος ἦταν Αἰολίδης, καθιστᾷ τὴ συμμετοχὴ του στὴν Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία σχεδὸν ὑποχρεωτικὴ, ἀφοῦ μέσω αὐτῆς θὰ ἐξιλεωθεῖ τὸ γένος τους ἀπὸ τὴν ἀδικία ποὺ ἔγινε στὸν Φρίξο. Εὐλόγα, ἴσως, διερωτᾶται ὁ Fränkel ἂν ἐδῶ ὑπάρχει χάσμα στὴν παράδοση τοῦ κειμένου.

ἐύρρησιν: Πρόκειται γιὰ τὸ ἅπαξ λεγόμενον ἐπίθετο *ἐύρρην*, ἐπικὸ τύπο ἑνὸς ἀμάρτυρου *εὗρην*: σημαίνει «μὲ τὰ καλὰ, πολλὰ πρόβata», πρβλ. καὶ Ἀργ. Γ 1086: *εὗρρηνος* (*γαῖα*). Κατὰ τὸν Ardizzoni (1967) 107, ὁ Ἀπολλώνιος σχημάτισε αὐτὰ τὰ σπάνια ἐπίθετα μὲ βάση ὁμηρικὰ πρότυπα: *πολύρρηνες* (Ἰλ. I 154, 296) καὶ *πολύρρηνος* (Ὀδ. λ 257).

52. Ἔρως καὶ Ἐχίων: Δίδυμοι γιοὶ τοῦ Ἐρμῆ καὶ τῆς Ἀντιάνειρας ποὺ κατοικοῦσαν στὸ ὄρος Παγγαῖον τῆς Θράκης ἢ στὴν Ἀρκαδία (βλ. Πινδάρ. *Πυθ.* 4.178 κ.έ., Ἀπολλοδ. 1.9.16, Ὑγίν. *Fab.* 14.3, 160, Ὄβιδ. *Met.* 8.311, 345). Ὁ Ἀπολλώνιος τοὺς τοποθετεῖ στὴν Ἀλόπη, ἀρχαία πόλη τῆς Φθιώτιδας, ἴσως κοντὰ στὸ σημερινὸ χωριὸ Ράχες, ἀνατολικά τῆς Στυλίδας στὸ Μαλιακὸ κόλπο. Στὸν Ὅμηρο (Ἰλ. Β 682) ἡ Ἀλόπη τοποθετεῖται στὴ χώρα τῶν Μυρμιδόνων. Σύμφωνα μὲ τὸν Vian (1974) 241, ὁ Ἀπολλώνιος ἀπηγεῖ τὴν ὁμηρικὴ παράδοση, καθὼς χαρακτηρίζει τὴ μητέρα τοῦ ἑτεροθαλῆ ἀδελφοῦ τους Αἰθαλίδη ὡς «*κούρην Φθιάδα*» καὶ ἀναφέρει ὡς πατέρα της τὸν Μυρμιδόνα.

54. Αἰθαλίδης: Μετέχει στὴν Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία ὡς κήρυκας ἀπὸ τὸν πατέρα του τὸν Ἐρμῆ εἶχε μάλιστα τὸ χάρισμα νὰ διατηρεῖ τὴ μνήμη του καὶ μετὰ θάνατον καὶ νὰ ἐπανέρχεται στὴ ζωὴ ἀπὸ τὸν Ἄδη γιὰ σύντομα διαστήματα (ἐκτενέστερα βλ. παρακ. στ. 640-649).

56. ἐκγεγάτην: ὁ πρόσωπο δυϊκοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ἐπικού παρακειμένου *ἐκγέγα* τοῦ ρήματος *ἐκγίγνομαι* (πρβλ. καὶ Ὀδύσσεια κ 138). Τὸ ρῆμα συντάσσεται μὲ γενικὴ, ὅπως καὶ στὸν Ὅμηρο (π.χ. Γ 199, 418, Ε 637, Υ 231 κ.ά.).

57. Κόρωνος Καινεΐδης: Πὸς τοῦ Λαπίθη Καινέα κατοικεῖ στὴ Γυρτώνα (τὴν ὁμηρικὴ *Γυρτώνην*, Β 738) τῆς Θεσσαλίας. Στὸν Ὅμηρο (Β 746) ἀνα-

φέρεται μάλιστα ότι στην Τρωϊκή ἐκστρατεία ἔλαβε μέρος ὁ γιὸς τοῦ Κορώνου ὁ Λεοντεύς, ἐνῶ μνεῖα τοῦ Κορώνου ὡς Ἄργοναύτη κάνει ὁ Σοφοκλῆς στὸ χαμένο δράμα *Λήμνιοι*, ἀπ. 386.2 Radt.

59. περ ἔτι κλείουσιν αἰδοί: Ὁ Fränkel (1968) 47 ἀθετεῖ τὸ χωρίο, ὄχι μόνο λόγω τῆς ἐπανάληψης ἐνὸς ἡμιστιχίου (βλ. παραπ. στ. 18), καὶ πού γενικὰ ἀποφεύγει ὁ Ἀπολλώνιος, ἀλλὰ καὶ λόγω τοῦ παράλογου, κατὰ τὴν ἄποψή του, νοήματος: «ἂν καὶ ὁ Καινέας ἦταν ζωντανός, σκοτώθηκε ἀπὸ τοὺς Κενταύρους». Πράγματι, ὁ Καινέας σὲ μία μάχη τῶν Λαπιθῶν ἐναντίον τῶν Κενταύρων, ἀφοῦ φόνευσε πολλούς, ἔτρεψε τοὺς λοιποὺς σὲ φυγή. Αὐτοὶ ὅμως, ἀφοῦ ὄπλισθηκαν μὲ κορμούς ἀπὸ μακριὰ ἔλατα, στράφηκαν ἐναντίον του. Ὁ Καινέας μόνος του, ἀντιστεκόμενος μὲ πείσμα καὶ καθὼς βαλλόταν συνεχῶς ἀπὸ τοὺς Κενταύρους, ἔσχισε τὴ γῆ καὶ βυθίστηκε σιγά-σιγά σὲ αὐτὴν· περισσότερα γιὰ τὸ μῦθο τοῦ Καινέα καὶ τὶς ἀπεικονίσεις του στὶς εἰκαστικὲς τέχνες, βλ. Vian (1974) 53, σημ. 2 μὲ βιβλιογραφία καὶ Ἰ. Θ. Κακριδῆς, «Ὁ δαμασμός τῶν ἀδαμάστων», τοῦ ἰδίου: *Μελέτες καὶ Ἄρθρα. Τιμητικὴ προσφορά γιὰ τὰ ἑβδομήντα χρόνια τοῦ Συγγραφέα*, Θεσσαλονίκη 1971, 39-46. Ἀσφαλῶς οἱ ὑποψίες τοῦ Fränkel εἶναι κατανοητὲς καὶ οἱ εἰκασίες πού διατυπώνει στὸ κριτικὸ ὑπόμνημα τῆς ἔκδοσής του εἶναι ἐνδιαφέρουσες. Ὡστόσο, τὸ νόημα τοῦ στίχου γίνεται σαφές, ἂν θεωρήσουμε ὅτι τὸ ἐπίρρημα ἔτι μπορεῖ νὰ συσχετισθεῖ μὲ τὸ προηγούμενο ζῶν περ καὶ ὄχι μὲ τὸ ρῆμα κλείουσιν, ὅπως στὸ στ. 18· βλ. σχετικὰ τὴν κριτικὴ παρατήρηση τῶν Gleï (1996) 169 πού θεωροῦν, ὑπερβολικὰ κατὰ τὴ γνώμη μας, τὴ λύση αὐτὴ ὡς τολμηρὴ, παρόλο πού δὲν ἀποκλίνει ἀπὸ τὸ ὕφος τοῦ Ἀπολλωνίου. Οἱ Κένταυροι ἀναγκάστηκαν νὰ θάψουν τὸν Καινέα ζωντανό κτυπώντας τον μὲ τοὺς κορμούς τῶν ἐλάτων, ἐπειδὴ ἦταν ἄτρωτος (πρβλ. καὶ [Ὀρφ.] Ἄργον. 174: ζῶν τ' ἐν φθιμένοισι μολεῖν). Μία ἄλλη ἐνδιαφέρουσα λύση θὰ ἦταν ἐπίσης νὰ δεχθοῦμε τὴν ἀπλή διόρθωση τοῦ J. Pierson (*Verisimilium libri duo*, Leiden 1752) σὲ ἐπικλείουσιν (πρβλ. παραπ. στ. 18 καὶ τὴν ἀντίστοιχη διόρθωση τοῦ Brunck)· βλ. καὶ Vian (1974) 53, σημ. 1.

61. ἀριστήων: Ἐντὶ τῆς κοινὰ ἀποδεκτῆς γενικῆς ὁ Fränkel προτιμᾷ τὴ γραφὴ ὀρισμένων κωδίκων: ἀριστεύων, ἐπειδὴ κατὰ τὴ γνώμη του μὲ τὴ

γραφή ἀριστήων δημιουργείται νοηματικό πρόβλημα, καθώς ὁ Καινέας ἀπομονώνεται ἐντελῶς ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἥρωες (Λαπίθες) στὴ μάχη ἐναντίον τῶν Κενταύρων, ἂν καὶ ἡ ἀπόδοση τῆς σκηνῆς στὰ [Ἵορφ.] *Ἄργον.* 171 κ.έ.: «*τόν ῥά τέ φασι μισγόμενον Λαπίθαις ὑπὸ Κενταύροισι δαμῆναι*» μιλάει γιὰ τὸ ἀντίθετο. Ἀπεναντίας, ἡ γραφή *ἀριστεύων* παραπέμπει, κατὰ τὸν Fränkel, σὲ μία «ἀριστεία» ὁμηρικοῦ τύπου, ὅπου ὁ ἥρωας τρέπει μόνος του σὲ φυγὴ τοὺς ἀντιπάλους του, καὶ ἀπομονωμένος πιά δέχεται τὴν ἀνηλεή τους ἀντεπίθεση· βλ. Fränkel (1964) 83. Ὡστόσο, καθώς δὲν ὑπάρχουν ἰσχυρὲς παλαιογραφικὲς ἐνδείξεις γιὰ νὰ ἀπορρίψουμε τὴ γραφὴ τῆς συντριπτικῆς πλειονότητος τῶν κωδίκων, καὶ ἀφοῦ δὲν διαταράσσεται τὸ νόημα, δὲν συντρέχει κανένας λόγος νὰ υἱοθετήσουμε τὴ γραφὴ πού προτείνει ὁ Γερμανὸς φιλόλογος. Τὸ ρῆμα *ἀριστεύω* δὲν ἀπαντᾷ μάλιστα ποθενὰ ἀλλοῦ στὰ *Ἀργοναυτικά*, ἴσως ἐπειδὴ εἶναι ἀναχρονιστικὸ καὶ ἀνήκει σὲ μία ἐπικὴ ἥρωικὴ παράδοση.

64. καταΐγδην: *πρῶτον λεγόμενον* στὴν ἑλληνικὴ γραμματεία πού σημαίνει «βίαια, ὀρμητικὰ, μὲ σφοδρότητα». Μετὰ τὸν Ἀπολλώνιο ἀπαντᾷ στὰ *Ἀλιευτικά* τοῦ Ὀππιανοῦ (3.574, 4.252, 568, 5.260 κ.ά.), στὰ [Ἵορφ.] *Λιθικά* 508 καὶ στὰ [Ἵορφ.] *Ἄργον.* 1182.

65. Μόψος Τιταρήσιος: Λαπίθης ἦταν ἐπίσης καὶ ὁ Μόψος, γιὸς τοῦ Ἄμπυκου. Λεγόταν Τιταρήσιος (βλ. καὶ [Ἡσιόδου] *Ἀσπίς* 181), εἴτε λόγῳ τοῦ πάππου του Τιτάρωνα, εἴτε λόγῳ τοῦ ὅτι κατοικοῦσε κοντὰ στὸν ποταμὸ Τιταρήσιο, παραπόταμο τοῦ Πηνειοῦ. Λαμβάνει μέρος στὴν Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία ὡς μάντης, καὶ μ' αὐτὴ τὴν ιδιότητα παρουσιάζεται καὶ ἀπὸ τὸν Πίνδαρο, *Πυθ.* 4.189 (βλ. καὶ *Ἄργ.* A 1083 κ.έ., 1106, B 923, Γ 543 κ.έ., 916 κ.έ.). Πέθανε στὴ Λιβύη ἀπὸ δῆγμα δηλητηριώδους φιδιοῦ (βλ. *Ἄργ.* A 80 καὶ Δ 1502 κ.έ., Λυκόφρων 881 κ.έ.). Γιὰ τὸ ρόλο τοῦ Μόψου ὡς μάντη κατὰ τὴν Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία βλ. Manakidou (1995) 196-203.

68. Ξυνιάδος (λίμνης): Σύμφωνα μὲ τὰ Σχόλια πρόκειται γιὰ λίμνη τῆς Θεσσαλίας, πού βρίσκεται δίπλα στὴ λίμνη Βοιβηιάδα (A 67-68a. Wendel). Ὁ Στέφανος Βυζάντιος, ὅμως, ταυτίζει τὶς δύο λίμνες (*Ἐθνικά* 481.19, s.v. *Ξυνία*), ἐνῶ τὸ ἴδιο λάθος ὑπάρχει καὶ στὰ [Ἵορφ.] *Ἄργον.* 166· ἀναλυτικότερα βλ. στὸν Vian (1974) 242.

69. Μενοίτιον: Πὸς τοῦ Ἄκτορα, βασιλέα τοῦ Ὀπούντος τῶν Λοκρῶν καὶ συζύγου τῆς Αἴγινας, κόρης τοῦ ποταμοῦ Ἄσωποῦ, εἶναι ὁ πατέρας τοῦ πολυθρύλητου Πατρόκλου (βλ. καὶ Ὅμηρ. Λ 785, Π 14, [Ἡσιόδ.] Κατ. ἀπ. 212a Merk.-West, Πινδ. Ὀλ. 9.70).

71. Εὐρυτίων ... Ἐρυβώτης: Ὁ Εὐρυτίωνας εἶναι γιὸς τοῦ Ἴρου, ἀδελφοῦ τοῦ Μενοιτίου, ἐπομένως ἐγγονὸς τοῦ Ἄκτορα. Κατάγεται ἀπὸ τῆ Φθία τῆς Θεσσαλίας καὶ σ' αὐτὸν καταφεύγει ὁ Πηλέας μετὰ τὴ δολοφονία τοῦ ἔτεροθαλοῦς ἀδελφοῦ του Φώκου. Ὁ Εὐρυτίωνας ἐξαγνίζει τὸν Πηλέα ἀπὸ τὸ φόνο καὶ τὸν παντρεύει μὲ τὴν κόρη του Ἀντιγόνη. Καὶ οἱ δύο ἤρωες λαμβάνουν μέρος στὸ κυνήγι τοῦ Καλυδώνιου κάπρου, ὅπου ὁ Πηλέας σκοτώνει τυχαῖα τὸν πεθερό του, καὶ ἔτσι ἀναγκάζεται καὶ πάλι νὰ αὐτοεξορισθεῖ· αὐτὴ τὴ φορὰ καταφεύγει στὴν Ἴωλλό, στὴν αὐλὴ τοῦ Ἄκαστου, γιοῦ τοῦ Πελία (πρβλ. ἐνδεικτικὰ Πινδάρου Ὑμνοι, ἀπ. 48 Maehler, Ἀπολλοδ. Βιβλ. 1.8.2., 3.13.2 κ.λπ.). Ὁ Ἐριβώτης ἢ Ἐρυβώτης ἢ Εὐρυβώτης εἶναι γιὸς τοῦ Τελέοντα. Στὸν Ἡρόδωρο (FGrHist 31 F 5) ἀποδίδεται ὡς Εὐρυβάτης· μὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα (δηλ. Eurýbates), ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ὡς Eriobates ἀναφέρεται καὶ ἀπὸ τὸν Ὑγίνο, *Fab.* 14.28 καὶ 14.6 ἀντιστοίχως. Πρβλ. σχετικὰ Vian (1974) 242-243.

74. Ὀιλέυς: Πρόκειται γιὰ τὸν πατέρα τοῦ Αἴαντα τοῦ Λοκροῦ. Σύμφωνα μὲ τὸν Vian (1974) 243, ὁ Ἀπολλώνιος εἶναι ὁ πρῶτος συγγραφέας ποὺ τὸν συγκαταλέγει στοὺς Ἀργοναῦτες. Ἐνδιαφέρον μάλιστα παρουσιάζει ἐδῶ τὸ γεγονός ὅτι ὁ Ἀπολλώνιος ἀποδίδει στὸν Ὀιλέα τὶς ἴδιες χαρακτηριστικὲς ιδιότητες ποὺ προσάπτει ὁ Ὅμηρος καὶ στὸν γιό του τὸν Αἴαντα (βλ. Ξ 520-522 *πλείστοις δ' Αἴας εἶλεν Ὀϊλῆος ταχὺς υἱός· / οὐ γάρ οἱ τις ὁμοῖος ἐπισπέσθαι ποσὶν ἦεν / ἀνδρῶν τρεισάντων, ὅτε τε Ζεὺς ἐν φόβον ὄρη*). Πρβλ. καὶ Fränkel (1968) 42, σημ. 42.

77. Κάνθος: Πὸς τοῦ Κανήθου καὶ ἐγγονὸς τοῦ Ἄβαντα, βασιλέα τῆς Κηρίνου τῆς Εὐβοίας· φονεύεται, ὅπως καὶ ὁ Μόψος, στὴ Λιβύη (βλ. Ἀργ. Δ 1485 κ.έ.). Πὰ τὴν πιθανὴ σύνδεση τῆς μυθολογικῆς παράδοσης γιὰ τὸν Κάνθο μὲ ἐκείνη γιὰ τὸν Πολύφημο βλ. Vian (1974) 46.

στ. 82. μήχιστον: *μήχιστος, η, ον*, ἀνώμαλος ὑπερθετικὸς τοῦ ἐπιθέτου *μακρός* (σχηματίσθηκε ἀπὸ τὸ *μήκος*, κατὰ τὸ *αἴσχιστος* ἀπὸ τὸ *αἴσχος*,

βλ. LSJ, s.v.). Τὸ ἐπίθετο σημαίνει ἀφενὸς «τὸ πιὸ ἀπομακρυσμένο», ἀφετέρου «τὸ πιὸ μεγάλο», ὅπως στὸ στίχο Ἄργ. Δ 1364: *τὸ μῆκιστον τεράων*. Μὲ τὴν τελευταία ἐρμηνεία ἀπαντᾷ στὸν Ὅμηρο ἀναφερόμενο σὲ πρόσωπα (H 155, λ 309), ἀλλὰ καὶ στὰ Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο (A 81-82 Wendel). Οἱ περισσότεροι σύγχρονοι ἐρμηνευτές, ὁμως, ἀναφερόμενοι στὸ νόημα τῶν ἐπομένων στίχων θεωροῦν ὅτι τὸ *μῆκιστον* ἐδῶ πρέπει νὰ σημαίνει «τὸ πιὸ ἀπομακρυσμένο (κακό)», ἐπικαλούμενοι μάλιστα καὶ ἓνα συναφὲς χωρίο ἀπὸ τὸν Ξενοφῶντα (*Κύρου Παιδεία* 4.5.28), ὅπου τὸ *μῆκιστον* ἀντιδιαστέλλεται πρὸς τὸ *ἐγγύτατα*. Ὁ Fränkel διορθώνει προσφυῶς σὲ *μὴ πιστὸν* («incredible»), στηριζόμενος σὲ δύο παρόμοια νοηματικὰ χωρία τοῦ Ἀρχιλόχου (ἀπ. 122. 1-5 West) καὶ τοῦ Σιμωνίδη (ἀπ. 527 PMG). Θεωροῦμε ὅτι ἡ διόρθωση αὕτη δὲν εἶναι ἀπαραίτητη, καθὼς ἡ ἐπιχειρηματολογία ἐδῶ τοῦ Ἀπολλωνίου ἀπαιτεῖ λέξη μὲ τὴν ἔννοια τῆς ἀπομάκρυνσης: «Der Sinn der auktorialen Einlassung liegt ja darin», ὅπως ὀρθῶς ἐπισημαίνουν οἱ Gleii (1996) 169, «zu betonen, daß die Argonauten von Übeln an beiden Grenzen der Welt (Kolchis und Libyen) heimgesucht worden seien». Ἐνδιαφέρον, τέλος, παρουσιάζει καὶ τὸ γνωμικὸ ὕφος αὐτῆς τῆς παρέκβασης τοῦ ποιητῆ (πρβλ. ἐνδεικτικὰ καὶ Ἄργ. A 1035 κ.έ., Δ 1165 κ.έ.). Ὁ Ἀπολλώνιος «ὡς δυσφορῶν ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τῶν ἡρώων» (βλ. Σχόλια, ὅ.π.), στοχάζεται γιὰ τὴν ἀκατάλυτη δύναμη τῆς μοίρας καὶ ἐκφράζει τὴν κατὰπληξή του γιὰ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ δύο ἐκεῖνοι ἥρωες ἀναχώρησαν ἀπὸ τὴν Θεσσαλία γιὰ τὴ μακρινὴ χώρα τῆς Ἀνατολῆς, ὅπου ἐπέζησαν μετὰ ἀπὸ πολλοὺς κινδύνους, γιὰ νὰ βροῦν τελικὰ ἀδόκητο θάνατο στὴ Λιβύη. Ὅσο, λοιπόν, μακρινὸ καὶ ἂν φαίνεται τὸ κακό, δὲν πρέπει νὰ θεωρεῖται ἀπίθανο γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Βλ. σχετικὰ Vian (1970) 82 κ.έ. καὶ Giangrande (1967) 85-86.

85. δύσιές τε καὶ ἀντολαί: Παρόμοια ἔκφραση συναντᾶμε καὶ στὸν Ἄρατο, *Φαινόμεν.* 62 *μίσγονται δύσιές τε καὶ ἀντολαὶ ἀλλήλλησιν*, ὅπου στὴ θέση τοῦ ἑκάς τοῦ Ἀπολλωνίου, ἐμφανίζεται ἐδῶ τὸ ἀκριβῶς ἀντίθετο *μίσγονται*.

86. Κλυτίος τε καὶ Ἴφιτος: Ποιὶ τοῦ Εὐρυτου (στ. 87) καὶ τῆς Ἀντιόπης, ἀπὸ τὴν Οἰχαλία. Μόνον ὁ Ἀπολλώνιος καὶ ὁ Ὑγῖνος τοὺς συγκαταλέγουν ἀνάμεσα στοὺς Ἀργοναυτές. Ἡ Οἰχαλία σύμφωνα μὲ τὸν Ὅμηρο βρισκόταν στὴ Θεσσαλία (B 730), ἐνῶ στοὺς μεταγενέστερους συγγραφεῖς

–και μάλιστα ως πατρίδα τοῦ Εὐρυτου– στήν Εὐβοία. (Ἐκτὸς τούτων ὑπῆρχαν καὶ ἄλλες ὁμώνυμες πόλεις στήν Ἀρκαδία, Μεσσηνία κ.ά., βλ. *RE* XVII.2, 2097 κ.έ., s.v. Nr. 2 καὶ 3). Ὁ μόνος ἱστορικὰ τεκμηριωμένος τόπος Οἰχαλία εἶναι ἡ κωμόπολη τῆς Ἐρέτριας στήν Εὐβοία· βλ. Στράβων 8.3.25, 9.5.17, 10.1.10· Παυσαν. 4.2.3 (Ἐκαταῖος FGrHist 1 F 28)· Σοφοκλῆς, *Τραχίν.* 74 κ.έ., κ.λπ.

88. Εὐρύτου ... τόξον: Ὁ Εὐρυτος ἦταν γιὸς τοῦ Μελανέα, ἐνὸς θαυμάσιου τοξότη, πού τὸν θεωροῦσαν γιὸ τοῦ θεϊκοῦ τοξότη Ἀπολλῶνα. Κατὰ τὸν Ἀπολλώνιο, ὁ θεὸς δώρησε στὸν Εὐρυτο τὸ τόξο του. Εἶναι αὐτονόητο γιὰ τὸν Ἀπολλώνιο ὅτι οἱ γιοὶ κληρονόμησαν ἢ διδάχτηκαν ἀπὸ τὸν πατέρα τὴν τέχνη τῆς τοξοβολίας, πρβλ. *Ἄργ.* B 1042-1045 καὶ Fränkel (1968) 47. Ὁ Εὐρυτος ὅμως δὲν χάρηκε τὴ δωρεά, καθόσον, λόγω ἀλαζονείας, προκάλεσε σὲ ἀγῶνα τὸν εὐεργέτη του. Ὁ Ὅμηρος δὲν ἀναφέρει αὐτὴ τὴ δωρεά, ἀλλὰ μόνον τὸν πρόωρο θάνατο τοῦ Εὐρυτου, πού τιμωρήθηκε ἀπὸ τὸ θεὸ λόγω τῆς ὕβρεώς του (θ 226-228). Τὸ τόξο αὐτὸ ἔδωσε ἀργότερα ὁ γιὸς τοῦ Εὐρυτου, ὁ Ἴφιτος, στὸν Ὀδυσσεά ὡς δῶρο φιλοξενίας, μὲ τὸ ὅποιο ὁ τελευταῖος σκότωσε τοὺς μνηστήρες. (Περισσότερα γιὰ τὸν Εὐρυτο καὶ εἰδικότερα γιὰ τὴ σύγκρουσή του μὲ τὸν Ἡρακλῆ βλ. *RE* VI.1, 1359 κ.έ., s.v. *Eurytos* 2).

90. Αἰακίδα: Ἀπὸ τὸν Δία καὶ τὴν Αἴγινα, κόρη τοῦ ποταμοῦ Ἄσωποῦ, γεννιέται ὁ Αἰακός, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὴν Ἐνδηΐδα ἀπέκτησε τὸν Πηλέα καὶ τὸν Τελαμώννα, καὶ ἀπὸ τὴ νύμφη Ψαμάθη τὸν Φῶκο. (Ἡ παράδοση, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ὁ Πηλέας καὶ ὁ Τελαμώννας εἶναι καὶ οἱ δύο παιδιά τοῦ Αἰακοῦ, δὲν εἶναι ὁμηρικὴ καὶ μᾶλλον ἀνάγεται στὰ κύκλια ἔπη, βλ. Vian (1974) 243 μὲ βιβλιογραφία). Οἱ δύο πρῶτοι ἐπειδὴ φθονοῦσαν τὸν τρίτο, λόγω τῆς ἀνωτερότητάς του στὰ διάφορα ἀγωνίσματα, τὸν σκότωσαν καὶ ἔκρυσαν τὸ πτώμα του. Ὅταν ἀνακαλύφθηκε ὁ φόνος, ἀναγκάστηκαν ἀπὸ τὸν πατέρα τους νὰ φύγουν, καὶ ὁ μὲν Τελαμώννας ἔγινε βασιλέας τῆς Σαλαμίνας (Ἀτθίδα καλεῖται ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο, στ. 93, ἐπειδὴ βρίσκεται κοντὰ στήν Ἀττική), ὁ δὲ Πηλέας παίρνοντας πολλοὺς συμπατριῶτες του Μυρμιδόνες ἐγκαταστάθηκε στήν περιοχὴ τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου καὶ ἔγινε γενάρχης τῶν Μυρμιδόνων τῆς Φθίας. (Πρβλ. Εὐρ. *Ἀνδρομ.* 687·

Σχόλια στον Πινδ. *Νεμ.* 5.12· Ἀπολλοδ. *Βιβλ.* 3.12.6· Πausan. 10.30.4· Ἄντων. Λιβ. 38 κ.λπ.).

93. ἀφραδίη: Ἀξιοσημείωτο εἶναι ἐδῶ ὅτι ὁ Ἀπολλώνιος ἀπενοχοποιεῖ καὶ τοὺς δύο γιὰ τὸ φόνο τοῦ ἀδελφοῦ τους, δεχόμενος τὴν ἐκδοχὴ τοῦ ἀτυχήματος. Γιὰ τὴ σημασία τῆς λέξης βλ. καὶ Vian (1974) 269 (σχόλ. στὸ στ. Ἄργ. Β 246). Γιὰ ἀκούσιο φόνο μιλάει καὶ ὁ Διόδωρος (4.72.6): *τούτων δὲ Πηλεὺς δίσκω βαλὼν ἀπέκτεινεν ἀκουσίως Φῶκον ὀμοπάτριον ἀδελφόν, ἐξ ἄλλης μητρὸς γεγεννημένον.*

94. Φθίη ἐνὶ δώματα: Ἀπὸ τὰ σχόλια στὸν Πινδ. *Νεμ.* 5.25a παραδίδεται καὶ ἡ γραφὴ ἐν *Φθίῃ ἐριβόλακι ναῖε*, ἡ ὁποία πιθανῶς πρέπει νὰ ἀποδοθεῖ στὴν ἐπίδραση τοῦ ὀμηρικοῦ χωρίου Α 155 *οὐδὲ ποτ' ἐν Φθίῃ ἐριβόλακι βωτιανείῳ* (πρβλ. καὶ Ἰλ. Ι 363· Πλάτ. *Κρίτ.* 44b 2· [Ἵορφ.] Ἄργον. 131), ποὺ ἐνδεχομένως ὁ ἀρχαῖος σχολιαστής τοῦ Πινδάρου εἶχε πρόχειρο στὴ μνήμη του, ὅταν παρέθετε τοὺς στίχους αὐτοὺς τοῦ Ἀπολλωνίου. Ὁ Fränkel υἰοθετεῖ τὴ γραφὴ ἀπὸ τὰ Σχόλια τοῦ Πινδάρου –πρβλ. καὶ τὴν ἐκδοσὴ τῶν Paduano-Fusillo (1986) 76–, παρατηρώντας δὲ τὴν ὑπαρξὴ παράλληλων χωρίων στὸν Ὅμηρο καὶ γιὰ τὶς δύο γραφές, διατυπώνει τὴν ἄποψη ὅτι ἴσως πρόκειται γιὰ ἐφθαρμένο χωρίο ἢ γιὰ παράλειψη, λόγω ἀβλεψίας, κάποιου ἀντιγραφέα, ποὺ συμπληρώθηκε μὲ διορθώσεις βάσει παράλληλων ἐπικῶν χωρίων· βλ. Fränkel (1964) 45-46. Ἐντούτοις ἡ παραδεδομένη ἀπὸ τοὺς κώδικες γραφὴ στηρίζεται, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ σὲ ἓνα ἄλλο παρόμοιο χωρίο τοῦ ἴδιου τοῦ Ἀπολλωνίου (βλ. ἀπ. 12.16 CA, Powell), γεγονός ποὺ ὑποχρεώνει τὸν Γερμανὸ φιλόλογο νὰ δεχθεῖ πλέον ὅτι στὸ κείμενο ἀνήκει ἡ πρώτη γραφὴ· βλ. Fränkel (1968) 49 μὲ ὑποσ. 59b.

95. Κεχροπίθην: Ἀπὸ τὴν Ἀττικὴ Κεχροπία ὀνομαζόταν κατὰ τοὺς ἀρχαιότατους χρόνους ἡ χώρα ἀπὸ τὸ μυθικὸ βασιλεῖα τῆς Κέχροπα (βλ. καὶ παρακ. στ. 214, Καλλιμ. Ὑμν. 3.227 καὶ Anthologiae Appendix IV 48.3 Cougny).

Βούτης: Μυθικὸς ἦρωας τῆς Ἀττικῆς, γιὸς τοῦ Τελέοντα, ἄλλος ἀπὸ τὸν πατέρα τοῦ Ἐρυβῶτη, στ. 72· σύμφωνα μάλιστα μὲ τὸν Vian (1974) 244,

ὁ σωστός τύπος πιθανόν νά εἶναι *Γελέων*, πρβλ. Εὐριπ. *Ἴων* 1579. Ὁ Βούτης ἐτιμᾶτο ἰδιαιτέρως πάνω στήν Ἀκρόπολη, ὅπου ὑπῆρχε βωμός του στό Ἐρέχθειο. Ἄλλες πηγές θεωροῦν τόν Βούτη γιό τοῦ βασιλέα τῆς Ἀθήνας Πανδίονα καί ἀδελφὸ τοῦ Ἐρεχθέα (βλ. Ἀπολλοδ. *Βιβλ.* 3.14.8). Ἡ ἱερατική οἰκογένεια τῶν Βουταδῶν (ἢ Ἐτεοβουταδῶν) διατεινόταν πῶς ἡ καταγωγή της ἀνερχόταν σέ αὐτόν, ὑπῆρχαν δέ μέσα στό Ἐρέχθειο τοιχογραφίες πού εἰκόνιζαν ὀρισμένα ἀπό τὰ διαπρεπή της μέλη (βλ. Πausan. 1.26.5). Στό Δ' Βιβλίον τῶν *Ἀργοναυτικῶν* (στ. 914 κ.έ.) ὁ ποιητής θά μᾶς πληροφορήσει ὅτι ὁ Βούτης θά εἶναι ὁ μόνος Ἀργοναύτης πού θά μαγευτεῖ ἀπό τὸ τραγούδι τῶν Σειρήνων καί θά πέσει στή θάλασσα.

96. ἐυμμελῆς: (εὖ, μελία) ὀπλισμένος μέ ἓνα καλὸ ἀκόντιο ἀπὸ μελιά, αὐτὸς πού τὸ χρησιμοποιεῖ μέ ἐπιδεξιότητα. Βλ. *Ἰλ.* Δ 47 *ἐυμμελίῳ Πριάμοιο*, P 9 *Πάνθου υἱὸς ἐυμμελῆς*, πρβλ. γ 400, [Ἡσιόδ.] *Ἄσπ.* 368 κ.λπ.

Φάληρος: Ἀθηναῖος ἥρωας πρὸς τιμὴν τοῦ ὁποίου ὑπῆρχε βωμός στό λιμάνι (βλ. Πaus. 1.1.4), τὸ ὁποῖο καί πῆρε τὸ ὄνομά του ἀπὸ αὐτόν. Εἶναι γιὸς τοῦ Ἄλκωνα, ἐπομένως ἐγγονὸς τοῦ μυθικοῦ βασιλέα τῆς Ἀθήνας Ἐρεχθέα (βλ. Πρόξενος, FGtHist 425 F 2). Μαζὶ μέ τὸν Θησέα ἀνήκει στοὺς ἀττικοὺς ἥρωες πού πολέμισαν μέ τοὺς Λαπίθες ἐναντίον τῶν Κενταύρων, πρβλ. [Ἡσιόδ.] *Ἄσπ.* 180. Βλ. ἀναλυτικότερα Vian (1974) 244.

99. τηλύγετον: Οἱ ἀρχαῖοι γραμματικοὶ παράγουν συνήθως τὴ λέξη ἀπὸ τὸ *τῆλυ* (*τῆλε*) καί *γίγνομαι* σύμφωνα μέ αὐτὴν τὴν ἐτυμολογία ἢ λέξη σημαίνει αὐτόν πού γεννήθηκε μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα, συνήθως δέ αὐτόν πού γεννήθηκε ἀργὰ (*ὀψέ*). Ὅμως, ἡ πιὸ ἐνδιαφέρουσα ἐρμηνεία, σύμφωνα καί μέ τὸν Ardzizoni (1967) 112 κ.έ., δίνεται στὰ Σχόλια T τῆς *Ἰλιάδας* (I 482), ὅπου διαβάζουμε: «ὁ τῆς γονῆς τέλος ἔχων, μεθ' ὃν ἔτερος οὐ γίγνεται. ἐπὶ τούτοις γὰρ τὴν τῶν γονέων συμπάθειαν ἔστιν ἰδεῖν, ἅπασαν τὴν ἐλπίδα ἐν τῇ τούτων σωτηρία τιθεμένων» (Erbse), ἢ λέξη δηλ. συνάπτεται ἔτσι ἐτυμολογικῶς πρὸς τὸ τέλος. Ὅπως, μάλιστα, παρατηρεῖ ὁ Πλούταρχος, τὸ ἐπίθετο *τηλύγετος* συναπτόμενο στὸν Ὅμηρο μέ τὸ *μοῦνος* σημαίνει τὸν ἀγαπητὸ γιό: καί Ὅμηρος ἀγαπητὸν υἱὸν ὀνομάζει *ἴμοῦνον τηλύγετον*, *τουτέστι τὸν τοῖς μήτ' ἔχουσι ἕτερον γονεῦσι μήθ' ἔξουσι γεγεννημένον* (*Ἡθικά* 94A). Τὸν ἴδιο συνδυασμὸ ἐπιθέτων πα-

ρατηροῦμε καὶ σὲ αὐτὸν τὸ στίχο τοῦ Ἀπολλωνίου, ὁ ὁποῖος χρησιμοποιεῖ τὴ λέξη ἀκόμη δύο φορές (Α 149 καὶ 719). Στὸ στ. 149 πρόκειται γιὰ τοὺς Διόσκουρους καὶ ἐκεῖ τὸ ἐπίθετο ἀποδίδεται ὡς «μονάκριβοι γιοί», ἐνῶ στὸ στ. 719 ἀναφέρεται στὴν «ἀγαπημένη μοναχοκόρη» τοῦ Θόαντα Ὑψιπύλη. Ὁ Ἀπολλώνιος ἀρέσκειται στὸ νὰ παίξει μὲ τὴν ἀμφισημία ὀρισμένων ὁμηρικῶν ὄρων, ὅπως σημειώνει ὁ Vian (1974) 83, σημ. 1. Πρβλ. ἐπίσης Caggia (1972) 23-31, Livrea (1972) 231-243 καὶ Rengakos (1994) 146.

101. Θησέα: Σύμφωνα μὲ τὸν Vian (1974) 244, κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρο (*Βιβλ.* 2.5.12, 3.10.7) καὶ τὸν Στάτιο (*Ach.* 1.157, *Theb.* 5.432) στὴν ἐκστρατεία ἔλαβε μέρος ὁ Θησέας, ἐνῶ κατὰ τὸν Ὑγίνο (*Fab.* 79) τὸν συνόδευε καὶ ὁ Πειρίθοος. Ὁ Ἀπολλώνιος, ὅπως ἐπισημαίνει ὁ Γάλλος φιλόλογος, ἀγνοεῖ ἢ παρεκκλίνει ἀπὸ αὐτὴν τὴν παράδοση καὶ δικαιολογεῖ τὴν ἀπουσία τῶν δύο ἡρώων, ἀναφέροντας ὅτι βρισκόντουσαν φυλακισμένοι στὸν Ἄδη (τοῦ ὁποῖου ἡ εἴσοδος τοποθετεῖται στὸ ἀκρωτήριο Ταίναρο, βλ. στ. 102: *Ταιναρίην ... ὑπὸ χθόνα*: πρβλ. ἐνδεικτικά, Σχόλια Πινδ. *Πυθ.* 4.76d), τιμωρημένοι γιὰ τὸ ἀσεβές ἐγκρίρημά τους νὰ κατέλθουν μέχρις ἐκεῖ, μὲ σκοπὸ νὰ ἀρπάξουν τὴν Περσεφόνη, τὴν ὁποία ἐρωτεύθηκε ὁ Πειρίθοος. Κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσα παράδοση μόνο ὁ Θησέας ἐλευθερώθηκε ἀργότερα ἀπὸ τὸν Ἡρακλῆ, ἐνῶ ὁ Πειρίθοος ἐξακολούθησε νὰ παραμένει ἐκεῖ τιμωρημένος. Αὐτὴ ἡ «Κατάβασις εἰς Ἄιδου» περιλαμβάνονταν, κατὰ τὸν Vian (ὁ.π.), στὸ χαμένο ἔπος *Μινυάς* (EGF, Davies, σελ. 144 κ.έ.) καὶ ἀποτελοῦσε θέμα ἑνὸς ἠσιόδειου ποιήματος (πρβλ. ἀπ. 280-281 Merk.-West): πρβλ. ἐπίσης λ 631.

102. αἰδήλος: Κατὰ τὴν ἐπικρατέστερη ἐκδοχὴ, τὸ ἐπίθετο παράγεται ἀπὸ τὸ *ἀ-* στερ. καὶ τὸ *Φιδεῖν* καὶ στὸν Ὅμηρο σημαίνει συνήθως «δλῆθριος, καταστρεπτικός»· συχνὰ χρησιμοποιεῖται ὡς ἐπίθετο γιὰ τὸ πῦρ (*Ἴλ.* Β 455, Ι 436, Λ 155), ἀλλὰ καὶ γιὰ πρόσωπα, ὅπως ὁ Ἄρης καὶ ἡ Ἀθηνᾶ (π.χ. *Ἴλ.* Ε 880, 897). Στὸν Ἀπολλώνιο οἱ χρήσεις τοῦ ἐπιθέτου ποικίλλουν καὶ δὲν εἶναι πάντοτε εὐκόλη ἢ ἀκριβὴς ἀπόδοση τῆς ἔννοιά του. Ἔτσι, ἡ παραπάνω συνήθης στὸν Ὅμηρο ἔννοια ὑπάρχει στὸ στ. Ἄργ. Γ 1132 καὶ Δ 1671. Στὸ προκειμένο χωρίο, καθὼς καὶ στοὺς στ. Ἄργ. Δ 47, 865 φαίνεται ὅτι σημαίνει «ἀόρατος, ἀφανής» (πρβλ. καὶ ν.1. στὴν *Ἴλ.* Β 318, Ἡσιόδ. *Ἔργα* 756).

Στους στ. Ἀργ. Α 298 και Β 138 ἔχει τὴ σημασία τοῦ «ἀπροσδόκητος, ἀπρόοπτος», ἐνῶ στὸ Δ 681 «ἄμορφος» (βλ. Chantraine, DELG, και LfrgE s.v.). Πρὸβλ. και Rengakos (1994) 40-41.

103. κεινὴν ὁδόν: Ἡ γραφή αὐτὴ πού παραδίδεται και στὰ Σχόλια (Α 101-104c. Wendel), εἶναι ἡ πιὸ ἀποδεκτὴ και σημαίνει τὴ μάταιη ὁδὸ, τὸ ἀνώφελο ταξίδι τῶν δύο ἡρώων στὸν Ἄδη. Παραδίδεται ἐπίσης ὁ βαρύτονος τύπος *κεινήν* (ἀντὶ τοῦ *ἐκείνην*) και ἡ γραφή *κοινήν*, τὴν ὁποία ἀποδέχεται ὁ Fränkel, ἔχοντας μᾶλλον κατὰ νοῦ τοὺς κοινούς ἄθλους τοῦ Θησέα και τοῦ Πειρίθου στὴν Κενταυρομαχία, στὴν ἀρπαγὴ τῆς Ἑλένης και βέβαια στὴν ἀπόπειρα ἀρπαγῆς τῆς Περσεφόνης ἀπὸ τὸν Ἄδη, πού ἀναφέρεται ἐδῶ.

105. Τίφυς: Πιὸς τοῦ Ἄγνια, κυβερνήτης τῆς Ἀργῶς, θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς μεταγενέστερους ὁ πιὸ ἔμπειρος κάτοχος τῆς ναυτικῆς τέχνης. Τὸ ὄνομα του ἐμφανίζεται, σύμφωνα μὲ τὸν Vian (1974) 244, σὲ ὄλους τοὺς Καταλόγους τῶν Ἀργοναυτῶν. Ὁ τόπος τῆς καταγωγῆς του, Σίφαι (ἢ Σίφη) στὶς Θεσπιές τῆς Ν. Βοιωτίας, συνδέεται και μὲ τὸ ὄνομά του, ἀφοῦ παραδίδεται και ὡς Τίφη (*Τίφα* κατὰ τὸν Πausanία 9.32.4, σύμφωνα μάλιστα μὲ τὸν ὁποῖο προσορμίσθηκε ἐκεῖ ἡ Ἀργὼ κατὰ τὴν ἐπιστροφή της ἀπὸ τὴ χώρα τῶν Κόλχων). Τὸ περίεργο εἶναι πῶς, παρόλο πού ὁ Τίφυς στέλνεται στὸν ὄμιλο τῶν Ἀργοναυτῶν ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν Ἀθηναῖα και γίνεται μὲ ἰδιαιτέρη χαρὰ δεκτὸς ἀπ' αὐτούς, πεθαίνει, πρὶν φθάσουν στὴν Κολχίδα, ἀπὸ κάποια ἀσθένεια (βλ. Ἀργ. Β 851 κ.έ.), γεγονός πού τοὺς προξενεῖ μεγάλη λύπη· βλ. σχετικὰ και Fränkel (1968) 49.

108. ἀστέρι: Ἡ χρῆση τοῦ ἐνικῶς δημιουργεῖ στοὺς σχολιαστὲς ὁρισμένες δυσκολίες. Ὅπως παρατηρεῖ μάλιστα ὁ J. Martin (βλ. Vian (1974) 55, σημ. 2), ἡ λέξη δὲν μπορεῖ ἀπὸ μόνη της νὰ σημαίνει τὸν πολικὸ ἀστέρα ἢ, πολὺ περισσότερο, τὸν ἀστερισμὸ τῆς Μεγάλης Ἀρκτου, πρὸς τὸν ὁποῖο, σύμφωνα μὲ τὸν Ἄρατο (*Φαιν.* 37 κ.έ.), ἀτένιζαν οἱ Ἕλληνες τῆς ἡρωικῆς ἐποχῆς γιὰ τὸν προσανατολισμὸ τους, κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ταξιδιοῦ. Π' αὐτὸ τὸ λόγο ὁ Ardizzoni διόρθωσε σὲ *ἀστράσι* –πρὸβλ. και Fränkel (1968) 49–, ἐνῶ ἀν διατηρήσουμε τὸν ἐνικὸ, θὰ πρέπει νὰ ἀποδώσουμε στὴ λέξη μία πιὸ γενικὴ σημασία, ὅπως «μὲ κάποιον, ἢ μ' ἓνα ἀπὸ τὰ ἀστέρια», πρὸβλ. Ἄρατος 1146:

ἐπ' ἀστέρι τοίῃ, καὶ Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο, A 105-108b. Wendel: ... πρὸς
τινα τῶν ἀστέρων.

111. Ἄργος: Οἱ στ. 111-114 ποὺ ἀναφέρονται στὴν κατασκευὴ τῆς Ἀργῶς ἀθετοῦνται, ὅπως σημειώνει καὶ ὁ Fränkel (1968) 49, ἀπὸ τὸν A. Wellauer (ed. Leipzig 1828). Παρατηρήθηκε ὅτι δὲν ἔχουν σχέση μετὰ τὸν παρόντα κατάλογο τῶν ἡρώων, ἀλλὰ φαίνεται νὰ ἀποτελοῦν ἐπανάληψη καὶ περαιτέρω ἀνάπτυξη τῶν στίχων 18-19 μετὰ τοὺς ὁποίους συσχετίζονται νοηματικά, ὅπως καὶ παρακάτω μετὰ τὸ στ. 226. Παρόλα αὐτά, ἡ παρέμβαση αὐτὴ δικαιολογεῖται ἐπαρκῶς ἀπὸ τὴν ἀναφορὰ στοὺς προηγούμενους στίχους στὴν Ἀθηνᾶ, ἢ ὁποία συνδέεται ἔτσι μετὰ τὴν διακυβέρνηση ἀλλὰ καὶ τὴν κατασκευὴ τοῦ πλοίου. Ὁ Vian (1974) 244 κ.έ., σχολιάζει ὅτι ὁ Ἄργος, τὸν ὁποῖο ἀναφέρει ὁ Ἀπολλώνιος, –μία μορφή «très pâle» κατὰ τὸν Γάλλο φιλόλογο– συνδέεται μετὰ τὸν Ἀργεῖο Ἀρέστορα, τὸν ὁποῖο ὁμοῦς ὁ Φερεκύδης (FGrHist 3 F 66-67) θεωρεῖ ὡς πατέρα τοῦ Ἄργου Πανόπτη, τοῦ φύλακα δηλ. τῆς Ἰῶς μετὰ τὰ ἀναριθμητὰ μάτια· γι' αὐτὸ τὸ λόγο, πιθανῶς, συνεχίζει ὁ Vian, ἀναφέρεται παρακάτω στοὺς στ. 324-325 ὅτι ὁ Ἄργος ἔφερε στοὺς ὤμους τοῦ δέσμα ταύρου, ὅπως ἀκριβῶς ὁ ὁμώνυμος τοῦ φύλακα τῆς Ἰῶς. Ὁ Φερεκύδης πάλι (FGrHist 3 F 106) σημειώνει ὅτι ἡ Ἀργῶ ὀφείλει τὸ ὄνομά της στὸν πρωτότοκο γιὸ τοῦ Φριξοῦ Ἄργο, τὸν ὁποῖο ὁ Ἀπολλόδωρος (*Βιβλ.* 1.9.16) θεωρεῖ καὶ ὡς ναυπηγὸ τοῦ πλοίου. Ὡς πρὸς τὴ ναυπήγηση ἐπισημαίνεται τέλος ἀπὸ τὸν Vian (ὁ.π.), ὅτι ὁ Ἄργος φαίνεται πῶς ἐκτελεῖ στὰ Ἀργοναυτικά τοῦ Ἀπολλωνίου ἓνα ἔργο, τοῦ ὁποίου τὸ σχέδιο ἀνήκει ἐξ ὀλοκλήρου στὴν Ἀθηνᾶ (βλ. π.χ. Ἀργ. A 19, 226, 527, 551, 723 κ.έ., B 612 κ.έ., 1187 κ.έ., Γ 340 κ.έ., Δ 583).

113-114: Σύμφωνα μετὰ τὸν Vian (1974) 55, σημ. 3, γιὰ τὸν Ἀπολλώνιο ἡ Ἀργῶ δὲν ἦταν τὸ πρῶτο πλοῖο ποὺ κατασκευάσθηκε, σὲ ἀντίθεση μάλιστα μετὰ ἄλλους συγγραφεῖς, ὅπως ὁ Ἐρατοσθένης, *Καταστερ.* 35, ὁ Εὐριπίδης, *Ἀνδρομάχη* 865 καὶ κυρίως οἱ μυθογράφοι καὶ Ρωμαῖοι ποιητές. Οἱ Κόλχοι, π.χ., –ὅπως ὀρθῶς ἐπισημαίνεται ἀπὸ τὸν Γάλλο φιλόλογο– εἶναι κάτοχοι ἑνὸς στόλου, ἐνῶ μετὰ πλοῖο εἶχε ταξιδέψει στὴν ἀνοικτὴ θάλασσα, πρὶν τοὺς Ἀργοναῦτες, ὁ Θησεὺς μετὰ προορισμὸ τὴν Κρήτη. Πρβλ. ἐδῶ Herter (1942) 244-249, Glei (1996) 150 καὶ πρόσφατα Jackson (1997a) 249-257 καὶ Dräger (1999) 419-422.

115. Φλείας: Γράφεται και Φλίας, γιός του Διονύσου και της Άραιθυρέας, ή κατά μία άλλη έκδοχή, την οποία αποδοκιμάζει ο Πausanίας 2.12.6, της Χθονοφύλης. Από αυτόν πήρε και το όνομά της ή πόλη Φλιοῦς, που προηγουμένως ονομαζόταν Άραιθυρέα (πρβλ. Φιλίτας άπ. 17 Kuchenmüller = 19 Spanoudakis, Στράβων 8.6.24 και Στέφ. Βυζάντιος, s.v. Φλιοῦς). Ο άρχαίος σχολιαστής άποδίδει και στον πατέρα του την προσωνομία Φλιοῦς, έτυμολογώντας το όνομα «*άπό του φλείν τον οἶνον, ὃ έστιν εύθηνεῖν*» (A 115 Wendel). Πράγματι και σήμερα ή περιοχή της Φλιασίας είναι πλούσια (πρβλ. και τον προσδιορισμό *άφνειός* στο στ. 116), κατάφυτη άπό άμπέλια και γνωστή για την παραγωγή κρασιού. Βλ. σχετικά Vian (1974) 245 και ειδικότερα Spanoudakis (2002) 202-209 με περαιτέρω ένδιαφέρουσες παρατηρήσεις.

118-119. Ταλαός, Άρηίος, Λεώδοκος: Ο Βίας, γιός του Αιολίδη Άμυθάνα, άδελφού του Αἴσωνα, άπέκτησε άπό την Πηρώ, κόρη του βασιλέα της Πύλου Νηλέα, τους τρεις παραπάνω γιούς. Και οι τρεις αυτοί Άργοναῦτες είναι συγγενείς του Ἰάσωνα (βλ. και παραπ. στ. 49-50). Ο Όμηρος γνωρίζει τον Ταλαό (B 566, Ψ 678), ὄχι ὄμως και τους άλλους δύο γιούς του Βιάντα. Στον Άρειο άναφέρεται ἴσως ὁ Φερεκύδης με το όνομα Άρητος (FGrHist 3 F 33), ένῶ ὁ Λεώδοκος δέν μαρτυρείται πριν άπό τον Άπολλώνιο. Βλ. σχετικά Vian (1974) 245.

121. Μελάμπους: Η ιστορία του Βιάντα και του άδελφού του Μελάμποδα περιγράφεται έκτενῶς στα σχόλια της *Όδύσσειας* και με κάποιες παραλλαγές στα ὑπομνήματα του Εὔσταθίου· και άλλοι συγγραφείς την άναφέρουν, μιά και τυχαίνει νά είναι έννα άπό τά προσφιλή θέματα της μυθολογίας. Ο Βιάντας ζήτησε άπό τον άδελφό του Μελάμποδα νά του φέρει τά βόδια του Ἰφικλου άπό τή Φυλάκη της Θεσσαλίας (πρβλ. και σχ. στο στ. 45), τά όποια έπρεπε νά παραδώσει στον Νηλέα, για νά μπορέσει νά νυμφευθεῖ την κόρη του Πηρώ. Ο Μελάμποδας κρατήθηκε άρχικά δέσμιος στον οἶκο του Ἰφικλου για έννα χρόνο, στη συνέχεια ὄμως κατάφερε νά του δοθοῦν τά βόδια, χάρη στη μαντική του ικανότητα, αλλά και στην ὑπηρεσία που πρόσφερε στον Ἰφικλο, ὑποδεικνύοντάς του τρόπους θεραπείας άπό την άτεκνία του. Άκριβῶς εκείνη την αιχμαλωσία στον οἶκο του Ἰφικλου ὑπαινίσσεται έδῶ ὁ ποιητής. Πρβλ. ένδεικτικά Ὁδ. λ 287-297,

ο 225 κ.έ. και Σχόλια ad l., [Ἡσιόδ.]. *Κατ. ἀπ.* 37.1-9 Merk.-West, Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο A 118-121a. Wendel, Σχόλια στὸν Θεόκριτο 3.43-45a.b Wendel, Ἀπολλοδ. *Βιβλ.* 1.9.11, Εὐσταθ. *Παρεκβ.* εἰς Ὀδ. λ 290, 1. 415.2 κ.έ.

122. βίην κρατερόφρονος Ἡρακλῆος: Περιφραση ἀνάλογη πρὸς τὴν ὀμηρικὴ βίη *Ἡρακληεῖη* (B 658, E 638, Λ 690 κ.ά.), τὴν ὁποία δὲν χρησιμοποιεῖ ὁ Ἀπολλώνιος. Διαπιστώνουμε ὅμως ὅτι δλόκληρη ἢ περιφραση τοῦ Ἀπολλωνίου *βίην κρατερόφρονος Ἡρακλῆος* δὲν ἀποτελεῖ μόνον συνδυασμὸ δύο ὀμηρικῶν φράσεων, δηλ. τῆς παραπάνω καὶ ἐκείνης τοῦ στ. Ξ 324 *Ἡρακλῆα κρατερόφρονα* (πρβλ. [Ἡσιόδ.] *Ἀσπις* 458), ὅπως σημειώνει ὁ Ardizzoni (1967) 117, ἀλλὰ συσχετίζεται κυρίως πρὸς τὴ φράση *ἰς Ἡρακλῆος* τοῦ Ἡσιόδου, *Θεογ.* 951, ἢ ἄλλες ἀνάλογες, στίς ὁποῖες οἱ λέξεις *βίη* καὶ *ἰς* ἀναφέρονται σὲ διαφοροτικούς ἥρωες (π.χ. *βίη Διομήδεος* E 781, *ἰς Τηλεμάχιο* B 409, *κρατερῆ ἰς Ὀδυσῆος* Ψ 720). Ἡδη ἢ παρουσίαση τοῦ Ἡρακλῆ μέσω αὐτῶν τῶν ἀρχαϊκῶν ἐπικῶν περιφράσεων ἀπὸ τὸν Ἀλεξανδρινὸ ποιητὴ δηλώνει ἐμμέσως πλήν σαφῶς, ὅπως εὐστοχα σημειώνουν οἱ Glei (1996) 150, σημ. 25, ἕνα ἀναχρονιστικὸ μοντέλο ἥρωα. Ὡς πρὸς τὴ συμμετοχὴ του τώρα στὴν Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία οἱ ἀπόψεις τῆς μυθογραφικῆς παράδοσης διίστανται: πολλοὶ ὑποστηρίζουν ὅτι δὲν συμπεριλήφθη στὸν ὄμιλο τῶν Ἀργοναυτῶν, εἴτε γιὰ τὴν τελευταία στιγμή ἀλλάξε γνώμη, εἴτε γιὰ τὸν ἄφησαν πίσω οἱ ὑπόλοιποι (πρβλ. Ἡσιόδ. ἀπ. 263 Merk.-West· Φερεκύδης FGrHist 3 F 111· Ἡρόδωρος FGrHist 31 F 41· Ἀντίμαχος ἀπ. 58 Wyss = 69 Matthews· Ἐφορος FGrHist 70 F 14· πρβλ. κυρίως Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο A 1289-1291a. Wendel). Ἀντιθέτως ὁ Πίνδαρος (*Πυθ.* 4.171-172) συμπεριλαμβάνει τὸν Ἡρακλῆ στὸν ἀριθμὸ τῶν Ἀργοναυτῶν, ὅπως καὶ μετὰ τὸν Ἀπολλώνιο οἱ Ἀπολλόδωρος, Ὑγῖνος, Βαλέριος Φλάκκος καὶ τὰ [Ὄρφ.] *Ἀργοναυτικά*. Βλ. ἀναλυτικότερα Vian (1974) 245.

125-130: Ὁλόκληρη ἢ παρενθετικὴ αὐτὴ σκηνή, μὲ τὴν ὁποία δηλώνεται ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ἔλαβε μέρος στὴν Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία, ἀμέσως μετὰ τὴν τέλεση τοῦ ἄθλου τοῦ Ἐρυμάνθιου κάπρου, περιέχει, ὅπως διαπιστώνουν καὶ οἱ Glei (1996) 150 κ.έ., σημ. 26, εὐτράπελα χαρακτηριστικὰ καὶ προσδίδει στὸν τύπο τοῦ Ἡρακλῆ ἐν μέρει κωμικά, ἐν μέρει ὅμως καὶ

υπερβολικά, ὡς πρὸς τὴ δύναμή του, στοιχεῖα. Πρβλ. παρακάτω καὶ τὰ ἀστεία (*burlesque*) στιγμιότυπα τῶν στ. Α 531 κ.έ., ὅταν ὁ Ἡρακλῆς κάθεται γιὰ λόγους «εὐστάθειας» στὴ μέση τοῦ πλοίου καὶ κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του βυθίζεται ἢ καρίνα, ἢ τῶν στ. Α 1167 κ.έ., ὅταν λόγῳ τῆς ὑπερβολικῆς του δύνναμης σπάει στὴ μέση τὸ κουπί. Γιὰ τὰ κωμικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ Ἡρακλῆ γενικότερα πρβλ. Pike (1980) 37-44, Natzel (1992) 198 καὶ κυρίως Galinsky (1972) 81 κ.έ.

125. νεῖον: ἀντὶ τοῦ *νέον*, *νεωσί*. Ὁ ἰωνικὸς ἐπιρρηματικὸς αὐτὸς τύπος ἀπαντᾷ καὶ στὸν Καλλίμαχο, ἀπ. 384.5 Pf. *νεῖον ἀπ' οὖν μέμβλωκεν*. Βλ. ἀργότερα καὶ Γαληνοῦ *Ἱπποκράτους γλωσσῶν ἐξηγήσεις*, τόμ. 19, σελ. 124.10 Kühn, *νεῖον: τὸ νέον*.

Λυρκήμιον Ἄργος: Ἡ γραφὴ αὐτὴ τῶν Σχολίων (Α 124-129b. Wendel) φαίνεται ὀρθότερη ἀπὸ τὴ γραφὴ τῶν κωδίκων *Λυγκήμιον*, πού υἱοθετοῦν στὴν ἔκδοσή τους οἱ Raduano-Fusillo (1986) 76, καὶ ἡ ὁποία παραγάγεται κατὰ τὸν σχολιαστὴ ἀπὸ τὸν Λυγκέα, βασιλέα τοῦ Ἄργους. Ἀντίθετα ὁ τύπος *Λυρκήμιον* ἢ *Λύρκειον* βρίσκεται στὸν Βαλέριο Φλάκκο *Arg.* 4.355 καὶ στὸν Ὀβίδιο, *Met.* 1.598. Παρόμοια καὶ ὁ Καλλίμαχος (κατὰ τὸν Στέφανο Βυζάντιο 423.1 κ.έ.) ἀναφέρει τὸ *Λύρκειον, ὄρος Ἄργους* (ἀπ. 307 Pf. = 95 Hollis). Πρβλ. ἐπίσης Ἐκαταῖος FGrHist 1 F 102c· Σοφοκλ. ἀπ. 271*.6 Radt· Στράβων 6.2.4, 8.6.7· Πολύαινος, *Στρατηγ.* 4.7.9· Ἡρωδιανός, *Περὶ καθολικῆς προσφδ.*, Gr. Gr. III.1, σελ. 371.21, *Περὶ ὀρθογρ.*, Gr. Gr. III.2, σελ. 547.8· [Πλούταρχος], *Περὶ ποταμῶν* 18.10.4· Ἡσύχιος, λ 1431. Βλ. σχετικὰ Levin (1963) 9-17 καθὼς καὶ Vian (1974) 245-246.

127. Λαμπεῖης Ἐρυμάνθιον: Ἡ Λάμπεια εἶναι ὄρος τῆς Ἀρκαδίας πού ἀνήκει στὴν ὄροσειρὰ τοῦ Ἐρύμανθου, ἀπὸ τὴν ὁποία πηγάζει ὁ Ἐρύμανθος ποταμὸς, βλ. ἐνδεικτικὰ Στράβων 8.3.10, Παυσανίας 8.24.4, Διόδωρος Σικελ. 4.12.

τίφος: Σπάνια λέξη πού σημαίνει τὸν ἐλώδη ἢ κάθυγρο τόπο, βλ. καὶ Ἄργ. Β 822· Θεόκρ. 25.15 (*ἄμ μέγα τίφος*)· Λυκόφρ, Ἄλεξ. 267 (*τίφη*). Πρβλ. ἐπίσης Σούδα τ 699 καὶ Στράβων 8.3.19 (*τιφῶδες χωρίον*).

128. πρώτησι Μυκηναίων ἀγορήσι: Στὸ χωρίο αὐτὸ παρατηροῦνται κάποια προβλήματα. Τὸ *πρώτησι* πού προσδιορίζει τὸ *ἀγορήσι* ὑπάρχει κυρίως στοὺς κώδικες S καὶ G, ἐνῶ ἄλλοι, ὅπως οἱ L, A καὶ E, παραδίδουν τὴ γραφὴν *πρώτοισι*, πού δὲν μπορεῖ νὰ προσδιορίσει τὸ θηλυκὸ οὐσιαστικὸ (ἀποτελεῖ μᾶλλον ἀνάμνηση τοῦ ὁμηρικοῦ στ. Ο 643 καὶ νόον ἐν *πρώτοισι Μυκηναίων ἐτέτυκτο*). Ἡ γραφὴ *Μυκηναίων* ἀποτελεῖ ἐπιτυχή διόρθωση τοῦ Fränkel, ὁ ὁποῖος ἐπικαλεῖται καὶ τὴ μαρτυρία τῶν Σχολίων: *περὶ δὲ τοῦ κάπρου καὶ Ἡρόδωρός* (FGrHist 31 F 24) *φησιν, ὅτι ἐπὶ τὰς πύλας τῶν Μυκηναίων κομίσας αὐτῶν ἀπέθετο* (A 124-129c W.). Τὸ παραπάνω σχόλιο ὁδήγησε μάλιστα τὸν Ardizzoni (1967) 118, νὰ προτείνει στὴν ἔκδοσή του τὴ διόρθωση τοῦ *ἀγορήσι* σὲ *προπύλοισι* (πρβλ. *ἐπὶ τὰς πύλας*, βλ. καὶ Glei (1996) 169), πολὺ παλαιότερα δὲ ὁ Merkel (ed. Leipzig 1854) εἶχε προτείνει τὴ λέξη *ἀόροισιν*, στηριζόμενος σὲ μία ἀβέβαιη γλῶσσα τοῦ Ἡσυχίου α 5682: *ἄορον. μοχλόν, πυλῶνα, θυρωρόν*. Πρβλ. καὶ τὶς εἰκασίες τῶν Campbell (1971) 402 κ.έ.: *προθύροισι* καὶ Vian (1970) 83: *προμολλῆσι*. Κατὰ τὴν ἄποψή μας, δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ διορθώσουμε ἐδῶ τὴ γραφὴν ὁλόκληρης τῆς χειρόγραφης παράδοσης *ἀγορήσι*, ἐφόσον αὐτὴ παρέχει σαφὲς νόημα καὶ κυρίως ἐφόσον ὁ ὄρος *ἀγορῆ* ἀπαντᾷ καὶ ἄλλοι στὸν Ἀπολλώνιο μὲ τὴ σημασία «ἀγορά, τόπος συνάθροισης» (πρβλ. ἐνδεικτικά, *Arg.* A 654, 819, B 1020).

129. ἀπεσεῖσατο: Ἡ γραφὴ τῶν χειρογράφων *ἀπεθήκατο*, τὴν ὁποία μετὰ τὸν Merkel (1854) ὑπερασπίζονται ἀπὸ τοὺς νεώτερους ἐκδότες μόνον ὁ Ardizzoni (1967) 118 κ.έ. καὶ οἱ Paduano-Fusillo (1986) 76, παρουσιάζει ὁμοιότητα πρὸς τὸ στ. τοῦ Καλλιμάχου, *Ὑμν.* 1.15: *μεγάλων ἀπεθήκατο κόλπων* (πρβλ. ἐπίσης *Ὑμν.* 3.25 *φίλων ἀπεθήκατο γυίων*). Ἡ γραφὴ *ἀπεσεῖσατο* δὲν ἀπαντᾷ βέβαια στὴ χειρόγραφη παράδοση τοῦ κειμένου, βρίσκεται ὅμως στὰ σχόλια τοῦ Σιμπλίκιου στὸν Ἀριστοτέλη, *Περὶ οὐρανοῦ* 2.13 (σελ. 517.15 Heiberg), ὁ ὁποῖος παραθέτει αὐτούσιο τὸ στίχο τοῦ ποιητῆ. Ὅσοι ἀποδέχονται τὴ γραφὴ αὐτὴ ὡς γνήσια (Fränkel, Vian) ἐπικαλοῦνται ἐπίσης καὶ τὸ στ. τοῦ Νόννου, *Διον.* 11.217 *ἔων ἀπεσεῖσατο νότων*, πού θὰ μποροῦσε νὰ θεωρηθεῖ ὡς μίμηση τοῦ Ἀπολλωνίου. Ὁ Vian (1974) 56, σημ. 4, ἐπιπλέον, διατυπώνει καὶ τὴν ἄποψη πὼς τὸ *ἀπεσεῖσατο* ἀποτελεῖ τὴ *lectio difficilior*, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Νόννος χρησιμοποιεῖ πολὺ συχνὰ αὐτὸ τὸ ρῆμα· ἡ χρῆση του μάλιστα νομομοποιεῖται

καὶ πάλι ἀπὸ τὸν Καλλιμάχο, *Ἐκάλη* ἀπ. 239 Pf. (= 28 Hollis): *διερῆν δ' ἀπεσεύσατο λαίφην*· πρβλ. ἐπίσης Ἐπιμενίδης, FGrHist 457 F 3.3: *ἦ δεινὸν φρίζασ' ἀπεσεύσατο θῆρα λέοντα*.

131. Ὑλας: Βλ. παρακ. Α 1207 κ.έ. καὶ σχετικὸ σχόλιο.

134. Ναύπλιος: Κατὰ τὴν ἀρχαία παράδοση, γιὸς τοῦ Ποσειδῶνα καὶ τῆς κόρης τοῦ Δαναοῦ Ἀμυμώνης (Φερεκύδης, FGrHist 3 F 4). Σύμφωνα μὲ ἄλλους συγγραφεῖς, ἡ γενεαλογία αὐτῆ ἀφορᾷ στὸν ἀρχαῖο Ναύπλιο Α', ἰδρυτὴ τῆς ὁμώνυμης πόλης (Παυσανίας 2.38.2, 4.35.2). Αὐτοῦ ἀπόγονος ἦταν ὁ Ἀργοναύτης Ναύπλιος Β', γιὸς τοῦ Κλυτονίου, κατὰ τὸν Ἀπολλώνιο, ὁ ὁποῖος παραδίδει καὶ τὸ γενεαλογικὸ του δένδρου (Ναύπλιος Α', Προΐτος, Λέρνος, Ναύβολος, Κλυτόνης). Εἶναι ὁ πατέρας τοῦ ἥρωα τοῦ Τρωικοῦ πολέμου Παλαμῆδη (βλ. ὅμως καὶ Ἀπολλοδ. *Βιβλ.* 2.1.5, 2.7.4, 3.2.2 καὶ Στράβων 8.6.2). Θεωρεῖται ὡς ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐμπειρότερους ναυτικούς καὶ αὐτὸς πὺν ἀνακάλυψε τὴ Μεγάλῃ Ἄρκτο (βλ. Σχόλια στὰ Ἀράτ. *Φαιν.* 27 Martin), ἡ ἀκόμη καὶ ὡς θαλάσσιος πειρατῆς καὶ δαιμονικὸ (βλ. Δίων Χρυσ. 7.32). Ἀπὸ τὰ ὀνόματα τῶν προγόνων του πὺν παραθέτει ὁ Ἀπολλώνιος, γνωστὸ στὸν Ὅμηρο εἶναι μόνον ἐκεῖνο τοῦ Προΐτου (Z 157, 160 κ.ά.), τὰ δὲ ὑπόλοιπα τρία εἶναι πιθανῶς ἐπινόηση τῶν λογίων, ἴσως καὶ τοῦ ἴδιου τοῦ Ἀπολλωνίου, γὰρ τὸ σχηματισμὸ τοῦ γενεαλογικοῦ δένδρου τοῦ ἥρωα. Σύμφωνα μάλιστα μὲ τοὺς Gleï (1996) 151, σημ. 28, ὁ Ἀπολλώνιος ἐδῶ παρωδεῖ κατὰ κάποιον τρόπο τοὺς γενεαλογικοὺς καταλόγους.

139. Ἰδμων: Τὸ ὄνομά του, ἀπὸ τὴ ρίζα *Fiδ-οῖδα*, σημαίνει κατὰ λέξη τὸ γνώστη, τὸ σῶφρονα, τὸ μάντη. Κατὰ τὸν Ἡρόδωρο (FGrHist 31 F 44), ἦταν γιὸς τοῦ Ἄβαντα, σύμφωνα ὅμως μὲ μία ἄλλη ἐκδοχὴ, πὺν ἀποδέχεται καὶ ὁ ποιητῆς μας, ἦταν γιὸς τοῦ Ἀπόλλωνα, ἐνῶ ὁ Ἄβαντας ἦταν ὁ ἐπίγειος θετὸς πατέρας του. Μερικὲς φορές συγχέεται μὲ τὸν Θέστορα, πατέρα τοῦ περιφημοῦ μάντη Κάλχαντα (Χαμαιλέων, ἀπ. 15 Wehrli). Καὶ οἱ δύο θεωροῦνται γιοὶ τοῦ Ἀπόλλωνα ἀπὸ ἄλλη μητέρα. Ἔτσι, κατὰ τὸν Φερεκύδη (FGrHist 3 F 108), ὁ Ἰδμων ἦταν γιὸς τῆς Ἀστερίας, κόρης τοῦ Κορώνου (βλ. παραπ. Α 57), ἐνῶ ὁ Ὑγῖνος (*Fab.* 14.11) ἀναφέρει ὅτι ἦταν γιὸς τοῦ Ἀπόλλωνα καὶ τῆς Κυρήνης. Ὡς γιὸς τοῦ Ἄβαντα, θεωρεῖται κατὰ συνέπεια ἐγγονὸς τοῦ γνωστοῦ μάντη Μελάμποδα (βλ. παραπ. σχ. στὸ

στ. 121), γιοῦ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Αἴσονα Ἀμυθάονα, ἐπομένως Αἰολίδης (πρβλ. Ἀργ. Α 143, Β 849-850)· βλ. καὶ Fränkel (1968) 50. Ὁ Ἴδμων, τὴν προηγούμενη μέρα ἀπὸ τὴν ἀναχώρηση τῶν Ἀργοναυτῶν, προλέγει τὰ βάσανα τῆς ἐκστρατείας, τὴν αἴσια ἔκβασή της, ἀλλὰ καὶ τὴ δική του μοῖρα (Α 436 κ.έ.), καὶ ἐλέγχει τὸν Ἴδα γιὰ τὴν ἀσέβειά του πρὸς τοὺς θεοὺς (Α 475 κ.έ.)· ὁ ἴδιος δὲν θὰ φθάσει στὴν Κολχίδα, γιὰτὶ θὰ φονευθεῖ στὴ χώρα τῶν Μαριανδυνῶν ἀπὸ ἓνα κάπρο (Β 815 κ.έ.). Πρβλ. σχετικὰ Vian (1974) 246, Manakidou (1995) 193-196.

139-140. ὄσσοι ἔναιον Ἄργος: Ἐδῶ παρατηροῦμε μία ἀκόμη συμφωνία τοῦ Ἀπολλωνίου μὲ τὸ ὁμηρικὸ κείμενο τῆς ἐπονομαζόμενης «κοινῆς» ἔκδοσης ἢ *vulgata*, σὲ ἀντίθεση μὲ μία ζηνοδότεια εἰκασία. Ἡ ἔκφραση *ὄσσοι ἔναιον Ἄργος* προέρχεται, κατὰ πάσα πιθανότητα, ἀπὸ τὴν ἀντίστοιχη ὁμηρικὴ, Ἰλ. Β 681 *νῦν αὖ τοὺς ὄσσοι τὸ Πελασγικὸν Ἄργος ἔναιον*, ἢ σύνταξη τῆς ὁποίας δημιούργησε ἀμφιβολίες στὸν Ζηνοδότο. Πὰ αὐτὸ τὸ λόγο ὁ Ἐφέσιος γραμματικὸς εἶχε προτείνει τὴ γραφή *οἶ δ' Ἄργος τ' εἶχον τὸ Πελασγικόν*. Βλ. ἀναλυτικότερα Rengakos (1993) 68.

141. μή οἱ δῆμος ἐνκλείης ἀγάσαιτο: Κατὰ τὸν Fränkel (1968) 50, ὁ δῆμος εἶναι ἐκεῖνος ὁ θεσμός, ὅπως καὶ ἐδῶ, ποῦ ἀπονέμει ἢ στερεῖ ἀπὸ κάποιον τὴν *ἐνκλείην* (πρβλ. π.χ. Ὀδ. ξ 237-239, Κόιντος Σμυρναῖος 1.21-23, ὅπου ἀπαντᾷ τὸ συναφὲς ζήτημα τῆς συμμετοχῆς στὸν Τρωικὸ πόλεμο). Τὸ δίλημμα τοῦ Ἴδμονα σχετίζεται, σύμφωνα μὲ τὸν Γερμανὸ φιλόλογο, μὲ τὸ γεγονός ὅτι, ὡς γιὸς τοῦ Ἀπόλλωνα, ἔχει τὸ χάρισμα νὰ προβλέπει τὸ μέλλον, καὶ ἔτσι αὐτὸ τὸ προνόμιο τὸν ὑποχρεώνει, κατὰ κάποιον τρόπο, νὰ διακινδυνεύει ἀκόμη καὶ τὴν ζωὴ του, προσφέροντας δηλ. στοὺς Ἀργοναῦτες τὶς μαντικὲς του ἰκανότητες, ἂν καὶ γνώριζε ἐκ τῶν προτέρων τὴν τύχη ποῦ τὸν περιέμενε. Στὴ σύνταξη τῶν ἡρώων στὴν Ἰωλκὸ τὸν ὀδηγοῦν ἐπίσης ἢ ἀνάγκη νὰ ἀνταποκριθεῖ στὸ θαυμασμὸ ποῦ νιώθει ὁ δῆμος γιὰ τὴ θεία δωρεὰ καὶ ἢ ἐπιδίωξη ὑστεροφημίας (πρβλ. παρακ. καὶ τὸ συναφὲς χωρίο, στ. 440-447). Παρόμοιο μὲ τὸ δίλημμα τοῦ Ἴδμονα ἀντιμετώπισε κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους, ὅπως σημειώνει ὁ Fränkel (1968) 50, σημ. 61, καὶ ὁ μάντης Μεγιστίας, ὁ ὁποῖος ἂν καὶ προεῖδε ἀπὸ τὶς θυσίαις τὸ τέλος τῶν ἡρωικῶν πολεμιστῶν τῶν Θερμοπυλῶν, προτίμησε νὰ μείνει κοντὰ στὸν Λεωνίδα καὶ τοὺς συμπολεμιστῆς του, καὶ ἔτσι κέρδισε τὴν «εὐκλεία», ποῦ

ἀπαθανάτισε ὁ Σιμωνίδης στὸ γνωστὸ ἐπίγραμμα (βλ. Ἡρόδοτος 7.221, 228· Π.Α. 7.677). Τέλος, καὶ ὁ Ξενοφῶν στὰ *Ἑλληνικά* (2.4.18-19) ἀναφέρει κάποιον παράδειγμα αὐτοθυσίας μάντη, ὁ ὁποῖος μὲ τὸ θάνατό του χάρισε τὴ νίκη στὸ στρατό του. Πρβλ. Fränkel (1960) 7, σμ. 8.

146-147. Πολυδεύκεια - Κάστορα: Ἡ ἐκδοχή, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ὁ Κάστωρ καὶ ὁ Πολυδεύκης ἦταν τέκνα τοῦ Δία καὶ τῆς Λήδας, προέρχεται ἀπὸ τὸν [Ἡσιόδου] *Κατάλ.*, ἀπ. 23-24 Merk.-West. Τὴν παράδοση αὐτὴ ἀκολουθεῖ καὶ ὁ Θεόκριτος (22.1), καθὼς καὶ ὁ Πίνδαρος, ὁ ὁποῖος ὅμως στὸν *Νεμ.* 10.55-90 ἀναφέρει ὅτι μόνον ὁ Πολυδεύκης ἦταν γιὸς τοῦ Δία, ἐνῶ ὁ Κάστωρ τοῦ Τυνδάρεω. Ἡ Λήδα ἐνθαρρύνει ἐδῶ τὰ παιδιά της (*ᾤρσειν*) νὰ ἀναχωρήσουν ἀπὸ τὴ Σπάρτη καὶ νὰ λάβουν μέρος στὴν ἐκστρατεία μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους ἥρωες. Ἡ Λήδα ἐμφανίζεται, ἐπομένως, νὰ κηδεμονεύει τὰ τέκνα της, καθόσον ὁ πατέρας τους Δίας κατοικοῦσε στὸν οὐρανό, ὁ δὲ ἐπίγειος πατέρας τους Τυνδάρεως δὲν φαίνεται νὰ ἔχει τέτοια ἐξουσία πάνω στὰ τέκνα τοῦ Δία· ἴσως, κατὰ τὸν Fränkel (1968) 50, νὰ εἶναι ἤδη νεκρός. Μπορεῖ ὅμως, συνεχίζει ὁ Γερμανὸς φιλόλογος, οἱ Διόσκουροι νὰ μὴν ἔχουν τὴ δυνατότητα νὰ λάβουν μέρος σὲ μία ἐκστρατεία, λόγῳ τοῦ νεαροῦ τῆς ἡλικίας τους, ἐνῶ ὁ Ἀπολλώνιος γιὰ νὰ δηλώσει τὴ δυσκολία τοῦ ἀποχωρισμοῦ τῆς Λήδας ἀπὸ τὰ τέκνα της, χρησιμοποιοῖ τὸ χαρακτηριστικὸ ἐπίθετο *τηλυγέτους* (στ. 149), ποῦ ἐδῶ σημαίνει τοὺς μονακριβούς γιούς (πρβλ. παραπ. σχ. στὸ στ. 99). Γενικότερα τὸ νόημα τῶν στ. 146-150 ἀναλογεῖ πρὸς ἐκεῖνο τῶν στ. 97-100. Καὶ στίς δύο περιπτώσεις ἡ ἔμφυτη στοργὴ καὶ ἡ ἀγάπη τῶν γονέων γιὰ τὰ παιδιά τους ὑποχωρεῖ μπροστὰ στὴν ἔννοια τοῦ χρέους. Ἀντίθετη εἰκόνα περιγράφεται ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο παραστατικὰ στοὺς στ. 161-171.

150. Ζηνὸς γὰρ ἐπάξια μῆδετο λέκτρων: Αὐτὸ ποῦ ἀντιλαμβάνεται κανεὶς ἀπὸ αὐτὴ τὴ φράση εἶναι ὅτι ἡ Λήδα, στέλνοντας τὰ ἀγαπημένα της παιδιά στὴν ἐκστρατεία, συλλογίστηκε ὡς ἀντάξια σύζυγος τοῦ Δία, εἶχε δηλ. σκέψεις ἀντάξιες τῆς συζύγου ἑνὸς θεοῦ, μὲ τὸν ὁποῖο εἶχε ἀποκτήσει τοὺς Διόσκουρους. Ἡ λέξη *λέκτρον* σημαίνει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον στὸν πληθυντικὸ τὸ «νυφικὸ κρεβάτι» καὶ κατ' ἐπέκταση τὸ «γάμο». Ἡ σημασία «καρπὸς τοῦ γάμου, τέκνο» ἀπαντᾷ κατὰ τὸ LSJ (s.v.) μόνο σὲ

κάποιον έλεγειακό ποιητή Άγάθυλλο (1ος αϊ. π.Χ.), πού αναφέρεται από τόν Διονύσιο Άλικαρν., *Ρωμ. άρχ.* 1.49.1 (βλ. και άπ. 15 SH, Lloyd-Jones & Parsons). Έπομένως ή πολύ ένδιαφέρουσα ανάλυση του Fränkel (1968) 51 –πρβλ. και Vian (1974) 57, σημ. 3–, ό όποίος έρμηνεύει τή λέξη με τή φράση «*των από Διός γεννηθέντων*» δέν φαίνεται τόσο πιθανή. Τό επίθετο *επάξια* λειτουργεί ως σύστοιχο αντίκειμενο του ρήματος *μήδετο*, πού συντάσσεται με αίτιατική, και ή γενική *λέκτρων* (*Ζηνός*), με τήν έννοια του γάμου, έξαρτάται από τή λέξη *επάξια* (πρβλ. Σοφοκλ. *Ήλ.* 971 *επάξιοι γάμοι*).

151. Λυγκεύς - Ίδας: Ήταν γιοί του Άφαρέως, βασιλέα τής Μεσσήνης και άδελφού του Τυνδάρεω. Έπομένως ήταν έξάδελφοι των Διοσκούρων, μαζί με τους όποίους αναφέρονται συχνά, ιδιαίτερα δέ γνωστή είναι ή μεταξύ τους φιλονικία, πού κατέληξε μάλιστα σέ φονική σύγκρουση με άφορμή τīs κόρες του Λευκίππου. Ήταν οί ένθικοι ήρωες των Μεσσηνίων, όπως οί Διόσκουροι των Λακεδαιμονίων, και ή μεταξύ τους αίματηρή σύγκρουση άποτελεί άπήχηση των σφοδρών άγώνων ανάμεσα στις δύο γειτονικές χώρες. Ή μητέρα τους, σύμφωνα με τόν Φερεκύδη (FGHHist 3 F 127), όνομάζεται Άρήνη, από τήν όποία πήρε και τό όνομά της ή πόλη πού βρισκόταν κοντά στην Πύλο (βλ. *Ήλ.* B 591). Οί δύο άδελφοί διακρινόντουσαν για τή δύναμή τους και κυρίως ό Ίδας, τόν όποίο ό Fränkel χαρακτηρίσε ως ένα «Δόν Κιχώτη ανάμεσα στους Άργοναύτες» βλ. Fränkel (1960) 1-20. Όπως έπισημαίνουν οί Glei (1996) 151, σημ. 31, ό Ίδας στα Άργοναυτικά χαρακτηρίζεται ως «*καυχησιάρης και άκηδεμόνευτος τολμητίας*» πού χλευάζει όχι μόνο τόν Ίάσονα αλλά άκόμη και τόν μάντη Ίδμονα, όταν ό τελευταίος προσπαθεί νά τόν συνετίσει (βλ. Άργ. A 462 κ.έ.). Πά νά έπανορθώσει όμως άργότερα αυτή τήν άλαζονική του συμπεριφορά, είναι αυτός πού θα φονεύσει, όπως γνωρίζουμε, τόν κάπρο, από τόν όποίο βρήκε τραγικό τέλος ό Ίδμων (βλ. Άργ. B 830 κ.έ.). Ό Λυγκεύς ήταν επίσης όνομαστός και για τήν δξύτατη όρασή του (πρβλ. *Κύπρια Ήπη*, άπ. 13 EGF, Davies = 15 PEG, Bernabé· Καλλίμ., *Άΐτια*, άπ. 17.3-6 Pf· Σούδα λ 775: *Λυγκέως δξύωπέστερον βλέπειν*), άν και ό Άπολλώνιος στους στ. 154-55 κρίνει έμμέσως τήν άξιοπιστία τής μυθολογικής παράδοσης για αυτήν του τήν ίκανότητα (βλ. και παραπ. σχ. στο στ. 24, αλλά και Άργ. Δ 1477 κ.έ.).

152. περιθαρσέες: Σύμφωνα με τὸν Ardizzoni (1967) 121, τὸ σύνθετο αὐτὸ σχηματίσθηκε ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο καὶ ἀπαντᾷ μόνο ἐδῶ καὶ στὸ στ. 195· σημαίνει «γεμᾶτος αὐτοπεποίθησης» καὶ εἶναι ἀντίστοιχο τοῦ ὁμηρικοῦ *πολυθαρσής*, τὸ ὁποῖο χρησιμοποιεῖ ὁ ποιητὴς μας στὸ Β 912.

156. Περικλύμενος: Πὸς τοῦ Νηλέα, ὁ ὁποῖος ὡς τέκνο τοῦ Ποσειδῶνα καὶ τῆς Τυρῶς ἦταν ἀδελφὸς τοῦ Πελῖα. Ἐπομένως ὁ Περικλύμενος εἶναι συγγενῆς τοῦ Ἰάσονα. Ὁ Ποσειδῶνας τοῦ εἶχε χαρίσει τὴν ἰκανότητα νὰ μεταμορφώνεται σὲ ὄτι ἐπιθυμοῦσε κατὰ τὴ διάρκεια τῆς μάχης (πρβλ. καὶ Ὀδ. λ 285· [Ἡσιόδ.] *Κατ.* ἀπ. 33a, 12 κ.έ., *Merk.-West* Πινδ. *Πυθ.* 4.175· Εὐφορίων ἀπ. 64 CA, *Powell*· Ἀπολλοδ. *Βιβλ.* 1.9.9, 2.7.3 κ.ά.), μία ἰκανότητα ποὺ ποτὲ δὲν φαίνεται νὰ χρησιμοποιεῖ ὁ Περικλύμενος στὸ ἔπος τοῦ Ἀπολλωνίου. Πρβλ. σχετικὰ *Vian* (1974) 247 καὶ *Glei* (1996) 151, σημ. 33.

160. ξυνοχή: Ἡ λέξις ἐρμηνεύεται ἀπὸ τοὺς σχολιαστὲς μὲ δύο τρόπους· εἴτε σημαίνει «συμπλοκή» (πρβλ. *Κόιντος Σμυρν.* 4.342· *IG* 9 (1) 1064), εἴτε ἔχει τὴ μεταφορικὴ σημασία «στενοχώρια, δύσκολη θέση, ἀνάγκη, θλίψη, βάσανο», ἡ ὁποία μαρτυρεῖται κυρίως κατὰ τοὺς ἑλληνιστικὸς χρόνους καὶ μάλιστα στὴν Καινὴ Διαθήκη (πρβλ. *Λουκ.* 21.25, *Β΄ Κορινθ.* 2.4· βλ. *LSJ*, s.v. *συνοχή*, II.2 καὶ 5). Τὸ ρῆμα *συνέχεσθαι*, στὸ μέσο τύπο, ἔχει αὐτὴ τὴν ἔννοια καὶ στοὺς ἀρχαιότερους χρόνους (πρβλ. Ἡρόδ. 5.23.3, 6.12.3· βλ. *LSJ*, s.v. *συνέχω* I.5). Βλ. καὶ *Fränkel* (1968) 51.

163. Ἄλεοῦ: Ὁ Ἄλεός, βασιλέας στὸν Ἀφείδαντα τῆς Ἀρκαδίας, ἀπέκτησε τρεῖς γιούς, τὸν Λυκοῦργο, τὸν Ἀμφιδάμαντα, καὶ τὸν Κηφέα, καὶ μία κόρη, τὴν Αὖγη. Οἱ δύο τελευταῖοι γιοὶ του ἔλαβαν μέρος στὴν Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία, ἐνῶ ὁ μεγαλύτερος Λυκοῦργος ἔμεινε γιὰ νὰ γηροκομήσει τὸν γέροντα Ἄλεό, ἔστειλε ὁμως τὸ γιό του τὸν Ἀγκαῖο (σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση εἶχε καὶ δευτέρου γιὸ ὀνόματι Ἴεποχο, βλ. Σχόλια στὸν Ἀπολλ. Ἀργ. A 164 *Wendel*). Ἡ ἴδια γενεαλογία δίνεται σὲ μία πληρέστερη ἐκδοχὴ καὶ ἀπὸ τὸν Πausanία (8.4.3 κ.έ.), ὅπου ἀναφέρεται ὡς πατέρας τοῦ Ἄλεοῦ ὁ Ἀφείδας, γιὸς τοῦ Ἀρκάδος, γιοῦ τοῦ Δία.

164. Ἀγκαῖος: Ὁ Ἄλεός μάταια προσπάθησε νὰ κρατήσει κοντὰ του καὶ τὸν ἐγγονό του Ἀγκαῖο, κρῦβοντας τὰ ὄπλα του. Σὲ ἀντίθεση μὲ ἄλλες

περιπτώσεις που είδαμε παραπάνω, όπως της Λήδας (146 κ.έ.) ή του Άλκωνα (97 κ.έ.), ο Άλεός προσπαθεί να κρατήσει τον έγγονό του όχι μόνο για να τον απαλλάξει από ένα πιθανό κίνδυνο, αλλά και για να διαφυλάξει το συμφέρον της οικογένειας. Η αντίρωικη συμπεριφορά αυτή του Άλεού λειτουργεί, όπως εύστοχα σημειώνουν οι Glei (1996) 151, σημ. 34, κατά κάποιο τρόπο κωμικά. Ο Άγκαϊος τελικά θα φύγει παίρνοντας αντί για ασπίδα δέρμα άρκουδας, έμβλημα της Άρκαδίας αντίστοιχο με το δέρμα του λιονταριού της Νεμέας· ο διπλός πέλεκυς, τον οποίο φέρνει μαζί του, είναι αντίστοιχος του σιδερένιου ροπάλου (*κορύνη*) του πατέρα του Λυκούργου, που το απέκτησε σκοτώνοντας τον Άρηίθοο και κληροδότησε αργότερα στον Έρευθαλίωνα (βλ. *Ίλ.* Η 136-156). Ο Άγκαϊος μάλιστα χαρακτηρίζεται από τον τρόπο του όπλισμού του, σύμφωνα πάντα με τους Glei (ό.π.), ως ένας «δεύτερος Ήρακλής», μαζί με τον όποιο πολύ συχνά αναφέρεται στα *Άργοναυτικά* (βλ. π.χ. παρακ. στ. 396 κ.έ. όπου μόνον αυτοί οι δύο ρωμαλέοι ήρωες τοποθετούνται στα μεσαία θρανία της Άργώς).

166. γηράσκοντ' Άλεόν ... κομίζου: Η γραφή των κωδίκων *γηράσκοντ'* δημιούργησε δυσκολίες σε όρισμένους εκδότες, γι' αυτό και ο Schneider διόρθωσε σε *γηράσκων* (sc. Λυκούργος), επικαλούμενος και το χωρίο από τὰ [Όρφ.] *Άργον.* 198 κ.έ. *πέμψε πατήρ γηραιός*. Το θέμα εξάλλου του γήρατος του Λυκούργου, όπως σημειώνει ο Vian (1974) 58, σημ. 1, ο όποιος αποδέχεται τη διόρθωση του Schneider στο κείμενό του, είναι όμηρικό (Η 148)· σχετική επίσης είναι και ή μαρτυρία του Πανσανία (8.4.10-8.5.1), σύμφωνα με την όποία ο Λυκούργος *πορρωτάτω γήρωσ άφίκετο*, ώστε επέζησε και των δύο γιών του. Ύπερ της διόρθωσης τάσσεται τελικά με ενδιαφέροντα συντακτικά και έρμηνευτικά έπιχειρήματα και ο Fränkel (1968) 52, ο όποιος στην έκδοσή του (1961) δέν την είχε υίοθετήσει. Θα μπορούσε, όμως, να έπιμείνει κανείς στη γραφή των κωδίκων, με το έπιχείρημα ότι έδω το θέμα είναι τὰ γηρατειά του Άλεού, όχι του γιού του Λυκούργου και ότι όμαλώτερη θα ήταν ή σύναψη της μετοχής σε αίτιατική προς την άμέσως έπόμενη λέξη *Άλεόν*. Ύπερ της γραφής των κωδίκων, που υίοθετούν στην έκδοσή τους και οι Paduano-Fusillo (1986) 76, συνηγορεί τέλος και ή παράλληλη όμηρική φράση που παραθέτουν όλοι οι εκδότες: *γηράσκοντα κομίζω* (Ω 541), την όποία πιθανώς μιμήθηκε ο ποιητής μας, όχι με σκοπό να

συγκρίνει τὸν Λυκοῦργο μὲ τὸν φιλοπάτορα Ἀχιλλέα, ἀλλὰ γιὰ νὰ δικαιολογήσει τὴ μὴ συμμετοχὴ του στὴν Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία. Ὁ Λυκοῦργος, ὡς πρωτότοκος γιός, ἔμεινε πίσω γιὰ νὰ γηροκομήσει τὸν ἡλικιωμένο πατέρα του Ἄλεό.

167. σφετέροισι: Ἡ κτητικὴ ἀντωνυμία *σφέτερος* μόνο δύο φορές χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο μὲ τὴν κύρια ἔννοιά της (δηλ. γιὰ πολλοὺς κτήτορες), στοὺς στ. Α 530 καὶ Δ 1294. Στὶς ὑπόλοιπες περιπτώσεις χρησιμοποιεῖται, ὅπως ἐδῶ, ἀντὶ τῆς ἀντωνυμίας γιὰ ἓνα κτήτορα *ἑός*. Στὸ στ. Δ 1353 ἔχει τὴν ἔννοια τοῦ *ἡμέτερος*, στὸ στ. Δ 1327 ὅμως τοῦ *ὑμέτερος*. Τέτοια χρῆση τῆς ἀντωνυμίας *σφέτερος* δὲν παρατηρεῖται στὰ ὁμηρικὰ ἔπη, ἀλλὰ στὴ μεθομηρικὴ ποίηση, ὅπως π.χ. στὸν Ἡσίοδο, *Ἔργα* 2, [Ἀσπ.] 90· Πίνδ. *Ὀλ.* 9.78, 13.61, *Πυθ.* 4.83 κ.ά. Πρβλ. ἐπίσης Σχόλια στὸν Πίνδ. *Ὀλ.* 9.118a, *Πυθ.* 4.148b· Καλλιμ. *Ἔγν.* 3.229, 4.233. Βλ. σχετικὰ Erbse (1953) 165· Chantraine, *Gr. hom.* 1: 273-5· Ardizzoni (1967) 123· Rengakos (1993) 118· Fantuzzi (2000) 317 κ.έ.

168. ἄρκτου δέρος: Μερικοὶ κριτικοὶ θεωροῦν ὅτι ὑπάρχει χάσμα στὸ στίχο, βλ. ἐνδεικτικὰ Fränkel (1961), λόγω ἔλλειψης τοῦ ρήματος ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἐξαρτᾶται τὸ *δέρος*. Πληρέστερη ἔκφραση ὑπάρχει στὰ [Ὀρφ.] *Ἀργον.* 201: *ἀλλ' ἄρκτου λάσιον στέρνοις ἀμπίσχετο δέρμα*. Πρβλ. καὶ τὸ χωρίο *Ἀργ.* Β 118-120, τὸ ὁποῖο παρουσιάζει σημαντικὴ ὁμοιότητα μὲ τὸ ἐξεταζόμενο, ἐφόσον ὁ λόγος εἶναι ἀκριβῶς γιὰ τὸν Ἀγκαῖο καὶ τὰ ὄπλα του. Ἀντίθετη ἄποψη ὑποστηρίχθηκε ἀπὸ τὸν Vian (1974) 58, σημ. 2, ὁ ὁποῖος παρατηρεῖ μία ἀσυμμετρία, ὅσες φορές ὁ ποιητὴς ὁμιλεῖ γιὰ δύο χέρια· σ' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις ἐκφράζεται μὲ κάποια ἀσάφεια ἢ μνημονεὺει ρητὰ μόνο τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ δύο, ὅπως π.χ. στὸ Α 115, Β 1266 κ.έ., Γ 871-872. Στὸ τελευταῖο χωρίο ὑπάρχει ζευγμα, ὅπως καὶ στὸ Α 442, 1182-84 (πρβλ. Ἰλ. Γ 327, Κ 334-335, Μ 319-320 κ.λπ.). Στὸ σχῆμα λοιπὸν τοῦ ζεύγματος ἀποδίδεται καὶ ἡ ἔλλειψη ρήματος ἐδῶ καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο δὲν κρίνεται ἀναγκαία ἡ συμπλήρωση τοῦ στίχου. Οἱ Glei (1996) 169 ὀρθῶς ἐπικαλοῦνται γιὰ τὸ συγκεκριμένο χωρίο τὴν παρατήρηση τοῦ Fränkel (1968) 37 κ.έ., γιὰ τὴν «Kurzsprache» τοῦ Ἀπολλωνίου. Βλ. ὅμως καὶ Giangrande (1973a) 47.

172. Αὐγείης: Πὸς τοῦ Ἥλιου, κατ' ἄλλους τοῦ Ποσειδῶνα ἢ τοῦ Λαπίθη Φόρβαντα. Σύμφωνα με τὸν ὀρθολογιστὴ Πausanία, ὁ Αὐγείας ἦταν γιὸς τοῦ Ἥλείου, ἐπώνυμου ἥρωα τῆς Ἡλείας, καὶ ἀργότερα, μέσω τῆς λαϊκῆς παρετυμολογίας, θεωρήθηκε γιὸς τοῦ Ἥλιου (Paus. 5.1.9). Ὅπως ἴσως ἢ παράδοση αὐτὴ γιὰ τὴν καταγωγή τοῦ ἥρωα ἀπὸ τὸν Ἥλιο (*ὄν δὴ φάτις Ἡελίοιο ἔμμεναι*, πρβλ. καὶ παραπ. σχ. στὸ στ. 24) δὲν εἶναι, ὅπως σημειώνει καὶ ὁ Vian (1974) 247, ἀρχαιότερη τῆς ἐλληνιστικῆς ἐποχῆς (πρβλ. καὶ Θεόκρ. 25.54). Ὁ βασιλέας αὐτὸς τῆς Ἡλείας ἦταν περίφημος γιὰ τὶς ἀγέλες τῶν βοδιῶν του, τῶν ὁποίων τὴν κόπρον διατάχθηκε ὁ Ἡρακλῆς νὰ καθαρίσει σὲ μία ἡμέρα, καὶ πῆρε μέρος στὴν ἐκστρατεία τῶν Ἀργοναυτῶν μὲ σκοπὸ νὰ γνωρίσει τὸν ἑτεροθαλὴ ἀδελφὸ του Αἰήτη (τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου ἀναφέρεται γιὰ πρώτη φορὰ στὰ *Ἀργοναυτικά* ἐδῶ).

176. Ἀστέριος - Ἀμφίων: Στὸν κατάλογο τοῦ Ὑγίνου (*Fab.* 14.15.2) ὁ Ἀστέριος συγγέεται μὲ τὸν Ἀστερίωνα (στ. 35) ἢ ἴδια σύγχυση παρατηρεῖται καὶ στὰ Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο (A 176 Wendel). Ὡς Ἀστέριος ἐμφανίζεται στὰ [Ὅρφ.] *Ἀργον.* 216. Ὁ Ἀμφίων μνημονεύεται ἀπὸ τὸν Ὑγίνο καὶ τὰ [Ὅρφ.] *Ἀργον.* (ὄ.π.), παραλείπεται ὅμως, ὅπως καὶ ὁ Ἀστέριος, ἀπὸ τὸν Ἀπολλόδωρο. Ὡς πρὸς τὸν Ἀμφίωνα, τέλος, πρέπει νὰ γίνεται διάκριση ἀπὸ τὸν ὁμώνυμο ἰδρυτὴ τῶν Θηβῶν ποῦ ἀναφέρεται παρακ. στὸ στ. 736. Πρβλ. σχετικὰ Vian (1974) 248.

177. Πελλήνης Ἀχαιίδος: Πόλη τῆς Ἀχαιΐας, ποῦ βρισκόταν σὲ λόφο καὶ τὸ ἐπίνειό της ὀνομαζόταν Ἀριστοναῦται, γιατί οἱ Ἀργοναῦτες εἶχαν προσορμισθεῖ καὶ σὲ αὐτὸ τὸ λιμάνι (βλ. Paus. 2.12.2, 7.26.14). Ὁ ὄρος Ἀχαιῶνα χρησιμοποιεῖται συχνὰ γιὰ ὅλη γενικῶς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὴν ἐπικράτηση τῶν Ἀχαιῶν, κατεξοχὴν ὅμως ἀναφέρεται στὴν Πελοπόννησο καὶ μάλιστα στὸ βόρειο τμήμα της, ὅπως ἐδῶ (τὸ τμήμα αὐτὸ ὀνομαζόταν καὶ *Αἰγιαλός*, βλ. παρακ. στ. 178, πρβλ. *Ἰλ.* B 575). Μερικὲς φορὲς ὁ ὄρος ἀναφέρεται καὶ στὴ Θεσσαλία, παραδόξως δὲ ἐκεῖ τοποθετεῖ ὁ σχολιαστὴς τὴν Πελλήνη (βλ. Σχόλια στὸν Ἀπολλ. A 177 Wendel), πιθανῶς ὅμως τὸ χωρίο εἶναι φθαρμένο ἢ πρόκειται γιὰ σύγχυση (πρβλ. *Ἰλ.* B 574 καὶ Σχόλια ad l. Erbse).

ἀφίκανον: Τὸ ρῆμα ἐδῶ συντάσσεται μὲ γενικὴ ποῦ δηλώνει τὴν ἀπὸ τόπου κίνηση, αὐτὴ ὅμως ἢ σύνταξη εἶναι σπάνια καὶ δὲν ἀπαντᾷ, ὅπως σημειώνει

ὁ Ardizzoni (1967) 124 κ.έ., οὔτε στὸν Ὅμηρο οὔτε στοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς. Στὸ στ. Ἰλ. Σ 214 ὡς ἀπ' Ἀχιλλῆος κεφαλῆς σέλας αἰθέρ' ἴκανε, ὁ ὁποῖος παρουσιάζει σχετική ὁμοιότητα μὲ τὸ στ. τῶν Ἀργ., ἢ ἀπὸ εἶναι πρόθεση μᾶλλον παρὰ ἐπίρρηση. Πιθανῶς ὁ Fränkel βάσει αὐτοῦ τοῦ ὁμηρικοῦ στίχου καὶ λόγῳ τοῦ γεγονότος ὅτι στὸν Ἀπολλώνιο δὲν μαρτυρεῖται ἄλλοῦ σύνταξη τοῦ ρήματος μὲ καθαρή γενική, γράφει *Πελλήνης ἀπ' ἴκανον*. Πράγματι, ὁ Ἀπολλώνιος χρησιμοποιοῖ τὸ ρῆμα δύο φορὲς ἀπολύτως (A 680 cum v.l. *ἐφικάνει*, B 483), τρεῖς μὲ αἰτιατική τῆς εἰς τόπον κίνησης (A 1177, B 766, Δ 849) καὶ μία φορὰ μὲ τὴν πρόθεση ἐς καὶ αἰτιατική στὸ Δ 690 (βλ. καὶ Ardizzoni, ὁ.π.). Τὸ πρῶτο τμήμα τοῦ στίχου *Πελλήνης ἀφίκανον Ἀχαιῖδος* παρουσιάζει μεγάλη ὁμοιότητα μὲ τὸ στίχο τοῦ Καλλιμάχου ἀπ. 260.27 Pf. (= 70.12 Hollis) *Πελλήνην ἐφίκανεν Ἀχαιίδα*. Τὸ ρῆμα *ἐφικάνω* (*ἐφικνέομαι*) συντάσσεται (α) μὲ γενική, βλ. π.χ. N 613, (β) μὲ ἐμπρόθετη αἰτιατική, βλ. π.χ. Ξενοφ. *Κύρ. Παιδ.* 1.1.5, (γ) μὲ αἰτιατική, βλ. π.χ. Πινδ. *Ἰσθμ.* 5.15. Ἡ τελευταία σύνταξη εἶναι πολὺ σπάνια, ἀπαντᾷ ὅμως καὶ σὲ ἄλλα χωρία τοῦ Καλλιμάχου (ἔστω καὶ σὲ τμήση), ὄγμ. 3.87-88, *Αἴτια*, ἀπ. 67.11-12 Pf. Χαρακτηριστικὸ εἶναι λοιπὸν ὅτι καὶ οἱ δύο Ἀλεξανδρινοὶ λεξιθῆρες, πού ἀρέσκονται σὲ ἐξεζητημένες φράσεις, χρησιμοποιοῦν σκόπιμα τὴν πιὸ σπάνια σύνταξη γιὰ τὰ δύο συνώνυμα ρήματα (*ἀφικάνω* μὲ γενική, *ἐφικάνω* μὲ αἰτιατική, πρβλ. καὶ Vian (1974) 58 κ.έ., σημ. 3), πού ἐπιλέγουν στοὺς στίχους τους. Π' αὐτὸ δὲν κρίνεται ἀναγκαῖα ἡ διόρθωση τοῦ Campbell (1971) 404, ὁ ὁποῖος βάσει τοῦ παράλληλου χωρίου τοῦ Καλλιμάχου καὶ σὲ συνδυασμὸ πρὸς τὴν v.l. τοῦ στίχου τῶν Ἀργ. A 680 γράφει *ἐφίκανον*. Βλ. ἐπίσης Bulloch (1973) 496-498.

Πέλλην: Ἄν καὶ ὀλόκληρη ἢ χειρόγραφη παράδοση τῶν *Ἀργοναυτικῶν* συμφωνεῖ χωρὶς ἐξαίρεση στὴ μορφή τοῦ ὀνόματος μὲ -ς στὴν κατάληξη (*Πέλλης*), ὁ Vian υἰοθετεῖ τὴ διόρθωση τοῦ J. Hölzlin (ἔκδοση Leiden 1641) σὲ *Πέλλην*. Ὁ Hölzlin ὀρθῶς πρότεινε αὐτὴ τὴν ἐκδοχὴ τοῦ ὀνόματος στῆριζόμενος σὲ ἓνα χωρίο τοῦ Πausanias, 7.26.12: *ἀπὸ ἀνδρὸς Ἀργείου Πέλληνος*, ὅπου ὡς ἰδρυτῆς τῆς Πελλήνης ἀναφέρεται ὁ γιὸς τοῦ Φόρβαντος Πέλλην. Ἐπειδὴ ἡ μορφή τοῦ ὀνόματος *Πέλλης*, -η δὲν μαρτυρεῖται πούθεν ἄλλοῦ στὴν ἑλληνική γραμματεία, ἐνῶ τὸ ὄνομα *Πέλλην* ἀπαντᾷ τουλάχιστον στὸν Pausanias, θεωροῦμε ὅτι ἡ διόρθωση τοῦ Hölzlin, τὴν ὁποία υἰοθετεῖ ὁ Vian, εἶναι προτιμότερη. Ἀξίζει ἐπίσης νὰ σημειωθεῖ ὅτι

στον γραμματικό Ἀρκάδιο, [*Περὶ τόνων*], σελ. 7.7 (ed. M. Schmidt, Jena 1860), ἀπαντᾷ ἡ μορφή τοῦ ὀνόματος σὲ *-ην* μὲ τόνο στη λήγουσα: *Πελλήν*.

179. Εὐφημος: Ὁ Εὐφημος μνημονεύεται πολὺ συχνὰ στὸν 4ο *Πυθιόνικο* τοῦ Πινδάρου, ὅπως καὶ στὰ *Ἀργοναυτικά*. Ἡ ἀναφερόμενη ἀπὸ τὸν ποιητὴ παράδοση, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ὁ Εὐφημος εἶχε λάβει ἀπὸ τὸν πατέρα του Ποσειδῶνα τὸ δῶρο νὰ βαδίζει πάνω στὴ θάλασσα, ἀπαντᾷ στὰ Σχόλια στὸν Πίνδαρο, *Πυθ.* 4.61: *φησὶ γοῦν αὐτὸς* [sc. Ἀσκληπιάδης] *δῶρον ἔχειν τὸν Εὐφημον παρὰ Ποσειδῶνος τὴν θάλασσαν ἀπημάντως διαπορεύεσθαι ὡς διὰ γῆς*. Παρόμοια ἰκανότητα εἶχε ὁ φημισμένος γιὰ τὴν ταχύτητά του Ἴφικλος πὺν μποροῦσε νὰ τρέχει πάνω σ' ἓνα χωράφι μὲ σιτάρι, χωρὶς νὰ λυγίσει τὰ στάχυα (βλ. [Ἡσιόδ.] *Κατ.* ἀπ. 62 Merk.-West). πρβλ. ἐπίσης Ἰλ. Υ 226-229 (γιὰ τὰ ἄλογα τοῦ Ἐριχθονίου) καὶ Βεργιλ. *Aen.* 7.809 κ.έ. (γιὰ τὴν Καμίλλα). Τέλος, σύμφωνα μὲ τοὺς Gleit (1996) 152, σημ. 36, ὁ Εὐφημος πὺν θεωρεῖται πατέρας τοῦ Βάττου, τοῦ ἰδρυτῆ τῆς Κυρήνης (δηλ. τῆς πατρίδας τοῦ Καλλιμάχου), κερδίζει λόγῳ αὐτῆς τῆς παράδοσης (τὰ σημαντικότερα στοιχεῖα τῆς ὁποίας ἀντλεῖ ὁ Ἀπολλώνιος ἀπὸ τὸν 4ο *Πυθιόνικο* τοῦ Πινδάρου) μίᾳ ἐξέχουσα θέσῃ στὸ Δ' Βιβλίῳ τῶν *Ἀργοναυτικῶν* (στ. 1731 κ.έ.), δηλαδὴ λίγο πρὶν τὸν ἐπίλογο τοῦ ἔπους, γιὰ νὰ τιμηθεῖ ἴσως μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο ὁ μεγάλος Κυρηναῖος ποιητὴς ἀπὸ τὸ μαθητὴ του.

184. διερῆ: Τὸ ἐπίθετο *διερὸς* στὸν Ὅμηρο (ζ 201, ι 43) σημαίνει κυρίως «ζωηρός, εὐκίνητος, ἀκμαῖος» καὶ μὲ αὐτὴ τὴν ἔννοια συνδέεται ἔτυμολογικῶς πρὸς τὸ ρῆμα *δίεμαι* (σπεύδω, φεύγω). Στὸς μετὰ τὸν Ὅμηρο συγγραφεῖς ἔχει τὴν ἔννοια τοῦ «ὕγρός», καὶ μὲ αὐτὴ τὴ σημασία ἀπαντᾷ στὸν Ἀπολλώνιο, ὄχι μόνον ἐδῶ, ἀλλὰ καὶ παρακάτω στὸ Β 1099 καὶ Δ 1457, πὺν συνδέεται πιά ἔτυμολογικῶς πρὸς τὸ ρῆμα *διαίνω* (ὕγραίνω, βρέχω). Ἄν ἡ ἔτυμολογία τῆς λέξης ἀπὸ τὸ *διαίνω* φαίνεται πιθανότερη, τότε εἶναι δυνατὸν τὸ ἐπίθετο *διερὸς* νὰ ἔλαβε στὴ συνέχεια τὴν ἔννοια τοῦ «ζωηρός, εὐκίνητος», μεταφορικὰ ἀπὸ τὸ ὑγρὸ στοιχεῖο (πρβλ. LSJ καὶ Chantraine, DELG, s.v.). Βλ. καὶ Rengakos (1994) 69-70.

187. Ἐργίνος: Κατὰ τὸν ποιητὴ, γιὸς τοῦ Ποσειδῶνα, κατὰ τὸν σχολιαστή ὁμως, ὁ ὁποῖος ἀκολουθεῖ προφανῶς ἄλλη πηγὴ, εἶναι ἀπόγονος τοῦ

Ποσειδῶνα, γιὸς τοῦ Κλυμένου καὶ τῆς Βουζύγης (Σχόλια A 185-88a. Wendel). Σύμφωνα μὲ τὴν ἐκδοχὴ αὐτή, ὁ Ἑργίνος θεωρεῖται ὅτι κατάγεται ἀπὸ τὴν Βοιωτία, ἐνῶ ἀντίθετα στὸν Ἀπολλώνιο συνδέεται μὲ τὴν Μίλητο. Περιφημὸς ἔγινε ἐπίσης γιὰ τὴ νίκη του στὸ ἀγώνισμα τοῦ δρόμου, στοὺς ἀθλητικὸς ἀγῶνες ποὺ διοργάνωσε ἡ Ὑψιπύλη στὴ Λῆμνο (βλ. Σχόλια στὸν Πινδ. Ὀλυμπ. 4.29e, 4.32c κ.έ.: Καλλιμ. ἀπ. 668 Pf.).

187-188. Ἴμβρασίης ἔδος Ἦρης Παρθενίη: Ἡ Ἦρα καλεῖται Ἴμβρασίη ἀπὸ τὸν ποταμὸ τῆς Σάμου Ἴμβρασο, ὁ ὁποῖος ὀνομαζόταν καὶ Παρθένιος «διὰ τὸ ἐκεῖ παρθένον ἔτι οὖσαν τετράφθαι τὴν Ἦραν» (βλ. Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο A 185-188b, ἀλλὰ καὶ B 865-872a. Wendel, Σχόλια στὸν Πινδ. Ὀλ. 6.149f., Καλλιμ. ἀπ. 599 Pf., Νικ. Ἀλεξίφ. 619). Τὸ ἐπίθετο Ἴμβρασίη ἀποδίδεται ἐπίσης καὶ στὴν Ἄρτεμι (βλ. Καλλιμ. Ὑμν. 3.228). Ἡ ἀναφορὰ στὸ ἔδος Ἦρης σχετίζεται καὶ μὲ τὴν παράδοση, ὅτι τὸ περιφημὸ ἱερὸ τῆς Ἦρας στὴ Σάμο ἰδρύθηκε ἀπὸ τοὺς Ἀργοναῦτες (Πausan. 7.4.4). Παρθενία ὀνομαζόταν ἡ Σάμος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἀπὸ τὸν ποταμὸ Παρθένιο, ὅπως ἀναφέρει καὶ ὁ Στράβων (10.2.17), ἢ ἀπὸ κάποια γυναίκα τοῦ νησιοῦ μὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα, σύμφωνα μὲ μία παραλλαγή ποὺ παραδίδεται στὰ Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο (δ.π.). Ἡ ἀρχαία ἐκείνη ὀνομασία τοῦ νησιοῦ καὶ τοῦ ποταμοῦ ἀναφέρεται στὸ θρύλο ποὺ τοποθετοῦσε στὴ Σάμο τὴ γέννηση καὶ τὴν παιδικὴ ἡλικία τῆς Ἦρας, καθὼς καὶ τοὺς κρυφοὺς της ἔρωτες μὲ τὸν Δία (πρβλ. Καλλιμ. Ὑμν. 4.49). Βλ. σχετικὰ Vian (1974) 248.

188. Ἀγκαῖος: Διαφορετικὸς ἀπὸ τὸν ὁμώνυμο ἦρωα ποὺ ἀναφέρθηκε παραπάνω (στ. 164). Ἦταν γιὸς τοῦ Ποσειδῶνα καὶ τῆς Ἀστυπάλαιας, γεννήθηκε κοντὰ στὸν Ἴμβρασο ποταμὸ καὶ ὑπῆρξε βασιλέας τῶν Λελέγων τῆς Σάμου (γιὰ τὴ γενεαλογία του βλ. κυρίως Ἀργ. B 865-867). Ὁ Ἀπολλώνιος συμφωνεῖ μὲ τὸν ἐπικὸ ποιητὴ Ἄσιο τὸν Σάμο ποὺ φαίνεται ὅτι εἶχε ἀσχοληθεῖ μὲ τὸν Ἀγκαῖο (βλ. ἀπ. 7 EGF, Davies = 7 PEG, Bernabé).

189. ναυτιλίας: Καὶ οἱ δύο ἦρωες διακρινόντουσαν γιὰ τὴν ἱκανότητά τους στὴ ναυτιλία. Ἐθεωροῦντο οἱ πιὸ ἱκανοὶ γιὰ νὰ διαδεχθοῦν τὸν Τίφου στὴ διακυβέρνηση τοῦ πλοίου. Ὁ Ἡρόδωρος (FGrHist. 31 F 55) καὶ ὁ Βαλέριος Φλάκκος ἀναφέρουν ὅτι ὁ Ἑργίνος ἀνέλαβε τὴ διακυβέρνηση τῆς Ἀργῶς· ἀντίθετα ὁ ποιητὴς μας ἀναφέρει ὅτι μεταξὺ τῶν δύο ἰσάξιων ναυτικῶν

ἐπελέγη ὁ Ἄγκαϊός. Ἡ ἐκδοχή αὐτῆ τοῦ Ἀπολλωνίου σχετίζεται καὶ μετὰ τὴν καταγωγή τοῦ ἥρωα ἀπὸ ἓνα νησί, τὴν Σάμο, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν προστασία ποῦ ἀπολάμβανε ἀπὸ τὴν Ἥρα (πρβλ. Ἄργ. Β 865-868, 895)· βλ. Vian (1974) 162.

191. Μελέαγρος: Καταγόταν ἀπὸ τὴν Καλυδώνα, τὴν περιφέρη πόλη τῆς Αἰτωλίας, γνωστὴ ἀπὸ τὴ μυθολογία γιὰ τὸ κυνήγι τοῦ Καλυδώνιου κάπρου, στὸ ὁποῖο πρωτοστάτησε ὁ ἴδιος. Πιὸς τοῦ Οἰνέα καὶ τῆς Ἀλθαίας (βλ. Ἰλ. Β 642 κ.έ., I 543), ἢ τοῦ Ἄρη καὶ τῆς Ἀλθαίας (βλ. [Ἡσιόδ.] *Κατ.* ἀπ. 25 Merk.-West), νεώτατος ἔλαβε μέρος στὴν Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία (πρβλ. καὶ Ἄργ. Γ 518-520), κατὰ μία παραλλαγή μάλιστα τοῦ μύθου, ποῦ διασώθηκε στὸν Διόδωρο (4.48), ὁ Μελέαγρος σκότωσε στὴν Κολχίδα τὸν Αἰήτη. Ὅσον ἀφορᾷ, τέλος, τὸ γεγονός ὅτι ὁ Μελέαγρος δὲν διαδραματίζει κανένα ρόλο στὸ ἔπος τοῦ Ἀπολλωνίου λόγω τοῦ νεαροῦ τῆς ἡλικίας του, βλ. τὰ κατατοπιστικὰ σχόλια τῶν Gleit (1996) 152, σημ. 38 καὶ τοῦ Dräger (2002) 440.

Λαοκόων: Ἀδελφὸς τοῦ Οἰνέα ἀπὸ ἄλλη μητέρα (καὶ μάλιστα μία δούλη). Ἀποστέλλεται ἀπὸ τὸν Οἰνέα ὡς παιδαγωγὸς τοῦ νεαροῦ Μελέαγρου. Ἡ συμμετοχή του στὴν ἐκστρατεία δὲν ἀναφέρεται πρὶν ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο καὶ παραλείπεται ἀπὸ τὸν Ἀπολλόδωρο καὶ τὸν Βαλέριο Φλάκκο.

193. θῆσσα: Θηλυκὸ τοῦ *θής*, *θητός* (τίθημι) ποῦ σημαίνει χωρικός, ἐργάτης, δουλοπάροικος. Τὸ ἀρσενικὸ ἀπαντᾷ μία μόνο φορὰ στὸν Ὅμηρο (δ 644 *θητες*), περισσότερο χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τοὺς ἀττικοὺς συγγραφεῖς. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους γραμματικούς τὸ θηλυκὸ *θησσα* σχηματίσθηκε κατ' ἀναλογία πρὸς τὸ *Κρής*, *Κρηῖσσα* (Ἡρωδιανός, *Περὶ καθολ. προσφδ.*, Gr. Gr. III.1, 250.28 καὶ *Περὶ παθῶν* Gr. Gr. III.2, 332.14· πρβλ. καὶ Ἀριστοφ. Βυζάντιος, ἀπ. 39.8 Nauck = 278 Slater, Εὐσταθ. *Παρεκβ. εἰς Ἰλ.* Φ 450, 1246.14, vol. 4. 536.1 van der Valk). Ἡ λέξη εἶναι μᾶλλον σπάνια, ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορὰ στὸν Εὐριπίδη (*Ἄλκ.* 2, *Ἥλ.* 205) καὶ σημαίνει τὴ φτωχὴ κόρη ποῦ ἀναγκάζεται νὰ ἐργάζεται μετὰ μισθό (βλ. Πολυδεύκης 3.33). Ἐδῶ ἔχει τὴν ἔννοια τῆς δούλας, τῆς θεραπαινίδας (βλ. καὶ Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο A 193 Wendel). Πᾶ ὄλο τὸ νόημα τοῦ στ. πρβλ. Καλλιμ. ἀπ. 527 Pf.

στ. 195. κουρίζων: Τὸ ρῆμα *κουρίζω* (κόρος, κοῦρος) σημαίνει συνήθως «εἶμαι νέος, νεάζω» (πρβλ. Ἄργ. Γ 134, 666· Καλλιμ. Ὑμν. 3.5).

στ. 197-198. εἶ κ(ε) ... μετετρέαφη: Ἡ χρήση τοῦ *εἶ κε* με ὀριστική ἱστορικοῦ χρόνου καὶ μάλιστα ὀριστοῦ εἶναι πολὺ σπάνια, ἀπαντᾷ δὲ καὶ στὰ Ἄργ. Γ 337 *εἰ δὲ καὶ μὴ ... ἤψασθε*. Στὸν Ὅμηρο ὑπάρχει μόνο ἓνα παράδειγμα ὑποθετικῆς πρότασης με τὸ μόριο *κε*, ὅπου δηλώνεται τὸ ἀπραγματοποίητο: Ψ 526-527 *εἰ δέ κ' ἔτι προτέρω γένετο δρόμος ἀμφοτέροισι, / τῷ κέν μιν παρέλασσε* ... (πρβλ. Chantraine, Gr. hom. 2: 283).

198. λυκάβαντα: Ἡ λέξη *λυκάβας* σημαίνει τὸ ἔτος (πρβλ. παραπ. στ. 198)· γιὰ τὴν ἐτυμ. βλ. Chantraine, DELG, s.v., ἀλλὰ καὶ Koller (1973) 29-34. Πρβλ. καὶ Rengakos (1994) 110.

199-200. ἄκοντι ... ἐν σταδίη: Ἀνάλογη πρὸς τὴν ὀμηρικὴ ἔκφραση Ο 282-283 *ἐπιστάμενος μὲν ἄκοντι / ἐσθλὸς δ' ἐν σταδίη*, πού ἀναφέρεται στὸν Αἰτωλέα Θόαντα. Ἡ λέξη *ἄκων, -οντος* σημαίνει τὸ ἀκόντιο πού εἶναι μικρότερο καὶ ἐλαφρότερο ἀπὸ τὸ *ἔγχος* καὶ χρησιμεύει σὲ ἀθλητικούς ἀγῶνες καὶ στὸ κυνήγι. Ἐδῶ δηλώνει τὴν ἐξ ἀποστάσεως μάχη με ἀκόντια, σὲ ἀντίθεση πρὸς τὴ μάχη ἐκ τοῦ συστάδην (*ἐν σταδίη*).

201. Θεοσιάδης Ἰφικλος: Ἀδελφὸς τοῦ Τοξέα, τοῦ Πληξίππου καὶ τῆς Ἄλθαιας, τῆς μητέρας τοῦ Μελεάγρου (βλ. Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο, Α 199-201b. Wendel). Πρέπει νὰ διακρίνεται ἀπὸ τὸν Ἰφικλο ἀπὸ τὴ Φυλάκη, τὸν θεῖο τοῦ Ἰάσονα (βλ. παραπ. στ. 45). Σύμφωνα με τὸν Ἀπολλόδωρο (1.7.10, 1.8.2-3) οἱ προαναφερθέντες ἀδελφοὶ τοῦ Ἰφικλου καὶ τῆς Ἄλθαιας σκοτώθηκαν ἀπὸ τὸν ἀνιψιὸ τους Μελεάγρο, μετὰ τὸ κυνήγι τοῦ Καλυδώνιου κάπρου.

202. Παλαιμόνιος Λέρονος παῖς Ὀλένοιο: Ὁ Παλαιμόνιος ἢ Παλαίμων ἦταν γιὸς τοῦ Ἡφαίστου, ἐθεωρεῖτο ὅμως καὶ γιὸς τοῦ Λέρονος ἀπὸ τὴν Ὀλένο τῆς Αἰτωλίας ἢ τοῦ Αἰτωλοῦ κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρο (1.9.16). Τὸ γεγονός ὅτι ὁ Παλαιμόνιος, ὡς γιὸς τοῦ Ἡφαίστου, ἔχει κληρονομήσει καὶ τὴν ἐπίκτητη ἀναπηρία τοῦ πατέρα του, δημιουργεῖ στοὺς Glei (1996) 152, σημ. 39 τὴν ἀπορία, ἂν ἐδῶ πρόκειται γιὰ μίαν ἐπιπόνηση τοῦ Ἀπολλωνίου ἢ

για ένα σκόπιμο άστειο. Κατά την άποψή μας, θα μπορούσε κάλλιστα να συμβαίνουν και τὰ δύο, καθώς ὁ Ἀπολλώνιος, ὁ ὁποῖος διακρίνεται γιὰ τὸ λεπτό του χιούμορ, ἐπινοεῖ ἐδῶ μία λεπτομέρεια πού ἔχει τὴ σημασία της.

204. σιφλός: Κατὰ τοὺς λεξικογράφους, τὸ σπάνιο αὐτὸ ἐπίθετο παράγεται ἀπὸ τὸ οὐσιαστικὸ *σίφλος*, τὸ ὁποῖο σημαίνει ἔλλειψη, ἐλάττωμα, ὄνειδος, ἐπομένως *σιφλός* ἔχει τὴν ἔννοια τοῦ χωλός, ἀκρωτηριασμένος «κεκακωμένος» (βλ. Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο Α 204a. Wendel· Ἡρωδ. *Περὶ καθολ. προσφδ.* Gr. Gr. III.1, σελ. 158.14· τοῦ ἰδίου *Περὶ παθῶν*, Gr. Gr. III.2, σελ. 293.32, 309.8· Ἡσύχιος, σ 777 καὶ 778· Σούδα σ 507). Συνήθως σημαίνει τὸν χωλό, ὅπως καὶ τὸ ὁμηρικὸ *ἀμφιγυήεις*, πρβλ. καὶ *ῥικνὸς πόδας*, Ὅμ. Ὑμν. εἰς Ἀπόλλ. 317 (πρβλ. Ἀργ. Α 669). Στὰ *Ἀλιευτικά* τοῦ Ὀππianoῦ 3.183 σημαίνει ὁμως τὸν ἀπληστο, τὸ λαίμαργο, ἐνῶ ἀβέβαιη παραμένει ἡ ἐρμηνεία τῆς λέξης στὰ *Ἐλεγειακά Ἀδέσποτα* 1.2 CA (Powell), σελ. 130. Στὸν Ὅμηρο ἀπαντᾷ ἅπαξ τὸ ῥῆμα *σιφλώω* στὸ Ε 142 (θεὸς δέ ἐ *σιφλώσειε*) μὲ ποικίλες ἐρμηνεῖες στὰ σχόλια· πρβλ. κυρίως Εὐστάθ. *Παρεκβ. εἰς Ἰλ.* Ε 142, 972.35, vol. 3. 595.20 van der Valk: *ἀνὴρ λέγεται σιφλὸς ὁ ῥάθυμος καὶ οὐκ ἐνεργός*. Βλ. σχετικὰ Rengakos (1994) 137 καὶ Keil (1998) 208-209.

δέμας: Ἄν καὶ ἡ γραφή αὐτὴ παραδίδεται ἀπὸ ὅλους τοὺς κώδικες, ὁ Fränkel διόρθωσε σὲ *χέρας*, προτείνοντας μάλιστα καὶ τὴν ἐναλλακτικὴ γραφή *μένος*, στηριζόμενος καὶ σὲ ἓνα παράλληλο χωρίο ἀπὸ τὴν *Ἰλιάδα*, Ν 287: *οὐδέ κεν ἔνθα τεόν γε μένος καὶ χεῖρας ὄνοιτο*. Ἡ διόρθωση ὁμως σὲ *χέρας* θὰ περιορίζε κατὰ πολὺ τὸ νόημα τοῦ στίχου, ἐφόσον μὲ τὴ λέξη *δέμας* τονίζεται, σὲ ἀντίθεση μὲ τὴ χωλότητα τῶν ποδιῶν τοῦ Παλαιμόνιου, ὅτι ὀλόκληρο τὸ ὑπόλοιπο σῶμα του, καὶ ὄχι μόνον τὰ χέρια του, ἦταν ἀψεγάδιαστο καὶ δυνατὸ, ἰδιότητα πού τοῦ δίνει τὴ δυνατότητα νὰ συμπεριληφθεῖ καὶ αὐτὸς ἐπάξια στὸν ὄμιλο τῶν Ἀργοναυτῶν· βλ. καὶ Gleii (1996) 170.

205. μεταρίθμιος: Αὐτὸς πού συγκαταλέγεται μεταξὺ κάποιων. Πολὺ σπάνια λέξη πού πρωτοεμφανίζεται στὸν ὁμηρικὸ Ὑμνο 26.6, καὶ μετὰ μόνον στὰ *Ἀλιευτικά* 2.43 τοῦ Ὀππianoῦ ἀπὸ τὴν Ἀνάξαρχο καὶ στὰ *Κυνηγετικά* 3.484 τοῦ Ὀππianoῦ ἀπὸ τὴν Ἀπάμεια.

207. Φωκίων: Ὁ τύπος ἀπαντᾷ στὸν Ὅμηρο μὲ διαφορετικὴ γραφὴ *Φωκειών*, πού παραδίδεται καὶ γιὰ τὸν Ἀπολλώνιο στὸν Πάπ. Ὁξυρ. 34. 2700 τοῦ 3ου αἰώνα. Ὁ Vian (1974) 60, σημ. 2 ἀναφέρει ὅτι σύμφωνα μὲ τὸν Livrea ἡ γραφὴ αὐτὴ ἴσως νὰ ὀφείλεται στὸν Ἀρίσταρχο (βλ. Σχόλια Α στοῦ Β 517a Erbse). Πρβλ. καὶ Zumbo (1973-74) 462-463.

Ἴφιτος: Πιὸς τοῦ Ναυβόλου ἀπὸ τὴ Φωκίδα. Πρβλ. καὶ Ἰλ. Β 517-18. Πρέπει καὶ ἐδῶ νὰ γίνῃ διάκριση ἀπὸ τὸν Ἴφιτο, τὸ γιὸ τοῦ Εὐρύτου (βλ. παραπ. στ. 86), καθὼς καὶ ἀπὸ τὸν Ναύβολο, τὸν ὁμώνυμο δηλ. παπποῦ τοῦ Ναυπλίου (βλ. παραπ. στ. 135).

209. Πυθώδε: Πυθώ, πόλη τῆς Φωκίδας, ὅπου καὶ τὸ μαντεῖο, εἶναι ὡς γνωστόν, ἡ ἀρχαιότερη ὀνομασία τῶν Δελφῶν. Ὁ ποιητὴς ἀναφέρεται διεξοδικὰ στὸ χρησμὸ πού ζήτησε ὁ Ἰάσωνας ἀπὸ τὸ μαντεῖο στὸ Α 360-362, 411-414, Δ 529-533, 1547-1549. Πρβλ. ἐπίσης Ἀπολλοδ. Βιβλ. 1.9.16, καθὼς καὶ Ἡροδ. 4.179· ὁ τελευταῖος ἀκολουθεῖ μίαν ἄλλην παράδοση ἀναφέροντας καὶ τὸν τρίποδα πού ἔλαβε ὁ Τρίτωνας ἀπὸ τὸν Ἰάσωνα. Τέλος, τὸ ἐπεισόδιο αὐτὸ ἀπαντᾷ, σύμφωνα μὲ τὸν Vian (1974) 249, καὶ στὸν Στάτιο, *Theb.* 7.354 κ.έ., ὅταν γίνεται ἀναφορὰ στὴ φιλοξενία τοῦ Λαῖου ἀπὸ τὸν Ναύβολο, ὁ ὁποῖος εἶχε ἔλθει νὰ ρωτήσῃ τὸ μαντεῖο τῶν Δελφῶν, λίγο πρὶν φωνεῖται ἀπὸ τὸν Οἰδίποδα.

211. Ζήτης - Κάλαις: Ποῖ τοῦ Βορέα καὶ τῆς Ὠρείθυιας, πτερωτοί, τὰ ὀνόματα τῶν ὁποίων συνήθως συνάπτονται μὲ τὸ ρῆμα *ἄημι* (*ἄω*) πνέω: Ζήτης, *ζαήτης* ἀπὸ τὸ ἐπίθετο *ζαής* (*ζα-ἄημι*), αὐτὸς πού πνέει μὲ δύναμη Κάλαις, *καλῶς ἄων* (πρβλ. καὶ Chantraine, DELG, s.v. *ἄημι*). Οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς δὲν συμφωνοῦν γιὰ τὸν τόπο προέλευσής τους. Κατὰ τὴν ἐπικρατέστερη ἐκδοχή, πού ἀκολουθεῖ καὶ ὁ Ἀπολλώνιος, προέρχονται ἀπὸ τὴ Θράκη (βλ. περισσότερα στὰ Σχόλια στὸν Ἀπολλών. Α 211-215c. Wendel). Οἱ δύο αὐτοὶ Βορεάδες συνδέονται ἤδη ἀπὸ τὸν Ἡσίοδο μὲ τὸ μῦθο τῶν Ἀρπυιῶν, καθὼς καὶ μὲ τὸν Ἡρακλῆ, ἀπὸ τὸν ὁποῖο, κατὰ μίαν ἐκδοχή, φονεύθηκαν στὴν Τήνη (βλ. [Ἡσιόδ.] *Κατ.* ἀπ. 156 Merk.-West). Σὲ αὐτὰ ἀναφέρεται παρακάτω καὶ ὁ ποιητὴς μας, Α 1300 κ.έ., Β 234 κ.έ., 273 κ.έ., Δ 1464 κ.έ. Γιὰ τοὺς Βορεάδες βλ. τίς σχετικὲς ἀναφορὲς στὸν Ἡρόδωρο (FGrHist 31 F 46), στὸν Ἀντίμαχο (ἀπ. 56 Wyss = 67 Matthews), στὸν Δούρη

ἀπὸ τῆ Σάμο (FGrHist 76 F 86), στὸν Φανόδικο (FGrHist 397 F 1), στὸν Ὀβίδιο (*Met.* 6.719-721). Βλ. ἀναλυτικότερα Vian (1974) 249 κ.έ.

212. Ἐρεχθίς ... Ὠρείθυια: Κόρη τοῦ μυθικοῦ βασιλέα τῆς Ἀττικῆς Ἐρεχθέα. Ὅπως ἀναφέρει παρακάτω καὶ ὁ Ἀπολλώνιος, αὐτήν, κατὰ τὴν ἐπικρατέστερη ἐκδοχὴ, τὴν ἄρπαξε ὁ Βορέας, καθὼς ἔπαιζε μὲ φίλες τῆς στὶς ὄχθες τοῦ Ἴλισσοῦ. Διάφορες παραλλαγὲς τοῦ μύθου ἀναφέρουν ὅτι ἡ ἄρπαγὴ τῆς Ὠρείθυιας ἀπὸ τὸν Βορέα ἔλαβε χώρα στὶς πηγὲς τοῦ Κηφισοῦ εἴτε στὸν Βριλησσό (ἀναλυτικότερα βλ. Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο A 211-215c. Wendel). Ὁ γνωστὸς θρύλος τῆς ἄρπαγῆς τῆς Ὠρείθυιας ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν Ἀκουσίλαο (ἀπ. 9B 35 DK), τὸν Σιμωνίδη (ἀπ. 534 PMG, Page), ἀπὸ τὸν Πλάτωνα (*Φαῖδρος* 229b 5) καὶ πολλοὺς ἄλλους (πρβλ. *RE* XVIII.1, 951-958, s.v. *Oreithyia*). Ἀπὸ τὶς κόρες τῆς Ὠρείθυιας ἡ Κλεοπάτρα παντρεύτηκε τὸν Φινέα μὲ τὸν ὁποῖο ἀπέκτησε δύο γιούς. Ὁ Φινέας ὁμως ἀργότερα πῆρε γιὰ γυναῖκα του τὴν Ἰδαίαν, τὴν κόρη τοῦ Δαρδάνου, ἡ ὁποία διέβαλε σὲ αὐτὸν τοὺς γιούς του ἀπὸ τὴν Κλεοπάτρα καὶ γι' αὐτὸ τοὺς ἐτύφλωσε. Γιὰ τὸ ἀνοσιούργημά του αὐτὸ τὸν τιμώρησαν οἱ θεοὶ στέλνοντάς του τὶς Ἄρπυιες, ἀπὸ τὶς ὁποῖες τὸν ἀπήλλαξαν οἱ περρωτοὶ γιοὶ τοῦ Βορέα (βλ. *Ἄργ.* B 234 κ.έ.)· βλ. σχετικὰ καὶ Vian (1974) 142-149.

214. ἀνερέψατο: Ἀόριστος τοῦ ρήματος *ἀνερέπτομαι* (δὲν ἀπαντᾷ ποτὲ στὸν ἐνεστώτα), ποὺ σημαίνει ἄρπάζω, ἀπάγω, προκειμένου γιὰ θεοὺς, γιὰ Ἄρπυιες καὶ θύελλες. Στὸν Ὅμηρο ὑπάρχει μόνον ὁ τύπος *ἀνηρεΐψαντο* στὸ τρίτο πρόσωπο τοῦ πληθυντικοῦ (Υ 234, α 241, δ 727, ξ 371, υ 77). Στὸν Ἡσίοδο, *Θεογ.* 990 οἱ κώδικες παραδίδουν τὴ γραφὴ *ἀνερευψαμένη*, ἀλλὰ καὶ *ἀναρευψαμένη* καθὼς καὶ *ἀναρευψαμένη*. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ στὸν Ἀπολλώνιο, ὅπου συναντᾶμε καὶ τὶς δύο γραφὲς δηλ. *ἀνερέψατο* καὶ *ἀνερεΐψατο*· στὰ *Ἄργ.* B 503 ὅλοι οἱ κώδικες παραδίδουν *ἀνερευψάμενος*, ἐνῶ ἀντίθετα στὸ Δ 918 *ἀνερέψατο* (cum v.l. *ἀνερεύσατο*). Πρβλ. Chantraine, DELG, s.v. *ἐρέπτομαι*.

215. Εἰλισσοῦ προπάροιθε: Ἐδῶ, κατὰ τὴν ἐπικρατέστερη παράδοση, ὁ Βορέας ἄρπαξε τὴν Ὠρείθυια. Ὡς μνημεῖο τοῦ θρύλου αὐτοῦ ὑπῆρχε βωμὸς τοῦ Βορέα ποὺ εἶχε ἰδρυθεῖ κοντὰ στὶς ὄχθες τοῦ ποταμοῦ (βλ. Πλάτ. *Φαῖδρος* 229c 2). Στὸν κώδικα J (*Mutinensis* gr. 112) παραδίδεται ἡ γραφὴ

Είλισσοῦ, στὸν δὲ Πάπ. Ὁξύρ. 34. 2700 ἢ γραφὴ *Είλεισοῦ*. Ἡ γραφὴ *Είλισσοῦ* ὑπάρχει καὶ σὲ ὀρισμένα χειρόγραφα τοῦ Παιουσανία, τοῦ Λουκιανοῦ καὶ τῶν [Ὁρφ.] Ἀργοναυτικῶν. Ὁ Campbell (1971) 404, υἱοθετεῖ τὴ γραφὴ αὐτὴ, καθόσον ὑπενθυμίζει καλύτερα τὸ ρῆμα *εἰλίσσομαι* ποὺ χρησιμοποιεῖται στὴν ποίηση, καὶ μάλιστα καὶ ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο, ὄχι μόνο γιὰ τὴ ροὴ τῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ χορὸ γενικότερα (βλ. Ἀργ. A 1135, B 368, 981, Γ 1220, Δ 1198). Ἐδῶ ὁ Βορέας ἄρπαξε τὴν Ἀθηναία κόρη *χορῶ ἔνι δινεύουσαν* δηλ. *εἰλίσσομένην* κοντὰ στὶς ὄχθες τοῦ (*Ε*)ίλισσοῦ. Κατὰ τὴν ἄποψη, λοιπόν, τοῦ Campbell, τὴν ὁποία υἱοθετεῖ καὶ ὁ Vian στὴν ἔκδοσή του, πιθανῶς ὁ Ἀπολλώνιος ἐπέλεξε τὴ γραφὴ μὲ τὸ *ει* γιὰ νὰ ἐπιτευχθεῖ ἔστω καὶ ἔμμεσα τὸ ἐτυμολογικὸ παιχνίδι μεταξὺ τῶν λέξεων. Βλ. Pape-Benseler s.v. *Είλισσός, Ἴλισσός*. Zumbo (1973-74) 463-465.

216. Σαρπηδονίην πέτρην: Πρέπει νὰ διακρίνεται ἀπὸ τὸ ἀκρωτήριον τῆς Σαρπηδόνας ποὺ βρίσκεται στὶς ἐκβολές τοῦ ποταμοῦ Ἐβρου (πρβλ. Σοφοκλ. ἀπ. 48 Radt· Ἡρόδοτ. 7.58.5· Εὐδοξος ἀπ. 305, 306 Lasserre· Στράβων 7a.1. 52). Τοποθετεῖται βορειότερα, στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Θράκης. Ἦδη ὁ Καλλιμαχος συνδέει τὸν Βορέα μὲ τὸν *Θρήικα Αἴμον* (βλ. Ὑμν. 3.114, 4.63· πρβλ. Σχόλια στὸν Θεόκριτο 7.76-77b Wendel), καὶ σ' αὐτὴν τὴν περιοχὴ πολλοὶ συγγραφεῖς τοποθετοῦν τὴ *Σαρπηδονία πέτρα* (πρβλ. Φερεκίδης FGtHist 3 F 145· Σοφοκλ. ἀπ. 637 Radt). Ὁ Vian (1974) 249, ὑποστηρίζει ὅτι, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸν ποταμὸ Ἐργίνο ποὺ ἀναφέρεται στὸν ἐπόμενον στίχο καὶ τὴ μνεῖα τῶν Σχολίων (A 216-217a Wendel) στὴν τοποθεσίαν Ἀστική τῆς Θράκης, τὸ βασίλειον τοῦ Βορέα πρέπει νὰ τοποθετηθεῖ στὴν περιοχὴ δυτικὰ τοῦ Βυζαντίου, ὄχι μακριὰ ἀπὸ τὴν Σαλμυδησσό, τὴ χώρα τοῦ Φινέα, ποὺ συνδέεται μὲ τοὺς Βορεάδες. Τέλος, γιὰ τὴν ἀναφορὰ τοῦ Σαρπηδόνιου βράχου στὸ τέλος σχεδὸν τοῦ Καταλόγου τῶν Ἀργοναυτῶν σὲ σχέση μὲ τὸν Ὀμηρικὸν Κατάλογο ἀλλὰ καὶ τὴ θρακικὴ μυθολογία βλ. τὰ ἐνδιαφέροντα σχόλια τοῦ Clauss (1991) 484-488.

218. λυγαίοις: Ἐπίθετον παραγόμενον ἀπὸ τὴ λέξη *λύγη* (τὸ λυκόφως, ἢ χαραυγὴ, τὸ σκοτάδι) καὶ σημαίνει «σκιερὸς, σκοτεινός». Κατὰ τὸν σχολιαστὴν παράγεται «ἀπὸ τοῦ *λύγου* τοῦ *φυτοῦ*, ὅπερ ἐστὶ *πυκνὸν καὶ δασύ*» (A 218 Wendel), πρβλ. Εὐριπ. Ἰ. Τ. 110· Ἀπολλ. Ἀργ. B 1120. Στὸν Πάπ. Ὁξύρ. 34. 2700 ὑπάρχει ἢ παράδοξον γραφὴν *Λυγκαῖος*, ἢ ὁποία γενικά

ἀπορρίπτεται. Προκύπτουν ἀσφαλῶς μετρικὲς καὶ συντακτικὲς δυσκολίες γιὰ νὰ γίνει δεκτὴ αὐτὴ ἢ *lectio difficilior*. Ἐπίσης εἶναι ξένη πρὸς τὸ ὕφος τοῦ Ἀπολλωνίου ἢ ἐπανάληψη ἑνὸς ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ γιὰ τὸν Βορέα μέσα σὲ τέσσερις στίχους (βλ. παραπ. στ. 214 *Θρηϊκίος*). Ἐξάλλου, τὸ *Λυγκαῖος* παράγεται ἀπὸ τὸ γεωγραφικὸ ὄρο *Λύγκος*, πόλη ποὺ βρίσκεται στὴν Ἠπειρο, κοντὰ στὸ σημερινὸ Μέτσοβο, ἐνῶ τὸ βασίλειο τοῦ Βορέα τοποθετεῖται στὴ Θράκη. Πιθανότερη φαίνεται ἡ γνώμη ἐκείνων ποὺ συνδέουν τὸν τύπο *Λυγκαῖος* τοῦ παπύρου μὲ τὴν *Λύγκη* ποὺ ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν Θουκυδίδη (4.83.2), ὄρεινὴ χώρα τῆς Θράκης καὶ ἔτσι μειώνονται τουλάχιστον οἱ γεωγραφικὲς δυσκολίες γιὰ τὴν ἀποδοχὴ τῆς γραφῆς. Ἄς σημειωθεῖ, ὅμως, ὅτι τὸ ἐπίθετο *λυγαῖος* ὄχι μόνον ἀπαντᾷ καὶ σὲ ἄλλα σημεία τῶν *Ἀργοναυτικῶν* (B 1120, Γ 323, 863, 1361, Δ 458), ἀλλὰ ταιριάζει ἄριστα μὲ τὴ λέξη *νέφος* (πρβλ. καὶ Σοφοκλ. ἀπ. 525 Radt· Εὐριπ. *Ἡρακλεῖδ.* 855). Βλ. καὶ Campbell (1971) 405.

219. ἐπὶ κροτάφοισι: Τὸ κείμενο ἀποκαταστάθηκε, σύμφωνα μὲ τὸν Vian (1974) 60, σημ. 4, χάρη σὲ ἓνα πάπυρο τῆς Ὀξυρύνχου (P. Oxy. 34. 2700). Ἡ γραφὴ *κροτάφοισι* συμφωνεῖ μὲ τὴν παράδοση ὅτι οἱ Βορεάδες εἶχαν φτερὰ στοὺς κροτάφους καὶ τοὺς ἀστραγάλους· πρβλ. σχετικὰ καὶ Braswell (1988) 266. Πιθανῶς ὁ Ὑγῖνος εἶχε ὑπόψη του, κατὰ τὸν Vian (ὀ.π.), τὴν σωστὴ γραφὴ τοῦ κειμένου, ὅταν ἔγραφε γιὰ τοὺς γιούς τοῦ Βορέα: *hi capita pedesque pennatos habuisse feruntur* (*Fab.* 14.18.2). Στὰ [Ὀρφ.] *Ἀργοναυτικά* ἀναφέρονται μόνον τὰ φτερὰ στὸ κεφάλι (στ. 221). Οἱ κώδικες παραδίδουν τὴ γραφὴ *ἐπ' ἀκροτάτοισι ποδῶν*, ἢ ὅποια ἐρμηνεύεται ἀπὸ τὰ Σχόλια: *τοῖς σφυροῖς ἢ τοῖς ἀστραγάλοις* (A 219-220 Wendel). Βάσει αὐτῆς τῆς γραφῆς τῶν Σχολίων, ὁ Fränkel προτείνει τὴ διόρθωση *ἐπ' ἀστραγάλοισι ποδῶν* ἢ ὅποια ὅμως δὲν εἶναι ἀναγκαία· πρβλ. καὶ Erbse (1966) 159. Τέλος, ὑπερβολικὴ φαίνεται ἡ ἄποψη τῶν Gleit (1996) 170, ὅτι πρέπει νὰ κρατήσουμε τὴ γραφὴ τῶν κωδίκων, ἐρμηνεύοντας τὸ *ἐπ' ἀκροτάτοισι* ὡς *Fußknöchel* καὶ ὄχι ὡς *Fußsohlen*, σὰν νὰ ἐπρόκειτο κανεὶς νὰ ἐννοήσει ἐδῶ τὰ πέλματα τῶν ποδιῶν!

223. κνάνεαι: Πὰ τὴν περιγραφὴ τοῦ Βορέα καὶ τῶν παιδιῶν του, εἴτε γιὰ τὰ σύννεφα, μὲ τὰ ὅποια ὁ Βορέας κάλυψε τὴν Ὠρεῖθια, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὰ φτερὰ καὶ τὴν κόμη τους (*λυγαίους νεφέεσσι, ἐρεμνάς πτέρυγας, κνάνεαι*

ἔθειραι) βλ. τὸ κατατοπιστικὸ σχόλιο τοῦ Vian (1974) 250, μὲ ἐνδιαφέροντα παράλληλα.

224. Ἄκαστος: Πὸς τοῦ Πελία καὶ ἐπομένως ἑξάδελφος τοῦ Ἰάσονα. Λόγω τῆς συγγένειας αὐτῆς εἶχε ἰδιαίτερη ἐπιθυμία νὰ συμμετάσχει στὴν Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία, ὡς ἐγγονὸς μάλιστα τοῦ θεοῦ τῆς θάλασσης ἦταν φυσικὸ νὰ τὸν ἐλκύει ἡ ἰδέα τοῦ ποντοπόρου ταξιδιοῦ. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο προκαλεῖ ἀπορία εἶναι, πῶς ὁ γιὸς τοῦ Πελία συμμετέχει στὴν ἐκστρατεία ποὺ ἐπινόησε ὁ πατέρας του γιὰ νὰ ἐξολοθρεύσει τὸν Ἰάσονα. Κατὰ τὸν Ἀπολλώνιο (A 321 κ.έ.) καὶ τὸν Βαλέριο Φλάκκο (Arg. 1. 153 κ.έ., 162 κ.έ.), ὁ Ἄκαστος ἦλθε τὴν τελευταία στιγμή μαζὶ μὲ τὸν Ἄργο, χωρὶς τὴ θέληση τοῦ πατέρα του. Ὁ Λατίνος ποιητὴς μάλιστα ὑπαινίσσεται ὅτι ὁ Ἰάσωνας κράτησε κοντὰ του τὸ γιὸ τοῦ Πελία, κατὰ κάποιον τρόπο ὡς ὄμηρο. Ὁ Ἄκαστος ἔλαβε μέρος καὶ στὸ κυνήγι τοῦ Καλυδώνιου κάπρου, εἶναι δὲ γνωστὸς οἱ μεταγενέστερες προστριβές του μὲ τὸν Πελία ἤδη ἀπὸ τὸν [Ἡσιόδ.] *Kat. ἀπ.* 208-209 Merk.-West, ἐνῶ στὴ μνήμη τοῦ πατέρα του διοργάνωσε τὰ ἄθλα ἐπὶ Πελία. Βλ. καὶ Clauss (1993) 32-34.

225. εἰός: Ὁ Fränkel (ὅπως καὶ πρὶν ἀπ' αὐτὸν ὁ Merkel) υἰοθετεῖ στὴν ἔκδοσή του τὴ γραφὴ ὀρισμένων κωδίκων *έῆος*. Τὸ ἐνδιαφέρον εἶναι ὅτι μόνον σὲ αὐτὸ τὸ χωρίο καὶ στὰ *Ἀργ.* B 656 ὑπάρχει ἡ σπάνια γραφὴ *έῆος* ὡς παραλλαγή μερικῶν κωδίκων, ἐνῶ σὲ ὅλα τὰ ὑπόλοιπα χωρία τῶν *Ἀργοναυτικῶν* (A 667, B 475, Δ 801, 1162) ἀπαντᾷ ὁ τύπος *έοιο* μαζὶ μὲ τὴ γενικὴ *πατρός*. Ἡ διαφορὰ αὐτῆ τῶν γραφῶν ἀποτελεῖ ἀπήχηση ὁμοίας διαφορᾶς ποὺ παρατηρεῖται στὰ ὀμηρικὰ ἔπη. Στους στίχους τῆς *Ἰλιάδας* A 393, O 138, T 342, Ω 422 καὶ 550 ὁ Ἀρίσταρχος καὶ ἡ *vulgata* εὐνοοῦν τὴ γραφὴ *έῆος*, σὲ ἀντίθεση πρὸς τὸν Ζηνόδοτο ποὺ τάσσεται ὑπὲρ τῆς γραφῆς *έοιο* (πρβλ. π.χ. Σχόλια σὲ A 393c, O 138b, Ω 528a1 Erbse, ὅπου μάλιστα κατηγορεῖται ὁ Ζηνόδοτος ὅτι ἀγνοεῖ τὴ λέξη). Στὸ στ. Ξ 9 ἡ γραφὴ *έῆος* παραδίδεται μόνον ἀπὸ τὸν Εὐστάθιο καὶ τὸν Vat. gr. 1319, ἐνῶ στους στ. Σ 71 καὶ 138 ἀπαντᾷ σὲ ἀρκετὰ χειρόγραφα. Ἡ γενικὴ *έῆος* προῆλθε μᾶλλον ἀπὸ τὴ λέξη *εὖς*, ποὺ εἶναι ἐπίθετο καὶ σημαίνει «ἀγαθός, γενναῖος, εὐγενής, προσηνής» (βλ. LSJ s.v., πρβλ καὶ Ἀπολλών. *Σοφιστής* 63.3 *έῆος*: ἀγαθοῦ, προσηνοῦς, Σούδα ε 289 καὶ ε 3734). Σύμφωνα ὁμως μὲ τὸν Εὐστάθιο, *Παρεκβ. εἰς Ἰλ.* Σ 71, 1131.45 (vol. 4. 138.14 van der Valk: πρβλ. καὶ A 393,

121.15, vol. 1. 187.23 κ.έ. van der Valk), ὁ τύπος μπορεῖ νὰ σχετίζεται μὲ τὸ ἐπίθετο ἡϋς (ἐκτεταμένος τύπος τοῦ ἐϋς) γεν. ἡέος, καὶ μὲ μετάθεση ἐῆος. Ἡ ἀποψη αὐτὴ ἔχει ἀμφισβητηθεῖ ἀπὸ τοὺς νεώτερους γραμματικούς· βλ. ἐνδεικτικὰ Schwyzer, 574 καὶ τελευταῖα Rengakos (1993) 115 κ.έ., ὅπου καὶ ἀναλυτικότερα σχόλια. Ἡ δάσυνση, τέλος, τῆς γενικῆς προήλθε πιθανῶς ἀπὸ ἐπίδραση τῆς ἀντωνυμίας ἐοῖο (ἀντιθέτως στὰ χωρία ἀπὸ τὴν Ὀδύσσεια ξ 505 καὶ ο 450 –ἐκδ. P. von der Mühl, Stuttgart 1962³ ἀλλὰ καὶ H. van Thiel, Hildesheim 1991– ἀπαντᾷ ὁ τύπος μὲ ψιλὴ ἐῆος, καὶ ἀπὸ τῆ σημασία φαίνεται ὅτι ἀποτελεῖ γενικὴ τοῦ ἐπιθέτου). Στὰ προαναφερθέντα ὅμως χωρία ἀπὸ τὴν *Ιλιάδα* θὰ ἄρμοζε περισσότερο ἢ ἔννοια τῆς ἀντωνυμίας ἐοῖο. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὸ χωρίο τοῦ Ἀπολλωνίου· ὡς ἐκ τούτου ὀρθὰ ὁ Vian υἰοθετεῖ στὴν ἔκδοσή του τὸν πιὸ καθιερωμένο τύπο, βασιζόμενος ἐκτὸς τῶν ἄλλων χωρίων ἀπὸ τὰ Ἀργοναυτικά καὶ στὸν Πάπ. Ὁξυρ. 34. 2700, πὺν σώζει τὴ γραφὴ ἐοῖο. Πρβλ. Chantraine, Gr. hom. 1: 254, 274 καὶ LfrgE, s.v. ἐϋς.

226. Ἄργος: Γιὰ τὸν ναυπηγὸ τῆς Ἄργως βλ. παραπ. σχ. στὸ στ. 111. Κατὰ τὴ διήγηση τοῦ Δημάγητου, πὺν ἀναφέρεται στὰ Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο (A 224-226a Wendel), ὁ Πελίας εἶχε δώσει μυστικὴ ἐντολὴ στὸν Ἄργο νὰ κατασκευάσει τὸ κύτος τοῦ πλοίου μὲ χαλαροὺς ἄρμους, ὥστε νὰ μὴ μπορέσει νὰ ἀντέξει τὴ μανία τῶν κυμάτων. Ὁ Ἄργος ὅμως παράκουσε τὴν ἐντολὴ καὶ ναυπήγησε τὸ πλοῖο μὲ ἰδιαίτερη ἐπιμέλεια· βλ. Vian (1974) 13, σημ. 3. Ἡ παρουσία κατ' ἀρχὴν ἐνὸς ἔμπειρου ναυπηγοῦ πάνω στὸ πλοῖο ἀποτελοῦσε ἠθικὴ ἐνίσχυση γιὰ τοὺς ναῦτες, ἀλλὰ καὶ μὲ τὶς τεχνικὲς του γνώσεις βοήθησε σὲ πολλὰ περιπτώσεις κατὰ τὸ ταξίδι (βλ. A 376, 912). Ὡς καλλιτέχνης ἐπίσης προσέφερε τὶς πολυτίμες ὑπηρεσίες του καὶ μάλιστα στὴν κατασκευὴ τοῦ ξοάνου τῆς θεᾶς Κυβέλης στὸ ὄρος Δίνδυμο (βλ. A 1119).

ὑποεργός: Ἄντι ὑπουργός, πρῶτον λεγόμενον, βλ. καὶ Κλεάνθ. 1.9 CA (Powell). Πρβλ. παραπ. Ἀθηναίης ὑποθημοσύνησι, στ. A 19 καὶ 112.

228. τόσσοι: Ἡ Ἄργω ὀνομάζεται ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους «πεντηκόντε(ο)ρος» (βλ. Πινδ. *Πυθ.* 4.245· Εὐριπίδ. *Υψιπ.* I.ii.21 Bond· Ἀπολλοδ. *Βιβλ.* 1.9.16) καὶ εἶχε πράγματι πλήρωμα πενήντα ἀνδρῶν, στοὺς ὁποίους πρέπει νὰ

προσθεθούν ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου Τίφυς, ὁ κελουστής Ὀρφείας καὶ βέβαια ὁ ἀρχηγὸς Ἰάσονας. Σύμφωνα μετὰ τὸν κατάλογο τῶν Ἀργοναυτῶν, ἐπιβιβάσθησαν στὸ πλοῖο τελικὰ πενήνταπέντε ἄνδρες, πράγμα ποὺ ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Ἄκαστος καὶ ὁ Ἄργος πλεόναζαν, καί, ὅπως μᾶς λέει ὁ ποιητὴς (στ. 321 κ.έ.), προσέτρεξαν αὐτοὶ οἱ δύο τὴν τελευταία στιγμή, παρὰ τὴ θέληση τοῦ Πελῖα. Ὁ ἀριθμὸς ὁμοῦ αὐτὸς δὲν παρέμεινε σταθερὸς, ἀλλὰ ἀυξομειωνόταν ἀνάλογα μετὰ τὴν προσέλευση νέων ἐθελοντῶν ἢ μετὰ τὴν ἀποχώρηση ἄλλων. Ἔτσι, κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐκστρατείας, ἐγκαταλείφθηκαν ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Πολύφημος καὶ ὁ Ὑλας (A 1280-83), ἐπιβιβάσθηκε ὁ γιὸς τοῦ Μαριανδυνοῦ Λύκου Δάσκυλος (B 802 κ.έ.), πέθαναν ὁ Ἴδμων καὶ ὁ Τίφυς (B 815-858), ἐπιβιβάσθησαν στὴ Σινώπη οἱ γιοὶ τοῦ Δηϊμάχου Δηλέων, Φλογίος καὶ Αὐτόλυκος (B 955-961), καί, τέλος, προστέθηκαν οἱ τέσσερις γιοὶ τοῦ Φρίξου ἀπὸ τὸ νησι τοῦ Ἄρεως (B 1230). Ἔτσι, μετὰ τὴν παραπάνω ἀυξομειώσεις, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν ἀνῆλθε στοὺς πενήντα ὀκτώ. Στὴν Αἴα ἀκολούθησε ὡς γνωστὸν τοὺς Ἀργοναυτεῖς ἢ Μῆδεια. Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ταξιδιοῦ τῆς ἐπιστροφῆς ἀποχώρησε ὁ Δάσκυλος (Δ 298) καὶ πολὺ ἀργότερα ὁ Βούτης μαγεμένος ἀπὸ τὴν Σειρήνες (Δ 912 κ.έ.). Στὰ πενήντα ἑπτὰ ἄτομα τοῦ πληρώματος προστέθηκαν ἀργότερα ἀπὸ τὸ νησι τῶν Φαιάκων δώδεκα θεραπαινίδες, ποὺ ἔδωσε ἡ βασίλισσα Ἀρήτη στὴν Μῆδεια (Δ 1221-22). Τέλος, μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Κάνθου καὶ τοῦ Μόψου στὴ Λιβύη (Δ 1485 κ.έ.), ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιβατῶν τῆς Ἀργῶς ἔφθασε στὰ ἐξήντα ἑπτὰ πρόσωπα, δηλ. δώδεκα ἐπὶ πλέον ἀπὸ ὅσους ἀναχώρησαν. Βλ. σχετικὰ Fränkel (1968) 53-54.

συμμήστορες: Σύμφωνα μετὰ τὸ LSJ τὸ σύνθετο ἀπαντᾶ μόνο ἐδῶ καὶ στὰ Ὀρφικά ἀποσπάσματα (ἀπ. 47, adn. 14 Kern: *συμμήστορα Μοίρη*). Ὁ Ἀπολλώνιος δὲν χρησιμοποιεῖ τὸ ἀπλὸ ὀμηρικὸ *μήστωρ*, τὸ ὁποῖο παράγεται ἀπὸ τὸ ρῆμα *μήδομαι*, συνώνυμο τοῦ *βουλεύομαι* καὶ σημαίνει κυρίως σύμβουλος. Στὴν Ἰλιάδα ἀπαντᾶ ἡ φράση *Ζῆν' ὑπατον μήστωρα* (Θ 22, P 339), ὅπου τὸ ἐπίθετο δηλώνει τὸν ἀνώτατο σύμβουλο, ποὺ ὄχι μόνο προνοεῖ, ἀλλὰ καὶ μηχανεύεται κάτι (βλ. Chantraine, DELG, s.v.). Τὸ ρῆμα *μήδομαι* σημαίνει «σκέπτομαι, ἐπινοῶ, σχεδιάζω, ἐκτελῶ». Π' αὐτὸ τὸ ἐπίθετο *μήστωρ* ἐρμηνεύεται ἀπὸ τοὺς λεξικογράφους ὡς «ἐργάτης» ἔτσι ὁ Ἡσυχίος (μ 1271) ἐρμηνεύει τὸν ἀρχαῖο ἐπικὸ τύπο *μήστωρες αὐτῆς* ὡς *ἐργάται μάχης* καὶ ὁ Ἀπολλώνιος Σοφιστῆς (112.30) τὸν *μήστωρα φόβοιο*

ὡς *ἐργάτην φυγῆς*. Σύμφωνα με αὐτά, τὸ σύνθετο *συμμήστορες* πὸν μεταφράζεται ἀπὸ τὸν Σχολιαστή ὡς *σύμβουλοι* (A 228 Wendel), πρέπει νὰ ἀποδοθεῖ καλύτερὰ ὡς «συνεργάτες», σὲ ἀντιστοιχία καὶ μετὰ τὸ *ἐπαρωγὸν* τοῦ στ. A 32· βλ. σχετικὰ Fränkel (1968) 54.

229. Μινύας: Ἔτσι ὀνομάζονται συχνὰ οἱ Ἄργοναῦτες ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους (πρβλ. ἐνδεικτικὰ Πινδ. *Πυθ.* 4.69· Χαιρήμονος *Μινύαι*, TrGF ἀπ. 12· Ἡροδ. 4. 145-146, 148, 150· Καλλιμ. *Αἴτια*, ἀπ. 7.24 Pf· Λυκόφρ. 874· [Ὀρφ.] Ἄργον. 590). Πὰ τίς σχέσεις τῆς Ἰωλκοῦ μετὰ τὸν Ὀρχομενὸ (πόλη τῆς Βοιωτίας, ἢ ὁποῖα ἐκαλεῖτο ἀπὸ τὸν Ὀμηρὸ *Μινύειος*), ἀλλὰ καὶ γενικότερα γιὰ τοὺς πολλαπλοὺς δεσμοὺς μεταξὺ νότιας Θεσσαλίας καὶ βόρειας Βοιωτίας, ἢ γιὰ τὴν καταγωγὴ τῶν πιὸ ἐνδοξῶν ἡρώων τῆς Ἄργοναυτικῆς ἐκστρατείας ἀπὸ τίς κόρες τοῦ Μινύα, βλ. τὰ ἐμπεριστατωμένα σχόλια τοῦ Vian (1974) 10-12. Πιθανὴ πηγὴ τοῦ Ἀπολλωνίου γι' αὐτὲς τίς γενεαλογίαις ὑπῆρξε, μᾶλλον, τὸ ἐπικὸ ποίημα *Μινύας* (βλ. EGF, Davies, σελ. 144 κ.ἑ. = PEG, Bernabé, σελ. 137 κ.ἑ.).

III. στ. 234-316: Ἑτοιμασίαι γιὰ τὸν ἀπόπλου. Ἀποχαιρετισμὸς Ἰάσονα καὶ Ἀλκιμέδης

235. ἐπήρεες: Τὸ ἐπίθετο *ἐπήρης* εἶναι ἀρκετὰ σπάνιο καὶ σημαίνει τὸν ἐφοδιασμένο μετὰ κουπιά, τὸν κωπήλατο. Τὸ χωρίο ἀποκαταστάθηκε ἐδῶ χάρις στὸν P. Oxy. 34. 2700. Οἱ κώδικες παραδίδουν τὴ γραφὴ *ἐπαρτέες*, ἐνῶ ὁ κώδικας E *ἐπαρτέα*, ἢ ὁποῖα, σύμφωνα καὶ μετὰ τὸν Ardizzonei (1967) 130, ὀφείλεται προφανῶς σὲ διπτογραφία, ἀφοῦ ἡ λέξις ἀπαντᾷ στὸ στ. 234· βλ. καὶ Fränkel (1964) 39. Πὰ τὸν ἐξοπλισμὸ τοῦ πλοίου, τὸν ἐφοδιασμὸ τῶν ἀποθηκῶν του μετὰ τροφῆς καὶ τὸν ἱματισμὸ τῶν ἀνδρῶν βλ. τὸ κατατοπιστικὸ σχόλιο τοῦ Fränkel (1968) 55-56, μετὰ τὰ σχετικὰ χωρία ἀπὸ ὀλόκληρο τὸ ἔπος, βάσει τῶν ὁποίων ὁ Γερμανὸς φιλόλογος ἀνασυνθέτει τίς κατάσπαρτες, ἀλλὰ λεπτομερεῖς πληροφορίες γιὰ τὴν ἐξάρτυση τῆς Ἄργως, πὸν ὁ ἑλληνιστικὸς ποιητὴς προσέφερε στὸ κοινὸ του.

238. Παγασαί: Πόλη τῆς Μαγνησίας πού, ὅπως ἀναφέρεται στὸν Στράβωνα 9.5.15, ἀπέχετο εἴκοσι στάδια (δηλ. 3,5 χλμ.) ἀπὸ τὴν Ἰωλκὸ καὶ χρησίμευε ὡς λιμάνι τῆς. Σύμφωνα μετὰ τίς εὐστοχες παρατηρήσεις τοῦ Vian

(1974) 250, ὁ Ἀπολλώνιος ἀκολουθώντας τοὺς ἀρχαίους ἱστορικοὺς καὶ γεωγράφους διαστελλεῖ τὴν πόλη τῆς Ἴωλκοῦ (*ἄστν*: A 237, *πόλις*: A 317, 321) ἀπὸ τῆς Παγασῆς, τὸ λιμάνι τῆς, ἐνῶ μὲ βία τῆς μαρτυρίας τοῦ Ἡσιόδου (*Θεογον.* 997 κ.έ.) καὶ τοῦ Πινδάρου (*Πυθ.* 4.188) συνάγεται ὅτι ἡ Ἴωλκὸς ἦταν πόλη παραθαλάσσια. Κατὰ τὸν Στράβωνα μάλιστα (ὀ.π.), Παγασαὶ ὀνομάσθηκε ἡ ἀκτὴ ἐκείνη «ἀπὸ τῆς ναυπηγίας τῆς Ἀργοῦς» (πρβλ. ἐδῶ καὶ Καλλιμ. *Αἴτια*, ἀπ. 18.13 Pf.), ἢ πιθανότερο «ἀπὸ τῶν πηγῶν αἱ πολλαὶ τε καὶ δαψιλεῖς ῥέουσι». Περισσότερα στὴ *RE* XVIII.2, 2297 κ.έ.

239. σπερχομένους: Ἐπειδὴ ἡ ἀποδοχὴ τῆς γραφῆς τῶν κωδίκων *ἐπερχομένων* προσέκρουε σὲ μετρικοὺς λόγους, γιὰ τὸ *υ* τῆς προηγούμενης λέξης πληθὺς εἶναι μακρὸν, ὁ A. Meineke (*Theocritus, Bion et Moschus*, Berlin 1856³, βλ. ἐδῶ *Θεοκρ.* 21.49) διόρθωσε σὲ *σπερχομένων*. Ἡ μετοχὴ ὁμως αὐτὴ κοντὰ στὸ ρῆμα *θέεν* πλεονάζει· ἔτσι προτάθηκε ἡ διόρθωση σὲ *σπερχομένους*, κατ' ἀρχὴν λόγῳ τῆς ὑπαρξῆς τελικοῦ *ς* στὸν P. Oxy. 34. 2700, ἀλλὰ καὶ διότι τὸ ρῆμα *σπέρχομαι* μὲ τὴ σημασία κυρίως *feror cum impetu* (βλ. Ebeling, *Lex. Hom. s.v.*) ἀρμόζει περισσότερο σὲ στρατιῶτες. Ὡς πρὸς τὴ σύνταξη πρβλ. κ 413 κ.έ. (*ἀμφιθέουσι μητέρας*), *Ἀργ.* Δ 934 (*σπερχομένην ἀγεληδὸν ἐλίσσωται περὶ νῆα*).

240. ἀστέρες ὡς νεφέεσσι: Ὁ Ἀπολλώνιος χρησιμοποιοῖ σὲ σύγχρονη ἔκδοση τὴν παρομοίωση τῆς *Ἰλιάδας*, ὅπου ὁ Ἔκτορας παριστάνεται σὰν λαμπρὸ ἀστὲρι πὺν διαλύει τὰ σύννεφα (Λ 61-66)· πρβλ. Fränkel (1921) 22, ἀρ. 11. Καὶ ἐδῶ εἰκονίζεται μὲ ἐνάργεια ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα στὰ φωτεινὰ ἀστέρια πὺν εἶναι οἱ ἐφοδιασμένοι μὲ στίλβοντα ὄπλα, οἱ λαμπροὶ στὴν καταγωγὴ καὶ τὴν ἀνδρεία ἤρωες καὶ στὰ σκοτεινὰ σύννεφα, ὅπως παρουσιάζεται ὁ ἀνώνυμος ὄχλος πὺν τοὺς ἀκολουθεῖ.

241. αἴσسونτας: Τὸ ρῆμα *αἴσσω* σημαίνει κινεῖσθαι γρήγορα καὶ ὀρμητικὰ, ἀλλὰ καὶ ἀπαστρέπτω ὅπως τὸ φῶς, λάμπω (βλ. LSJ, s.v.). Στὸν παρόντα στίχο ἡ χρῆσις τῆς μετοχῆς *αἴσسونτας* μετὰ τὴ σύγκριση τῶν ἠρώων μὲ τὰ ἀστέρια εἶναι ἰδιαίτερα ἐπιτυχῆς, καθόσον συνδυάζονται καὶ οἱ δύο ἔνοιες «κινεῖσθαι ὀρμητικὰ» καὶ «λάμπω».

242. πόθι: Ἐπίρρημα τοπικὸ πὺν δηλώνει τὴν ἐν τόπῳ στάση· ἐδῶ βρίσκεται ἀντὶ τοῦ *ποῖ* καὶ σημαίνει «σὲ ποῖὸ τόπο» (πρβλ. Σοφ. *Ἥλ.* 812·

Ἄριστοφ. *Σφ.* 854). Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ στὸ Δ 1251, ὅπου ἐπίσης ἐκφέρονται μαζί δύο εὐθεῖες ἐρωτήσεις, εἰσαγόμενες μὲ τις ἐρωτηματικὲς λέξεις *τίς* καὶ *πόθι*. Καὶ στίς δύο περιπτώσεις πρόκειται γιὰ λαϊκὴ ἐκφραση ποὺ προσιδιάζει ἄριστα στὸν ἀνώνυμο ὄχλο, ὁ ὁποῖος ἐκφράζει ἔτσι ἀπλοϊκὰ τὴν ἐκπληξή του, γιὰ ὅσα παρατηρεῖ. Ἀνάλογη χρῆση ἐρωτηματικῶν λέξεων σὲ διαλόγους καὶ οἰκειὲς ἐκφράσεις ὑπάρχει καὶ στὴν Ὀδύσεια κ 431, ρ 219. Βλ. σχετικὰ Fränkel (1968) 57.

243. Παναχαΐδος: Τὸ ἐπίθετο αὐτὸ θηλυκοῦ γένους ἀπαντᾷ μόνο στὸν Ἄπολλωνιο (βλ. καὶ Γ 347· πρβλ. καὶ Πausan. 7.20.2: *Παναχαΐδος Ἀθηνᾶς*). Στὸν Ὅμηρο ὑπάρχει μόνον ὁ τύπος *Παναχαιοὶ* καὶ σημαίνει τὸ σύνολο τῶν Ἀχαιῶν, τῶν Ἑλλήνων (B 204, Ψ 326, α 239). Κατὰ τὸν ἀρχαῖο σχολιαστὴ Παναχαΐς σημαίνει ἐδῶ τὴν Θεσσαλία «*ὅτι αὕτη πρώτη ἐκλήθη Ἀχαΐα ἀπὸ Ἀχαιοῦ τοῦ Ξούθου*» (A 242-43 Wendel). Ὡστόσο, ἀπὸ τὸ στ. *Ἄργ.* Γ 347, καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν ὀμηρικὴ χρῆση τῆς λέξης, συνάγεται ὅτι ὁ ὄρος ὑποδηλώνει μᾶλλον ὅλη τὴν Ἑλλάδα.

246. ἄπρηκτος: Ὁ δύσπρακτος, δυσκατόρθωτος, ἀδύνατος (πρβλ. καὶ Ἄπολλων. Ρόδ. ἀπ. 5.3 CA, Powell *νησι δὲ πρηκτὰ κέλευθα*). Στὸν Ὅμηρο ἡ λέξη σημαίνει κυρίως «αὐτὸς ποὺ δὲν πράττει τίποτε, ὁ ἀναποτελεσματικός, ὁ ἀνωφελής, ὁ μάταιος» (βλ. π.χ. B 121, 376, Ξ 221) καὶ ἡ ἴδια ἔννοια ὑπάρχει καὶ στὸν Κόιντο Σμυρν. 11.501, 14.518. Στὸν ποιητὴ μας ἔχει τὴν ἔννοια τοῦ «δύσκολος, δυσχερῆς» (πρβλ. *Ἄργ.* Γ 502 *ἀνήνυτος*).

Στοὺς παραπάνω στίχους (240-247) ὁ ποιητὴς, ἀφοῦ πρῶτα ἔδωσε ἕνα πλήρη κατάλογο τῶν ἀνδρῶν ποὺ συμμετείχαν στὴν ἐκστρατεία, παρουσιάζει τοὺς ἀπλοϊκοὺς κατοίκους τῆς Ἰωλκοῦ νὰ συζητοῦν ἀπορημένοι γιὰ τὴν ἀθρόα προσέλευση τόσων ἡρώων, τοὺς ὁποῖους γιὰ πρώτη φορὰ ἐβλεπαν. Ἐνδιαφέρον ὅμως στὴ σκηνὴ αὕτη παρουσιάζει τὸ γεγονός, ὅτι φαίνεται νὰ ἔχουν κάποιες ἐπιφυλάξεις, καθὼς διερωτῶνται γιὰ τὴ σκοπιμότητα ἐνὸς τόσο δύσκολου ἐγχειρήματος. Ἐπιπλέον, διαφαίνεται καὶ κάποια ἀπλοϊκὴ καύχησις ποὺ ὀφείλεται σὲ ἄγνοια γιὰ τὴν πραγματικὴ δύναμη τῶν Κόλχων καὶ τοῦ Αἰήτη. Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ σκιαγραφοῦν τὸν ἀπλοϊκὸ καὶ λαϊκὸ χαρακτήρα τῶν κατοίκων τῆς Ἰωλκοῦ, ὁ ὁποῖος, ὅπως ἦδη παρατηρήσαμε, συμπληρῶνεται ἀπὸ τὸν Ἄπολλωνιο καὶ μὲ τὴ χρῆση λαϊκῶν ἐκφράσεων, βλ. π.χ. στ. 242 *πόθι*. Βλ. σχετικὰ Fränkel (1968) 56-57.

247. αἱ δὲ γυναῖκες: Ὁ ποιητὴς ἀποδίδει ἐπιτυχημένα τὴν ψυχολογία τῶν γυναικῶν, καθὼς τὶς παρουσιάζει ἀφενὸς νὰ ὑψώνουν τὰ χέρια στὸν οὐρανὸ καὶ νὰ προσεύχονται γιὰ τὴν ἐπιστροφή τῶν ἀνδρῶν ἀπὸ τὸ ἐπικίνδυνο ταξίδι, καὶ ἀφετέρου νὰ ἀπευθύνονται μὲ δάκρυα στοὺς δυστυχημένους γονεῖς τοῦ Ἰάσονα. Οἱ ἐκδηλώσεις τους αὐτὲς στὸ δρόμο ἀποτελοῦν, ὅπως σωστά ἐπισημαίνει ὁ Fränkel (1968) 57, προανάκρουσμα τοῦ ἐπεισοδίου τοῦ ἀποχωρισμοῦ, ποὺ θὰ ἐκτυλιχθεῖ μέσα στὸ σπίτι. Ἡ γραφικὴ αὐτὴ σκηνὴ τῆς κοινωνίας τῶν ἑλληνιστικῶν χρόνων δὲν θυμίζει σὲ τίποτε, κατὰ τὸν Γερμανὸ φιλόλογο, τὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ τραγικοῦ χορικοῦ ἄσματος μὲ τὶς διαχρονικὲς ἐπισημάνσεις γιὰ τὸν ἀνθρώπινο βίο. Παρόμοιες σκηνὲς συνηθίζει νὰ ἀποτυπώνει ἡ ἀλεξανδρινὴ ποίηση, μὲ τυπικὸ παράδειγμα τὰ *Εἰδύλλια* τοῦ Θεοκρίτου.

249. θυμηδῆς: Ὁ εὐάρεστος, ἀγαπητός, προσφιλής, ἐδῶ εὐφρόσυνος (πρβλ. συνώνυμο *θυμῆρης-ες*). Ἄπαξ λεγόμενον στὸν Ὅμηρο (π 389), ὁ ὑπερθετικός του ἀπαντᾷ στὸν Αἰσχύλο (*Ἰκέτ.* 962), ἐνῶ στὸν Ἀπολλώνιο χρησιμοποιεῖται πολὺ συχνά (βλ. π.χ. Α 663, 836, Γ 812, Δ 381, 806, 1600). Πρβλ. ἐπίσης *Er. Gr.* (Kaibel) 403.7· Κόιντος Σμ. 4.47, 13.527, 14.339 κ.λπ.

254. κτερέεσσιν: Τὰ *κτέρεα*, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὴν ἐπόμενη μετοχὴ *ἐλυσθεῖς*, σημαίνουν τὰ ἐντάφια ὑφάσματα μὲ τὰ ὁποῖα περιτυλισσόταν ὁ νεκρός, τὰ σάβανα. Μία τέτοια σημασία φαίνεται ὅτι ὑπάρχει μόνον ἐδῶ (βλ. καὶ LSJ, s.v.).

256-259: Οἱ γυναῖκες συμπάσχοντας γιὰ τὰ δεινὰ τῆς Ἀλκιμέδης καταριῶνται τὴν ἄφιξη τοῦ Φριξοῦ μαζί μὲ τὸ κριάρι στὴν Κολχίδα, ποὺ ἦταν πεπρωμένο νὰ προκαλέσει στὴν Ἀλκιμέδη τόσες συμφορὲς· λένε μάλιστα πὼς θὰ ἦταν καλύτερα τὸ μαῦρο κύμα ποὺ κάλυψε τὴν Ἑλλλη νὰ κάλυπτε καὶ τὸν ἴδιο τὸν Φριξοῦ μαζί μὲ τὸ κριάρι. Ἐς σημειωθεῖ ἐδῶ ὅτι ὑπάρχουν δύο ἐκδοχὲς γιὰ τὴν πορεία τοῦ κριαριοῦ· σύμφωνα μὲ τὴν πιὸ κοινῶς διαδεδομένη πέταξε πάνω ἀπὸ στεριά καὶ θάλασσα (πρβλ. π.χ. Ἀπολλοδ. *Βιβλ.* 1.9.1), κατὰ τὴν ἄλλη, ποὺ υἰοθετεῖ μᾶλλον καὶ ὁ Ἀπολλώνιος, διέσχισε κολυμπώντας τὴ θάλασσα (βλ. Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο, *Prolegom.* Β b, Wendel, σελ. 4· πρβλ. ἐπίσης Σχόλια τοῦ Δημητρίου Τρικλινίου στὸν Αἰσχ. *Πέρσ.* 70, (Positano), Ὑγίν. *Fab.* 3, Ὀβιδ. *Fasti* 3.868). Ἡ Ἑλλη πέφτοντας ἀ-

πὸ τὸ κριάρι πνίγηκε στὸ πῶ στενὸ τμήμα τοῦ πορθμοῦ κοντὰ στὴν Ἄβυδο, ὁ ὁποῖος ἔκτοτε πήρε τὸ ὄνομά της. Ὁ χορὸς τῶν γυναικῶν ἀναφέρει ἐπίσης τὴν παράδοση, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία τὸ κριάρι μίλησε μὲ ἀνθρώπινη φωνή. Καὶ ἄλλοῦ ὁ ποιητὴς μνημονεύει τὴ φωνὴ τοῦ χρυσομάλλου τέρατος (πρβλ. A 763-767). Τὰ Σχόλια (A 256-259 Wendel) διασώζουν πληροφορία τοῦ Ἑκαταίου (FGrHist 1 F 17), ὅτι τὸ κριάρι μίλησε κατὰ τὴν τραγικὴ ἐκείνη ὥρα τοῦ πνιγμοῦ τῆς Ἑλλης, ἐνθαρρύνοντας τὸν Φρίξο πού λιποψύχησε καὶ προλέγοντας ὅτι θὰ τὸν μεταφέρει ἀσφαλῆ στὴ χώρα τῶν Κόλχων. Σὲ αὐτὴ τὴν πρόρρηση τοῦ κριαριοῦ ἀναφέρονται οἱ γυναῖκες τῆς Ἰωλκοῦ, πού ἔμελλε νὰ ἀποβεῖ ὀλέθρια γιὰ τὴν Ἀλκιμέδη. Σύμφωνα μὲ ἄλλη παράδοση τὸ κριάρι μίλησε μὲ ἀνθρώπινη φωνή, ὅταν ἀποκάλυψε στὸν Φρίξο καὶ τὴν Ἑλλη ὅτι ὁ πατέρας τους ἐπρόκειτο νὰ τοὺς θυσιάσει καὶ αὐτὸ ἀνέλαβε νὰ τοὺς σώσει (βλ. Φιλοστέφανος, ἀπ. 37 FHG 3.34 Müller)· πρβλ. καὶ Fränkel (1968) 59, σημ. 85. Ἡ παράδοση αὐτὴ γιὰ τὴν ἀνθρώπινη φωνὴ τοῦ κριαριοῦ εἶναι ἀνάλογη πρὸς ἄλλες παρεμφερεῖς παραδόσεις λαλιάς ζῶων, ὅπως τῶν ἀλόγων τοῦ Ἀχιλλέα. Ὁ Φρίξος φθάνοντας στὴν Κολχίδα θυσίασε τὸ κριάρι πρὸς τιμὴν τοῦ Φυξίου Διὸς (βλ. Ἀργ. Δ 118-121· πρβλ. Ἀπολλοδ. Βιβλ. 1.9.1, Σχόλια στὸν Πίνδ., Πυθ. 4.431) καὶ κρέμασε τὸ δέρμα του ἐπάνω σὲ μία βαλανιδιά, τὴν ὁποία φύλαγε ἄγρυπνος δράκοντας. Τέλος, μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς διατύπωσαν τὴν ὀρθολογιστικὴ ἄποψη ὅτι Κριὸς λεγόταν ὁ παιδαγωγὸς τοῦ Φρίξου, ὁ ὁποῖος ἀποκάλυψε σὲ αὐτὸν τὰ σχέδια τοῦ Ἀθάμαντα καὶ ταξίδεψε μαζί του στὴν Κολχίδα (βλ. Διονύσιος, FGrHist 32 F 2b· πρβλ. καὶ Διόδωρος Σικελ. 4.47.5). Σύμφωνα μὲ ἄλλους ὁ Φρίξος καὶ ἡ Ἑλλη ἀπέπλευσαν πάνω σ' ἓνα κριόπρωρο καράβι (βλ. Διόδωρος Σικελ. 4.47.4). Βλ. σχετικὰ Vian (1974) 62, σημ. 1 καὶ ἀναλυτικότερα Fränkel (1968) 58-60.

260. ἐπὶ προμολῆσι κιώντων: Ἡ μετάφραση τῆς φράσης ἀπὸ τὸν Seaton (1912) «at the departure of the heroes», ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς Gleit (1996) «beim Aufbruch der Reisenden» στηρίζεται, κατὰ τὴν ἄποψή μου, λανθασμένα στὴν ἐρμηνεία τοῦ ἀρχαίου σχολιαστῆ: «ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ τῶν ἀριστέων» (Σχόλια στὰ Ἀργ. A 260 Wendel). Ἡ λέξις *προμολή* δὲν ἀπαντᾷ πρὶν ἀπὸ τὸν 3ο αἰ. π.Χ. Ὁ Ἀπολλώνιος χρησιμοποιεῖ τὸν ὄρο τέσσερις φορὲς ἀκόμη (A 320, 1174, Γ 215, Δ 1160) μὲ τὴ σημασίαν τῆς εἰσόδου, τοῦ προθύρου, προαυλίου. Ἡ ἴδια ἔννοια φαίνεται ὅτι ὑπάρχει καὶ στὸν Καλλιμάχο (Ἔμν. 3.142), ἐνῶ

στο στ. 99 τοῦ ἴδιου ὕμνου σημαίνει τοὺς πρόποδες τοῦ ὄρους (πρβλ. καὶ Π.Α. 7.9, 7.246· Ὅππιαν. Κυν. 2.134· στὰ δύο τελευταῖα χωρία σημαίνει τὸ στόμιο τοῦ ποταμοῦ). Στὸ δικό μας χωρίο δηλώνει μᾶλλον τὴν «ἐξοδο» καὶ ὡς ἐμπρόθετος προσδιορισμὸς ἀνήκει στὴν μετοχὴ *κίοντων* ὑπὸ τὴν ἔννοια: καθὼς βάδιζαν πρὸς τὶς ἐξόδους τῆς πόλης, δηλ. καθὼς οἱ ἥρωες διέσχισαν τὴν πόλη κατευθυνόμενοι πρὸς τὸ λιμάνι. Βλ. Ardizzoni (1967) 132 κ.έ., Vian (1969) 138-139 καὶ (1970) 83, σημ. 3 καὶ ἀναλυτικὰ Vasilaros (1993a) 66 μὲ σημειώσεις.

262. ἀμφ' αὐτὸν βεβολημένη: Ὁ ἐπικὸς παρακείμενος τοῦ *βάλλω*, *βεβόλημαι*, χρησιμοποιεῖται κυρίως γιὰ νὰ δηλώσει μεταφορικὰ τὴ θλίψη καὶ ἀναφέρεται ὡς ἐκ τούτου στὸν ψυχικὸ κόσμο (πρβλ. Ὅμηρ. Ι 3, 9, κ 247) σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν τύπο *βέβλημαι* ποὺ ἀναφέρεται στὸ σῶμα. Ἀπὸ τοὺς μεταγενέστερους δὲν τηρεῖται πάντοτε αὐτὴ ἡ διάκριση, ἀλλὰ γίνεται ἀνάμικτη χρῆση τῶν δύο τύπων. Ἔτσι, ἐνῶ στὸν Κόιντο Σμυρναῖο 5.459 διαβάζουμε *βλήμενος ἄλγεσι θυμόν*, ὁ Ἀπολλώνιος βλέπουμε νὰ χρησιμοποιεῖ τὴ μετοχὴ τοῦ *βεβόλημαι* μὲ τὴν κυριολεκτικὴ καὶ ὄχι τὴ μεταφορικὴ σημασία στὸ Γ 1310 καὶ πιθανῶς ἐδῶ (Α 262), στοὺς στίχους ὅμως Β 409, 1216, 1269, Γ 432, 893 καὶ Δ 1318 νὰ ἀκολουθεῖ τὸν Ὅμηρο στὴ μεταφορικὴ ἔννοια τῆς λέξης. Ἄς σημειωθεῖ ὅτι ὁ σχολιαστὴς ἐρμηνεύει τὴ μετοχὴ *βεβολημένη* «*λύπη βλαβεῖσα ἢ δυσθυμοῦσα*» (Σχόλ. στὰ Ἄργ. Α 262-263a. Wendel). Μὲ βάση αὐτὴ τὴν ἐρμηνεῖα τῶν σχολίων καὶ τὸ στ. Ἄργ. Β 409 (*ἀμφασίη βεβολημένοι*) ὁ Herwerden (Mnemos. 11, 1883, 108) διόρθωσε τὸ στίχο σὲ *ἀμφασίη βεβολημένη*, καὶ αὐτὴ τὴ διόρθωση δέχτηκαν ἀρκετοὶ ἐκδότες (βλ. π.χ. Fränkel, Ardizzoni). Παρὰ τὰ σοβαρὰ ἐπιχειρήματα γιὰ τὴν υἰοθέτηση τῆς παραπάνω διόρθωσης, νομίζουμε ὅτι πρέπει νὰ διατηρηθεῖ ἡ γραφὴ τῶν κωδίκων *μήτηρ ἀμφ' αὐτὸν βεβολημένη*, ἡ ὁποία ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ στ. 268 *μήτηρ δ' ὡς τὰ πρῶτ' ἐπεχεύατο πήγχε παιδί*, ὅπου συνεχίζεται ὁ λόγος γιὰ τὴ μητέρα τοῦ Ἰάσονα, μετὰ τὴ διακοπὴ καὶ τὴν παρεμβολὴ τῶν ἄλλων σκηνῶν.

262-263. ὀξὺ δ' ἐκάστην δύνεν ἄχος: Ἡ λέξη *ἐκάστην* ποὺ παραδίδουν τὰ χειρόγραφα προκάλεσε σὲ ὀρισμένους ἐρμηνευτὲς ἀπορία, γιὰ τὴν παρεμβάλεται μεταξὺ τῶν λεγομένων γιὰ τοὺς δύο γονεῖς τοῦ Ἰάσονα. Φαίνεται ὅτι ἀναφέρεται στὶς γυναῖκες, γιὰ τὶς ὁποῖες μίλησε παραπάνω. Ποιῆς ὅμως

γυναίκες, διερωτάται ό Ardizzoni (1967) 133, εκείνες του στ. 247 κ.έ., ή τις δοῦλες πού μαζεύτηκαν μέσα, μόλις οί ήρωες ξεκίνησαν για τὸ λιμάνι; Πρὸς τὴν τελευταία ἐκδοχή κλίνουν κάποιοι ἀπὸ τοὺς ἐρμηνευτές, ή δυσκολία ὅμως παραμένει. Ὁ Fränkel ὑποπτεύεται ὅτι τὸ χωρίο εἶναι φθαρμένο καὶ προτείνει ὡς διόρθωση μία ἔκφραση ἀνάλογη πρὸς τὴν: δ' ἐν ἦτορ, σὲ συσχετισμὸ μὲ τὸ στίχο τῆς Ἰλιάδας T 366-67 ... ἐν δέ οί ἦτορ / δῦν' ἄχος ἄτλητον.

264. ἐντυπάς: Ἐπίρρημα ὀξύτονο πού σχηματίσθηκε κατὰ τὸ ἐκάς καὶ σημαίνει «σφιχτά, ἰσχυρά» ἅπαξ λεγόμενο στὸν Ὅμηρο Ω 163 (... ὁ δ' ἐν μέσσοισι γεραιὸς / ἐντυπάς ἐν χλαίῃη κεκαλυμμένος), ὅπου ἀναφέρεται στὸν Πρίαμο, ὁ ὁποῖος μέσα στὴ θλίψη του ἦταν τόσο σφιχτὰ καλυμμένος, ὥστε νὰ διαφαίνεται τὸ περίγραμμα τῶν μελῶν του. Γιὰ τὸ ἐπίρρημα ἐντυπάς βλ. ἐπίσης Σχόλια στὰ Ἄργ. A 264 (test.) Wendel, Σχόλια στὴν Ἰλιάδα Ω 163b. Erbse, Εὐσταθ. Παρεκβ. εἰς Ἰλ. Ω 163, 1343.57, vol. 4. 883.1 κ.έ. van der Valk καὶ Rengakos (1994) 81. Ὁ Ἀπολλώνιος χρησιμοποιεῖ καὶ σὲ ἄλλη μία περίπτωση τὸ ἴδιο ἐπίρρημα (B 862) σὲ σκηνὴ πένθους. Χαρακτηριστικὸς εἶναι τέλος καὶ ὁ στίχος τοῦ Κόιντου Σμυρναίου 5.529-530 *περικάλυψε νεκρῶ / ἐντυπάς ἐν κονίῃσι δέμας αἰσχύνουσα*. Ἡ ἀρχαία τέχνη παρέστησε τοὺς πενθοῦντες καὶ γενικά τοὺς κατεχόμενους ἀπὸ βαθειὰ θλίψη νὰ καλύπτουν σφιχτὰ τὸ σῶμα τους, ἀκόμη καὶ τὸ πρόσωπό τους μὲ τὰ ἱμάτιά τους, ὥστε οὔτε νὰ φαίνονται οὔτε καὶ οί ἴδιοι νὰ βλέπουν. Περιφνημοὺς ἦταν, σύμφωνα μὲ ἀρχαῖες μαρτυρίες, ὁ Πίνακας τοῦ Τιμάνθη, ὁ ὁποῖος παριστοῦσε τὸν Ἀγαμέμνονα καλυμμένο λόγω τῆς λύπης του γιὰ τὴ θυσία τῆς Ἰφιγένειας. Βλ. σχετικὰ λ. «Agamemnon» στὸ LIMC, I.1 (1981), σ. 231.31 μὲ βιβλιογραφία.

269. ἀδινώτερον: Ἀπὸ τὸ ἐπίθετο ἀδινὸς πού σημαίνει «πυκνός, ἀθρόος, ὀξύς, ἰσχυρός», σύννηθες στὸν Ὅμηρο (π.χ. Σ 316 *ἀδινὸς γόος*), σὲ ὀρισμένα χειρόγραφα τοῦ ὁποῖου δασύνεται, κατὰ τὴν ἀττικὴ διάλεκτο. ἴσως ἡ γραφὴ αὐτὴ εἶναι ὀρθότερη, καθόσον θεωρεῖται συγγενικῆς ἐτυμολογίας μὲ τὸ *ἀδρός, ἄδην*. Τὸ ἐπίρρημα *ἀδινῶς* σημαίνει «σφοδρὰ, ἰσχυρὰ, ἔντονα», τὸ ἴδιο καὶ τὸ οὐδέτερο τοῦ ἐπιθέτου πού λαμβάνεται συχνὰ ὡς ἐπίρρημα: *ἀδινὸν γόωσα* δ 721 καὶ στὸν πληθυντικὸ *ἀδινὰ στεναχίζων* Ψ 225, ω 317, *ἀδινὰ στενάχοντα* Ω 123, η 274. Ἡ ἔκφραση *κλαίουσ'* *ἀδινώτερον* τοῦ

στίχου μας φαίνεται ότι γράφτηκε σύμφωνα με τις προαναφερθείσες όμηρικες εκφράσεις, πρβλ. και *κλαῖον δὲ λιγέως, ἀδινώτερον ἢ τ' οἰωνοί*, π 216. Ὁ Ἀπολλώνιος χρησιμοποιεῖ τὴ λέξη συχνὰ μὲ τὴν προαναφερθεῖσα ἢ παρεμφερῆ σημασία, ὅπως στὸ Α 276, 1083, Β 240, Γ 616, 748, Δ 1528. (Πρβλ. καὶ Ὀμήρου Π 481, α 92, κ 413, τ 516, ψ 326). Κάπως παραλλαγμένη φαίνεται ἡ ἔννοια τῆς λέξης σὲ ὀρισμένες ἐκφράσεις ὅπως στὰ Ἄργ. Β 478 *ἀδινῶ μειλίσσετο μύθῳ*, Γ 635 *ἀδινῆν δ' ἀνενεῖκατο φωνῆν*, πρβλ. Γ 1104, Δ 29 καὶ 1422. Στὰ χωρία αὐτὰ ἡ ἐρμηνεία εἶναι ἀμφίβολη. Σὲ ὀρισμένες περιπτώσεις μπορεῖ νὰ δοθεῖ ἡ ἀρχικὴ ἐρμηνεία «ὀξύς, ἰσχυρός, σφοδρός», σὲ ἄλλες ὅμως φαίνεται ὅτι σημαίνει μᾶλλον «γοερός, λυπηρός, οἰκτρός». Μιὰ τέτοια ἐρμηνεία τῆς λέξης πού μαρτυρεῖται καὶ ἀπὸ τοὺς σχολιαστὲς τοῦ Ὀμήρου φαίνεται ὅτι προήλθε ἀπὸ αὐθαίρετη καὶ μᾶλλον ἀνακριβὴ ἐρμηνεία τῶν παραπάνω στίχων τοῦ Ὀμήρου, ὅπου ἀποδόθηκε στὸ ἐπιρρημα ἡ ἔννοια τοῦ ρήματος. Ἔτσι π.χ. *ἀδινὰ στενάχοντα* (Ω 123) σημαίνει κυρίως «στενάζω μὲ σφοδροὺς λυγμούς», μετὰ ὅμως πῆρε τὴ σημασία «γοερά, θλιμμένα» λόγῳ ἐπίδρασης τῆς ἔννοιας τοῦ ρήματος. Ἀκόμη μεγαλύτερη δυσκολία παρουσιάζει ἡ ἐρμηνεία τοῦ στ. Ἄργ. Γ 1206, ὅπου ἡ πιθανότερη σημασία φαίνεται ὅτι εἶναι «ἠδύς». Πρβλ. Ardizzoni (1967) 135 καθὼς καὶ Ebeling, *Lex. Hom.*, s.v. *ἀδινός*· Chantraine, *Gr. hom.* 1: 187, 257· Erbse (1953) 194-5· LfrgE καὶ Reich (1991 sqq.) s.v., ἀλλὰ καὶ Rengakos (1994) 35-36.

269-275: Σύμφωνα μὲ τὸν Vian (1974) 63, σμ. 1, ἡ παρομοίωση, ἐνῶ εἰσάγεται μὲ μία ἐκφραση ἀπὸ τὴν Ἰλιάδα Π 7 κ.έ., ὀλοκληρώνεται μὲ ἀπηχῆσεις στίχων τῆς τραγικῆς ποίησης, ὅπως π.χ. Εὐριπ. *Ἰππόλ.* 159 κ.έ., Σοφοκλ. *Ἥλ.* 285 κ.έ. Ἐφόσον δεχθοῦμε ὅτι τὸ *ἤντε* σημαίνει ἐδῶ «ὅπως ἀκριβῶς», τότε ὁ συγκριτικὸς βαθμὸς τοῦ ἐπιρρηματος *ἀδινώτερον* χρησιμοποιεῖται ἐδῶ ἀντὶ τοῦ θετικοῦ, σύμφωνα, π.χ., μὲ τὸ ὀμηρικὸ *μελάντερον ἤντε πίσσα* Δ 277. Ἡ κατάληξη *-τερον* δὲν ἔχει πάντοτε ἔννοια συγκριτικὴ, ἀλλὰ μερικὲς φορὲς σημαίνει τὴν ἀφαίρεση, τὸν χωρισμό, τὴν ἀντίθεση· βλ. Chantraine, *Gr. hom.* 2:150, Ardizzoni (1967) 135. Ἡ παρομοίωση αὐτὴ τοῦ Ἀπολλωνίου δὲν ἔχει τὴ χάρη τῆς ἀντίστοιχης εἰκόνας τῆς *Ἰλιάδας*, ἐκφράζει ὅμως χαρακτηριστικὰ τὸν ἀνθρώπινο πόνου αὐτοῦ πού μένει ἀπροστάτευτος. Ἦδη οἱ ἀρχαῖοι σχολιαστὲς παρατήρησαν ὀρισμένα «μειονεκτήματα» αὐτῆς τῆς παραβολῆς. Ἀντιστρέφοντας, τρόπον τινά, ὁ ποιητὴς τὴν τάξη τῆς ἡλικίας

παριστάνει ως γριά τροφὸ τὸν Ἰάσονα καὶ κόρη τὴν γερασμένη μητέρα του. Ὁ σχολιαστής δίνει ὅμως μιὰ ἐξήγηση στὸ φαινομενικὰ παράδοξο τῆς παραβολῆς παρομοιάζοντας τὴ γεροντικὴ ἡλικία πρὸς τὴν παιδική, καθόσον καὶ οἱ δύο ἔχουν ἀνάγκη κάποιας τροφοῦ ἢ φροντίδας (Σχόλια στὰ Ἄργ. Α 269-272b. Wendel). Πρὸβλ. σχετικὰ Broeniman (1989) 44-50 καὶ Reitz (1996) 7-15.

274. δέδεται κέαρ: πρὸβλ. ἐδῶ Ἄργ. Δ 880 *τῶ μιν ἀμηχανίη δῆσεν φρένας*. Πηγὴ ἔμπνευσης φαίνεται νὰ εἶναι ὁ Εὐρυπίδης, *Ἰππόλ.* 159 κ.έ. *λύπα δ' ὑπὲρ παθέων εὐναία δέδεται ψυχά.*

275. ἐκφλύξαι: Ἐπαξ λεγόμενο, ἀπαρέμφατο τοῦ ρήματος *ἐκφλύξω* (-σσω), «ἐκβράζω, ἐκπέμπω». Ὁ σχολιαστής ὑπογραμμίζοντας τὴ μεταφορικὴ χρῆση τοῦ ρήματος σημειώνει: *ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν, φλύξειν δὲ κυρίως τοὺς λέβητάς φαμεν καιομένους ἀναβάλλειν τῇ θερμότητι τὸ ὕδωρ* (Σχόλια Α 275a. Wendel).

ὄρεχθεῖ: Ἐπαξ λεγόμενο ὀμηρικόν, Ψ 30, ἀβέβαιης ἐρμηνείας. Τὸ ρῆμα ἐρμηνεύεται συνήθως ὡς «στενάζω, βγάζω τραχὺ ἦχο» σὲ συσχετισμὸ μὲ τὸ *ὄρχθεώ* (βλ. Σχόλια στὴν *Ἰλιάδα*, Ψ 30b Erbse. Πρὸβλ. Εὐστάθιος, *Παρεκβ. εἰς Ἰλ.* Ψ 30, 1285.62, vol. 4. 676.3 κ.έ. van der Valk· Ἀπολλών. Σοφ. 122.27· Ἦσυχ. ο 1172) ἄλλοι τὸ παραβάλλουν πρὸς τὸ ρῆμα *ὄρέγομαι* (βλ. Εὐστάθιος, ὁ.π.) μὲ τὴ σημασία τοῦ «τεντώνομαι, ἀγωνίζομαι, μοχθῶ», ἐνῶ στὴ μτγν. ποίηση φαίνεται νὰ σημαίνει «διογκώνομαι, φουσκώνω», εἰδικότερα γιὰ τὴν καρδιά, ὅταν ταράζεται ἀπὸ συγκίνηση (πρὸβλ. *ὄρίνομαι*), βλ. π.χ. Ἀριστοφ. *Νεφ.* 1368. Ὁ Θεόκριτος (11.13) χρησιμοποιεῖ τὸ ρῆμα γιὰ τὸν παφλασμὸ τῆς θάλασσης· στὸν Ἀπολλώνιο ἀπαντᾷ τὸ ρῆμα δύο φορές, ἐδῶ καὶ στὸ Β 49, μὲ τὴν ἔννοια τοῦ σκιρτῶ, ἐπιθυμῶ, δηλ. μὲ τὴ μεταφορικὴ σημασία τοῦ «ὄρέγομαι» (βλ. κυρίως LSJ, s.v. *ὄρεχθεώ*).

278-291: Στὰ λόγια τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ της καὶ στὴν ἀπραγματοποίητη εὐχή της, ἡ Ἀλκιμέδη ἀρκεῖται σὲ πιὸ χαμηλοῦς, μετριοπαθεῖς τόνους σὲ σχέση μὲ τὴν ὀξύτητα τοῦ λόγου τῶν γυναικῶν λίγο παραπάνω (στ. 256-259), πού εὐχόντουσαν ἢ αἰτία διήθεν τοῦ κακοῦ, ὁ Φρίξος, νὰ εἶχε καταποντισθεῖ μαζὶ μὲ τὴν Ἑλλη. Τὸ μόνο πού εὐχεται ἡ ἴδια δὲν εἶναι νὰ πέθαινε

πρὶν κἄν ἀκούσει τὴν ὀλέθρια διαταγὴ τοῦ Πελῖα, ἀλλὰ νὰ ἄφηνε ξαφνικὰ τὴ ζωὴ, τὴ στιγμή πού ἄκουσε τὸ μισητὸ βασιλιά, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ προλάβει νὰ ταφεῖ ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ ἀγαπημένου της γιοῦ, μιὰ καὶ εἶχε μέχρι τώρα ἀπολαύσει ὅλα τὰ ὀφειλόμενα τροφεῖα ἀπ' αὐτόν. Βλ. σχετικὰ Fränkel (1968) 60-61.

278-280: πρβλ. Z 410-411, X 426 καὶ κυρίως τὴν ἀπήχηση τοῦ ὀμηρικοῦ θρήνου τῆς Ἑκάβης X 431 καὶ 481. Βλ. Fantuzzi (1988) 96.

280. ἀπὸ ... μεθέμεν: ρῆμα *ἀπομεθήμι* θὰ ἀποτελοῦσε ἅπαξ λεγόμενον· ἐπειδὴ ὁμως δὲν ὑπάρχει σύνθετο ρῆμα πού νὰ ἀρχίζει μὲ τὶς προθέσεις *ἀπομετα-* δημιουργήθηκαν ἀμφιβολίες γιὰ τὴν ὀρθότητα τῆς γραφῆς *ἀπὸ* (βλ. Fränkel, 1961: app. crit.). Πιθανότερη φαίνεται ἡ ἄποψη τοῦ Ardizzoni (1967) 137, ὅτι ἡ *ἀπὸ* λειτουργεῖ ἐδῶ ὡς ἐπίρρημα πού ἐνισχύει τὸ *μεθέμεν* (πρβλ. Ἄργ. B 329 *ἀποπρὸ μεθέντας*).

281-283: Ἐνδιαφέροντα παράλληλα γιὰ τοὺς τρεῖς αὐτοὺς στίχους, πού σχετίζονται μὲ τὴν ἀνταμοιβὴ τῶν τέκνων πρὸς τοὺς γονεῖς ὅσον ἀφορᾷ στὴν ἀνατροφή τους, δίνει ὁ Vian (1974) 63, σημ. 2: πρβλ. ἐνδεικτικὰ Ἰλ. Δ 477-79· Ἡσιόδ. Ἔργα 187-188· Εὐριπ. Μήδεια 1032-1036. Πὰ τὸ ρῆμα *πέσσω* (ἀττ. *πέττω*, μτγν. *πέπτω*: μαλακώνω, χωνεύω, μεταφορικὰ ἀπολαμβάνω) πρβλ. ἐνδεικτικὰ Ἰλ. B 237, Πινδ. Πυθ. 4.186. Ἐς σημειωθεί ὅτι στὰ χωρία αὐτὰ τὸ ρῆμα ἔχει εἰρωνικὴ σημασία· μόνο ὁ Ἀπολλώνιος τὸ χρησιμοποιεῖ καθαρὰ μὲ τὴ σημασία τοῦ ἀπολαμβάνω. Εἰρωνικὰ χρησιμοποιεῖται ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὸν Φιλίτα, ἀπ. 9 Spanoudakis (=5 Kuchenmüller)· βλ. σχετικὰ Spanoudakis (2002) 159-160.

284-285: Πὰ τὴ γεμάτη δραματικὴ ἀντιθέσεις εἰκόνα τῆς εὐτυχισμένης γυναικας πού κατάγεται μάλιστα ἀπὸ βασιλικὸ οἶκο καὶ περιέρχεται στὴ συνέχεια σὲ κατάσταση ἔσχατης δυστυχίας ἢ καὶ δουλείας, πρβλ. Ἰλ. Z 456-463, Εὐριπ. Ἑκάβη 354-356. Συναφὲς εἶναι καὶ τὸ θέμα τῶν ὑπερήλικων γονιῶν πού θίγεται ἀμέσως παρακάτω, οἱ ὅποιοι λόγω τῆς ἀπώλειας ἢ γενικὰ τῆς στέρησης τῶν παιδιῶν τους στεροῦνται καὶ τῆς τιμῆς καὶ τῆς διάκρισης πού ἀπολάμβαναν προηγουμένως (*ἀγλαΐην* καὶ *κῦδος*, στ. 287), συχνὰ μάλιστα περιφρονοῦνται χωρὶς νὰ μποροῦν νὰ ὑπερασπίσουν ἑαυτοὺς, λόγω τῆς

ἀδυναμίας ἀπὸ τὰ γηρατεία. Ἐπιγραμματικά ὁ Ἀπολλώνιος τονίζει αὐτὴ τὴν κατάπτωση μὲ δύο λέξεις *δμῶις ὄπως* (στ. 285). Βλ. σχετικά Fränkel (1968) 61 καὶ Clauss (1993) 44-48.

286. πόθῳ μινύθουσα: πρβλ. Ὅμηρ. Ὕμνον εἰς Δήμ. 201, 304. Τοὺς στίχους 285-286 ἔχει ἐπεξεργασθεῖ ὁ ποιητὴς στὴν ἐπονομαζόμενη β' ἔκδοση. Στὴν «προέκδοση» τῶν *Ἀργοναυτικῶν*, ποὺ μᾶς διασώζουν τὰ Σχόλια στὰ *Ἀργ.* Α 285-86α. Wendel, οἱ στίχοι ἔχουν ὡς ἐξῆς:

285* *βείομαι οὐλομένοισιν οἰζυρῇ ἀχέεσσιν*

286* *σεῖο πόθῳ, φίλε κοῦρε, δυσάμμορος*

Ὁ στίχος 285 τῆς «προέκδοσης» διακρίνεται γιὰ τὴ λιτότητά του, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἰδιαίτερη αἰσθητικὴ ἐντύπωση ποὺ προκαλεῖται ἀπὸ τὶς τέσσερις λέξεις, κάθε μία ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἀποτελεῖ ἓνα κῶλον (τεχνικὴ ποὺ παρατηρεῖται καὶ σὲ ἄλλους στίχους τῶν *Ἀργοναυτικῶν*, πρβλ. π.χ. Α 3, 19, 24, 31 κ.ά.)· βλ. Fränkel (1968) 10. Γιὰ τὸ στ. 285* πρβλ. Ἰλ. Χ 431 κ.έ. (πρόκειται γιὰ τὴν Ἑκάβη ποὺ ἀπευθύνεται στὸν Ἔκτορα) *τέκνον ἐγὼ δειλῆ* (πρβλ. ἐδῶ στ. 279) *τί νυ βείομαι, αἰνὰ παθοῦσα, σεῦ ἀποτεθνηῶτος...* Ἴσως ἢ σχετικὴ ἀμφιβολία ποὺ ὑπάρχει ὡς πρὸς τὸν τύπο καὶ τὴν ἀκριβῆ ἔννοια τοῦ *βείομαι* στὸν Ὅμηρο ἐπέδρασε ἐν μέρει στὴν ἀπόφαση τοῦ ποιητῆ νὰ μεταβάλει τοὺς δύο στίχους (βλ. Merkel, Leipzig 1854: Prolegomena 48). Ἄς σημειωθεῖ ὅτι ὑπάρχουν παραλλαγές στους κώδικες τῶν Σχολίων ποὺ διασώζουν τοὺς δύο στίχους τῆς προέκδοσης, σὶς ὁποῖες παρατηρεῖται σύγχυση ὡς πρὸς τὴ σειρὰ τῶν λέξεων. Βλ. κριτικὸ ὑπόμνημα τῆς ἔκδοσης Vian (1974) καὶ πρβλ. Mooney (1912) Appendix I, σελ. 404· Fränkel (1964) 10, σμμ. 1· τοῦ ἰδίου (1968) 61· Fantuzzi (1988) 95-100.

288. μίτρην πρῶτον ἔλυσσ: Πρόκειται γιὰ τὴ ζώνη ποὺ ἔφεραν οἱ γυναῖκες γύρω ἀπὸ τὴ μέση. Τὰ μικρὰ κορίτσια δὲν ἔφεραν τέτοια ζώνη, γιὰ αὐτὸ καὶ ὁ Καλλίμαχος τὰ ὀνομάζει *παῖδας ἀμίτρος* (Ὕμν. 3.14). Οἱ νέες παρθένες ὁμῶς ἔφεραν τὴν *ζώνην* ἢ *μίτραν*, ἢ ὅποια κατέστη καὶ σύμβολο τῆς παρθενίας (πρβλ. λ 245 *παρθενὴ ζώνη*, *Ἀργ.* Δ 1024-1025 *μίτρα ... ἄχραντος καὶ ἀκήρατος*). Ἐπομένως, ἡ ἔκφραση *ζώνην ἢ μίτραν λύνειν* σημαίνει μεταφορικῶς τὸ γάμο ἢ ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸν *primus coitus* τῆς παρθένου· πρβλ. λ 245· [Ἡσιόδ.] *Κατ.* ἀπ. 1.4 Merk.-West· Θεοκρ. 27.55· Μόσχ. 2.73· Κατούλλ.

61.52-53, και Giangrande (1970a) 68-70. Ἐδῶ ὅμως ἡ ἔκφραση σημαίνει τὸν τοκετό, κατὰ τὸν ὁποῖο ἔλυναν τὴν ζώνη καὶ τὴν ἀφιέρωναν, ἰδίως κατὰ τὴν πρώτη γέννα, στὴν Ἄρτεμι. Ἡ εἰκόνα αὐτὴ γιὰ δῆλωση τοῦ τοκετοῦ εἶναι χαρακτηριστικὴ τῆς ἀλεξανδρινῆς ποίησης, ἀπαντᾷ δὲ στοὺς Ὑμνοὺς τοῦ Καλλίμαχου 1.21, 4.209, 222. Ὁ Vian (1974) 63, σημ. 3, ἀναφέρει ὅτι ὁ Ἴβυκος (ἀπ. 301 PMG, Page), σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν Ἀπολλώνιο, ἀποδίδει στὸν Ἰάσωνα ἀδελφὴ μὲ τὸ ὄνομα Ἰπολύτη, ἡ ὁποία κατὰ μία ἐκδοχὴ παντρεύτηκε ἀργότερα τὸν Ἄκαστο, γιὸ τοῦ Πελία. Πὰ αὐτὸ ὁ σχολιαστὴς ἐπιθυμῶντας νὰ συμβιβάσει τὶς δύο ἀντίθετες ἀπόψεις ἐπεξηγεῖ τὴν ἔκφραση τοῦ ποιητῆ ὡς *ἔπι μούνω* (στ. 287) *ἄρρενι μόνω* (βλ. Σχόλια στὰ Ἀργ. A 287 Wendel). Ἐν τούτοις ἀπὸ τοὺς ἐπόμενους στίχους συνάγεται ὅτι ὁ Ἀπολλώνιος θεωρεῖ τὸν Ἰάσωνα ὄχι ἀπλῶς μοναχογιὸ ἀλλὰ καὶ μοναχοπαίδι.

291. ὠισάμην: Ἐπικὸς ἀόριστος τοῦ *οἶμαι* ποὺ ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορὰ στὸν Ἀπολλώνιο (ἀργότερα βλ. Γρηγόρ. Ναζιανζηνός, *Ἐπιγρ.* 8.120.2· Νόννος, *Διον.* 4.105, 5.515, 5.519, 18.365, 30.35· Κόιντος Σμυρν. 2.19, 5.590 κ.ά.). Οἱ στίχοι 290-291 ἀποτελοῦν ἀπήχηση τῶν ὄσων ἐλέχθησαν ἀπὸ τὶς γυναῖκες στοὺς στ. 257 κ.έ., διατυπώνονται ὅμως μετριοπαθέστερα μὲ τὸ παράπονο τῆς μάνας ποὺ θρηνεῖ. Ἡ σωτηρία τοῦ Φοῖβου ἦταν, σύμφωνα μὲ τὸν Fränkel (1968) 61, πεπωμένο νὰ ἀποβεῖ μοιραία γιὰ τὴν Ἀλκίμέδη, ἀφοῦ ὁ Ἰάσωνας ὑποχρεώνεται ἤδη νὰ ἀποπλεύσει πρὸς ἀναζήτηση τοῦ χρυσοῦ δέρατος.

296. ἐρητύσεις: Δὲν κρίνεται ἀναγκαία ἡ διόρθωση τοῦ Fränkel σὲ *ἐρωήσεις*, καθόσον τὸ ρῆμα *ἐρητύω* μὲ αἰτιατικὴ σημαίνει «συγκρατῶ, ἀναχαιτίζω», μετὰ τὸν Ὅμηρο ὅμως συντάσσεται καὶ μὲ γενικὴ μὲ τὴ σημασία τοῦ «κρατῶ μακριὰ ἀπὸ κάτι, ἀποτρέπω», πρβλ. Εὐριπ. *Φοῖν.* 1260, Θεόκρ. 25.75 (βλ. LSJ, s.v.). Πὰ τοὺς στ. 296-297 πρβλ. Ω 524, 550-551.

300. συνημοσύνησιν: συνήθως στὸν πληθ. «συνθήκη, συμφωνία, ὑπόσχεση». Ἄπαξ λεγόμενον στὸν Ὅμηρο, X 261· μετὰ τὸν Ὅμηρο ἀπαντᾷ μόνον στὸν Ἀπολλώνιο ἐδῶ καὶ στὸ Γ 1105. Βλ. σχετικὰ καὶ Kyriakou (1995) 169-171. Πὰ τοὺς στ. 298-300, πρβλ. Z 487-489, Ω 525-526.

303. ἀλλὰ σὺ μὲν νῦν αὖθι: Ὁ Ἀπολλώνιος ἀκολουθεῖ ὁμηρικὰ πρότυπα. Ἔτσι, ὁ Τηλέμαχος ἀπευθυνόμενος πρὸς τὴ μητέρα του λέει κατὰ τὸν

ἴδιο τρόπο: *ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σ' αὐτῆς ἔργα κόμιζε, ... καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε*, α 356 κ.έ., φ 350 κ.έ. Παρόμοιοι εἶναι καὶ οἱ λόγοι τοῦ Ἑκτορα πρὸς τὴν Ἀνδρομάχη, Ζ 490 κ.έ.

304. μῆδ' ὄρνις ἀεικέλιή πέλε: Πρβλ. Ἴλ. Ω 218 κ.έ. *μηδέ μοι αὐτῆ ὄρνις ἐνὶ μεγάροισι κακὸς πέλεν*. Παρόμοια καὶ στὸν Αἰσχύλο, ἀπ. 48 Mette (95 Radt), *ὄρνιθα δ' οὐ ποιω̄ σε τῆς ἐμῆς ὁδοῦ*. Στὰ χωρία αὐτὰ γίνεται ὑπαινιγμὸς στὴν ἀρχαία δεισιδαιμονία γιὰ τοὺς οἰωνοὺς, ἡ ὁποία διατηρήθηκε καὶ κατὰ τοὺς νεώτερους χρόνους κυρίως σὲ σχέση μὲ τὰ πλοῖα. Πὰ τὸ νόημα τῶν στίχων πρβλ. Βεργ. *Aen.* 12.72 κ.έ. Τὸ ἐπίθετο *ἀεικέλιος* εἶναι παράλληλος ποιητικὸς τύπος τοῦ *ἀεικής*, τὸ ὁποῖο σημαίνει «ἀνάρμοστος, ὑβριστικός, εὐτελής», πρβλ. δ 244, ν 402, τ 341. Στὰ Ἀργοναυτικά φαίνεται ὅτι διαφέρει κάπως στὴ σημασία ἀπὸ τὸ *ἀεικής*. Ἔτσι συχνὰ σημαίνει «ὀλέθριος, ἀπειλητικός», ὅπως ἐδῶ καὶ στὸ Β 1126, Γ 754, Δ 637, 724, ἐνῶ ἀβέβαιη φαίνεται ἡ σημασία στὸ Δ 5, 411. Βλ. σχετικὰ Fränkel (1968) 453-454.

306. ἐξῶρτο: ἀπαξ λεγόμενον. Πὰ νὰ ἐξομαλύνει συντακτικὰ τὸ στίχο ὁ Fränkel γράφει *ἐξ ᾧρτο*, θεωρῶντας ὅτι πρόκειται γιὰ ἀναστροφή τῆς πρόθεσης ἀπὸ τὸ *δόμων*. Πληρέστερη πραγμάτευση στὸν Ardizzoni (1967) 139.

307 κ.έ.: Μεγαλοπρεπῆς ἡ εἰκόνα τοῦ Ἰάσονα καθὼς βγαίνει ἀπὸ τὸ σπίτι του, ὁ ὁποῖος παρομοιάζεται γιὰ τὰ νιάτα του καὶ τὴ λάμψη πού ἀπορρέει ἀπ' αὐτὰ μὲ τὸν Ἀπόλλωνα. Ἐπιτυχῆς εἶναι καὶ ἡ μίμηση τοῦ Βεργιλίου, *Aen.* 4. 143 κ.έ. *qualis ubi hibernam Lyciam Xanthique fluenta / deserit ac Delum maternam invisit Apollo / instauratque choros etc.*

308. Κλάρον: Μικρὴ πόλη τῆς Ἰωνίας κοντὰ στὴν Κολοφώνα ἀφιερωμένη στὸν Ἀπόλλωνα, ὁ ὁποῖος γι' αὐτὸ ὀνομάζεται Κλάριος. Ὑπῆρχε περιφημομαντεῖο τοῦ θεοῦ πού ἰδρύθηκε ἀπὸ τὴ Μαντώ, τὴν κόρη τοῦ Τειρεσία ἢ ἀπὸ κάποιον ἥρωα Κλάρο, σύμφωνα μὲ τὸν Θεόπομπο (FGrHist 115 F 346). Βλ. καὶ Σχόλια στὰ Ἄργ. Α 308b. Wendel, μὲ πλούσιο ὑπόμνημα παραλλήλων χωρίων.

309. Λυκίην ... Ξάνθοιο ῥοῆσι: πρβλ. Ὅμηρ. Ὑμνος εἰς Ἀπόλλ. 40, 179-181. Συχνὰ ἡ χώρα ἀναφέρεται μαζί μὲ τὸν ποταμὸ Ξάνθο πού τὴν διαρρέει,

πρβλ. *Ύλ.* Β 877, Ε 479, Ζ 172, Μ 312-313. Ἡ κατάληξη τοῦ στ. *Ἐάνθοιο ῥοῆσι* ἀποτελεῖ παραλλαγή ἀντίστοιχης κατάληξης τῆς *Ύλιάδας* (Ζ 4, Θ 560): *Ἐάνθοιο ῥοάων*· πρβλ. *Ἐάνθοιο παρ' ὄχθας* Μ 312 κ.έ. Βλ. σχετικὰ Vian (1974) 64, σημ. 2.

312. Ἰφιάς: Ἰέρεια τῆς Ἀρτέμιδος πού ἀναφέρεται, καθόσον γνωρίζουμε, μόνον ἐδῶ. Κατὰ τὸν Vian (1974) 64 κ.έ., σημ. 3, πρόκειται γιὰ τὸ συντεταγμένο ὄνομα τῆς Ἰφιανάσσης-Ἰφιγενείας-Ἰφιμέδης, «ὑποστασιοποίησης» ἢ ἰέρειας τῆς Εἰνοδίας ἢ Ταυροπόλου Ἀρτέμιδος (πρβλ. [Ἡσιόδ.] *Κατ.* ἀπ. 23.26 Merck.-West· Εὐρύπ. *Ύ. Τ.* 34 κ.έ.· Στράβ. 12.2.3· Διοδ. Σικ. 4.44).

Ἀρτέμιδος πολιοῦχος: Ἡ τοπικὴ θεὰ τῶν Φερῶν Εἰνοδία ἢ Φεραία ταυτίσθηκε, σύμφωνα μὲ τὸν Vian (ὀ.π.), ἀργότερα μὲ τὴν Ἀρτεμι ἢ Ἐκάτη, ἐνῶ λατρεία τῆς Ἀρτέμιδος Ἰωλκίας ἢ Παγασήτιδος στὴ Θεσσαλία ἐπιβεβαιώθηκε καὶ ἀπὸ ἐπιγραφικὰ καὶ ἀρχαιολογικὰ δεδομένα. Λείψανα ἀρχιτεκτονικὰ πού βρέθηκαν στὴν περιοχὴ θεωρήθηκε ὅτι ἀνήκουν στὸ ναὸ τῆς Ἰωλκίας Ἀρτέμιδος. Ἀναγνωρίσθηκε ἐπίσης ἡ θεὰ ἐπὶ πλώρης πλοίου σὲ νομίσματα τῆς Μαγνησίας (πρβλ. καὶ παρακ. Ἀργ. Α 570 κ.έ. *Νηοσσόον Ἀρτεμιν*). Βλ. *RE* IX.2, 1850-1855, s.v. *Iolkia* καὶ s.v. *Ἰωλκός*· Kraus (1960) 57-83. Τὸ ἐπίθετο *πολιοῦχος* εἶναι ἐπικὸς τύπος τοῦ *πολιοῦχος*, «προστάτης, φύλακας πόλεως», πού ἀποδίδεται κυρίως στοὺς θεοὺς. Ὁ παρῶν ἐπικὸς τύπος ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορὰ ἐδῶ καὶ μετὰ μόνον στὴν Π.Α. 9.426 καὶ στὸν Ἰωάννη Γαζαῖο (6ος αἰ. μ.Χ.), *Ἀνακρεόντεια* 2. 5,6 Bergk. (Ὁ ἀντίστοιχος δωρικὸς τύπος *πολιάοχος* ἀπαντᾷ στὸν Πίνδ. Ὀλ. 5.10, ἀπ. 52 l. 12 Maehler, καθὼς καὶ στὸν Αἰσχύλο *Ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας* 109).

ἀρήτεια: «ἰέρεια». Σύμφωνα μὲ τὸν Ardizzoni (1967) 139, ἀποτελεῖ θηλυκὸ τοῦ ὁμηρικοῦ ἀρητήρ, «ἰερεὺς», πρῶτον λεγόμενον στὴν ἑλληνικὴ γραμματεία· ἀπαντᾷ ἐπίσης καὶ παρακ. στὸ Γ 252. Στὸν Καλλίμαχο, *Ἔγν.* 6.42 συναντᾶμε τὸν δωρικὸ τύπο *ἀράτεια*.

311-316: Στὴν ἐνότητα αὐτή, ἡ *γεραῖή*, ὅπως μὲ ἔμφαση ἀποκαλεῖται στὸ τέλος τῶν στ. 311 καὶ 315, ἰέρεια Ἰφιάς, παρὰ τὴν προθυμία της, δὲν μπορεῖ νὰ μιλήσει στὸν Ἰάσονα καὶ νὰ τοῦ ἀπευθύνει ἓνα λόγο ἀποχαιρετισμοῦ. Ἀπωθεῖται ἀπὸ τὸ ὄρμητικὸ πλῆθος τῶν νέων ἀνδρῶν πού περιβάλλουν

τόν ἥρωα, ἐνῶ ἐκεῖνος ὀλοένα ἀπομακρύνεται. Ἡ ἀντίθεση τῆς γεμάτης ζωντάνιας νεότητος πρὸς τὰ ἀσθενικά γηρατειὰ τονίζεται ἐδῶ ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο σὲ μιὰ ρεαλιστικά δοσμένη σκηνή. Ἡ σκηνή ἐπίσης αὐτὴ θὰ μπορούσε νὰ ἐκληφθεῖ καὶ ὡς «παρωδία» τῆς ἔλλειψης σεβασμοῦ τοῦ Ἀγαμέμνονα στὴν πρώτη ραψωδία τῆς *Ἰλιάδας* πρὸς τὸν Χρῦση, τὸν ἱερέα (A 11 *ἀρητῆρα*) τοῦ Ἀπόλλωνα. Πρβλ. σχετικά Fränkel (1957) 12· Ardizzone (1967) 140· Nelis (1991) 96-105· Natzel (1992) 167· Clauss (1993) 53-54, 95· DeForest (1994) 49, καθὼς καὶ Albis (1996) 62-63.

IV. στ. 317-401: Ἐκλογή Ἰάσονα ὡς ἀρχηγοῦ τῆς ἐκστρατείας καὶ καθέλκυση τῆς Ἀργῶς

318. Παγασίδα: Τὸ θηλυκὸ ἐπίθετο *Παγασίς* ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορὰ ἐδῶ καὶ στὸν πληθυντικὸ ἀριθμὸ στὸν τελευταῖο στίχο τῶν *Ἀργοναυτικῶν* Δ 1781, καθὼς καὶ στὰ [Ῥοφ.] *Ἀργον.* στ. 112, προσδιορίζοντας πάντα τὸ ἴδιο οὐσιαστικὸ ἀκτῆ. Βλ. καὶ τὸ σχετικὸ σχόλιο γιὰ τὸν ὄρο *Παγασαί* παραπ. στ. 238.

320. ἐπὶ προμολῆς: Ἡ λέξη, γιὰ τὴν ὁποία βλ. σχόλιο στὸ στ. 260 (μὲ βιβλιογραφία), δημιούργησε δυσκολίες στοὺς ἐρμηνευτὲς ἤδη ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα. Τὰ σχόλια παραδίδουν τὴν κάπως ἀόριστη ἐρμηνεία «*ταῖς προσόδοις*» (Σχόλια στὰ *Ἀργ.* A 320 Wendel). Πιθανότερο σημαίνει ἐδῶ τὴν εἴσοδο τοῦ πλοίου, εἴτε ὑπὸ εὐρύτερη ἔννοια τῆ «ράμπα» ποὺ ὀδηγοῦσε σὲ αὐτό· βλ. Gleit (1996) 170. Λιγότερο πιθανὴ φαίνεται ἡ ἐρμηνεία τοῦ Mooney (1912): «the foot or base of the promontory on which Pagasae was situated», καθὼς καὶ ἡ διόρθωση τοῦ Fränkel (1961): *ἐπιπρομολῶν* ἐπὶ τῇ βάσει τῆς v.l. τῶν Σχολίων.

321. Ἄκαστον ... Ἀργον: Γιὰ τοὺς δύο αὐτοὺς ἥρωες βλ. παραπ. στ. 112, 224 καὶ 226. Ὅπως καὶ παραπάνω δήλωσε ὁ ποιητής, αὐτοὶ ἐμελλαν νὰ προστεθοῦν στοὺς Ἀργοναῦτες. Ἐπιβιβάζονται τὴν τελευταία στιγμή, πιθανῶς γιὰ νὰ αἰφνιδιάσουν τὸν Πελία καὶ νὰ ἀποτρέψουν ἐνδεχόμενη ἀνάκλησή τους. Γιὰ αὐτὸ τὸ ἐπεισόδιο βλ. γενικὰ Vian (1974) 13. κ.έ., σημ. 3· Fränkel (1968) 63 κ.έ.· Clauss (1993) 59-61.

323. ἰθύοντας: Ἡ γραφὴ αὐτὴ ἀποτελεῖ διόρθωση τοῦ R. F. Brunck (ed. Strasbourg 1780), ἀντὶ τῆς γραφῆς *ἰθύνοντας* τῶν χειρογράφων. Ἡ διόρθωση

αὐτὴ ἐπαληθεύθηκε ἀπὸ ἕναν πάπυρο τοῦ 2ου μ.Χ. αἰώνα (P. Colon. Inv. 929). Παρόμοια στὸ B 327 ὁ J. Pierson (*Verisimilium libri duo*, Leiden 1752) διόρθωσε σὲ *ἰθύετ'* τὴ γραφὴ *ἰθύνετ'* τῶν χειρογράφων. Ἡ διόρθωση εἶναι ἀναγκαία, σύμφωνα μὲ τὸν Fränkel (1968) 64, καθόσον τὸ ρῆμα *ἰθύνω* εἶναι πάντοτε μεταβατικὸ στὸν Ὅμηρο, ἐνῶ τὸ *ἰθύω* κυρίως ἀμετάβατο. Ἐντούτοις ὑπάρχουν, κατὰ τὸν Γερμανὸ φιλόλογο, μετρικὲς δυσκολίες γιὰ τὴν ἀποδοχὴ τῆς διόρθωσης αὐτῆς. Τὸ *υ* τοῦ *ἰθύω* εἶναι βραχὺ στὸν Ὅμηρο (Λ 551 = Ρ 661), ἐνῶ εἶναι μακρὸ στὰ παραπάνω χωρία τοῦ Ἀπολλωνίου, κατὰ τὸ ὁμηρικὸ *ἰθύνειν*. Ἀντίθετα τὸ σύνθετο *ἐπιθύειν* ἔχει μακρὸ τὸ *υ* στὰ ὁμηρικὰ ἔπη (Σ 175). Πιθανῶς αὐτὸ ἐπέδρασε στὸν Ἀλεξανδρινὸ ποιητὴ, σὲ συνδυασμὸ καὶ πρὸς τὴν ποσότητα τοῦ *υ* στὸν ἀόριστο (πρβλ. Ο 693), γιὰ τὴν ἔκταση τοῦ *υ* καὶ στὸν ἐνεστώτα καὶ παρατατικὸ τοῦ ἀπλοῦ ρήματος.

324. ἀμπέχετ' ὦμοις: *ἀμπέχω* κατὰ ἀνομοίωση ἀντὶ *ἀμφέχω*, ὅπως καὶ παρακ. Ἀργ. Β 1104, σύμφωνα μὲ τὸ ὁμηρικὸ ζ 225 *ἄμπεχεν ὦμους*. Στους μεταγενέστερους συγγραφεῖς ἀπαντᾷ συνήθως ὁ τύπος *ἀμφέχειν* χωρὶς ἀνομοίωση τῶν δασέων (Π.Α. 7.693, [Ὀρφ.] Ἀργον. 1042). Στὸ παρὸν χωρίο τῶν Ἀργοναυτικῶν οἱ κώδικες παραδίδουν τὴ γραφὴ *ἀμφέχετ' ὦμους*. Ἡ γραφὴ *ἀμπέχετ' ὦμοις* ὀφείλεται στὸν προαναφερθέντα πάπυρο τοῦ 2ου μ.Χ. αἰώνα (βλ. παραπ. σχόλιο στὸ στ. 323), ἥδη ὁμως ὁ J. Hoelzlin (ed. Leiden 1641) εἶχε διορθώσει σὲ *ἀμπέχετ'*. Ἡ δοτικὴ *ὦμοις* ἴσως ἔχει ληφθεῖ καὶ πάλι ἀπὸ τὴν Ὀδύσεια, ζ 235 ὡς *ἄρα τῷ κατέχευε χάριν κεφαλῇ τε καὶ ὦμοις* (πρβλ. καὶ Ἀργ. Α 721 ~ ν 224). Πρβλ. καὶ Zumbo (1973-74) 467-69.

326. Πελόπεια: Κόρη τοῦ Πελία καὶ τῆς Ἀναξιβίας τῆς θυγατέρας τοῦ Βιάντα ἢ κατ' ἄλλους τῆς Φυλομάχης, θυγατέρας τοῦ Ἀμφίονα (Ἀπολλοδ. Βιβλ. 1.9.10, Τζέτζης, Σχόλια στὸν Λυκόφρ. 175). Ἡ Πελόπεια εἶχε ἀποκτήσει μὲ τὸν Ἄρη τὸν Κύκνο, ποὺ κατέστη περιώνυμος γιὰ τὴ μονομαχία του μὲ τὸν Ἡρακλῆ κοντὰ στὸ ἱερὸ τοῦ Παγασαίου Ἀπόλλωνα (βλ. [Ἡσιόδ.] Ἀσπ. 57 κ.έ.). Βλ. σχετικὰ Vian (1974) 65, σμμ. 2.

327-330: Σὲ ἀντίθεση μὲ τὸ ἀρχαῖο ἔπος, ὅπου εἶναι συχνὲς οἱ παρεκβάσεις μαζὶ μὲ τὶς συναφεῖς ἀγορεύσεις ἀκόμη καὶ γιὰ ἀσήμαντες αἰτίες, ὁ

Ἄπολλώνιος, ὅπως καὶ οἱ ἥρωες τοῦ ἔπους του διακρίνονται γιὰ τὴ χρήση τοῦ χρόνου μὲ περίσκεψη καὶ μέτρο· βλ. καὶ Fusillo (1985) 252 κ.έ. Ἔτσι, ἐνῶ ἡ ἐκπληξη γιὰ τὴν ἀπροσδόκητη ἐμφάνιση τοῦ Ἄκαστου καὶ τοῦ Ἄργου ὑπῆρξε πολὺ μεγάλη, ὁ Ἰάσοντας φειδόμενος τοῦ πολύτιμου χρόνου δὲν ἀπευθύνει ἐρωτήσεις στοὺς δύο ἥρωες καὶ σπεύδει νὰ καλέσει τοὺς συντρόφους του σὲ συνέλευση. (Παρόμοια στὰ Ἄργ. Γ 492-494 διακρίνεται ἡ ἴδια οἰκονομία χρόνου τοῦ ἥρωα γιὰ ἄσκοπες καὶ ἀτέρμονες ἐρωτήσεις). Κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο, ὅπως σημειώνει χαρακτηριστικὰ ὁ Fränkel (1968) 64, δημιουργεῖται ἀπὸ τὸν ποιητὴ σχεδὸν ἀβίαστα ἓνας πίνακας, ποὺ θυμίζει παραστάσεις τῆς ἐλληνιστικῆς τέχνης, μία εἰκόνα δηλ. τοῦ συγκεντρωμένου πλήθους στὴν προκυμαία ποὺ κάθεται πρόχειρα ἐπάνω στὰ διπλωμένα ἱστία, ἐνῶ ὁ Ἰάσοντας στέκεται ὄρθιος μπροστὰ στὴν εἴσοδο τοῦ ὑπὸ καθέλικυση πλοίου ἀπέναντι ἀπὸ τοὺς δύο ἥρωες μὲ τὴν παρὰξενη φορεσιά. Πρβλ. ἐπίσης Fränkel (19622) 42 κ.έ., 592.

332-335: Μὲ τοὺς στίχους αὐτοὺς εἰσάγεται ἡ σύντομη προσφώνηση τοῦ Ἰάσωνα πρὸς τοὺς ἐταίρους του, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ καὶ τὸν πρῶτο ἐπίσημο λόγο του στοῦ ἔπος. Σὲ ἀντίθεση μὲ τὶς ἐκτενεῖς ἀφηγήσεις καὶ μὲ τὸν ἔντονο συναισθηματικὸ τόνο καὶ ὕφος τοῦ ἀρχαίου ἔπους, ὁ λόγος τοῦ Ἰάσωνα διακρίνεται γιὰ τὴ βραχυλογία καὶ ἐν μέρει τὴν τραχύτητα τοῦ ὕφους, γιὰ μία «spröde Sachlichkeit», ὅπως παρατηρεῖ ὁ Fränkel (1968) 65.

336-337: Ἐπανάληψη τοῦ ἐπίθετου *ξυνός* ἔχουμε καὶ στὰ Ἄργ. Γ 173 μὲ ἀναφορὰ ἐπίσης τοῦ *νόστου* στοὺς ἐπόμενους στίχους (πρβλ. καὶ [Ἡσιόδ.] *Κατ. ἀπ.* 1.6 Merk.-West, Θεοκρ. 7.35). Στὸ Γ' βιβλίο ὁ νόστος εἶναι ἤδη πιὸ κοντὰ ἀπὸ ὅ,τι ἐδῶ, ὅπου δὲν ἀρχισε κἂν ἡ ἐκστρατεία. Ἐντούτοις ἐπειδὴ ἡ αἴσια ἐπάνοδος στὴν πατρίδα ἀποτελεῖ τὸν τελικὸ καὶ συγχρόνως κύριο σκοπὸ, τοποθετεῖται ἐδῶ ἀκόμη καὶ πρὶν τὴν ἴδια τὴ *μετάβαση* (*ξυνός ἐς Ἑλλάδα νόστος ... ξυναὶ ἐς Αἰήταο κέλευθοι*). Πὰ τὴν ἐτυμολογία καὶ τὴ χρήση τῆς λέξης *νόστος* στοῦ ἔπος βλ. Fränkel (1968) 66 (Exkurs I).

Στοὺς στ. 336 κ.έ. ὁ Ἰάσοντας μιλάει πρὸς τοὺς ἐταίρους του ὡς *primus inter pares*. Δὲν ἐπιβάλλει σὲ αὐτοὺς τὴν ἀρχηγία, ἀλλὰ τοὺς καλεῖ νὰ ἐκλέξουν ἐλεύθερα τὸν ἀρχηγό τους. Ἡ συνέλευση τῶν Ἀργοναυτῶν θυμίζει τὴν ἀγορὰ τῶν ἡρωικῶν χρόνων, ὅπου ὁ Ἄγαμέμνωνας, ὁ ἀρχιστράτηγος τῶν Ἀχαιῶν στὸν Τρωικὸ πόλεμο, ἐμφανίζεται ὡς πρῶτος μεταξὺ ἴσων

ανάμεσα στους ήγεμόνες. Ἡ ἐλεύθερη συζήτηση ἢ κάποια συλλογικὴ ἀπόφαση τῶν Ἀργοναυτῶν γίνεται ἐμφανής, ἔστω καὶ ὡς ἐπευφημία, σὲ διάφορα σημεῖα τοῦ ἔπους, ὅπως στὸ Α 400, Β 898, 1046-1068, Γ 167-195, 491-568, Δ 72-80, 253-296, 492-503, 1344-1380. Τὸ ἴδιο παρατηρεῖται καὶ στὶς Λήμνιες γυναῖκες, τὶς ὁποῖες κάλεσε σὲ συνέλευση ἡ Ὑψιπύλη (Α 653-666, 717). Ἡ Μήδεια ἐπίσης καθιστᾷ κοινωνοὺς τῶν σχεδίων τῆς τὶς θεραπεινίδες τῆς, οἱ ὁποῖες καὶ τὰ ἐγκρίνουν (Γ 896-912). Βλ. κυρίως Fränkel (1968) 66-67, ἀλλὰ ἐπίσης Levin (1971) 44-46 καὶ Clauss (1993) 3 καὶ 62-66.

344. ἀνὰ χεῖρα τανύσσατο: Πρβλ. Καλλιμ. Ὑμν. 3.27 *ἐτανύσσατο χεῖρας*. Σύμφωνα μὲ τὸν Vian (1974) 66, σημ. 1, ἡ ἀνάταση τοῦ χεριοῦ πιθανῶς ἦταν ἔνδειξη ὅτι ἓνα πρόσωπο ἐπιθυμοῦσε νὰ λάβει τὸ λόγο· πρβλ. Wifstrand (1929) 75-76, ὅπου παρατίθενται μεταγενέστερα παράλληλα. Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἐδῶ, ὅπως παρατηρεῖ ὁ Γάλλος φιλόλογος, ὅτι ὁ Ἡρακλῆς μιλάει καθισμένος, παρὰ τὴν κρατούσα συνήθεια (πρβλ. Ἀργ. Α 346, 349, 666, 698). Παρόμοια ἐξαιρέση τοῦ κανόνα βλ. στὴν Ἰλιάδα Γ 77. Πρβλ. σχετικὰ Grajew (1934) 41 καὶ Rengakos (1993) 74-75.

345. κῦδος ὀπαζέτω: Τὸ *κῦδος* εἶναι ἡ δόξα, ἡ φήμη ποὺ κατακτᾶται κυρίως στὸν πόλεμο, καθὼς καὶ ἡ τιμὴ καὶ τὸ κύρος ποὺ ἀπορρέουν ἀπὸ αὐτήν. Κατὰ τὸν Fränkel (19622) 88 καὶ σημ. 14, τὸ *κῦδος* διαφέρει ἀπὸ τὸ συνώνυμο *κλέος*, ἀφοῦ αὐτὸ ἐπεκτείνεται καὶ στοὺς νεκροὺς, ἐνῶ τὸ *κῦδος* ἀναφέρεται μόνο στοὺς ζῶντες (πρβλ. Χ 435-436).

347. ἀρχεῦοι ὀμάδοιο: Τὸ ρῆμα *ἀρχεύω* (ἄρχω) εἶναι σπάνιο. Ἀπαντᾷ μόνο δύο φορὲς στὸν Ὅμηρο μὲ δοτικὴ, Β 345, Ε 200. Μὲ γενική, ὅπως στὸν Ἀπολλώνιο, ἀπαντᾷ καὶ σὲ μία ἐπιγραφή τῆς Πάφου (OGI 166.3 Dittenberger). Τῆ μετοχῇ τοῦ ρήματος *ἀρχεύοντες* συναντᾶμε στὸν Ἀντίμαχο, ἀπ. 27.2 Wyss = 27.2 Matthews, (πρβλ. τέλος καὶ τῆ μετοχῇ *ἀρχεύοντα* στὰ Epica adespota: Laudes Theonis gymnasiarchi, P. Oxy. 7.1015, GDRK vol. I, Heitsch). Ἡ λέξη *ὀμαδος* σημαίνει θόρυβος ποὺ δημιουργεῖται κυρίως ἀπὸ ἀνθρώπους, θορυβῶδες πλῆθος ὄχλου ἢ πολεμιστῶν, καὶ γενικῶς πλῆθος. Ὁ πάπυρος P.S.I. 15.1478 ποὺ ἐξέδωσε ὁ Μ. Manfredi, παραδίδει στὸ τέλος τοῦ στίχου τῆ γραφῆ]οσομιλο[. Ὡς ἐκ τούτου ὁ Fränkel (1968) 69,

προτείνει τη συμπλήρωση του στίχου σε *-ρεν ἔοι ἀρχηγός ὁμίλον*. Ἐπισημασθεῖ ὅτι ὁ ποιητής χρησιμοποιεῖ πιὸ συχνὰ τὴ λέξη *ὁμίλος* γιὰ τὴν ὁμάδα, τὸ πλῆθος τῶν Ἀργοναυτῶν (Α 48, 109, 195, 242 κ.ά.)· ἡ χρήση, ὅμως, τῆς λέξης *ὄμαδος* μπορεῖ νὰ δικαιολογηθεῖ, σύμφωνα μὲ τὸν Fränkel (ὀ.π.), βάσει τῶν ὁμηρικῶν χωριῶν: Ἰλ. Η 307, Ο 689, Ρ 380.

338-350: Στους στίχους αὐτοὺς γίνεται λόγος γιὰ τὴν ἐκλογή τοῦ ἀρχηγοῦ. Ὁ Ἰάσωνας φερόμενος εὐγενικὰ ἀλλὰ καὶ διπλωματικὰ πρὸς τοὺς ἥρωες, ποὺ προθυμοποιήθηκαν νὰ τὸν συνοδεύσουν στὴ δύσκολη καὶ ἐπικίνδυνη ἐκστρατεία, τοὺς καλεῖ νὰ ἐκλέξουν ἀρχηγό, καὶ αὐτοὶ ἐκλέγουν τὸν πιὸ γενναῖο, τὸν Ἡρακλῆ. Ὁ Ἡρακλῆς ἀπὸ τὴ μιά ἀποποιεῖται τὴν πρόταση, ἀπὸ τὴν ἄλλη ὅμως ἀπαγορεύει τὴν ὑποβολὴ ἄλλης ὑποψηφιότητος· ἐπιβάλλει δὲ τὸν Ἰάσωνα ὡς μόνον κατάλληλο ἀρχηγό, καθόσον ἐκεῖνος συγκάλεσε ὅλους τοὺς ἄνδρες. Ἡ ἐκστρατεία ἐκείνη εἶχε ἄλλωστε προσωπικὸ χαρακτηριστῆρα, καθὼς ὁ ἴδιος ὁ Ἰάσωνας εἶχε συμβουλευθεῖ τὸν Ἀπόλλωνα, εἶχε προβεῖ στὴν ἀναγκαία προετοιμασία καὶ εἶχε οὐσιαστικὰ τὴν εὐθύνη τῆς ὅλης ἐπιχείρησης. Ὡς ἐκ τούτου, ὁ Ἰάσωνας ἔχοντας περιβληθεῖ μὲ τὸ κύρος τῆς εὐνοίας τοῦ Ἡρακλῆ, γεμάτος χαρὰ σηκώνεται καὶ ἀγορεύει πρὸς τοὺς ἑταίρους του. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, ἡ διαδικασία τῆς ἐπιλογῆς ἀρχηγοῦ γιὰ τὴν ἐκστρατεία δὲν λύνει, σύμφωνα μὲ τὴν εὐστοχη διαπίστωση τοῦ Fränkel (1968) 68, μόνον ἓνα πρόβλημα πρακτικῆς ὑφῆς, ἀλλὰ παρουσιάζεται καὶ ὡς μιά κίνηση τιμῆς καὶ σεβασμοῦ γιὰ τοὺς ἥρωες ποὺ συγκεντρώθηκαν στὴν Ἰωλκὸ καὶ κυρίως γιὰ τὸν Ἡρακλῆ. Τέλος, ἡ προτροπὴ τοῦ Ἰάσωνα νὰ ἐκλέξουν ἀρχηγό καταδεικνύει «προγραμματικά», σύμφωνα μὲ τοὺς Gleit (1996) 153, σημ. 48, τὴν ἀλλαγὴ στὴν ἀντίληψη τοῦ ἥρωικοῦ ἰδεώδους στὸ ἀλεξανδρινὸ ἔπος. Ὅπως ὀρθὰ ἐπισημαίνουν οἱ ἴδιοι, ὁ «ἥρωισμὸς τῆς ὁμάδας» ὑποκαθιστᾷ τὸν ἀτομικιστικὸ (σχεδὸν ἐγωιστικὸ) ἥρωισμὸ τῆς ἀρχαϊκῆς ἐποχῆς. Πρὸβλ. σχετικὰ τὶς μελέτες τῶν Carspecken (1952) 41 κ.έ., 110 κ.έ.· Fränkel (1960) 2-3· Lawall (1966) 121-169· Schwinge (1986) 83-154· Hunter (1988) 442· Natzel (1992) 181-200· Clauss (1993) 61-66 καὶ *passim*· De Forest (1994) 50.

351. ἐπιτροπᾶτε: Πὰ τὸ ρῆμα *ἐπιτροπάω* πρὸβλ. τὸ ὁμηρικὸ *τροπάω* (τρέπω), βλ. Α 568, τ 521, ω 536. Στὴν *Ἰλιάδα* ἀπαντᾷ καὶ τὸ σύνθετο *ἀποτροπάω*, Υ 119. Τὸ *ἐπιτροπάω* εἶναι πρῶτον λεγόμενον στὸν Ἀπολλώνιο, ἐνῶ

ἐμφανίζεται και πάλι μόνο στον Όππιανό, *Άλιευτ.* 2.223, 5.172, 188 και στον Χριστόδωρο, Π.Α. 2.1, στ. 302.

352. ὡς και πρίν: Μετά από ἄρνηση ἐκφράζει τήν ἀντίστοιχη καταφατική ἔννοια, πρβλ. *Άργ.* Δ 526. Τό νόημα τῶν στίχων 351-352 εἶναι: «ἐάν πράγματι μοῦ ἐμπιστεῦσθε τή φροντίδα τῆς δόξας, ἄς μὴν ἐμποδισθεῖ (καθυστερηθεῖ) πλέον, ὅπως προηγουμένως, ἢ ἀναχώρηση». Καί ἐδῶ, ὅπως εἶδαμε και παραπάνω (στ. 327 κ.έ., 332 κ.έ.), παρατηρεῖται ἡ ἴδια οἰκονομία χρόνου πού χαρακτηρίζει τὸ ἔπος τῆς ἄλεξανδρινῆς ἐποχῆς. Ἡ ἐκλογή ἀρχηγοῦ περατώθηκε μέσα σὲ λίγο χρόνο και ὁ Ἰάσωνας χωρίς πολλά λόγια δίνει τὸ σύνθημα τῆς προετοιμασίας γιά τὸν ἀπόπλου, κάνοντας μάλιστα ὁ ἴδιος τήν ἀρχή (βλ. στ. 363 *εἰς ἔργον πρῶτος τράπεθ'*). Ὅπως παρατηρεῖ ὁ Fränkel (1968) 69, ὁ Ἀπολλώνιος, σὲ ἀντίθεση μὲ τὸ ἀρχαῖο ἔπος, ἀρκεῖται, ὅταν πρόκειται γιά καθαρώς πρακτικά ζητήματα, στήν ἄμεση και χωρίς περιστροφές ἀφήγηση τῶν συμβάντων· στὸ παραδοσιακό ἔπος, ὅμως, ἡ συνήθης πρακτικὴ ὑπαγορεύει, σύμφωνα μὲ τήν εὔστοχη διατύπωση τοῦ Arend (1933) 9, ὅτι «τῆς ἐκτέλεσης προηγείται πάντοτε μία διαταγή». Πρβλ. σχετικά και Fusillo (1985) 252 κ.έ.

354. παρασχεδόν: Τὸ ἐπίρρημα σχηματίσθηκε ἀπὸ τὸ ὁμηρικὸ *σχεδόν* πού ἄλλοτε ἔχει χρονική (P 202, β 284) και ἄλλοτε τοπικὴ σημασία (Γ 15, Ο 737). Ἐδῶ ἀπαντᾷ γιά πρώτη φορά και σημαίνει «ἀμέσως, εὐθύς» (πρβλ. και Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο, A 354 Wendel: *παραχρήμα*). Τήν ἴδια χρονικὴ σημασία ἔχει και σὲ ἄλλους στίχους τῶν *Άργοναυτικῶν* (A 698, 1091, B 10, Γ 440, 667, Δ 99, 230, 1331) και μόνο στὸ B 859 φαίνεται ὅτι ἔχει τοπικὴ σημασία. Βλ. Ardizzoni, (1967) 142.

357. ὄπλα: *ὄπλον* σημαίνει γενικά «ἐργαλεῖο, ἐξάρτυμα», προκειμένου μάλιστα γιά πλοῖα «σχοινία» (βλ. παρακ. στ. 368). Παρόμοια σημασία ἔχει και ἡ λέξη *τεῦχος* ἥδη ἀπὸ τὸν Ὅμηρο, πού ἄλλοτε δηλώνει τὰ *instrumenta*, *armamenta* και ἄλλοτε τὰ *arma* (βλ. Ebeling, *Lex. Hom.*, s.v.). Περισσότερα γιά τίς σημασίες τῶν δύο αὐτῶν ὄρων βλ. Vasilaros (1993a) 97-99.

358. πεπάλαχθε ἐρετιμά: Πρβλ. *Ίλ.* Η 171 *κλήρω νῦν πεπάλαχθε*, Καλλιμ. ἀπ. 18.10 Pf. *ἐκκληρώσαντό τ' ἐρετιμά* (προκειμένου πάλι γιά τοὺς Ἀργοναῦτες),

Προπερτ. 3.21.12 remorumque pares ducite sorte vices, Βεργιλ. *Aen.* 3.510 sortitū remos. Ἀξίζει επίσης νὰ σημειωθεῖ ἐδῶ ὅτι ἡ ἐπιλογή τοῦ ὁμηρικοῦ τύπου *πεπάλασθε* ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο μᾶς παραπέμπει στὴν ἀνάγνωση ἐκ μέρους τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ ποιητῆ μᾶς ἀκόμη γραφῆς τῆς ὁμηρικῆς *vulgata*. Ὁ Ἀρίσταρχος θὰ διαβάσει ἀργότερα *πεπάλασθε*, γραφὴ πού θὰ διατηρηθεῖ σὲ πολλὰ ὁμηρικά χειρόγραφα. Βλ. σχετικὰ Rengakos (1993) 161.

359. Ἐμβασιόιο: Ἐπίθετο τοῦ Ἀπόλλωνα ὡς προστάτη τῆς ἐπιβίβασης στὰ πλοῖα (βλ. παρακ. στ. 404). Ἀντίστοιχο εἶναι τὸ ἐπίθετο Ἐκβάσιος (στ. 966) πού ἀποδίδεται καὶ πάλι στὸν Ἀπόλλωνα ὡς προστάτη τῆς ἀποβίβασης. Ὁ στίχος αὐτὸς τῶν Ἀργοναυτικῶν πιθανῶς ὀφείλεται σὲ ἐπίδραση τοῦ Καλλιμάχου, ἀπ. 18.12 Pf., ὅπου τὸ ἐπίθετο Ἐμβασιόιο, κατὰ τὸν Ardzizoni (1967) 143, ἀποτελεῖ, ὅπως καὶ ἐδῶ, κατάληξη ἑξαμέτρου. Ὁ Πανυσανίας (2.32.2) ἀναφέρει ναὸ Ἐπιβατηρίου Ἀπόλλωνος στὴν Τροϊζήνα, ἀνάθημα τοῦ Διομήδη γιὰ τὴ διάσωσή του ἀπὸ τρικυμία κατὰ τὴν ἐπάνοδό του ἀπὸ τὴν Τροία.

365. λείφ ἐπὶ πλαταμῶν: Πρβλ. ὁμηρικὸ ὕμνον εἰς Ἐρμῆν 128. Ἡ λέξη *πλαταμῶν* (πλατύς) σημαίνει τὸ πλατὺ καὶ λειο σῶμα ἢ ἔκταση, εἰδικότερα τὸ λειο βράχου. Στὸν ὁμηρικὸ ὕμνον σημαίνει τὴ λεία καὶ πλατιά πέτρα πού χρησιμοποιεῖται κυρίως γιὰ τὴν κοπὴ τῶν κρεάτων. Ἡ λέξη διασώθηκε μέχρι σήμερα ὡς τοπωνύμιο καὶ μάλιστα στὴν Πιερία. Ἡ λεπτομερὴς περιγραφή τοῦ βράχου ἀπὸ τὸν ποιητὴ ὑποδηλώνει, ἴσως, ὅτι αὐτὸς διασώζοταν καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του, ἀποτελώντας πιθανὸν μνημεῖο τῶν Ἀργοναυτῶν ἀνάλογο πρὸς αὐτὸ πού περιγράφεται στὸ Δ 655 κ.έ.

368. ἔζωσαν: ζώννυμι καὶ ζωννύω σημαίνει ζώνω, περιζώνω. Ἐδῶ τὸ ρῆμα χρησιμοποιεῖται γιὰ πλοῖα, τῶν ὁποίων τὸ κύτος περιζωνόταν μὲ σχοινιά γιὰ μεγαλύτερη ἀσφάλεια. Ὑπόζωμα συνηθίζεται νὰ ὀνομάζονται τὰ δεσμάτα τοῦ πλοίου (πρβλ. Πλάτ. *Πολιτεία* 616c, Ἰσιδ. *Orig.* XIX 4, *RE Suppl.* IV 776-782 καὶ V 944 κ.έ.). Ὁ Ἄργος ἐγκαίρως λαμβάνει τὰ μέτρα του γιὰ τὴ σταθερότητα τοῦ πλοίου ἐνόψει τοῦ μακρινοῦ ταξιδιοῦ. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ταξιδιοῦ προβλέπεται καὶ πάλι τὸ δέσιμο τῶν σχοινηῶν. Στὰ νεότερα σκᾶφη τὸ περίβλημα αὐτὸ εἶναι ξύλινο. Πρβλ. Ἰλ. Β 135, Γέλλιος. 17.3, Πλίν., *N.H.* 26.40· Casson (1971) 91 καὶ σημ. 71,

202, 211 και σημ. 45, εἰκ. 119, 125· Morrison-Williams (1968) 294-298 και εἰδικότερα Rostropowicz (1990) 107-117.

ἔνδοθεν: Τὸ ἐπίρρημα *ἔνδοθεν* δημιούργησε δυσκολίες στους ἐρμηνευτές. Κατ' ἀρχὴν φαίνεται νὰ ἀποδίδεται στὸ ρῆμα *ἔζωσαν* σὲ σχῆμα χιαστό. Αὐτὴ ἡ ἀπόδοση προσκόπτει στὸ γεγονός ὅτι τὸ *ὑπόζωμα* περιέβαλλε τὰ πλοῖα στὸ ἐξωτερικὸ μέρος τῆς καρίνας. Ἐλκυστικὴ φαίνεται ἡ διόρθωση *ἔκτοθεν* τοῦ Sanctamandus, ὡστόσο ἡ ὁμόφωνη μαρτυρία τῶν κωδίκων καὶ ἑνὸς παπύρου (P. Berol. 11690) ἐπιβεβαιώνει τὴ γνησιότητα τῆς γραφῆς *ἔνδοθεν*. Βλ. ἀναλυτικότερα Vian (1974) 67, σημ. 2.

369. ἀραροῖατο γόμοις: *γόμοι* εἶναι οἱ πάσσαλοι, σιδερένια καρφιά γιὰ τὴν ἔνωση δύο ἀντικειμένων κυρίως γιὰ τὴν κατασκευὴ πλοίου, ὅπου ἡ λέξη σημαίνει καὶ τὶς ξύλινες σφήνες πού μπήγονται στους ἄρμους τῶν σανίδων τοῦ πλοίου γιὰ μεγαλύτερη σταθερότητα. (Πρβλ. Ὁδ. ε 248, Ἡσιόδ. Ἔργα 660, Ὁβιδ. *Met.* 11. 514-515). Στὸ παρὸν χωρίο ἡ λέξη σημαίνει μᾶλλον τὶς σφήνες, ἐνῶ ἄλλοῦ, ὅπου μάλιστα συνοδεύεται ἀπὸ τὸ ἐπίθετο *θοοί*, φαίνεται ὅτι σημαίνει τὰ καρφιά, βλ. Ἀργ. Β 79, 1112. Ἔχουν διασωθεῖ λίγα μνημεῖα τῆς τέχνης πού εἰκονίζουν κατασκευὴ πλοίων, ὅπως τὸ περιφῆμο ἀνάγλυφο τοῦ 2ου αἰ. μ.Χ. ἀπὸ τὴ Ραβέννα πού παριστᾷ τὸν *faber navalis Longidienus* νὰ καρφώνει σφήνες σὲ κυρτὴ σανίδα πλοίου μὲ πέλεκυ (βλ. U. E. Paoli, *Das Leben im alten Rom*, Bern 1961², πίν. LXVI. 2). Πρβλ. σχετικὰ Casson (1963a) 257-259, κυρίως τοῦ ἰδίου (1963b) 28-33, πίν. 1-2 καὶ τέλος Fränkel (1968) 159-160, 285-286.

371. ὅσον περιβάλλετο χῶρον: Ἐνῶ ὁ Fränkel θεωρεῖ ὅτι τὸ κείμενο σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο νοσεῖ, ὁ Vian τὸ ἀποκαθιστᾷ ἐν μέρει βάσει τῆς χειρόγραφης παραδόσης ἀλλὰ καὶ τῶν παπυρικῶν εὐρημάτων πού περιέχουν τὴ φράση «*περιβάλλετο χῶρος*». Τὸ ρῆμα *περιβάλλετο* συντάσσεται, ὅμως, μὲ ἀπλὴ αἰτιατικὴ καὶ σημαίνει περιέχω, περιλαμβάνω. Ὑποκείμενο τοῦ ρήματος εἶναι ἡ *ναῦς*, ἂν καὶ ὁ Brunck (ed. Strasbourg 1780), ὅπως σημειώνει ὁ Mooney (1912) ad l., θεωρεῖ ὡς ὑποκείμενο τὸ *εὔρος*, δηλ. *ὅσον χῶρον τὸ εὔρος περιβάλλετο* (πρβλ. Νικ. Θηρ. 169-170 *περιβάλλεται* (v.l. *περιφαίνεται*) *εὔρος ὅσον τ' ... ἤνυσσε τέκτων*). Ἡ λέξη *χῶρος* σημαίνει τὸν καθωρισμένο τόπο, τὴ θέση τὴν ὅποια καταλαμβάνει ἓνα πράγμα (πρβλ. Ψ 189 *χῶρον*

... ὅσον ἐπέιχε νέκυς). Προτιμᾶμε, ὅπως και ὁ Ardizzoni (1967) στήν ἔκδοσή του (πρβλ. και Seaton, 1912) τήν αἰτιατική, πού διέσωσε μόνο τὸ χειρόγραφο G (Guelferbytanus 10.2 Aug. 4ο) σὲ ἀντίθεση μὲ τήν ὀνομαστική πού παραδίδουν τὰ ὑπόλοιπα χειρόγραφα και ὁ πάπυρος P.S.I. 15.1478, λόγω τῆς ὁμαλότερης σύνταξης, ἀλλὰ και γιὰ τήν ὁμοιότητα μὲ τὸν προαναφερθέντα στίχο τῆς Ἰλιάδας.

372. πρῶειραν: Τὰ χειρόγραφα παραδίδουν τὴ γραφὴ *πρῶραν* (ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ambrosianus gr. 120: *πρῶραν*), ἢ ὁποία θεωρεῖται ἐσφαλμένη, καθόσον τὸ *α* τῆς λέξης εἶναι βραχύ. Τὸ Etymologicum Genuinum (s.v. *πρῶειρα*) πού παραθέτει τὸ στίχο, παραδίδει τήν ὀρθότερη γραφὴ *πρῶειραν*, γιὰ τήν ὁποία πρβλ. και Ἡρωδιανὸς *Περὶ ὀρθογραφίας*, Gr. Gr. III.2, 410.26, 411.11, Φιλοξένου Γραμμ. ἀπ. 475.1 Theodoridis και Et. M. 319.3, 483.10 (*πρῶειρα*), ἀλλὰ και 692.25, 692.33 (*πρῶρα*).

374. ἐξελάχαινον: Τὸ ρῆμα *ἐκλαχάινω* σημαίνει ἐξορύσσω, σκάβω, κοιλαίνω. Ὁ ἴδιος τύπος βρῖσκεται και στὰ Ἄργ. Δ 1532 στήν ἴδια μετρική θέση (πρβλ. και Τριφιόδ. 208). Τὸ ἀπλὸ *λαχάινω* σημαίνει ὀρύσσω, σκάβω, και ἀπαντᾷ –σύμφωνα μὲ τὸν Ardizzoni (1967) 145– ἀπὸ τήν ἀλεξανδρινὴ ἐποχὴ και μετὰ (πρβλ. ἐνδεικτικὰ Ἄργ. Γ 222, Καλλιμ. ἀπ. 701 Pf., Ὀππιαν. Ἄλ. 3.121, 5.264 και 597, Μόσχ. 4.96, Νόννου Διον. 12.331). Στὸν Ὅμηρο βρῖσκεται μία μόνο φορὰ ὁ τύπος *ἀμφελάχαινε* (ω 242), στὸν ὁποῖο ὀφείλεται πιθανῶς ἡ γραφὴ *ἀμφελάχαινον* πού παραδίδει ὁ πάπυρος P. Berol. 11690 γιὰ τὸ χωρίο τοῦ Ἀπολλωνίου πού μᾶς ἀπασχολεῖ ἂν και ὁ τύπος αὐτὸς εὐσταθεῖ ἀπὸ ἄποψη κυριολεξίας, καθόσον ἡ τάφρος σκαβόταν και ἀπὸ τίς δύο πλευρὲς τῆς καρίνας, κατὰ πάσα πιθανότητα ὀφείλεται σὲ ἀνάμνηση τοῦ ὀμηρικοῦ χωρίου. Βλ. σχετικὰ Vian (1974) 251.

379. πήχχιον: Τὸ ἐπίθετο *πήχχιος*, *α*, *ον* ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ *πηχναῖος*, *α*, *ον* και σημαίνει αὐτὸν πού ἔχει τὸ μήκος ἐνὸς πήχη. Εἶναι συνηθισμένο στὰ Ἀργοναυτικὰ (Γ 854, 1207, Δ 1510), ἐδῶ ὅμως βρῖσκεται σὲ οὐδέτερο γένος ἐνικοῦ ἀριθμοῦ και σημαίνει τήν ἔκταση (τὰ κουπιὰ ἐξέχουν ἓνα πήχη): ὑπὸ τήν ἔννοια αὐτὴ μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ὅτι ἡ αἰτιατικὴ *πήχχιον*

βρίσκεται ἐδῶ γιὰ μετρικούς λόγους ἀντὶ τοῦ οὐσιαστικοῦ *πῆχυν*, τὸ ὁποῖο, ὅπως ἐπισημαίνεται ἀπὸ τὸν Ardizzoni (1967) 145, ἀπαντᾷ στὸ ποίημα αὐτό, ὄχι ὁμως μὲ τὴν ἔννοια τῆς μονάδας μήκους (βλ. A 744, 1237, B 93). Ἐδῶ ἴσως ὀφείλεται, κατὰ τὸν Ἰταλὸ φιλόλογο, ἡ ἐσφαλμένη ἐρμηνεία τοῦ Μεγάλου Ἑτυμολογικοῦ, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία τὸ ἐπίθετο *πήχχιον* θεωρούμενο ὡς οὐσιαστικὸ σημαίνει «*μικρὸν ἱμαντίδιον τὸ συνέχον τὴν κώπην πρὸς τὸν σκαλμόν*» ἢ ἡ ἐξίσου παράδοξη ἐρμηνεία «*τὸ ὀπισθεν μέρος τῆς κώπης ὅπερ κατέχων ὁ ναύτης κωπηλατεῖ*» (Et. M. 617.8, πρβλ. Et. Gen., s.v.). Βάσει αὐτῆς τῆς ἐρμηνείας, ἡ λέξη *πήχχιον* ταυτίζεται μὲ τὴ λέξη *τροπωτήρ*, *τροπός*, τὸ σχοινί, δηλαδή, μὲ τὸ ὁποῖο δένεται τὸ κουπί στὸ σκαρμό.

380. ἐναμοιβαδῖς: Τὸ ἐπίρρημα εἶναι ἄπαξ λεγόμενον (v.l. στὸ Δ 1030), καὶ ἰσοδυναμεῖ, κατὰ τὸν Ardizzoni (1967) 143 κ.έ., μὲ τὸ *ἀμοιβαδῖς*, «ἐναλλάξ, διαδοχικά» (βλ. παρακ. A 457, 980, B 1061, Δ 199, Καλλιμ. ἀπ. 186.23 Pf., Θεοκρ. 1.34 κ.ά.). Ὁ Fränkel (1961) διόρθωσε σὲ *ἐπαμοιβαδῖς* ἀπὸ τὸ δημηρικό ε 481: *ἀλλήλοισιν ἔφυν ἐπαμοιβαδῖς* (πρβλ. ὁμως Ἀργ. Δ 199 *ἀμοιβαδῖς* μὲ γενική).

381. ἐπήλασαν: Κυρίως οἱ ἄνδρες ἐτοιμάζονται γιὰ τὸ ἔργο τῆς καθέλκυσσης· θὰ ἀρχίσουν νὰ σπρώχνουν μόλις δώσει τὸ σύνθημα ὁ Τίφυς (στ. 383). Πὰ αὐτὸ ξενίζει κάπως ἡ χρῆση τοῦ ρήματος *ἐπήλασαν*, ἀντὶ τοῦ ὁποίου θὰ περιέμενε κανεὶς *ἐπήραρον* ἢ ἓνα ἄλλο ρῆμα μὲ τὴν ἔννοια τοῦ τοποθετῶ, στηρίζω (πρβλ. Δ 1447 *ἄμφω χεῖρε πέδω καὶ στέρονον ἐρείσας*). Βλ. Fränkel (1968) 72.

383. παρᾶσσον: Ἐπίρρημα ποὺ χρησιμοποιεῖται ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο (βλ. καὶ B 961, Γ 17, 125, 969) καὶ σχηματίσθηκε ἀπὸ τὸ δημηρικό *ᾶσσον*, συγκριτικὸ τοῦ *ἄγχι*. Μὲ τοπικὴ σημασία ἀπαντᾷ μόνο στὸ Γ 969, ἐνῶ ἐδῶ καὶ στίς ὑπόλοιπες περιπτώσεις σημαίνει «εὐθύς, ἀμέσως» (βλ. καὶ Σχόλια στὰ Ἀργ. Γ 17 Wendel: *παραχρημα, εὐθέως*). Ὁ νεολογισμὸς αὐτὸς τοῦ Ἀπολλωνίου παρουσιάζει, σύμφωνα μὲ τὸν Ardizzoni (1967) 146, ἀντιστοιχία μὲ τὸ ἐπίρρημα τοῦ Ἀριστοτέλη *πάρεγγυς*, ποὺ χρησιμοποιεῖται καὶ μὲ τοπικὴ καὶ μὲ χρονικὴ σημασία.

384. βρίσαντε: Ἡ γραφή αὐτή μετ' τὸ δυϊκὸ ἀριθμὸ παραδόθηκε ἀπὸ τοὺς κώδικες L (Laurentianus gr. 32,9) καὶ D (Parisinus gr. 2729), καθὼς καὶ ἀπὸ ἓνα πάπυρο (P.S.I. 15, 1478). Παραδείγματα χρήσης δυϊκοῦ ἀριθμοῦ ἀντὶ πληθυντικοῦ ὑπάρχουν, ὡς γνωστόν, καὶ στὸν Ὅμηρο. Μερικὲς φορὲς αἰτιολογεῖται μιὰ τέτοια χρῆση δυϊκοῦ ἀριθμοῦ ὡς ἐξῆς: στὴν *Ἰλιάδα* Δ 407, π.χ., ἡ χρῆση τοῦ δυϊκοῦ τῆς μετοχῆς *ἀγαγόντε* ὀφείλεται στὸ ὅτι ὁ Σθένης ἔχει κατὰ νοῦ μόνον τὸν ἑαυτό του καὶ τὸν Διομήδη, ἐνῶ στὸ Π 371 χρησιμοποιεῖται ὁ δυϊκὸς *ἄξαντε*, ἂν καὶ ὡς ὑποκείμενο τίθεται τὸ *πολλοὶ ὠκέες ἵπποι*, γιατί στὴ σκέψη τοῦ ποιητῆ τὰ ἄλογα νοοῦνται κατὰ ζεύγη στὸ ἄρμα. Πρβλ. ἐπίσης Ε 487, Θ 74, Ψ 412-413, Ὅμηρ. *Ὑμν. εἰς Ἀπόλλ.* 456, 487, 501, ἀλλὰ καὶ *Ἀργ.* Γ 206. Βλ. σχετικὰ Vian (1974) 68, σημ. 2 καὶ Rengakos (1993) 76-77.

386. προπροβιαζόμενοι: ἄπαξ λεγόμενο, ἐκτεταμένος τύπος τοῦ *προβιάζομαι* (βλ. Αἰσχίνης 3.72· ὡς πρὸς τὸν τύπο πρβλ. *Ἀργ.* Β 595 *προπροκαταΐγδην*, καθὼς καὶ τὸ ὁμηρικὸ *προπροκυλινδόμενος* Χ 221, ρ 525).

Πηλιάς: Αὐτὴ πού ἀνήκει ἢ προέρχεται ἀπὸ τὸ ὄρος Πήλιο. Ἐπίθετο γιὰ τὴν Ἀργῶ πού κατασκευάσθηκε ἀπὸ πεῦκα τοῦ Πηλίου (πρβλ. παρακάτω καὶ Α 525, Β 1188, Δ 179, Εὐριπ. *Μήδεια* 3-4, Κάτουλλ. 64.1). Στὸν Ὅμηρο ἀπαντᾷ ἡ ἔκφραση *Πηλιάδα μελίην* προκειμένου γιὰ τὸ δόρυ τοῦ Ἀχιλλέα. Στὸ στίχο μας ἡ Ἀργῶ παριστάνεται ὡς ἔμπυχη, ἡ ὁποία ἀκολουθεῖ (*ἔσπετο*). Ὡς πρὸς τὴ μορφὴ τὸ δεύτερο ἡμιστίχιο θυμίζει τὸ ἀνάλογο ὁμηρικὸ *ἢ δ' ἔσπετο Παλλὰς Ἀθήνη*.

373-390: Τοὺς στίχους αὐτοὺς πού περιγράφουν τὴν καθέλκυση τοῦ πλοίου μιμήθηκε, μερικὲς φορὲς κατὰ λέξη, ὁ Κόιντος Σμυρναῖος στὸ 12.427-432. Ἔτσι, ὁ στ. *Ἀργ.* Α 373 *ἐλκομένη χεῖρεσσιν* ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ στ. 12.427 τοῦ ποιητῆ τῶν *Μεθομηρικῶν*, *ἐλκόμενος Τρώων ὑπὸ χεῖρεσσιν*. Α 384 *βρίσαντε μῆν στυφέλιξαν ἐρωῆ* ~ 12.428 *εἶλκον ἐπιβρίσαντες ἀολλέες*, Α 388-389 *αἰ δ' ἄρ' ὑπὸ τρόπιδι στιβαρῆ στενάχοντο φάλαγγες / τριβόμεναι* ~ 12.430-431 *στιβαραὶ δὲ περιστενάχουσι φάλαγγες τριβόμεναι*. Στὴν ὁμοιότητα τῶν δύο αὐτῶν στίχων στηρίζεται καὶ ἡ διόρθωση τοῦ F. A. Wernicke (*Tryphiodorus*, Leipzig 1819) σὲ *στιβαραὶ* (Α 388), ἡ ὁποία βέβαια

εἶναι ἐλκυστική, δὲν μπορεῖ ὅμως νὰ γίνει ἀποδεκτὴ μόνο ἀπὸ τὸ στίχο τοῦ Κόιντου Σμυρναίου. Ἀντίθετα ὅλοι οἱ κώδικες καὶ ὁ πάπυρος P.S.I. 15. 1478 παραδίδουν τὴ γραφὴ *σιβαρηῆ*, πού ὑποστηρίζει μὲ ἀρκετὰ πειστικὰ ἐπιχειρήματα ὁ Vian (1974) 68, σημ. 5. Ἡ μετοχὴ *ὀλισθαίνουσα* τοῦ στ. A 377 ὑπάρχει στὸ στ. 12.432 τοῦ Κόιντου στὴν ἴδια μετρικὴ θέση πρὶν ἀπὸ τὴν κατὰ τρίτον τροχαῖον τομῆ. Ἐξἄλλου ὅλος ὁ στίχος τοῦ Σμυρναίου ποιητῆ θυμίζει τὸ στ. A 390 *τῶν κατόλισθε δ' ἔσω ἄλός*. Ἡ καθέλκυση τοῦ πλοίου στὴ θάλασσα εἶναι θέμα γνωστὸ στὴν ἀρχαία ποίηση ἤδη ἀπὸ τὸν Ὅμηρο, ε 261. Ὁ Εὐριπίδης στὶς *Τρωάδες* (στ. 537 κ.έ.) χρησιμοποιεῖ τὸ ναυτικὸ αὐτὸ θέμα ὡς παρομοίωση γιὰ τὴν ἀνέλκυση τοῦ Δούρειου Ἴππου μέσα στὰ τεῖχη τῆς Τροίας· αὐτὴ, λοιπόν, τὴν παρομοίωση τοῦ ἀρχαίου τραγικοῦ μιμήθηκε ὁ Κόιντος στοὺς παραπάνω στίχους ἀναπτύσσοντάς τους μὲ βάση τὸ πλούσιο ὕλικὸ τῶν *Ἀργοναυτικῶν*. Ἡ ἑλληνιστικὴ ποίηση ἀρέσκειται, ὅπως σημειώνει ὁ Fränkel (1968) 72, σὲ ἀρκετὰ ἀναλυτικὲς περιγραφὲς τεχνικῶν θεμάτων τῆς ναυπηγικῆς, πού θὰ πρέπει νὰ ἀνταποκρίνονταν στὶς προσδοκίες καὶ στὸ γοῦστο τοῦ κοινοῦ τῆς ἐποχῆς (πρβλ. παρακ. Ἀργ. A 723 κ.έ., B 662-668).

391. ἀνασειράζοντες: Τὸ ρῆμα *ἀνασειράζω* (ἀνά + σειρά: σχοινί, ἄλυσίδα) σημαίνει ἀναχαιτίζω, τραβῶ πρὸς τὰ πίσω μὲ τὸ σχοινί ἢ τὴν ἄλυσίδα. *Σειραὶ* (δηλ. σχοινιά) χρησιμοποιοῦνταν στὰ πλοῖα γιὰ νὰ τὰ συγκερατοῦν πρὸς τὰ πίσω κατὰ τὴν καθέλκυσή τους στὸ νερό.

400. αὐτῶς: δηλ. κατόπιν ἐκλογῆς καὶ ὄχι μὲ κλήρο. Οἱ Ἀργοναῦτες ἔδωσαν στὸν Ἡρακλῆ καὶ στὸν Ἀγκαῖο τὸ μεσαῖο θρανίο, τὸ ὁποῖο ἦταν τὸ πιὸ εὐρὺ λόγω τῆς κυρτότητας τῶν πλευρῶν τοῦ πλοίου καὶ ἀπαυτοῦσε τοὺς πιὸ δυνατοὺς κωπηλάτες. Πιθανῶς ἤθελαν ἐπίσης νὰ παραχωρήσουν τὴν τιμητικὴ θέση στὸν Ἡρακλῆ. Σύμφωνα μὲ ὀρισμένους συγγραφεῖς ἢ Ἀργῶ μὲ ἀνθρώπινη φωνὴ δήλωσε ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ μεταφέρει τὸν Ἡρακλῆ λόγω τοῦ ὑπερβολικοῦ βάρους καὶ τῆς ἐξαιρετικῆς δυνάμεις του. Ἀπῆχηση τῆς παράδοσης αὐτῆς ὑπάρχει στοὺς στ. 531-533, 1167-1168. Οἱ λόγοι πού ἀναφέρονται γιὰ τὴ συμμετοχὴ τοῦ Ἡρακλῆ στὴν ἐκστρατεία καὶ γιὰ τὴν αἰτία τῆς ἀποχώρησής του διαφέρουν μεταξύ τους, πρβλ. παρακ. A 1187 κ.έ., 1283 κ.έ. Βλ. Vian (1974) κυρίως σελ. 251 ἀλλὰ καὶ σελ. 44, σημ. 2, καθὼς καὶ σελ. 105, σημ. 3, ὅπου καὶ τὰ σχετικὰ χωρία ἀπὸ ἄλλους συγγραφεῖς.

ἐπὶ δ' ἔτρεπον αἰνήσαντες: πρβλ. [Ἡσιόδ.] *Κατ. ἀπ.* 43a, 39 Merk.-West: *ἐπέτρεψαν καὶ ἐπήνεσαν.*

401. εὐστειρίας... νηός: *εὐτρόπιδος*, σύμφωνα με τὰ Σχόλια στὰ Ἄργ. Α 401a. Wendel, τὸ πλοῖο ποὺ ἔχει καλὴ *στεῖραν*, δηλ. καρῖνα. Πρβλ. καὶ Καλλιμ. ἀπ. 18.4 Pf., ὅπου γίνεται πάλι λόγος γιὰ τὴν Ἄργω.

V. στ. 402-449: Ἰδρυση βωμοῦ στὸν Ἐπάκτιο Ἀπόλλωνα καὶ μαντεία Ἰδμονος

404. Ἀκτίου Ἐμβασίου τ' ἐπόνυμον: Τὸ ἐπίθετο *ἄκτιος*, *ον* σημαίνει παρράκτιος, παραθαλάσσιος, ἐπίθετο τοῦ Ἀπόλλωνα, κύριου-θεοῦ τῆς ἀκτῆς. Ὁ Θεόκριτος, 5.14, ἀποδίδει τὸ ἐπίθετο στὸν Πάνα με τὴν ἴδια ἔννοια ἢ κατὰ μία ἄλλη ἐκδοχή, λιγότερο πιθανή, με τὴν ἔννοια τοῦ κυνηγοῦ, ἀπὸ παρετυμολογία πρὸς τὴ λέξη *ἐπακτήρ*, *κυνηγός*, σὲ συνδυασμὸ με τὸν ἀγροτικὸ καὶ ποιμενικὸ χαρακτήρα τοῦ θεοῦ. Ἡ ἀρχαία παράδοση ἀναφέρει ναὸ τοῦ Ἀκτίου καὶ Ἐμβασίου Ἀπόλλωνα στὶς Παγασές. Ὁ Στράβων ἐξάλλου μνημονεύει μαντεῖο Ἀπόλλωνος Ἀκταίου καὶ Ἀρτέμιδος στὸν Ἑλλήσποντο (13.1.13). Ἀξιοσημείωτη εἶναι ἡ εἶδηση ποὺ δίνει ὁ Στέφανος Βυζ. s.v. *Ἀκτῆ*, *ἔστι καὶ Ἀκτῆ Μαγνησίας, ἀφ' ἧς Ἄκτιος καὶ Ἐπάκτιος Ἀπόλλων τιμάται.* Ἀπὸ αὐτὴ τὴ μαρτυρία ὀρμώμενος ὁ Vian (1974) 250, θεωρεῖ ὅτι τὸ ἐπίθετο *Ἀκτίου* ἀναφέρεται στὸν Ἀπόλλωνα ὄχι ὡς θεὸ τῶν ἀκτῶν γενικὰ, ἀλλὰ ὡς τοπικὸ θεὸ τῆς συγκεκριμένης Ἀκτῆς τῆς Μαγνησίας. Π' αὐτὸ καὶ θεωρεῖ τὸ ὄνομα *ἀκτῆν* (*ἀκτάς*) ὡς κύριο στὰ Ἄργ. Α 237, 318, Δ 1781. Πρβλ. [Ἡσιόδ.] *Ἄσπ.* 58, 70· Ἡρακλ. Ποντ. ἀπ. 137 Wehrli· Καλλιμ. ἀπ. 18. 12-13 Pf. Ὑγίν. *Astr.* 2.37. Πὰ τὴν ἔκφραση *Ἐμβασίου τ' ἐπόνυμον* πρβλ. Καλλιμ. ἀπ. 18.12 Pf. Βλ. σχετικὰ Vian (1974) 69, σημ. 1 καὶ παραπ. σχόλια στοὺς στ. 238 καὶ 359.

407. δύο βόε: Κατὰ τὸν σχολιαστὴ θυσιάζονται δύο βόδια, καθόσον ἀναφέρονται στὶς δύο προσηγορίες τοῦ Ἀπόλλωνα, Ἀκτίου καὶ Ἐμβασίου (βλ. Σχόλια στὸν Ἀπολλών. Α 407 Wendel). Ἡ διπλὴ αὐτὴ θυσία εἶναι τὰ *ἐπίβαθρα*, γιὰ τὰ ὁποῖα γίνεται λόγος παρακάτω (στ. 421). Ὅμοια ὁ Αἰνεῖας πρὶν ἀπὸ τὸν ἀπόπλου γιὰ τὴν Κρήτη θυσιάζει ἕναν ταῦρο στὸν Ποσειδῶνα

και ἕναν στὸν Ἀπόλλωνα, μαύρη ἀμνάδα στὴ Θύελλα και λευκὴ στοὺς Ζέφυρους (Βεργ. *Aen.* 3.118-120).

409. χέριβά τ' οὐλοχύτας τε: Πρβλ. Ὀδ. γ 445 *χέριβά τ' οὐλοχύτας τε κατήρχετο*. Ἡ λέξη *χέριψ* (χείρ, νίπτω) σημαίνει τὸ νερὸ γιὰ τὴ νίψη τῶν χειρῶν πρὶν ἀπὸ τὸ γεῦμα (δ 50-52), εἴτε πρὶν ἀπὸ τὴ θυσία ἢ κάποια θρησκευτικὴ τελετὴ γενικῶς (γ 440 κ.έ., Αἴσχ. *Εὐμ.* 656). Οἱ *οὐλοχύται* (οὐλαί, χέω) ἦταν σπόροι κριθαριοῦ, μὲ τοὺς ὁποίους ἔρραιναν τὸ θύμα και τὸ βωμὸ πρὶν τὴ θυσία. Παρεμφερῆς εἶναι και ἡ χρῆση τῆς λέξης *οὐλαί* (Ἡροδ. 1.132, 160· Ἀριστοφ. *Ἰππ.* 1167).

411. Αἰσωνίδα: Κατὰ τὸν σχολιαστὴ (Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο A 411 Wendel) ποὺ ἀναφέρεται στὸν Πίνδαρο (ἀπ. 273 Maehler) και τὸν Φερεκύδη (FGrHist 3 F 103a), ἡ Αἰσωνίς ἦταν πόλη τῆς Μαγνησίας, ἀλλιῶς ὀνομαζόμενη Αἰσωνία και Αἰσών (βλ. Στέφ. Βυζ. s.v.). Ἡ πόλη δὲν ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν Στράβωνα, εἶναι μάλιστα δύσκολο νὰ ὀρισθεῖ ἡ ἀκριβὴς θέση της. Ὁ Vian (1974) 251 διατυπώνει τὴ γνώμη ὅτι μπορεῖ νὰ ταυτισθεῖ μὲ τὴν Ἰωλκὸ, ὅπου εἶχε βασιλεύσει κατὰ ἀρχαία παράδοση ὁ Αἰσωνας σὲ προχωρημένη ἡδὴ ἡλικία (βλ. παραπ. 263-264), πρὶν ἐκθρονισθεῖ ἀπὸ τὸν Πελία, Πινδ. *Πυθ.* 4.102-120.

413. χρειομένω: Μέσος τύπος τοῦ ἐνεργητικοῦ *χρείων* (βλ. A 360, B 182, 314) ποὺ ἀργότερα ἀπαντᾷ μόνο στὰ Σχόλια στὸν Λυκόφρονα 132. 15a Scheer· ἀντιθέτως ὁ ἰωνικὸς τύπος *χρεώμενος* εἶναι ἀρκετὰ συχνός, πρβλ. π.χ. Ψ 834· Ἡροδ. 1.62.15, 2.151.10, 4.151.3 κλπ. Ὁ ἐνεργητικὸς τύπος *χρείων* (ἐπικὸς τοῦ *χράω*) χρησιμοποιεῖται, σύμφωνα μὲ τὸν Mooney (1912) ad l., γιὰ θεοὺς και μαντεῖες, ἐνῶ ὁ μέσος γιὰ τοὺς ἰκέτες ποὺ ζητοῦν χρησμό.

πεῖραθ': *πεῖραθ* (και *πεῖρας*), *ατος*, ἐπικὸς, ἰωνικὸς και λυρικὸς τύπος ἀντὶ τοῦ *πέρας*. Πρβλ. Ἀργ. B 310 *πεῖρατα ναυτιλῆς ... ἄνυσίν τε κελεύθου* (ὅπου χρησιμοποιεῖται μαζί μὲ τὸ συνώνυμο *ἄνυσιν*), B 411-412 *πεῖρατα ... ναυτιλῆς*. Ἡ λέξη, σύμφωνα μὲ τὸν Fränkel, Noten (1968) 72, δὲν σημαίνει μόνο «τὸ τέλος, τὸ σκοπὸ» (π.χ. Δ 1775) ἢ «τὸ ὄριο» (π.χ. B 1261), ἀλλὰ ἐπίσης και «τοὺς ὄρους, τίς καθορισμένες προϋποθέσεις» (π.χ. Δ 1201).

415. σὺν ἀρτεμέεσσιν ἑταίροις: Πρβλ. Ὀδ. ν 43: *σὺν ἀρτεμέεσσι φίλοισιν*. Τὸ σπάνιο ἐπίθετο *ἀρτεμής*, *ές*, σημαίνει σῶος καὶ ὑγίης, ἀβλαβής. Ὁ Πλάτων στὸν *Κρατ.* 406b μετὰ βάσιν τὴν ἴδια λέξη παρετυμολογεῖ τὸ ὄνομα τῆς Ἀρτέμιδος (πρβλ. ἐνδεικτικὰ καὶ Εὐσταθίου *Παρεκβ. εἰς Ὀδ.* ν 43, 2. 38.3 κ.έ.). Μερικοὶ προσπάθησαν νὰ συνδέσουν τὴ λέξη μετὰ τὸ *ἄρτι-* ὡς πρῶτο συνθετικὸ, κατὰ ἀπλολογία ἀπὸ τὸ **ἄρτι-δεμής* (*δέμας*) ἢ μετὰ τὸ *ἄρ-* *ἄρι* (πρβλ. *ἀρπεδής*) καὶ **τέμος* (πρβλ. *τημελέω*). Τὸ ἐπίθετο ἀπαντᾷ καὶ στὸν Καλλιμάχο (*Ἰαμβ.* ἀπ. 194.31 Pf.). Πρβλ. καὶ Chantraine, DELG, s.v.

416. παλίνορσον: *παλίνορσος, ον*, ἐπίθετο ποὺ σημαίνει πάλι, πρὸς τὰ πίσω· ἄπαξ λεγόμενον ὁμηρικόν, Γ 33· πρβλ. σχετικὰ Κυριακοῦ (1995) 24-25. Ἀπαντᾷ ἐπίσης πρὶν ἀπὸ τὸν ποιητὴ μας στὸν Ἐμπεδοκλῆ (ἀπ. 31 B 35.1 καὶ 31 B 100.23 DK, πρβλ. Ἀριστοτ. *Περὶ ἀναπνοῆς* 474a 4). Μετὰ τὸν Ἀπολλώνιο, ποὺ τὸ χρησιμοποιεῖ καὶ ἄλλη μία φορὰ (*Ἀργ.* B 576), καὶ τὸν Καλλιμάχο (*Ἐκάλη*, ἀπ. 344 Pf. = Hollis 94), τὸ ἐπίθετο ἀπαντᾷ συχνὰ σὲ κείμενα τῆς ὕστερης ἀρχαιότητος.

417. κεν νοστήσομεν: Ὁ Ardizzoni (1967) 149 ὑποθέτει ὅτι πιθανῶς ὁ ποιητὴς τῶν Ἀργοναυτικῶν μιμήθηκε ἐδῶ τὴν ὁμηρικὴ σύνταξη. Σύμφωνα μετὰ τὸν Ἰταλὸ φιλόλογο, στὰ χωρία ὅπου δὲν δηλώνεται σαφῶς ἀπὸ τὸ ρηματικὸ τύπο, εἶναι δύσκολο νὰ καθορισθῆ μετὰ βεβαιότητα ὅτι πρόκειται γιὰ μέλλοντα ὀριστικῆς μετὰ τὸ *κε(ν)* καὶ ὄχι γιὰ ὑποτακτικὴ ἀορίστου ποὺ διατηρεῖ τὸ ἀρχαῖο βραχὺ φωνῆεν. Σαφῶς πρόκειται γιὰ μέλλοντα στὰ ἐξῆς παραδείγματα, *Ἰλ.* A 139 *κεν κεχολώσεται*, Γ 138 *κεν κεκλήση*, ἐνῶ ἄλλοῦ οἱ γνῶμες διχάζονται, ἀρκετοὶ ὅμως συγκλίνουν πρὸς τὴν ἄποψη ὅτι πρόκειται γιὰ ὑποτακτικὴ ἀορίστου, π.χ. *Ἔ* 102 *κε δηλήσεται*, κ 432-33 *κεν ... ποιήσεται*. Πρβλ. Schwyzer-Debrunner, 351-352 καὶ Chantraine, Gr. hom. 1: 452 καὶ 2: 225-226.

418-419. Πυθοῖ... Ὀρτυγίην: Πὰ τὴν Πυθῶ, ἀρχαῖα ὄνομασία τῶν Δελφῶν, βλ. παραπ. σχόλιο στὸ στ. 209, πρβλ. καὶ στ. 308. Ἀναφέρεται μαζὶ μετὰ τὴν Ὀρτυγία, τὸ ἀρχαῖο ὄνομα τῆς Δήλου, παρακάτω A 536-537 καὶ Δ 1704-1705. Στὰ χωρία αὐτὰ πιθανῶς ὁ ποιητὴς ἐμπνεύσθηκε ἀπὸ τοὺς στίχους τοῦ Καλλιμάχου, ἀπ. 18. 6-7 Pf., ὅπου γίνεται λόγος πάλι γιὰ ἱκεσία τοῦ Ἰάσονα

πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα. Βλ. Ardizzoni (1967) 149 κ.έ., Vian (1974) 251 (μὲ ἐνδιαφέροντα παράλληλα χωρία) καὶ Clauss (1993) 78-79.

421. ἐπίβαθρα: Ἡ λέξη *ἐπίβαθρον* χρησιμοποιεῖται μὲ τὴν ἔννοια τοῦ *ναῦλος* ἢ *ναῦλον* (βλ. Ὀδ. ο 449, καθὼς καὶ Σχόλια στὴν Ὀδ. ο 449, Ἀπολλ. Σοφ. 72.14 Β., Ἡσύχ. s.v. ε 4621), δηλ. τῶν ὀφειλομένων χρημάτων γιὰ τὸ ταξίδι. Ἐδῶ ἡ λέξη θεωρεῖται συνώνυμη μὲ τὰ *ἐπιβατήρια* (ιερά), τὴ θυσία δηλ. ποῦ προσφέρεται κατὰ τὸν ἀπόπλου, σύμφωνα καὶ μὲ τὴ μαρτυρία τῶν Σχολίων (Α 421a. Wendel), θυσία ποῦ συμβολίζει τὴν ὀφειλόμενη ἀμοιβή γιὰ τὸ ταξίδι. Πρβλ. καὶ Vian (1974) 252.

χάριν: Ἡ λέξη *χάρις* σημαίνει ἐδῶ τὴν εὐχαριστήρια προσφορά, ποῦ δίνει θνητὸς πρὸς θεό. Ἡ σημασία αὐτὴ εἶναι μᾶλλον σπάνια, ἀπαντᾷ ὅμως στὴν Ἰλιάδα Α 39 μὲ τὸ ἐπίθετο *χαρίεντα*: *εἰ ποτέ τοι χαρίεντ' ἐπὶ νηὸν ἔρεψα* (πρβλ. Αἰσχ. Ἀγ. 1387, Χοηφ. 180, 517). Ὁ Fränkel (1968) 74 παρατηρεῖ ὅτι ἡ φράση *χάριν πρωτίστην* σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸ *ἐπιπνεύσειε δ' ἀήτης μείλιχος* (στ. 423 κ.έ.) παρουσιάζει τυχαία ἀντιστοιχία μὲ τοὺς στίχους τοῦ Πινδάρου, Πυθ. 1.33-35, ὅπου ὅμως *πρώτα χάρις* εἶναι ἡ εὐνοια, ἡ χαρὰ ποῦ δέχεται κάποιος.

422-424: Καὶ ἐδῶ παρατηρεῖται ἀνάμνηση τοῦ Καλλιμάχου, ἀπ. 18.9 κ.έ. *ἴσθι σὴν, Φοῖβε, κατ' αἰσιμίην / πείσματ' ἔλυσαν*. Πρβλ. καὶ Πινδ. Πυθ. 4.194-196.

425. προχύτας: Ἡ λέξη ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορὰ στὸν Εὐριπίδη (Ἡλ. 803, Ἰ. Α. 955, 1112, 1471) καὶ ἔχει τὴν ἴδια σημασία μὲ τὴν ὀμηρικὴ *οὐλοχύται*, λέξη ποῦ χρησιμοποιεῖ ὁ ποιητὴς μας, ὅπως εἶδαμε παραπάνω (στ. 409). Ἄξιοσημείωτο εἶναι ὅτι ὁ ἀρχαῖος σχολιαστὴς ἀναφέρει μαζὶ μὲ τὴν παραδεδομένη ἐρμηνεία τῶν κριθῶν καὶ ἐκείνη τοῦ νεροῦ, μὲ τὸ ὁποῖο ράντιζαν τὰ θύματα: *οἱ μὲν τὰς κριθάς, οἱ δὲ τὸ ὕδωρ, ὃ εἰώθασιν ἐμβάλλειν εἰς τὸ οὐς τοῦ ἱερείου ὑπὲρ τοῦ ἐπιπνεύειν τὸ ἱερεῖον* (Σχόλια στὰ Ἀργ. Α 425 Wendel). Βλ. Ardizzoni (1967) 150.

431. περιορηδής: Πρβλ. χ 84-85 *περιορηδής δὲ τραπέζῃ / κάππεσεν ἰδνωθείς*. Τὰ ἀρχαῖα Σχόλια στὴν Ὀδύσεια (ad l.) ἐρμηνεύουν τὸ στίχο: *περιο-*

ρηδής, περικλινής, περικλασθείς ἢ περιωραγείς ἢ περιορρόμενος ἢ περιορρύνεις ἢ περιφερής (πρβλ. καὶ Et. M. 664.39). Συνήθως ἐρμηνεύουν τὸ ἐπίθετο «αὐτὸς πὺν πέφτει γύρω ἀπὸ ἢ πάνω σὲ κάτι, ὁ ἀπότομα ἀνατρεπόμενος» πρβλ. Ἡσύχιος π 1846, Ἀπολλων. Σοφ. 130.7 Β., Σχόλια στὰ Ἄργ. Α 431a. Wendel. Ὁ ποιητὴς μας μόνο ἐδῶ χρησιμοποιεῖ τὸ ἐπίθετο, ἀπὸ τὸ ὁποῖο σχημάτισε στὸ Δ 1581 καὶ τὸ ἅπαξ λεγόμενον ἐπίρρημα *περιορήδην*. Πρβλ. καὶ Rengakos (1994) 128 καὶ 154.

435: Ὁ στίχος αὐτὸς, ὅπως καὶ ὄλοι οἱ προηγούμενοι ἀπὸ τὸν 425 κ.έ., ἐμπνέονται ἀπὸ ὁμηρικὰ πρότυπα, ἰδιαίτερα μάλιστα ἀπὸ τὴ σκηνὴ τῆς θυσίας τοῦ Νέστορα πρὸς τὴν Ἀθηνᾶ, στὴν τρίτη ραψωδία τῆς Ὀδύσσειας (γ 440-463). Βλ. Vian (1974) 70, σημ. 1.

439. ἀπηλεγέως: Ἐπίρρημα ἀπὸ τὸ *ἀλέγω*, πρβλ. *νηλεγής, ἀνηλεγής*. Κυρίως σημαίνει χωρὶς φροντίδα, ἐπομένως ἀπερίφραστα, μὲ παρρησία. Στὸν Ὅμηρο ἀπαντᾷ στὸ I 309 καὶ α 373. Ὁ Ἀπολλώνιος, ὅπως σημειώνει ὁ Ardzizoni (1967) 151, χρησιμοποιεῖ συχνὰ τὸ ἐπίρρημα μὲ ρήματα πὺν σημαίνουν «λέγω» (βλ. Β 25, Γ 19, 439), ἀλλὰ καὶ μὲ ἄλλα (π.χ. Α 785, Β 845, Γ 501, Δ 689, 864, 902, 1469). Τὸ ρῆμα *ἀπηλεγέω*, πὺν εἶναι ἅπαξ λεγόμενον, χρησιμοποιεῖται στὸ στ. Ἄργ. Β 17. Πρβλ. καὶ Rengakos (1994) 53 κ.έ.

440-447: Πὰ τὸ θάνατο τοῦ Ἴδμονα βλ. Ἄργ. Β 815 κ.έ. Στὸν στίχον αὐτὸν ἐξαίρεται ἡ ἀπόφαση τοῦ Ἴδμονα, ὁ ὁποῖος, ἂν καὶ ὡς μάντης γνώριζε τὴν τραγικὴν του μοῖρα, ἔλαβε μέρος στὴν Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία γὰρ νὰ ὑπερασπίσει τὴ φήμην του πὺν ὀφειλόταν στὴν προφητικὴν του τέχνην. Πρβλ. καὶ παραπ. στ. 141 μὲ σχόλια. Βλ. Vian (1974) 70 κ.έ., σημ. 2.

VI. στ. 450-518: Φιλονικία Ἰδα καὶ Ἴδμονα. Ἄσμα τοῦ Ὁρφέα

450. σταθερὸν ἦμαρ: Ἡ ἔκφραση σημαίνει τὸ μεσημέρι, ὅταν ὁ ἥλιος φαίνεται σὰν νὰ στέκεται ἀκίνητος. Ὁ Πλάτων, *Φαῖδρ.* 242a 4 χρησιμοποιεῖ τὴν ἔκφραση *σταθερὰ μεσημβρία*. Ἐπειδὴ κατὰ τὸ μεσημέρι ἡ θερμότητα εἶναι μεγαλύτερη, ἀρχαῖοι σχολιαστὲς καὶ λεξικογράφοι δίνουν στὸ ἐπίθετο *σταθερὸς* ἐκτὸς ἀπὸ τὴν κύρια σημασία τοῦ «βέβαιος, ἀσφαλής, ἀμετακίνητος»

καὶ ἐκείνη τοῦ «θερμός», συνάπτοντας τὴ λέξη μὲ τὸ ἴστασθαι-ἐστηκέναι, ἀπὸ τὸ ὁποῖο πιθανῶς παράγεται, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ σταθεύειν (καίω, θερμαίνω). Πρβλ. Ἀντιμ. 30 Wyss = 29 Matthews *θέρεος σταθεροῖο*. Σχόλια στὸν Πλάτ. *Φαῖδρ.* 242a· Ἦσυχ. σ 1591· Σούδα σ 982· Et. Gen. (AB)· Et. M. 724.42, Φωτίου Λεξ. (Π 173 Naber) s.v.

451. ὑποσκιόωνται: *ὑποσκιάω*, ποιητικὸς τύπος τοῦ *ὑποσκιάζω*. Τὸ σπάνιο αὐτὸ σύνθετο ρῆμα ἀπαντᾷ ἀπὸ τὴν ἀλεξανδρινὴ ἐποχὴ καὶ μετὰ (πρβλ. καὶ Ἀράτ. *Φαν.* 854). Ἐνδιαφέρον, τέλος, παρουσιάζει καὶ ἡ χρῆση ἀπὸ τὸν Νίκανδρο (*Θηρ.* 96) τοῦ ὁμόρριζου ἅπαξ λεγομένου ἐπιθέτου *ὑποσκιόεις*.

452. δειλιόν: Τὸ ἐπίθετο *δειλιός*, ἢ, *όν*, ἐπικὸς τύπος τῆς ἀλεξανδρινῆς περιόδου σχηματίσθηκε κατὰ τὸ ταυτόσημο ὁμηρικὸ ἐπίθετο *δειέλος*, καὶ σημαίνει ὅ,τι καὶ ὁ τύπος *δειλιός*, ἢ, *όν* πού ἐπικράτησε ἐπίσης ἀπὸ τὴν ἑλληνιστικὴ ἐποχὴ. Τὸ ἐπίθετο *δειλιός* ἀπαντᾷ στὸν Θεόκριτο 13.33 καὶ στὸν Καλλίμαχο, ἀπ. 75.12 Pf. Πρβλ. Ἡρωδιαν. *Περὶ Παθῶν*, Gr. Gr. III.2, 227.17 καὶ *Περὶ Ὁρθογραφ.*, Gr. Gr. III.2, 490.10· Φρυνίχου *Σοφιστ. Προπαρ.* σελ. 40.2 κ.ἑ. de Borries. Βλ. καὶ Wackernagel (1916) 105.

453-454. ἐπὶ ψαμάθοισι βαθεῖαν φυλλάδα: Ἀνάμνηση τοῦ στίχου τῆς Ὀδύσσειας γ 38 *κώεσιν ἐν μαλακοῖσιν ἐπὶ ψαμάθοις ἀλήσιν*, ὅπου οἱ ἄνδρες κάθονται στὸ γυαλὸ πάνω σὲ δέρματα ζώων κατὰ τὴ θυσία πρὸς τιμὴ τοῦ Ποσειδώνα πού προσφέρει ὁ ἔγγονός του Νέστορας, βασιλιάς τῆς Πύλου. Πρβλ. ἐπίσης Θεοκρ. 13. 33-34. Ἐδῶ οἱ Ἀργοναῦτες ξαπλώνουν γιὰ τὸ δεῖπνο στὴν παραλία, ὅπου ἦταν ἀγκυροβολημένη ἡ Ἀργώ, ἀφοῦ ἔστρωσαν πάνω στὴν ἄμμο σωρούς ἀπὸ χόρτα καὶ φύλλα. Ἀνάλογη εἰκόνα περιγράφεται παρακάτω, A 1182-1184. Ἡ λέξη *φυλλάς*, *άδος*, ἀρχικὰ ἐπίθετο, ἀπαντᾷ στὸν Νόννο ὡς προσδιορισμὸς τοῦ *λόχη* (*Διον.* 21.340) Συνηθέστερα ἀπαντᾷ ὡς οὐσιαστικὸ, ὅπως στὰ *Ἀργοναυτικά*, καὶ σημαίνει σωρός, κλίνη, στρῶμα ἀπὸ φύλλα. Πρβλ. Fränkel (1968) 74.

454. πολιοῦ πρόπαρ αἰγιαλοῖο: Κατὰ τὸν ἀρχαῖο σχολιαστὴ πολιοῦ: *διὰ τὸ λευκαίνεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων κλυζόμενον* (Σχόλια στὸν Ἀπολλών. A 454 Wendel) Τὸ ἐπίθετο *πολιός* σημαίνει ὑπόλευκος, ἀπαντᾷ δὲ στὴν ὁμηρικὴ καὶ στὴ μεθωμηρικὴ ποίηση ὡς ἐπίθετο τῆς κυματώδους θάλασσας.

Ὁ Ardizzoni (1967) 153 παρατηρεῖ ὅτι ὁ Ἀπολλώνιος ἐπεκτείνει τὴ χρήση τοῦ ἐπιθέτου, τὸ ὁποῖο προσδιορίζει τὸν γιάλο (πρβλ. καὶ παρακάτω στ. 554), ἀκόμη καὶ στὸ λμᾶνι (βλ. Α 1006) καὶ πὼς δὲν ὑπάρχουν ἄλλα παράλληλα μᾶς τέτοιας διεύρυνσης τῆς σημασίας τῆς λέξης.

456. προχόησιν: *προχόη* καὶ *πρόχοος* (ἄττ. συνηρ. *πρόχους*) εἶναι τὸ ἄγγειο, τὸ κανάτι μὲ τὸ ὁποῖο ἔχυναν νερὸ στὰ χέρια τῶν ξένων, Ω 304· συχνὰ σημαίνει τὴν οἴνοχόη (σ 397). Στὸν Ὅμηρο ἅπαντὰ ὁ τύπος *πρόχοος*, ἐνῶ ὁ τύπος *προχόη* ἅπαντὰ στὴν Π.Α. 6.292,6. Ἡ *προχόη* πρέπει νὰ διακρίνεται ἀπὸ τὴν *προχοή*, πού ἅπαντὰ κυρίως στὸν πληθυντικὸ καὶ σημαίνει τὸ στόμιο, τὶς ἐκβολὲς τοῦ ποταμοῦ, καθὼς καὶ τὴν πλημμύρα, τὴν ὑπερχείλιση τῶν ὑδάτων (βλ. π.χ. παραπ. Α 11, παρακ. Α 1321, Γ 67, Δ 132, 271 κλπ.). Τὰ περισσότερα χειρόγραφα τῶν Ἀργοναυτικῶν παραδίδουν τὴ γραφὴ *προχοῆσιν*, ἐνῶ *προχοήν* γράφουν στὸν παραπάνω στ. τῆς Π.Α. 6.292 οἱ Gow-Page (βλ. HE vol. I: 100 καὶ vol. II: 290). Τὸ παράλληλο ὁμως αὐτὸ νομίζουμε ὅτι δὲν ἀποτελεῖ ἐπαρκῆ λόγο γιὰ τὴν υἰοθέτηση τῆς γραφῆς *προχοῆσιν*, ὅπως πράττει ὁ Vian, γιατί, καθόσον γνωρίζουμε, δὲν ὑπάρχουν παραδείγματα στὰ ὁποῖα ἡ λέξη *προχοή* νὰ εἶναι ταυτόσημη μὲ τὴν *προχόη*· σημειωτέον ὅτι ἡ γραφὴ *προχοήν* τῆς Π.Α. ἐπιβεβαιώνεται ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὴ Σούδα π 2936.3. Στὰ σχόλια, μάλιστα, στὶς *Νεφέλες* τοῦ Ἀριστοφάνη (*Scholia recentiora in Nubes 272c1 Koster*) διαβάζουμε: *προχοῆσιν, πρόχουσι, ἀγγεῖοις, ξεστῖοις*· πρβλ. καὶ Θωμᾶ Μαγίστρου, *Ἐκλογή*, s.v. *χοή*, σελ. 397.7 Ritschl: *προχοή δὲ ἢ τοῦ ὑδατος πρόχουσις· προχόη δὲ τὸ ἄγγειον, ὡς ὁ αὐτὸς ἐν νεφέλαις*. Τέλος, μόνον ἓνας κώδικας, ὁ Paris. gr. 2845, παραδίδει γιὰ τὰ Ἀργοναυτικά τὴ γνωστὴ ἀπὸ τὸν Ὅμηρο γραφὴ *προχόοισιν*, τὴν ὁποία ἤδη εἶχε προτείνει ὁ Stephanus (ed. Genève 1574) καὶ υἰοθέτησαν νεώτεροι ἐκδότες (βλ. π.χ. Fränkel, Ardizzoni) σύμφωνα μὲ τὰ ὁμηρικὰ πρότυπα, τὰ ὁποῖα, ὁμως, δὲν ἀκολουθεῖ πάντοτε ὁ Ἀπολλώνιος μιμητικά.

460. ἀμήχανος: Τὸ ἐπίθετο *ἀμήχανος* σημαίνει αὐτὸν πού δὲν ἔχει τὰ μέσα καὶ τοὺς πόρους, τὸν ἀδύνατο, ἀνίσχυρο (βλ. τ 363, Θεοκρ. 1.85). Συχνὰ ἔχει τὴ σημασία αὐτοῦ πού δὲν γνωρίζει τί νὰ πράξει, τοῦ εὐρισκόμενου σὲ ἀπορία, ἀμηχανία. Πρὸς τὴν ἔννοια αὐτὴ πλησιάζει ἡ χρῆση τοῦ ἐπιθέτου καὶ ἐδῶ, τὸ ὁποῖο –ὅπως παρατηροῦν καὶ οἱ Gleit (1996) 154, σημ. 54–βρίσκεται ἀσφαλῶς σὲ ἄμεση καὶ ἠθελημένη ἀντίθεση πρὸς τὸν ὁμηρικὸ

ιδεότυπο του «πολυμήχανου» Ὀδυσσέα· ὁ Ἰάσωνας παρουσιάζεται στα Ἀργοναυτικά ὡς ἕνας σύγχρονος ἥρωας, πού, ὅπως ὅλοι οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, βρῖσκεται μερικὲς φορὲς σὲ ἀμηχανία. Ὁ ποιητὴς χρησιμοποιεῖ καὶ ἄλλοῦ τὸ ἐπίθετο, καθὼς καὶ τὸ οὐσιαστικὸ *ἀμηχανίη* γιὰ τὴν ἔκφραση φροντίδων πού βασανίζουν τὸ νοῦ καὶ συχνὰ φέρνουν τὸν ἄνθρωπο σὲ δύσκολη θέση μὴ γνωρίζοντας τί νὰ κάνει (πρβλ. π.χ. Α 638, 1233, 1286, Β 410, 623, 860, Γ 126, 1157, Δ 880). Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ὁμοιότητα τῶν στίχων 459-460 μὲ τοὺς στίχους Γ 949-951 πού ἀναφέρονται στὴν ἀνήσυχη Μήδεια· ἐδῶ παρατηρεῖται ἡ συνεκφορὰ καὶ ἀντίθεση τῶν τύπων *ἐψίασθαι* - *ἀμήχανον*. Πρβλ. Fränkel (1968) 75, σημ. 131 καθὼς καὶ Collins (1967) 42-46· Vian (1978) 1025-1041· Klein (1983) 115-126· Hunter (1988) 436-453.

461. ἔκαστα: Ὁ Ἀπολλώνιος χρησιμοποιεῖ ἐπανειλημμένως τὴ λέξη (*τά*) *ἔκαστα*, γιὰ νὰ δηλώσει τὴ φροντίδα τοῦ ἀρχηγοῦ γιὰ κάθε λεπτομέρεια τοῦ ταξιδιοῦ. Τὸ ἴδιο οὐσιαστικοποιημένο ἐπίθετο χρησιμοποιεῖται καὶ σὲ ἄλλες περιπτώσεις πρὸς δήλωση τῆς φροντίδας γιὰ τὰ καθέκαστα ζητήματα, ὅπως καὶ γιὰ κάθε παρεμφερῆ ἔννοια. Πρβλ. Α 339, 394, Β 391, 633, Γ 437, 816, 1198, Δ 463, 1471. Σχετικὰ μὲ τὴν πρόνοια τοῦ Ἰάσωνα ὡς ἀρχηγοῦ γιὰ τὴ ρύθμιση θεμάτων πού ἐκφράζονται μὲ τὸν ὄρο *τά ἔκαστα* βλ. ἐνδεικτικὰ παραπ. Α 353-362, ὅπου ἀναφέρονται καὶ οἱ πρῶτες καὶ ἄμεσες φροντίδες γιὰ τὸν ἀπόπλου. Πρβλ. Fränkel (1960) 6, σημ. 7, τοῦ ἰδίου (1968) 67, σημ. 108 καὶ 75, σημ. 132.

κατηφιόωντι: Τὸ ρῆμα *κατηφιάω* (πρῶτον λεγόμενον στὸν Ἀπολλώνιο) ἀπαντᾷ καὶ στὸ Γ 123 ἐπίσης σὲ μετοχὴ μὲ κατάληξη -όων (*σῖγα κατηφιόων*), ἐνῶ στὸν Ὅμηρο ἀπαντᾷ τὸ ρῆμα *κατηφέω* τὸ ὁποῖο, ὅπως καὶ τὸ παράγωγο του σημαίνει, ἔχω τὰ μάτια στραμμένα πρὸς τὰ κάτω, εἶμαι κατηφής, θλιμμένος, πρβλ. Χ 293 *κατηφήσας*, π 342 *κατήφησαν* (πρβλ. καὶ Ἀργ. Β 443 *κατηφήσας* καὶ 888 *κατηφήσαντες*). Γιὰ τὴν παραγωγή τοῦ τύπου *κατηφιόων* κατ' ἀναλογία πρὸς τοὺς ὁμηρικὸς ἐνεστώτες σὲ -ιάω βλ. Chantraine, Gr. hom. 1: 357, 359 καὶ Ardizzoni (1967) 154.

Στοὺς στ. 458-461 εἰκονίζεται, σύμφωνα μὲ τὸν Fränkel (1968) 74-75, ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα στοὺς νέους πού συζητοῦν μὲ εὐθυμία κατὰ τὴν ὥρα τοῦ δείπνου καὶ στὸν ἀρχηγό τους, πού γεμάτος φροντίδες ἀναλογίζεται τὰ ζητήματα τοῦ ταξιδιοῦ καὶ μάλιστα τὰ ἐπὶ μέρους προβλήματα. Ἀνάλογη

εἶναι ἢ εἰκόνα τῶν στ. 533-535, ὅπου παριστάνεται ὁ Ἰάσωνας συγκινημένος νὰ ἀτενίζει πρὸς τὴν πατρική του γῆ, ἐνῶ οἱ ἑταῖροι του ἀσχολοῦνται μὲ τὸν ἀπόπλου. Ὁ Ἰάσωνας θὰ ἐκθέσει ὁ ἴδιος ἀργότερα τὶς ἀγρυπνες φροντίδες του γιὰ κάθε λεπτομέρεια τῆς ἐκστρατείας (B 631-633).

462. ὑποφρασθεῖς: ἄπαξ λεγόμενον. Στὸν Ὅμηρο ἀπαντᾷ τὸ ἀπλό *φράζεσθαι* μὲ τὴν ἔννοια τοῦ «βλέπω, ἐπισκοπῶ, ἐννοῶ, σκέπτομαι», ρ 161, τ 485, ψ 75, 260. Ὁ Ὁξυρύγγιος πάπυρος (P. Oxy. 34. 2695) παραδίδει τὴ γραφὴ *ἐπιφρασθεῖς*, ἢ ὅποια φαίνεται νὰ προσεγγίζει μᾶλλον τὴν ἑρμηνεία τῶν Σχολίων (A 462 Wendel) *θεωρήσας*, ἂν καὶ ὁ συσχετισμὸς αὐτὸς δὲν εἶναι βέβαιος. Τὸ σύνθετο *ἐπιφράζεσθαι* ἀπαντᾷ στὴν Ὀδύσεια θ 94, καὶ σημαίνει «ἐννοῶ, προσέχω». Ἡ ἀκριβὴς σημασία τοῦ *ὑποφρασθεῖς* δὲν εἶναι γνωστή. Σύμφωνα μὲ ὀρισμένους ἔχει παρόμοια σημασία πρὸς τὰ παραπάνω, κατὰ ἄλλους, ὅμως, ὅπως ὁ Fränkel (1968) 75 καὶ ὁ Campbell (1971) 405, ἔχει τὴ σημασία τοῦ *ὑπονοήσας*, δηλ. τοῦ ὑποπτεύω, βλέπω μὲ καχυποψία. Πιθανότερη φαίνεται ἡ γνώμη τοῦ Vian (1974) 71, σημ. 2, ὁ ὁποῖος παραβάλλει τὸν τύπο αὐτὸ ὡς *lectio difficilior* πρὸς ἀνάλογες ἐννοιολογικὰ ἐκφράσεις τῆς Ἰλιάδας B 245 *καί μιν ὑπόδρα ἰδὼν χαλεπῶ ἠνίπαπε μύθω* (πρβλ. A 148 κ.ἀ. *τὸν δ' ἄρ' ὑπόδρα ἰδὼν προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς*).

465. ἐπιπλόμενον: Τὸ ρῆμα *ἐπιπέλομαι* σημαίνει ἐπέρχομαι. Ἡ μετοχὴ ἀορίστου β' ἀπαντᾷ δύο φορές στὸν Ὅμηρο η 261, ξ 287 γιὰ τὴν κυκλικὴ περιφορὰ καὶ ἐπάνοδο τῶν ἐτῶν. Μ' αὐτὴ τὴν ἔννοια ἡ μετοχὴ βρίσκεται καὶ στὸν Ἡσίοδο, *Θεογ.* 493, [*Ἀσπ.*] 87. Ὁ Ἀπολλώνιος χρησιμοποιεῖ εὐρύτατα τὴ μετοχὴ: βλ. καὶ Wifstrand (1929) 7. Ὁ Fränkel (1968) 75 προτείνει τὴ διόρθωση *ἐπιπλομένων* (= *τῶν ἐπιόντων*). Ἡ διόρθωση αὐτὴ, ἂν καὶ ἐνδιαφέρουσα, δὲν κρίνεται ἀναγκαία: τάρβος *ἐπιπλόμενον* ἀντιστοιχεῖ στὴν ἔκφραση «ὁ ἐπερχόμενος φόβος, τὰ ἐπερχόμενα δεινὰ» κλπ. Πρβλ. Κόντ. Σμ. 5.214 *ἐπεὶ νύ σε τάρβος ἐπήμην*.

466. περιώσιον ἄλλων: Πὰ τὴν ἔκφραση στὸ τέλος στίχου πρβλ. Ὅμηρ. Ὑμν. εἰς Δῆμητρα 362, καθὼς καὶ Πινδ. Ἰσθμ. 5.3. Τὸ ἐπίθετο *περιώσιος* (-οῦσιος) ἀπὸ τὸ *περίεμι* σημαίνει ἀπέραντος, ἀπειρος, πελώριος, μεγάλος καὶ τὸ συναντᾶμε πολὺ συχνὰ στὰ Ἀργοναυτικά. Ὁς ἐπίρρημα ἀπαντᾷ μόνον δύο φορές (Γ 334, 1326). Πρβλ. Ardizzoni (1967) 155.

468. Ζεύς τόσον: Εὐλόγα ὁ ἀρχαῖος σχολιαστής ὑπογραμμίζει τὴν ὑπερφάνεια καὶ ἀσέβεια τοῦ Ἴδα, ὁ ὁποῖος ἐδῶ καὶ παρακάτω στὸ στ. 470 φέρεται ὑβριστικά πρὸς τοὺς θεοὺς. Ἡ ἀσέβεια τοῦ Ἴδα μαρτυρεῖται καὶ στὸν Ὅμηρο I 558 κ.έ., ὅπου γίνεται λόγος γιὰ τὴ φιλονικία του μὲ τὸν Ἀπόλλωνα λόγῳ τῆς νύμφης Μάρπησας. Μὲ τὴ φράση τῶν Ἀργοναυτικῶν ὁ ἀρχαῖος σχολιαστής παραβάλλει τὸ στίχο τῆς Ὀδύσσειας ι 277 οὐδ' ἂν ἐγὼ Διὸς ἔχθος ἀλευάμενος πεφιδοίμην (A 468 Wendel). Πρβλ. Wilamowitz (1924) τ. II: 216, σημ. 1· Fränkel (1960) 8.

ἐμὸν δόρυ: Ὁ Ἴδας ἔχει ὑπερβολικὴ πεποίθηση στὸ δόρυ του, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ τὸ θεωρεῖ δυνατότερο ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸν Δία. Παράλληλο ἀσέβειας καὶ ὑπεροπτικῆς πεποίθησης στὸ δόρυ ὑπάρχει, σύμφωνα μὲ τὸν Vian (1974) 252, στὸν Αἰσχύλο, *Ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας* στ. 529 κ.έ., προκειμένου γιὰ τὸν Παρθενοπαῖο, ὁ ὁποῖος *ᾄμνυσι δ' αἰχμὴν ἣν ἔχει μᾶλλον θεοῦ / σέβειν πεποιθῶς ὀμμάτων θ' ὑπέρτερον / ἧ μὴν λαπάξειν ἄστν Καδμείων βία / Διός...* Ἀνάλογη φαίνεται νὰ εἶναι, κατὰ τὸν Γάλλο φιλόλογο, καὶ ἡ περίπτωση τοῦ Καινέα, ὁ ὁποῖος λόγῳ ἔπαρσης γιὰ τὶς πολεμικὲς του ἐπιτυχίες πρόβαλε τὴν ἀξίωση νὰ ὀρκίζονται στὸ δόρυ του, στὸ ὁποῖο ἀπένεμε θεῖες τιμές. Βλ. παραπ. καὶ σχόλια στὸ στ. A 57 κ.έ. Πρβλ. ἐπίσης Wißmann (2000) 450-454.

470. Ἴδεω ἐσπομένοιο: Ἡ γραφὴ αὐτὴ παραδίδεται ἀπὸ ὅλους τοὺς κώδικες, ἐπιβεβαιώνεται μάλιστα καὶ ἀπὸ τὸν πάπυρο P. Oxy. 34. 2695. Τὸ ἡμιστίχιο θυμίζει τὴν ὀμηρικὴ ἔκφραση (K 246) *τούτου γ' ἐσπομένοιο*. Στὴν τελευταία στηρίχθηκε καὶ ἡ διόρθωση τοῦ Fr. Spitzner (*De versu Graecorum heroico*, Leipzig 1816, σελ. 109) σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν ἔκφραση *Ἴδεω θ' ὄς κάρτιστος* (I 588), ὅσον ἀφορᾷ στὴν προσωδία. Ὁμολογουμένως τὰ ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τῆς διόρθωσης εἶναι ἰσχυρά, νομίζουμε ὅμως ὅτι ἡ σύμφωνη παράδοση τῶν χειρογράφων καὶ τοῦ παπύρου συνηγοροῦν ὑπὲρ τῆς διατήρησης τῆς παραδεδομένης γραφῆς. Ἀξίζει ἐπίσης νὰ παρατηρηθεῖ ὅτι ἡ χασμωδία, καὶ μάλιστα τῆς κατάληξης -ω, εἶναι ἀνεκτὴ στὸν Ἀπολλώνιο (B 167, 817, Δ 1164)· πρβλ. *Ἰλ.* Φ 86. Ὁ Ardizzoni (1967) 155 λαμβάνοντας ὑπόψη τὴν ν.Ι. γε *σπομένοιο* στὸν προαναφερθέντα στίχο τῆς *Ἰλιάδος* K 246 προτείνει ὡς πιθανὴ διόρθωση *Ἴδεῶ γε σπομένοιο* ἢ *Ἴδαο σπομένοιο*. Ὁ Ἀπολλώνιος προτιμᾷ μᾶλλον τὸν ἐκτενέστερο τύπο *ἐσπομένοιο*, πρβλ.

καὶ Α 103, Γ 35, 615, Δ 434. Ἀναλυτικότερα, τέλος, γιὰ τὸ στίχο βλ. Vasilaros (1993a) 66 (καὶ σημ. 20), 209-211.

471. ἀοσητηῖρα: ἀοσητήρ, -ῆρος (ἀοσσέω, βοηθῶ), βοηθός, ὑπερασπιστής. Ἡ ἔκφραση *τοῖον ἀοσητηῖρα* προέρχεται ἀπὸ τὴν Ἰλιάδα Ο 254-255 ... *τοῖόν τε ἀοσητηῖρα Κρονίων / ἐξ Ἰδης προέηκε παρεστάμεναι καὶ ἀμύνειν*. Πρβλ. Ο 735, Χ 33, δ 165, ψ 119 ἀλλὰ καὶ Ἀργ. Δ 785, ὅπου ἡ λέξι συντάσσεται μὲ γενική: *ἀοσητηῖρες ἀέθλου* (πρόκειται γιὰ τοὺς Ἀργοναῦτες)· βλ. καὶ Καλλμ. Ὑμν. 2. 104, ἀπ. 18.4 Pf. Σὲ ἀρκετὲς ἀπὸ τὶς παραπάνω περιπτώσεις ἡ λέξι ἀναφέρεται σὲ θεοὺς, σὲ ἄλλες ὁμως σὲ ἕξοχους ἥρωες. Ὁ ἀρχαῖος σχολιαστὴς ὑπογραμμίζει τὴν κομπορημοσύνη τοῦ Ἰδα: *φησὶ δὲ ὑπερηφάνως, ὡς οὐ φέρεις με σύμπλον, ἀλλὰ βοηθόν* (Α 471 Wendel).

472. ἐπισχόμενος: Πρβλ. κυρίως Στσηχ. ἀπ. 4 (181) PMG, Page: *δέπας ... / πι' ἐπισχόμενος*, Πλάτ. Φαίδ. 117c 4-5 *ἐπισχόμενος ... ἐξέπιεν*. Ἀπήχηση αὐτοῦ τοῦ στίχου τῶν Ἀργοναυτικῶν ὑπάρχει στὸν Βεργίλιο, *Aen.* 1. 738-739 *ille impiger hausit / spumanten pateram, et pleno se proluit auro*.

473. χαλίκτητον: Πρβλ. Ἀρχιλόχου ἀπ. 124b West *πολλὸν δὲ πίνων καὶ χαλίκτητον μέθυ*. Στὸν Αἰσχύλο ἀπ. 480 Radt, ἀπαντᾷ ἡ ἔκφραση *σπονδαὶ χαλίκτητοι* (πρβλ. καὶ ἀπ. 448 Radt), ἐνῶ στὴν Π.Α 5. 294,6 *χαλικρήτωνάματι*. Ἡ λέξι εἶναι ποιητικὴ ἀντὶ τοῦ ἄκρατος. *Χάλις* λεγόταν ὁ ἄκρατος οἶνος, εἴτε κάποιο εἶδος δυνατοῦ κρασιοῦ, βλ. π.χ. Ἰπών. ἀπ. 67.1 West *ὀλίγα φρονέουσιν οἱ χάλιν πεπωκότες*· βλ. τέλος καὶ Σούδα χ 21 (*χαλίκτητος*), χ 22 (*χαλίμα*), χ 26 (*χάλις*). Βλ. Ardizzoni (1967) 155 κ.έ.

474. ὁμάδησαν: Τὸ ἐπικὸ ρῆμα *ομάδew* σημαίνει θορυβῶ, προκαλῶ κρότο ἢ θόρυβο, κυρίως γιὰ πρόσωπα ποὺ μιλοῦν συγχρόνως. Στὴν Ὀδύσεια πάντοτε στὸν τύπο αὐτὸ τοῦ γ' πληθ. ἀορίστου, ἀποκλειστικὰ –ὅπως ἐπισημαίνει ὁ Ardizzoni (1967) 156– γιὰ τοὺς μνηστήρες (α 365, δ 768, ρ 360, σ 399). Τὸ ρῆμα δὲν ἀπαντᾷ στὴν Ἰλιάδα, ἐνῶ στὰ Ἀργοναυτικά βρίσκεται συχνὰ καὶ μάλιστα σὲ αὐτὸ τὸν τύπο (Β 638, Γ 564, 971, 1254, Δ 1618). Στὸ Γ 1304 ἀπαντᾷ ὁ μοναδικὸς τύπος παρατατικοῦ *ομάδewν*. Βλ. τέλος καὶ Σχόλια Β 638-639a. Wendel οἱ δ' *ομάδησαν: ὁμοῦ ἀνεφώνησαν, ... ὄμαδος δὲ παρὰ τὸ ὁμοῦ ἄδειν*.

475. Ἴδμων δὲ καὶ ἀμφαδίην ἀγόρευσεν: Ἐνῶ οἱ ἑταῖροι ἐκφράζουν διὰ βοῆς τὴν ἀποδοκιμασία τους γιὰ τὰ λόγια τοῦ Ἴδα, ὁ θεουδῆς (B 849) Ἴδμονας ἐλέγχει τὸν ὑπερφίαλο καὶ ἀσεβή. Σύμφωνα μὲ τὴν εὐστοχη παρατήρηση τοῦ ἀρχαίου σχολιαστῆ εὐλογοῦ ἐπιλέγει ἐδῶ ὁ ποιητὴς τὸν Ἴδμονα «ὡς μάντιν ὄντα ποιεῖ ἐναντιούμενον τῷ Ἴδα ἐχθρῷ ὄντι Ἀπόλλωνι» (A 475 Wendel).

477. ζωρὸν μέθυ: καθαρὸς, ἄκρατος οἶνος, *Βάχχου ζωρὸν πόμα* Π. Α. 12.50 (Ἄσκληπιιάδης), πρβλ. καὶ Π. Α. 6.105. Βλ. LSJ s.v.

478. Σύμφωνα μὲ τὸν Fränkel (1968) 76, οἱ ἐναλλακτικὲς ἐρωτήσεις τῶν στ. 476-478 ἀντιστοιχοῦν μὲ ἐκείνες ἀπὸ τὴν Ὀδ. σ 331-332 ... *ἧ ῥά σε οἶνος ἔχει φρένας, ἧ νύ τοι αἰεὶ / τοιοῦτος νόος ἐστίν.* Ἡ ἀσεβεία τοῦ Ἴδα ἦταν γνωστὴ ἀπὸ τὴ διαμάχη του μὲ τὸν Ἀπόλλωνα γιὰ τὴ νύμφη Μάρπησσα, Ἰλ. I 558-560, πρβλ. παραπ. στ. 468. Θὰ μπορούσε νὰ προστεθεῖ, κατὰ τὸν Γερμανὸ φιλόλογο, καὶ ἡ θανατηφόρα μάχη τοῦ Ἴδα καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του Λυγκέα κατὰ τῶν Διοσκούρων, στὴν ὁποία σύμφωνα μὲ τὸν Πίνδαρο, *Νεμ.* 10.64 κ.ἔ. ... *μέγα ἔργον ἐμήσαντ' ὠκέως καὶ πάθον δεινὸν παλάμαις Ἀφαρητίδαι Διός.*

479-480. οἷσι ... θαρσύνου: Καὶ ἄλλοῦ ὁ Ἀπολλώνιος χρησιμοποιεῖ τὴ δυναμικὴ εὐκτική χωρὶς τὸ ἄν, βλ. A 767, Γ 99, 355, Δ 1719-1720. Πρβλ. Ἰλ. Γ 321, Σοφ. Ἄντ. 605, Εὐρ. Ἰ. Α. 1212. Ἡ χρῆση τῆς δυναμικῆς εὐκτικῆς χωρὶς τὸ ἄν παρατηρεῖται ἰδιαίτερος στὶς ἀναφορικὲς προτάσεις, ὅπως στὰ προαναφερθέντα χωρία τῶν Ἀργοναυτικῶν (A 767, Δ 1719-20) καὶ Ἰλ. Ε 303, Υ 286, ε 240 (βλ. Chantraine, Gr. hom. 2: 217, 244). Ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ὁ κώδικας Par. gr. 2846 παραδίδει τὴ γραφὴ *οἷσί κεν*, πού πιθανὸν ἀποτελεῖ λόγια διόρθωση τοῦ ἀντιγραφῆ.

481. ἐπιφλύειν: ἄπαξ λεγόμενον πού σημαίνει ἐκστομιζῶ, λοιδορῶ, ὑβρίζω. Πρβλ. παραπ. στ. A 275 καὶ τὸ συναφὲς ἄπαξ λεγ. *ἐκφλύξει* τοῦ ρήματος *ἐκφλύζω*, καθὼς καὶ τὸ σπάνιο σύνθετο *ἀποφλύξωσιν*, τοῦ *ἀποφλύζω* στὸ Γ 583. Πρβλ. τέλος καὶ τὸ ὁμηρικὸ *ἀναφλύω*, Φ 361.

482. Ἀλωιάδας: Συνήθως παραδίδεται ὁ τύπος *Ἀλωάδαι* (βλ. ὅμως καὶ τὸν τύπο *Ἀλωάδαι* στοὺς Ἀριστοτ. *Περὶ κόσμου* 391a11, Δίων. Χρυσ. 67.5.5,

Διόδωρο Σικελ. 4.85.7., Ψ-Λογγ. 8.2.6). Ἡ ἀπειλή τῶν γιῶν τοῦ Ἄλωέως, δηλ. τῶν γιγάντων Ὠτου καὶ Ἐφιάλτη, ἦταν ὅτι θὰ τοποθετοῦσαν τὸ Πήλιο πάνω στὴν Ὀσσα καὶ αὐτὴν πάνω στὸν Ὀλυμπο καὶ ὅτι θὰ κήρυτταν τὸν πόλεμο ἐναντίον τῶν θεῶν. Ὁ Ὀμηρος ἀναφέρεται σὲ αὐτὴ τὴν παράδοση, καθὼς καὶ σὲ μία ἄλλη συναφή, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ἔδεσαν τὸν Ἄρη «*κρατερῶ ἐνὶ δεσμῶ*» (E 385 κ.έ., πρβλ. καὶ λ 305-320). Οἱ νεαροὶ αὐτοὶ γίγαντες, οἱ ὁποῖοι ἤδη ὡς παιδιὰ εἶχαν τεράστιες διαστάσεις, δὲν πρόλαβαν νὰ ἐπιτελέσουν τὰ μεγαλεπήβολα σχέδιά τους, γιὰτὶ κατατοξεύθηκαν ἀπὸ τὸν Ἀπόλλωνα. Κατὰ μία ἄλλη ἐκδοχὴ τιμωρήθηκαν λόγῳ τῆς ἀσέβειας τους πρὸς τὴν Ἄρτεμι. Ὁ μάντης Ἴδμονας εὐστοχα προβάλλει στὸν Ἴδα τὸ παράδειγμα τῶν ἀσεβῶν Ἀλωαδῶν ἐπισείοντας τὴν ἀπειλή τοῦ οἰκτροῦ τέλους τους. Καὶ ὁ Ἴδας ἔμελλε νὰ λάβει τὰ ἐπιχειρήματα τῆς ἀσέβειάς του ἀφοῦ κεραυνώθηκε ἀπὸ τὸν Δία κατὰ τὴ διαμάχη του μὲ τοὺς Διόσκουρους. Σύμφωνα μάλιστα μὲ τὰ *Κύπρια ἔπη* φονεύθηκε ἀπὸ τὸν Πολυδεῦκη (πρβλ. EGF, Davies, σελ. 31.30 = PEG, Bernabé, σελ. 40.23). Βλ. σχετικὰ Vian (1974) 72, σημ. 2.

487. ἐνίσπες: Τὰ χειρόγραφα τῶν *Ἀργοναυτικῶν* ποικίλλουν μεταξὺ *ἐνίσπες* καὶ *ἐνίσπε*. Ὁ τύπος *ἐνίσπες* τῆς προστακτικῆς β' ἀορίστου τοῦ *ἐνέπω* σχηματίσθηκε κατὰ τὸ *παράσχε*, *ὑπόθε* κλπ. Ὁ Ardizzoni (1967) 157 παρατηρεῖ ὅτι ὁ τονισμὸς *ἐνίσπε* φαίνεται νὰ ὑποδηλώνει ὅτι ὁ τύπος αὐτὸς θεωρήθηκε ὡς προστακτικὴ ἐνεστώτα ρήματος *ἐνίσπω*.

491. εἴ κεν ἀλώης: Ἡ χρῆση τοῦ *εἴ κεν* μὲ εὐκτική, συχνὴ στὰ *Ἀργοναυτικά*, μαρτυρεῖται ἤδη στὸν Ὀμηρὸ A 60, K 381. Βλ. Chantraine, Gr. hom. 2: 277.

485-491: Στους στίχους αὐτοὺς ὁ Ἴδας κατηγορεῖ τὸν Ἴδμονα γιὰ τὸν ἔμμεσο ἀλλὰ σαφὴ ὑπαινιγμὸ του, ὅσον ἀφορᾷ τὴν τύχη ποῦ τὸν περιέμενε λόγῳ τῆς ἀσέβειάς του. Μιλᾷει μὲ κάποια εἰρωνεία γιὰ τὸν Ἀπόλλωνα, τὸν πατέρα τοῦ Ἴδμονα, ποῦ τιμώρησε τοὺς Ἀλωάδες, καὶ συγχρόνως ἀπειλεῖ τὸ μάντη. Ὁ Ἴδμονας ὡς μάντης γνώριζε τὴ δική του τύχη, προτίμησε ὅμως νὰ λάβει μέρος στὴν ἐκστρατεία γιὰ τὴν καλὴ φήμη τοῦ ἴδιου καὶ τῆς πατρίδας του (βλ. παραπ. σχόλια στους στ. A 440-447 καὶ A 141). Ἡ ἱστορία του καὶ ἡ φιλονικία του μὲ τὸν Ἴδα θυμίζει, σύμφωνα μὲ τὸν Vian (1974) 72, σημ. 3, ἐκείνη τοῦ μάντη Ἀμφιάραου, ὁ ὁποῖος, ἂν καὶ γνώριζε

ὅτι θὰ πέθαινε κατὰ τὸν πόλεμο, ἔλαβε μέρος παρὰ τὴ θέλησή του στὴν ἐκστρατεία τῶν Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας, καὶ ἦλθε σὲ ρήξη μὲ τὸ συμπολεμιστὴ του Τυδέα. Κάποια ἐπίσης ὁμοιότητα παρουσιάζει καὶ ἡ λογομαχία Ἐκτορα καὶ Πολυδάμαντα. Στὸ ἔπος μας, ἡ ἀπειλὴ τοῦ Ἴδα πέφτει στὸ κενό. Τὸ τέλος τοῦ μάντη προηγήθηκε τοῦ θανάτου τοῦ Ἴδα, ὁ ὁποῖος ἐκδικήθηκε τὸ φόνο τοῦ ἀντιπάλου του σκοτώνοντας τὸν κάπρο πού τὸν χτύπησε θανάσιμα (Αργ. Β 821-834). Τραγικὴ εἰρωνεία χαρακτηριστικὴ, ὅπως παρατηρεῖ ὁ Fränkel (1968) 76, τῆς ποιήσεως τοῦ Ἀπολλωνίου. Πρβλ. καὶ τοῦ ἰδίου (1960) 9.

492. ἐνιπτάζων: Ὁ ἐκτεταμένος αὐτὸς τύπος τοῦ ἐνίπτω ἐπιπλήττω, ἐπιτιμῶ, μέφομαι ἀπαντᾶ μόνο στὰ Ἀργοναυτικὰ ἐδῶ καὶ παρακ. Α 864.

492-494: Οἱ στίχοι ἀποτελοῦν ἀνάμνηση τῶν στίχων Ἰλ. Ψ 490-491 καὶ νύ κε δὴ προτέρω ἔτ' ἔρις γένητ' ἀμφοτέροισιν, / εἰ μὴ Ἀχιλλεὺς αὐτὸς ἀνίστατο καὶ φάτο μῦθον. Ἀξίζει ὁμως ἐδῶ νὰ σημειωθεῖ ὅτι ὁ Ἀπολλώνιος χρησιμοποιοῦντας τὸ ρῆμα κατερῆτυεν (στ. 494) διαφοροποιεῖται ἀπὸ τὴν ὁμηρικὴ ἔκφραση πού παραδίδει ἡ vulgata: καὶ φάτο μῦθον. Κατὰ πάσα πιθανότητα στὸ ὁμηρικὸ κείμενο πού εἶχε ἐνώπιόν του διάβασε καὶ κατέρυκε, γραφὴ πού διασώζουν λίγα μόνο χειρόγραφα τῆς Ἰλιάδας. Βλ. σχετικὰ Rengakos (1993) 137.

494-495. Ἄν ... ἀνασχόμενος: Πὰ τὴν ἐπανάληψη τῆς πρόθεσης πρβλ. Ἰλιάδα Ψ 709 ἄν δ' Ὀδυσσεὺς πολύμητις ἀνίστατο, καθὼς ἐπίσης καὶ Ἀργ. Δ 1428 κ.ἑ. Σύμφωνανα μὲ τοὺς Gleit (1996) 171, ἄν = ἀνέστη. Πρβλ. καὶ Ardizzone (1967) 157 κ.ἑ.

496. γαῖα καὶ οὐρανὸς ἠδὲ θάλασσα: Τὸ β' μέρος τοῦ στίχου θυμίζει τὸν περιφραστικὸν στίχο τῆς Ἰλιάδας Σ 483 πού ἀναφέρεται στὴν ἀσπίδα τοῦ Ἀχιλλέα, ἐν μὲν γαῖαν ἔτευξ', ἐν δ' οὐρανόν, ἐν δὲ θάλασσαν. Πρβλ. ἐπίσης [Ὀρφ.] Ἀργον. 422-423 ... ὥς τ' οὐρανὸς ἐς πέρας ἦλθε· / γῆς τ' εὐρυστέρνου γένεσιν πυθμένας τε θαλάσσης. Ὁ Ὀβίδιος (Met. 1. 5-9) μιμήθηκε τὸν Ἀπολλώνιο καὶ ὡς πρὸς τὴ μορφὴ τῶν στίχων 496 κ.ἑ. καὶ σὲ ὅλο τὸ περιεχόμενον τοῦ ἄσματος τοῦ Ὀρφείου, τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ ἀπήχηση τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἐμπεδοκλή. Σχετικὴ ὁμοιότητα παρου-

σιάζει ένας στίχος τῆς Ἀντιόπης τοῦ Εὐριπίδη, ὅπου γίνεται λόγος περὶ Κοσμογονίας, *Αἰθέρα καὶ Γαῖαν πάντων γενέτειραν αἰίδω* (ἀπ. 182a Snell, TGF Supplementum, καὶ Εὐρ. Ἀντιόπη ἀπ. 6). Πρβλ. ἐπίσης Εὐριπ. *Μελανίππη*, ἀπ. 484 Nauck², Ἐμπεδοκλ. 31 B 22.2 DK καὶ *Doxographi Graeci* (ed. H. Diels, Berlin 1879³), σελ. 92, σημ. 1. Βλ. σχετικὰ Fränkel (1968) 76, B. Otis, *Ovid as an epic Poet*, Cambridge 1966, σελ. 348 καὶ κυρίως Vian (1974) 252-253.

496-497: Τοὺς στίχους αὐτοὺς –σύμφωνα μὲ τὸν Vian (1974) ad l.– μιμήθηκε ὁ Κόιντος Σμυρναῖος, 14. 528-529 ... *ὥς τε θάλασσαν ἰδ' οὐρανὸν ἠδὲ καὶ αἶαν / φαίνεσθ' ἀλλήλοισιν ὁμῶς συναρηρότα πάντα*. Πὰ τὸ στ. 497 πρβλ. καὶ 13. 136 *ἰλαδὸν ἀλλήλοισιν ὁμῶς συναρηρότα πάντα*.

498. νεῖκος ἐξ ὀλοοῖο: Πρβλ. Ἐμπεδοκλ. ἀπ. 31 B 17, 19 DK *Νεῖκος τ' οὐλόμενον* πρβλ. καὶ γ 135 *μήνιος ἐξ ὀλοῆς*. Ὅπως ἔχει διαπιστωθεῖ στὸ παρατιθέμενο ἐδῶ ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο ἄσμα τοῦ Ὀρφέα ὑπάρχει ἀπήχηση τῆς φιλοσοφικῆς θεωρίας τοῦ Ἐμπεδοκλή, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία στὴν ἀρχὴ ὑπῆρχε τὸ χάος, ἀργότερα ὁμῶς ἐπήλθε ἡ διάκριση τῶν στοιχείων μέσω τῆς ἀντίρροπης ἐπίδρασης τῶν δύο δυνάμεων, τῆς φιλότητος καὶ τοῦ νείκους. Ἀπήχηση τῆς θεωρίας τοῦ Ἐμπεδοκλή ὑπάρχει καὶ στὸ Δ' Βιβλίο (στ. 672-681). Ἡ θεωρία περὶ τοῦ πρωτογενοῦς χάους ὑπάρχει καὶ στὸν Ἡσίοδο, *Θεογ.* 116 κ.έ., ὅπου σύμφωνα μὲ τὸν Ζήνωνα ὡς χάος νοεῖται τὸ *ὔδωρ οὐ συνιζάνοντος ἰλὺν γίνεσθαι, ἧς πηγνυμένης ἡ γῆ στερεμνιούται* (SVF, ἀπ. 104 von Arnim). Ὁ σχολιαστὴς τοῦ Ἀπολλωνίου ἀναφέρει ἐπ' εὐκαιρία καὶ ἄλλες κοσμογονικὲς θεωρίες ὅπως τοῦ Θαλῆ, τοῦ Ἀναξαγόρα κ.ἄ. (Σχόλια A 496-98b. Wendel). Ἡ κοσμογονικὴ θεωρία περὶ χάους καὶ ἀφεταιρισμοῦ τῶν στοιχείων ἀπαντᾷ καὶ στὴ λατινικὴ ποίηση. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ὀβίδιο ποὺ ἀναφέραμε παραπάνω, ὑπάρχει ἀπήχηση στὸν Λουκρήτιο, *De Rerum* 2. 1105 κ.έ., 5. 433 κ.έ. καὶ στὸν Βεργίλιο, *Buc.* 6. 31 κ.έ., ὅπου τὸ ἄσμα τοῦ Σειληνοῦ παρουσιάζει ὁμοιότητα μὲ τὸ ἀντίστοιχο τοῦ Ὀρφέα στὰ Ἀργοναυτικά. Στὴν *Αἰνειάδα* ἐξ ἄλλου παριστάνεται ὁ Ἴοπας νὰ ἀδει στίχους κοσμογονικοῦ περιεχομένου, *Aen.* 1. 740 κ.έ.

Πρβλ. K. Ziegler, «Orphische Dichtung», *RE* XVIII.2: 1341-1417· H. Schwabl, «Weltschöpfung» *RE*, Suppl. Bd. 9 (1962), 1470.11 κ.έ.· West (1983) 127 κ.έ.,

passim· Feeney (1991) 67· Nelis (1992) 153-170· Clauss (1993) 83-87· Busch (1993) 301-324· Kyriakou (1994) 309-319· Pietsch (1999b) 521-539.

διέκριθεν ἀμφίς ἕκαστα: Ὁ ὁμηρικὸς τύπος *διέκριθεν* ἀπαντᾶ καὶ στὰ [Ὀρφ.] Ἄργον. 425 (= ἀπ. 29 Kern). Ἡ κατάληξη τοῦ στίχου *ἀμφίς ἕκαστα* μοιάζει μὲ τὴν ἀντίστοιχη τῆς Ὀδύσσειας, τ 46, ἐνῶ, σύμφωνα μὲ τὸν Argizzonei (1967) 158, στὸ Λ 634 καὶ 748 ὑπάρχει ἡ κατάληξη *ἀμφίς ἕκαστον*, ὅπου τὸ *ἀμφίς* ἐκλαμβάνεται ὡς πρόθεση.

499. τέκμαρ: τό, ἐπικ. *τέκμωρ*, ἄκλιτο. Σταθερὸ σημεῖο ἢ ὄριο, τέρμα, τέλος. Ἐδῶ, ὅπως καὶ στὰ Ἄργ. Γ 1002 ἀναφέρεται στὰ οὐράνια σώματα. Ὁ τύπος *τέκμαρ* ἀπαντᾶ συχνότερα στὰ ἀρχαῖα κείμενα μὲ τὴν ἔννοια τοῦ *τεκμήριον* «σημεῖον», ὅπως στὸν Εὐρ. Ἐκ. 1273 *κυνὸς ταλαίνης σῆμα, ναυτίλοις τέκμαρ*. Στὸν Ὀμηρικὸ Ὕμνο 32.13 ἀναφέρεται στὴ Σελήνη: *τέκμωρ δὲ βροτοῖς καὶ σῆμα τέτυκται*. Βλ. τέλος καὶ τὸ κοσμογονικοῦ περιεχομένου ποίημα τοῦ Ἀλκμᾶνος, ἀπ. 5.2, col. ii.3 Page, PMG. Πρβλ. Fränkel (1962²) 184, σμ. 13, 290-292, σμ. 5 καὶ κυρίως τοῦ ἰδίου (1968) 77.

στ. 500. σεληναίης: Ἰωνικὸς καὶ ποιητικὸς τύπος ἀντὶ *σελήνη*. Ἀπαντᾶ γιὰ πρώτη φορὰ στὸν Ἐμπεδοκλῆ (31 B 43 DK), ἀργότερα στὴν Πράξιλλα, ἀπ. 747 PMG (Page), στὸν Ἀριστοφάνη (*Νεφ.* 614), στὸν Ἄρατο (*Φαιν.* 818), [Ὀρφ.] Ὕμνοι 5.2. κλπ. Ὡς ἐπίθετο *σεληναῖος-α-ον* σημαίνει αὐτὸς ποὺ ἀνήκει στὴ σελήνη ἢ φωτίζεται ἀπ' αὐτήν, βλ. Ἄργ. Δ 167. Πὰ τὸ στ. 500 πρβλ. Ἰλ. Σ 484-85.

501-502: Πρβλ. Ἡσιόδ. *Θεογ.* 129 κ.έ., 337 καὶ Σ 576, δ 418. Ὡς πρὸς τὴ λέξη *ἐρπετὰ* πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι σημαίνει κατ' ἀρχὴν τὰ χερσαῖα ζῶα, ὅπως καὶ στὸ μοναδικὸ ὁμηρικὸ χωρίο ὅπου ἀπαντᾶ ὁ ὄρος, δ 417-418 *ὄσσ' ἐπὶ γαῖαν / ἐρπετὰ γίγγονται*. Πὰ τὸ χωρίο αὐτὸ τῆς Ὀδύσσειας τὰ ἀρχαῖα Σχόλια ἐρμηνεύουν: *κυρίως μὲν οἱ ὄφεις, καταχρηστικῶς δὲ νῦν πάντα τὰ θηρία* (Dindorf). Πρβλ. ἐνδεικτικὰ Ξεν. Ἀπομν. 1.4.11 *τοῖς μὲν ἄλλοις ἐρπετοῖς πόδας ἔδωκεν ... ἀνθρώπων δὲ καὶ χεῖρας*. Αὐτὴ τὴ γενικότερη σημασία ἔχει καὶ ἐδῶ. Στὰ Ἄργ. Δ 1240 ἡ λέξη χρησιμοποιεῖται μάλιστα σὲ ἀντιδιαστολὴ πρὸς τὰ πτηνά.

503. Ὀφίων Εὐρυνόμη τε: Ὁ Ὀφίων, ἀπὸ τοὺς παλαιότερους Τιτάνες, μαζί με τὴ σύζυγό του Εὐρυνόμη, κόρη τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Τηθύος, βασίλευε –σύμφωνα με τὴν ἀρχαία ἐπική παράδοση– στὸν Ὀλυμπο πρὶν ἀπὸ τὸν Κρόνο καὶ τὴ Ρέα, οἱ ὁποῖοι τοὺς κατενίκησαν καὶ τοὺς ἔρριξαν στὰ νερὰ τοῦ Ὠκεανοῦ. Ὁ μῦθος ὑπάρχει στὰ ἀποσπάσματα τοῦ Φερεκύδη, στὴν *Ὀφιονέως γένεσιν*, ὅπου παραπέμπουν καὶ Χριστιανοὶ συγγραφεῖς, παραβάλλοντες τὸν Ὀφίονα πρὸς τὸν ἀρχέκακο ὄφιν, δηλ. τὸ διάβολο. Ἡ Εὐρυνόμη ἀναφέρεται στὸν Ἡσιόδο, ὡς τρίτη κατὰ σειρά σύζυγος τοῦ Δία καὶ μητέρα τῶν Χαρίτων. Γενικὰ ὁ Ἀπολλώνιος, σύμφωνα με τὸν Vian (1974) 253, χρησιμοποιεῖ τὴ *Θεογονία* τοῦ Φερεκύδη, πὺ ἀσκησε μεγάλη ἐπίδραση κατὰ τοὺς ἐλληνιστικοὺς χρόνους, ἀντλήσε ὁμως καὶ ἀπὸ τὴ *Θεογονία* τοῦ Ἡσιόδου (βλ. παρακάτω. στ. 505-507). Πρὸβλ. Σ 398-399, δ 366· Ἡσιόδ. *Θεογ.* 358 καὶ 907· [Ὀρφ.] 29 Kern· *Φερεκ.* 7 A 11, B4 DK· Καλλιμ. ἀπ. 177.7 Pf· Πausan. 8.41.4-6, 9.35.5· Λυκόφρ. 1192 καὶ Τζέτζ. ad I· Νόννου *Διον.* 2.573-574, 8.160-161, 12.44-45· Ὠριγ. *Κέλσ.* 6.42-43· Εὐσ. *Εὐαγγ. Προπ.* 1.10.50. Βλ. ἐπίσης U. von Wilamowitz, *Der Glaube der Hellenen*, I, Darmstadt 1959³, σελ. 216.

505-507: Πρὸβλ. Ἡσιόδου *Θεογ.* 490-491 ... ὃ μιν τάχ' ἔμελλε βίη καὶ χερσὶ δαμάσσας / τιμῆς ἐξελάαν, ὃ δ' ἐν ἀθανάτοισιν ἀνάξειν. Ἡ ἔκφραση βίη καὶ χερσὶ προέρχεται ἀπὸ τὴν *Ἰλιάδα*, Γ 431. Ὡς πρὸς τὸ θέμα τῆς πάλης τοῦ Κρόνου με τὸν Ὀφίονα καὶ τῆς Ρέας με τὴν Εὐρυνόμη, πηγή, ὅπως καὶ παραπάνω ἀναφέρθηκε, θεωρεῖται ὁ Φερεκύδης πὺ μιλάει γιὰ τὴ σύγκρουση τῶν στρατιῶν τοῦ Κρόνου καὶ τοῦ Ὀφίονος. Πρὸβλ. ἐπίσης καὶ Τζέτζη Σχόλια στὸν Λυκόφρ. 1191.

508. Ὁ στίχος παρουσιάζει ὁμοιότητα με τὸ στίχο 57 τοῦ 1ου Ὑμνου τοῦ Καλλιμάχου: ἀλλ' ἔτι παιδνός ἐὼν ἐφράσσαο πάντα τέλεια. Παρὰ τὴν ὁμοιότητα ὁμως τῶν λέξεων καὶ τῆς μορφῆς ὑπάρχει ἀντίθεση ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενο. Στὸν Καλλιμάχο ὁ Δίας παρουσιάζεται ὡς νήπιος πὺ ἔχει ὁμως τέλεια διανοητικὴ ἀνάπτυξη, ἐνῶ στὸν Ἀπολλώνιο ὅτι ἔχει ἀκόμη παιδικὴ σκέψη. Ἴσως ἡ τελευταία αὐτὴ ἀπεικόνιση νὰ ἐναρμονίζεται με τὸν ἀνθρωποφορμισμὸ τῶν θεῶν πὺ χαρακτηρίζει ἰδιαίτερα τὸν 3ο π.Χ. αἰώνα.

509. Δικταῖον: Κατὰ τὴν παράδοση ὁ Δίας γεννήθηκε σὲ ἓνα σπήλαιον στὸ ὄρος τῆς Ἀνατολικῆς Κρήτης, τὴν Δίκτη (βλ. Διον. Ἀλικαρν. 2.61.2,

Ἀπολλοδ. *Βιβλ.* 1.1.6, Ἄντων. *Λιβ.* 19, Βεργ. *Georg.* 4.152 πρβλ. Ἀράτ. *Φαιν.* 33-34). Τὰ ἀρχαῖα σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο ἐρμηνεύουν «*Δικταῖον: τὸ Κρητικὸν ἔνθα ἀνετράφη ὁ Ζεὺς*» (A 509 Wendel) καὶ παραπέμπουν στὸν Καλλίμαχο, Ὑμν. εἰς Δία 4 κ.έ., ὁ ὁποῖος παρακάτω στὸ στ. 34 τὸ ὀνομάζει *κευθμὸν Κρηταῖον*. Ὅχι σπάνια γίνεται σύγχυση τοῦ Δικταίου μὲ τὸ Ἰδαῖον ἄντρον (πρβλ. Ἀράτ. *Φαιν.* ὁ.π.· Καλλιμ. ὁ.π. στ. 51· Ἀπολλ. Ροδ. A 1129-1131, B 1233-1234, Γ 134· Διοδ. *Σικ.* 5.70· Ὀβιδ. *Fasti* 4.207 καὶ Nilsson, GGR I: 320-322).

510. Κύκλωπες: Ὅσον ἀφορᾶ στοὺς Κύκλωπες ὁ Ἀπολλώνιος ἀκολουθεῖ τὴν παράδοση τοῦ Ἡσιόδου, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία αὐτοὶ ἦταν τεχνίτες καὶ κατασκεύασαν γιὰ χάρη τοῦ Δία τὴ βροντὴ, τὴν ἀστραπὴ καὶ τὸν κεραυνό, σὲ ἔνδειξη εὐγνωμοσύνης γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσή τους ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ Κρόνου. Καὶ ὁ ποιητὴς τῆς *Θεογονίας* θεωρεῖ τοὺς Κύκλωπες τέκνα τῆς Γῆς, τοὺς ὀνομάζει μάλιστα Βρόντην, Στερόπην καὶ Ἄργην, ὀνόματα πού ὑποδηλώνουν τὰ προαναφερθέντα ὄπλα τοῦ Δία. Βλ. Ἡσιόδ. *Θεογ.* κυρίως 139-141, 501-506.

511. κῦδος ὀπάξει: Ὀμηρικὴ κατάληξη στίχου, σὲ ἀναφορὰ πάντοτε πρὸς τὸν Δία, Θ 141, P 566, Φ 570, τ 161. Ἰδιαίτερη ὁμοιότητα παρουσιάζει ὀλόκληρο τὸ ἡμιστίχιο μὲ τὸ ἀντίστοιχο ὀμηρικὸ P 566· βλ. Ardizzoni (1967) 160.

Ὅπως εἶδαμε παραπάνω (στ. 467), ὁ Ἰδας μιλάει μὲ ἀλαζονεία γιὰ τὸ *κῦδος*, δηλ. τὴ δόξα, τὴν ἀξία καὶ δύναμη πού τοῦ παρέχει τὸ δόρυ, τολμάει μάλιστα νὰ τοποθετῆ τὸ δόρυ του πάνω καὶ ἀπ' αὐτὸν τὸν Δία. Ὁ Ὀρφέας ἀναφερόμενος στὰ ὄπλα τοῦ Δία τονίζει ἐπίσης τὸ *κῦδος* πού τοῦ παρέχουν, μέσω τῶν ὁποίων μάλιστα θὰ κατακεραυνώνει κάθε δυσσεβὴ πού θὰ ἀμφισβητοῦσε τὴν ἐξουσία του. Ἐδῶ διαφαίνεται, λοιπόν, ἕνας λεπτὸς ὑπαινιγμός, ὅπως εὐστοχα παρατηρεῖ ὁ Fränkel (1968) 77 κ.έ., γιὰ τὴ μελλοντικὴ τιμωρία τοῦ ὕβριστῆ Ἰδα ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Δία, πού θὰ ἐκδικηθεῖ τὸ φόνου τοῦ γιοῦ του Κάστορα (βλ. Πινδ. *Νεμ.* 10. 60, 71 κ.έ.), ἀλλὰ καὶ ἕνας συνδετικὸς κρικός πού ἐντάσσει τὸ ἄσμα τοῦ Ὀρφέα στὸν κορμὸ τῆς ἀφήγησης τοῦ Ἀπολλωνίου. Ἀσφαλῶς ὁ στόχος τοῦ αἰοιδοῦ δὲν εἶναι, σύμφωνα μὲ τὸν Fränkel (ὁ.π.), μόνο νὰ προειδοποιήσῃ μὲ τὸ ἄσμα του τὸν Ἰδα γιὰ τίς συνέπειες τῆς ὕβριστικῆς του συμπεριφορᾶς, ἀλλὰ μὲ

τῆ θεσπέσια ἀρμονία του ἀποσκοπεῖ στό νά καταστείλει τήν ἔχθρα καί νά φέρει τή γαλήνη (πρβλ. καί παρακ. Α 569 κ.έ.). Ὁ Nelis (1992) 153-170 συσχετίζει τὸ ἐπεισόδιο αὐτὸ τῶν Ἀργοναυτικῶν μὲ μία ἀντίστοιχη ὁμηρικὴ εἰκόνα ἀπὸ τὴν ὄγδοη ραψωδία τῆς Ὀδύσσειας θ 266 κ.έ. (τὸ τραγούδι τοῦ Δημόδοκου μὲ θέμα τὴν περιπέτεια τοῦ Ἄρη καί τῆς Ἀφροδίτης). Πρβλ. σχετικὰ καί Gleit (1996) 154 κ.έ., σημ. 56.

515. κηληθμῶ: Ἡ λέξη σημαίνει μαγεία, γοητεία. Δύο φορές χρησιμοποιεῖται ἡ λέξη στὸν Ὅμηρο στὸ στίχο *κηληθμῶ δ' ἔχοντο κατὰ μέγαρα σκιάεντα*, λ 334, ν 2. Στὸν Πλάτωνα ἀπαντᾷ τὸ ρῆμα *κηλέω* γοητεύω, μαγεύω καί μάλιστα σὲ ἀναφορὰ πρὸς τὸ ἄσμα τοῦ Ὀρφέα, *κηλῶν τῆ φωνῆ ὥσπερ Ὀρφεύς*, Πρωτ. 315a 8, πρβλ. 328d 4-5 (τὸ συναντᾶμε ἐπίσης στὸν κωμικὸ Εὐπολι προκειμένου γιὰ τὴ χάρη τοῦ λόγου τοῦ Περικλῆ (ἀπ. 102 PGC, Kassel-Austin). Βλ. σχετικὰ Fränkel (1968) 78 καί Campbell (1971) 405-406.

θελκτύν: Οἱ κώδικες παραδίδουν τὶς γραφές *θέλκτυν*, -ην, -ον, -ιν. Ὁ A. Meineke (*Theocritus, Bion, Moschus*, Berlin 1856³) διόρθωσε σὲ *θέλκτρον*, λέξη πού ἀπαντᾷ πρὶν ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο μόνον στὸν Σοφοκλῆ (*Τραχ.* 585) καί ἀργότερα μόνον στὸν Συνέσιο, *Ἐπιστ.* 139.3 (πρβλ. καί Ἡσύχιος θ 219). Πιθανότερη φαίνεται ἡ γραφή *θελκτύν* (ἄπαξ λεγόμενον) πού υἰοθετεῖ στὴν ἔκδοσή του ὁ Vian ἀποδεχόμενος τὴ διόρθωση τοῦ C. A. Lobeck (*Index lectionum Regismonti*, Königsberg 1836, σελ. 8). Βλ. Vian (1974) 73, σημ. 4.

στ. 516*-520*: Μετὰ τὸ στίχο 515 σύμφωνα μὲ τὰ σχόλια (Α 516-518d. Wendel) ὑπῆρχαν οἱ ἑξῆς στίχοι στὴν «προέκδοση»:

- 516* Ἴημος δὲ τριτάτη φάνη Ἴῶς τῆδ' ἐπὶ νυκτὶ
 517* βουθυσίην Ἐκάτοιο καταυτόθι δαινυμένοισι,
 518* τῆμος ἄρ' ἐκ Διόθεν πνοιῆ πέσεν ὦρτο δὲ Τίφρυς
 519* κεκλόμενος βαίνειν ἐπὶ σέλμασι. Τοὶ δ' αἰόντες
 520* ἰθὺς ἔβαινον.

Προέκυψε τὸ ἐρώτημα ἂν οἱ στίχοι 516-518 ἔλειπαν ἀπὸ τὴν προέκδοση, ὅπως ἐξάγεται ἀπὸ τὰ σχόλια ἢ ἂν ὑπῆρχαν, ἀλλὰ ὁ σχολιαστὴς τοὺς τοποθέτησε λανθασμένα μετὰ τὸ στ. 515 ἀντὶ μετὰ τὸ στ. 518 (ὅπως ἔκανε καί ὁ Wendel στὴν ἔκδοση τῶν Σχολίων). Ὅσοι ὑποστηρίζουν τὴν ἄποψη

αὐτὴ προβάλλουν τὸ ἐπιχείρημα ὅτι οἱ στίχοι 516*-520* ἀντιστοιχοῦν καὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸ καὶ κατὰ τὸ περιεχόμενον μὲ τοὺς στ. 519-523 τοῦ κειμένου ποὺ μᾶς παραδόθηκε· προσθέτουν μάλιστα ὅτι ἡ κατάληξη τοῦ συμποσίου θὰ ἦταν ἀπότομη χωρὶς τὴν παρεμβολὴ τῶν στίχων 516-518. Ἀντιθέτως ὁ Fränkel (1964) 7, σημ. 2, καὶ (1968) 79, ὑποστηρίζει πειστικὰ ὅτι ἔχουμε παράδειγμα ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ Ἀργοναυτικά, ὅπου μετὰ τὸ δεῖπνον καὶ τὴ συζήτησιν ποὺ τὸ συνοδεύει (A 979-984) ἀκολουθεῖ ὁ ἐπόμενος στίχος (985) κατὰ παρόμοιον τρόπο, ἧοῖ δ' εἰσανέβαν μέγα Δίνδυμον. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ στὸ B 155-163, ὅπου ἔχουμε πάλι περιγραφή θυσίας καθὼς καὶ τοῦ συμποσίου ποὺ ἀκολουθεῖ μὲ τὸ ἄσμα τοῦ Ὁρφέα· ἀπὸ τὴ μᾶ λέγεται ὅτι οἱ ἄνδρες παρέμειναν ἄγρυπνοι τὴ νύκτα ἐκείνη (στ. 157-158), ἀπὸ τὴν ἄλλη, ὁ ποιητὴς μεταβαίνει στὸ στ. 164 στὸ ἐπόμενο πρῶν, ὅπως στὰ προαναφερθέντα παραδείγματα. Τέλος, δὲν θὰ ἄρμοζε ἡ μετάβασις ἀπὸ τὸν ὕπνον τῶν ἀνδρῶν, μετὰ τὸ συμπόσιον τῆς θυσίας, στὴν αὐγὴ τῆς τρίτης ἡμέρας. Ἐμπεριστατωμένα σχόλια γιὰ τοὺς στίχους τῆς προέκδοσις βλ. στὸν Fränkel (1968) 78-81.

516. οὐδ' ἐπὶ δὴν: Τὸ ἐπίρρημα *δὴν*, δωρ. *δάν* (ἢ *δοάν*, Ἀλκμ. 132.1 PMG, Page) σημαίνει γιὰ μακρὸ διάστημα. Ἀρχικὰ ἦταν *δFάν*, γι' αὐτὸ καὶ *δοάν*, πρβλ. λατ. *dudum* ποὺ ἀναφέρεται ὁμως κυρίως στὸ παρελθόν. Στὸν Ὅμηρον ἀπαντᾷ συχνὰ μὲ τὴν ἄρνησι *οὐδὲ δ(F)ήν* Π 736, *οὐδ' ἄρ' ἔτι δὴν* Ζ 139, Θ 126, Ψ 690, *οὔτι μάλα δὴν* Α 416, Ν 573, χ 473. Λόγω τοῦ ἀρχικοῦ δίγαμμα, στὰ ὁμηρικὰ ἔπη πάντοτε ἐκτείνεται τὸ πρὶν ἀπὸ τὸ *δὴν* βραχὺ φωνῆεν, σὲ ἀντίθεσι μὲ τὰ Ἀργοναυτικά καὶ ἄλλα ποιήματα τῆς ἀλεξανδρινῆς περιόδου, ὅπου οὐδέποτε συμβαίνει αὐτό. Βλ. σχετικὰ Ardizzoni (1965a) 55-56, τοῦ ἰδίου (1967) 160-161. Τέλος, ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ὁ Erbse (1963b) 27 ἐπισημαίνει πὼς ἡ πρόθεσις *ἐπὶ* ἀνήκει στὴ μετοχὴ *κερασσάμενοι*, ἀποψη ποὺ ἀσπάζονται καὶ οἱ Glei (1996) 171.

Δί: Ἡ γραφή αὐτὴ ἀποτελεῖ ἐπιτυχή διόρθωσις λόγιου ἀντιγραφῆς (Urb. gr. 146) ἀντὶ τῆς γραφῆς *δὴ* τῶν κωδίκων. Τὸ δεῖπνον καταλήγει σὲ σπονδῆς ποὺ προσφέρονται σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχαιότερη ὁμηρικὴ παράδοσις στὸν Ἐρμῆ, στοὺς μεταγενέστερους ὁμως χρόνους στὸν Δία Τέλειον (βλ. Ἀθην. Δειπν. 1.28.9 Kaibel). Ἄλλοι, λιγότερο πιθανόν, συνδέουν τὶς ἐν λόγω σπονδῆς μὲ τὸν Δία Σωτήρα (πρβλ. Ἀθην. 2.7.15 κ.ἑ. K.). Οἱ σπονδῆς πρὸς

τιμήν τοῦ Δία ἀποτελοῦν, σύμφωνα με τὸν Vian (1974) 74, σημ. 1, φυσικὴ συνέπεια τοῦ ὕμνου τοῦ Ὅρφέα, ὁ ὁποῖος καταλήγει σὲ ἔπαινο τοῦ ὑπερτατου τῶν θεῶν· ἐξάλλου, σύμφωνα με ἀρχαία παραλλαγή τοῦ μύθου, ὅπως σημειώνει ὁ Γάλλος φιλόλογος, οἱ Ἄργοναῦτες θυσίαζαν κατὰ τὸν ἀπόπλου ὄχι στὸν Ἀπόλλωνα, ἀλλὰ στὸν Δία (βλ. Πινδ. *Πυθ.* 4.194), καὶ μάλιστα στὸν Δία Ἐταιρεῖον. Σὲ ἀνάμνηση αὐτῆς τῆς θυσίας ὀφείλεται καὶ ἡ ἑορτὴ τῶν Ἐταιρειδίων, ἡ ὁποία ἐτελεῖτο ἀκόμη ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς μακεδονικῆς μοναρχίας, Ἀθην. Ἐπιτομή, τόμ. 2.2, σελ. 108.17 κ.ἑ. Peppink.

517. ἐπὶ γλώσσησι: Κατὰ τὴν τέλεση τῶν σπονδῶν σύμφωνα με τὴν ἀρχαία συνήθεια ἔκοβαν τις γλώσσες τῶν θυμάτων καὶ τις θυσίαζαν στὸν Ἐρμῆ ἀρχικά, πρὸς τὸν ὁποῖο προσφέρονταν καὶ οἱ λοιβεῖς, γιατί αὐτὸς ἦταν ὁ θεὸς τοῦ λόγου, τοῦ ὁποῖου ὄργανο εἶναι ἡ γλῶσσα. Οἱ ἀρχαῖοι σχολιαστὲς προβάλλουν καὶ ἄλλους λόγους, ὅτι δηλ. θυσίαζαν στοὺς θεοὺς τὸ καλύτερο ἀπὸ τὰ μέρη τοῦ ἱερείου, ὅτι οἱ ἄνθρωποι σταματοῦν τὸ λόγο πρὶν ἀπὸ τὸν ὕπνο, ἀκόμη ὅτι καθαίρονται κατὰ αὐτὸν τὸν τρόπο ἀπὸ τις βλασφημίες καὶ τις λοιδορίες ποὺ ἐκφέρονται μετὰ τὴν γλῶσσα. Ὡς πρὸς τὴν ἀρχὴ τῆς προσφορᾶς αὐτῆς τὰ Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο ἀναφέρονται στὸν Ἀλκάθων τὸ γιὸ τοῦ Πέλοπα (A 516-518c. Wendel). Πρβλ. καὶ Ὅδ. γ 341 καὶ σχόλια ad l., Ἀθην. Δειπν. 1.28.10 Kaibel, Πaus. 1.31.3. κ.ἑ.

ἔστηῶτες: Ἐπιτυχῆς διόρθωση τοῦ Mooney (1912) ἀντὶ τῆς γραφῆς τῶν κωδίκων ἐστὶ τέως ἐπὶ τε, ὁ ὁποῖος εὐστοχα παρέβαλε τοὺς παρόντες στίχους μετὰ τοὺς στίχους τῆς Ὀδύσειας γ 332 κ.ἑ., καὶ ἰδιαιτέρα μετὰ τὸ στίχο 341 γλώσσας δ' ἐν πυρὶ βάλλον, ἀνιστάμενοι δ' ἐπέλειβον. Ἡ μετοχὴ ἐστηῶς ποὺ χρησιμοποιεῖ ὁ Ἀπολλώνιος ἀπαντᾷ στὸν Ἡσίοδο, Θεογον. 519, 747 καὶ στὸν Καλλιμάχο, Ὕμν. 3.134. Ἡ φθορὰ τοῦ στίχου ὀφείλεται πιθανῶς στὸ ὅτι ὁ Ἀπολλώνιος χρησιμοποιεῖ τόσο τὴν πληρέστερη ἔκφραση ἤ (ῆ) θέμις ἐστὶ, Ἀργ. A 692, πρβλ. 960, ὅσο καὶ τὴ συντομότερη ἤ θέμις μετὰ παράλειψη τοῦ ρήματος, A 1061, B 840, πρβλ. οὐ θέμις B 288. Στίς τρεῖς τελευταῖες περιπτώσεις ἡ τομὴ, σύμφωνα με τὸν Fränkel (1968) 81, γίνεται στὸ τέλος τοῦ α' ποδός, ὅπως καὶ στὸν παρόντα στίχο μετὰ τὴν παραπάνω διόρθωση. Ἀντίθετα μετὰ τὴν γραφὴ τῶν κωδίκων ἡ ἔκφραση ἤ θέμις ἐστὶ καταλήγει στὴν κατὰ β' τροχαῖον τομὴ ποὺ ἀναμφισβήτητα ὕστερεῖ ἀπὸ αἰσθητικὴ ἄποψη. Πρβλ. Ardizzoni (1965a) 56.

VII. στ. 519-558: Ὁ ἀπόπλους τῆς Ἀργῶς

519 κ.έ. φαεινοῖς ὄμμασιν Ἦὼς ... ἴδεν: Στὴ θαυμασία αὐτὴ εἰκόνα ὁ Ἀπολλώνιος προσωποποιεῖ τὴν Ἦὼ καὶ τὴν παριστάνει νὰ ἀντικρύξει μὲ τὰ ἀκτινοβόλα μάτια τῆς τὶς ψηλὲς κορφὲς τοῦ Πηλίου, πού βρίσκεται ἀνατολικά τῶν Παγασῶν. Τὸ ἐπίθετο *φαεινοῖς* ἀρμόζει ἄριστα ὡς προσδιοριστικὸ τῶν ὀφθαλμῶν, πού χαρακτηρίζονται στὴν ποίηση ὡς *φάεα*, π 15, τ 417, πρβλ. *φάος ὀμμάτων*, Πινδ. *Νεμ.* 10.40-41, *φάος ὄσσων*, Ὀππιαν. *Ἄλιευτ.* 4.525. Πὰ τὶς σχετικὲς ἐκφράσεις βλ. ἀναλυτικότερα Fränkel (1968) 81-2 καὶ σημ. 145, καθὼς καὶ 506, σημ. 101.

521. εὐῖδιοι ... ἀκταί: Ἐνῶ ὅλοι οἱ κώδικες παραδίδουν τὴ λέξη *ἄκραι*, τὴν ὁποία διατηρεῖ καὶ ὁ Vian στὴν ἔκδοσή του (παρόλο πού στὸ κριτικὸ τοῦ ὑπόμνημα δέχεται ὅτι χρησιμοποιοῦνται καὶ οἱ δύο τύποι *ἄκραι* ἢ *ἀκταί*), δεχόμεστε τὴν εὐστοχὴ διόρθωση τοῦ O. Damsté (*Adversaria ad Apollonii Rhodii Argonautica*, Rotterdam 1922) *ἀκταί*, τὴν ὁποία ἀκολουθοῦν ὁ Fränkel καὶ ὁ Ardizzoni. Καὶ τοῦτο γιὰ δύο λόγους: πρῶτον ἡ γραφὴ τῶν κωδίκων *ἄκραι* ὀφείλεται πιθανότατα στὴν ἔκφραση τοῦ ἀμέσως προηγούμενου στίχου 520 *αἰπεινάς ... ἄκριας*, καὶ δεύτερον γιὰ τὸ Ἀπολλώνιος ποτὲ δὲν χρησιμοποιεῖ στὸ ἔπος του τὸν πληθυντικὸ ἀριθμὸ τῆς λέξης *ἄκρη*, σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν τύπο *ἀκταί*, ὁ ὁποῖος ἀπαντᾷ ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ τρεῖς φορὲς στὸ τέλος στίχου ὅπως ἐδῶ (βλ. *Ἀργ.* A 237, A 939, B 554). Ἀξίζει ἐπίσης νὰ σημειωθεῖ ὅτι ἡ λέξη *ἀκταί* συνοδεύεται ἀπὸ τὸν προσδιορισμὸ *εὐῖδιοι* καὶ στὸν Ἄρατο, *Φαιν.* 911. Τέλος, σημειώνουμε ὅτι τὸ ἐπίθετο *εὐῖδιοι* ἀντιστοιχεῖ στὴν μετοχὴ *εὐδιόωντες* τοῦ στ. A 424, ὅπου καταλήγει ἡ προσευχὴ τοῦ Ἰάσονα. Μάλιστα στοὺς στ. 520-521 ἡ εἰκόνα τῆς θάλασσας πού τινάζεται ἀπὸ τὴν πνοὴ τοῦ ἀνέμου παρουσιάζει ἐκτὸς τῆς μορφολογικῆς καὶ ἐσωτερικῆς νοηματικῆς ἀντιστοιχία μὲ τὸ *ἐπιπνεύσειε δ' ἀήτης μείλιχος* τῶν στίχων 423-424. Ὁ «εὐῖδιος» καιρὸς καὶ ἡ πνοὴ τοῦ ἀνέμου διαδέχονται ἀβίαστα τὴν προσευχὴ καὶ τὴ θυσία καὶ ἀποτελοῦν τὴ φυσικὴ τους συνέχεια καὶ συνέπεια. Βλ. σχετικὰ Fränkel (1968) 82.

522. ἀνέγρετο Τίφυς: Ὁ ἔμπειρος πηδαλιούχος σηκώνεται ἀπὸ τὸν ὕπνο πρὶν ἀπ' ὅλους μὲ τὶς πρῶτες ἀκτίνες τοῦ ἡλίου καὶ τὸ ἐλαφρὸ φύσημα τοῦ πρῶνου ἀνέμου. Ὁ Τίφυς ἔχει ἰδιαίτερη εὐαισθησία σὲ κάθε μεταβολὴ τοῦ

καιροῦ, ἀλλὰ καὶ τὴ φροντίδα νὰ παρατηρεῖ τὴν πνοὴ τῶν ἀνέμων καὶ νὰ προτρέπει ἀνάλογα τοὺς συντρόφους του. Πρβλ. παρακ. στ. 1274-75 ὅκα δὲ Τίφυς / ἐσβαίνειν ὀρόθηνεν ἐπαυρέσθαι τ' ἀνέμοιο, ὅπου παρατηρεῖται μεγάλη ὁμοιότητα μὲ τοὺς στ. 522-523.

523.: Μετὰ τὸ στ. 523 ὁ Fränkel (1961) ad l. καὶ (1968) 82-83, εἰκάζει ὅτι ὑπάρχει κενό, προτείνει μάλιστα ὡς συμπλήρωση στ. 523^Α π.χ. *σμερδαλέον δ' αὔοντες ἐπήσαν αὐτίκα πάντες*, καθόσον θεωρεῖ ἀδύνατο ὅτι τὸ λυμάνι ἀμέσως ἄρχισε νὰ βουίζει, ὅπως ἡ Ἀργώ. Θεωρεῖ ἐπίσης ἀπίθανο ὅτι ὁ φοβερός θόρυβος προέρχεται ἀπὸ τὸ ἐλαφρὸ κύμα τῆς ἀκτῆς (521) καὶ δύσκολα θὰ μπορούσε νὰ ὑποτεθεῖ ὅτι ἀντήχησε τόσο δυνατὰ μόνο ἀπὸ τὴν κραυγὴ τοῦ Τίφου (522-523)· κατὰ τὴν ἀποψὴ του, ὁ φοβερός θόρυβος θὰ ὀφειλόταν πιθανῶς καὶ στίς κραυγὲς τῶν ἐταίρων ποὺ ἀναλαμβάνουν τὸ ἔργο μὲ βοή καὶ ἀλαλαγμούς, ὅπως στήν *Ἰλ.* Β 33-34 *Ἀργεῖοι δὲ μέγ' ἰαχον, ἀμφὶ δὲ νῆες / σμερδαλέον κονάβησαν αὐσάντων ὑπ' Ἀχαιῶν* (πρβλ. καὶ Π 276-277, ι 395, Ὅμηρ. Ὑμν. 28.11, Εὐρ. *Ἡλ.* 1150 κ.έ., *Ἀργ.* Δ 129 κ.έ., 1301 κ.έ.). Ἀντίθετη ἀποψὴ ὑποστηρίζει ὁ Vian, ὁ ὅποιος θεωρεῖ σωστά ὅτι ἡ ἰαχὴ τοῦ λυμανιοῦ ἔχει ὑπερφυσικὸ χαρακτήρα, ὅπως καὶ αὐτὴ τῆς Ἀργῶς, καὶ προέρχεται ἀπὸ θεία παρόρμηση. Σημειώνει μάλιστα, ὅτι καὶ στὸν Πίνδαρο, *Πυθ.* 4.194-200, ὁ Δίας στέλνει πρὶν τὴν ἀναχώρηση τοῦ πλοίου αἴσιο σημάδι μὲ βροντὴ καὶ ἀστραπή. Βλ. Vian (1970) 88 καὶ (1974) 74, σημ. 4.

526-527. δόρου θεῖον Δωδωνίδος: Ἡ Ἀθηνᾶ ἔμπηξε καταμεσίς στὸ ξύλο τῆς πλώρης ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὴν ἱερὴ βαλανιδιὰ τῆς Δωδώνης, τὸ ὁποῖο εἶχε τὸ χάρισμα νὰ μιλάει μὲ ἀνθρώπινη φωνή. Οἱ στίχοι 526-527 ἐπαναλαμβάνονται κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος στὰ *Ἀργ.* Δ 582-583 *αὐδῆεν γλαφυρῆς νηὸς δόρου, τόρρ' ἀνὰ μέσσην / στείραν Ἀθηναίη Δωδωνίδος ἤρμωσε φηγοῦ*, πρβλ. ἐδῶ Fränkel (1964) 36. 6· κατὰ τοὺς Gleit (1996) 155, σημ. 57, τὸ γεγονός ὅτι τὸ θεϊκὸ ξύλο μιλάει μόνο ἄλλη μία φορὰ στὸ Δ 580 κ.έ., ἀποτελεῖ ἀκόμη ἓνα παράδειγμα γιὰ τὴ φειδώ, μὲ τὴν ὁποία χρησιμοποιεῖ ὁ Ἀπολλώνιος τὰ παραμυθικὰ στοιχεῖα στὸν ἀργοναυτικὸ μῦθο. Τὰ σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο (A 526-527 Wendel) ἀναφέρονται στοὺς στίχους τῆς Ὀδύσσειας, ξ 327-328 *τόν δ' ἐς Δωδώνην φάτο βήμεναι, ὄφρα θεοῖο / ἐκ δρυὸς ὑψικόμοιο Διὸς βουλήν ἐπακούσαι*. Πρβλ. καὶ τὰ χωρία ποὺ παραθέτει ὁ Vian (1974) 74-75, σημ. 4. Στὰ [Ὁρφ.] *Ἀργον.* 709 ἀπαντᾷ ὁ ὄρος *λάλος*

τρόπος (βλ. επίσης και στ. 244: *εὔλαλον Ἄργω*, στ. 1345: *πολυηγόρος Ἄργω*). Βλ. τέλος και L. Bodson, *Τερὰ Ζῶα. Contribution à l'étude de la place de l'animal dans la religion grecque ancienne*, Bruxelles 1978, σελ. 110, σημ. 135.

530. ἔντεσιν: Τὰ ἔντεα εἶναι τὰ ὄπλα, ὄργανα, ἐξαρτήματα γενικά. Προκειμένου περὶ πλοίου ἢ λέξη σημαίνει ξάρτια, ἄρμενα ('Ομ. Ὑμν. εἰς Ἀπόλλ. 289, Πινδ. *Νεμ.* 4.70). Κατὰ τὸν σχολιαστή (A 530 Wendel) ἐδῶ νοοῦνται τὰ κουπιά, μερικοὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς νεώτερους ἐκδότες ἀποδέχονται αὐτὴ τὴν ἐρμηνεία. Εὐστοχότερα ὁ Fränkel (1968) 85 παραβάλλει τὸ στίχο με τοὺς στίχους 544-546, ὅπου γίνεται λόγος γιὰ τὴ λάμψη τῶν ὄπλων (*τεύχεα*) κάτω ἀπὸ τὸ λαμπρὸ ἥλιο.

533. ὑπεκλύσθη: Τὸ σύνθετο εἶναι σπάνιο, στὴν παθητικὴ φωνὴ μάλιστα ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορὰ ἐδῶ και σημαίνει «βυθίζομαι». Στὴν *Αἰνειάδα* ἡ λέμβος τοῦ Χάρωνος πὺν μετέφερε τις ψυχὲς τῶν νεκρῶν κάμπτεται ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ Αἰνεΐα (Βεργιλ. *Aen.* 6. 412-414). Ἀξιοσημείωτη εἶναι ἡ v.l. *ὑπεκλάσθη*, ἀπήχηση ἴσως τῆς παράδοσης, σύμφωνα με τὴν ὁποία ὁ Ἡρακλῆς λόγω τῆς ὑπερβολικῆς του δύναμης, ἀλλὰ και ἀπὸ ἀδέξιο χειρισμὸ ἔσπασε τὸ κουπί, σὲ συνδυασμὸ με τὴν παράδοση ὅτι ἡ Ἄργω δὲν μποροῦσε νὰ ἀντέξει τὸ βάρος τοῦ ἥρωα (πρβλ. παρακ. 1167-1168, καθὼς και τὸ σχόλιο στὸ στ. 400).

535. γαίης ἀπὸ πατρίδος: Ἡ ἔκφραση ἀπαντᾷ στὸν Ὅμηρο, N 696, O 335, κ 49. Ὁ Ἰάσωνας ἦταν ἀρκετὰ ψύχραιμος τὴν ὥρα τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ με τὴν μητέρα του. Περιορίσθηκε ἀπλῶς νὰ ἐνθαρρύνει τοὺς φόβους της μιλώντας της με αἰσιοδοξία γιὰ τὸ ταξίδι (στ. 300-302). Ἐδῶ καθὼς ἐγκαταλείπει τὴν πατρίδα του συγκινεῖται και ἀποστρέφει τὰ δακρυσμένα μάτια του ἀπὸ αὐτὴν. Ἡ τόσο ἀνθρώπινη αὐτὴ σκηνὴ ἀδυναμίας τοῦ Ἰάσωνα παρέμεινε στὴν παράδοση, χαρακτηρίζει ὁμως και ἄλλους ἥρωες τῆς ἐπικῆς ποίησης, πὺν κλαίνε καθὼς ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὴν πατρικὴ γῆ ἔτσι λοιπὸν γιὰ τοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσεά, *τοὺς δ' αἰψ' ἀρπάξασα φέρειν πόντονδε θύελλα / κλαίοντας, γαίης ἀπο πατρίδος* (κ 48-49), ἀλλὰ και γιὰ τὸν Αἰνεΐα, *litora tum patriae lacrimans portusque relinquo* (*Aen.* 3.10). Πὰ τὴν ἔκφραση *ᾄμματ' ἐνεικε* πρβλ. Ἄργ. Δ 466, 1315. Πὰ ὅλη τὴν εἰκόνα τοῦ ἀπόπλου και τοῦ ἀποχωρισμοῦ ἀπὸ τὴν πατρίδα πρβλ. Ἄργ. Δ 106-107

ἡ δ' ἔμπαλιν (sc. Μήδεια) αἰσσοῦσα / γαίῃ χειρᾶς ἔτεινεν, ἀμήχανος. Βλ. σχετικά Fränkel (1968) 83· Vian (1974) 253 κ.έ.· Clauss (1993) 89 κ.έ., ὑποσ. 6 με βιβλιογραφία.

537. Ὅρτυγίη: Βλ. παραπ. στ. 419. Πρβλ. καὶ στ. 307-309, ὅπου ἐπίσης γίνεται λόγος γιὰ διάφορα ἱερὰ τοῦ Ἀπόλλωνα σὲ παρόμοιο ὕφος.

Ἰσμηνοῖο: Ποταμὸς τῆς Βοιωτίας, κοντὰ στὶς ὄχθες τοῦ ὁποῖου ὑπῆρχε τὸ περίφημο ἱερὸ τοῦ Ἰσμηνίου Ἀπόλλωνος, πρβλ. ἐνδεικτικὰ Πινδ. *Νεμ.* 9.22, 11.36· Αἰσχ. *Ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας* 273· Σοφ. *Ἄντ.* 1124· Διοδ. *Σικ.* 4.72.2· Πaus. 9.10.2.

538. ὁμαρτή: Ἐπίρρημα πού σημαίνει «συγχρόνως, μαζί». Ἄπαντὰ συχνὰ στὸν Ὅμηρο Ε 656 (πρβλ. Εὐστάθιο ad l. 592.20, vol. 2. 167.17 van der Valk), Σ 571, Φ 162, χ 81. Σὲ ὅλα τὰ ὁμηρικὰ χωρία, ὅπως παρατηρεῖ ὁ Ardzizoni (1967) 162, ἡ παράδοση διχάζεται μεταξὺ τοῦ παραπάνω τύπου καὶ τοῦ *ἀμαρτῆ* (*ἀμαρτῆ* κατὰ τὸν Ἀρίσταρχο). Στὰ *Ἀργοναυτικά* ἡ λέξη βρῖσκεται μόνον ἐδῶ καὶ παραδίδεται μάλιστα ὁμόφωνα ἀπὸ τὴ χειρόγραφη παράδοση. Πρβλ. καὶ Καλλιμ. *Ῥγμν.* 3.243 ἵνα ῥήσσωσιν (πλή- codd.) *ὁμαρτῆ*. Βλ. ἐπίσης Rengakos (1993) 123 καὶ (1994) 137, σημ. 631 με ἐκτενὴ βιβλιογραφία.

539. ῥήσσωσι: ῥήσσω, ἰωνικὸς τύπος ἀντὶ ῥάσσω, κυρίως γιὰ χορευτές, κτυπῶ τὸ ἔδαφος, χορεύω. Ἀντίστοιχο στὰ λατινικά εἶναι τὸ ρῆμα *tripudiare*, τὸ ὁποῖο σημαίνει κυρίως χορεύω θρησκευτικούς χορούς, Λακτ. *Div. Inst.* 1.21, χορεύω, πηδῶ, Σεν. *Tranq.* 17.4, σκιρτῶ, Λίβ. 23.26.9.

Πὰ τοὺς στίχους 538-539 πρβλ. Ἰλ. Σ 569-572 *φόρμυγγι λιγείῃ ἱμερόεν κιθάριζε ... τοὶ δὲ ῥήσσωσιντες ὁμαρτῆ* (*ἀμαρτῆ quidam*) *τ' ἰνγμῶ τε ποσὶ σκαίροντες ἔποντο*, Inc. auct. 16 PLF (Lobel-Page) *Κρησσαί νύ ποτ ᾄδ' ἔμμελέως πόδεσσιν / ὄρχηντ' ἀπάλοισ' ἀμφ' ἐρόεντα βῶμον*· βλ. σχετικά Livrea (1968) 447. Πρβλ. καὶ Καλλιμ. *Ῥγμν.* 3.242 κ.έ., 4.312. Πὰ τὰ παράλληλα αὐτὰ βλ. Vian (1974) 75, σημ. 2.

540. ὑπ' Ὅρφῆος κιθάρη: Ὁ Ὅρφέας ἐκτελεῖ ἐδῶ ἔργο ἀνάλογο μετὰ τοῦ *τριηραύλου*, τοῦ αὐλητῆ δηλ. πού δίνει τὸ χρόνο στοὺς κωπηλάτες στὴν τριηρη, βλ. Δημ. *Περὶ τοῦ Στεφάνου* (18) 129.8, Πολυδ. 1.96 καὶ 4.71.

543. ἐρισθενέων: Σύμφωνα με τὰ σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο (A 543 Wendel) στὴν “προέκδοση” ὑπῆρχε στὴν ἀρχὴ τοῦ στίχου *μορμύρουσα τυπῆσιν*. Στὴν ἐπανέκδοση αἴρεται, ὅπως φαίνεται, ἡ δυσαρμονία ἀπὸ τὴ συνεκφορὰ δύο δοτικῶν *τυπῆσιν* καὶ *μένει*. Ἐξάλλου μὲ τοὺς δύο σπονδαίους στὴν ἀρχὴ τοῦ στίχου ἐπιτυγχάνεται ἡ ἐντύπωση τοῦ θορύβου τῶν κυμάτων ποὺ σπᾶνε στὰ πλευρὰ τοῦ πλοίου. Ἡ μορφὴ τοῦ στίχου, ὅπως παραδίδεται, παρουσιάζει τὸ μειονέκτημα τῆς χασμωδίας μετὰ τὴν κατὰ τρίτον τροχαῖον τομή. Π’ αὐτὸ ὁ Hermann (*Ophica*, Leipzig 1805, 731) καὶ μετὰ ἀπ’ αὐτὸν ὁ Fränkel (1961) προέβησαν στὴ διόρθωση *περισθενέων*, λέξης συνώνυμης ποὺ ἀπαντᾷ ἤδη στὸν Ὅμηρο, X 368 καὶ στὸν Πίνδαρο, *Νεμ.* 3.16, ἀπ. 131b. Ἡ διόρθωση δὲν κρίνεται ἀναγκαία. Ἡ λέξη *ἐρισθενέων* ἀπαντᾷ ἐπίσης παραπάνω στὸ στ. 41 στὴν ἴδια μετρικὴ θέση. Στὴν ἴδια μετρικὴ θέση βρίσκεται ἡ λέξη, ἀλλὰ στὴ γενικὴ ἐνικοῦ, καὶ στὸν Ὅμηρο N 54, T 355, Φ 184, θ 289 καὶ στὸν Ἡσίοδο, *Θεογ.* 4, ὡς ἐπίθετο τοῦ Δία, ἐνῶ στὸν Ἀπολλώνιο, σὲ πληθυντικὸ ἀριθμὸ ὅπως ἤδη ἀναφέρθηκε, ὡς ἐπίθετο ἀνδρῶν. Ὡς πρὸς τὴ χασμωδία, αὐτὴ παρατηρεῖται ἤδη σὲ μερικοὺς ὁμηρικοὺς στίχους ἐπίσης στὴν κατὰ τρίτον τροχαῖον τομή, E 424, κ 323, ἀλλὰ καὶ στὰ *Ἀργοναυτικά* B 955, Γ 263, 492, 737. Βλ. σχετικὰ Ardizzoni (1967) 163. Πρβλ. ἐπίσης Fantuzzi (1988) 117 καὶ κυρίως Campbell (1995) 193-219.

544-545. στράπτε ... φλογὶ εἴκελα ... τεύχεα: Τὸ ρῆμα *στράπτω* εἶναι σπανιότερος καὶ μεταγενέστερος τύπος ἀντὶ *ἀστράπτω* ποὺ ἀπαντᾷ ἤδη στὸν Σοφοκλῆ, *Οἰδ. Κολ.* 1515. Στὸν Ἀθηναῖο τραγικὸ γίνεται ἐπίσης λόγος γιὰ ἀστραποβόλα ὅπλα, μάλιστα κατὰ κυριολεξία, ἀφοῦ πρόκειται ἀκριβῶς γιὰ τὰ φοβερὰ ὅπλα τοῦ Δία, τὴν ἀστραπὴ καὶ τὴ βροντὴ. Τὸ ρῆμα ἀπαντᾷ ἐπίσης στὰ *Ἀργ.* Γ 1018 μὲ παράλληλη ἀναφορὰ στὴ φλόγα *στράπτειν Ἔρωσ ἠδεῖαν ἀπὸ φλόγα*, πρβλ. καὶ Γ 1216. Πρβλ. καὶ [Ἡσίοδ.] *Ἄσπ.* 451 *φλογὶ εἴκελα τεύχεα πάλλων*, Βεργ. *Αην.* 8.92 *fulgentia longe scuta virum*. Πὰ τὴ διπλὴ ὅμως σημασία τῆς λέξης *τεύχεα*: a. instrumenta, armamenta, b. arma, στὸν Ὅμηρο καὶ τὸν Ἀπολλώνιο, βλ. ἀναλυτικότερα Vasilaros (1993a) 97-99 μὲ βιβλιογραφία.

545-546. μακροὶ ... κέλευθοι ... πεδίοιο: Μία ἀπὸ τὶς πιὸ ἐπιτυχεῖς παρομοιώσεις. Ἡ γενικὴ τοῦ τόπου *χλοεροῖο πεδίοιο* ἐξαρθᾶται, ὅπως σωστὰ ἐπισημαίνεται καὶ ἀπὸ τὸν Ardizzoni (1967) 163, ἀπὸ τὴ μετοχὴ *διειδομένη*,

πρβλ. και Ἄργ. Γ 927 ἔστι δέ τις πεδίωιο ... αἴγειρος. Στὰ ὁμηρικὰ ἔπη ὑπάρχουν ἀρκετὰ παραδείγματα γενικῆς τοῦ τόπου· πρβλ. Chantraine, Gr. hom. 2: 58-59. Ὡς πρὸς τὴν ὑγρὴν κέλευθο πρβλ. Ἰλ. Α 312 οἱ μὲν ἔπειτ' ἀναβάντες ἐπέπλεον ὑγρὰ κέλευθα (βλ. και δ 842), Α 483 ἧ δ' ἔθεεν κατὰ κῦμα διαπρήσσουσα κέλευθον. Τέλος, ἡ μετοχὴ διειδομένη ἀπαντᾷ μόνο ἐδῶ και στὸν Καλλίμαχο, Ὑμν. 4.191 διειδομένη τις ἐν ὕδατι νῆσος ἀραιή, μὲ τὴ σημασίᾳ τοῦ «διακρίνομαι, φαίνομαι» (πρβλ. ἐπίσης και στὸ SH, Lloyd-Jones & Parsons: *adespota papyracea*, *Elegiae* frg. 965.8).

Ἐνδιαφέρον για τὴν ἐπιβίωση τοῦ Ἀπολλωνίου και τὴν πρόσληψή του στα μεταγενέστερα χρόνια παρουσιάζει ἡ παράθεση ὁλόκληρης τῆς παρομοίωσης ἀπὸ τὸν Ἰωάννη Φιλόπονο στὸ ἔργο του, *Τῶν εἰς τὸ πρῶτον τῶν Μετεωρολογικῶν Ἀριστοτέλους ἐξηγητικῶν*, Comm. in Aristotelem Graeca 14.1, p. 88.1 Hayduck.

548. ἡμίθεων ἀνδρῶν γένος: Ὁ Ἀπολλώνιος χρησιμοποιεῖ ἐδῶ τὴν ὁμηρικὴ ἔκφραση *ἡμιθέων γένος ἀνδρῶν* (M 23) ἑλαφρῶς παραλλαγμένη μέσω τῆς ἀντιστροφῆς τῶν δύο τελευταίων λέξεων, κατὰ πάσα πιθανότητα, ὅπως ὑποστηρίζει ὁ Ardzizoni (1967) 164, για μετρικούς λόγους, για νὰ ἀποφευχθεῖ δηλ. ὁ σπονδεῖος πρὶν ἀπὸ τὴ βουκολικὴ διαίρεση, ὁ ὁποῖος χρησιμοποιεῖται μὲν ἀπὸ τὸν ποιητὴ, ἀλλὰ μᾶλλον σπάνια· πρβλ. σχετικὰ και Mooney (1912) 415. Πιθανῶς ἐπέδρασε στὸν Ἀπολλώνιο και ὁ στίχος τοῦ Ἡσιόδου, Ὑργ. 159-160 *ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἱ καλέονται ἡμίθεοι* (πρβλ. και Κόριννα 654 ἀπ. 1a, col. iii.22 PMG, Page)· βλ. σχετικὰ Fränkel (1964) 136 κ.ἑ. Ἡμίθεοι καλοῦνται οἱ ἥρωες και ἀπὸ τὸν Πίνδαρο, *Πυθ.* 4.184, ἐδῶ δὲ εἶναι τὸ μοναδικὸ χωρίο, στὸ ὁποῖο ὁ Ἀπολλώνιος, σύμφωνα μὲ τὸν Vian (1974) 75, σημ. 4, καλεῖ τοὺς Ἀργοναῦτες ἡμίθεους, παρόλο πὸν σὲ ἄλλα σημεία ἀναφέρεται στὴ θεία καταγωγὴ τους (βλ. B 1223, Γ 365, 402, Δ 1389, 1773).

550. κορυφήσιν: Ὁ Fränkel υἱοθετεῖ τὴ γραφὴν *σκοπιῆσιν* πὸν παραδόθηκε ἀπὸ τὸ Et. Gen. και Et. M. 479.47 κ.ἑ. (s.v. Ἰτωνίς). Κατὰ τὸν Livrea (1980) 148 κ.ἑ., ἡ ὁμηρικὴ ἔκφραση *ἄκρη ἢ ἀκροτάτη κορυφή*, Α 499, Ε 754, Θ 3, 83 κ.λπ. φαίνεται ὅτι ἐπηρέασε κάποιον ἀπὸ τοὺς ἀντιγραφεῖς. Πρβλ. ὅμως τοὺς στίχους τῶν *Ἀργοναυτικῶν* Α 604 *ἀκροτάτη κορυφή* και Β 1188 *Πηλιάδος κορυφῆς*· ὁ τελευταῖος παρουσιάζει μάλιστα ἰδιαίτερη ὁμοιότητα

μέ τον παρόντα στίχο. Δεν υπάρχει επομένως λόγος να αμφισβητηθεί ή όμόφωνη παράδοση τών χειρογράφων και φαίνεται, όπως έπισημαίνουν οί Gleit (1996) 171, ότι ή γραφή *σκοπιήσιν* τών Έτυμολογικών αποτελεί σχολαστική διόρθωση.

551. Ίτωνίδος: Έπίκληση τής Άθηνᾶς από την πόλη Ίτωνα ή Ίώνα τής Θεσσαλίας που αναφέρεται ήδη από τον Όμηρο στον Νεών Κατάλογο (B 696). Σε αυτήν υπήρχε όνομαστός ναός τής θεᾶς. Η λατρεία τής Ίτωνίδος Άθηνᾶς διαδόθηκε από τη Θεσσαλία στη Βοιωτία, όπου επίσης υπήρχε περιώνυμος ναός τής θεᾶς κοντά στην Κορώνεια, αργότερα δέ στην Άμοργό. Προς τιμή τής θεᾶς γίνονταν όνομαστοί άγώνες, τά Ίτώνια. Πρβλ. ένδεικτικά Καλλιμ. Έμν. 6.74, Σχόλια στα Άργ. A 551a. Wendel (και app. testim.), Et. Gen. (AB) s.v. Ίτωνίς, Et. M. 479.47. Πρβλ. επίσης Nilsson (1957) 86 και 89. Πά τή διαφωνία που παρατηρείται στη χειρόγραφη παράδοση μεταξύ τών γραφών Ίτωνίδος και Τριτωνίδος (πρβλ. και παρακ. A 721, 768) βλ. τό κατατοπιστικό σχόλιο του Vian (1974) 254.

552. επικραδάοντας: Το άπλο *κραδάω*, όπως και τό *κραδαίνω* άπαντά στον Όμηρο. Στα Άργοναυτικά άπαντά μόνο τό σύνθετο *επικραδάω*, τό όποιο ξαναβρίσκουμε στον Όππιανό, *Κυνηγ.* 1.91 (πρβλ. και Σχόλια στον Όμηρο, Ίλ. K 369-371 Erbse: *επικραδαίνων*). Βλ. σχετικά Ardzizoni (1967) 164 κ.έ.

Πά όλη την εικόνα του άπόπλου τής Άργώς και του θαυμασμού τών νυμφών, καθώς την βλέπουν να διασχίζει τό πέλαγος πρβλ. Κάτουλλο 64.12 κ.έ. Τέλος, για την έντυπωσιακή άντιστοιχία μεταξύ ρυθμού και λόγου στους στίχους 522-552 βλ. τά σχόλια του Fränkel (1968) 17-18, που άποδεικνύει, βάσει τής γνωστής θεωρίας του για την έσωτερική δομή του έξαμέτρου, την όμοιομορφία και άντιστοιχία τών μετρικών κώλων προς τό επί μέρους νόημα που έκφράζεται με μικρότερες ή μεγαλύτερες λέξεις και συντάγματα λέξεων. Γενικά περί τής θεωρίας του Fränkel για την «ίσομετρία μορφής και περιεχομένου» βλ. του ίδιου (1960²) 100-156.

554. Χείρων Φιλλυρίδης: Όνομάζεται έτσι ως γιός τής Ώκεανίδας Φιλλύρας. Σύμφωνα με την άρχαία παράδοση ό Χείρων υπήρχε καρπός του έρωτα του Κρόνου που είχε μεταμορφωθεί σε ίππο και τής Φιλλύρας· σε

αυτό οφείλεται και ή διπλή φύση του, ανθρώπου και αλόγου (αναλυτικότερα για τη γέννηση του Χείρωνα, *Αργ.* Β 1231-1241). Τα Σχόλια στον Ἀπολλώνιο (Α 554. Wendel) παραθέτουν σχετικό απόσπασμα τῆς *Γιγαντομαχίας*, τὸ ὁποῖο οἱ νεώτεροι θεωροῦν ὅτι ἀνήκει στὴν *Τιτανομαχία* (ἀπ. 9 EGF, Davies = 10 PEG, Bernabé). Ἡ ἔκφραση *Χείρων Φιλλυριδῆς* ἀπαντᾷ ἤδη στὸν Ἡσίοδο, *Θεογ.* 1001-1002. Στὸν Πίνδαρο βρισκουμε *Χίρωνα Φιλλυριδαν*, *Πυθ.* 3.1 (πρβλ. καὶ 9.29-30). Σύμφωνα με ἄλλη ἐκδοχή, λιγότερο διαδεδομένη, ὁ Χείρων ἦταν γιὸς τοῦ Ἰξίονα, ὅπως καὶ οἱ ὑπόλοιποι Κένταυροι. Ἡ ἐμφάνιση τοῦ Χείρωνα ἐδῶ εἶναι εὐλογοῦ ἀφοῦ ὑπῆρξε δάσκαλος τοῦ Ἰάσωνα, σύμφωνα μάλιστα με τὴν ἀρχαία παράδοση τοῦ δίδαξε τὴν ἰατρικὴ καὶ γι' αὐτὸ ὀνομάσθηκε ὁ ἥρωας Ἰάσων ἀπὸ τὸ *ιάσω-ἴασις* (βλ. Σχόλια στὰ *Αργ.* Α 554 Wendel, Et. M. 464.18). Πὰ τὸν Χείρωνα ὡς παιδαγωγὸ τοῦ Ἰάσωνα ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἀχιλλέα βλ. τὸ ἐμπεριστατωμένο σχόλιο τοῦ Vian (1974) 254.

πολιῆ ... ἀγή: *Κύματος ἀγή* ὀνομάζεται τὸ μέρος, ὅπου σπᾶνε τὰ κύματα (*ἄγνυμι, αἰγιαλός*). Μόνο ὁ Ἀπολλώνιος χρησιμοποιοεῖ τὴ λέξη με αὐτὴ τὴν ἔννοια. Πὰ τὸ ἐπίθετο βλ. παραπ. στ. 454. Πρβλ. καὶ τὴ σύνθετη λέξη *κυματογή*, Ἡρωδ. 4.196.4, 9.100.3, Ἡσυχ. κ 4533, Σούδα κ 2678 κ.ἄ.

556. ἀπηρέα: Τὸ ἐπίθετο *ἀπηρῆς* ἰσοδυναμεῖ με τὸ *ἄπηρος* (ἀβλαβῆς, σῶος) καὶ ἀπαντᾷ μόνο στὰ *Ἀργοναυτικά*, ἐδῶ καὶ παρακάτω στ. 888· καὶ στίς δύο περιπτώσεις διατηρήθηκε, ὅπως σημειώνει ὁ Ardizzoni (1967) 165, ὡς γραφὴ ἀπὸ τοὺς λεξικογράφους καὶ γραμματικούς (βλ. ἐνδεικτικὰ Cramer An. Ox. 1. 84.7, Ἡρωδ. *Περὶ καθολ. προσφδ.*, Gr. Gr. III.1, 72.1, Ἡσυχ. α 6172 καὶ Et. M. 122.8), ἀντικαταστάθηκε ὅμως στοὺς κώδικες ἀπὸ τοὺς συνηθέστερους καὶ μᾶλλον διαδεδομένους τύπους *ἀκηδέα* ἐδῶ καὶ *ἀπήμοσιν* στὸ στ. 888.

557. ἐπωλένιον: Ἡ λέξη προέρχεται ἀπὸ τὸν ὁμηρικὸ *Ὕμνον εἰς Ἐρμῆν*, στ. 433 (*ἐπωλένιον καθαρίζων*) καὶ 510 (*ἐπωλένιον καθαρίζεν*)· μετὰ τὸν Ἀπολλώνιο ἀπαντᾷ στὸν Νόννο, *Διον.* 9.56 καθὼς καὶ στὸν *Συνεχιστὴ τοῦ Θεοφάνους*, *Χρονογρ.* σελ. 322.11 Bekker. Πὰ τὴν ἔκφραση *ἐπωλένιον φορέουσα* («κρατώντας στὴν ἀγκαλιά») καὶ ὅλη τὴν εἰκόνα πρβλ. *Ἰλ.* Ζ 400-401 (γιὰ τὴν Ἀνδρομάχη) *παῖδ' ἐπὶ κόλπῳ ἔχουσ' ἀταλάφρονα*,

αὐτως, / Ἐκτορίδην ἀγαπητόν. Τέλος, ὡς πρὸς τὴν παρουσία τοῦ μικροῦ Ἀχιλλέα στὴ χαριτωμένη αὐτὴ σκηνὴ πρβλ. γενικὰ τὸ πολυσυζητημένο μοτίβο τῆς ἀνακάλυψης τοῦ παιδιοῦ καὶ τῆς παιδικῆς ἡλικίας στὴν ἑλληνοιστική λογοτεχνία· βλ. ἐνδεικτικὰ Herter (1927) 250-258.

στ. 558. δειδίσκετο πατρί: Τὸ ρῆμα *δειδίσκομαι* ἀπαντᾷ στὴν Ὀδύσσεια καὶ σημαίνει προσφωνῶ, δέχομαι, χαιρετῶ (βλ. π.χ. ο 150, σ 121, υ 197). Γιὰ τὴν εἰκόνα τῆς συζύγου τοῦ Χείρωνα Χαρικλῶς πού κρατᾷε στὰ χέρια τῆς τὸν μικρὸ Ἀχιλλέα καὶ τὸν δείχνει στὸν πατέρα του πρβλ. τὴν ἀνάλογο τῆς Κρέουσας πού δείχνει τὸ γιό τῆς Ἴουλο στὸν πατέρα του Αἰνεία, *coniunx / haerebat, paruoimque patri tendebat Iulum* (Βεργ. *Aen.* 2.673-674). Παρόμοια εἶναι καὶ ἡ εἰκόνα τοῦ Βαλέριου Φλάκκου (*Argon.* 1. 255-256) πού παριστάνει τὸν ἴδιο τὸν Χείρωνα νὰ δείχνει τὸν Ἀχιλλέα στὸν πατέρα του. Στὰ [Ὀρφικά] Ἄργον. 377-391, οἱ ἥρωες ἐπισκέπτονται τὸν Χείρωνα, γιὰ νὰ μπορέσει ὁ Πηλέας νὰ δεῖ τὸ γιό του. Ἔτσι ὁ Ἀπολλώνιος καὶ οἱ μετὰ ἀπ' αὐτὸν συγγραφεῖς Ἀργοναυτικῶν δέχονται ὅτι ὁ γάμος τοῦ Πηλέα καὶ τῆς Θέτιδας προηγεῖται τῆς ἀργοναυτικῆς ἐκστρατείας (πρβλ. ἐπίσης Ἀργ. Δ 811-817, 862-879). Ἀντίθετα, σύμφωνα μὲ τὸν Κάτουλλο, 64.19-30, ὁ γάμος, ὅπως σημειώνει ὁ Vian (1974) 254, εἶναι μεταγενέστερος τῆς ἐκστρατείας· πρβλ. ἐπίσης Φερεκ. FGtHist 3 F 1 καὶ 62, Ἀπολλοδ. Βιβλ. 3.13.1-7 (βλ. καὶ Frazer, App. X, vol. II, σελ. 383-388).

Ἡ παράδοση πού θέλει τὸν Ἀχιλλέα, καθὼς καὶ πολλοὺς ἄλλους ἥρωες, νὰ ἔχει ἀνατραφεῖ ἀπὸ τὸν Κένταυρο Χείρωνα, ὁ ὁποῖος τὸν δίδαξε κατεξοχὴν τὴν ἰατρικὴ καὶ τὴ μουσικὴ, εἶναι ἀρχαιότατη καὶ ἀνάγεται στὸν Ὅμηρο (Λ 831-832). Ἰδιαίτερα ὁ Χείρων μνημονεύεται ὡς δάσκαλος τοῦ Ἰάσονα ([Ἡσιόδ.] Κατ. ἀπ. 40 Merk.-West, Πινδ. Πυθ. 4. 102-103). Ὅπως εἶδαμε παραπ. σχ. στὸ στ. 33, ὁ Χείρων συμβούλεψε τὸ μαθητὴ τοῦ Ἰάσονα νὰ πάρει μαζί του τὸν Ὀρφέα. Περιφημες κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἦταν οἱ *Χείρωνος ὑποθήμαι*, ἔργο πού ἀποδίδεται στὸν Ἡσιόδο καὶ τοῦ ὁποῖου σώζονται μόνο λίγα ἀποσπάσματα. Θεωρεῖται ὅτι ἀποτελοῦν ἀπήχηση τῆς διδασκαλίας τοῦ σοφοῦ ἐκείνου Κενταύρου πρὸς τοὺς μαθητὲς του, εἰδικότερα πρὸς τὸν Ἀχιλλέα. Φαίνεται μάλιστα ὅτι αὐτὲς οἱ Παραινέσεις καὶ Ὑποθήκες ἀποτελοῦσαν γιὰ μακρὸ χρονικὸ διάστημα βασικὴ διδασκαλία στὰ σχολεῖα τῆς Ἀθήνας καὶ ἄλλων ἑλληνικῶν πόλεων καὶ γενικὰ προσφιλὲς ἀνάγνωσμα κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους.

Αυτό μαρτυροῦν ἀρχαῖα κείμενα καὶ ἔργα τέχνης, ὅπως τὸ περίφημο ἀγγεῖο τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ Εὐφορίωνα ποῦ εἰκονίζει δύο ἔφηβους ὄρθιους νὰ στηρίζονται πάνω σὲ μακριὰ ραβδιά, ἐνῶ ἕνας τρίτος ἔφηβος καθισμένος σὲ σίμποδα τοὺς διαβάζει ἀπὸ κάποιο χειρόγραφο. Κοντὰ στὰ πόδια τοῦ νεαροῦ διακρίνεται ἓνα κιβώτιο γεμάτο χειρόγραφα, ἓνα ἀπὸ τὰ ὅποια φέρει τὴν ἐπιγραφή ΧΙΡΩΝΕΙΑ. Πρβλ. E. Pottier «Educatio» στο: *DA*, II, σελ. 469, εἰκ. 2600, καὶ W. Jaeger, *Paideia* I, Berlin 1959⁴, σελ. 50.

VIII. στ. 559-608: Διάπλους τοῦ Παγασητικοῦ. Ταξίδι μέχρι τὴν Λήμνο

στ. 559. περιηγία: Τὸ ἐπίθετο *περιηγής* σημαίνει κυκλικός, κυρτός. Ἄπαντᾶ γιὰ πρώτη φορὰ στὸν Ἑμπεδοκλῆ, ἀπ. 31 B 27.17 καὶ 28.3 DK: *Σφαῖρος κυκλοτερῆς μονίη περιηγεί γαίων* (πρβλ. ὅμως καὶ Ἡσιόδ. ἀπ. 392 Merk.-West *χαίρων ἀντὶ γαίων*)· ἔκτοτε χρησιμοποιήθηκε εὐρύτατα κατὰ τοὺς ἀλεξανδρινούς χρόνους. Στὰ *Ἀργοναυτικά* τὸ συναντᾶμε ἐπίσης στὸ B 994, Γ 138, 1032, 1365, Δ 950. Βλ. καὶ Ardizzoni (1967) 165 κ.έ.

στ. 561. τεχνηέντως: Τὸ ἐπίρρημα αὐτὸ ποῦ διασώθηκε στὰ νέα ἑλληνικά, εἶναι ἄπαξ λεγόμενον ὁμηρικό καὶ ἀναφέρεται πάλι στὸ πηδάλιο: ε 270 *αὐτὰρ ὁ πηδαλίω ἰθύνετο τεχνηέντως*. Μετὰ τὸν Ὅμηρο τὸ σπάνιο αὐτὸ ἐπίρρημα χρησιμοποιεῖται γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο, ἀργότερα ἀπὸ τὸν Κόιντο Σμυρναῖο 5.97 καὶ ἄλλους μεταγενέστερους συγγραφεῖς.

στ. 562. ἀμφιπέσεκ(ε): Θαμιστικός παρατατικός τοῦ ποιητικοῦ ρήματος *ἀμφιέπω* καὶ *ἀμφέπω*. Σπάνιος τύπος ποῦ ἄπαντᾶ ἐδῶ, παρακάτω στ. A 571, καθὼς καὶ στὴν Π.Α. 9.482,12. Τὸ ρῆμα σημαίνει περιβάλλω, ἀσχολοῦμαι, διαχειρίζομαι, κυβερνῶ. Μὲ τὴν τελευταία σημασία χρησιμοποιεῖται τὸ ρῆμα καὶ στὸν Σοφ. *Ἡλ.* 651 *δόμους Ἀτρειδῶν σκῆπτρά τ' ἀμφέπειν τάδε*.

στ. 563-564. ἰστὸν ... μεσόδημ, δῆσαν ...προτόνοισι: Ὁ Ἀπολλώνιος φαίνεται νὰ μιμεῖται ἐδῶ τοὺς στίχους τῆς Ὀδύσσειας β 424-425 = ο 289-290 *ἰστὸν δ' εἰλάτινον κοίλης ἐντοσθε μεσόδημης στήσαν ἀείραντες, κατὰ δὲ προτόνοισιν ἔδησαν*. Οἱ ἀρχαῖοι σχολιαστὲς ἐτυμολογοῦν τὴ λέξη μεσόδημ «παρὰ τὸ μέσον τῆς νηὸς δεδομησθαι» (σχόλια στὴν Ὀδύσεια β 424 καὶ

Εὐσταθ., ad l. 1.107.8). Κατὰ τὸ σχολιαστὴ τῶν Ἀργοναυτικῶν, μεσόδμη σημαίνει: «ἡ ἰστοθήκη, ὅπου τίθεται ὁ ἰστός καὶ κλίνεται» (A 563 Wendel). Φαίνεται, ὅπως παρατηρεῖ ὁ Ardizzoni (1967) 166, ὅτι ἡ μεσόδμη ἦταν δοκὸς ποῦ διέτρεχε ἐγκάρσια τὸ πλοῖο ἀπὸ τὴ μία πλευρὰ στὴν ἄλλη καὶ εἶχε στὴ μέση ὀπή, ὅπου στερεωνόταν ὁ ἰστός. Παρεμφερῆς εἶναι καὶ ἡ ἔννοια τῆς ἰστοπέδης (βλ. Ὀδύσεια μ 50-51, 160-162, 178-179). Ἡ λέξις πρότονος σημαίνει τὸν ἱμάντα ἢ τὸ σχοινὶ μὲ τὸ ὁποῖο τεντώνεται κάπι, ἰδιαίτερος τὸ σχοινὶ ποῦ συνδέει τὸν ἰστό μὲ τὴν πλώρη καὶ χρησιμεύει γιὰ νὰ συγκρατεῖ ἢ νὰ χαλαρώνει τὰ ἰστία. Γιὰ τὴ ναυτικὴ ὄρολογία ποῦ χρησιμοποιεῖται ἐδῶ πρβλ. Casson (1971) 47, passim.

στ. 565. ἡλακάτην: Βασικὴ ἔννοια εἶναι αὐτὴ τοῦ στελέχους τοῦ καλαμιοῦ (Θεοφρ. Φυτ. Ἰστ. 2.2.1). Κατ' ἐπέκταση τὸ ὄνομα ἀποδίδεται σὲ διάφορα ἀντικείμενα ποῦ μοιάζουν μὲ τὸ στέλεχος τοῦ καλαμιοῦ, ὅπως στὴν ἡλακάτη, κοινῶς ρόκα, στὴν ὁποία τυλίγεται τὸ μαλλί. Ἐπίσης σημαίνει τὴ ράβδο, τὸ στέλεχος τῆς ἀτράκτου, Πλάτ. Πολ. 616c. Στὰ Ἀργοναυτικὰ ἡ λέξις ἀπαντᾷ μόνο ἐδῶ καὶ σημαίνει τὸ ἀνώτατο μέρος τοῦ ἰστοῦ ποῦ ἦταν ἔτσι φτιαγμένο ὥστε νὰ περιστρέφεται. Κατὰ τὴ μαρτυρία τῶν Σχολίων πάνω ἀπὸ αὐτὸ ἦταν τὸ *καρχήσιον* (A 564-567b. Wendel). Πρβλ. Casson (1971) 233.

στ. 566. λιγὺς ... οὔρος: Πρβλ. Ὀδ. γ 176 ὄρτο δ' ἐπὶ λιγὺς οὔρος ἀήμεναι, δ 357 ἢ λιγὺς οὔρος ἐπιπνεήσιον ὄπισθεν.

ἐπ' ἰκριόφιν: Ἡ ἔκφραση ἀπαντᾷ στὴν Ὀδύσεια γ 353, ν 74, ο 283. Πρβλ. καὶ Casson (1971) 44, εἰκ. 90.

κάλωας: ὁ κάλως, τοῦ κάλω· ἐπικός καὶ ἰωνικός τύπος ὁ κάλος, -ου, «τὸ σχοινί», γιὰ τὸν ὁποῖο πρβλ. Ὀδ. ε 260, Ἡροδ. 2.36.16 καὶ Casson (1971) 231. Ἐδῶ ὁ Ἀπολλώνιος χρησιμοποιεῖ τὸ νεώτερο τύπο κάλωας (βλ. καὶ παρακ. στ. 1277) στὴν αἰτιατικὴ πληθ. ἀντὶ τοῦ ἀττικού κάλως· ὁ νεώτερος τύπος τῆς αἰτιατικῆς ἀπαντᾷ ἐπίσης στὸν Ἀντίμαχο (ἀπ. 57.2 Wyss = 68.2 Matthews) καὶ ἀργότερα στὰ [Ὀρφικά] Ἀργον. 255, στὸν Ὀππιανό, Ἀλιευτικὰ 1.345, 2.223 καὶ στὸν Νόννο, Διον. 4.229, 32.156, 39.310, 40.456.

στ. 568. Τισαίην ... ἄκρη: ἀκρωτήριο στη Μαγνησία, ὅπου καὶ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος (πρβλ. Βαλερ. Φλ. *Arg.* 2.7 *templaque Tisaeae mergunt obliqua Dianae*). Τὸ ἀκρωτήριο αὐτὸ ἀναφέρεται μόνο ἐδῶ. Πιθανῶς πρόκειται γιὰ τὴ δυτικὴ ἄκρη τῆς χερσονήσου τῶν Τρικκέρων, ἣ ὁποία κλείνει τὸ νότιο τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου. Μερικοὶ τὸ ταυτίζουν μὲ τὸ σημερινὸ ἀκρωτήριο Τράχηλας. *Τίσαιον ὄρος* στη Θεσσαλία ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν Πολύβιο 10.42.7., τὸν Ἀππιανό, *Μιθριδ.* 137.6 καὶ τὴ Σούδα, s.v. *περίφασις* (π 1338). Πρβλ. καὶ Delage (1930) 76.

στ. 569. εὐθήμονι: *εὐθήμων, -ονος* (τίθημι) τακτικός, ἁρμονικός. Ὁ ὄρος ἀπαντᾷ στὸν Ἀριστοτέλη, *Περὶ τὰ ζῶα ἰστ.* 616b23, 618b30. Τὸ Et. Gen. (B), s.v. *εὐθήμονι* (πρβλ. Et. M. 391.25) ἐρμηνεύει: «*εὐποιήτω. ἐκ τοῦ θεῖναι τὸ ποιῆσαι*» καὶ παραπέμπει στὸν Πίνδαρο, Ὀλ. 3.14, ὅπου ὁ ποιητῆς ἀποκαλεῖ τὸ ποίημα *θέσιν*. Τὸ ἐπίθετο ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορὰ στὸν Αἰσχύλο, *Χοηφ.* 84 *δμωαὶ γυναιῖκες δωμάτων εὐθήμονες*. Πρβλ. Ardzizoni, *Libro I*, σελ. 167. Ἐσ σημειωθεῖ, τέλος, ὅτι ὁλόκληρος ὁ στίχος 569 (*τοῖσι δὲ φορμίζων εὐθήμονι μέλπεν ἀοιδῆ*) μᾶς παραπέμπει στοὺς πολυσυζητημένους ὁμηρικὸς στίχους, Ὀδ. δ 17/18 (... *μετὰ δὲ σφιν ἐμέλπετο θεῖος ἀοιδὸς / φορμίζων*), οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀθετηθεῖ ἀπὸ τὸν Ἀρίσταρχο. Βλ. σχετικὰ Rengakos (1993) 106, σημ. 1.

στ. 570. Νηοσσόον: Τὸ ποιητικὸ αὐτὸ ἐπίθετο εἶναι πρῶτον λεγόμενον καὶ μετὰ τὸν Ἀπολλώνιο ἀπαντᾷ μόνο στὸν Νόννο, *Διον.* 23.136 *οὐ Βορέην καλέων νηοσσόον* (βλ. καὶ *Διον.* 39.177, 40.344, 40.458). Σύμφωνα μὲ τὰ Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο (A 570b. Wendel) ἡ λέξη παράγεται ἀπὸ τὸ «*σώζειν τὰς ναῦς*» ἢ ἀπὸ τὸ «*σεύειν καὶ κινεῖν αὐτάς*». Ἀπαντᾷ ἐπίσης στὰ Ἀργ. Β 927 ὡς ἐπίθετο τοῦ Ἀπόλλωνα μὲ τὴν ἔννοια αὐτοῦ ποὺ σώζει τὰ πλοῖα· πρβλ. καὶ Fränkel (1968) 87, σημ. 163. Σύμφωνα μὲ τὸν Ardzizoni (1967) 167, ὁ τύπος σχηματίσθηκε, κατὰ τὸ ὁμηρικὸ *λαοσσός* (N 128, P 398, Y 48, 79, ο 244, χ 210) ποὺ ἀναφέρεται στὴν Ἀθηνᾶ, τὸν Ἀπόλλωνα, τὴν ἔριν καὶ τὸν ἥρωα Ἀμφιάραο. Ἡ ἴδια ἀμφισβήτηση ὡς πρὸς τὴν ἔννοια ἰσχύει καὶ γιὰ αὐτὸ τὸ ἐπίθετο. Στὸν Ὅμηρο καὶ στὸν [Ἡσίοδο], Ἀσπ. 37 συνάπτεται μᾶλλον μὲ τὴν ἔννοια τοῦ *σεύειν*, ἐνῶ σὲ μεταγενέστερους ποιητὲς μᾶλλον μὲ τὸ *σώζειν*. Τὸ ἐπίθετο *νηοσσός* ἀποδίδεται

στήν Ἄρτεμι μόνο ἐδῶ. Ὁ χαρακτήρας ὅμως αὐτῆς τῆς θεότητας πού νά συνδέεται μέ τή θάλασσα μαρτυρεῖται καί ἄλλοῦ, βλ. παραπ. σχ. στό στ. 312.

στ. 572. Ἰωλκίδα: Τό ἐπίθετο ἀπαντᾷ γιά πρώτη φορά ἐδῶ. Βρίσκεται ἐπίσης σέ ἓνα ἐπίγραμμα τοῦ Ἄγαθία (Π.Α. 4.3,65 *Ἰωλκίδος ἔμβολον Ἄργου*). Στόν Εὐριπίδη ἀπαντᾷ ὁ τύπος *Ἰωλκίας* ὡς προσδιοριστικό τῆς γῆς ἢ χθονός (Μήδ. 7 καί 551). Κατά τόν Στέφανο Βυζάντιο s.v. *Ἰωλκός*: «τὸ ἔθνικόν Ἰώλκιος καί Ἰωλκία καί Ἰωλκίς καί Ἰωλκιάς».

στ. 574. διασκαίροντες: Πρῶτον λεγόμενον καί σημαίνει πηδῶ, σκιρτῶ, τινάσσομαι (ὁ τύπος χρησιμοποιεῖται μετὰ μόνο ἀπὸ τόν Κύριλλο Ἀλεξανδρείας, *Γλαφυρῶν εἰς τὴν Γένεσιν Λόγος Α'*, PG 69, σελ. 33.50). Τό ἀπλό *σκαίρω* ἀπαντᾷ στόν Ὅμηρο Σ 572, πρβλ. *Ἄργ.* Δ 1402, *Καλλιμ. Ὕμν.* 3.100. Πά τὴν θαυμάσια αὐτὴ εἰκόνα πρβλ. Σιμων. ἀπ. 567 Page, PMG ἀνά δ' *ἰχθύες ὄρθοι / κυανέου ἕξ ὕδατος ἄλλοντο καλᾶ σὺν ἀοιδᾷ*. Ἡ σκηνὴ θυμίζει τὴν περιγραφὴ τῶν δελφινῶν πού πηδοῦν ἐλισσόμενα γύρω ἀπὸ τὸ πλοῖο, ἀληθινὸ χάσμα ὀφθαλμῶν γιά τοὺς ναῦτες (*Ἄργ.* Δ 933 κ.έ.). Μὲ τὸ χορὸ αὐτὸ τῶν δελφινῶν παραβάλλεται ὁ χορὸς τῶν Νηρηίδων, οἱ ὁποῖες *ὑπεκπροθέουσαι ἐπήτρωμοι εἰλίσσοντο / Ἀργῶν περὶ νηί* (Δ 937-938). Πρβλ. Εὐρ. *Ἥλ.* 432-451, ὅπου ὁ τραγικὸς ποιητὴς παρουσιάζει τὸ δελφίνι μαζί μέ τὸ χορὸ τῶν Νηρηίδων νά συνοδεύουν τὰ πλοῖα τῶν Ἀχαιῶν στό ταξίδι τους γιά τὴν Τροία. Βλ. σχετικὰ Fränkel (1968) 84-85.

στ. 575. σημαντήρος: Τό ἐπίθετο *σημαντήρ* πού ἀπαντᾷ ἐδῶ γιά πρώτη φορά δηλώνει τὸ βοσκό, ἐνῶ στό Γ 1403 τὸ δεσπότη, τὸν κύριο. Ἡ ἴδια διαφοροποίηση τῆς ἔννοιας ὑπάρχει καί στὴν πιὸ κοινὴ λέξη *σημάντωρ* στοὺς στ. Α 175 καί 355. Ἡ εἰκόνα τῶν προβάτων πού ἀκολουθοῦν τὸ βοσκὸ εἶναι ὀμηρικὴ· βλ. Ν 492-493 *λαοὶ ἔπονθ' ὡς εἴ τε μετὰ κτίλον ἔσπετο μῆλα / πύομεν' ἐκ βοτάνης*, πρβλ. σ 372. Ὁ Fränkel (1968) 84, σημ. 152, παρατηρεῖ ὅτι καί στοὺς στίχους τῶν *Ἄργ.* Δ 672-675 ὑπάρχει παρομοίωση μέ πρόβατα πού ἀκολουθοῦν τὸ βοσκό, ὄχι γοητευμένα ἀπὸ τὴ μουσικὴ, ἀλλὰ μαγεμένα ἀπὸ τὴν Κίρκη.

στ. 577-578. σύριγγι ... μελιζόμενος: Σύμφωνα μέ τόν Vian (1974) 77, σημ. 2, καί στοὺς στίχους αὐτοὺς ὑπάρχει ὀμηρικὴ ἀνάμνηση ἐμπλουτισμένη ἐδῶ

μέ βουκολικά στοιχεῖα: βλ. Ήλ. Κ 13 *αὐλῶν συρίγγων τ' ἐνοπήν*, Σ 525-526 *δύω δ' ἄμ' ἔποντο νομῆες / τερπόμενοι σύριγγι*, Ι 186 *τὸν δ' εὖρον φρένα τερπόμενον φόρμιγγι λιγείη*. Πρβλ. καὶ Ὑμν. εἰς Ἑρμῆν 512 *συρίγγων ἐνοπήν ποιήσατο τηλόθ' ἀκουστήν*, [Ἡσιόδ.] Ἀσπ. 278 *λιγυρῶν συρίγγων*, Θεοκρ. 7.89, 20.28. Οἱ Glei (1996) 155, σημ. 59, ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ παρομοίωση μὲ τὸ βοσκὸ χαρακτηρίζει τὸν Ὀρφέα ὡς βουκολικὸ ποιητὴ καὶ παραπέμπει κατὰ κάποιον τρόπο στὸ ἄλλο σημαντικὸ εἶδος τῆς ἀλεξανδρινῆς, «καλλιμάχειας» ποίησης, τῆ βουκολικῆ ποίηση τοῦ Θεοκρίτου· γιὰ τὶς σχέσεις Ἀπολλωνίου καὶ Θεοκρίτου βλ. π.χ. τὴν ἐνδιαφέρουσα μονογραφία τοῦ Köhnken (1965).

Μὲ τὸ στ. 579 κλείνει ὁ Ἀπολλώνιος τὴν περιγραφή τῆς πρώτης μέρας τοῦ ταξιδιοῦ, ποὺ ξεκίνησε στὸ στ. 519. Ἡ κομπόζη τοῦ ὕφους ἐναρμονίζεται μὲ τὶς ὑποβλητικὲς εἰκόνες καὶ τὶς παρομοιώσεις ποὺ συνθέτουν, σύμφωνα μὲ τὸν Vian (1974) 255, δύο πίνακες ποὺ ἀντιστοιχοῦν συμμετρικά: στὸν πρῶτο οἱ κωπηλάτες κτυποῦν μὲ τὰ κουπιά τὴ θάλασσα ρυθμικὰ ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς κιθάρας τοῦ Ὀρφέα. Στὸ δεύτερο πίνακα ἡ Ἀργὼ σηκώνοντας τὰ πανιά πλέει πρὸς τὴν ἔξοδο τοῦ Παγασητικοῦ. Τὰ κουπιά ἤσυχάζουν καὶ ὁ Ὀρφέας ψάλλει ἕναν ὕμνο πρὸς τιμὴ τῆς Νηροσσόου Ἀρτέμιδος. Τῆ σκηνὴ πλαισιώνουν τὰ ψάρια ποὺ βγαίνουν στὴν ἐπιφάνεια γιὰ νὰ ἀκούσουν τὸ θεσπέσιο ὕμνο καὶ ὁ ἄνεμος ποὺ συνοδεύει τὸ πλοῖο. Βλ. τὴν ἐμπεριστατωμένη ἀνάλυση τῆς ὅλης σκηνῆς ἀπὸ τὸν Fränkel (1968) 84-86. Πρβλ. καὶ Clauss (1993) 92-99.

στ. 580. Πελασγῶν: Ἡ παράδοση ἀναφέρει τοὺς Πελασγοὺς ὡς ἀρχαιότατους κατοίκους τῆς Πελοποννήσου καὶ μάλιστα τοῦ Ἄργους. Παλαιότατος γενάρχης τους ἦταν ὁ Πελασγός, γιὸς τοῦ Δία καὶ τῆς Νιόβης. Ἐξὶ γενεὲς μετὰ ἀπὸ αὐτὸν μετανάστευσαν στὴν Αἰμονία ποὺ ὀνομάσθηκε ἀργότερα Θεσσαλία, ὑπὸ τὴν ἡγεσία τριῶν ἀδελφῶν, τοῦ Ἀχαιοῦ, τοῦ Φθίου καὶ τοῦ Πελασοῦ, γιῶν τῆς Λάρισσας καὶ τοῦ Ποσειδῶνα. Κατὰ ἄλλους οἱ ἀρχαιότατοι κάτοικοι τῆς Θεσσαλίας ὀνομάσθηκαν Πελασοὶ ἀπὸ τὸν Πελασοῦ τοῦ Ἰνάχου. Ἔτσι οἱ Πελασοὶ συνδέονται μὲ τὸν πανάρχαιο πολιτισμὸ τοῦ Ἄργους καὶ τῆς Θεσσαλίας, δύο ἀπὸ τὰ κυριότερα κέντρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους. Οἱ Πελασοὶ εἶχαν διατηρήσει ἀρκετὰ στοιχεῖα τῆς προελληνικῆς διαλέκτου, γιὰ αὐτὸ καὶ ἡ γλῶσσα τους ξένιζε τοὺς Ἕλληνας τῶν κλασικῶν χρόνων (πρβλ. Ἡρόδοτο, 1.57). Πιθανῶς ἀπὸ

αὐτὸ ἀφορμώμενος καὶ ὁ σχολιαστὴς τοῦ Ἀπολλωνίου προσθέτει: ἢ ἀπὸ *Πελασγῶν ἔθνους βαρβαρικοῦ οἰκήσαντος τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὸ Ἄργος* (A 580b Wendel).

στ. 582. ἐπιπροθέοντες: Τὸ σύνθετο αὐτὸ ἀπαντᾷ ἐδῶ γιὰ πρώτη φορὰ μὲ τὴν ἴδια ἔννοια, ὅπως καὶ τὸ ὁμηρικὸ *προθέω*: τρέχω μπροστά, προχωρῶ. Μετὰ τὸν Ἀπολλώνιο συναντᾶμε τὸ ρῆμα στὸν Νίκανδρο, *Θηρ.* 382, στὸν Ὅππιανό, *Ἀλιευτ.* 3. 379 καὶ στὰ [Ὀρφικά] *Ἄργον.* 1080.

Σηπιάς ἄκρη: Ἀκρωτήριο τῆς Ν.Α. ἀκτῆς τῆς Θεσσαλικῆς Μαγνησίας (σήμερον Ἅγιος Γεώργιος) ὀνομάσθηκε ἔτσι εἴτε γιὰ τὶς πολλὲς σουπιὲς ποὺ ὑπῆρχαν ἐκεῖ εἴτε ἐπειδὴ, σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχαία παράδοση (Ἡροδ. 7.191), ἐδῶ ὁ Πηλέας κατώρθωσε τελικὰ νὰ ἀρπάξει τὴ Θέτιδα, ὅταν, ὡς γνωστόν, ἀφοῦ εἶχε μεταλλαχθεῖ σὲ πολλὰ εἶδη κατέληξε νὰ μεταμορφωθεῖ σὲ σουπιὰ. Ἡ παράδοση αὕτη συνδέεται κυρίως μὲ λαϊκοὺς μύθους τῆς ἀρχαιότητος, συνυπάρχει ὁμως παράλληλα καὶ μὲ τὴ σεμνότερη ἐπικὴ παράδοση, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ὁ Δίας ἔδωσε τὴ Θέτιδα στὸν Πηλέα καὶ ὁ γάμος τους τελέσθηκε μὲ κάθε λαμπρότητα στὴ Φθία. Ἡ *Σηπιάς ἄκρη*, ὀνομαζόμενη ἀπὸ τὸν Ἡρόδοτο *Σηπιάς ἀκτὴ*, ἔγινε γνωστὴ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἀπὸ τὴν καταστροφή τοῦ περσικοῦ στόλου (Ἡροδ. 7.188). Πρβλ. γενικὰ Ὅμ. Σ 431-434, [Ἡσιόδ.] *Κατ.* ἀπ. 211 Merk.-West, *Σχόλ.* Πινδ. *Νεμ.* 4.101, *Εὐρ.* *I.A.* 707, *Ἄνδρ.* 1265-1266, 1276-1278, Max. Mayer, «Thetis», *RE VI A1*, 225-230, 239-242.

στ. 584. Πειρεσιαί: Κατὰ τὸ σχολιαστὴ πόλη τῆς Μαγνησίας (A 583-584a Wendel). Διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν ὁμώνυμη θεσσαλικὴ πόλη ποὺ ἀναφέρθηκε παραπάνω στ. 37, κοντὰ στὴ συμβολὴ τῶν ποταμῶν Ἀπιδανοῦ καὶ Ἐνιπέα, ἐφόσον ἐκεῖνη βρῖσκεται στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Θεσσαλίας σὲ ἀρκετὴ ἀπόσταση ἀπὸ τὴ θάλασσα. Πρβλ. Ardizzoni (1967) 169.

στ. 584-585. Μάγνησσα ... ἀκτὴ: Σύμφωνα μὲ τὸν Στέφανο τὸν Βυζάντιο (s.v. *Μαγνησία*) «ὁ πολίτης *Μάγνης* ... τὸ θηλυκὸν *Μάγνησσα* ... καὶ *Μαγνησις* ... καὶ *Μαγνητὶς*» (πρβλ. καὶ Ἡρωδιαν. *Περὶ καθολ. προσωδ.* Gr. Gr. III.1, 250.24). Στὰ *Fragmenta adespota* ἀπ. 1025 Page (PMG), ἀπαντᾷ ὁ τύπος *Μάγνησσαν κόραν* καὶ στὸν Θεόκριτο, 22.79 *Μαγνήσεως ἀπὸ νηός*.

ὑπεύδιος: Τὸ σύνθετο αὐτὸ ἐπίθετο σημαίνει κυρίως ὁ διαφυγῆς στὸν καθα-
ρὸ ἄερα, κάτω ἀπὸ τὸν αἴθριο οὐρανό. Ἄπαντᾶ γιὰ πρώτη φορὰ στὸν Ἄρι-
στοτέλη, ἄπ. 253 Rose, μετὰ στὸν Ἀπολλώνιο (βλ. π.χ. Γ 1202, Δ 1731), στὸν
Ἄρατο καὶ σὲ μεταγενέστερους συγγραφεῖς. Ἡ χρῆση τοῦ ἐπιθέτου ἐδῶ
θυμίζει τὸ *εὐδιόωντες* στὴν ἐπίκληση τοῦ Ἀπόλλωνα (στ. 424) καὶ τὸ *εὐδοιοι*
(στ. 520) στὴ θαυμάσια περιγραφή τῶν ἀκτῶν μετὰ τὴν ἐκπλήρωση τῆς εὐ-
χῆς πρὸς τὸν θεό. Πρβλ. καὶ Fränkel (1968) 82 καὶ 86 κ.έ.

στ. 585. τύμβος Δολοπήιος: Πρβλ. Βαλ. Φλ. *Arg.* 2.10 vidisse putant Dolopeia
busta. Ὅπως παραδίδει ὁ σχολιαστὴς τοῦ Ἀπολλωνίου (A 587 Wendel), ὁ
Δόλοψ ἦταν γιὸς τοῦ Ἑρμῆ καὶ πέθανε στὴν πόλη Μάγνησσα, ὅπου καὶ
ὑπῆρχε τάφος του κοντὰ στὸ γιαλό. Αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη μαρτυρία γιὰ αὐτὸν
τὸν Δόλοπα. Ἄλλος Δόλοψ, γιὸς τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Φιλύρας καὶ ἀδελφὸς
τοῦ Χείρωνα μαρτυρεῖται ἀπὸ τὸν Ὑγῖνο, *Fab.*, Praef. 14.

στ. 586. παλιμπνοίησιν: Πουητικὸς τύπος τῆς λέξης *παλιμπνοή*, ἐναντίος
ἄνεμος, ποὺ ἄπαντᾶ στὸν Θεόφραστο, ἄπ. 5. 26,3 (*Περὶ ἀνέμων*) Wimmer.
Ἡ λέξη ἄπαντᾶ μετὰ τὸν Ἀπολλώνιο μόνο στὸν Ὀππιανό, *Ἀλιευτ.* 1. 771.
Ὅπως παρατηρεῖ ὁ Vian (1970) 89, οἱ ἀνέμοιο παλιμπνοῖαι, οἱ ὁποῖες ἀνα-
γκάζουν τοὺς Ἀργοναῦτες νὰ σταθμεύσουν κοντὰ στὸν τύμβο τοῦ Δόλοπα
εἶναι ὁ ἀπηλιώτης ἢ Ἑλλησποντίης (Ἡροδ. 7.188), ποὺ προκάλεσε κατα-
στροφή σὲ τμῆμα τοῦ περσικοῦ στόλου κατὰ τὰ Μηδικά. Σύμφωνα μετὰ τὸν
Γάλλο φιλόλογο, ὁ Ἀπολλώνιος ἐμπνεύσθηκε πιθανῶς τὸ ἐπεισόδιο τῆς
θύελλας ποὺ κράτησε τὴν Ἀργὼ στὴν ἀκτὴ τῆς Μαγνησίας, ἀπὸ τὴν περι-
φημη περιγραφή τῆς καταιγίδας τοῦ Ἡροδότου.

στ. 587. ἔντομα: Τὸ ἐπίθετο *ἔντομος*, *ον* σημαίνει κομμένος, διαιρεμένος σὲ
τεμάχια· ἰδιαίτερα στὸν πληθυντικὸ *ἔντομα* εἶναι τὰ σφάγια καὶ μάλιστα
αὐτὰ ποὺ προσφέρονται στοὺς νεκρούς, σὲ ἀντίθεση μετὰ τὰ προσφερόμενα
στοὺς θεοὺς γιὰ θυσία ζῶα, τὰ ὁποῖα ὀνομάζονταν *ἱερεῖα*. Ὁ σχολιαστὴς
τοῦ Ἀπολλωνίου ἐρμηνεύει τὴ λέξη *ἔντομα* (A 587 Wendel): «... διὰ τὸ ἐν
τῇ γῇ αὐτῶν ἀποτεμένεσθαι τὰς κεφαλὰς. οὕτω γὰρ θύουσι τοῖς χθονίοις».
Στρέφουν δηλαδὴ πρὸς τὴ γῆ τὶς κεφαλὰς τῶν θυσιαζομένων ζώων, σὲ ἀντί-
θεση μετὰ τὴ θυσία πρὸς τοὺς οὐράνιους θεοὺς, ὅταν ἔστρεφαν πρὸς τὰ πάνω
τὸν τράχηλο τῶν θυμάτων, κατὰ τὸ ὁμηρικόν: Ἰλ. Α 459 *αὐέρουσαν μὲν πρῶτα*

καὶ ἔσφαξαν καὶ ἔδειραν. Ἀρκετὰ διαδεδομένη εἶναι καὶ ἡ ἑρμηνεία ποῦ παραδίδεται ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους λεξικογράφους, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία *ἔντομα* εἶναι τὰ εὐνουχισθέντα πρόβατα ποῦ θυσιάζονται στοὺς θεοὺς τοῦ κάτω κόσμου καὶ στοὺς νεκροὺς, διότι εἶναι ὅπως καὶ ἐκεῖνοι ἄγωνα. Τὸ Μέγα Ἐτυμολογικὸ (βλ. Et. M. 345.29 ἀλλὰ καὶ Et. Gen. s.v. *ἔντομα*) παραθέτει τὸν παραπάνω στίχο τῶν Ἀργοναυτικῶν συσχετίζοντάς τον μὲ τὸ B 926 *χύτλα τέ οἱ χεύοντο καὶ ἤγγισαν ἔντομα μῆλων*. Ὁ στίχος αὐτὸς ἀναφέρεται στὴν προσφορὰ καὶ θυσία τῶν Ἀργοναυτῶν κοντὰ στὸ μνήμα τοῦ Σθένελου, ἥρωα ποῦ ἔπεσε κατὰ τὴν ἐκστρατεία τοῦ Ἡρακλῆ ἐναντίον τῶν Ἀμαζόνων. Γενικότερα ὑπάρχει ἀρκετὴ ὁμοιότητα μεταξὺ τῶν στίχων ποῦ ἀναφέρονται στοὺς σταθμοὺς τῶν Ἀργοναυτῶν στὸν τύμβο τοῦ Δόλοπα στὴ θεσσαλικὴ ἀκτὴ καὶ στὸν τάφο τοῦ Σθένελου στὸν Εὐξείνιο Πόντο. Θεωρεῖται ὅτι ἡ θεία ἐπέμβαση μετέτρεψε αἰφνιδιαστικὰ τὴν πνοὴ τῶν ἀνέμων γιὰ νὰ ὑποχρεώσει τοὺς Ἀργοναῦτες νὰ τιμήσουν τὸν Δόλοπα. Ἀντίθετα, ἡ ἀποβίβασή τους καὶ ἡ θυσία στὸν τάφο τοῦ Σθένελου δὲν σχετίζεται μὲ δυσμενεῖς καιρικὲς συνθήκες. Ὁ Fränkel (1968) 87 καὶ σημ. 164, παραβάλλει τὸ ἐπεισόδιο τοῦ Δόλοπα μὲ τὴ θυσία τῆς Ἰφιγένειας στὴν Αὐλίδα, σύμφωνα μὲ τὴ θέληση τῆς Ἄρτεμις. Καὶ ἐδῶ ἡ θυσία καὶ προσφορὰ γίνεται μὲν πρὸς τιμὴ τοῦ ἀποθανόντος γιοῦ τοῦ Ἑρμῆ, ἐξυπακούεται ὅμως γιὰ τὴν περίσταση καὶ τὸ αἶτημα γιὰ εὐνοϊκοὺς ἀνέμους. Τέλος, ὁ Ἡρόδοτος χρησιμοποιεῖ τὴν ἔκφραση «*ἔντομα ποιεῖν*» σὲ δύο περιπτώσεις (2.119 καὶ 7.191), στὶς ὁποῖες πρόκειται γιὰ θυσίες στοὺς ἀνέμους πρὸς ἐξευμενισμό των στοιχείων τῆς φύσης καὶ ἐπίτευξη εὐνοϊκῶν συνθηκῶν γιὰ τὴ ναυσιπλοΐα.

588. ὀρινομένης ἀλὸς οἴδατι: Παραλλαγή τῆς ἔκφρασης *ὀρινόμενον ... κῦμ' ἀλὸς* (βλ. παραπ. A 106-107). Πὰ τὴ γενικὴ ἀπόλυτο, μὲ τὴν ὁποία ἐκφράζεται ἡ εἰκόνα τῆς ταραγμένης θάλασσας πρβλ. παραπ. A 521. Κατὰ τὴν ἄποψη τοῦ Fränkel (1968) 87 κ.έ., τὴν ὁποία φαίνεται νὰ ἐπιδοκιμάζει καὶ ὁ Vian (1970) 88-89, ἡ χρονικὴ μετοχὴ ποῦ ἐκφέρεται μὲ γενικὴ ἀπόλυτο ὑποδηλώνει ἐμμέσως ὅτι ἡ αἰφνίδια ταραχὴ τῆς θάλασσας σχετίζεται μὲ τὸ χρέος τῆς θυσίας πρὸς τὸν ἥρωα. Ἀντίθετα, δὲν φαίνεται πιθανὴ ἡ εἰκασία τοῦ Γερμανοῦ ἐρευνητῆ, *στρευγόμενοι ἀντὶ ὀρινομένης*, τὴν ὁποία ἀντλεῖ ἀπὸ τὰ σχόλια στὸ στίχο 589, ὅπου χρησιμοποιεῖται γιὰ τὴν ἑρμηνεία τῆς λέξης *ἐλινύεσκον* (A 589 Wendel). Μὲ τὴν εἰκασία αὐτὴ θεωρεῖ ὅτι

γίνεται περισσότερο εμφανής ή εξάρτηση τῶν δυσμενῶν καιρικῶν συνθηκῶν ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία τοῦ νεκροῦ ἥρωα (ἢ ἀπὸ ὑπερφυσικὲς ἐν γένει δυνάμεις) νὰ θυσιάσουν οἱ Ἀργοναῦτες στὸ μνήμα του. Ὅπως ὁμως παρατηρεῖ ὁ Vian, ὁ τύπος αὐτὸς θὰ ἦταν νοηματικὰ προωθύτερος, καθόσον μόνο στὴν ἐπόμενη φράση γίνεται λόγος γιὰ τὴν καθυστέρηση τῶν Ἀργοναυτῶν λόγω τῆς ἀναμονῆς εὐνοϊκοῦ ἀνέμου. Ὅσον ἀφορᾷ στὸ *στρεύγεσθαι* τῶν σχολίων, ὀρθὰ παρατηρεῖ ὅτι ἐλήφθη ἀπὸ τὸν σχολιαστὴ ἀπὸ τὸ στίχο Δ 1058, ὅπου τὸ ρῆμα ἐρμηνεύεται *προσδιατρίβειν* (βλ. Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο Δ 1058a. Wendel).

591. Ἀφέτας Ἀργαῦς: Πρόκειται, σύμφωνα μὲ τοὺς Gleit (1996) 155, σημ. 60, γιὰ τὸ πρῶτο ἐκτεταμένο «Αἴτιον» στὰ *Ἀργοναυτικά*, πὸν ἀποτελεῖ χαρακτηριστικὸ τῆς ἀλεξανδρινῆς ποιήσης καὶ μᾶς παραπέμπει ἀμέσως καὶ στὴν καλλιμάχεια τεχνοτροπία. Ἡ τοποθεσία αὐτὴ τῆς θεσσαλικῆς παραλίας ὀνομάσθηκε ἔτσι κατὰ τὴν ἐπικρατέστερη ἐκδοχὴ ἀπὸ τὴν «ἄφεισιν», ἀφετηρία-ἀναχώρηση τῆς Ἀργῶς, ὡς ἂν ἀφετήριόν τι τῶν Ἀργοναυτῶν κατὰ τὸν Στράβωνα (9.5.15). Ὁ Ἡρόδοτος (7.193) συμφωνεῖ μὲ τὴν παράδοση αὐτὴ, προσθέτει ὁμως ὅτι ἐδῶ ἐγκατέλειπε ὁ Ἰάσωνας καὶ οἱ ἑταῖροι του τὸν Ἡρακλῆ, ὅταν αὐτὸς πῆγε γιὰ νὰ ἀντλήσει νερό (πρβλ. Ἡροδ. 7.196, 8.4 κ.ά., Διοδ. Σικ. 11.12.3). Ὁ Vian (1974) 255 καὶ (1970) 89-90, εὐστοχα παραβάλλει γιὰ τὴν ὀνομασία τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀφεταίου Ἀπόλλωνα στὴ Λακωνία, ὅπου βρισκόταν ἡ ἀφετηρία τοῦ δρόμου πὸν διέτρεξαν διαγωνιζόμενοι οἱ μνηστήρες τῆς Πηνελόπης (Παυσ. 3.13.6). Ἀπὸ τὴν ἐκδοχὴ γιὰ τὴν ἐγκατάλειψη τοῦ Ἡρακλῆ σὲ αὐτὴ τὴν ἀκτὴ τῆς Θεσσαλικῆς Μαγνησίας προέκυψε ἡ παράδοση, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία οἱ Ἀφέται ὀνομάσθηκαν ἔτσι ὄχι ἀπὸ τὴν ἀφετηρία τοῦ ταξιδιοῦ τῆς Ἀργῶς, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἄφεισιν δηλ. ἐγκατάλειψη τοῦ Ἡρακλῆ στὴ χώρα αὐτὴ (πρβλ. καὶ Ἡσιόδ. ἄπ. 263 Merk.-West). Ὁ Στέφανος Βυζάντιος (s.v. Ἀφεταί) ἀναφέρει καὶ τίς δύο ἐκδοχὲς καθορίζοντας καὶ τὴ γεωγραφικὴ θέση τῆς πόλης: *Ἀφεταί, πόλις τῆς Μαγνησίας. Ἑλλάνικος ὅτι ἐντεῦθεν δευτέρω ἀφεισιν ἢ Ἀργῶ ἐποίησατο, ἢ ὅτι ἐκεῖ οἱ Ἀργοναῦται τὸν Ἡρακλέα κατέλιπον. κεῖται δ' ἐν τῷ Παγαστικῷ κόλπῳ.* Ὁ Ἀπολλώνιος ὄχι μόνο δὲν δέχεται τὴ δευτέρω αὐτὴ ἐτυμολογία, ἀλλὰ οὔτε καὶ τὴν ἐκδοχὴ τῆς ἐγκατάλειψης τοῦ ἥρωα στὴ Μαγνησία. Ἀντίθετα τοποθετεῖ αὐτὴν στὴν Κίο τῆς Μ. Ἀσίας (βλ.

παρακ. Α 1273 κ.έ.). Πρβλ. επίσης Händel (1954) 29-30, Lombardi (1980-81) 335-336 και προσφάτως Dräger (2002) 446.

592. παρεξέθειον: Τὸ σπάνιο αὐτὸ σύνθετο εἶναι πρῶτον λεγόμενον και μᾶλλον σχηματίσθηκε σύμφωνα με ἀνάλογα ὁμηρικὰ σύνθετα, ὅπως *παρεξελθεῖν* (ε 104, κ 573), *παρεξελάαν* (μ 109) κλπ. βλ. Ardizzoni (1967) 171. Συντάσσεται με αἰτιατική και σημαίνει προσπερνῶ, τρέχω κατὰ μήκος.

Μελίβοια: Πόλη τῆς Μαγνησίας πού ὀνομάσθηκε ἔτσι κατὰ τὸν σχολιαστή τῆς *Ἰλιάδας* (B 756a Erbse) ἀπὸ τῆ Μελίβοια, σύζυγο τοῦ Μάγνητος, ἀπὸ τὸν ὁποῖο πήρε τὸ ὄνομά της ἢ φερώνυμη χειρσόνησος. Ἦταν πατρίδα τοῦ Φιλοκτῆτη και φημιζόταν γιὰ τὴν πορφυρῆ βαφή πού ἔπαιρναν ἀπὸ θαλάσσιο ὄστρακο, τὸν κόχλο (πρβλ. Βεργ. *Aen.* 5. 250-251). Ἡ πόλη μνημονεύεται στὸ Νεῶν κατάλογο (B 717, πρβλ. Εὐσταθ. *Παρεκβ. εἰς Ἰλ.* B 717, 338.29, vol. 1. 529.5 van der Valk). Βλ. ἐπίσης Ἡροδ. 7.188, Στράβ. 6.1.3 και Σούδα μ 501, ὅπου ὅμως παραδόξως ταυτίζεται με τὴν πόλη Ὀλιζώνα.

593. δυσήνεμον: Σύμφωνα με τὸν Ardizzoni (1967) 171, τὸ ἐπίθετο ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορά πρὶν ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο στὸ δωρικό τύπο *δυσάνεμος* στὸν Σοφοκλῆ, *Ἄντ.* 591. (Τὸν ἴδιο αὐτὸ δωρικό τύπο ξανασυναπτάμε πολὺ ἀργότερα μόνο στὴν Παράφραση τοῦ Διον. Περιηγ. 749-761.16 Müller και στὸν Κωνστ. Μανασσῆ, Σύνοψις χρονική, στ. 4735, 5350 Lampsidis). Σημαίνει τὸν ἀνεμόδαρτο τόπο, αὐτὸν πού προσβάλλεται ἀπὸ κακοὺς ἀνέμους (πρβλ. μεταξὺ ἄλλων Διον. Περιηγ. 759, Ἡσύχιος δ 2571 κ.ά.).

εἰσορόωντες: Ἡ ἐπανάληψη τῆς μετοχῆς *εἰσορόωντες* στὸν ἐπόμενο στίχο (594) δημιουργεῖ εὐλογες ἀμφιβολίες γιὰ τὴ γνησιότητά της στὸν παρόντα στίχο και γι' αὐτὸ ἔχουν προταθεῖ διάφορες διορθώσεις ἀπὸ τοὺς ἐρμηνευτές. Ἔτσι, ὁ Brunck (ed. Strasbourg 1780) εἰκάζει *ἐκνεύσαντες* (ἀποφεύγοντας), ὁ Merkel (ed. Leipzig 1854), ἀκολουθώντας τὸν Meineke, *ἐκπερόωντες* (παρερχόμενοι), κ.ά.ἄ. Ὅπως παρατηρεῖ ὁ Fränkel (1968) 89, με τὴ διόρθωση τοῦ Brunck *ἐκνεύσαντες* ὁ στίχος θὰ μπορούσε νὰ τοποθετηθεῖ μετὰ τὸ στ. 598. Οἱ Gerhard (*Lectiones Apollonianae*, Leipzig 1816) και Wellauer (ed. Leipzig 1828) πιστεύουν ὅτι ὁ στίχος ἀνήκει πιθανῶς σὲ παλαιότερη ἔκδοση (*προέκδοσιν*), και τὴν ἐκδοχὴ αὐτὴ ὑποστηρίζει ὁ

Vian (1970) 89-90 και (1974) 255 κ.έ., ὁ ὁποῖος θέτει ἀγκύλες καὶ στὸν προηγούμενο στίχο παρατηρώντας ὅτι τόσο ὁ Βαλέριος Φλάκκος, ὅσο καὶ τὰ [Ὁρφ.] Ἀργοναυτικά πού ἀκολουθοῦν ἀπὸ κοντὰ τὸν Ἀπολλώνιο στὸ χωρίο αὐτό, ἀγνοοῦν τὴν Μελίβοια δηλ. τοὺς στ. 592-593. Ὁ Γάλλος ἐρευνητὴς ὑποστηρίζει ἀκόμη ὅτι τὸ ἤῶθεν τοῦ στ. 594 ἀντιστοιχεῖ στὸ *τριτάτω* τοῦ στ. 589, παραβάλλοντας τοὺς στίχους Δ 1223-1224 *ἤματι δ' ἑβδομάτῳ Δρεπάνην λίπον ἤλυθε δ' οὔρος / ἀκραῆς ἤῶθεν ὑπεύδιος*. Ὁδηγεῖται μάλιστα στὴ χρονικὴ ταύτιση τῶν στ. 589 καὶ 594 γιατί θεωρεῖ ὑπερβολικὰ μακρὸ τὸ χρονικὸ διάστημα (μία μέρα καὶ μία νύχτα) τῆς μικρῆς ἀπόστασης ἀπὸ τὶς Ἀφέτες μέχρι τὴν Ὀμόλη (στ. 589, 594). Πρβλ. Händel (1954) 67, Lombardi (1980-81) 335-339, Campbell (1971) 407. Ὁ τελευταῖος ὑπεραμύνεται τῆς γραφῆς *εἰσορόωντες* τοῦ στ. 593 παραβάλλοντας μὲ τὸ στ. Ἀργ. Δ 660 *ἀκτὰς Τυρσηνίδας εἰσορόωντες*.

594. Ὀμόλην: Ὄρος τῆς Θεσσαλικῆς Μαγνησίας κοντὰ στὴν Ὀσσα καὶ τὸν Πηνειὸ ποταμὸ, ἱερὸ τοῦ Πάνα. Ὁ Βεργίλιος εἰκονίζει δύο Κενταύρους νὰ κατέρχονται ἀπὸ τὰ βουνὰ καὶ ἐντοπίζει τὴ σκηνὴ στὴν Ὀμόλη καὶ τὴν Ὄθρυ (*Aen.* 7.674-676). Πρβλ. Πινδ. ἀπ. 113 Maehler, Ἔφορος, FGrHist 70 F 228, Θεοκρ. 7.103 καὶ Σχόλια 7.103a, Πανσ. 9.8.6, Στράβ. 9.5.22, Στέφ. Βυζ. s.v. Ὀμόλη, Ὀμόλιον. Πρόβλημα παρουσιάζει ἡ ἀκριβὴς γεωγραφικὴ θέση τῆς Ὀμόλης, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπόλοιπων γεωγραφικῶν ὄρων γιὰ τοὺς ὁποῖους γίνεται λόγος στους στ. 594-596. Συνήθως ἡ Ὀμόλη τοποθετεῖται στους βόρειους πρόποδες τῆς Ὀσσας (βλ. Στράβων, ὁ.π.). Ἀντίθετα, ἐδῶ φαίνεται ὅτι τοποθετεῖται νότια τῆς Ὀσσας, καθόσον ἡ τελευταία ἀναφέρεται λίγους στίχους παρακάτω (598), καὶ ἀκολουθεῖται ἡ γεωγραφικὴ σειρὰ τοῦ ταξιδιοῦ. Κατὰ τὴν παρατήρηση τοῦ Vian (1970) 90, σημ. 3, ὁ προσδιορισμὸς αὐτὸς τῆς θέσης τῆς Ὀμόλης ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο μπορεῖ νὰ ὀφείλεται σὲ ἐπίδραση τοῦ Εὐρωπίδη, *Ἡρακλῆς* 371, ὅπου ἡ Ὀμόλη ἀναφέρεται ὡς ὄμορος τοῦ Πηλίου.

596. Ἀμύροιο: Ἄμυρος, ποταμὸς τῆς Θεσσαλίας πού, σύμφωνα μὲ τὸν σχολιαστή (A 595-597c. Wendel), ἐκρέει μετὰ τὴν Μελίβοια. Ἀπὸ τὰ συμφραζόμενα φαίνεται ὅτι ὁ ποταμὸς αὐτὸς ἐκβάλλει στὴν ἀνατολικὴ ἀκτὴ τῆς Μαγνησίας, ὅπως γίνεται σαφέστερο καὶ ἀπὸ τὸν Βαλέριο Φλάκκο, *Arg.* 2. 10-13. Ἀντίθετα στὸν Ἀπολλώνιο, Δ 616-617, ὅπου ὁ λόγος γιὰ τὴν

Κορωνίδα, στίς ἐκβολές τοῦ ποταμοῦ Ἄμυρου τοποθετεῖται ἡ πόλις Λακέρεια. Ἐπειδὴ ἡ Λακέρεια βρῖσκεται στίς ὄχθες τῆς λίμνης Βοιβιάδας, θεωρεῖται ὅτι ὁ Ἄμυρος ποταμὸς δὲν ἐκβάλλει στὴ θάλασσα, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὴν περιγραφὴ τοῦ ταξιδιοῦ τῶν Ἀργοναυτῶν, ἀλλὰ στὴ Βοιβιάδα λίμνη. Ἀξιοπαρατήρητο εἶναι ὅτι ὁ σχολιαστὴς τοῦ Πινδάρου, *Πυθ.* 3.59, τοποθετεῖ τὴν Λακέρεια ὄχι στίς ἐκβολές, ἀλλὰ στίς πηγές τοῦ Ἄμυρου. Ἐξάλλου ἀπὸ τὸ ἀπόσπασμα τοῦ [Ἡσιόδου], *Κατ.* 59 Merk.-West (πρὸβλ. Στράβ. 9.5.22, 14.1.40), δὲν προκύπτει σαφῶς ἂν ὁ Ἄμυρος ἐκβάλλει στὴ Βοιβιάδα ἢ ἀπλῶς γειτνιάζει μὲ αὐτὴν ἢ καὶ πηγάζει ἀπὸ τὴν περιοχὴ γύρω ἀπ' αὐτὴν. Εἶναι φανερὸ ὅτι οἱ Ἀργοναῦτες συνάντησαν τὸν Ἄμυρο στίς ἐκβολές του καὶ ὄχι στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας! Ὁ Hirschfeld (*RE* I.2, 2011, s.v. *Amyros*) προσπαθεῖ νὰ παρακάμψει τὸ πρόβλημα διακρίνοντας δύο διαφορετικοὺς ποταμοὺς μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα στὴν ἀνατολικὴν περιοχὴ τῆς Θεσσαλίας. Κατὰ τὸν Στέφανο Βυζάντιο s.v. Ἄμυρος, ἡ ὁμώνυμη πόλις πού βρῖσκεται βόρεια τῆς Βοιβιάδας λίμνης πῆρε τὸ ὄνομά της ἀπὸ κάποιον Ἄμυρο, ἓνα ἀπὸ τοὺς Ἀργοναυτές. Ἴσως ἀπὸ ἀναμνήσεις-παραδόσεις τοῦ ἀργοναυτικοῦ μύθου προῆλθε, κατὰ τὸν Vian (1974) 256, καὶ ἡ ἀναφορὰ τοῦ ποταμοῦ ἐδῶ.

597. Εὐρυμενάς: Πόλις τῆς Θεσσαλίας στὴν ἀνατολικὴ ἀκτὴ τῆς Μαγνησίας. Ὁ Στέφανος Βυζάντιος (s.v. *Εὐρυμεναί*) τονίζει τὴ λέξη στὴ λίγγουσα, ἔτσι τὴν διορθώνει ὁ Ruhnken καὶ μετὰ ἀπ' αὐτὸν ὁ Vian (βλ. κριτικ. ὑπόμνημα τῆς ἔκδοσός του). Ἀπὸ τὸν Πλίνιο (*N. H.* 4.32, 31.29) καὶ τὸν Στράβωνα (9.5.22) ἀναφέρεται ὡς *Ἐρυμναί*.

599. κλείτεια Παλλήγναια: κλειτός -εος (κλειτύς, -ύος), πληθ. κλείτεια (v.l. κλίτεια), λόφος, κλιτύς, πλαγιά. Ἀπαντᾷ καὶ μὲ τις δύο γραφές, ὅπως τὸ κλιτύς. Ἀξιοσημείωτο εἶναι ὅτι κλειτύς μαρτυρεῖται καὶ ἀπὸ τις ἐπιγραφές. Ἡ Παλλήγη εἶναι ἡ δυτικότερη ἀπὸ τις τρεῖς χερσονήσους τῆς Χαλκιδικῆς καὶ μνημονεύεται ἤδη ἀπὸ τὸν Ἡρόδοτο 7.123 καὶ τὸν Θουκυδίδη 1.56.2. Ἀπὸ τὸν σχολιαστὴ τοῦ Ἀπολλωνίου ἢ Παλλήγη ἀναφέρεται ὡς ὄρος καὶ πόλις τῆς Θράκης (*A* 598-599 Wendel), στὴν ὁποία οἱ ἀρχαῖοι προσαρτοῦσαν συνήθως τὴν Χαλκιδικὴ καὶ ἄλλες περιοχές τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας· ἀναφέρεται μάλιστα καὶ ὡς πατρίδα τοῦ Πρωτέα, ὁ ὁποῖος ὀνομαζόταν γι' αὐτὸ *δαίμων Παλληγναῖος*, Νόνν. *Διον.* 43.334.

Καναστραίων ... ἄκρη: Τὸ ἀνατολικὸ ἀκρωτήριό τῆς Παλλήνης ἀπέναντι ἀπὸ τὸ Ποσειδίο. Ἄπαντὰ καὶ μὲ τοὺς τύπους *Κανάστρα*, *Κάναστρον*, *Καναστραίων*. Βλ. Ἡροδ. 7.123, Θουκυδ. 4.110.2, Σπράβ. 7a.1.25, Λίβιος 44.11.3, Στεφ. Βυζ. s.v. *Κάναστρον*, Et. Gen. s.v. *Κάναστρα*.

600. πνοιῆ ἀνέμοιο: ἔτσι παραδίδεται ἀπὸ τοὺς περισσότερους καὶ καλύτερους κώδικες. Ὁ Campbell (1969) 270 ὑπεραμύνεται τῆς γραφῆς *πνοιῆ*, στὸν ἐνικό, παρὰ τὴ χασμωδία, πού δὲν εἶναι ἀσυνήθιστη στὰ Ἀργοναυτικά, παραβάλλοντας εὐστοχα μὲ τὸ στ. Δ 1224-1225 οἱ δ' ἀνέμοιο / πνοιῆ ἐπειγόμενοι προτέρω θεόν, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸ Β 168 καὶ 725. Ἀντίθετα, ὁ Wellauer (ed. Leipzig 1828) καὶ μετὰ ὁ Ardizzoni (1967) στηριζόμενοι στὰ πολυάριθμα ὁμηρικὰ χωρία, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔκφραση *πνοιῆς ἀνέμοιο* (Μ 207, Ψ 367, Ω 342, α 98, β 148, κ.λπ.) ἔναντι τῆς πιὸ σπάνιας *πνοιῆ Ζεφύροιο* (Τ 415) καὶ *πνοιῆ Βορέω* (Ξ 395), σὲ συσχετισμὸ καὶ μὲ τὸ στίχο τῶν Ἀργοναυτικῶν Α 1013 ἐπὶ πνοιῆς ἀνέμοιο, διορθώνουν σὲ *πνοιῆς*, πού μαρτυρεῖται καὶ σὲ κάποιους μεταγενέστερους κώδικες. Πρὸβλ. ἐπίσης Κόιντ. Σμ. 9.503 ὑπὸ πνοιῆς ἀνέμοιο. Ὅπως παρατηρεῖ ὁ Ardizzoni (1967a) 46, ὑπάρχουν καὶ στὸν Ἀπολλώνιο παράλληλα μὲ τὴν ἔκφραση ἐπὶ πνοιῆς ἀνέμοιο, ὅπως καὶ στὸν Ὅμηρο, ἐκφράσεις τοῦ τύπου *πνοιῆ Ζεφύροιο* (Δ 1624), ἐπὶ *πνοιῆ βορέας*, (Α 652), ὑπὸ *πνοιῆ Βορέας* (Α 1308). Ἡ ἐπιχειρηματολογία τοῦ Ἰταλοῦ φιλολόγου εἶναι ὁμολογουμένως ἀρκετὰ πειστική, ὅπως, ὁμως, παρατηρεῖ ὁ Campbell (ὀ.π.), εἶναι πιθανὴ ἢ πρόθεση τοῦ Ἀπολλωνίου γιὰ *variatio* ἔναντι τῆς σχεδὸν σταθερῆς ὁμηρικῆς χρήσης.

601. Ἄθω: Τὸ γνωστὸ ὄρος τοῦ ἀνατολικότερου ἄκρου τῆς Χαλκιδικῆς. Περίφημη ἦταν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἢ παράδοση, πού φθάνει καὶ μέχρι τοὺς νεώτερους χρόνους –βλ. σχετικὰ Vian (1974) 78 κ.έ., σημ. 3– ὅτι ἡ κορυφὴ τοῦ Ἄθω σκιάζει τὴν τόσσον ἀπόπροθι *Λῆμνον ἐοῦσαν* (στ. 602), δηλ. 80 περίπου χιλιόμετρα. Ὅπως ἐρμηνεύει ὁ σχολιαστής τοῦ Ἀπολλωνίου (Α 601-604a. Wendel): ... καὶ τοσοῦτον, φησίν, ἀπέχουσαν τὴν *Λῆμνον* ὁμως σκιάζει διὰ τὸ ὕψος παρακλίναντος τοῦ ἡλίου· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ μέχρι *Μυρίνης*. Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει τὸ σχετικὸ μὲ τὸν Ἄθω ἀπόσπασμα πού ἀποδίδεται στὸν Σοφοκλῆ (ἀπ. 776 Radt): Ἄθως σκιάζει νῶτα *Λημνίας βοός*. Ὁ στίχος αὐτὸς μὲ κάποιες παραλλαγές διασώθηκε ἀπὸ ἀρκετοὺς συγγραφεῖς (βλ. π.χ. Πλουτ. *Ἠθικά* 935 F 5), ὅπως διασώθηκε

καὶ ἡ παράδοση γενικὰ ὅτι τὸ καλοκαίρι καὶ μάλιστα κατὰ τὸ θερινὸ ἡλιοστάσιο ὁ Ἄθως ρίχνει τὴ σκιά του σὲ τόσο μακρινὴ ἀπόσταση, ὥστε νὰ καλύπτει τὰ νῶτα τῆς Λημνίας βοός, δηλ. τοῦ χάλκινου ἀγάλματος ποῦ βρισκόταν στὴν ἀγορὰ τῆς Μύρινας. Πρβλ. ἐνδεικτικὰ Et. Gen. (B), Et. M. 26.17, Σχόλια στὸν Θεόκριτο 7. 76/77d., Σούδα α 749.

ἀνέτελλε: Ἄν καὶ τὰ testimonia παραδίδουν ἀνέτειλε καὶ ἡ παράφραση τῶν Σχολίων (δ.π.) ἀνεφάνη, εἶναι προτιμότερη ἡ γραφή ἀνέτελλε τῶν περισσότερων κωδίκων. Πρβλ. Ἄργ. Β 1246-1248 καὶ δὴ νισομένοισι μυχὸς διεφαίνετο Πόντου, / καὶ δὴ Κανκασίων ὀρέων ἀνέτελλον ἐρίπναι / ἠλίβατοι, βλ. Fränkel (1968) 89, σμ. 169.

κολώνη: Πὰ τὴν ἔκφραση πρβλ. Καλλ. ἀπ. 228.47 Ρf. ἐπ' Ἄθω κολώναν, Νόνν. Διον. 3.216-217 ... Ἄθωιάδος δὲ καὶ αὐτῆς / ἄβροχα Σιθονίης ἐκαλύπτετο νῶτα κολώνης.

603. εὐστόλος: Τὸ ἐπίθετο ἀπαντᾷ ἐπίσης στὸν Σοφοκλῆ, *Φιλοκτ.* 516 ἐπ' εὐστόλου ταχείας νεώς. Συνήθως ἀπαντᾷ στὸν τύπο εὐσταλῆς μετὰ τὴν ἴδια ἔννοια, πρβλ. Αἰσχ. *Πέρσ.* 795. Τὸ ἀσύνδετο βέβαια σχῆμα τῶν δύο ἐπιθέτων στὸν Σοφοκλῆ θὰ μπορούσε νὰ συγκριθεῖ μετὰ τὸ στ. τῆς Ὀδύσσειας η 34 νηυσὶ θεῆσι πεποιθότες ὠκείησι ἢ ἀκόμη καὶ σὲ ἓνα ἄλλο παρόμοιο σοφόκλειο στίχο, Αἰ. 710 θεῶν ἀκνάλων νεῶν, καὶ τότε θὰ ἄρμοζε μᾶλλον στὸ ἐπίθετο εὐστόλος ἢ ἔννοια τοῦ εὐκίνητου καὶ γρήγορου πλοίου (πρβλ. τὴ σημασία τοῦ εὐσταλῆς στὸν Σοφ. *Φιλοκτ.* 780). Εἶναι πιθανόν, ἐπομένως, καὶ στὸν Ἀπολλώνιο τὸ ἐπίθετο νὰ σημαίνει εὐκίνητος, ταχύς, ὅπως τὸ μεταφράζει καὶ ὁ Ardizzoni (1967) 45.

604. Μυρίνης: Ἡ Μύρινα βρίσκεται στὴ Ν.Δ. ἄκρη τῆς Λήμνου καὶ ἀποτελοῦσε μετὰ τὴν Ἡφαιστία τὴν δύο βασικὴ πόλιν τοῦ νησιοῦ, τὸ ὅποιο ὀνομαζόταν γι' αὐτὸ Δίπολις. Πρόκειται γιὰ τὴ σημερινὴ πρωτεύουσα τοῦ νησιοῦ, τὸ Κάστρο (πρβλ. Ἐκαταῖος, FGrHist 1 F 138, Ἡροδ. 6.140). Κατὰ τὴ μυθολογία ὀνομάσθηκε ἔτσι ἀπὸ τὴ σύζυγο τοῦ Θόαντα καὶ κόρη τοῦ Κρηθέα Μύρινα (πρβλ. Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο Α 601-604a. Wendel μετὰ Testimonia).

605. ἄεν: Σπάνιος παρατατικός τοῦ ρήματος ἄω = ἄημι. (βλ. καὶ Ἄργ. Β 1228). Πρβλ. Ἡρωδιαν. *Περὶ ῥημάτων*, Γρ. Γρ. III.2, σελ. 787.23, Ἑσυχ. α 1365 καὶ α 1369.

607. ἠελίοιο βολαῖς: Εἶναι οἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου (πρβλ. Σοφ. Αἶ. 877, Εὐρ. Ὅρ. 1259). Ἡ ἔκφραση ἄμ' ἠελίοιο βολαῖς ἀκολουθεῖ χρονικὰ τὸ κνέφας (στ. 605) ποῦ σημαίνει τὸ φῶς τοῦ δειλινοῦ, καὶ συσχετιζόμενη μὲ τὴ γενική ἀπόλυτο ἀνέμοιο λιπόντος ἔχει τὴν ἔννοια «σὺν ἔπεσε ὁ ἀέρας μὲ τίς τελευταῖες ἀκτίνες τοῦ ἡλίου», πρβλ. Ἄργ. Δ 1631 ἀνέμοιο κελαινῆ νυκτὶ λιπόντος. Περὶσσότερα γιὰ τὸ ζήτημα τοῦ χρόνου ἀφίξης τῶν Ἀργοναυτῶν στὴ Λήμνο βλ. Fränkel (1968) 89 καὶ κυρίως τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Vian (1974) 18, σημ. 2, μὲ τὰ ὁποῖα συμφωνεῖ καὶ ἡ δική μας μετάφραση. Πρβλ. ἐπίσης Hurst (1967) 57.

608. Σιντιίδα Λήμνον: Ἡ Λήμνος ὀνομάζεται ἐδῶ, ὅπως καὶ στὸ Δ 1759, *Σιντιῆς* ἀπὸ τοὺς Σιντούς ἢ Σίντιες, ἀρχαιότατους κατοίκους τοῦ νησιοῦ καὶ ἡ ὀνομασία αὐτὴ διατηρήθηκε καὶ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους. Ὁ Ὅμηρος ὀνομάζει *Σίντιας ἀγριοφώνους* (θ 294) τοὺς προϊστορικοὺς κατοίκους τοῦ νησιοῦ, δηλ. βαρβάρους. Οἱ ἀρχαῖοι ἐτυμολογοῦν τὸ ὄνομα τῶν ἀρχαιότατων αὐτῶν κατοίκων ἀπὸ τὸ ρῆμα *σίνεσθαι*, ποῦ σημαίνει βλάπτω, ἐφόσον θεωροῦντο πολὺ βλαπτικοὶ καθὼς κατασκεύασαν πλοῖα, κατὰ ἄλλους ὅπλα (βλ. Ἑλλάνικος, FGrHist 4 F 71c), μὲ τὰ ὁποῖα ἀναδείχθηκαν πειρατὲς καὶ πολεμιστὲς ποῦ λυμαίνονταν τίς γύρω ἀκτὲς καὶ τὰ νησιά. Πρβλ. Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο Α 608 Wendel μὲ Testimonia. Βλ. καὶ Ardizzone (1967) 173.

IX. στ. 609-652: Οἱ γυναῖκες τῆς Λήμνου

610. νηλειῶς: Τὸ ἐπίρρημα γράφεται καὶ *νηλεῶς*, Αἰσχ. *Προμ.* 240, *Χορη.* 242. Τὸ ἐπίθετο ἀπὸ τὸ ὁποῖο παράγεται εἶναι *νηλεῆς* καὶ *νηλής*. Στους πεζογράφους ἀπαντοῦν οἱ τύποι *ἀνηλεῆς*, *ἀνηλεῶς*, ποῦ ἐπικράτησαν καὶ μεταγενέστερα. Πρβλ. ἐπίσης παρακάτω Ἄργ. Α 1214, καθὼς καὶ Β 626, Δ 986.

λυκάβαντι: Βλ. παραπ. στ. 198. Ὁ Ὅμηρος χρησιμοποιεῖ τὴν ἔκφραση στὴ γενική πτώση, *τοῦ δ' αὐτοῦ λυκάβαντος ἐλεύσεται ἐνθάδ' Ὀδυσσεύς*, ξ 161. Πρβλ. Koller (1973) 29-34.

611. ἀπηγήναντο: Ἀόριστος τοῦ ἀπαναίνομαι, ἀρνούμαι, ἀπορρίπτω. Ὁ τύπος αὐτὸς ἀπαντᾶ στὴν *Ιλιάδα*, Η 185, στὴν ἴδια μάλιστα μετρικὴ θέση. Τὸ ρῆμα, ὅπως συμβαίνει καὶ ἐδῶ, χρησιμοποιεῖται συνήθως γιὰ νὰ δηλώσει τὴν ἄρνηση σύναψης ἐρωτικῶν σχέσεων· πρβλ., π.χ., κ 297 ἀπανή-
νασθαι θεοῦ εὐνήν, Πινδ. *Νεμ.* 5.33 εὐθύς δ' ἀπανάνατο νύμφαν.

612. ληιάδεσσι: *ληιάς*, *άδος* θεωρεῖται ποιητικὸς τύπος τοῦ θηλυκοῦ τοῦ ἐπιθέτου *ληίδιος*, αἰχμάλωτος, δεσμώτης. Στὸν Ὅμηρο ἀπαντᾶ μόνο μία φορά, Υ 193 *ληιάδας γυναῖκας*. Ἀπὸ ἐδῶ προφανῶς τὸ πῆρε ὁ Ἀπολλώνιος καὶ σχημάτισε τὴ συγκεκριμένη ἐπικὴ δοτικὴ (πρβλ. καὶ παρακάτω στ. 806, 823). Σὲ ὀνομαστικὴ ἐνικοῦ ἀπαντᾶ στὰ Ἄργ. Δ 36. Βλ. Ardizzoni (1967) 173.

614. ὄπαζε: Μὲ βάση μᾶλλον τὰ συμφραζόμενα, ἀλλὰ κυρίως στηριζόμενος στὴ μαρτυρία τῶν σχολίων, καθὼς καὶ σὲ ἄλλες ἀρχαῖες πηγές, ὁ Ardizzoni (1967) 173 ὑποθέτει ὡς ἀντικείμενο στοῦ ρήματος τὸ «αὐτάς». Ἀντίθετα ὁ Vian (1974) 26-28 κλίνει πρὸς τὴν ἄποψη ὅτι καὶ στοὺς στ. 614-615 γίνεται λόγος γιὰ τοὺς ἄνδρες. Τὴ θέση τοῦ αὐτῆ στηρίζει στὴ διαπίστωση τοῦ περὶ ὑπαρξῆς ὁμοιότητας μεταξὺ τῶν στίχων τοῦ Ἀπολλωνίου καὶ ἐνὸς ἀποσπάσματος τῶν *Τραγωδουμένων* τοῦ Ἀσκληπιάδη τοῦ Τραγίεα (FGrHist 12 F 14). Ἐδῶ ἡ ἀμέλεια τῶν θυσῶν πρὸς τιμὴ τῆς Ἀφροδίτης καὶ ἡ συνεπακόλουθη ὀργὴ τῆς θεᾶς ἀποδίδεται γενικὰ στοὺς ἄνδρες ἢ τουλάχιστον στοὺς Λημνίους. Πρὸς ἐπίρρωση τῆς γνώμης τοῦ αὐτῆς, ὁ Vian προβάλλει καὶ τὴν ἀρχὴ τῶν λόγων τῆς Ὑψιπύλης πρὸς τὸν Ἰάσονα, μάλιστα τοὺς στ. 802-803: *οὐλομένη δὲ θεᾶς πορσύνετο μῆνις / Κύπριδος, ἣ τέ σφιν θυμοφθόρον ἔμβαλεν ἄτην*. Τοῦτο, ἔστω κι ἂν τὰ λεγόμενα αὐτὰ μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ὅτι ἐκφράζουν τὴν ἄποψη τῶν γυναικῶν.

Ὅπως ὁ Ἀσκληπιάδης ἔτσι καὶ ὁ Ἀπολλώνιος δὲν κάνει καμία ἀναφορά στὴ δυσσομία τῶν Λημνίων γυναικῶν, μὲ τὴν ὁποία τὶς τιμώρησε ἡ Ἀφροδίτη, ἐπειδὴ παραμέλησαν τὴ λατρεία πρὸς τιμὴν τῆς. Τὸ συγκεκριμένο θρύλο παραδίδουν ἀρκετοὶ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς καὶ παρομοιογράφοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ σχολιαστὴς τοῦ Ἀπολλωνίου (A 609-619a καὶ e Wendel). Σύμφωνα μὲ αὐτούς, ἡ ἐγκατάλειψη ἀπὸ τοὺς ἄνδρες τῶν νόμιμων συζύγων καὶ ἡ προτίμησή τους γιὰ τὶς αἰχμάλωτες τῆς Θράκης, τὶς ὁποῖες ἐγκατέστησαν ὡς παλλακίδες στὰ σπίτια τους, ὀφειλόταν ἀκριβῶς σ' ἐκείνη τὴ δυσσομία. Διαφορετικὴ ἐκδοχὴ παραδίδει ὁ Μυρσίλος ὁ

Μυθημναῖος (FGrHist 477 F 1), ὁ ὁποῖος ἀποδίδει τὴν δυσσομία στὴν ἀντιζηλία τῆς Μήδειας. Παραπλεύουσα αὐτὴ τὸ νησί μαζί με τοὺς Ἄργοναῦτες ἔρριξε στὴ θάλασσα φάρμακο, τὸ ὁποῖο κατέστησε τὶς γυναῖκες τῆς Λήμνου δυσώδεις. Ἡ ἐκδοχὴ αὐτὴ τοῦ Μυρσίλου θυμίζει τὴν παράδοση πού διασώθηκε ἀπὸ τὸν Πίνδαρο (*Πυθ.* 4.252-257), ὅτι οἱ Ἄργοναῦτες προσορμίσθησαν στὴ Λῆμνο ὄχι κατὰ τὴ μετάβαση ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπιστροφή τους ἀπὸ τὴν Κολχίδα. Ἡ ἀποτρόπαιη πράξη τῶν Λημνίων γυναικῶν, οἱ ὁποῖες κατέσφαξαν (με μοναδικὴ ἐξαίρεση τὴν Ὑψιπύλη πού σώζει τὸν πατέρα της Θόανατα) τοὺς ἄπιστους ἄνδρες τους μαζί με τὶς αἰχμάλωτες καθὼς καὶ ὅλο τὸ ἀρσενικὸ γένος, ἔδωσε τὴν ἀφορμὴ νὰ γεννηθεῖ ἡ παρομιώδης φράση *Λήμνιον κακὸν καὶ Λημνία χειρὶ* (βλ. ἐνδεικτικὰ C.P.G. I: Ζηνόβιος IV.91, Διογενιανός VI.2, 10 καὶ C.P.G. II: Ἀποστόλιος X.65). Οἱ ἀρχαιότατες αὐτὲς παραδόσεις τῆς Λήμνου μποροῦν νὰ παραβληθοῦν μετὰ τὸ φόνο τῶν Δαναῶν ἀπὸ τὶς γυναῖκες τους μέσα σὲ μία νύκτα, μετὰ μοναδικὴ ἐπίσης ἐξαίρεση καὶ ἐκεῖ τὴν Ὑπερμήστρα, ἡ ὁποία ἔσωσε τὸ σύζυγό της Λυγκέα πού σεβάστηκε τὴν παρθενία της. Πρβλ. σχετικὰ Dumézil (1924), Nilsson (1957) 470, τοῦ ἴδιου GGR I: 97, σημ. 6, 528, σημ. 2, Burkert (1970) 1-16, Levin (1971) 59 κ.έ., Natzel (1992) 170-180 μετὰ βιβλιογραφία.

622. λάρνακι: Ἡ λέξις *λάρναξ* σημαίνει κιβωτός, κιβώτιο, λ.χ. γιὰ ἀποθήκευση ὄπλων, ἐργαλείων κλπ. (βλ. *Ἰλ.* Σ 413). Ἐδῶ χρησιμοποιεῖται μετὰ τὴν εἰδικότερη ἔννοια τοῦ σκάφους, τῆς κιβωτοῦ, μέσα στὴν ὁποία ἐξέθεταν συνήθως ἀνεπιθύμητα (κυρίως νόθα) τέκνα ἢ καὶ ἐνήλικες. Γνωστὸ εἶναι τὸ παράδειγμα τῆς Δανάης καὶ τοῦ γιοῦ της Περσέα πού ἐξετέθησαν μέσα σὲ λάρνακα στὰ κύματα τῆς θάλασσας (πρβλ. Σμμων. 543 PMG, Page). Ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης (5.62) ἀναφέρει τὸ παράδειγμα τῆς Ροιῶς πού ἐξετέθη μαζί μετὰ τὸ γιό της ἀπὸ τὸν πατέρα της Στάφυλο καὶ διασώθηκαν ἀπὸ τὸν Ἀπόλλωνα. Ἄλλα παραδείγματα εἶναι τῆς Σεμέλης καὶ τοῦ Διονύσου, τῆς Αὐγῆς καὶ τοῦ Τηλέφου (βλ. Πaus. 3.24.3, Στράβ. 13.1.69). Ὁ Δευκαλίων ἐπίσης διασώθηκε ἀπὸ τὸν κατακλυσμὸ μέσα σὲ μία λάρνακα (βλ. ἐνδεικτικὰ Ἀπολλοδ. 1.7.2). Πρβλ. καὶ Clauss (1993) 112-113.

623-624. Οἰνοίην ... Σίκινον: Κατὰ τὴ μαρτυρία τῶν Σχολίων (A 623-26a. Wendel) ὁ Ἀπολλώνιος ἀντλήσε ἐδῶ ἀπὸ παλαιότερους συγγραφεῖς, οἱ ὁποῖοι πραγματεύθηκαν τὸ θέμα τῶν Ἄργοναυτῶν. Συγκεκριμένα ὡς πηγές

ἀναφέρονται ὁ Θεόλυτος (FGrHist 478 F 3) καὶ ὁ Κλέων ὁ Κουριεύς. Τὸ νησι ὀνομαζόταν πρῶτα Οἰνοίη (-όη) λόγω τῶν πολλῶν ἀμπελιῶν καὶ συνακόλουθα τοῦ κρασιοῦ ποῦ παραγόταν ἀπ' αὐτά, μετὰ ὅμως ὀνομάσθηκε Σίκινος ἀπὸ τὸν ἀπόγονο τοῦ ἐκεῖ διασωθέντος γιοῦ τοῦ Διονύσου Θόαντα καὶ τῆς νύμφης Οἰνοίης. Ἡ παράδοση αὐτὴ ἀναφέρεται καὶ ἀπὸ ἄλλους συγγραφεῖς, ὅπως τὸν Ἀσκληπιάδη τὸν Μυρλεανὸ (FGrHist 697 F 5) καὶ τὸν Ξεναγόρα (FGrHist 240 F 31), ἐνῶ γιὰ τὴ μετονομασίαν τοῦ νησιοῦ κάνουν λόγο ὁ Πλίσιος (N.H. 4.70) καὶ ὁ Στέφανος Βυζάντιος (s.v. Σίκινος). Πρβλ. ἐπίσης Σοφ. ἀπ. 772 Radt, Εὐθ. *Κύκλ.* 37, Et. Gen. καὶ Et. M. 712.50. Βλ. ἀναλυτικότερα Vian (1974) 256 κ.έ.

Ἡ πυκνότης τοῦ ὕφους τῶν στ. 623-626, ὅπου γίνεται λόγος γιὰ τὴ διάσωση τοῦ Θόαντα, καὶ ἡ παρεμβολὴ μυθολογικῶν καὶ γεωγραφικῶν στοιχείων συνετέλεσε, ὅπως ἐπισημαίνει καὶ ὁ Ardizzoni (1967) 174 κ.έ., στὴ σχετικὴ διατάραξη τῆς διάρθρωσης τοῦ λόγου. Ἡ παρεμβολή, βέβαια, παρενθετικῶν προτάσεων εἶναι χαρακτηριστικὴ τοῦ ὕφους τῆς ἑλληνιστικῆς ποίησης. Ἐδῶ στοὺς στ. 620-623, ὁ ποιητὴς παρεμβάλλει στὴν ἐξιστορήσασιν τοῦ φόνου τῶν Λημνίων ἀνδρῶν ἀπὸ τὶς γυναῖκες τοῦ νησιοῦ τὴ σωτηρίαν τοῦ Θόαντα ἀπὸ τὴν κόρη του Ὑψιπύλη, ἐνῶ στὴ συνέχεια (στ. 623-626), παραθέτει τὴν διὰ θαλάσσης τελικὴ διάσωσίν του στὸ νησι Σίκινος. Στὸς στίχους αὐτούς, ἐν εἴδει ὑποσημειώσεων, παρεμβάλλονται διαδοχικὰ στὸ λόγο, ἀπὸ τὴ μιὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τῆς λέξης *ἐπακτῆρες* (ποῦ κατὰ τὸν Vian χωρίζεται μὲ κόμματα), δύο παρενθετικὲς προτάσεις οἱ ὁποῖες ἀναφέρονται στὰ γεωγραφικὰ ὀνόματα τοῦ νησιοῦ καὶ στὸ μυθολογικὸ τους αἴτιο. Παρόμοια δομὴ παρουσιάζει καὶ τὸ ἀπόσπασμα τοῦ Καλλιμάχου, ἀπ. 716 Pf. (πρβλ. καὶ Καλλ. *Ἔγν.* 3.46 κ.έ.). Βλ. σχετικὰ Händel (1954) 36, Fränkel (1968) 91-92, Clauss (1993) 113.

625. ἐπακτῆρες: Σπάνια ἐπικὴ λέξις ποῦ ἀπαντᾷ δύο φορὲς στὸν Ὅμηρο (P 135, τ 435) καὶ σημαίνει κυνηγός. Ὁ Ἀπολλώνιος χρησιμοποιεῖ μόνον ἐδῶ τὴ σπάνια αὐτὴ ὀμηρικὴ λέξις, γιὰ τὴν ὁποία ὁ σχολιαστὴς (A 623-626b. Wendel) ὑποστηρίζει ὅτι χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τοῦ *ἀλιεῖς*, προβάλλοντας τὴν μᾶλλον ἄστοχη αἰτιολογία: *ἐπὶ νήσου κυνηγούς οὐ δεῖ λέγειν*. Πρβλ. καὶ τὴν ἀξιοσημειώτῃ παρατήρησιν τοῦ Vian (1974) 79, σημ. 2 καὶ τὴν προσέγγισιν τῆς σημασίας τῆς λέξεως πρὸς τοὺς *δικτυουλκούς*. Πρβλ. καὶ Rengakos (1994) 82, 155 κ.έ., 172.

627. βουκολία: Με εξαίρεση τὴν παλαιὰ ἔκδοση τοῦ Merkel (Leipzig 1854), ὅλοι οἱ νεώτεροι ἐκδότες τῶν *Ἀργοναυτικῶν*, Fränkel, Ardizzoni καὶ Vian, τονίζουσαν παραδόξως τὴ λέξη στὴν προπαραλήγουσα, δηλ. *βουκόλια*, ἂν καὶ τέτοιος τύπος δὲν μαρτυρεῖται στὴν ἑλληνικὴ γραμματεία (βλ. καὶ LSJ, s.v.). *Βουκολία* σημαίνει ἐδῶ, ὅπως καὶ στὸν ὀμηρικὸ *Ῥυμνον εἰς Ἐρμῆν* 498, τὴ φροντίδα τῶν βοδιῶν. Στὸν Ἡσίοδο, *Θεογ.* 445 σημαίνει τὴν ἀγέλη τῶν βοδιῶν, ἐνῶ στὸν Ἡρόδοτο, 1.114, τὸ βουστάσιο. Σύμφωνα μετὰ τὴν ἔκφραση *βουκολία τε βοῶν* τοῦ Ἀπολλωνίου, ὁ West διόρθωσε σὲ *βουκολίας δὲ βοῶν* καὶ τὸν προαναφερθέντα στίχο τοῦ Ἡσίοδου ἀντὶ τῆς γραφῆς *βουκολίας τ' ἀγέλας τε* τῶν κωδίκων ποὺ δημιουργοῦσε πλεονασμὸ λόγῳ τοῦ ταυτόσημου τῶν δύο λέξεων. Πρβλ. M. L. West, «More Notes on the Text of Hesiod», *CQ* 12 (1962) 178-179.

628. πυροφόρους ... ἄρῳρας: Πρβλ. Ε 122-123 *ἄλις δὲ οἱ ἦσαν ἄρουραι / πυροφόροι*. Πρβλ. καὶ M 314, Σιμων. 591 PMG (Page), Στησιχ. 222, col. ii. 7 PMG (Page).

629. Ἀθηναίης ἔργων: Πρόκειται γιὰ τὰ ἔργα κυρίως τῆς ὑφαντικῆς τέχνης. Σὲ αὐτὰ διακρινόταν ἡ Ἀθηναῖα ἰδιαιτέρα, γι' αὐτὸ ἀπεκλήθη καὶ Ἐργάνη. Πρβλ. καὶ *Ψιὰς* E 733 κ.έ., Θ 384 κ.έ., Ε 179, β 116 κ.έ., η 110-111. Καὶ στὴ λατινικὴ ποίηση γίνεται λόγος γιὰ τὴ θαυμαστὴ ἐπίδοση τῆς Ἀθηναῖς στὴν ὑφαντικὴ, ὥστε τὸ ὄνομα *Minerva* νὰ χρησιμοποιεῖται μερικὲς φορὲς μετωνυμικὰ γιὰ δήλωση τῆς τέχνης τῶν ἐργόχειρων. Μάλιστα ἰδιαιτέρη ὁμοιότητα μετὰ τὸ χωρίο τῶν *Ἀργοναυτικῶν* παρουσιάζουν οἱ στίχοι *Βεργ. Aen.* 7.805 κ.έ., ὅπου γίνεται λόγος γιὰ τὴν πολεμικὴ καὶ ἀρρενωπὴ Καμίλλα. Πρβλ. ἐπίσης *Aen.* 8. 409, Προπ. 2.9.5-6, Ὀρατ. *Carm.* 3.12.4-5.

632. ἴασι: Μόνον ἐδῶ χρησιμοποιεῖ ὁ Ἀπολλώνιος τὸ σπάνιο, καθὼς φαίνεται, γ' πληθυντικὸ πρόσωπο τοῦ *εἶμι*, τὸ ὁποῖο εἶναι ἅπαξ λεγόμενον στὸν Ὀμηρο, Π 160. Τὸ ρῆμα τίθεται, σύμφωνα μετὰ τὸν Ardizzoni (1967) 175, σὲ ὀριστικὴ στὴν πλάγια ἐρωτηματικὴ πρόταση προκειμένου νὰ δηλώσει βεβαιότητα. Οἱ Λήμιες γυναῖκες ἀνέμεναν χωρὶς ἀμφιβολία ἐπικείμενη ἐπιδρομὴ τῶν Θρακῶν.

636. Θυάσιν ὠμοβόροις: Ὁ Ἀπολλώνιος παρομοιάζει τὶς Λήμιες γυναῖκες μετὰ Βάκχες λόγῳ τῆς ὀρμῆς μετὰ τὴν ὁποία τρέχουν πρὸς ἀντιμετώπιση

του υποτιθέμενου ἔχθρου. Τὸ ὄνομα *θυ(ι)άς* παράγεται ἀπὸ τὸ ρῆμα *θύω*, ὁρμῶ και χαρακτηρίζει τις Βάκχες και τις Μαινάδες τῆς διονυσιακῆς λατρείας. Ὡς πρὸς τὴν ὁμοφαγία κατὰ τὴ διάρκεια τῶν βακχικῶν ὁργίων και ὑπὸ τὴν ἐπήρεια τῆς διονυσιακῆς μανίας πρβλ. Εὐριπ. *Βάκχαι* 1125-1147, E. R. Dodds, *The Greeks and the Irrational*, Berkeley 1951, 276 κ.έ., τοῦ ἰδίου *Euripides Bacchae*, Oxford 1960², Introd. xiv κ.έ. Ὁ Ἀπολλώνιος μόνον ἐδῶ χρησιμοποιεῖ τὸ ἐπίθετο *ὠμοβόρος*, τὸ ὁποῖο δὲν μαρτυρεῖται πρὶν ἀπ' αὐτόν. Ἀντὶ αὐτοῦ ἀπαντᾶ σὲ παλαιότερους ποιητὲς τὸ ἐπίθετο *ὠμοβρῶς*, Τιμοθ. *Πέρσαι*, ἀπ. 791, col. 4. 138 PMG (Page), Σοφ. ἀπ. 799.5 Radt, Εὐριπ. *Ηρ.* 887, *Τρ.* 436. Κατὰ τὴν ἀποψή μας, ἡ σύγκριση ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο τῶν Λημνίων γυναικῶν μὲ τις ὁμοφάγες Μαινάδες δὲν εἶναι ἀδικαιολόγητη, ὅπως παρατηροῦν οἱ Gleit (1996) 155, σημ. 62, συμφωνώντας σὲ αὐτὸ ἐν μέρει μὲ τὸν Fränkel (1968) 92 κ.έ. Τοῦτο, ἐπειδὴ ἡ παρομοίωσή τους μὲ τις Μαινάδες δὲν ἀνάγεται μόνο στὴν ὁρμὴ μὲ τὴν ὁποία σπεύδουν στὴν ἀκτὴ, ἀλλὰ και στὸ ὅτι ἔχουν διαπράξει και τὸ στυγερὸ ἔγκλημα τῆς ἀνδροφονίας.

638. ἀμηχανίη δ' ἔσχοντο: Ἡ διόρθωση αὐτὴ τοῦ Meineke (*Philologus* 16, 1860, 154 κ.έ.), τὴν ὁποία σιωπηρὰ ἐπαναλαμβάνει και ὁ Fränkel (1961) φαίνεται πιθανότερη ἀπὸ τις ἄλλες (βλ. app. crit.). Παρόμοια χρῆση τοῦ ρήματος ὑπάρχει και στὰ Ἄργ. Γ 811 *ἔσχετο δ' ἀμφασίη δηρὸν χρόνον* (πρβλ. και Καλλιμ. Ὑμν. 5.83-84 *ἑστάκη δ' ἄφθογγος ... γώνατα και φωνὰν ἔσχεν ἀμαχανία*). Οἱ θυμικὲς μεταπτώσεις τῶν γυναικῶν παρουσιάζονται ἐπιτυχῶς στοὺς στ. 627-639. Προηγουμένως ὁ ποιητὴς εἶχε μιλῆσει γιὰ τὴν ἐπίδοσή τους στὰ πολεμικὰ ἔργα, ἀφότου βρέθηκαν μόνες στὸ νησί, μετὰ ἀπὸ τὸ φόνο τῶν ἀνδρῶν και τῶν παλλακίδων τους. Παρὰ τὴν ἐπίδοσή τους ὁμως αὐτὴ, δὲν ἔπαυσαν νὰ ἀτενίζουν, ἀναμένοντας τὴ βέβαιη ἐκστρατεία τῶν Θρακῶν, τὴ θάλασσα, μὲ ἀγωνία και φόβο (*δείματι λευγαλέω*, στ. 632). Ὅταν ἀντίκρουσαν τὴν Ἀργῶ νὰ πλέει πρὸς τὸ νησί, νομίζοντας ὅτι πρόκειται γιὰ τὸ μόνιμο ἐφιάλτη τους, τοὺς Θράκες, φοροῦν τις πανοπλίες τους και σπεύδουν ὁρμητικὰ σὰν τις Μαινάδες νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸν υποτιθέμενο ἔχθρο (στ. 636). Καθὼς ὁμως πλησιάζουν στὴν παραλία και διαπιστώνουν τὴν πραγματικότητα, καταλαμβάνονται ξαφνικὰ ἀπὸ ἀμηχανία και στέκονται ἄφωνες. Αὐτὲς τις χαρακτηριστικὲς εἰκόνες πού περιγράφει λακωνικὰ, ἀλλὰ παραστατικὰ, ὁ Ἀπολλώνιος, τις ζωγραφίζει ἀναλυτικότερα

ὁ Στάτιος, *Theb.* 5.376-397. Κατ' ἀρχὰς μέσα στοῦ ἡμίφως τῆς θύελλας οἱ Λήμνιες μάχονται μὲ δύναμη, γιὰ νὰ ἐμποδίσουν τὴν ἀπόβαση τῶν ἀνδρῶν στοῦ νησί. Ὅταν ὅμως οἱ ἀστραπὲς τοῦ Δία διασχίζουν τὸν ὀρίζοντα καὶ ἀποκαλύπτουν τὸ πλοῖο καὶ τοὺς ἐπιβαίνοντες ἄνδρες, τότε τὶς κατακυριεύει ὁ φόβος, καθηλώνοντάς τε. Ἡ σύγκριση μὲ τοὺς παραπάνω στίχους τοῦ Λατίνου ποιητῆ (κυρίως στ. 394-397: *ut vero elisit nubes Iove tortus ab alto / ignis et ingentes patuere in fulmine nautae / deriguere animi, manibusque horrore remissis / arma aliena cadunt, rediit in pectora sexus*) καθιστᾷ πιθανότερη τὴ διόρθωση *ἔσχοντο*, καθὼς ὁ ἀόριστος ἀποδίδει μὲ δύναμη καὶ σαφήνεια τὴν αἰφνίδια μεταβολὴ τῶν ἐξ ἀνάγκης πολεμικῶν Λημνίων γυναικῶν, εὐθύς μόλις βρέθηκαν ἀντιμέτωπες μὲ τοὺς ἀπρόσμενους ἐπισκέπτες. Ἀντίθετα ἡ γραφὴ *ἔχοντο* τῶν κωδίκων (καὶ τῶν σχολίων) δὲν ἀποδίδει ἱκανοποιητικὰ τὸ νόημα καὶ φαίνεται ὑποπτη μετὰ τὸ *προχέοντο* τοῦ στ. 635, παρὰ τὴν ἀνάλογη ἐπανάληψη *τεύχεα δῦσαι* (635) - *δῦν' ἐνὶ τεύχεσι* (638) ποὺ ἐπικαλεῖται ὁ Vian ὑπεραμυνόμενος τῆς χειρόγραφης παραδόσης· βλ. Vian (1970) 91 καὶ τοῦ ἰδίου (1974) 80, σημ. 1. Ὁ Campbell (1969) 284 εἶχε προτείνει τὴ γραφὴ *εἶχοντο*, τονίζοντας τὴν ὁμηρικὴ χρῆση τοῦ τύπου, πρβλ. *Ἰλ.* X 409, *Ὀδ.* ι 295. Λίγα χρόνια, ὅμως, ἀργότερα ἀναθεώρησε μὲ ἐνδιαφέροντα ἐπιχειρήματα τὴν πρότασή του αὐτὴ, ὑποστηρίζοντας πλέον, ὅπως καὶ ὁ Vian, τὴ γραφὴ τῶν χειρογράφων· βλ. Campbell (1978) 119-120.

641. Αἰθαλίδην: Πρὸς τοῦ Ἑρμῆ (βλ. παραπ. στ. 54). Ἦταν ὁ κήρυκας τῶν Ἀργοναυτῶν, ἔχοντας κληρονομήσει τὴν ιδιότητα αὐτὴ ἀπὸ τὸν πατέρα του. Σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση, ὁ Αἰθαλίδης εἶχε λάβει ἀπὸ τὸν πατέρα του τὸ δῶρο τῆς μνήμης, τὴν ὁποία διατήρησε ζωντανὴ καὶ μετὰ τὸ θάνατό του. Ἀνάλογη κατὰ κάποιον τρόπο εἶναι καὶ ἡ περίπτωση τοῦ μάντη Τειρεσία, ὁ ὁποῖος στὸν κάτω κόσμῳ διατήρησε ἀκέραιες τὶς διανοητικὲς του δυνάμεις καὶ αὐτὴ μάλιστα τὴ μαντικὴ του ἱκανότητα (βλ. κ 490-495, λ 206 κ.έ., 218 κ.έ.). Ὁ Αἰθαλίδης, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ χάρισμα τῆς πνευματικῆς διαύγειας καὶ τῆς ἀνεξίτηλης μνήμης, εἶχε λάβει ἀπὸ τὸν Ἑρμῆ καὶ τὸ δῶρο νὰ μπορεῖ νὰ ἐπανερχεταὶ στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς ἀπὸ τὸν κάτω κόσμῳ καὶ νὰ συναναστρέφεται γιὰ ὀρισμένο χρονικὸ διάστημα τοὺς ζωντανούς. Ἡ παράδοση αὐτὴ ἀνάγεται κατὰ τὴ μαρτυρία τοῦ σχολιαστῆ (A 643-648e. Wendel)

στὸν Φερεκύδη (FGrHist 3 F 109). Αὐτὴ φαίνεται νὰ ἔχει ὑπόψη τοῦ ὁ ποιητῆς, καθὼς ἐπίσης προφανῶς γνωρίζει καὶ τὴν ἀντίστοιχη ὁμηρικὴ παράδοση γιὰ τοὺς Διόσκουρους. Οἱ τελευταῖοι εἶχαν λάβει παρόμοια δωρεὰ ἀπὸ τὸν Δία καὶ γι' αὐτὸ ὀνομάζονταν *ἐτερήμεροι* (λ 302-304). Ὁ ἀρχαῖος σχολιαστὴς παραθέτει, τέλος, καὶ τὶς πυθαγόρειες παραδόσεις περὶ τῶν διαδοχικῶν μετεμψυχώσεων τοῦ Αἰθαλίδη, ἀναφερόμενος εἰδικότερα στὸν Ἡρακλείδη Ποντικὸ, ἀπ. 89 Wehrli (πρβλ. Φερεκύδης 7 B 8 DK). Βλ. ἐπίσης μεταξὺ ἄλλων Διογ. Λαερτ. 8. 4-5, Πορφ. *Βίος Πυθ.* 45, Ὀβιδ. *Met.* 15. 153-175, 456 κ.έ., Ὑγίν. *Fab.* 14.3, Et. Gen. καὶ Et. M. 33.27, s.v. *Αἰθαλίδην*, καθὼς καὶ E. Rohde, *Psyche*, Freiburg 18982 (ἀνατ. Darmstadt 1974), σελ. 167-168, σημ. 1, Ardizzoni (1965b) 257-267, Fränkel (1968) 93-96, Vian (1974) 80, σημ. 3.

σφωιτέροιο: *σφωίτερος*, α, ον εἶναι κτητικὴ ἀντωνυμία προερχόμενη ἀπὸ τὴν προσωπικὴ ἀντωνυμία β' προσώπου δυϊκοῦ ἀριθμοῦ *σφῶι*: *σφωίτερον ἔπος* (*Ἰλιάς* A 216), ὁ λόγος «ὑμῶν τῶν δύο», δηλ. τῆς Ἥρας καὶ τῆς Ἀθηνᾶς (βλ. LSJ s.v., πρβλ. καὶ Ἑσυχ. σ 2946). Στὰ *Ἀργοναυτικά* ἔχει τὴν ἔννοια τῆς ἀντωνυμίας *σφέτερος* καὶ χρησιμοποιεῖται ἐλεύθερα, ὅπως ἐκεῖνη, σὲ διάφορα πρόσωπα καὶ ἀριθμούς καὶ μάλιστα, σύμφωνα μὲ τὸν Ardizzoni (1967) 177: α) ὡς κτητικὴ ἀντωνυμία γ' ἐνικοῦ προσώπου ἐδῶ καὶ στὸ B 465, 544, Γ 600 (πρβλ. καὶ Θεοκρ. 25.55), β) ὡς ἀντωνυμία γ' πληθ. προσώπου κατὰ τὴν κύρια ἔννοια τοῦ *σφέτερος*, A 1286, Δ 454, γ) ὡς ἀντωνυμία β' ἐνικ. προσώπου Γ 395. Ὁ Rzach (1878) 546 κ.έ., ὑποστηρίζει ὅτι αὐτὴ ἢ χαλαρὴ σύνταξι τῆς ἀντωνυμίας στὰ *Ἀργοναυτικά* προήλθε ἀπὸ ἐπίδραση τοῦ Ζηνοδότου πού ἀθέτησε τοὺς στίχους τῆς *Ἰλιάδας* A 208-209, ὅπου γίνεται λόγος γιὰ τὴν Ἥρα, καὶ θεώρησε ἐπομένως ὅτι τὸ *σφωίτερον ἔπος* τοῦ στ. 216 ἀναφέρεται μόνον στὴν Ἀθηνᾶ, πρὸς τὴν ὁποία καὶ ἀπευθύνει τὸ λόγο μὲ κλητικὴ προσφώνησι *θεά*. Πιθανότερο ὅμως ὁ Ἀπολλώνιος ἀκολουθεῖ στὴ χαλαρὴ αὐτὴ σύνταξι γενικότερες τάσεις τῆς μεθομηρικῆς ποίησης καὶ μάλιστα τῆς ποίησης τῶν ἀλεξανδρινῶν χρόνων. Πρβλ. Erbse (1953) 166 καὶ Rengakos (1993) 118. Βλ. καὶ παραπ. σχ. στὸ στ. 167 καὶ παρακ. 872.

644-645. ἀποιχομένου Ἀχέροντος δίνας ἀπροφάτους: Τὸ σύνθετο *ἀποιχομαι* σημαίνει εἶμαι μακριά, φεύγω, ἀναχωρῶ. Πὰ πρόσωπα ἔχει τὴν

έννοια τοῦ ἀποχωρῶ ἀπὸ τὴν ζωὴ, πεθαίνω (γι' αὐτὸ ἀποιχόμενοι σημαίνει οἱ ἀποθανόντες, βλ. Πινδ. *Πυθ.* 1.93, 3.3). Γιὰ τὴ χαλαρὴ σύνταξη τοῦ κινήσεως σημαντικοῦ ρήματος μὲ τὴν ἀπρόθετη αἰτιατικὴ προβλ. παρακάτω Α 799-800, 1316, Β 906, 1143, Γ 41-42, Δ 257 κλπ, βλ. Kühner-Gerth II.1, 311 κ.έ. Ὡς πρὸς τὴ σύνταξη τῆς χωρὶς ὑποκείμενο μετοχῆς ἀποιχομένου, θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ τὴν θεωρήσει γενικὴ ἀπόλυτο· παρόλα αὐτὰ τὸ οὐσιαστικὸ *ψυχὴν* (στ. 645) χρειάζεται μία γενικὴ κτητική, ἢ ὁποία δὲν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὸ ἐννοούμενο ὑποκείμενο τῆς μετοχῆς, δηλ. *Αἰθαλίδαο*. Ὡς ἐκ τούτου μπορούμε νὰ θεωρήσουμε τὴ μετοχικὴ αὐτὴ σύνταξη ὡς μία πιθανὴ γενικὴ ἀπόλυτο, μὰ καὶ βρῖσκεται σὲ ἀπόσταση ἀπὸ τὴ λέξη ἐξάρτησης. Ἴσως γι' αὐτὸ ὁ Fränkel ἔχει προτείνει στὸ κριτικὸ ὑπόμνημα τῆς ἔκδοσής του τὴ μὴ ἀναγκαία διόρθωση ἀποιχομένην (sc. *ψυχὴν*). Περισσότερα βλ. Vasilaros (1993a) 99-100, 161 καὶ 176. Τέλος, γιὰ τὴν ἔκφραση *Ἀχέροντος δίνας* βλ. Καλλιμ. ἀπ. 191.34 κ.έ. Pf. *μέσον δινεῖν ... Ἀχέροντος*, Θεοκρ. 1.140 *ἔκλυσε δίνα*. Προβλ. καὶ Clauss (1993) 114, σημ. 12.

ἀπροφάτους: Ἡ ἀκριβὴς ἔννοια τοῦ ἐπιθέτου ἐδῶ εἶναι ἀβέβαιη, *quid sibi velit ignoratur*, κατὰ Fränkel (1961). Γιὰ πρώτη φορὰ ἀπαντᾷ στὸν Ἄρατο, *Φαιν.* 424, 768, μὲ τὴν ἔννοια τοῦ ἀπροσδόκητος, αἰφνίδιος· τὴν ἴδια ἔννοια ἔχει καὶ στὸν Νίκανδρο, *Ἀλεξιφ.* 598, ὅπως καὶ στὸ Β 268 τῶν Ἀργοναυτικῶν. Σύμφωνα μὲ τὸν Ardizzoni (1967) 178, παρόμοια ἔννοια ἔχει τὸ ἐπίρρημα *ἀπροφάτως* παρακάτω στὸ στ. Α 1201, Β 580, ἐνῶ στὸ Β 62, Δ 1005 σημαίνει ἀπροφάσιστα, ἀδίστακτα, ἀδιάκριτα. Τὰ σχόλια στὸν παρόντα στίχο (Α 643-648 c, d. Wendel), ἐκτὸς ἀπὸ τὴν λιγότερο πιθανὴ ἔρμηνεα *σκοτεινός*, ἐπεξηγοῦν τὴ λέξη καὶ ὡς *ἀπροσφωνήτους*, *ἀπροφασίστους*. *Ἀπροσφώνητος* σημαίνει κυρίως ἐκεῖνος στὸν ὁποῖο δὲν μιλοῦν ἢ γιὰ τὸν ὁποῖο δὲν γίνεται λόγος· *ἀπροφάσιστος* εἶναι αὐτὸς πού δὲν συγχωρεῖ, ὁ ἀδίστακτος, ἀμείλικτος, ἐπίθετο τοῦ θανάτου στὸν Εὐρ., *Βάκχ.* 1002. Μεταξὺ αὐτῶν τῶν δύο ἐρμηνειῶν τῶν σχολίων θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ ἀναζητηθεῖ ἐδῶ ἡ ἔννοια τοῦ ἐπιθέτου, δηλ. ἀνέκφραστος, φοβερός.

646. ἀλλ' ἢ γ' ἔμπεδον ... μεμόρηται: Ὁ στίχος αὐτὸς ἔχει θεωρηθεῖ προβληματικὸς ὡς πρὸς τὴ σημασία του. Οἱ ἐνστάσεις, ὅμως, πού ἔχει προβάλλει ὁ Fränkel (1964) 145, σημ. 1 καὶ (1968) 95-96, γιὰ τὴ μὴ λογικὴ σύνδεση ἐδῶ

τῶν χαρισμάτων τὰ ὁποῖα ἔχει λάβει ὁ Αἰθαλίδης, φαίνονται ὑπερβολικῆς. Ὁ Γερμανὸς φιλόλογος ἔδωσε ιδιαίτερη σημασία στὰ γραφόμενα ἀπὸ τὸν σχολιαστὴ γιὰ τὶς διαδοχικῆς μετεμψυχώσεις τοῦ Αἰθαλίδη, ἀντίθετα ὅμως παρέβλεψε τὴν πληροφορία τοῦ ἴδιου σχολιαστῆ (A 643-648 f. Wendel), ἢ ὁποῖα ἀποδίδει, κατὰ τὴ γνώμη μας, μὲ σαφήνεια τὸ νόημα τῶν στίχων τοῦ Ἀπολλωνίου: *Αἰθαλίδης δέ, κῆρυξ τῶν Ἀργοναυτῶν, ἑτερήμερος, ὧς φασιν, ὥστε μίαν μὲν ἐν Ἄιδου, μίαν δὲ ὑπὲρ τὴν γῆν ἡμέραν διάγειν*. Τὴν πιὸ σωστὴ ἐρμηνεῖα θεωροῦμε ὅτι δίνει ὁ Vian (1974) 257: «*non seulement Aithalidès garde la mémoire aux Enfers (comme Tirésias a conservé le don de prophétie: κ 494 s.); mais encore son âme, à lui du moins, a obtenu le privilège de revenir temporairement sur terre*».

Ὁ τύπος **μεμόρηται** χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τοῦ *εἴμαρται*. Ὁ Ardizzoni (1967) 178 ὀρθῶς ὑποστηρίζει ὅτι ὁ ὄμηρικὸς καὶ ἰωνικὸς/ἀπτικὸς παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος *εἴμαρται, εἴμαρτο*, δὲν ἀπαντᾷ στὸν Ἀπολλώνιο. Ὁ τελευταῖος χρησιμοποιεῖ κυρίως τὸν ὄμηρικό-αἰολικό *ἔμμορε* (βλ. Ἀργ. Γ 4, 208, Δ 62, 1749).

648. μύθος: Κατ' ἀρχὰς *μῦθος* σημαίνει λόγος, λέξις (Ἰλ. Η 374), συνώνυμο μὲ τὸ *ἔπος*, μὲ τὸ ὁποῖο συνεκφέρεται (Ὀδ. λ 561). Στὴ συνέχεια σημαίνει διήγησις, ἱστορία, φήμη (Ὀδ. γ 94, δ 324, Σοφ. Ἄντ. 11). Στους μεθομηρικὸς χρόνους διευρύνεται ἡ σημασία τῆς λέξης καὶ δηλώνει τὴ φανταστικὴ διήγησις, σὲ ἀντίθεση πρὸς τὸ λόγο, τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια (Πινδ. Ὀλ. 1. 28 κ.έ. *ὑπὲρ τὸν ἀλαθῆ λόγον δεδαιδαλμένοι ψεύδεσι ποικίλοις ἐξαπατῶντι μῦθοι*, πρβλ. Πλάτ. Φαίδ. 61b 4). Ἀκολούθως ἐπικράτησε νὰ σημαίνει τὸν θρύλο, τὴν πλαστὴ διήγησις, τὸ μῦθο, ὅπως καὶ σήμερα (πρβλ. Ἡροδ. 2.45 *ὅδε ὁ μῦθός ἐστι τὸν περὶ Ἡρακλέος λέγουσι*). Περισσότερα γιὰ τοὺς ὄρους μῦθος-λόγος, βλ. στὴν πρόσφατη μελέτη τοῦ G.-J. van Dijk, *AINOI, LOGOI, MYTHOI: Fables in Archaic, Classical and Hellenistic Greek Literature*, Leiden 1997 μὲ ἐκτενὴ βιβλιογραφία.

Ὁρθῶς ἔχει παρατηρηθεῖ ἀπὸ ὄλους σχεδὸν τοὺς ἐρμηνευτῆς τῶν Ἀργοναυτικῶν ὅτι ὁ Ἀπολλώνιος διακόπτει κάπως ἀπότομα (καὶ αὐτὸ ὄχι τυχαία) τὴ διήγησις γιὰ τὸν Αἰθαλίδη, προκειμένου νὰ μὴ μακροηγορήσει καὶ βγεῖ ἀπὸ τὸ θέμα του τὸ ὁποῖο διέκοψε στὸ στ. 642· παραβάλλουν μάλιστα τὸ σημεῖο αὐτὸ μὲ τὸ στ. A 1220 *ἀλλὰ τὰ μὲν τηλοῦ ἀποπλάγξειεν ἀοιδῆς*, μὲ τὸν ὁποῖο ὁ Ἀπολλώνιος ἐπανέρχεται στὴ διήγησις γιὰ τὸ

ἐπεισόδιο τοῦ Ὑλα μετὰ τὴν παρέκβαση γιὰ τὴ νηπιακὴ ἡλικία του καὶ τὸ φόνου τοῦ πατέρα του Θειοδάμαντα ἀπὸ τὸν Ἡρακλῆ. Πρβλ. σχετικὰ καὶ Clauss (1993) 114 κ.έ., 154.

649. διηνεκέως ἀγορεύειν: Κατάληξη στίχου παρμένη πιθανῶς ἀπὸ τὴν Ὀδύσεια, δ 836, η 241, μ 56. Ὁ Ἀπολλώνιος χρησιμοποιεῖ ἀνάλογες κατακλείδες παρακάτω Α 847 καὶ Γ 401. Ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν τὰ ἀρχαῖα σχόλια γιὰ τὴν ἐρμηνεία τοῦ ἐπιρρήματος *διηνεκέως* τόσο στὴν Ὀδύσεια δ 836: ... ἕως τέλος τὰ πάντα εἶπω, ἢ ἀκριβῶς Dindorf, ὅσο καὶ στοὺς στ. τῶν Ἄργ. Γ 400-401 Wendel: τὸ δὲ *διηνεκέως ἀγορεύεις* ἀντὶ τοῦ *μακροηγοεῖς*. Ἡ λέξη *διηνεκῆς* ἀποτελεῖ, ὡς γνωστόν, ἕναν *terminus technicus* τῆς καλλιμάχειας ποιητικῆς θεωρίας (πρβλ. Καλλιμ. *Αἴτια*, ἀπ. 1. 3-4 Pf.) καὶ κατὰ συνέπεια, ὅπως ὑποστηρίζουν οἱ Gleit (1996) 155 κ.έ., σημ. 63, ἡ διακοπὴ τῆς παρέκβασης γιὰ τὸν Αἰθαλίδη ὑποδηλώνει, λόγω τῆς χρήσης τοῦ ὄρου *διηνεκέως*, τὴν ἀποποίηση τοῦ κυκλικοῦ ἔπους πού ὁ Καλλιμάχος εἶχε χαρακτηρίσει ὡς *ἄεισμα διηνεκῆς* καὶ εἶχε καταδικάσει ὡς εἶδος κατώτερης αἰσθητικῆς ἀξίας. Οἱ στίχοι μάλιστα 648-649 παρουσιάζουν ὁμοιότητα μετὰ τὰ λόγια τοῦ Φινέα στὸ Β 390-391 *ἀλλὰ τί με πάλιν χρεῖῶ ἀλιτέσθαι μαντοσύνη τὰ ἕκαστα διηνεκῆς ἐξενέποντα*; Πρβλ. σχετικὰ Hurst (1967) 149-153, Beye (1982) 37, Goldhill (1991) 291-292, DeForest (1994) 86 κ.έ., Nishimura-Jensen (1998) 456-469.

651. ἤματος ἀνομένοιο: Καθὼς ἡ μέρα πλησίαζε πρὸς τὸ τέλος. Τὸ ρῆμα ἄνω σημαίνει ἐκπληρώνω, τελειώνω (βλ. γ 496, Π.Α. 11.64) καὶ στὴν παθητικὴ διάθεση λαμβάνω τέλος, τελειώνω κυρίως γιὰ χρονικὴ περίοδο (βλ. π.χ. Κ 251 *μάλα γὰρ νῦξ ἀνεται, ἐγγύθι δ' ἠώς*, Ἡροδ. 7.20 *πέμπτω δὲ ἔτει ἀνομένω*). Ἀπ' αὐτὲς τὶς ἐκφράσεις σχημάτισε ὁ Ἀπολλώνιος τὴν παραπάνω ἐκφραση πού ἀπαντᾷ ἀκόμη στὰ Ἄργ. Β 494, Γ 1340.

652. ἐπὶ πνοιῇ Βορέας: Ὀμηρικὴ φράση (Ε 697, Ξ 395, κ 507) πού ἀπαντᾷ ἐπίσης καὶ παρακάτω στὸ στ. 1308 *ὑπὸ πνοιῇ Βορέας*, πάλι στὸ τέλος τοῦ στίχου. Ἡ ἐκφραση θυμίζει γενικότερα τὸ στ. Α 1013 *ἐπὶ πνοιῆς ἀνέμοιο*, ὅπου ὑπονοεῖται εὐνοϊκὴ πνοὴ τοῦ ἀνέμου. Ἀνάλογη σημασία ἔχει, σύμφωνα μετὰ τὸν ἀρχαῖο σχολιαστὴ (Α 652 Wendel), καὶ ἡ ἐδῶ φράση. Τοῦτο

ὅμως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἰσχύει, ἐφόσον ὁ ἐπόμενος σταθμὸς τοῦ ταξιδιοῦ εἶναι ἡ Σαμοθράκη πού βρίσκεται Β-ΒΔ τῆς Λήμνου, καὶ ὡς ἐκ τούτου ὁ βόρειος ἄνεμος δὲν θὰ μπορούσε παρὰ νὰ εἶναι γιὰ τοὺς Ἀργοναῦτες δυσμενής. Ἄρα στὸν ἐμπρόθετο προσδιορισμὸ ὑπολανθάνει αἰτιολογικὴ καὶ ὄχι παραχωρητικὴ ἔννοια. Ὁ Vian (1974) 257 ἐπισημαίνει καὶ ἄλλες περιπτώσεις, στὶς ὁποῖες ἡ πρόθεση *ἐπὶ* ἔχει αἰτιολογικὴ σημασία, ὅπως Α 286 κ.έ., Γ 1057, Δ 366, 411, 1497. Βλ. καὶ Ardizzoni (1967) 179 κ.έ.

Χ. στ. 653-720: Οἱ γυναῖκες τῆς Λήμνου καλοῦν τοὺς Ἀργοναῦτες

653-654. ἀνὰ πτόλιν ἶξον ἰοῦσαι / εἰς ἀγορήν: Τὸ ὕφος τῶν στίχων εἶναι, σύμφωνα μὲ τὸν Fränkel (1968) 97, ἰδιαίτερα πυκνὸ μὲ τοὺς δύο ἐμπρόθετους προσδιορισμοὺς νὰ περιβάλλουν τὸ ρῆμα καὶ τὴ μετοχή. Ἡ ἔκφραση ἀνακαλεῖ ἀνάλογες ὁμηρικὲς διατυπώσεις, I 13 *ἶξον δ' εἰν ἀγορῆ*, I 87 *ἶξον ἰόντες*, Η 115 *ἶξεν ἰών*. Βλ. σχετικὰ Ardizzoni (1967) 180.

657. μενοεικέα: *μενοεικής*, *ές*, ὁ σύμφωνος, αὐτὸς πού ἀρμόζει μὲ τὴν ἐπιθυμία, ἱκανοποιητικὸς, εὐχάριστος στὴ γεύση, κυρίως γιὰ φαγητὸ καὶ ποτό, *δαίς*, *δεῖπνον* (βλ. I 90, ε 166, 267, ζ 76, π 429, υ 391). Πρβλ. ἐπίσης T 143/44 *δῶρα / μενοεικέα*, ἀλλὰ καὶ Ἀργ. Γ 984 *μενοεικέα φάρμακα*.

660. μίμνοιεν: Ἡ εὐκτικὴ σὲ τελικὲς προτάσεις πού εἰσάγονται μὲ τοὺς συνδέσμους *ἴνα*, *ὅπως*, *ὡς*, *ὄφρα* εἶναι συνήθης ὅταν ἐξαρτᾶται ἀπὸ ρῆμα ἱστορικοῦ χρόνου, εἶναι ὅμως σπανιότερη ὅταν τὸ ρῆμα τῆς πρότασης, ἀπὸ τὴν ὁποία ἐξαρτᾶται, εἶναι χρόνου ἀρκτικοῦ, ὅπως ἐδῶ. Αὐτὸ τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖ ἐξαιρέση τοῦ κανόνα, εἶναι δυνατὸν νὰ ὀφείλεται στὸν ἀμγῶς εὐχετικὸ χαρακτῆρα τῆς εὐκτικῆς. Πρβλ. π.χ. *Ἰλ.* Σ 88 κ.έ., Η 339-340, Ἀργ. Α 797, 1005, Δ 362 κ.έ., 398 κ.έ. Τὸ ἀντίθετο φαινόμενο, δηλ. χρῆση ὑποτακτικῆς ἀντὶ εὐκτικῆς μετὰ ἀπὸ ρῆμα ἱστορικοῦ χρόνου ὑπάρχει παραπ. 446-447, πρβλ. καὶ Ὀδ. γ 77-78. Βλ. καὶ Chantraine, Gr. hom. 2: 271-272.

661-662. ἴκηται βάξις: Παρόμοια ἔκφραση καὶ παρακ. στὸ Α 874 *μεγάλη τέ ἐ βάξις ἴκηται* (βλ. σχετικὸ σχόλιο).

662. μέγα ἔργον: Ὀμηρική φράση (Ε 303, Η 444, Κ 282, Π 208, Υ 286, γ 275, δ 663, μ 373, π 346, τ 92, ω 426) ποῦ ἀπαντᾷ στὸν Ἀπολλώνιο στὴν ἴδια μετρική θέση· βλ. καὶ Ardizzoni (1967) 181. Εἰδικότερα ἡ ἔκφραση *μέγα ἔργον ἐρέξαμεν* μᾶς θυμίζει τὸ στίχο τῆς Ὀδύσσειας τ 92 *ἔρδουσα μέγα ἔργον*. Ἐδῶ μάλιστα, ὅπως καὶ στὸ στίχο τῶν *Ἀργοναυτικῶν*, τὸ ἐπίθετο λαμβάνεται μὲ τὴν ἀρνητική σημασία, αὐτὴ τῆς ὑπέρβασης τοῦ μέτρου, ἀλλὰ ἐπὶ τὰ χεῖρω.

664. παρενήνοθε: Ἄπαξ λεγόμενον: *ἀντὶ τοῦ παρελήλυθεν*, ἐρμηνεύουν τὰ σχόλια (Α 664b. Wendel). Στὸ Δ 276 ὁ Ἀπολλώνιος χρησιμοποιοῦ τὸ ὀμηρικό *ἐπενήνοθεν* στὴ φράση *πουλὺς γὰρ ἄδην ἐπενήνοθεν αἰὼν*, ὅπου ἀρμόζει ἀκόμη περισσότερο ἢ προαναφερθεῖσα ἐρμηνεία τῶν σχολίων στὸ *παρενήνοθε*. Λόγω τῆς ὁμοιότητος τῆς ρίζας καὶ ἐν μέρει τῆς ἔννοιας μερικοὶ ἀπὸ τοὺς νεώτερους γραμματικούς παράγουν τὰ παραπάνω ρήματα (ἀλλὰ καὶ τὰ συγγενῆ *ἀνήνοθε*, *ἐπανθέω* κ.ἄ.) ἀπὸ ρίζα *ἀνοθ-*, *ἀνεθ-* ἐκ τοῦ *ἀνθ-*, ἀπὸ ὅπου καὶ *ἄνθος*. Κατ' ἄλλους τὸ *ἐνήνοθα* παράγεται ἀπὸ τὸ *ἐνθεῖν*, τὸ ὁποῖο θεωρεῖται δωρικὸς καὶ ἀρκαδικὸς τύπος ἀντὶ τοῦ *ἐλθεῖν*. Αὐτὴ ἡ ἐτυμολογία συνάδει καὶ πρὸς τὴν χρῆση τοῦ ρήματος στὰ *Ἀργοναυτικά*. Πρβλ. Schwyzer 213, Schwyzer-Debrunner, 608, Chantraine, Gr. hom. 1: 423-424, 438-439, τοῦ ἰδίου, DELG s.v. *ἀνήνοθεν*, Ardizzoni (1967) 181 κ.ἑ. καὶ τέλος Rengakos (1994) 126, 165.

666. ἐγρέσθω: Τὴ γραφὴ αὐτὴ παραδίδουν οἱ κώδικες. Ὁ συγκεκριμένονος αὐτὸς τύπος τοῦ μέσου ἀορίστου τοῦ *ἐγείρομαι* ἀπαντᾷ καὶ ἄλλοῦ στὰ *Ἀργοναυτικά*, Β 884, Δ 1352 (ὅπου ἀποτελεῖ μεταγραφή τῆς ἀνάλογης ἔκφρασης τῶν στίχων 1324-25). Ὁ Fränkel (1961), μετὰ ἀπὸ πρόταση τοῦ Maas, διορθώνει σὲ *εἰρέσθω* συγκρίνοντας μὲ τὸν τύπο *εἴρεο* (*Αργ.* Γ 982), ἀλλὰ καὶ μὲ ἐκεῖνον τῆς Ὀδύσσειας λ 542 *εἴροντο*. Ὡς πιθανὸ πρότυπο γιὰ ὅλο τὸ στίχο θεωροῦν τὸ στίχο τῆς *Ἰλιάδας* Ω 106 *ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρέω, τοῦ σ' εἵνεκα δεῦρο κάλεσσα*: βλ. σχετικὰ Fränkel (1968) 97. Τὰ προτεινόμενα παραδείγματα παρουσιάζουν μὲν ἀρκετὴ ἀναλογία καὶ ὁμοιότητα μὲ τὸ στίχο τῶν *Ἀργοναυτικῶν*, δὲν ἀποτελοῦν ὅμως ἐπαρκὴ λόγο γιὰ διόρθωση τοῦ ρήματος. Ἀντίθετα ἡ γραφὴ τῶν κωδίκων *ἐγρέσθω* καὶ *lectio difficilior* εἶναι καὶ δὲν εἶναι ξένη πρὸς τὸ ὅλο νόημα –πρβλ. ἐδῶ καὶ τὸ

σχόλιο τῶν Gleit (1996) 171–, ἐπιπλέον ἀντιστοιχεῖ καὶ μὲ τὰ ἐπόμενα ἐφίζανε ... ὦροτο (667-668).

668. Πολυξῶ: Κατὰ τὸν Ἀπολλώνιο τροφὸς καὶ ἔμπιστος τῆς Ὑψιπύλης, ἐνῶ κατὰ τὸν Βαλέριο Φλάκκο (*Arg.* 2.316-325) ἦταν καὶ ἰέρεια τοῦ Ἀπόλλωνα. Ὁ ἄλλος Λατίνος ποιητὴς ποὺ πραγματεύεται τὸ ἴδιο θέμα, ὁ Στάτιος, παρουσιάζει τὴν Πολυξῶ γριά, ὅπως καὶ ὁ Ἀπολλώνιος, ἡ ὁποία ὁμως ἔχει καταληφθεῖ ἀπὸ λυσσώδη μανία καὶ παροτρύνει τὶς συμπολίτιδες τῆς στὸ ἀνόσιο ἔργο τῆς ἀνδροκτονίας (*Theb.* 5.90 κ.έ, 131 κ.έ.). Σύμφωνα μὲ τὸν Vian (1974) 81, σημ. 2, ἡ Πολυξῶ ἐμφανίζεται, κατὰ πάσα πιθανότητα, καὶ στὴν τραγωδία τοῦ Σοφοκλῆ *Λήμνιαι*, τῆς ὁποίας διασώθηκαν ἐλάχιστα ἀποσπάσματα (ἀπ. 384-389 Radt).

669. ῥικνοῖσιν ἐπισκάζουσα πόδεσσι: Ὅπως σωστὰ ἐπισημαίνει ὁ Ardigzoni (1967) 182, ἡ εἰκόνα μᾶλλον ἔχει παραληφθεῖ ἀπὸ τὸν ὁμηρικὸ Ὕμνον εἰς Ἀπόλλωνα, 317: *παῖς ἐμὸς Ἥφαιστος ῥικνὸς πόδας*, τὴν ὁποία ὁ Ἀπολλώνιος συμπλήρωσε καὶ μὲ τὸ ἵπποκρατικὸ σύνθετο *ἐπισκάζουσα*. Κατὰ τὸν σχολιαστὴ (A 669 Wendel) τὸ μὴ ὁμηρικὸ ἐπίθετο *ῥικνὸς* σημαίνει *ῥυσὸς* δηλ. ρυτιδωμένος, ζαρωμένος. Σημαίνει ἐπίσης λεπτός, ἰσχνός, ξηρὸς (ἀπὸ τὸ ψύχος, τὸ γῆρας ἢ τὴ νόσο), σκολιός, κυρτός. Αὐτὴ τὴν τελευταία ἐννοία ὑπαινίσσεται κυρίως ὁ σχολιαστὴς συσχετίζοντας μὲ τὸ ὁμηρικὸ β 16 *ὄς δὴ γῆραϊ κυφὸς ἔην*. Ἀναφέρει ἐπίσης τὸ χωρίο τοῦ Καλλιμάχου, ἀπ. 260, 51 κ.έ. Pf. (=74.10 Hollis) *ναὶ μὰ τὸ ῥικνὸν σῦφαρ ἐμόν*. Ἡ ὅλη εἰκόνα τῆς Πολυξῶς μοιάζει μὲ τὴν ἀντίστοιχη τοῦ Φινέα, Β 198 *βάκτρῳ σκηπτόμενος ῥικνοῖς ποσὶν ἦε θύραζε*. Καὶ τὸ σύνθετο *ἐπισκάζω* δὲν εἶναι ὁμηρικὸ, ἀπαντᾷ ὁμως στὴν *Ιλιάδα* τὸ ἀπλὸ *σκάζω*, ποὺ σημαίνει καὶ αὐτὸ χωλαίνω (πρβλ. Α 811).

670. βάκτρῳ ἔρειδομένη: Γιὰ τὴ φράση αὐτὴ πρβλ. τὴν ὁμηρικὴ: *ἔγχει ἔρειδόμενος* κ 170 (πρβλ. καὶ Γ 49, Ξ 38), ποὺ χρησιμοποιεῖται κυρίως γιὰ πολεμιστὲς οἱ ὁποῖοι στηρίζονται στὸ ὄπλο τους εἴτε λόγῳ παλαιότερων τραυμάτων, εἴτε γιὰ νὰ βαδίζουν καλύτερα, μὰ καὶ ἔφεραν φορτίο στοὺς ὄμους κ.ο.κ.

672. ἐπιχνοάουσαι: Τὸ ρῆμα *ἐπιχνοάω* ἀπαντᾷ μόνον ἐδῶ καὶ σημαίνει καλύπτομαι ἀπὸ χνούδι, κατ' ἐπέκταση ἀπὸ τρίχες στὸ κεφάλι (πρβλ. τὴν

πολύ μεταγενέστερη μοναδική χρήση τῆς μετοχῆς *ἐπιχνοάζων* ἀπὸ τὸν Λέοντα Διάκονο, *Ἱστορ.* 110.3 καὶ 135.119 Hase). Τὸ ἀπλό *χνοάω* ἢ *χνοάζω* ἀπαντᾷ στοὺς ἀττικοὺς συγγραφεῖς καὶ σημαίνει βγάζω τὸ πρῶτο χνούδι, κυρίως γιὰ τοὺς νέους στοὺς ὁποίους ἐκφύεται τὸ πρῶτο γένν. ἐνίοτε χρησιμοποιεῖται καὶ γιὰ τὸ ἐλαφρὺ σάν βελουδο χνούδι τῶν μῆλων (μεταφορικὰ γιὰ τὸ στήθος) τῶν κοριτσιῶν, Θεοκρ. 27. 50, Νικ. ἀπ. 50.2 Gow-Scholfield, πρβλ. Ἄριστοφ. *Νεφ.* 978. Τὸ ἀπλό ρῆμα ἀπαντᾷ καὶ στὰ Ἄργοναυτικά Β 43, 779.

λευκῆσιν ἐθείραις: Ὅρισμένοι ἀπὸ τοὺς ἐρμηνευτὲς προσέκρουσαν στὸ ἐπίθετο *λευκῆσιν*, τὸ ὁποῖο θεώρησαν ἀσυμβίβαστο μὲ τὸ *παρθενικαὶ ἀδμήτες* λόγῳ τῆς κατὰ κανόνα νεαρᾶς ἡλικίας τῶν παρθένων. Π' αὐτὸ καὶ ὁ Brunck (ed. Strasbourg 1780) διόρθωσε π.χ. σὲ *ξανθῆσιν* πρβλ. καὶ ἄλλες διορθώσεις ἄλλων στὸν Fränkel (1968) 97. Πράγματι τὸ ἐπίθετο *λευκός* δὲν φαίνεται νὰ σημαίνει ἄλλη ἀπόχρωση ἐκτὸς αὐτῆς τοῦ λευκοῦ χρώματος. Εἰδικότερα, ὅσον ἀφορᾷ τὴν κόμη σημαίνει λευκός, ἀσπρομάλλης. Ἔτσι, διαβάζουμε στὸν Τυρταῖο γιὰ παλαιὸ πολεμιστὴ *ἤδη λευκὸν ἔχοντα κάρη πολίων τε γένειον* (ἀπ. 10.23 West), πρβλ. Αἰσχ. *Χορηφ.* 282, Σοφ. *Ἄντ.* 1092-1093, *Αἴας* 625, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπίθετο *λευκανθής* στὸν Σοφ. *Οἰδ.* Τ. 742 *χνοάζων ἄρτι λευκανθές κάρα*. Στὸ χωρίο αὐτὸ τοῦ Σοφοκλῆ πρόκειται γιὰ τὶς πρῶτες λευκὲς τρίχες στὸ κεφάλι ἑνὸς ὄριμου ἀνδρα, στὸν Ἀπολλώνιο ἀντίθετα γιὰ πρόωρα γερασμένες κόρες. Ἐξάλλου, κατὰ τὴ γνώμη μας, καθ' ὑπερβολὴν θεωρήθηκε ὡς ἀντιφατικὴ ἢ εἰκόνα τῶν παρθένων μὲ τὰ λευκὰ μαλλιά. Οἱ λέξεις *παρθένος*, *παρθενικός*, προσδιορίζοντας μάλιστα τὸ *ἀδμής*, δὲν ἀναφέρονται κατ' ἀνάγκην στὴ νεαρὰ ἡλικία, πού βέβαια εἶναι κατὰ τεκμήριο τὸ συνηθέστερο, ἀλλὰ σημαίνουν κυρίως τὴν ἄγαμο γυναῖκα καὶ μάλιστα αὐτὴν πού διατηρεῖ τὴν ἀγνότητα καὶ τὴν παρθενία της. Σωστὰ παραβάλλουν τὸν παρόντα στίχο τῶν Ἄργοναυτικῶν, ὅσοι ὑπεραμύνονται τῆς γραφῆς τῶν κωδίκων, μὲ τὸ στίχο τοῦ Εὐρ. *Ἐλ.* 283 *θυγάτηρ ἀνανδρος πολιά παρθενεύεται* (sc. Ἐρμιόνη). Πρβλ. σχετικὰ Stoessl (1941) 36, σημ. 16, Wilamowitz (1924) II: 220, σημ. 2, ἀλλὰ καὶ πρόσφατα Papanghelis (1994) 41-46, ὁ ὁποῖος παραπέμπει στὴ μίμηση τοῦ μοτίβου αὐτοῦ ἀπὸ τὸν Κάτουλλο, 64.305 κ.ἑ. Ἀντίθετη ἄποψη ἔχει γιὰ τὴν ἐρμηνεία τοῦ χωρίου ὁ Giangrande (1975) 19 κ.ἑ., ὁ ὁποῖος ὑποστηρίζει ὅτι ἡ λέξη *ἐθείραι* χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τὸν Ὅμηρο μόνο γιὰ τὴ «χαίτη τῶν ἀλόγων» καὶ ὡς ἐκ

τούτου ἐδῶ δὲν πρόκειται γιὰ λευκὰ μαλλιά παρθένων, ἀλλὰ γιὰ τὰ λευκὰ λοφία τῆς περικεφαλαίας ποῦ φοροῦσαν τέσσερεις νέες γυναῖκες τῆς Λήμνου. Αὐτὴν τὴν ἐκδοχὴ ἀσπάζονται μάλιστα καὶ οἱ Gleit (1996) 156, σμμ. 64 καὶ μεταφράζουν ἀνάλογα καὶ τὸ κείμενο. Ἡ ἔρμηνεία αὐτὴ φαίνεται κατὰ τὴ γνώμη μας προβληματικὴ, πρῶτον γιὰτὶ δὲν ταιριάζει στὰ νέα συμφραζόμενα ἢ σημασία τοῦ ρήματος *ἐπιχνοάω* (βλ. παραπ. σχ. στὸ στ. 672) καὶ δεύτερον γιὰτὶ ἡ λέξη *ἔθειραι* ἀπαντᾷ στὸν Ἀπολλώνιο μόνο μὲ τὴ σημασία τῶν «τριχῶν τῆς κεφαλῆς» (βλ. Ἀργ. Α 223, Β 708, Γ 829, Δ 1303). Πρβλ. σχετικὰ καὶ LSJ, s.v. *ἔθειρα* II. μὲ τὴ σημασία «hair of the head» ἤδη στὸν Πίνδαρο, *Ἴσθμ.* 5.9, καὶ σὲ πληθυντικὸ ἀριθμὸ στὸν Αἰσχύλο, *Χοηφ.* 175, Ὅμηρ. Ὕμνος εἰς Ἀφροδίτην 228, Εὐριπ. *Ἐλένη* 631 κ.ἀ.

674. κυφοῖο μεταφρένου: Τὸ ἐπίθετο *κυφός* σημαίνει τὸν κυρτό, σκυφτό καὶ χρησιμοποιεῖται κυρίως ὡς χαρακτηριστικὸ τῆς προχωρημένης ἡλικίας, ὅπως ἐδῶ. Στὸν Ὅμηρο ἀπαντᾷ μόνο μία φορά (β 16): πρβλ. ἐπίσης μεταξὺ ἄλλων Θέογν. 1201 Young, Ἀριστοφ. *Πλ.* 266, *Ἀχαρν.* 703, ἀλλὰ καὶ παραπ. σχ. στὸ στίχο 669. Ἡ λέξη *μετάφρενος* σημαίνει κυριολεκτικῶς τὸ μετὰ τίς φρένες δηλ. τὸ διάφραγμα, τὸ εὐρὺ μέρος τῆς ράχης, τὴν ὠμοπλάτη, γενικὰ τὴ ράχη.

678. ἐπιβρίση: Τὸ ρῆμα *ἐπιβρίθω* σημαίνει ἐπιπίπτω, πέφτω μὲ σφοδρότητα, πέφτω ἀπὸ τὸν οὐρανό, γιὰ τὴ βροχὴ, *Ἰλ.* Ε 91, Μ 286. Μεταφορικὰ χρησιμοποιεῖται γιὰ τὸν πόλεμο ἢ τὴν ἐχθρική ἐπίθεση, ὅπως στὸ Η 343 *μή ποτ' ἐπιβρίση πόλεμος Τρώων ἀγερώχων*, ὅπου τὸ ρῆμα βρίσκεται στὴν ἴδια μετρικὴ θέση. Εἶναι πιθανὸ ὁ Ἀπολλώνιος νὰ εἶχε ὑπόψη του αὐτὸ τὸ στίχο τῆς *Ἰλιάδας*.

680. ἀνωίστως: Τὸ σπάνιο αὐτὸ ἐπίρρημα σημαίνει ἀπροσδόκητα, ἀνέλπιστα, πρβλ. καὶ Ἀργ. Δ 1661: στὸ Γ 6 σημαίνει κρυφά, χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθεῖ κανεὶς. Τὸ ἐπίθετο *ἀνώιστος*, τὸ ὁποῖο χρησιμοποιεῖ καὶ ὁ Ἀπολλώνιος (Γ 670, 800 καὶ Δ 255), ἀπαντᾷ μόνο μία φορά στὸν Ὅμηρο (Φ 39) καὶ σημαίνει ἀπροσδόκητος, τὴν ἴδια ἔννοια ἔχει καὶ τὸ ἐπίρρημα *ἀνωιστί* (δ 92): πρβλ. σχόλια στὰ Ἀργ. Γ 6 καὶ Δ 1661 Wendel, Et. Gen. s.v. *ἀνώιστος*, καὶ Et. M. 115.40 κ.ἐ. Βλ. σχετικὰ Ardizzoni (1967) 184 καὶ Rengakos (1994) 52 κ.ἐ., passim.

683. ἀποφθινύθωσι: Ποιητικό ρήμα που χρησιμοποιείται ἐδῶ ἀμετάβατα. Παρόμοια ἀμετάβατη ἔννοια ἔχει στὸν Ὅμηρο, Ε 643 καὶ στὸν Ἡσίοδο, *Ἔργα* 243 *ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί*. Ἔς σημειωθεῖ ὅτι οἱ περισσότεροι καὶ μάλιστα οἱ κυριότεροι κώδικες ἀναγράφουν *ἀποφθινύθουσι*, μόνο δὲ κάποιοι *recentiores* παραδίδουν τὴν ὀρθή, ὅπως νομίζουμε, γραφή με ὑποτακτικὴ *ἀποφθινύθωσι*, ὅπως διόρθωσε ἤδη ὁ Stephanus (ed. Genève 1574) καὶ ἀκολούθησαν οἱ περισσότεροι ἐκδότες. Ἀντίθετα ὁ Vian (1974) 82, σμ. 1, ὑπεραμυνόμενος τῆς γραφῆς τῶν κωδίκων, ἰσχυρίζεται ὅτι τὸ μόριο *ἄν* (στ. 683) συνάπτεται μόνο με τὸ *ἴκησθε* (τέλος στ. 684), πράγμα που δὲν φαίνεται ἀπὸ τὴ συντακτικὴ ἀκολουθία. Πὰ νὰ ὑποστηρίξει μάλιστα τὴν ἄποψή του παραπέμπει σὲ παρόμοιες ἰδιορρυθμίες τῆς ὁμηρικῆς σύνταξης (M 41, κ 410, ρ 230 var. lect.), ὅπου ἀντὶ ὑποτακτικῆς ἔχουμε ὀριστικὴ. Στὰ δύο πρῶτα ὅμως παραδείγματα ἡ σύνταξη εἶναι μᾶλλον χαλαρή, ἀλλὰ καὶ στὴ συνέχεια τοῦ λόγου χρησιμοποιεῖται ἐπίσης ὀριστικὴ, ἐνῶ στὸν Ἀπολλώνιο καὶ πάλι ὑποτακτικὴ.

685. βώσσεσθε: Πὰ τὸν ἀσυνήθιστο αὐτὸ τύπο πιθανότερη φαίνεται ἡ γνώμη τοῦ σχολιαστή, *ἀντὶ τοῦ βιώσσεσθε* (A 685-688a. Wendel), τὴν ὁποία δέχονται καὶ οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς νεώτερους ἐρμηνευτές. Ὁ τύπος βρίσκειται καὶ στὸ Et. M. 218.36, s.v. (πρβλ. καὶ Et. Gen. s.v. *βώσσεσθαι*). Ἀνάλογοι τύποι με τὴν παράλειψη τοῦ *ι* θὰ μπορούσαν νὰ θεωρηθοῦν, σύμφωνα με τὸν Ardizzoni (1967) 185, *διασωπάσομαι* Πινδ. Ὀλ. 13.91, *σεσωπαμένον* Πινδ. Ἰσθμ. 1.63, *σωπή* Καλλιμ. ἀπ. 191.31, 194.59 Pf. Ἡ ἔννοια πάντως τοῦ στίχου καθιστᾶ ἀπίθανη τὴ σύνδεση τοῦ τύπου με τὸ ρήμα *βοᾶν*, παρὰ τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Giangrande (1970a) 56 κ.έ. καὶ (1973b) 79 κ.έ., τὰ ὁποῖα στηρίζονται ἐπαρκῶς καὶ στὴ γραμματικὴ, ἐφόσον ὁ τύπος *βώσομαι*, ὡς μέλλοντας τοῦ *βοᾶν*, μαρτυρεῖται στοὺς Σιβυλλ. Χρησμ. 2.303 Geffcken: *τειρόμενοι βώσσονται* (πρβλ. *θεοὺς ἐπιβώσομαι* α 378, β 143)· μιὰ τέτοια ὅμως ἔννοια σαφῶς ἀπάδει πρὸς ὅλο τὸ νόημα ἐδῶ. Βλ. σχετικὰ καὶ Vian (1974) 82, σμ. 2

686. αὐτόματοι: Πρβλ. Ἡσιόδ. *Ἔργα* 116-117 *ὄτε καρπὸν δ' ἔφερε ξείδωρος ἄρουρα / αὐτομάτη πολλὸν τε καὶ ἄφθονον*, ὅπου ὁ ποιητὴς χρησιμοποιεῖ τὸ ἐπίθετο ἀναφερόμενος στὸ χρυσὸ αἰῶνα τῆς ἀνθρωπότητας. Ἡ Πολυξῶ ἐμφανίζεται ἐδῶ νὰ παρωδεῖ μᾶλλον τὸ νόημα αὐτῶν τῶν στίχων,

ὅταν ἀποτείνεται μετ' ἐπιθυμίας εἰρωνεία πρὸς τὴν συμπατριώτισσόν της, ρωτῶντας τὴν μήπως νομίζουν ὅτι, ὅταν ἐκείνες δὲν θὰ μποροῦν πιά νὰ ἐργάζονται, τὰ βόδια ἐκουσίως θὰ ὀργώνουν καὶ θὰ θερίζουν γιὰ χάριν τους! Παρόμοια εἰρωνική διάθεση ὑπάρχει καὶ στὰ λόγια τοῦ Ἡρακλῆ πρὸς τοὺς συντρόφους του, βλ. παρακ. στ. 870-871. Στὴν ἐπική ποίηση γίνεται κατ' ἐπανάληψιν λόγος γιὰ τὴν δυσκολία τοῦ ὀργώματος τῶν χωραφῶν καὶ μάλιστα ἀπὸ μεγάλους σὲ ἡλικία καλλιεργητές, ὅπως ἐδῶ, παρακ. Α 1172 κ.έ., Γ 1331 κ.έ., Δ 1630, Ὀδ. ν 31 κ.έ. Πρβλ. Giangrande (1967) 90, σημ. 6 καὶ 7.

687. γειοτόμον ... ἄροτρον: Τὸ ἐπίθετο *γειοτόμος* (πρῶτον λεγόμενον) ἀπαντᾷ καὶ μετ' ἐπιθυμίας *γητόμος*, *γατόμος* (στὴν δωρική διάλεκτο) καὶ συνηθέστερα στὴν ἀττική *γεωτόμος*· σημαίνει αὐτὸν ποὺ σχίζει τὴ γῆ καὶ ἀποδίδεται κυρίως στὰ γεωργικὰ ἐργαλεῖα. Ἡ ἔκφραση *γειοτόμον ... ἄροτρον* καὶ μάλιστα στὴν ἴδια θέση, στὴν ἀρχὴ καὶ στὸ τέλος τοῦ στίχου βρίσκεται καὶ στὸν Ὀππιανό, *Κυνηγ.* 1.137. Πρβλ. μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ σύνθετα *Ἄργ.* Α 1214 *γεωμόρου*, Γ 1387 *γειομόρος*, Δ 1453 *γειομόροι* (v.l. *γειοτόμοι*). Βλ. σχετικὰ Ardizzoni (1967) 185 κ.έ.

διειρύσσουν: *διειρύω*, ἐπικός καὶ ἰωνικός τύπος ἀντὶ *διερύω*, σύρω κατὰ μήκος, σύρω διὰ μέσου. Σπάνιο ρῆμα ποὺ ἀπαντᾷ πρὶν τὸν Ἀπολλώνιο μόνο στὸν Ἡρόδοτο 7.24 στὸ ἀπαρέμφατο ἀορίστου *διειρύσαι* (πρβλ. καὶ Ἡσυχ. δ 1547 *διειρύσαι: διαστῆσαι, διελεύσαι*).

689. πεφρίκασιν: Χαρακτηριστικός εἶναι ἐδῶ ὁ πνευματώδης τρόπος μετ' ἐπιθυμίας τὸν ὁποῖο τονίζεται τὸ γῆρας τῆς Πολυξῆς, στὴ θεὰ τῆς ὁποίας θὰ ἔτρεμαν καὶ θὰ φρικιοῦσαν ἀκόμη καὶ αὐτὲς οἱ μοῖρες τοῦ θανάτου λόγω τῆς ἀσχημίας ποὺ φέρουν τὰ γηρατεῖα. Ἀνάλογη γιὰ τὸ ρεαλισμὸ καὶ τὴν εἰρωνεία εἶναι, σύμφωνα μετ' ἐπιθυμίας Mooney (1912) ad l., ἡ ἀπεικόνιση ἀπὸ τὸν Ἀπουλήιο δύσμορφης καὶ κυρτῆς ἀπὸ τὰ βαθεῖα γηρατεῖα γυναικίας, ἀποκρουστικῆς ἀκόμη καὶ γιὰ τὸν ἴδιο τὸ θάνατο, *Met.* 4.7 *anum quandam curvatem gravi senio, ... Orci fastidium*. Ὅσον ἀφορᾷ στὶς ἐννοιες τοῦ ἀσχημοῦ, τοῦ ἀποκρουστικοῦ καὶ τοῦ θανάτου ἀρκετὴ ὁμοιότητα παρουσιάζει καὶ τὸ σατιρικό ἐπίγραμμα τοῦ Νικάρχου, Π.Α. 11.186 *Νυκτικόραξ ἄδει θανατηφόρον ἄλλ' ὅταν ἄση / Δημόφιλος, θνήσκει καὶ αὐτὸς ὁ νυκτικόραξ*. Ὁ ρεαλισμὸς ποὺ παρατηρεῖται στοὺς στίχους αὐτοῦ τοῦ Ἀπολλωνίου ὑπάρχει καὶ σὲ

όρισμένα μνημεία τῆς ἑλληνικῆς τέχνης, ὅπου παρίστανται μὲ ἔντονα χαρακτηριστικὰ ἢ δυσμορφία καὶ κύρτωση τοῦ σώματος γριῶν θεραπεινίδων, πρβλ. π.χ. J. Boardman, *Greek Art*, London 1973 (19641), σελ. 165-166, εἰκ. 170.

691. γαῖαν ἐφέσσεσθαι: Τὸ ρῆμα *ἐπιέννυμι* σημαίνει θέτω κάτι ἐπὶ πλέον, ἢ πάνω σὲ κάτι, ντύνω. Ἄπαντᾶ στὸν Ὅμηρο χωρὶς τὴν ἀποβολὴ τοῦ *ι* τῆς πρόθεσης καὶ ἀντίστοιχη δάσυνση τοῦ συμφώνου, λόγῳ τοῦ *F* (πρβλ. π.χ. υ 143 *γλαῖναν δ' ἐπιέσσαμεν ἡμεῖς, κ.ά.*). Ὅσον ἀφορᾶ στὴν ἔκφραση *γαῖαν ἐφέσσεσθαι* ποὺ σημαίνει καλύπτομαι, τοποθετοῦμαι κάτω ἀπὸ τὴ γῆ, ἐνταφιάζομαι, αὐτὴ ἄπαντᾶ πρώτη φορὰ στὸν Πίνδαρο, *Νεμ.* 11. 15-16 *θνατὰ μενᾶσθω περιστέλλων μέλη / καὶ τελευτὰν ἀπάντων γὰν ἐπιεσσόμενος*. Μὲ τὸ *F* τὴ συναντᾶμε, ὅπως ἀναφέρει ὁ Ardizzoni (1967) 186 κ.έ., καὶ στὸν Ξενοφῶντα, *Κύρου Παιδεία* 6.4.6 *γῆν ἐπιέσασθαι*, ἀλλὰ καὶ στὴν Π.Α. 7.480 *γῆν ἐπιεννύμεθα*. Χωρὶς τὸ *F* ἄπαντᾶ στὸν Θεόκριτο, *Ἐπιγρ.* 9.4 (γαῖαν) *ὀθνεῖαν κεῖμαι ἐφεσσάμενος*, γιὰ κάποιον ποὺ πέθανε καὶ τάφηκε στὴν ξενιτεῖά. Στὰ *Ἀργοναυτικά* συναντᾶμε καὶ παρακάτω στὸ Α 1326 τὸν χωρὶς *F* τύπο *ἐφέσσατο*, ἐνῶ μὲ τὸ *F* ἄπαντοῦν οἱ μετοχικοὶ τύποι *ἐπιεμένη* (Γ 45) καὶ *ἐπιεμένος* (Δ 179). Πὰ ὅλα τὰ ἀναφερθέντα παραδείγματα βλ. Ardizzoni, ὁ.π.

692. ἦ θέμις ἐστί: Ὁ τύπος *ἦ* ἀποτελεῖ διόρθωση τῆς γραφῆς τῶν περισσότερων κωδίκων ἀπὸ τὸν Fränkel, οἱ ὅποιοι παραδίδουν τὴ γραφὴ *ἦ* χωρὶς τὴν ὑπογεγραμμένη (μόνον ὁ Laurentianus gr. 32,9 παραδίδει *ἦ*). Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ἐκδότες (Ardizzoni, Vian) γράφουν *ἦ* (πρβλ. καὶ *Ἀργ.* Α 960, 1061, Β 840), κυρίως λόγῳ τῆς συχνῆς στὰ ὁμηρικὰ ἔπη ἔκφρασης *ἦ θέμις ἐστί*, ὅπου ὁμως ἀρκετοὶ κώδικες σὲ ὀρισμένους τουλάχιστον στίχους παραδίδουν τὴ γραφὴ μὲ τὸ δοτικοφανὲς ἐπίρρημα, πρβλ. *Ἰλ.* Β 73, I 33, 134, 276, T 177, *Ὀδ.* γ 45, 187, λ 451, ξ 130, ω 286. Στὸν Ὅμηρο πράγματι ταιριάζει ἢ ἀρχαιοπρεπὴς σὲ ὀνομαστικὴ ἐκφερόμενη ἀναφορικὴ ἀντωνυμία: πρβλ. καὶ Ἡσιόδ. *Θεογ.* 396, μὲ τὸ κατατοπιστικὸ σχόλιο τοῦ West (1966) ad l. Ἐδῶ, κατὰ τὴ γνώμη μας, εἶναι προτιμότερη ἢ γραφὴ μὲ τὸ ἀναφορικὸ δοτικοφανὲς ἐπίρρημα ποὺ συστοιχεῖ μὲ τὸ *αὐτως*. Ὁ Fränkel σωστὰ παραβάλλει μὲ τὸ στ. 890 *αὐτως ὡς ἐθέλεις καὶ τοι φίλον*. Ἀξιοσημειώτῃ εἶναι καὶ ἡ ἔκφραση στὸν Λυκόφρονα 368-369 *οὐδ' ὑστάτην κεύθοντας ἐκ πυρὸς τέφραν / κρωσσοῖσι ταρχυθεῖσαν, ὡς φθιτῶν θέμις μὲ*

v.l. ἢ *θέμις φθιτῶν*, μία ἀκόμη ἔνδειξη τῆς ἀμφιταλάντευσης πού παρατηρεῖται ἀπὸ ἀντιγραφεῖς καὶ ἐκδότες μεταξὺ τῶν δύο γραφῶν.

694. ἐπήβολός ἐστ' ἄλεωρή: Κατὰ τὸν σχολιαστὴ *ἐπιτυχῆς καὶ καιρία ἐστὶν ἢ φυγὴ τῶν κακῶν. ἢ ἀντὶ τοῦ δεσπόζουσα καὶ συμφέρουσα* (A 694a. Wendel). Τὸ νόημα τῶν λόγων τῆς Πολυξῶς εἶναι ὅτι τώρα, στὴν περιστάση αὐτὴ εἶναι ἐφικτὴ ἢ σωτηρία, ὑπάρχει δηλ. ἀποτελεσματικὴ ἀπαλλαγὴ καὶ διέξοδος.

695. ληίδα: Ἡ *ληΐς, ληίδος*, ἐπικὸς τύπος τοῦ οὐσιαστικοῦ *λεία*, πού σημαίνει λάφυρο, λεία χρημάτων, αἰχμαλώτων, ἀλλὰ καὶ γενικότερα, ὅπως ἐδῶ, τὰ ζῶα, τὰ σκευῆ, τὰ ἀγαθὰ (πρβλ. καὶ Ἡσ. *Θεογ.* 444, *Θεοκρ.* 25. 97, 116).

699. ὑποβλήδην: Τὸ ἐπίρρημα εἶναι ἄπαξ λεγόμενον ὁμηρικόν, A 292 *τὸν δ' ἄρ' ὑποβλήδην ἠμείβετο δῖος Ἀχιλλεύς*, ὅπου σημαίνει «σὲ ἀπάντηση», μπορεῖ ὅμως νὰ σημαίνει «διακόπτοντας». Πρὸς τὴν ἔννοια αὐτὴ τῆς διακοπῆς τῆς ὁμιλίας κάποιου κλίνει καὶ ὁ Εὐστάθιος, *Παρεκβ. εἰς Ἰλ.* A 292, 106.1 (vol. 1.165.4 κ.ἔ. van der Valk)· πρβλ. καὶ σχόλια στὴν *Ἰλιάδα* A 292 Erbse: *ὑποβλήδην: σύμβολον θυμοῦ μὴ ἀνέχεσθαι διεξοδικῆς κατηγορίας*, καθὼς καὶ Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο A 699b. Wendel. Ἡ ἴδια διττὴ ἔννοια ὑπάρχει καὶ στὰ *Ἀργοναυτικά*, πρβλ. καὶ Γ 400, 1119, μὲ πιθανότερη ὅμως τὴν πρώτη ἐρμηνεία. Πρβλ. καὶ Ὅμηρ. *Ὑμν. εἰς Ἐρμῆν* 415, Κόντος Σμυρναῖος 2. 147. Βλ. σχετικὰ Rengakos (1994) 18, σημ. 24, 147 κ.ἔ., 177.

700. μενοιή: Γνώμη, σκέψη, ἐπιθυμία. Προέρχεται ἀπὸ τὸ ὁμηρικὸ ρῆμα *μενοιόω*: ἔχω στὸ νοῦ μου, θέλω. Ἡ λέξι ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορὰ στὸν *Καλλίμαχο*, *Ὑμν.* 1.90. Στὰ *Ἀργοναυτικά* τὴ συναντᾶμε ἐπίσης στὸ A 894, Γ 397, 901, Δ 21, 355, 413. Βλ. Ardizzoni (1967) 188.

702. Ἰφινόην: Αὐτὴ εἶναι ἡ γραφὴ τῶν κωδίκων πού ἐπικυρώνεται καὶ ἀπὸ τὸν πάπυρο τοῦ 1ου μ.Χ. αἰῶνα Π' (= P. Mil.6 καὶ P. Colon.inv.522). Ἡ ἐπανάληψη τοῦ ὀνόματος στὴν κλητικὴ στὸν ἀμέσως ἐπόμενο στίχο καὶ στὴν ἴδια θέση δὲν ἀποτελεῖ κατ' ἀνάγκη ἐπιχείρημα γιὰ ἀθέτηση τῆς λέξης. Ἀντίθετα ἡ ἐπανάληψη συχνὰ εἶναι ἠθελημένη. Ἔτσι, στὴν *Ὀδύσσεια* ζ 198-199, 217-218, 238-239 ἐπαναλαμβάνεται ἡ λέξι *ἀμφίπολοι*, βρίσκεται μάλιστα

στά περισσότερα παραδείγματα στην ίδια μετρική θέση και σὲ εὐθύ λόγο πὺν ἀκολουθεῖ τὴν ἀφήγησι. Ἀλλὰ ἀκριβῶς ἡ θέση στὸ στίχο τῆς λέξης *ἀμφίπολος* στὰ προαναφερθέντα παραδείγματα τῆς Ὀδύσειας, κυρίως ὁμως στὸ στίχο τῆς Ἰλιάδας Ω 302 ἢ *ῥα, καὶ ἀμφίπολον ταμίην ὄτρυν' ὁ γεραῖός*, πὺν παρουσιάζει σημαντικὴ ὁμοιότητα μὲ τοὺς στ. Α 701-702 τῶν Ἀργοναυτικῶν, ὁδήγησε ἄλλους νὰ ὑποστηρίξουν τὴν πράγματι εὐφυὴ διόρθωση τοῦ Maas (βλ. Fränkel, 1961). Ὁ Maas ὁρμώμενος δηλ. ἀπὸ τὴ γραφὴ *προπόλοιο*, κατὰ τὴν ἐπιτυχὴ ἀνάγνωσι τοῦ Wilamowitz τοῦ στίχου 781, πρότεινε στὸν παρόντα στίχο τὴ διόρθωση *ἀμφίπολον*. Πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὁμως ὅτι τὸ β' ἡμιστίχιο πὺν ἀναφέρεται στὴν κλήσι γυναικάς, ἡ ὁποία βρίσκεται κοντὰ στὴ βασίλισσα, καθιστᾶ πιθανότερη τὴ χρῆσι κύριου ὀνόματος πὺν δηλώνει συγκεκριμένο πρόσωπο καὶ ὄχι προσηγορικοῦ πὺν δηλώνει ἀπλῶς ἰδιότητα. Αὐτὸ φαίνεται καὶ ἀπὸ τὰ ὁμηρικὰ παραδείγματα πὺν ἀναφέρει ὁ Fränkel (1968) 98, σημ. 186, γιὰ νὰ ὑπογραμμίσει τὴν ἀντιστοιχία *ἄσσον* - *ἔγγυς*, καὶ τὰ ὁποία ἀναφέρονται ὅλα σὲ πρόσωπα. Βλ. π.χ. I 201, Λ 346, 464, P 484· πρβλ. ἐπίσης ξ 484, χ 163, 355, καθὼς καὶ Θ 318 γιὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς ἔκφρασι. Τὰ ὁμηρικὰ αὐτὰ παραδείγματα προσομοιάζουν μὲ τὸ στίχο τῶν Ἀργοναυτικῶν, τόσο στὴν ἐπιλογὴ τῶν λέξεων ὅσο καὶ στὴ μετρικὴ τους θέση, καὶ μάλιστα αὐτὴ τοῦ κυρίου ὀνόματος. Νομίζουμε ὅτι αὐτὸ ἐνισχύει τὴ γνησιότητα τῆς γραφῆς τῶν κωδίκων καὶ τοῦ προαναφερθέντος παπύρου. Πρβλ. τέλος καὶ Erbse (1963b) 27 μὲ τὴν παραπομπὴ σὲ ἄλλες ἀνάλογες ἐκφράσεις τῶν Ἀργοναυτικῶν Γ 474 κ.ἔ., Δ 753 κ.ἔ., 780 κ.ἔ.

προσεφώνεεν: Ἡ γραφὴ αὐτὴ παραδίδεται στὸν πάπυρο (βλ. παραπ.), ἐνῶ στοὺς κώδικες γράφεται *μετεφώνεεν*. Ἡ ἴδια ἀμφισβήτησι καὶ μάλιστα μεταξὺ τῶν κωδίκων ὑπάρχει ἐπίσης παρακάτω Α 864 καὶ Β 437 γιὰ τοὺς τύπους *προσέειπε* καὶ *μετέειπε*. Κατὰ τὴ γνώμη μας, ἡ πρόθεσι πρὸς ἀρμόζει καλύτερα σὲ πρόσωπα πὺν βρίσκονται κοντὰ, ἡ ὁμοιότητα δὲ τῶν ὁμηρικῶν χωρίων πὺν ἀναφέρθηκαν προηγουμένως μὲ τὸν παρόντα στίχο ἐνισχύει τὴ μαρτυρία τοῦ παπυρικοῦ ἀποσπάσματος.

ἄσσον: Ἐπίρρημα συγκριτικοῦ βαθμοῦ τοῦ *ἄγχι*, κοντὰ. Συχνὰ δὲν εἶναι εὐκολο νὰ διακρίνει κανεὶς ἂν διατηρεῖ τὴν ἔννοια τοῦ συγκριτικοῦ «ἐγγύτερον» ἢ ἂν ἔχει τὴν ἔννοια τοῦ θετικοῦ «ἐγγύς». Κατὰ τὴν εὐστοχὴ παρατή-

ρηση του Ebeling, *Lex. Hom. s.v. ἄγχι*: saepe enim vix diifert a positivo. Ἀκόμη και οἱ ἀρχαῖοι λεξικογράφοι τὸ ἐρμηνεύουν «ἐγγύς», ὅπως ὁ Ἀπολλώνιος Σοφιστής 45.12, Ἡσύχιος α 1317, Et. M. 157.37. Πρβλ. και LfrgE, s.v. Λόγω ἀκριβῶς τῆς ἐξασθένησης τῆς συγκριτικῆς ἔννοιας ἀπαντᾶ με διπλὴ σύγκριση *μᾶλλον ἄσσον* (Σοφ. Ἄντ. 1210). Πολὺ πρῶμα σχηματίσθηκαν ἤδη συγκριτικὸς *ἀσσοτέρω* (ρ 572) και ὑπερθετικὸς *ἀσσοτάτω* (Π.Α. 9. 430). Καὶ στὸν Ἀπολλώνιο τὸ ἐπίρρημα σημαίνει κοντὰ και χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τοῦ ἐγγύς τῶν προαναφερθέντων ὁμηρικῶν στίχων (βλ. παραπ. σχ. στή λ. *Ἰφινόην*). Πρβλ. Fränkel (1968) 97-98.

713. ὄρωρεν: Ὁ Ἀπολλώνιος χρησιμοποιεῖ μόνον αὐτός, καθὼς φαίνεται, τὸν παρακείμενο τοῦ *ὄρνωμι* περιπίου με τὴν ἔννοια τοῦ *ἐστὶ* (πρβλ. και Ἀργ. Β 312, Γ 203). Ἀντίθετα δὲν φαίνεται σαφῶς ἐὰν ἡ ἔννοια αὐτὴ ὑπάρχει παρακάτω στὸ Α 1291, Β 473, Γ 457, ὅπως σωστὰ ἐπισημαίνει ὁ Ardizzoni (1967) 189. Πρβλ. και Rengakos (1994) 172.

712-716: Ἡ κατὰ λέξη σχεδὸν ἐπανάληψη τῆς ἐντολῆς ἀπὸ τὸν ἀγγελιαφόρο εἶναι, ὅπως τονίζουν και οἱ Gleii (1996) 156, σημ. 65, ἓνα τυπικὸ ἐπικὸ στοιχεῖο. Στὰ λόγια ὁμως τῆς Ἰφινόης παρατηροῦμε μιὰ «μικρὴ» παρέκκλιση: *αὐτίκα*, στ. 716 ἀντὶ *θαρσαλέως*, στ. 707, πού κατὰ τοὺς δύο Γερμανοὺς σχολιαστὲς ἀποτελεῖ τυπικὸ χαρακτηριστικὸ τοῦ Ἀπολλωνίου. Πρβλ. και Clauss (1993) 115-116.

719. τηλυγέτην: Ὅπως ἀναφέραμε παραπάνω (βλ. σχόλιο στὸ στ. 99 με βιβλιογραφία) ἐδῶ ἀρμόζει μᾶλλον ἡ ἔννοια «ἀγαπημένη μοναχοκόρη». Πράγματι, σύμφωνα και με τὸν Vian (1974) 83, σημ. 1. «Ὁ Ἀπολλώνιος ἀρέσκειται νὰ παίζει με τὴν ἀμφισημία ὀρισμένων ὁμηρικῶν ὄρων».

XI. στ. 721-767: Περιγραφή τῆς χλαίνης τοῦ Ἰάσονα

721. Ἰωνίδος: Σύμφωνα με τὸν σχολιαστὴ «ἐν Θεσσαλίᾳ θεὰ Ἰωνίς τιμᾶται και ἐν Κορωνεῖα τῆς Βοιωτίας, ἀπὸ Ἰώνου τοῦ ἥρωος» (Α 721-722 Wendel). Ἡ γραφὴ *Ἰωνίδος* προτιμᾶται ἀπὸ τίς νεώτερες κριτικὲς ἐκδόσεις, ἐφόσον συνδέεται πιὸ ἄμεσα με τὴ Θεσσαλία, τόπο κατασκευῆς τῆς Ἀργῶς. Εἶναι ἐπίσης *lectio difficilior* σὲ σχέση με τὴ γραφὴ *Τριτωνίδος* πού υἰοθετεῖ στὴν

ἔκδοσή του ὁ Merkel (1854) καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὸν οἱ Paduano-Fusillo (1986) 77, καὶ ἡ ὁποία ἀποδίδεται εὐρύτατα στὴν Ἀθηνᾶ. Ἡ τελευταία ὀνομασία προέρχεται, ὡς γνωστόν, ἀπὸ τὸν ποταμὸ Τρίωνα τῆς Λιβύης, στὸν ὁποῖο, σύμφωνα μὲ τὴν ἀρχαία παράδοση, τὴν ἔλουσαν οἱ τοπικὲς νύμφες, μετὰ τὴ γέννησή της ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ Δία. Πρβλ. ἐπίσης στ. Α 551 (μὲ σχόλιο) καὶ Α 768.

722. δίπλακα πορφυρέην: Πρβλ. *Ἰλ.* Γ 126, Χ 441, *Ἰδ.* τ 241-242. Στους στίχους ἀπὸ τὴν *Ἰλιάδα*, μάλιστα, ἡ γραφὴ *πορφυρέην* ἀποτελεῖ διόρθωση τῶν Ἀλεξανδρινῶν φιλολόγων (Ζηνοδότου, Ἀριστοφάνους καὶ Ἀριστάρχου), ἐνῶ ἡ *vulgata* εἶχε διασώσει τὸν τύπο *μαρμαρέην*. Φαίνεται πὼς ἐδῶ ὁ Ἀπολλώνιος ἀκολουθεῖ τὴν ζηνοδοτεία ἔκδοσιν· βλ. σχετικὰ Rengakos (1993) 55. Τὸ θέμα τῆς πορφυρῆς χλαίνης ποὺ φέρνει κεντήματα, τὰ ὁποῖα εἰκονίζουσαν σκηνὲς ἀπὸ τὸν ἐπικὸ κύκλο εἶναι καὶ αὐτὸ ὁμηρικόν. Ὁμηρικὴ ἀνάμνηση ἀποτελεῖ καὶ τὸ *περονήσατο*, στὴν ἴδια μετρικὴ θέση, Κ 133-134 *ἀμφὶ δ' ἄρα χλαῖναν περονήσατο φοινικόεσσαν, / διπλὴν ἑκταδίην*, ὅπου γίνεται λόγος καὶ γιὰ διπλὴ χλαῖνη. Κατὰ τὴν ἄποψη τοῦ Ville de Mirmont (1894) 233, δὲν πρόκειται ἐδῶ, ὅπως καὶ σὲ ἄλλες περιπτώσεις, γιὰ φαρυδιὰ ἐνδύματα ποὺ φοροῦντο διπλωμένα σὲ δύο πτυχές, ἀλλὰ γιὰ πολυτελεῖ μανδύα, τοῦ ὁποῖου τὸ ὕφασμα ἔχει διπλὴ ὕφανση, δηλ. *brochée*. Γιὰ τὴν περιγραφὴ τῶν κεντημάτων τῆς χλαίνης ὁ Vian (1974) 83, σημ. 2, παραπέμπει σὲ ἀνάλογες ὁμηρικὲς περιγραφὲς ἔργων τέχνης καὶ μάλιστα τὴν περιγραφὴ τῆς πανοπλίας τοῦ Ἀγαμέμνονα, Λ 15-46, ὅπου ὑπάρχει καὶ ἡ ἔκφραση *ἀμφ' ὁμοιοι* (στ. 29). Τὸ δῶρο αὐτὸ τῆς Ἀθηνᾶς πρὸς τὸν Ἰάσονα ἀποτελεῖ ἔμπνευση τοῦ Ἀπολλωνίου καὶ ὑποδηλώνει τὴν ἐξαιρετικὴ εὐνοία τῆς θεᾶς πρὸς αὐτόν. Πρβλ. Fränkel (1968) 99, 102, 213 καὶ Levin (1970) 17-36.

723-724. δρυόχους ... νηὸς Ἀργούης: οἱ *δρυόχοι*, στήριγμα ἢ δοκός, ὅπου τοποθετεῖται ὁ σκελετὸς ἐνὸς νέου πλοίου. Ἀπαξ λεγόμενον ὁμηρικόν τ 574. Τὰ ἀρχαῖα σχόλια στὴν *Ὀδύσσεια* (ad l.), καθὼς καὶ ὁ Εὐστάθιος, *Παρεκβ. εἰς Ἰδ.* τ 574, 2. 1878.62, δίνουν τὴν παραπάνω ἐρμηνεία, δηλ. τῶν ὄρθιων ξύλων, πάνω στὰ ὁποῖα στηρίζεται ἡ καρίνα τοῦ πλοίου, γιὰ νὰ μὴ βυθίζεται στὴν ἄμμο, προσθέτουν ὅμως καὶ δευτέρη ἐννοία, τῶν πρώτων δηλ. ξύλων ποὺ συναρμολογοῦνται γιὰ τὴ ναυπήγηση τοῦ πλοίου. Ἀπήχηση τῆς διττῆς αὐτῆς ἐρμηνείας τῶν ὁμηρικῶν σχολίων φαίνεται ὅτι ὑπάρχει

καὶ στὰ σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο, ὅπου γράφεται ἀφενὸς ἐν οἷς καταπήσεται ἢ τρόπις ξύλοις, ταῦτα οὕτω καλοῦσιν, ἀφετέρου δρυόχοι οὖν τὰ ἐγκοιλία τῆς νεῶς (A 723-724 Wendel). Ἡ πρώτη ἐρμηνεῖα φαίνεται πιθανότερη, καθόσον ὁ Ὅμηρος χρησιμοποιεῖ τὶς δρυόχους γιὰ νὰ παρομοιάσει μὲ αὐτὲς τοὺς πελέκεις ποὺ στήνονται στὴ σειρὰ ἀπὸ τὸν Ὀδυσσεύα (πρβλ. Εὐστάθιος, ὁ.π.). Ὅσοι ὑποστηρίζουν τὴ δεύτερη ἔννοια ἐπικαλοῦνται τὸ χωρίο τοῦ Προκοπίου Ὑπὲρ τῶν πολέμων 8.22.12: ξύμπαντα ξύλα ἐς τὴν τρόπιν ἐναρμονισθέντα, ἅπερ οἱ μὲν ποιηταὶ δρυόχους καλοῦσιν, ἔτεροι δὲ νομέας· βλ. σχετικὰ Mooney (1912) ad l. Ὁ ὅρος, σύμφωνα μὲ τὸν Vian (1974) 257, χρησιμοποιεῖται μερικὲς φορὲς μεταφορικὰ γιὰ δήλωση τῆς ἐναρξης μιᾶς ἐργασίας, ὅπως στὸν Ἀριστοφ. Θεσμ. 52, Πλάτ. Τίμ. 81b. Πρβλ. κυρίως Σούδα δ 1547 καὶ Casson (1971) 201-223, εἰκ. 163.

Ὁ Fränkel (1968) 99, στηριζόμενος στὸ γεγονός ὅτι ἡ Ἀθηνᾶ δίδαξε τὴν κατασκευὴ τοῦ πλοίου στὸν Ἄργο καὶ ὄχι στὸν Ἰάσονα, καθὼς καὶ στὸ ὅτι δὲν εἶναι τόσο δόκιμη ἢ ἐκφορὰ τοῦ κυρίου ὀνόματος μετὰ τὸ προσηγορικὸ (723/724: νηὸς / Ἄργοῦς), ἢ ὅπως σαφέστερα λέγει ὁ Vian (1970) 92: «*Ἄργῳ n'est nulle part ailleurs accompagné de νηὺς chez Apollonios*», προτείνει τὴ διόρθωση τοῦ δρυόχους σὲ δρυόχοις (στ. 723) καὶ τοῦ Ἄργοῦς καὶ σὲ Ἄργος, τὸν (στ. 724). Παρότι οἱ διορθώσεις τοῦ Γερμανοῦ φιλολόγου θεωροῦνται ἐλκυστικὲς, δύσκολα θὰ μποροῦσε κανεὶς, σύμφωνα καὶ μὲ τὸν Vian (1974) 83, σημ. 3, νὰ δεχθεῖ αὐτὴ τὴν τριπλῆ διόρθωση σὲ δύο μόνο στίχους, λαμβανομένου ὑπόψη ὅτι στὸ κείμενο ποὺ παραδίδουν οἱ κώδικες δὲν ὑπάρχουν προβλήματα κατανόησης. Κατ' ἐπανάληψη μιλάει ὁ Ἀπολλώνιος γιὰ τὴ συμβολὴ τῆς Ἀθηνᾶς στὴ ναυπήγηση τῆς Ἀργῶς, πέρα ἀπὸ τὶς γενικὲς κατευθύνσεις ποὺ ἔδωσε στὸν Ἄργο, ὁ ὁποῖος πραγματοποίησε κυρίως τὴν ναυπήγηση (πρβλ. A 526-527, B 1187-1189, Γ 340 κ.έ., Δ 583).

725-726. τῆς μὲν ῥηίτερον ... ἦ: Ἡ σύνταξη τοῦ συγκριτικοῦ ἐπιρρήματος ῥηίτερον, ἀφενὸς μὲ τὴ γενικὴ τῆς (ἀρχαίου τύπου τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας ὑπὸ τὴ μορφὴ τοῦ ὀριστικοῦ ἄρθρου), ἀφετέρου μὲ τὸ συγκριτικὸ ἦ καὶ ὁμοιοτρόπως πρὸς τὸν ἀ' ὄρο σύγκρισης φαίνεται καταρχὴν περιεργη. Αὐτὴ ὁμως ἡ σύνταξη ἔχει παράλληλα ἤδη στὸν Ὅμηρο (βλ. π.χ. O 509-510, ζ 182-184), τὰ ὁποῖα καθιερώθηκαν μετὰ καὶ στὸ μεταγενέστερο ποιητικὸ, καθὼς καὶ στὸν πεζὸ λόγο· πρβλ. Kühner-Gerth II.2: 312, Fränkel (1968) 99-100. Μὲ τὴν παράδοξη αὐτὴ σύνταξη πρέπει μᾶλλον νὰ συνδυασθεῖ ἡ

πληροφορία του σχολιαστή, σύμφωνα με την όποια λείπουν στην “προέκδοση” οι στίχοι 726-727 (A 725 Wendel). Σε αυτήν όμως την περίπτωση δεν υπήρχε ρήμα στο στ. 725. Έπομένως, ο λόγος είναι έλλιπής και προφανώς ανώμαλη ή μετάβαση από το στίχο 725, τουλάχιστον όπως παραδόθηκε αυτός, στο στ. 728· για διάφορες εικασίες-διορθώσεις που προτάθηκαν για τη δήθεν αρχική μορφή του στ. 725 βλ. Ardzizoni (1967) 191. Με την προσθήκη όμως των δύο στίχων στην έπονομαζόμενη β' έκδοση έντοπίζεται ή κόκκινη (*έρρευθος*) λάμψη της χλαίνης στη μέση, ενώ στην άκρη χαρακτηρίζεται το χρώμα της πορφυρό, και έτσι διαφοροποιείται ή ένταση του χρώματος στο κέντρο και την περιφέρεια. Πρβλ. και Mooney (1912) App. I, σελ. 407.

726. μεταβλέψιας: Το σύνθετο αυτό ρήμα είναι σπάνιο και πριν τον Άπολλώνιο άπαντά στον Άρατο, *Φαιν.* 186, στον ίδιο τύπο. Άργότερα το συναντάμε μόνο στον Πλούταρχο, *Ήθικὰ* 715B 8, στον Φιλόστρατο, *Εἰκ.* 2.7.1 και στον Νικίτα Χωνιάτη, *Χρονική διήγησις*, σελ. 404. 15 van Dielen.

έρρευθος: κοκκίνισμα, λάμψη. Ός τεχνικός όρος της ιατρικής άπαντά για πρώτη φορά στον Ίπποκράτη (πρβλ. άργότερα και Γαληνό), έπειτα συναντάται κυρίως στους Άλεξανδρινούς ποιητές· βλ. παραδείγματα στον Ardzizoni (1967) 192. Κατά τον σχολιαστή *έρρευθος* είναι και είδος βοτάνης έρυθροῦ χρώματος, με την όποια βάφουν το μαλλί (A 726-727 Wendel). Στα Άργ. Γ 122 σημαίνει την έρυθρίαση της παρειάς του μικροῦ έρωτα έξαιτίας του παιχνιδιοῦ. Άλλοῦ, όπως σημειώνει ο Ardzizoni (ό.π.), υποδηλώνει το κοκκίνισμα που έχει προκαλέσει στις παρειές της Μήδειας ή έρωτική σύγχυση και ταραχή (Γ 298, 963), ενώ στο Δ 173 σημαίνει την άνταύγεια στο πρόσωπο του Ίάσονα της λάμψης του χρυσόμαλλου δέρατος, που είναι όμοια με φλόγα. Ο Καλλίμαχος (*Ύμν.* 5.27) χρησιμοποιεί τη λέξη για να δηλώσει τη ροδαλότητα της όψης της παρθένου Άθηνᾶς, παρόμοια με εκείνη του πρωινού ρόδου ή του κόκκου της ροδιάς. Στον Άρατο (*Φαιν.* 834), έπίσης, ο όρος δηλώνει το κοκκινωπό χρώμα του ήλιου που ανατέλλει, το όποιο αντικατοπτρίζεται στα σύννεφα. Ο Vian (1974) 84, σημ. 1 μάλιστα παρατηρεί ότι το παράγωγο από τη λέξη ρήμα *έρρευθομαι* προσδιορίζει στον Άπολλώνιο το φῶς διάφορων ούράνιων σωμάτων υπό όρισμένες προϋποθέσεις (πρβλ. Άργ. A 778, Γ 163, Δ 126).

727. έρευθήεσσα: Τὸ σπάνιο αὐτὸ ἐπίθετο ἀποτελεῖ πρῶτον λεγόμενον. Τὸ συναντᾶμε στὸν Νίκανδρο (*Θηρ.* 899) στὸ ἴδιο γένος, ἀλλὰ ὡς δικατάληκτο γιὰ τὶς ἀπαιτήσεις τοῦ μέτρου *έρευθήεις τε θρυαλλίς*, ἀργότερα στὸν Νόννο, *Διον.* 20, 21 κ.ἀ.

728. πορφυρέη: Τὸ ἐπίθετο δηλώνει τὸ βαθὺ κόκκινο χρῶμα μὲ ἀπόκλιση πρὸς τὸ μαῦρο. Τὸ ἴδιο ἐπίθετο χαρακτηρίζει, σύμφωνα μὲ τὸν Vian (1974) 84, σημ. 1, καὶ τὸ μανδύα πού δόθηκε στὸν Ἄψυρτο: *πέπλον ... πορφύρεον* (Δ 123-124), καθὼς καὶ ἐκείνον πού χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τὴ Μήδεια, ὅταν αὐτὴ ἐπιτελεῖ τὰ ἔργα τῆς μαγείας: *πτύχα πορφυρέοιο ... πέπλοιο* (Δ 1661-1662).

729. δαίδαλα πολλά: Πρβλ. μεταξὺ ἄλλων καὶ Ἰλ. Σ 482 *ποίει δαίδαλα πολλά ἰδυίησι πραπίδεσσιν*. Εἶναι εὐλόγο ὅτι ἡ ὀμηρικὴ αὐτὴ ἔκφραση πού ἀναφέρεται στὴν ἀσπίδα τοῦ Ἀχιλλέα, ἔργο τοῦ Ἡφαίστου, εἴλκυσε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Ἀπολλωνίου, ἐφόσον ἡ ὀμηρικὴ περιγραφή τῆς ἀσπίδας τοῦ ἥρωα (Σ 478-608) ἀποτέλεσε τὸ πρότυπο γιὰ τὴν περιγραφή τῆς χλαίνης τοῦ Ἰάσονα.

Ἡ περιγραφή τῆς χλαίνης στηρίζεται καὶ σὲ ἄλλα ὀμηρικὰ πρότυπα. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀσπίδα τοῦ Ἀχιλλέα, πρέπει νὰ ἀναφερθεῖ καὶ ἡ *πορφυρέη δίπλαξ* πού ὑφαίνε ἡ Ἑλένη καὶ πάνω στὴν ὁποία κέντησε τοὺς ἄθλους τῶν Τρώων καὶ τῶν Ἀχαιῶν (*Ἰλιάς* Γ 125 κ.έ., βλ. παραπ. σχ. στὸ στ. 722). Χρήσιμη ἐπίσης φαίνεται νὰ εἶναι καὶ ἡ σύγκριση τῆς χλαίνης τοῦ Ἰάσονα μὲ τὰ φιλοτεχνήματα τῆς ὑφαντικῆς κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ ποιητῆ τῶν *Ἀργοναυτικῶν*. Περιφημος εἶναι ὁ μανδύας τοῦ Δημητρίου Πολιορκητῆ, πού εἶχε κεντημένο, μὲ χρυσὰ νήματα, τὸν ἔναστρο οὐρανὸ καὶ τὰ δώδεκα σημεῖα τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου· αὐτὸν τὸν περιγράφει ὁ Πλούταρχος στὸ βίβλιον τοῦ (*Δημ.* 41.7) καὶ ὁ Δοῦρις (FGrHist 76 F 14), τὸ σχετικὸ ἀπόσπασμα τοῦ ὁποίου διασώζει ὁ Ἀθήναιος (12. 60). Εἶναι πιθανὸν ὁ Πλούταρχος νὰ ἀντλεῖ ἀπὸ τὴν περιγραφή τοῦ Δούριδος, στὸν ὁποῖο ἄλλωστε συχνὰ ἀναφέρεται. Βλ. σχετικὰ Fränkel (1968) 101.

730. Κύκλωπες: Βλ. παραπ. σχόλιο στὸ στ. 510. Πρβλ. ἐπίσης Ἰλ. Σ 372-379, Ἡσιόδ. *Θεογ.* 141 καὶ 504-506, Καλλιμ. *Ἔγν.* 3. 46-51, ἀλλὰ καὶ Βεργ. *Αην.* 8. 424-432, ὅπου ὁ Ρωμαῖος ποιητῆς περιγράφει, ὑπὸ τὴν ἐπίδραση τοῦ Ἀπολλωνίου, τὴν κατασκευὴ τοῦ κεραυνοῦ ἀπὸ τοὺς Κύκλωπες.

ἤμενοι: Ἔτσι παραδίδουν οἱ κώδικες, τῶν ὁποίων ὀρθῶς, κατὰ τὴ γνώμη μας, τὴ γραφὴ ἀποδέχονται οἱ Campbell (1971) 417, σημ. 1, τοῦ ἰδίου (1978) 120, Giangrande (1973a) 11 καὶ Vian (1974) 257, σημειώνοντας ὅτι ὁ Ἀπολλώνιος παριστάνει τοὺς γιγάντιους ἐκείνους χαλκεῖς νὰ κάθονται τὴν ὥρα τῆς ἐργασίας. Ἀντίθετα ὁ Fränkel (1961) καὶ (1968) 103, τὸν ὁποῖο ἀκολουθεῖ ὁ Ardizzoni (1967), διορθώνει σὲ *ἡμμένοι* ἀπὸ τὴ χρῆση τοῦ ρήματος *ἐφάπτομαι* στὸν Πίνδαρο (*Πυθ.* 8.60, *Ὀλ.* 1.86, *Νεμ.* 8.35 κ.έ.) σὲ συνδυασμὸ πρὸς ἀνάλογη ὀμηρικὴ χρῆση (B 15, Z 241, H 402). Ὁ Γερμανὸς ἐρευνητὴς ὑπογραμμίζει τὴν ἀντίθεση τῶν εἰκόνων τοῦ Καλλιμάχου πού παριστάνει τοὺς Κύκλωπες *ἐπ' ἄκμοσιν Ἥφαιστοιο / ἑσταότας περὶ μύδρον* (*Ῥγμ.* 3. 48/49) καὶ μάλιστα νὰ ἀνυψώνουν τὶς σφύρες πάνω ἀπὸ τοὺς ὦμους, καθὼς καὶ τοῦ Βεργιλίου (*Georg.* 4.174-175), εἰκόνες πού προϋποθέτουν, κατὰ τὴν ἀποψή του, ὀρθία στάση τῶν Κυκλώπων καὶ στὰ Ἀργοναυτικά τοῦ Ἀπολλωνίου. Στὴν ἀρχαία εἰκονογραφία παρουσιάζεται πρᾶγματι μόνον ὁ Ἥφαιστος νὰ κάθεται, ἐνῶ γύρω ἀπ' αὐτὸν ὀρθιοὶ οἱ τρεῖς Κύκλωπες ἐπὶ τὸ ἔργον (πρβλ. L. de Ronchard, DA, τ. I, σελ. 1694, εἰκ. 2258· L. de Launay, DA, τ. II, σελ. 1092, εἰκ. 2967-2968, s.v. *ferum*· Roscher, s.v. *Kyklopen*, Bd. II.1: 1680-1681, fig. 1-2). Ὑπάρχουν ὁμως καὶ ζωγραφικὰ μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος πού εἰκονίζουν χαλκεῖς καὶ τέκτονες καθισμένους (πρβλ. C. Vermeule, «Eleven Greek Vases in Boston», *CJ* 59, 1963-1964, σελ. 205, εἰκ. 17). Γενικά οἱ χαλκεῖς εἰκονίζονται ἄλλοτε νὰ στέκονται, ἄλλοτε νὰ κάθονται, ἀνάλογα μὲ τὴ φύση τοῦ ἔργου καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς παράστασης (πρβλ. καὶ L. de Launay, ὁ.π., σελ. 1092-1093, εἰκ. 2969-2970). Σύμφωνα μάλιστα μὲ τὴν παρατήρηση τοῦ Vian (1974) 257, τὸ *ἤμαι* σὲ ὀρισμένες περιπτώσεις γίνεται περίπου συνώνυμο μὲ τὸ *εἰμί*. Παραδείγματα ὑπάρχουν πάλι ἀπὸ τὸν Καλλιμάχο, *Ῥγμ.* 4. 168 *αἰ πελάγεσσι κάθηται*, ἀπ. 384.35-36 Pf. καὶ *παρ' Ἀθηναίους γὰρ ἐπὶ στέγος ἱερὸν ἦνται / κάλπιδες*, ὅπου ὁ Pfeiffer συσχετίζοντας τὰ δύο χωρία ἐρμηνεύει «*κεῖνται*». Ἴσως ὑπάρχει ἐπίδραση καὶ τοῦ ὀμηρικοῦ φ 239 (= 385) *αὐτοῦ ἀκὴν ἔμεναι παρὰ ἔργω*.

731-732. ὅς τόσον ... μῆς δ' ἔτι: Πὰ τὴν ἐκφραση πρβλ. τὸ ὀμηρικὸ Σ 378 κ.έ., τὸ ὁποῖο συγγενεῦει καὶ νοηματικά: *οἱ δ' ἦτοι τόσον μὲν ἔχον τέλος, οὐατα δ' οὐ πω / δαυδάλεα προσέκειτο*. Καὶ στὶς δύο περιπτώσεις πρόκειται γὰρ ἔργο μεταλλοτεχνίας, τοῦ ὁποίου ἡ κατασκευὴ κοντεῦει νὰ περατωθεῖ, ὑπολείπεται ὁμως μία λεπτομέρεια γιὰ τὴν ὀλοκλήρωσή του. Πρβλ. ἐπίσης

Ψ Δ 130-131, X 322-324, Ψ 454-455, Ήσιόδ. *Θεογ.* 142 κ.έ., Μόσχ. *Εὐρ.* 84-85 μετὰ τὰ πολὺ ἐνδιαφέροντα σχόλια τοῦ Bühler (1960) 130 κ.έ.

733. ἐλάασκον: Πὰ τὸ σπάνιο αὐτὸ θαμιστικὸ παρατατικὸ τοῦ ρήματος *ἐλαύνω*, πρβλ. καὶ *Ἄργ.* A 1156, B 1071, Δ 77· μετὰ τὸν Ἀπολλώνιο ἀπαντᾷ μόνο στὸν Ὀππιανό, *Κυνηγ.* 4. 294 (*ἐλάασκε*).

735-736. Ἀντιόπης Ἀσωπίδος ... Ἀμφίων καὶ Ζήθος: Ὁ Ἀπολλώνιος παριστάνει στὴ δευτέρη εἰκόνα τῆς χλαίνης τὸ μῦθο τοῦ Ἀμφίωνα καὶ τοῦ Ζήθου, γιῶν τοῦ Δία καὶ τῆς Ἀντιόπης, στοὺς ὁποίους ἀποδίδεται ἡ ἴδρωση καὶ ὀχύρωση τῶν Θηβῶν. Ἡ Ἀντιόπη ὀνομάζεται ἐδῶ Ἀσωπὶς ὡς κόρη τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τῆς Βοιωτίας. Ὁ ποιητὴς ἀντλεῖ ἀπὸ τὴν Ὀδύσεια, ὅπου αὐτὴ εἰκονίζεται στὴν Νέκυια, λ 260 -265. Πὰ τὸ μῦθο τῆς Ἀντιόπης καὶ τῶν τέκνων τῆς βλ. κυρίως Προπερτ. 3.15.11 κ.έ., Παυσ. 2.6.1 κ.έ., Ἀπολλοδ. *Βιβλ.* 3.5.5, Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο Δ 1090 Wendel. Πρβλ. ἐπίσης *Εὐριπ.* *Ἀντιόπη*, ἀπ. 48. 86-95 Kambitsis.

737. νέον βάλλοντο δομαίους: Πρβλ. Ἀράτ. *Φαιν.* 822 *νέον βάλλοντο ἀρούρας*. Τὸ ἐπίθετο *δομαῖος* ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορὰ στὸν Ἀπολλώνιο. Ἐδῶ ἐπέχει θέση οὐσιαστικοῦ κατὰ παράλειψη τοῦ *λίθους*, ὅπως συχνὰ συμβαίνει καὶ στὸ ἀντίστοιχο ἐπίθετο *θεμέλιος*. Μετὰ τὸν ποιητὴ τῶν Ἀργοναυτικῶν ἀπαντᾷ στὸν Νόννο, *Διον.* 5.63, 26.56, 37.99 καὶ στὸν Παῦλο Σιλεντιάριο, Π.Α. 16.279. Στὸν τελευταῖο φαίνεται γενικότερη ἐπίδραση τοῦ Ἀπολλωνίου, ὅπως καταδεικνύεται παρακάτω.

738. ἐπομαδὸν ἠέρταζεν: Πρβλ. Καλλιμ. ἀπ. 597 *Ρφ. θηρός ἀεργάτων δέσμα καταμάδιον*. Τὸ ἐπίρρημα *ἐπομαδὸν* σημαίνει «στοὺς ὤμους» καὶ δὲν ἀπαντᾷ πρὶν τὸν Ἀπολλώνιο (πρβλ. καὶ *Ἄργ.* Δ 1770). Βρίσκεται καὶ στὸ προαναφερθὲν ἐπίγραμμα τοῦ Παύλου Σιλεντιαρίου στὴν ἴδια μετρικὴ θέση. Ἡ ἐπίδραση τοῦ Ἀπολλωνίου ἐδῶ εἶναι ἐμφανῆς ἀναφορικὰ μετὰ τὴν ἐπιλογή τῶν λέξεων, ὅπως καὶ μετὰ τὸ θέμα τῆς τειχοποιίας, ἡ ὁποία συνοδεύεται ἀπὸ λύρα πού παράγει μιὰ θεσπέσια καὶ μετὰ ὑπερφυσικῆς ιδιότητες μελωδία. Τὸ ρῆμα *ἀεργάζω* εἶναι ἐκτεταμένος τύπος τοῦ *αἰέρω*, *αἴρω*, *ἀνυψώνω*. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν παραπάνω στίχο τοῦ Καλλιμάχου, ὁ ὁποῖος παρουσιάζει ὁμοιότητα μετὰ ὅλη τὴν ἔκφραση τοῦ στίχου τῶν Ἀργοναυ-

τικῶν, τὸ ρῆμα ἀπαντᾶ καὶ σὲ ἄλλα ἀποσπάσματα τοῦ Κυρηναίου, ὅπως στὴν *Ἐκάλη* ἀπ. 261 Pf. = 71 Hollis (*ἀερατάζουσα*), ἴσως δὲ καὶ σὲ ἀπόσπασμα τῶν *Αἰτίων* ἀπ. 18.6 Pf. (*ἡέρταζεν*) κατὰ τὴ συμπλήρωση τοῦ Γερμανοῦ ἐκδότη. Καὶ τὸ ρῆμα αὐτὸ δὲν ἀπαντᾶ πρὶν ἀπὸ τοὺς Ἀλεξανδρινούς ποιητές. Βλ. σχετικὰ Ardizzoni (1967) 194.

739. μογέοντι εἰκῶς: Πρβλ. Ἀράτ. *Φαιν.* 63-64 *Τῆ δ' αὐτοῦ μογέοντι κυλίνδεται ἀνδρὶ εἰκῶς / εἶδωλον.* Ἀξιοσημείωτο εἶναι ὅτι καὶ ἐδῶ πρόκειται γὰρ εἶδωλο, γὰρ τὴν εἰκόνα δηλ. τοῦ Ζήθου. Π' αὐτό, σύμφωνα μὲ τὴν παρατήρηση τοῦ σχολιαστή, ἡ χρῆση τοῦ εἰκῶς μετριάζει τὴν ἔννοια τοῦ μογέοντι «διὰ τὸ ἐν γραφῇ εἶναι· οὐ γὰρ ἀληθῶς ἐκακοπάθει ἐν τῇ γραφῇ» (A 738-739 Wendel).

740. φόρμιγγι λιγαίων: Τὸ θέμα τῆς λύρας τοῦ Ἀμφίωνα, ἀπὸ τὸ μελωδικὸ ἦχο τῆς ὁποίας θέλγονταν καὶ αὐτὲς οἱ πέτρες ὥστε κάθε μία κινεῖτο ἐκούσια γὰρ τὴν οἰκοδόμηση τοῦ τείχους τῶν Θηβῶν, δὲν εἶναι ὁμηρικόν. Ἀνάγεται, σύμφωνα μὲ τὸν Vian (1974) 258, στὴν *Εὐρωπία* τοῦ Εὐμηλοῦ (ἀπ. 3 EGF, Davies= 13 PEG Bernabé) καὶ στὸν [Ἡσιόδ.] *Κατ.* ἀπ. 182 Merk.-West καὶ ἀποτελεῖ προσφιλὲς θέμα τῆς κλασικῆς γραμματείας. Κατὰ τὴ μαρτυρία τοῦ Εὐμηλοῦ, πού διασώζει ὁ Πausanίας (9.5.8), ὁ Ἀμφίων χρησιμοποίησε πρῶτος τὴ λύρα πού τοῦ δίδαξε ὁ Ἑρμῆς. Ὁ ἴδιος ὁ συγγραφέας προσθέτει ὅτι μὲ τὸ ἄσμα του ὠδηγοῦσε τὶς πέτρες καὶ τὰ θηρία. Κατὰ τὴ μαρτυρία τοῦ Ἡσιόδου (ὁ.π.), καὶ οἱ δύο ἀδελφοὶ μαζὶ τείχισαν μὲ τὴν λύρα τους τὴν πόλη τῶν Θηβῶν. Οἱ περισσότεροι ὁμως ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς ἀκολουθώντας τὸν Εὐμηλο ἀποδίδουν μόνο στὸν Ἀμφίωνα ἐκείνη τὴ θαυμαστὴ μουσικὴ ἱκανότητα, ἐνῶ στὸν Ζήθο ἐξαίρετη σωματικὴ δύναμη καὶ ἀνδρεία. Ἡ ἀντίθεση αὐτὴ τῆς σωματικῆς ρώμης πρὸς τὴ μουσικὴ ἰδιοφυία τονίζεται στὴν *Ἀντιόπη* τοῦ Εὐριπίδη, ἀπ. 48. 86-95 Kambitsis. Στὴν ἀρχαία μυθολογία ἀναφέρονται καὶ ἄλλα παραδείγματα ἐπίδρασης τῆς μουσικῆς ἁρμονίας πάνω στὴν ἔμψυχη καὶ ἄψυχη φύση, μὲ πιὸ περίφημο παράδειγμα ἐκεῖνο τοῦ Ὁρφέα, ὁ ὁποῖος ἔθελε μὲ τὴ λύρα του, ὅπως εἶδαμε παραπάνω (A 28, 572 κ.έ.), τὰ θηρία τοῦ δρυμοῦ καὶ αὐτὰ τὰ ψάρια τῆς θάλασσης. Πρβλ. γενικὰ F. Vian, *Les origines de Thèbes*, Paris 1963, σελ. 69-76, 242-244, K. Ziegler, «Orpheus», *RE* XVIII.1: 1247-1254, Roscher I.1: 308-316, s.v. *Amphion*.

741. δις τόσση: Διπλή κατά τὸ μέγεθος ἀπὸ ἐκείνη πού βάσταζε ὁ Ζῆθος. Κατὰ τὴν παρατήρηση τοῦ σχολιαστῆ, μὲ τὴν ἔκφραση αὐτὴ δηλώνεται ἡ ὑπεροχὴ τῆς μουσικῆς παιδείας ἔναντι τοῦ ἄλογου θάρρους (A 740-741b. Wendel, πρβλ. καὶ Et. M. 368.45 s.v. *ἔπωμαδόν*).

742. βαθυπλόκαμος Κυθέρεια: *Βαθυπλόκαμος* εἶναι αὐτὴ πού ἔχει πυκνὴ καὶ μακριὰ κόμη, φαίνεται δὲ ὅτι χρησιμοποιήθηκε ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο κατὰ τὸ ὁμηρικὸ *βαθύθριξ* (*Ῥγμν. εἰς Ἀπόλλ.* 412) σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸ ἐπίθετο *ἐνπλόκαμος* πού ἀπαντᾷ συχνὰ στὰ ὁμηρικὰ ἔπη βλ. Ardizzoni (1967) 195. Τὸ ἐπίθετο ἀπαντᾷ πιθανῶς σὲ ἓνα ἐπίνικο τοῦ Βακχυλίδη (11.8 Maehler), ἀλλὰ ὁ στίχος εἶναι φθααρμένος. Πρβλ. καὶ Μόσχ. *Εὐρ.* 101, Ὀππ. *Κυνηγ.* 1.277.

743. ὀχμάζουσα: Τὸ ρῆμα *ὀχμάζω*, τὸ ὁποῖο οἱ ἀρχαῖοι ἐτυμολόγοι παράγουν ἀπὸ τὸ *ἔχω* (Et. Gen. (AB) s.v καὶ Et. M. 645.39), σημαίνει κυρίως συνέχω, δρᾶττω, κρατῶ σταθερᾶ, χρησιμοποιεῖται δὲ μὲ τὴν ἔννοια αὐτὴ γιὰ τὰ δεσμὰ, καθὼς καὶ γιὰ τὴν τιθάσευση τῶν ἵππων μὲ χαλινό, Αἰσχ. *Προμ.* 5, *Εὐρ. Ἥλ.* 817. Ἐδῶ τὸ ρῆμα σημαίνει ἀπλῶς βαστάζω, κρατῶ. Πὰ τὴν εἰκόνα τῆς Ἀφροδίτης πού κρατᾶει τὴν ἀσπίδα τοῦ Ἄρη, ὁ σχολιαστῆς ἐπεξηγεῖ ὅτι αὐτὴ δὲν ἦταν πολεμικὴ, ἀλλὰ ὅτι ἡ θεὰ τὸ ἔκανε αὐτὸ ὡς *ἔραστῆ χαριζομένη* (A 743 Wendel). Κατὰ ἀνάλογο τρόπο ἀσχεῖται στὸ κυνήγι στὴν Κύπρο, ἂν καὶ δὲν εἶναι κυνηγός, λόγῳ τοῦ ἔρωτᾶ τῆς πρὸς τὸν Ἄδωνι (Ὀβ. *Met.* 10.529-541).

743-745: ἐκ δὲ οἱ ὦμου ... μαζοῖο: Ἡ εἰκόνα αὐτὴ τῆς Ἀφροδίτης ἀνακαλεῖ, σύμφωνα μὲ τὸν Vian (1974) 258, παραστάσεις τῆς θεᾶς στὴν ἀρχαία εἰκονογραφία τοῦ τύπου τῆς Ἀφροδίτης Genitrix, περίφημου ἔργου τοῦ γλύπτη Καλλιμάχου τοῦ 5ου αἰῶνα, μάλιστα δὲ τῆς Ἀφροδίτης τῆς Κορίνθου, ἡ ὁποία εἶναι ντυμένη μέχρι τὴ μέση καὶ καθρεφτίζεται σὲ κάποια ἀσπίδα (πρβλ. E. Will, *Korinthiaka*, Paris 1955, σελ. 225, 228 καὶ J. Charbonneaux - R. Martin - F. Villard, *La Grèce classique*, Paris 1969, εἰκ. 397). Οἱ στίχοι τοῦ Ἀπολλωνίου παρουσιάζουν σημαντικὴ ὁμοιότητα μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ ποιητῆ Καλλιμάχου, *Ῥγμν.* 3. 213-214, εἰκόνα πού ἀνακαλεῖ ἄλλο τύπο τῆς ἀρχαίας τέχνης, ἐκεῖνο τῆς ἀμαζόνας πού ἔχει ἀκάλυπτο τὸν δεξιὸ μαστό. Ἀξιοσημείωτη εἶναι τέλος καὶ ἡ εἰκόνα τῆς Ἀφροδίτης στὸν Βαλέριο Φλάκκο, *Arg.* 2. 104. Βλ. σχετικὰ Fränkel (1968) 103.

746. δείκηλον: Πρβλ. και *δείκελον*, σημαίνει αντανάκλαση, εικόνα, όμοιομα, είδωλο, άγαλμα. Ένδιαφέρον παρουσιάζουν τὰ άρχαία σχόλια στον Άπολλώνιο (A 745-746a. Wendel), όπου ή λέξη συσχετίζεται με τον Δία, έφόσον θεωρείται ότι έχει παραχθει από τὸ *Διὸ εἴκελα*. Σύμφωνα πάντα με τὰ άρχαία σχόλια, ή άρχική σημασία τῆς λέξης είναι τὸ *τῷ Διὸ εἰοικὸς άγαλμα*, και καταχρηστικῶς δηλώνει κάθε είδωλο ή όμοίωμα γενικά. Βλ. επίσης και Άργ. Δ 1672 με σχόλια και Testimonia.

748. Τηλεβόαι: Οί Τηλεβόες όνομάζονται και Τάφιοι, άν και μερικέσ φορέσ διακρίνονται άπ' αὐτούς. Κατοικοῦσαν στη νήσο Τάφο, μία από τις Έχινάδες κοντὰ στην Άκαρνανία. Σύμφωνα με τον Vian (1974) 258, ήταν διαβόητοι για τις ληστρικές και πειρατικές έπιδρομές τους ήδη από την έποχή του Όμήρου, ό όποιος τούς όνομάζει Τάφιους, ο 427, π 426. Στο παρόν έπεισόδιο οί Τηλεβόες έπιτέθηκαν στις Μυκήνες και άρπαξαν τὰ βόδια του βασιλέα Ήλεκτρώνα. Κατὰ μία έκδοχή, σημειώνει ό Vian, οί Τηλεβόες πὸν όνομάσθηκαν έτσι από τον Τηλεβόα, γιὸ του Πτερελάου ό όποιος εἴλεκε την καταγωγή του, όπως και ό Ήλεκτρώων, από τον Περσέα, ήλθαν για νὰ ζητήσουν τὰ βόδια του προπάππου τους Μήστορος, άδελφου του Ήλεκτρώωνος. Συνήφθη τότε φονικότατη μάχη μεταξύ τῶν γιῶν του Πτερελάου και τῶν γιῶν του Ήλεκτρώωνος, κατὰ την όποία φονεύθησαν οί περισσότεροι και από τις δύο πλευρές, σύμφωνα με την έκδοχή πὸν ακολουθει ό Άπολλόδωρος (Βιβλ. 2.4.6). Άντίθετα κατὰ την έκδοχή του Άπολλωνίου, πὸν ακολουθει μάλλον τον Έρόδωρο (FGrHist 31 F 15), οί γιοι του Πτερελάου δέν πολέμησαν μόνοι ενάντια στους γιους του Ήλεκτρώωνος, αλλά έλαβαν μέρος στη μάχη μαζί μ' αὐτούς όλοι οί Τάφιοι ληστές πὸν τούς εἴχαν ακολουθήσει, και έτσι ό άγώνας ήταν καταφανῶς άνισος. Άργότερα ό Άμφιτρώων, άνεψιὸς του Ήλεκτρώωνος, επανέκτησε τὰ βόδια και τὰ έφερε πάλι στο Άργος. Πρβλ. ένδεικτικά [Ήσιόδ.] Κατ. άπ. 193.16-19 Merk.-West, Άσπ. 1-27, Σχόλια Πινδ. Νεμ. 10. 24b. Βλ. επίσης και Ardizzoni (1967) 195.

754. παραιβάτις: Σπάνια λέξη, θηλ. του *παραιβάτης* (βλ. Ψ 132, Εὐρ. Ίκ. 677, 679). Πά πρώτη φορά άπαντὰ ή λέξη στον Άπολλώνιο και στον Θεόκριτο 3.32. (πρβλ. και Εὐστ. Παρεκβ. εις Ίλ. Γ 261, 412.42, vol. 1. 648.21 van der Valk).

755. τοῦ δὲ μεταδρομάδην ... ἤλασεν ἵππους: Πρβλ. Ἰλ. Ε 79 κ.έ. τὸν μὲν ἄρ' ... φεύγοντα μεταδρομάδην ἔλασ' ὄμον, Ψ 514 τῶ δ' ἄρ' ἐπ' ... ἤλασεν ἵππους. Πὰ τῆ διατήρηση τοῦ ἤλασεν τῆς χειρόγραφης παράδοσης, ἀντὶ τῆς διόρθωσης ἤλαεν τοῦ Platt (1920) 74 πού υἰοθετεῖ καὶ ὁ Fränkel (1961), ὁ Vian (1974) 85, σημ. 1, παρατηρεῖ ὅτι ὁ ἀόριστος ἤλασεν ἔχει ἐδῶ μᾶλλον σημασία ὑπερσυντέλικου. Πρβλ. σχετικὰ Ἀργ. Γ 672 καὶ Fränkel (1968) 365, σημ. 50 μὲ περαιτέρω ἐνδιαφέρουσες παρατηρήσεις.

756. προτενές: Πρῶτον λεγόμενον ἐπίθετο. Ἀργότερα ἀπαντᾷ μεταξὺ ἄλλων στὸν Ὅππ. Ἀλ. 2.122, Ὅππ. Κυνηγ. 2.304, Διον. Βυζάντιο, Ἀνάπλ. Βοσπόρου 53.1, Νόνν. Διον. 25.411 κ.ά.

757-758: παρακλιδὸν ... πίπτειν: Τὸ ἐπίρρημα ἀνήκει στὸ ρῆμα κατὰ τὸ ὑπερβατὸ (πρβλ. Vasilaros (1993a) 180-181 μὲ βιβλιογραφία) ἢ χιαστὸ σχῆμα (πρβλ. Vian (1974) 85, σημ. 2).

758. Πελοπῆια νῶτα: Σὲ ὅλη αὐτὴ τὴν παράσταση εἰκονίζεται ὁ γνωστός μῦθος τῆς ἄρματοδρομίας πού εἶχε ἐπινοήσει ὁ Οἰνόμαος γιὰ νὰ ἀπομακρύνει τοὺς ὑποψήφιους γαμπροὺς τῆς κόρης του Ἴπποδάμειας. Ἡ τελευταία, ἐρωτευμένη μὲ τὸν Πέλοπα, ἐξασφάλισε τὴ βοήθεια τοῦ Μυρτίλου, τοῦ ἠνίοχου τοῦ πατέρα της, καὶ τὸν κατάφερε νὰ ἀντικαταστήσει τίς σφῆνες στὶς ρόδες τοῦ ἄρματος τοῦ Οἰνόμαου μὲ σφῆνες ἀπὸ κερί, πού δὲν ἄρρησαν νὰ ὑποχωρήσουν κατὰ τὴν ἄρματοδρομία καὶ προκάλεσαν τὸ μοιραῖο ἀτύχημα. Πρβλ. ἐνδεικτικὰ Ἡσιόδ. ἀπ. 259 a Merk.-West, Πινδ. Ὀλ. 1. 66-96, Φερεκ. FGtHist 3 F 37, Ἀπολλοδ. Ἐπιτομή 2. 4-9 (μὲ τὰ πλούσια σχόλια τοῦ Frazer). Βλ. σχετικὰ Vian (1974) 258-59.

760. βούπαις, οὐ πω πολλός: Ἡ ἔκφραση φαίνεται νὰ ἔχει σχηματισθεῖ σὲ ἀντίστιξη πρὸς τὴν καλλιμάχεια ὠμογέρων ἔτι πολυός, ἀπ. 24.5 Pf. Πρβλ. καὶ Καλλμ. Ἐπιγρ. 61.1 Pf. οὐκ ἔτι πολυός.

761. Τιτυὸν μέγαν: Ὁ Τιτυὸς εἶναι Γίγαντας, γιὸς τοῦ Δία καὶ τῆς Ἑλάρης, κόρης τοῦ Ὅρχομενοῦ ἢ τοῦ Μινύα. Ὁ Δίας ἀπὸ φόβο γιὰ τὴ ζήλεια τῆς Ἥρας, ἔκρουσε τὴν ἐρωμένη του, ὅταν ἔμεινε ἐγκυος, στὰ ἔγκατα τῆς γῆς. Καὶ γι' αὐτὸ ὁ Γίγαντας Τιτυός, ὅταν γεννήθηκε, βγήκε ἀπὸ τὴ γῆ. Ἡ

Ἦρα ἀπὸ ξήλεια γιὰ τὴν ἀντίπαλό της Λητώ, ἐξαπέλυσε ἐναντίον της τὸν τερατώδη Τιτυό, ἐμπνέοντάς του τὴν ἐπιθυμία νὰ τὴν βιάσει. Κατὰ μία παραδόση ὁμοῦς, ὁ Δίας κεραυνοβόλησε τὸν Τιτυό καὶ τὸν καταβαράθρωσε στὸν Ἄδη· σύμφωνα μὲ ἄλλους συγγραφεῖς, τοὺς ὁποίους ἀκολουθεῖ ἐδῶ καὶ ὁ Ἀπολλώνιος, ὁ Ἀπόλλωνας (μόνος ἢ μαζὶ μὲ τὴν Ἄρτεμι) προστάτευσε τὴ μητέρα του καὶ σκότωσε τὸ τέρας μὲ τὰ βέλη του. Πρβλ. ἐνδεικτικὰ Ὁδ. λ 576-581, Φερεκ. FG rHist 3 F 55, Ἀπολλοδ. Βιβλ. 1.4.1 καὶ Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο A 760-762b-c Wendel. Βλ. σχετικὰ Vian (1974) 259.

763. Μινυήιος: Πὰ τοὺς Μινύες βλ. ἀναλυτικὰ παραπάνω σχ. στὸ στίχο 229. Ὁ Φοῖξος ὀνομάζεται Μινυήιος γιὰτὶ καταγόταν ἀπὸ τὸν Ὀρχομενό. Πὰ παραστάσεις τοῦ ἥρωα μὲ τον κριό βλ. Vian (1974) 259 μὲ βιβλιογραφία.

764. εἰσαΐων ... ἐξενέποντι: Τὸ σύνθετο ρῆμα *εἰσαΐω*, ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα ἀπόσπασμα τῆς Σαπφῶς (5.13 PLF, Lobel-Page), δὲν ἀπαντᾷ πρὶν τοὺς Ἀλεξανδρινούς ποιητές. Στὸν Ἀπολλώνιο, μάλιστα, εἶναι ἰδιαίτερα ἀγαπητό, πρβλ. ἐνδεικτικὰ A 1103, B 19, 194, Γ 145, 330, Δ 584, 1184. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὸ δεύτερο σύνθετο *ἐξενέπω*, τὸ ὁποῖο μετὰ τὸν Πίνδαρο (Ὁλ. 8.20, Νεμ. 4.33), ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορὰ στὸν Ἀπολλώνιο (πρβλ. καὶ B 391) καὶ ἀργότερα στὸν Νίκανδρο, ἀπ. 73.3 Gow-Scholfield, Κόιντο Σμ. 2.115 κ.ά. Βλ. σχετικὰ Ardizzoni (1967) 198.

767. ὄτευ καὶ δηρόν ἐπ' ἐλπίδι θηήσαιο: Στὴ χειρόγραφη παράδοση ποικίλλουν οἱ γραφές: *ὄ καὶ δηρόν Ω: καὶ δηρόν περ S: καὶ δηρόν νυν E*, μὲ στόχο νὰ ἀποκατασταθεῖ μετρικὰ τὸ κείμενο. Τὴ λύση ἔδωσε ὁ Fränkel (1968) 103, στηριζόμενος στὴ διόρθωση τοῦ West (1963) 9 κ.έ. *ὄτου*, προτεινόμενος, *ὄτευ ... θηήσαιο* (λύση πού υἱοθετεῖ καὶ ὁ Vian), ἐνῶ στὴν ἔκδοσή του (Oxford 1961) εἶχε προτείνει τὴ διόρθωση: *ὄ καὶ δηρόν περιπορπίδα* (ἀπὸ τὸ *ἐπιπορπίς, περιπορπᾶσθαι*), ἐδῶ ἀντὶ τοῦ *ἐπ' ἐλπίδι*.

Γενικά: Πὰ τὴ δομὴ τῆς ἔκφρασης βλ. ἀναλυτικὰ τίς ἐνδιαφέρουσες ἐπισημάνσεις τοῦ Fränkel (1968) 100-103. Εἶναι σαφές ὅτι ὀλόκληρη ἡ ἔκφραση αὐτὴ ἔχει συνταχθεῖ, ὅπως σχολιάζουν οἱ Gleit (1996) 156, σημ. 66, κατὰ τὸ πρότυπο τῆς ὁμηρικῆς περιγραφῆς τῆς ἀσπίδας τοῦ Ἀχιλλεῖα, καὶ θυμίζει σκηνές ἐξοπλισμοῦ πού ἀπαντοῦν στὸ ἔπος. Μόνο πού ὁ Ἰάσο-

νας, κατά τους δύο Γερμανούς φιλολόγους (δ.π.), «όπλίζεται ἐδῶ γιὰ μία ἐρωτική ἀριστεία, σύμφωνα καὶ μὲ τὸ σκαπτικό τίτλο ποῦ τοῦ ἔχει ἀποδοθεῖ, δηλ. τοῦ ἐραστή-ἥρωα (love-hero)»· γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ πρβλ. ἐνδεικτικὰ Beye (1969) 31-55 καὶ Zanker (1979) 52-75. Ἐνδιαφέρουσα εἶναι, κατὰ τὴν ἀποψή μας, καὶ ἡ ἐρμηνεία τὴν ὁποία προσπαθεῖ νὰ δώσει ὁ σχολιαστής (A 763-764a. Wendel), σχετικὰ μὲ τὰ ὅσα ἀναπαριστάνονται στὴ χλαίνη. Πρόκειται δηλ. γιὰ ἀπεικονίσεις ποῦ ἀναφέρονται ἀπὸ τὴ μία πλευρὰ στὸν κόσμον καὶ τὴν ζωὴ τῶν θεῶν, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη στὸ βίον καὶ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων. Σὲ αὐτὴν τὴν ἔκφραση ἀρκετὲς εἶναι ἐπίσης οἱ ἔμμεσες ἀναφορὲς καὶ στὴ σπουδαιότητα τῆς ποίησης, ὅπως ἔχουν ἀναγνωρισθεῖ ἀπὸ τοὺς Gleit (1996) 156, σημ. 67-70: γιὰ παράδειγμα ἢ παράσταση τοῦ σιδηρουργείου τῶν Κυκλώπων παραπέμπει στὸ κοσμογονικὸ ἄσμα τοῦ Ὀρφέα (βλ. A 510 κ.έ.), ἐνῶ ἡ παράσταση τοῦ Ἀμφίωνα, ποῦ μὲ τὸ τραγούδι του καὶ τὴ χρυσή του λύρα κινοῦσε τοὺς βράχους, εἶναι ἕνας ὑπαινιγμὸς γιὰ τὸν Ὀρφέα καὶ τὴ δύναμη τοῦ τραγουδιοῦ γενικῶς. Τέλος, ἀκόμη καὶ ἡ εἰκόνα τῆς ἐρωτικῆς Ἀφροδίτης ποῦ καθρεφτίζεται μέσα στὴ χάλκινη ἀσπίδα τοῦ Ἄρη μᾶς παραπέμπει στὸ ἄσμα τοῦ Δημόδοκου (βλ. Ὀδ. θ 266 κ.έ.). Στὸ θέμα τοῦ Ἀργοναυτικοῦ μύθου μᾶς ὀδηγεῖ, σύμφωνα μὲ τοὺς Gleit (δ.π.), καὶ πάλι μόνον ἡ τελευταία παράσταση τῆς χλαίνης τοῦ Ἰάσονα μὲ τὸν Φρίξο νὰ ἀκούει τὸν κριό. Ἡ ἐπαινετικὴ μάλιστα ἔμφαση, στὴν ζωηρότητα καὶ τὴν ἀληθοφάνεια τῶν παραστάσεων ποῦ θὰ μπορούσαν νὰ ξεγελάσουν τὸ θεατὴ, ἀποτελεῖ –κατ’ αὐτούς– μία ἀπερίφραστη ὁμολογία τοῦ ἀλεξανδρινοῦ ρεαλισμοῦ. Ὅμως συνιστᾷ ἐπίσης, θὰ λέγαμε, καὶ ἕξοχο δείγμα τῆς ποιητικῆς τέχνης τοῦ Ἀπολλωνίου, ὁ ὁποῖος, ὅπως καὶ στὴν ἀρχὴ τῆς ἔκφρασης (στ. 725-26), θεατὴ τῆς χλαίνης καθιστᾷ ὄχι τὰ πρόσωπα τοῦ ἔπους, ἀλλὰ ἕναν ἀκαθόριστο συνομιλητὴ, ὁ ὁποῖος δὲν ταυτίζεται παρὰ μὲ τὸν ἀναγνώστη. Λεπτομερῆς ἐρμηνεία τῶν παραστάσεων στοὺς Collins (1967) 55-85, Levin (1970) 17-36· Shapiro (1980) 263-286· Rose (1985) 29-44· Thiel (1993) 36-88· Clauss (1993) 120-129· Manakidou (1993) 102-142.

XII. στ. 768-833: Συνομιλία Ἰάσονα καὶ Ὑψιπύλης

768. τοῖ' ἄρα δῶρα: Πρβλ. Ὀδ. η 132: *τοῖ' ἄρ' ἐν Ἀλκινόοιο θεῶν ἔσαν ἀγλαὰ δῶρα.*

769. ἔγχος ἐκηβόλον: Ὁ Ἀπολλώνιος, σύμφωνα μὲ τὸν Vian (1974) 86, σημ. 1, ἀκολουθεῖ καὶ πάλι ὁμηρικὲς σκηνὲς ἐξοπλισμοῦ τοῦ πολεμιστῆ (πρβλ. καὶ παραπ. σχ. στὸ στίχο 722). Ἀναφέρεται τώρα στὸ δόρυ πὸν κάποτε εἶχε δωρηθεῖ στὸν Ἰάσονα ἀπὸ τὴν Ἀταλάντη, παραβάλλοντάς το μὲ τὸ θώρακα τοῦ Ἀγαμέμνονα πὸν ἦταν δῶρο τοῦ Κινύρα (Λ 19 κ.έ.· πρβλ. καὶ *Ξεινήμιον* Λ 20 καὶ *Ἄργ. Α* 770). Ἡ ἀναφορὰ τοῦ Ἀπολλωνίου ἐδῶ στὸ δόρυ τοῦ Ἰάσονα θὰ μπορούσε νὰ θεωρηθεῖ ἀπὸ κάποιους ὡς παρέκβαση πὸν διασπᾷ τὴ συνεκτικὴ ἐνότητα μεταξὺ τῆς περιγραφῆς τῆς χλαίνης καὶ τῆς ἐντύπωσης πὸν αὐτὴ θὰ δημιουργοῦσε στὶς Λήμνιες γυναῖκες. Ὡστόσο, ὅπως εὐστοχα παρατηρεῖ καὶ ὁ Fränkel (1968) 104, τὸ δόρυ πὸν φέρει ὁ Ἰάσοντας συμπληρώνει τὴν ἐντυπωσιακὴ ἐμφάνισή του, ἀφοῦ καὶ αὐτό, ὅπως καὶ ὁ πολυτελής μανδύας του, εἶναι ἓνα ἐκλεκτὸ κομμάτι, δῶρο μιᾶς παρθένου κυνηγοῦ, τῆς Ἀταλάντης. Ἐπειτα ὁ Ἰάσοντας πηγαίνοντας στὴν πόλη γιὰ νὰ συναντηθεῖ μὲ τὴν Ὑψιπύλη δὲν θεωρεῖ ὡς ἀπαραίτητη ἐξάρτησή του μόνον τὴ λαμπρὴ του χλαίνη, ἀλλὰ καὶ τὸ πολεμικὸ δόρυ, μιὰ καὶ πιστεύει ὅτι στοὺς δρόμους θὰ διέτριβαν πολλοὶ ἄνδρες.

Ἀταλάντη: Ἡρωίδα πὸν ἄλλοτε θεωρεῖται κόρη τοῦ Ἰασου ἢ Ἰασίου, ἀπόγονου τοῦ Ἀρκάδα, καὶ τῆς Κλυμένης, κόρης τοῦ Μινύα (Καλλιμ. Ὑμν. 3.215-216, Ἀπολλοδ. *Βιβλ.* 3.9.2) καὶ ἄλλοτε κόρη τοῦ Μαινάλου (Εὐρ. *Φοῖν.* 1162)· ἄλλοτε πάλι θεωρεῖται κόρη τοῦ Σχοινέα, ὁ ὁποῖος εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς γιούς τοῦ Ἀθάμαντα (Ἀπολλοδ. *Βιβλ.* ὁ.π., Διοδ. Σικελ. 4.34.4, Πaus. 8.35.10). Πὰ τὸ μῦθο τῆς Ἀταλάντης βλ. σχετικὰ καὶ Θεοκρ. 3.40 κ.έ., Ὑγίν. *Fab.* 185, Ὀβιδ. *Met.* 10. 560-680, Αἰλιαν. *Ποικ. ἱστορ.* 13.1 κ.ά. Κατὰ τὸν Ἀπολλώνιο, αὐτὴ ἢ ἴδια ζήτησε νὰ λάβει μέρος στὴν Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία, ὅμως ὁ Ἰάσοντας φοβήθηκε νὰ τὴν συμπεριλάβει στὸν ὄμιλο τῶν Ἀργοναυτῶν, ἐπειδὴ λόγω τῆς ὁμορφιάς της ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ δημιουργηθοῦν ἔριδες μεταξὺ τῶν συντρόφων του καὶ πιθανῶν μνηστήρων τῆς Ἀταλάντης. Παρόλα αὐτὰ συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν Ἀργοναυτῶν ἀπὸ τὸν Διοδ. Σικ. 4.48.5 καὶ τὸν Ἀπολλοδ. *Βιβλ.* 1.9.16. Πολὺ ἀργότερα πῆρε μέρος στὸ κυνήγι τοῦ Καλυδώνιου κάπρου, παίζοντας σημαντικὸ ρόλο, καθὼς καὶ στοὺς ταφικοὺς ἀγῶνες πρὸς τιμὴ τοῦ Πελία, ὅπου πῆρε βραβεῖο στὸ τρέξιμο ἢ ἀκόμη καὶ στὴν πάλη, μὲ ἀντίπαλο τὸν Πηλέα. Βλ. σχετικὰ Vian (1974) 86, σημ. 1.

772. ἀπερήτυε: Τὸ σύνθετο *ἀπερητύω*, ἐμποδίζω εἶναι ἄπαξ λεγόμενον. Ἀντίθετα τὸ ὁμηρικὸ *ἐρητύω* ἀπαντᾷ ἀρκετὲς φορὲς καὶ στὰ Ἀργοναυτικά (πρβλ. π.χ. Α 171, 296, 352, 1301, Β 234, 251, 331, 835, Γ 561 κλπ.). Γιὰ τὶς διαφορετικὲς γραφὲς ποὺ παραδίδουν οἱ κώδικες ὅσον ἀφορᾷ στοὺς στ. 772 καὶ 773 βλ. Vian (1970) 92-93.

775-776. νηγατέησιν ... καλύβησι: Ἡ ἔκφραση αὐτὴ εἶναι ἐν μέρει ἀσαφής. Τὸ ἐπίθετο *νηγάτεος*, *ἐη*, *εον*, ποὺ χρησιμοποιεῖ ὁ Ἀπολλώνιος καὶ στὸ Δ 188, τὸ συναντᾶμε ἐπίσης μόνον στὸν Ὅμηρο (Β 43, Ξ 185) καὶ στὸν Ὅμηρ. Ὑμνον εἰς Ἀπόλλ. 122 μὲ τὴ σημασία «καινούργιος»· πρβλ. καὶ Newman (1986) 81 καὶ σημ. 22. Ἡ λέξη *καλύβη* ποὺ σημαίνει ὄ,τι καὶ ἡ σημερινὴ λέξη *καλύβα* ἢ *παράπηγμα* (πρβλ. Ἡροδ. 5.16, Θουκ. 2.52.2, Θεοκρ. 21.7), φαίνεται πὼς στὸν Ἀπολλώνιο ἔχει καὶ τὴν ἔννοια τοῦ παραπετάσματος τοῦ νυφικοῦ θαλάμου ἢ τῆς ἴδιας τῆς παστάδος (πρβλ. καὶ Σχόλια στὸν Ἀπολλ. Α 775a, b Wendel). Περισσότερα στὸν Ardizzoni (1967) 199-200.

777. ἠέρος: Ὁ Fränkel καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὸν οἱ Paduano-Fusillo (1986) 77 γράφουν *αἰθέρος*, σύμφωνα μὲ τὸν πάπυρο P. Amherst 16. Ὅμως ὁ *αἰθήρ* ἐξ ὀρισμοῦ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι σκοτεινὸς (*κυανοῦς*).

781. τῷ ἱκελος: Σύμφωνα μὲ τὸν Ardizzoni (1967) 201, ἀποτελεῖ ὁμηρικὴ ἔκφραση ποὺ χρησιμοποιεῖται πάντοτε στὴν ἀρχὴ τοῦ στίχου καὶ συνήθως, ὅπως ἐδῶ, στὸ τέλος μιᾶς παρομοίωσης (πρβλ. Π 11, ε 54), καθὼς καὶ στὴν ἀρχὴ τῆς (πρβλ. Λ 467, Σ 591). Πρβλ. ἐπίσης Ἀργ. Γ 664 καὶ Καλλιμ. Ὑμν. 4.232.

προπόλοιο: Πρόκειται γιὰ γραφὴ ποὺ παραδίδεται ἀπὸ τὸν Pap. Amherst 16, ἡ ὁποία ὑποστηρίχθηκε ἀπὸ τὸν Wilamowitz (*Hermes* 58, 1923, 73) καὶ υἰοθετήθηκε ἀπὸ ὄλους τοὺς νεώτερους ἐκδότες. Οἱ κώδικες διασώζουν τὴ γραφὴ *πρὸ πόληος*. Ἡ λέξη *πρόπολος* σημαίνει τὸν δοῦλο, τὸν προπορευόμενο τοῦ κυρίου του καὶ ἐδῶ ὑπονοεῖται ἡ Ἰφιόνη, ἡ ὁποία καὶ μετέφερε στοὺς Ἀργοναῦτες τὸ μήνυμα τῶν Λημνίων γυναικῶν κατ' ἐντολὴν τῆς Ὑψιπύλης (βλ. Ἀργ. Α 701: *ἄγγελον*). Σωστὰ παρατηρεῖ ὁ Dräger (2002) 450, ὅτι οἱ Glei (1996) 172 παρανάγνωσαν ἐδῶ τὸ χωρίο μεταφράζοντας:

vor der Stadt (πρὸ πόλλης), ἐνῶ στὸ κείμενό τους διατηροῦν τὴ γραφὴ *προπόλοιο*, προβαίνοντας μάλιστα καὶ στὴ λανθασμένη διόρθωση τοῦ *ἔβησαν* (στ. 782) σὲ *ἔβαινε* (sc. Ἰάσων).

Ἡ παραπάνω παρομοίωση συνδέεται θεματολογικὰ καὶ μὲ τὸν τρόπο πού ὁ ποιητὴς ἔχει ἤδη παρουσιάσει τὶς Λήμνιες γυναῖκες. Οἱ τελευταῖες, στερημένες ἀπὸ ἔρωτα μετὰ τὴ σφαγὴ τοῦ ἀνδρικοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἀπομονωμένες στὸ νησί τους, παρομοιάζονται μὲ τὶς κοπέλες πού εἶναι ἔγκλειστες στὸ γυναικωνίτη καὶ μαγεύονται ἀπὸ τὴ λάμψη τοῦ ἄστρου πού ἀνατέλλει. Ὅπως εὐστοχα διαπιστώνει καὶ ὁ Vian (1974) 86, σημ. 3, ἡ παρθένα πού χαίρεται νὰ δεῖ τὸν ὑποψήφιο μνηστήρα της δὲν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὴν Ὑπιπύλη πού περιμένει μὲ ἀδημονία τὸν ξένο Ἰάσονα· ὁ τελευταῖος παρομοιάζεται μὲ τὸν αὐγερινὸ - ἀποσπερίτη, ὁ ὁποῖος, ὡς γνωστόν, συμβολίζει στὴ λυρική ποίηση τὸν ἀγγελιαφόρο τοῦ ἔρωτα. Πρβλ. Σαφφ. ἀπ. 104 PLF (Lobel-Page), Βίωνος ἀπ. 11 Gow, Κατούλλ. 62. 1-2, 6-10, 26-31, ἀλλὰ καὶ Ἰλ. X 26-31. Πρβλ. ἐπίσης Fränkel (1968) 104-105 καθὼς καὶ τὶς εἰδικές μελέτες τῶν Faerber (1932) 11 κ.έ., Reitz (1996) 15-19 καὶ κυρίως Broeniman (1989) 51 κ.έ. καὶ 96 κ.έ. Ὁ τελευταῖος, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, συζητεῖ καὶ τὴν ἄστοχη παρατήρηση τοῦ ἀρχαίου σχολιαστῆ (A 781a. Wendel), σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ἡ εἰκόνα τῆς παρθένου-Ὑπιπύλης πού περιμένει τὸν μνηστήρα δὲν εἶναι «διόλου δὲ ἀρμόζουσα καὶ οἰκεία», μὰ καὶ ἡ ἴδια δὲν εἶναι δεσμευμένη μὲ κανέναν, ἀλλ' οὔτε καὶ οἱ γονεῖς της τὴν ἐτοιμάζουν γιὰ γάμο!

783. δημότερα: Τὸ ἐπίθετο πού χρησιμοποιεῖ ὁ Ἀπολλώνιος καὶ στὸ Γ 606 (ἀντὶ τοῦ *δημοτικός*) δὲν ἀπαντᾷ –ὅπως ὀρθὰ ἐπισημαίνεται ἀπὸ τὸν Ardizzoni (1967) 201– πρὶν ἀπὸ τὴν ἀλεξανδρινὴ περίοδο. Πρβλ. Ἀράτ. *Φαιν.* 107, Καλλίμ. ἀπ. 228.71 Pf., Π.Α. 9.415 καὶ 693.

ἐπεκλονέοντο γυναῖκες: Τὸ ρῆμα ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορὰ στὸν Ἀπολλώνιο (βλ. καὶ Γ 687 *ἐπεκλονέεσκον*) καὶ ἀργότερα στὸν Κόιντο Συμωναῖο, 8. 426, 14. 501. Κατὰ τὸν Ardizzoni (1967) 201 κ.έ., προέρχεται ἀπὸ μίαν ὁμηρικὴν ν.λ., Σ 7 *νησὶν ἐπικλονέονται ἀτυζόμενοι πεδίω* (ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ) *ἐπικλονέονται*. βλ. σχετικὰ καὶ Rengakos (1993) 109-110. Ἐνδιαφέρον, τέλος, παρουσιάζει καὶ μίαν παρατήρηση τοῦ ἀρχαίου σχολιαστῆ (A 783 Wendel): *οὐ καλῶς τὸ ἐπεκλονέοντο εἶρηκεν ἅμα τῇ χαρᾷ· κλόνος γὰρ ἡ ταραχή*. Παραπέμπει μάλιστα στὸν Ὅμηρο, Ε 93 (πρβλ. καὶ Λ 148, Ο 448).

785. ἀγλαὰ δώμαθ' ἴκανεν: Πρβλ. Ὅμηρ. Ὑμν. εἰς Ἐρμῆν 60 ἀγλαὰ δώματα νύμφης.

787. δικλίδας ... ἀρηγεμένας: Πρβλ. Ἰλ. Μ 454-455 στιβαρῶς ἀραρυίας / δικλίδας, καὶ Ὀδ. β 344-345 σανίδες πνικινῶς ἀραρυῖαι / δικλίδες.

788-789. Ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα σχόλια πληροφορούμαστε ὅτι στὴν «προέκδοση» τῶν Ἀργοναυτικῶν οἱ στίχοι αὐτοὶ παραδίδονται ὡς ἑξῆς:

788* ἔνθα μιν Ἰφινόη προδόμου διὰ ποιητοῖο

789* ἐσσυμένως καλῆς ἐπὶ δίφρακος εἶσεν ἄγουσα

Ὅπως σημειώνει ὁ Vian (1974) 87, σημ. 1, ἀπηχεῖται ἐδῶ τὸ ἴδιο νόημα διαφορετικὰ διατυπωμένο. Στὴν «ἐπανέκδοση», ὁ ποιητὴς χρησιμοποίησε τὴν ὁμηρικὴ λέξη *κλισμός* ἀντὶ τοῦ σπάνιου τύπου *δίφραξ* (πρβλ. Θεοκρ. 14.41)· ἀπὸ τὴν ἄλλη ἀντικατέστησε τὸν ὁμηρικὸ τεχνικὸ ὄρο *πρόδομος* μὲ τὴν μεταγενέστερη λέξη *παστάς*. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι στόχος τοῦ ποιητῆ δὲν ἦταν μὲ τίς ἀλλαγές αὐτὲς νὰ ἐπιτύχει καλῦτερο ὁμηρικὸ ὕφος, ἀλλὰ νὰ ἀποδώσει μὲ τὸν προσωπικὸ του ἐξεζητημένο τρόπο διατύπωσης τὴν εἰκόνα τῆς εἰσόδου τοῦ Ἰάσονα στὰ δώματα τῆς Ὑψιπύλης. Μάλιστα, σύμφωνα μὲ τὸν Vian (ὁ.π.), μὲ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ὄρου *παστάς* ποὺ σημαίνει καὶ τὸ νυφικὸ θάλαμο, ὁ ὑπαινιγμὸς γιὰ μία ἐρωτικὴ συνομιλία μεταξὺ Ἰάσονα καὶ τῆς βασιλισσας τῶν Λημνίων εἶναι ἀρκετὰ σαφές. Πρβλ. ἐπίσης Fränkel (1968) 105-106, καὶ Ἄ. Τσοπανάκης, «Ἀναστάς -ύστὰς καὶ ἓνα χωρίο τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ Ροδίου», *Ἑλληνικά* 15 (1957) 112-121, ὁ ὁποῖος ὑπερασπίζεται τὴ γραφὴ τῶν κωδίκων δι' ἀναστάδος.

790. ἐγκλιδόν: Σπάνιο ἐπίρρημα, τὸ ὁποῖο πρὶν ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο ἀπαντᾷ μόνον σὲ ἓνα ὁμηρικὸ ὕμνο (Ὑμνος 23.3) καὶ μετὰ δύο φορές στὴν Π.Α. 5.250, 7.634. Ὁ Ἀπολλώνιος χρησιμοποιοῖ ἄλλη μία φορὰ τὴν ἐκφραση *ἡ δ' ἐγκλιδόν ὄσσε βαλοῦσα* στὸ Γ 1008, ἀναφερόμενος τώρα στὴ Μήδεια.

791. παρθενικὰς ἐρύθηνε παρηίδας: Πρβλ. Καλλίμ. ἀπ. 80.10 Ρf. *αἰδοῖ δ' ὡς φοί[νικι] τεὰς ἐρύθουσα παρειάς*. Πὰ τὸ ἐπίθετο *παρθενικὰς* ποὺ παραδίδουν καὶ οἱ κώδικες πρβλ. Bühler (1960) 117, Campbell (1971) 407 κ.ἑ. Ὁ Ardizzoni (1967) 204 προτείνει τὸ ἐπίθετο *παρθενίας*, παραβάλλοντας

τοὺς στίχους τῶν Ἀργοναυτικῶν Γ 682 αἰδῶς / παρθενή και Δ 909 παρθε-
νίην ἐνοπήν (ὁ Vian μάλιστα στο κριτικό ὑπόμνημα τῆς ἔκδοσής του προ-
σθέτει ἕνα ἐνδιαφέρον ἀκόμη παράλληλο, Νόννου Διον. 1.84 παρθενίην
πόρφυρε παρηίδα). Πρβλ. τέλος και Ἄργ. Γ 681 τῆς δ' ἐρύθηνε παρήϊα, σέ
μία σκηνή πού ἔχει σχέση και πάλι μέ τή Μήδεια (βλ. παραπ.).

795. ἐπινάστιοι: ἅπαξ λεγόμενον. Ὁ σχολιαστής ἐρμηνεύει ἔποικοι (Α 794-
796c. Wendel). Ἀπό τοὺς λεξιμογράφους ἡ λέξη ἀπαντᾷ μόνο στο Λεξι-
κὸν τοῦ Ψευδο-Ζωναρά (σελ. 793.18 Tittmann): ἐπινάστιος: ξένος, φυ-
γάς, μέτοικος.

799-800. τήνικα Θρηκίην ... δήμου ἀπορνύμενοι λαοί: Ὁλόκληρη αὐτή
ἡ περίοδος παρουσιάζει συντακτικά προβλήματα, λόγω τῶν ὑπερβατῶν
σηματίων πού δημιουργοῦν ἀρκετὲς ἀσάφειες. Ὁ Vian (1974) 87, σημ. 3,
προσπαθεῖ μέ ἐπιτυχία νὰ ἀποκαταστήσει τή λογική σειρά τῶν λέξεων:
τηνίκα δήμου λαοὶ ἀπορνύμενοι, πέρθεσκον ἐπαύλους <τούτων> οἱ τ'
ἀντία ναιετάουσι Θρηκίην. Δὲν ὑπάρχει ἐπομένως λόγος νὰ διορθωθεῖ τὸ
Θρηκίην τῆς παράδοσης σὲ Θρηκίους (Fränkel), οὔτε ἀκόμη περισσότερο
χρειάζεται νὰ ἀντικατασταθεῖ ἡ γενική δήμου ἀπὸ τὸ Λήμνου
(Sanctamandus, Pierson και μετὰ Fränkel). Ἡ ἔκφραση δήμου λαοὶ δὲν
ἀποτελεῖ πλεονασμὸ (πρβλ. και Α 310 πληθὺν δήμον), ἀλλὰ, ὅπως
σημειώνει και ὁ Vian (ὀ.π.): «est destinée à innocenter Thoas dont le sort est
passé sous silence». Πρβλ. και Campbell (1969) 270-274, τοῦ ἰδίου (1973) 84,
σημ. 1 μέ ἀρκετὰ τολμηρὲς διορθώσεις.

ἀπορνύμενοι ... ἐπαύλους: Καὶ οἱ δύο λέξεις εἶναι ἅπαξ λεγόμενα στο ὁμη-
ρικό ἔπος. Ἡ μετοχή ἀπορνύμενος ἀπαντᾷ στήν Ίλ. Ε 105 και μετὰ στὸν
Ἡσίοδο, Θεογ. 9 καθὼς και στὸν Μίμνερο, ἀπ. 9.5 West. Στὰ Ἀργοναυ-
τικά τὴ συναντᾶμε και πάλι στο Δ 631, σὲ μία ἔκφραση πού δανειστήκε
μᾶλλον ὁ Ἀπολλώνιος ἀπὸ τὸν ὁμηρικό Ὑμν. εἰς Ἀπόλλωνα 29: ἐνθεν
ἀπορνύμενος. Ἡ λέξη ἐπαυλος ἀπαντᾷ μόνο μία φορὰ στὸν Ὅμηρο, ψ 358:
τὴν συναντᾶμε ἐπίσης στὸν [Ἡσίοδο], Κατ. ἀπ. 66.1 Merk.-West, και στὸν
Αἰσχύλο, Πέρσαι 870 (Θρηκίων ἐπαύλων). Σύμφωνα μέ τὸν σχολιαστή τοῦ
Ἀπολλωνίου σημαίνει: τὰς ἐπαύλους, τὰς μάνδρας. ἢ καταχρηστικῶς: τὰς
οἰκίας τῶν Θρακῶν ἐπόρθουν οἱ Λήμνιοι (Α 800b. Wendel). Πρβλ. και
Ἀπολλ. Σοφ. 71.1 Β., Ἡσυχ. ε 4262. Βλ. σχετικὰ και Kyriakou (1995) 148.

802. ούλομένης δὲ θεᾶς ... μῆνις: Ἡ διόρθωση τοῦ Fränkel (1961) σὲ *μῆνις* ἀντὶ τοῦ *μῆτις* τῶν χειρογράφων, πού ἐπαληθεύθηκε καὶ ἀπὸ πρόσθετες διορθώσεις σὲ παπυρικά εὐρήματα, εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρουσα καὶ ἀνακαλεῖ στὴ μνήμη τοὺς περίφημους πρώτους στίχους τῆς *Ἰλιάδας*, *μῆνιν ἄειδε, θεά, ... ούλομένην*. Πὰ τὴ γραφὴ *μῆτις* πρβλ. *Ἀργ.* Β 1050 *μῆτιν πορσύνωμεν*. Πὰ τὴ μετοχικὴ γενικὴ *ούλομένης* (*θεᾶς*), τὴν ὁποία ὁ Fränkel (1968) 107-108 διορθώνει σὲ *ούλομένη* (*μῆνις*), πρβλ. τὴ συνώνυμη ἔκφραση πού χρησιμοποιεῖ ὁ ἴδιος ὁ ποιητὴς ἄλλοῦ, *Ἀργ.* Γ 297, 1078 *ούλος ἔρωσ*.

στ. 803: Πρβλ. Ὅμηρ. *Ὑμν. εἰς Ἀφροδ.* 2 *Κύπριδος, ἣ τε θεοῖσιν ἐπὶ γλυκὴν ἕμερον ὤρσε*, Γ 88 *οἷ τέ μοι ... ἔμβalon ἄγριον ἄτην*. Στὴν «προέκδοση» οἱ στίχοι 801-804 παραδίδονται ὡς ἑξῆς:

- 801* *ἐκ νηῶν, ἄμυδις δὲ βόας καὶ μῆλα κόμιζον*
 802* *αὐτῆσιν κούρησιν ἀπείρονα ληίδα δεῦρο.*
 803* *Καὶ τότ' ἔπειτ' ἀνὰ δῆμον ἀάατος ἔμπεσε λύσσα,*
 804* *οὐκ οἶδ' ἣ θεόθεν ἦ αὐτῶν ἀφροσύνησι.*

Ὅπως βλέπουμε στὴν «προέκδοση», ἡ διήγηση τῆς Ὑψιπύλης εἶναι ἐκτενέστερη καὶ δὲν ὑπάρχει καμία ἄμεση ἀνάμειξη τῆς Ἀφροδίτης. Μάλιστα ὁ στίχος 804* ἀποτελεῖ, ὅπως ἐπισημαίνει ὁ Vian (1974) 88, σημ. 2, εὐριπίδεια ἀπήχηση, ἐνῶ τὸ παραδεδομένο κείμενο ἀποδίδει τὴν εὐθύνη γιὰ τὴν πρόκληση τῶν παθῶν στὴ θεότητα· αὐτὸ γίνεται σαφὲς καὶ ἀπὸ τὸ παράδειγμα τῆς Μήδειας στὰ βιβλία Γ καὶ Δ. Σύμφωνα μάλιστα μὲ τὸν Fränkel (1968) 106, ὁ Ἀπολλώνιος στὴν «προέκδοση» υἰοθετεῖ, κατὰ κάποιον τρόπο, τὴν ἀντίληψη τοῦ ἀρχαίου ἔπους, «σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία τὰ δρώντα πρόσωπα διατυπώνουν τὸ πολὺ-πολὺ εἰκασίες γιὰ τὶς ἐνέργειες τῶν θεῶν, ἐνῶ ὁ ἀοιδός, ὁ ὁποῖος χάρη στὶς Μοῦσες ἔχει ἐποπτεία καὶ τῶν δύο κόσμων, ἀναφέρεται μὲ μεγαλύτερη ἀκριβεία σὲ αὐτές». Πρβλ. ἐνδεικτικὰ καὶ παρακάτω Α 820 καθὼς καὶ Β 865 κ.έ.: στὴν πρώτη περίπτωση, ὅπου μιλάει καὶ πάλι ἡ Ὑψιπύλη, γίνεται ἐμφανὴς ἡ ἔλλειψη βεβαιότητάς της σχετικὰ μὲ τὸ ποιὸς εἶναι ὁ θεὸς πού τοὺς ἔδωσε θάρρος. Ἀντίθετα, στὸ δεύτερο παράδειγμα, ὁ παντογνώστης ποιητὴς γνωρίζει ὅτι ἡ Ἥρα εἶναι αὐτὴ πού ἐνθαρρύνει τὸν Ἀγκαῖο.

805. ματίη: Σπάνια λέξη πού ἀπαντᾷ μόνο μία φορὰ στὸν Ὅμηρο (κ 79) καὶ πάλι στὰ *Ἀργ.* Δ 367. Κατὰ τὸν Ἀπολλώνιο Σοφ. 110.8 Β., σημαίνει

ματαιότης. Ὁ σχολιαστής τοῦ Ἀπολλωνίου δίνει πληρέστερη ἐρμηνεία: *τῇ ἑαυτῶν ματαιότητι καὶ μωρία καὶ φρενοβλαβείᾳ νικηθέντες* (A 805a. Wendel). Πρβλ. Rengakos (1993) 157, ὁ ἴδιος (1994) 112 καὶ Kyriakou (1995) 147, 153.

807. ἐτέλαμεν: Ὁ ὑπερσυντέλικος τοῦ **τλάω* δὲν ἀπαντᾷ πουθενὰ ἄλλοῦ καὶ προέρχεται, ὅπως σημειώνει καὶ ὁ Ardizzoni (1967) 206, ἀπὸ τὸν ὁμηρικὸ παρακείμενο *τέλαμεν*, βλ. ν 311, Ὅμ. Ὑμν. εἰς Δῆμ. 148 καὶ 217. Πὰ τὸν ὁμηρικὸ τύπο πρβλ. καὶ Ἡρωδ. *Περὶ ὀδυσσειακῆς προσωδίας*, Gr. Gr. III.2, σελ. 163.20 καὶ *Περὶ παθῶν*, Gr. Gr. III.2, σελ. 264.2.

810. σκοτίη δ' ἀνέτελλε γενέθλη: Πὰ τὸ *σκοτίη* πρβλ. Καλλιμ. ἀπ. 55.2-3 Pf. *γενέθλη ... σκοτίη*, ἀπ. 527 Pf. *τοὺς αὐτῶ σκοτίους ἐμπελάτειρα (καὶ ἔτεκε γυνή)*. Πρβλ. ἤδη στὸν Ὅμηρο Z 24 *σκοτίον δέ ἐ γείνατο μήτηρ*. βλ. σχετικὰ Rengakos (1994) 138 καὶ Keil (1998) 197-199. Τὸ *ἀνέτελλε* τῆς χειρόγραφης παράδοσης, ὁ Fränkel (1968) 109-110 τὸ θεωρεῖ γιὰ νοηματικούς λόγους ἀκατάλληλο, μὰ καὶ θὰ ἦταν, κατὰ τὴν ἀποψή του, ἀστεῖο νὰ θεωρεῖ ἢ Ὑφιπύλη ἀπλῶς τὴ «γέννηση νόθων παιδιῶν» ὡς μία ἀπὸ τίς ἀποδείξεις τῆς ὅλο καὶ αὐξανόμενης ἀνήθικης συμπεριφορᾶς τῶν Λημνίων ἀνδρῶν. Πὰ αὐτὸ πρότεινε, χωρὶς νὰ ἔχει γίνει ὁμως δεκτό, τὴν ἀντικατάσταση τοῦ ρήματος *ἀνέτελλε* ἀπὸ τὴν ἔκφραση *ἄρα θάλλε*, ἢ ὁποῖα δημιουργεῖ μεγαλύτερη ἀντίθεση. Πρβλ. ὁμως Erbse (1966) 159, Vian (1970) 93 καὶ Giangrande (1973a) 4.

811. ἀδμηῆτες τε κόραι: Δὲν ὑπάρχει λόγος, σύμφωνα μὲ τοὺς Glei (1996) 172, νὰ διορθώσουμε τὸ *κόραι* τῆς χειρόγραφης παράδοσης μὲ τὸ ὁμηρικὸ *κοῦραι*, ὅπως προτείνει ὁ Fränkel (1961) ἀκολουθώντας τὸν Rzach (1878) 454 κ.έ. Ἄν δεχόμεσταν μάλιστα τὴν παραπάνω διόρθωση, θὰ ἔπρεπε γιὰ μετρικούς λόγους νὰ παραλείψουμε τὸ *τε*, τὸ ὁποῖο οὐδὲ ὅπως δείχνει νὰ εἶναι περιττό.

812. ἀττημελέως: Τὸ ἐπίρρημα εἶναι πρῶτον λεγόμενον (στὴ μορφή μάλιστα αὐτὴ ἄπαξ) καὶ ἐπομένως *lectio difficilior*. Ὡς πρὸς τὸ ἐπίθετο *ἀττημελέως* ποὺ παραδίδουν μερικοὶ κώδικες, πρβλ. καὶ Εὐριπ. *Ἀντιόπη*, ἀπ. 7.2 Kambitsis. Πρβλ. τέλος καὶ τὸ ἄπαξ λεγόμενο οὐσιαστικὸ *ἀττημελίη*, πάλι στὸν Ἀπολλώνιο Ρόδιο Γ 830.

818. ληϊτίδες: *ληϊτις, ιδος*, σπάνια λέξη (όμηρικό άπαξ λεγόμενο K 460) που άπαντά μετά τόν Άπολλώνιο στόν Λυκόφρονα, Άλεξ. 105 και στόν Κόιντο Σμυρναίο 3.544. Πρβλ. παρακ. 823 και παραπ. A 612 *ληιάδεσσι*. Πρβλ. και Kyriakou (1995) 145.

820. έμβαλε θάρσος: Για τήν έκφραση πρβλ. και πάλι Όμηρο και κυρίως Φ 547 *οί κραδίη θάρσος βάλε*, T 88 *φρεσίν έμβαλον άγριον άτην*. Βλ. επίσης παραπ. στ. 803 *θυμοφθόρον έμβαλεν άτην* καθώς και Άργ. B 865-866 *περιώσιον έμβαλεν Όρη θάρσος*.

821. άψ άναερχομένους: Όρθώς οί εκδότες Fränkel (1961) και Vian (1974) δέχονται έδώ τή γραφή *άναερχομένους* του κώδικα S και όχι τή γραφή *άνερχομένους* (LA) ή *έπανερχομένους* (E), γιατί ό σπάνιος τύπος *άναέρχομαι* άπαντά ήδη στόν Όμηρο, Ίλ. Δ 392: *άψ άναερχομένω*, και μάλιστα παραδίδεται μεταξύ άλλων και άπό τόν περίφημο κώδικα Venetus A τής Ίλιάδας (Marc. gr. 454). Οί παλαιότεροι εκδότες του όμηρικού κειμένου (βλ. π.χ. έκδ. Munro-Allen) άκολούθησαν τή διόρθωση του Bentley: *άψ άρ' άνερχομένω* (πρβλ. Z 187), σέ αντίθεση με τούς νεώτερους εκδότες (βλ. π.χ. τς πρόσφατες εκδόσεις τών H. van Thiel και M. L. West), οί όποιοι μένουν πιστοί στη χειρόγραφη παράδοση. Τό χωρίο μας άπό τά Άργοναυτικά βεβαιώνει ότι και ό Άπολλώνιος διάβασε στο όμηρικό του πρότυπο *άναερχ-*, παρότι σέ άλλες περιπτώσεις χρησιμοποιεί τόν τύπο χωρίς τό α, βλ. ένδεικτικά Άργ. B 576 και 674. Βλ. έδώ Ardizzoni (1967) 207-208 και κυρίως Rengakos (1993) 131 κ.έ. με όλη τή σχετική βιβλιογραφία. Πρβλ. επίσης Et. Gen. s.v. *Άμφίων* και Et. M. 92.14.

824. θεσσάμενοι: Σύμφωνα με τόν σχολιαστή ή μετοχή σημαίνει: *έξ αίτησεως άναλαβόντες, αίτήσαντες: θέσσασθαι γάρ τό αίτησαι και ίκετεῦσαι* (A 824-25 Wendel). Αναφέρει μάλιστα δύο ένδιαφέροντα παράλληλα, ένα άπό τόν Αρχίλοχο, άπ. 8.2 West και ένα άλλο άπό τόν [Ήσιόδ.] Κατ. άπ. 231 Merk.-West *θεσσάμενος γενεή*: σύμφωνα και με τόν Vian (1974) 89, σημ. 2, τó τελευταίο φαίνεται πώς άποτελέσε πηγή για τόν Άπολλώνιο.

826. χιονώδεα: Για τó επίθετο πρβλ. και Καλλιμ. άπ. 228.53. Ό Ardizzoni (1967) 208 κ.έ., εϋστοχα παραβάλλει έδώ ένα συναφή στίχο άπό τόν Ευριπίδη, *Εκάβ. 81 τήν χιονώδη Θρήκην κατέχει*.

830. βαθυλήιος: Πρβλ. τὴν ν.Ι. στὸν Ὅμηρο, Σ 550 *ἐν δ' ἐτίθει τέμενος βαθυλήιον* (vulg. *βασιλήιον*), βλ. ἐπίσης Σούδα β 35 *βαθυλήιον: σιτοφόρον πεδῖον* καὶ Et. Gen. s.v. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο τὸ ἐπίθετο ἀπαντᾷ μετὰ στὸ ἀπ. 4.18 *Epica adespota*, CA (Powell) καὶ στὴν Π.Α. 9.110 *βαθυλήιους ἀρούρας*. Πὰ τὴν περιγραφή γενικότερα πρβλ. Ὀδ. ι 22-27.

Σὲ αὐτὴ τὴν ἔξυπνα σχεδιασμένη διήγηση, ἡ παρουσίαση τῆς προϊστορίας τῶν γεγονότων τῆς Λήμνου ἀπὸ τὴν Ὑψιπύλη, ἐνῶ στὸ πρῶτο τμήμα της φαίνεται νὰ εἶναι κοντὰ στὴν ἀλήθεια (πρβλ. καὶ Vian (1974) 89, σημ. 4), ἐν τούτοις δὲν ἀνταποκρίνεται πλήρως στὰ γεγονότα, κυρίως ὅσον ἀφορᾷ στὸ λόγο ἀπουσίας τοῦ ἀνδρικοῦ πληθυσμοῦ ἀπὸ τὸ νησί (στ. 820-826), ἐφόσον δὲν ἀναφέρεται καθόλου στὴ σφαγή. Πρόκειται γιὰ ἕναν εὐφυῶς διαρθρωμένο λόγο τῆς βασίλισσας τῶν Λημνίων πρὸς τὸν Ἴάσονα (καὶ μέσω αὐτοῦ πρὸς ὄλους τοὺς Ἀργοναῦτες), ὁ ὁποῖος πείθει στὸ μέτρο πὺ αὐτοῦ τοῦ εἶδους ὁ ἀποκλεισμός τῶν ἀνδρῶν ἀπὸ τὴν πόλη δὲν ξενίζει τοὺς Ἀργοναῦτες, ὅπως εὔστοχα διαπιστώνει καὶ ὁ Fränkel (1968) 111 κ.έ. Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἐπίσης καὶ ἡ ἀλλαγὴ τόνου στὸ λόγο τῆς Ὑψιπύλης: ἐνῶ καταρχὴν ἀπευθύνεται στὸν ἀρχηγὸ τῶν Ἀργοναυτῶν ὡς ἐκπρόσωπος ὄλων τῶν Λημνίων γυναικῶν, στὸ τέλος τὸ ὕφος ἀλλάζει καὶ ἡ γυναίκα Ὑψιπύλη ἀναφέρεται προσωπικὰ στὸν Ἴάσονα, προτείνοντάς του νὰ συνδέσει τὴν ζωὴ του μαζί της. Πρβλ. σχετικὰ Fränkel (1968) 112 κ.έ.

XIII. στ. 834-909: Οἱ Λήμνιες φιλοξενοῦν τοὺς Ἀργοναῦτες. Ἀποχαιρετισμὸς Ἴάσονα καὶ Ὑψιπύλης

838. ὑπότροπος αὐτίς: Πρβλ. Ἰλ. Ζ 367 *ὑπότροπος ἴξομαι αὐτίς*. Ὁ συνδυασμὸς τοῦ ἐπιθέτου μετὰ τὸ ἐπίρρημα *αὐτίς* ἀπαντᾷ ἐπίσης καὶ στὴν Ὀδ. φ 211, στὸν Θεόκρ. 25.263 καὶ πάλι στὸν Ἀπολλώνιο, Δ 439.

839. ἀνακτορή: Σπάνιο οὐσιαστικὸ πὺ ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορὰ στὸν Ὀμηρικὸ Ὑμν. εἰς Ἀπόλλ. 234 μετὰ τὴ σημασία ὅμως τῆς διακυβέρνησης τῶν ἀλόγων. Πρβλ. ἐπίσης Καλλιμ. Αἴτια ἀπ. 184 Pf., [Ὀρφ.] Ἀργον. 822, Παρθενίου ἀπ. 640 SH (Lloyd-Jones & Parsons), Ὀππιαν. Ἀλιευτ. 2.684, Σιβυλλ. Χρησμοὶ 4.66 Geffcken. Πρβλ. καὶ Rengakos (1994) 50.

842. δεξιτερῆς χειρὸς θίγεν: Πρβλ. Η 108, *δεξιτερῆς ἔλε χειρός*. Ὁ Ἀπολλώνιος χρησιμοποιεῖ—σύμφωνα με τὸν Ardizzoni (1967) 211—καὶ σὲ ἄλλες δύο περιπτώσεις τὸ *θίγε* με ἀντικείμενο πάντοτε σὲ πτώση γενική, βλ. *Arg.* Δ 931 *πτέρυγος θίγε* καὶ 1013 *γούνων θίγεν*. Τὸ ρῆμα *θιγγάνω* δὲν εἶναι ὁμηρικὸ καὶ ἀπαντᾷ, ὅπως σημειώνει ὁ Ἴταλὸς φιλόλογος (ὄ.π.), γιὰ πρώτη φορὰ στὸν Ἀρχίλοχο, ἀπ. 118 West, συντασσόμενο μάλιστα ἐκεῖ με αἰτιατική: *εἰ γὰρ ὡς ἐμοὶ γένοιτο χεῖρα Νεοβούλης θιγεῖν*. Ἀγγίζοντας τὸ χεῖρι τῆς Ὑψιπύλης, ὁ Ἰάσοντας ἐπισφραγίζει τὴ συμφωνία: θὰ γίνεῖ ὁ φιλοξενούμενος τῆς νέας κοπέλας στὸ τραπέζι καὶ στὴν κλίνη, μόνο γιὰ λίγο διάστημα, καὶ αὐτὸ ὄχι γιὰτὶ δὲν ἐκτιμᾷ τὴν προσφορά της ἀλλὰ τὸν ὑποχρεώνει ἢ ἀνάγκη νὰ συνεχίσει τὸ ταξίδι. Κατὰ τὸν Fränkel (1968) 113, τὸ γεγονός ὅτι ὁ Ἰάσοντας δὲν ἀποδέχεται πλήρως τὴν πρόταση τῆς Ὑψιπύλης δὲν ὀφείλεται σὲ ἀπουσία συναισθημάτων, ἀλλὰ σὲ τήρηση τοῦ κώδικα ὀρθῆς συμπεριφορᾶς ἀπέναντι σὲ μία νεαρὴ γυναίκα.

847. διηνεκέως ἀγόρευσεν: Βλ. παραπ. σχόλιο στὸ στ. 649. Σύμφωνα με τὴ συνήθειά του, ὁ Ἀπολλώνιος συμπύσσει ἐδῶ τὴν ἀφήγηση τοῦ Ἰάσωνα. Ἀντίθετα, στὸ ἀρχαῖο ἔπος θὰ περιέμενε κανεὶς τὴν ἐπανάληψη τῶν λόγων τῆς Ὑψιπύλης. Βλ. σχετικὰ Fränkel (1968) 113 κ.ἑ. καὶ Vian (1974) 90, σημ. 1.

849. ξεινοῦσθαι: Σχετικὰ με τὴ φιλοξενία ὡς «κρυπτογραφικὴ λέξη» γιὰ ἐρωτικούς δεσμούς βλ. Fränkel (1962²) 338, σημ. 14.

σφεά: Ἐνῶ οἱ κώδικες παραδίδουν τὴν ἀντωνυμία παροξύτονη *σφεά*, ὁ Fränkel διορθώνει σὲ *σφεά* ἀπὸ τὸ ὁμηρικὸ *σφός* (= *σφέτερος*). Βλ. καὶ παρακ. στ. 872, πρβλ. καὶ Rzach (1878) 545.

850. Κύπρις γὰρ ἐπὶ γλυκὸν ἡμερον ὥρσεν: Πρβλ. Ὅμηρ. Ὑμν. εἰς Ἀφροδ. 2 (βλ. παραπάνω σχόλιο στὸ στ. 803). Ἡ Ἀφροδίτη αἶρει τὴν ποινὴ πού εἶχε ἐπιβάλλει στὶς Λήμνιες, τὸ νὰ εἶναι δηλαδὴ ἀνεπιθύμητες ἀπὸ τοὺς ἄντρες τους (βλ. παραπ. στ. 611 με σχόλια). Ἔτσι, αὐτὲς παύουν νὰ ἀπωθοῦν καὶ μάλιστα γοητεύουν τοὺς Ἀργοναῦτες, σύμφωνα με τὸν Fränkel (1968) 114, οἱ ὁποῖοι ἀποφασίζουν γιὰ χάρη τους νὰ διακόψουν γιὰ λίγο τὸ ταξίδι τους. Πρβλ. καὶ Βαλέρ. Φλάκκου *Arg.* 2.323 κ.ἑ.

851. Ἡφαίστιο χάριν πολυμήτιος: Ὁ Ἡφαιστος εἶναι ὡς γνωστὸν ὁ θεὸς προστάτης τῆς Λήμνου. Ὃταν ὁ Δίας τὸν ἄρπαξε ἀπὸ τὸ ἕνα πόδι καὶ τὸν πέταξε κάτω ἀπὸ τὸν Ὀλυμπο, τὸν περιμάζεψαν οἱ ἀρχαιότατοι κάτοικοι τοῦ νησιοῦ Σιντοῖ ἢ Σίντιες (βλ. γι' αὐτοὺς παραπ. σχόλιο στὸ στ. 608). Πὰ τὸ ἐπίθετο *πολύμητις* σὲ συνάρτηση μὲ τὸν Ἡφαιστο πρβλ. *Ἰλ.* Φ 355· πρβλ. ἐπίσης *Φορωνίς*, ἀπ. 2 EGF (Davies), σελ. 154 = 2 PEG (Bernabé), σελ. 118 καὶ Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο A 1126-31 b. Wendel.

852. ἀκήρατος ἀνδράσι Λῆμνος: Σύμφωνα μὲ τὸν Vian (1974) 259, τὸ ἐπίθετο *ἀκήρατος* δὲν σημαίνει μόνον «ἀπείραχτη, ἀκέραιη», ἀλλὰ ἔχει καὶ τὴν ἔννοια τῆς «ἀγνῆς, ἀνεπίληπτης» ἐνν. νήσου, ἐφόσον ἡ χρῆση του ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο ἐμπερικλείει καὶ τὴν ἰδέα τῆς ἀγνότητος (βλ. A 974, B 502, Δ 1025) ἢ τῆς τελετουργικῆς καθαρότητος (Δ 157). Αὐτὴ ἡ σημασία μᾶς ὀδηγεῖ, σύμφωνα πάντα μὲ τὸν Vian (ὁ.π.), στὴν ὑπόθεση ὅτι ἡ Λῆμνος εἶχε ἐξαγνισθεῖ ἀπὸ τὸ ἔγκλημα τῶν Λημνίων γυναικῶν μὲ τελετὲς καθαροῦ, ποὺ ἐπαναλαμβάνονταν ἐτησίως. Πρβλ. Dumézil (1924) 25-32, 56-61, Burkert (1970) 1-16.

855. Ἡρακλῆος ἀνευθεν: Ὁ σχολιαστὴς σημειώνει (A 855 Wendel): *τοῦτο ἔνεκα τῆς οἰκονομίας φησὶν ὁ ποιητῆς – πάντων γὰρ ταῖς ἡδοναῖς νικωμένων μόνος οὗτος πρὸς τὸν ἄθλον αὐτοὺς προτρέπεται – καὶ πρὸς τὴν κρατεράν καὶ σώφρονα φύσιν τοῦ ἥρωος.* Ὁ Ἀπολλώνιος παρουσιάζει στὴ συγκεκριμένη σκηνὴ μίαν ἐξιδανικευμένη εἰκόνα τοῦ Ἡρακλῆ, ὅπως αὐτὴ κυρίως διαμορφώθηκε ἀπὸ τὸν σοφιστὴ Πρόδικο. Ὁ Πρόδικος εἶναι ὁ πρῶτος ποὺ ἐπινόησε τὴ γνωστὴ ἀλληγορία τοῦ Ἡρακλῆ στὸ δίστρατο (βλ. Ξενοφ. *Ἀπομν.* 2.1.21-34, ἀπ' ὅπου καὶ στοὺς DK, 84 B2) καὶ ὁ συγγραφέας ποὺ τὸν καθιέρωσε ἀποφασιστικὰ ὡς ἕναν ἥρωα, ποὺ ἡ ὑπεροχὴ του βασιζέται στὶς νοητικὲς ἀρετὲς. Σύμφωνα ὅμως μὲ τὸν Ardizzoni (1940) 44 κ.έ., ὁ Ἀπολλώνιος δανείστηκε αὐτὴ τὴν ἠθικὴ διάσταση τῆς προσωπικότητος τοῦ μυθικοῦ ἥρωα ἀπὸ τὸν λογογράφο Ἡρόδωρο, συγγραφέα ἑνὸς «λόγου καθ' Ἡρακλέα». Πὰ τὴ σύνθετη εἰκόνα τοῦ Ἡρακλῆ ἐν γένει στὸ ἔπος τῶν *Ἀργοναυτικῶν*, ποὺ ἄλλοτε παρουσιάζεται μὲ σοβαρὰ καὶ ἄλλοτε, ὅμως, μὲ κωμικὰ χαρακτηριστικὰ πρβλ. ἐνδεικτικὰ σχόλια στοὺς στ. A 125-130, 997, 1213 καὶ 1300. Βλ. σχετικὰ Vian (1974) 259.

856. παῦροι διακριθέντες ἑταῖροι: Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἡρακλῆ, ἡ συμπεριφορὰ τοῦ Ἰάσονα ἀποδοκιμάζεται καὶ ἀπὸ μερικοὺς ἐπίλεκτους Ἀργοναῦτες. Εἶναι οἱ ἴδιοι πού, ἀργότερα, ὅταν ὁ Ἰάσοντας καὶ οἱ ὑπόλοιποι θὰ ἀνέβουν στὸ ὄρος Δίνδυμο (βλ. στ. 992-994), θὰ μείνουν καὶ πάλι στὸ πλοῖο. Πὰ τὴν ἔννοια τοῦ *διακριθέντες* πρβλ. παραπ. Α 498, καθὼς καὶ Β 997, Δ 454, 1462. Βλ. σχετικὰ Vian (1974) 259 καὶ Fränkel (1968) 115 κ.έ.

864. ἐνιπτάζων: Βλ. παραπ. σχόλιο στὸ στ. 492. Ἡ σκηνὴ τῶν ἐπιπλήξεων τοῦ Ἡρακλῆ εἰκονίζεται, σύμφωνα μὲ τὸν Ardizzoni (1967) 213, κατὰ πάσα πιθανότητα σὲ ἓναν κρατῆρα τοῦ Λούβρου· πρβλ. T.B.L. Webster, *Der Niobidenmaler*, Leipzig 1935, σελ. 15-16, εἰκ. 2-5· τοῦ ἴδιου, *Greek Art and Literature 700-530 B.C.*, Oxford 1959, σελ. 117, ἀρ. 78.

865-874: Ὅπως εὐστοχα παρατηρεῖ ὁ Fränkel (1968) 116, ὁ λόγος τοῦ Ἡρακλῆ πρὸς τοὺς Ἀργοναῦτες παρουσιάζεται στὴν ἀρχὴ ὑπερβολικὰ εὐγενῆς καὶ μὲ σχετικὰ ἥπιες κατηγορίες. Στὴ συνέχεια, ὅμως, γίνεται καυστικός καὶ σαρκαστικός, ὅταν μιλάει γιὰ τὸν Ἰάσονα πού τὸν διαχωρίζει ἀπὸ τὸν ὄμιλο τῶν ἀνδρῶν. Ὁ Ἰάσοντας τὸν ἔχει κυρίως ἀπογοητεύσει, ἐπειδὴ μὲ τὴ στάση στὸ ἐπεισόδιο τῶν Λημνίων γυναικῶν πρόδωσε τὴν ἐμπιστοσύνη μὲ τὴν ὁποία τὸν εἶχε περιβάλει, ὅταν τὸν ἐπέβαλε ὡς ἀρχηγὸ τῆς ἐκστρατείας (βλ. παραπ. στ. 338-350). Πρβλ. καὶ Clauss (1993) 136-139.

867. πολίτιδας: Ὁ σπάνιος τύπος τοῦ θηλυκοῦ *πολιῆτις*, ἀντὶ τοῦ ἀττικοῦ *πολίτις*, ἀπαντᾷ ἐπίσης στὸν Εὐρύπ. *Ἰππόλ.* 1127, στὸν Ποσειδίππο, ἀπ. 705.1 SH (Lloyd-Jones & Parsons), στὴν Π.Α. 7. 218, 368, 492 καὶ *Anthologiae Appendix II* 213.1 καὶ 470.7 Cougny.

868. ἄροσιν ... ταμέσθαι: Πρβλ. τὴν ὁμηρικὴ φράση I 580 *ἤμισυ δὲ ψιλὴν ἄροσιν πεδίωιο ταμέσθαι*. Πὰ τὴν ἐσκεμμένη ἀμφισημία τοῦ ὄρου *ἄροσις* καθὼς καὶ τὴ συχνὴ στὴν ἑλληνικὴ γλώσσα μεταφορικὴ χρῆση τοῦ ρήματος *ἀρώω* καὶ τῶν παραγῶγων του βλ. Vian (1974) 91, σμ. 1.

871. ἐλών: Προσπαθώντας νὰ διορθώσει τὸ κείμενο, ἀντικαθιστώντας δηλαδὴ τὴ μετοχὴ μὲ τὸ ἀπαρέμφατο *ἐλεῖν*: «κάνεις θεὸς δὲν θὰ δώσει νὰ πάrouμε», ὁ Fränkel (1961) ὑπονομεύει, σύμφωνα μὲ τοὺς Glei (1996) 172, τὸ σαρκαστικὸ ὕφος τῶν λόγων τοῦ Ἡρακλῆ.

872. σφεά: Βλ. παραπ. στ. 849. Πά την ἐλεύθερη χρήση τῶν ἐπικῶν προσωπικῶν καὶ κτητικῶν ἀντωνυμιῶν στὸν Ἀπολλώνιο πρβλ. καὶ σχόλια στοὺς στ. 167 καὶ 643.

874. ἴκηται: Ἡ διόρθωση τοῦ Fränkel (1961) σὲ *ἔχῃσιν* ἀποδυναμώνει καὶ πάλι, ὅπως ὑποστηρίζει ὁ Vian (1974) 91, σημ. 2, τὴν «ironie mordante» τῶν λόγων τοῦ Ἡρακλῆ. Οἱ στίχοι 872-873 παραφράζουν, κατὰ τὸν Γάλλο φιλόλογο, τὰ σαρκαστικά λόγια τοῦ Θεοσίτη πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα (Ἰλ. Β 236-238). Πά τὴν ἔκφραση *βάξις ἴκηταί τινα* πρβλ. Ἄργ. Α 661, 1244, Γ 904, Δ 968 ἀλλὰ καὶ Ἰλ. Σ 64, Θ 192, Ὅδ. ι 20. Βλ. σχετικά Gleii (1996) 172 κ.ἔ.

876. ἀνασχεθέειν: Σπάνιο ἀπαρέμφατο τοῦ ποιητικοῦ ἄορ. β' τοῦ *ἀνέχω*. Πρβλ. ἐπίσης Ὅδ. ε 320 *ἀνσχεθέειν* καὶ Εὐρ. Μῆδ. 1027 *ἀνσχεθεῖν*. Ἡ φράση *ῥμματ' ἀνασχεθέειν*, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρος ὁ στίχος ἐκφράζει, σύμφωνα μὲ τὸν Ardizzoni (1967) 215, τὴν ἴδια ἰδέα μὲ τὸν ὁμηρικὸ λ 143 *ἔτλη ἐσάντα ἰδεῖν οὐδὲ προτιμυθῆσασθαι* πρβλ. καὶ τὴν ἐλαφρὰ παραλλαγή τοῦ στίχου ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο στὸ Γ 923 *ἤμὲν ἐσάντα ἰδεῖν ἠδὲ προτιμυθῆσασθαι*.

879-885: Πά τὴν παρομοίωση μὲ τὶς μέλισσες βλ. εἰδικότερα Kofler (1992) 310-319. Κατὰ τὸν Fränkel (1968) 117, τὴν ἰδέα τοῦ περιέργου συνδυασμοῦ τοῦ γλυκοῦ νέκταρος ποὺ συλλέγουν οἱ μέλισσες μὲ τὸν πικρὸ, δακρῦβρεκτο ἀποχωρισμὸ τῶν Λημνίων γυναικῶν ἀπὸ τοὺς Ἀργοναῦτες, ὁ Ἀπολλώνιος τὴν ἔχει δανεισθεῖ, κατὰ πάσα πιθανότητα, ἀπὸ τὸν Σιμωνίδη, ἀπ. 593 PMG (Page)· σύμφωνα μὲ τὸν τελευταῖο, ἡ μέλισσα ἀποσπᾶ ἀπὸ τὸ πικρὸ θυμᾶρι (τὶς στυφές δηλ. ἐμπειρίες) τὸ γλυκὸ μέλι (τὴ σοφία καὶ τὴν τέχνη). Πρβλ. σχετικά Fränkel (19622) 369, σημ. 38, Broeniman (1989) 91, Clauss (1993) 140-142 καὶ Reitz (1996) 20-24.

879. ὡς δ' ὅτε ... περιβρομέουσι: Πά τὴν ἀρχὴ τῆς παρομοίωσης πρβλ. τὸν ὁμηρικὸ στίχο Π 641 κ.ἔ. *ὡς ὅτε μυῖαι σταθμῶ ἐνὶ βρομέωσι*. Τὸ ρῆμα *περιβρομέω* εἶναι πρῶτον λεγόμενον στὸν Ἀπολλώνιο, πρβλ. καὶ Δ 17. Ἀργότερα ἀπαντᾷ στὸν Κόιντο Σμυρναῖο 7.240, 259, 547, 11.383, 13.490, στὸν Διον. Περιηγ. *Οἶκ. Περιήγ.* 420 καὶ στὸν Νόννο, *Διον.* 43.13.

880. πέτρης ... συμβληίδος: Σύμφωνα καὶ μὲ τὸν Ardizzoni (1967) 216, πρόκειται πράγματι γιὰ σπάνιο ἐπίθετο ποὺ παράγεται ἀπὸ τὸ οὐσιαστικὸ

σίμβλος ἢ *σίμβλον* (κυψέλη) καὶ ἀπαντᾷ μετὰ μόνο στὴν Π.Α. 9.226 (*συμβληίδες μέλισσαι*). Πρβλ. καὶ Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο Α 879-83b. Wendel, μὲ Testimonia γιὰ τὸν ὄρο *σίμβλον*. Γενικότερα πρβλ. ἐδῶ καὶ τὴ συναφῆ ὁμηρικὴ παρομοίωση Β 87 κ.έ. *ἤνυτε ἔθνεα εἴσι μελισσῶων ἀδινῶων / πέτρης ἐκ γλαφυρῆς αἰεὶ νέον ἐρχομενάων*.

883. ἐνδυκές: Ἐνῶ οἱ κώδικες παραδίδουν τὸ ὁμηρικὸ *ἐνδυκέως* (ἐπιμελῶς, μὲ προσοχή, προθύμα, μὲ ζῆλο), οἱ ἐκδότες ὀρθῶς διορθώνουν σὲ *ἐνδυκές*, ὄχι μόνο γιὰ λόγους μετρικοὺς ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν τύπος αὐτὸς μαρτυρεῖται στὰ Testimonia (βλ. Et. Gen. s.v. *ἀμφικινυρόμεναι*). Ἐπίσης ὁ τύπος αὐτὸς ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορὰ ἐδῶ καὶ ἀργότερα μόνο στὸν Νίκανδρο, *Θηρ.* 163, 263, 283. Πρβλ. ὅμως καὶ Rengakos (1994) 80-81.

887. χήτει ἰόντος: Τὸ χῆτος σημαίνει τὴν ἔλλειψη, τὴ στέρηση καὶ ἀπαντᾷ μόνο σὲ δοτικὴ συνοδευόμενο ἀπὸ γενική. Ἡ ἔκφραση ἀντιστοιχεῖ σὲ ἐκείνη τοῦ Ὅμηρ. *Ὑμν. εἰς Ἀπόλλ.* 78 *χήτει λαῶν* ποὺ κι αὐτὴ βρίσκεται στὸ τέλος στίχου. Στὴν ἀρχὴ στίχου ἀπαντᾷ στὰ Ἄργ. Δ 91, πρβλ. Ἰλ. Ζ 463, Τ 324, Ὀδ. π 35. Βλ. Ardizzoni (1967) 217.

888. ἀπηρέσιν: Βλ. παραπ. σχόλιο στὸ στ. 556

893. ἐοῖ: Ὁ σχολιαστής ἀναφέρει: *οὐκ εὖ δὲ ἔθνηκεν τὸ ἐοῖ· ἔστι γὰρ τρίτου προσώπου δηλωτικόν, ὡς παρ' Ὅμηρῳ* (δ 38) (Α 893 Wendel). Γιὰ τὴν ἐλεύθερη χρῆση τῶν ἐπικῶν προσωπικῶν καὶ κτηρικῶν ἀντωνυμιῶν στὸν Ἀπολλώνιο βλ. παραπ. σχόλια στοὺς στ. 167 καὶ 643. Πρβλ. Rengakos (1993) 113.

896. μνώεο: Αὐτὴ ἢ προστακτικὴ ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορὰ στὸν Ἀπολλώνιο. Πρβλ. ἐπίσης Ἄργ. Γ 1069 κ.έ. *μνώεο ... οὖνομα Μηδείης*, Γ 1110 (*ἔμευ*) *μνώεο*. Εἶναι σαφές ὅτι μέσα ἀπὸ τὸ ἐφήμερο εἰδύλλιο τοῦ Ἰάσονα μὲ τὴν Ὑψιπύλη, σύμφωνα καὶ μὲ τὶς καίριες παρατηρήσεις τοῦ Vian (1974) 24 καὶ σημ. 2, προσοικονομεῖται ἢ συνάντησή του μὲ τὴ Μήδεια. Τὸ ἐνδιαφέρον μάλιστα εἶναι ὅτι στὸ Γ Βιβλίον ἀπαντοῦν, κατὰ τὸν Γάλλο φιλόλογο, σημαντικὲς ἀπηχήσεις τῆς ἐδῶ ἀπεικόνισης τῶν αἰσθημάτων τῆς Ὑψιπύλης καὶ τῆς ταλαντευόμενης μεταξὺ πάθους καὶ αἰδημοσύνης συμπεριφορᾶς τῆς, ἀλλὰ καὶ ἐνδιαφέρουσες ἀντιστοιχίες στὰ λόγια τοῦ ἀποχωρισμοῦ.

Τέλος, τὴ μάταιη ἐλπίδα τοῦ νὰ κρατήσει κοντὰ τὴν τὸν Ἰάσονα ἔρχεται νὰ ἐνισχύσει, ὅπως θὰ πληροφορηθοῦμε πολὺ ἀργότερα (Γ 1206, Δ 423-434), καὶ ἡ προσφορὰ ἑνὸς μανδύα. Σημειώνουμε ὅτι ὁ μανδύας αὐτὸς ἔχει ἐρωτικές συνδηλώσεις καὶ εἶναι προικισμένος μὲ μαγικὲς ιδιότητες: πρόκειται γιὰ τὸ ὕφασμα τὸ ποτισμένο μὲ τὸ ἄρωμα ἀμβροσίας ἀπὸ τὴ συνεύρεση πᾶνω σὲ αὐτὸ τοῦ Διονύσου μὲ τὴν Ἀριάδνη στὴν Νάξο. Βλ. σχετικά Fränkel (1968) 119-120· πρβλ. καὶ Clauss (1993) 142 κ.έ.

897-898: Ὅσον ἀφορᾷ τὸ θέμα τοῦ παιδιοῦ ποὺ θὰ ἀποκτήσουν ὁ Ἰάσωνας καὶ ἡ Ὑψιπύλη, καθὼς καὶ ἡ μελλοντικὴ του τύχη παρουσιάζουν πολὺ ἀναλογίες μὲ ἓνα συναφὴ μῦθο ἀπὸ τὸν Ἡρόδοτο (4.9): πρόκειται γιὰ τὴ συνεύρεση τοῦ Ἡρακλῆ μὲ τὴ γυναίκα-φίδι (*μειξοπάρθενόν τινα ἔχιδναν διφυέα*). Βλ. σχετικά Vian (1974) 92, σημ. 3. Πὰ τὸ γιὸ τοῦ Ἰάσονα καὶ τῆς Ὑψιπύλης μὲ τὸ ὄνομα Εὐνήος ποὺ ὑπῆρξε βασιλέας τῆς Λήμνου, βλ. Ἰλ. Η 468 κ.έ. Πρβλ. τέλος καὶ Dräger (1993) 12 κ.έ.

901-902. θυμὸν ἀρείω / ἰσχάν': Σχετικὰ μὲ αὐτὴ τὴν ἔκφραση ἔχουν διατυπωθεῖ πολλὲς ἀπόψεις· βλ. κυρίως τὶς ἐνστάσεις τοῦ Fränkel (1968) 120 γιὰ τὴ σημασία τῶν λέξεων *θυμὸς* καὶ *ισχάνω*. Ἐνδιαφέρων εἶναι ὁ τρόπος ἀπόδοσής τους ἀπὸ τὸν Vian (1974) 260: «*aie meilleure opinion de moi*», *c'est-à-dire*: «*rassure-toi; je ne te prendrai pas ton fils, sauf si sa présence à ma place auprès de mes parents est indispensable*». Αὐτὴ ἡ ἐρμηνεῖα τοποθετεῖ, κατὰ τὸν Γάλλο φιλόλογο, τὴν ἀπάντηση τοῦ Ἰάσονα σὲ ἓνα ἀντιρωτικὸ κειμενικὸ περιβάλλον, πράγμα ποὺ γίνεται φανερὸ καὶ ἀπὸ τοὺς ἐπόμενους στίχους. Ἐπομένως πρέπει νὰ δεχθοῦμε τὸ *ισχάνω* ὡς ἰσοδύναμο μὲ τὸ *ἔχω*, συνωνυμία ποὺ ἀπαντᾷ καὶ ἄλλοῦ στὸν Ἀπολλώνιο, ὅπως π.χ. στὸ Β 225, Δ 1655 κ.ά. Βλ. καὶ LSJ, s.v. Πρβλ. περαιτέρω καὶ Giangrande (1973a) 12.

902. Πελῖαο ἔκητι: Ὁ Ἀπολλώνιος δὲν συμφωνεῖ μὲ τὸν Πίνδαρο (*Πυθ.* 4. 293), κατὰ τὸν ὁποῖο ὁ Ἰάσωνας θὰ γινόταν βασιλέας τῆς Ἰωλκοῦ μετὰ τὴν ἐπιστροφή του ἀπὸ τὴν Κολχίδα. Ἡ μόνη του ἐπιθυμία, ὅπως παρατηρεῖ ὁ Vian (1974) 260, ἦταν νὰ φέρει σὲ πέρας τὸ ἔργο ποὺ εἶχε ἀναλάβει γιὰ νὰ μπορέσει νὰ ζήσει εἰρηνικὰ στὴν πατρίδα του, ὑπὸ τὴν ἐξουσία τοῦ Πελῖα. Βλ. σχετικά Gleit (1996) 157, σημ. 75.

904. Ἑλλάδα γαῖαν: Σύμφωνα με τὸν Ardizzoni (1967) 218, ὁ Ἀπολλώνιος χρησιμοποιεῖ τὴ λέξη Ἑλλάς ὡς ὄνομα περιοχῆς (βλ. καὶ Ἀργ. Α 336, 416, 1292, Β 414 κλπ.) καὶ ὡς ἐπίθετο ποῦ συνοδεύει, ὅπως ἐδῶ, τὸ οὐσιαστικὸ γαῖαν (βλ. καὶ Β 637, 891, Γ 1122, Δ 98, 349, 369, 761).

908. ἄνδιχα τοῖο ἀνακτος: Ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἰσχυρισμὸ ὅτι μετὰ τὴ λέξη ἀναξ δὲν ἐννοεῖται ἐδῶ ὁ Πελλίας ἀλλὰ ὁ Ἰάσων, βλ. τὴν ἐρμηνεία τῶν Gleit (1996) 157, σημ. 76.

XIV. στ. 910-935: Ἄφιξη στὸ νησί Ἡλέκτρα (Σαμοθράκη)

910. παροΐτατος: Ὑπερθετικὸς ποῦ προέρχεται ἀπὸ τὸν ὁμηρικὸ συγκριτικὸ τύπο *παροΐτερος* (Ψ 459, 480) καὶ ἀπαντᾷ, κατὰ πάσα πιθανότητα, μόνον στὸν Ἀπολλώνιο (πρβλ. καὶ Β 29, 610, 1122, Δ 494), ἂν καὶ στὰ *Tragica adespota*, ἀπ. TrGF 697.7 Kannicht-Snell, συναντᾶμε, μετὰ ἀπὸ συμπλήρωση, τὴ δοτικὴ: *πα[ροΐάται]*. Πὰ τὸ σπάνιο αὐτὸ ὑπερθετικὸ, βλ. ἐπίσης ἐνδεικτικὰ, Σχόλια στὰ Ἀργ. Β 1122a. Wendel, Φιλοξένου Γραμμ. ἀπ. 677.3 Theodoridis καὶ Et. M. 654.8.

912. ἐνσχερώ: Ἐπίρρημα ἀντίστοιχο τοῦ ὁμηρικοῦ *ἐπισχερῶ* (πρβλ. καὶ Ἀργ. Α 330) ποῦ σημαίνει «στὴ σειρᾶ». Ἀπαντᾷ ἐπίσης καὶ στὸν Ἀντίμαχο, ἀπ. 20.5 Wyss = 21 Matthews.

914. κόπτον ὕδωρ: Πρβλ. Καλλιμ. ἀπ. 18.11 Pf. *ἔκοψαν ὕδωρ*.

916. νῆσον ἐς Ἡλέκτρης Ἀτλαντίδος: Ὁ σχολιαστὴς ἐξηγεῖ: *τὴν Σαμοθράκην λέγει. ἐκεῖ γὰρ ὄκει Ἡλέκτρα ἢ Ἀτλαντος (...) ἦν φησιν Ἑλλάνικος* (FGrHist 4 F 23) *Ἡλεκτρούωνην καλεῖσθαι* (Α 916-918a. Wendel). Πρβλ. ἐπίσης Σχόλια Εὐρ. Φοίν. 1129, Ἀπολλοδ. Βιβλ. 3.12.1, Διοδ. Σικ. 5.48.2· βλ. σχετικὰ Ardizzoni (1967) 220. Πρβλ., τέλος, καὶ [Ἡσιόδ.] Κατ. ἀπ. 169.1, 177.5, 180.5 Merk.-West.

917. ἀρρήτους ... θέμιστας: Πρόκειται γιὰ τὶς τελετὲς καὶ τὰ μυστήρια τῶν Καβείρων στὴν Σαμοθράκη (πρβλ. σχετικὰ τὴ σημαντικὴ μελέτη τοῦ Β. Hemberg, *Die Kabiren*, Uppsala 1950, καὶ τὸ ἄρθρο τοῦ W. Fauth, «Kabeiroi»,

Der Kleine Pauly, Bd. 3, 1975, στ. 34-38)· βλ. επίσης Ardizzoni (1967) 220 αλλά και Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο A 916-918b.-e. Wendel. Πὰ τὴ Σαμοθράκη ὡς κτήση τῶν Πτολεμαίων καὶ τὴν πιθανῶς συνδεόμενη μὲ αὐτὴν τὴν κτήση εἰδικὴ ἀναφορὰ τοῦ Ἀπολλωνίου στὸ νησί, βλ. τὰ ἐνδιαφέροντα σχόλια τοῦ Vian (1974) 260 κ.έ.

918. σωότεροι: ἅπαξ λεγόμενον, συγκριτικὸς ποὺ παράγεται ἀπὸ τὸν ἀττικὸ τύπο *σῶος*. Τὸ ὁμηρικὸ ἀντίστοιχο *σαώτερος* (μόνο στὴν Ἰλ. A 32) ἀπαντᾷ ἀργότερα καὶ σὲ ἄλλους συγγραφεῖς. Βλ. Ardizzoni (1967) 220.

921. οὐ θέμις ἄμμιν αἰδεῖν: Ὁ Ἀπολλώνιος, ὅπως διαπιστώνει καὶ ὁ Vian (1974) 93, σημ. 4, προτιμᾷ νὰ ἀποσιωπᾷ καὶ νὰ ἀποκρύπτει θέματα ποὺ ἀναφέρονται στὸ πεδίο τοῦ ἱεροῦ καὶ εἶναι ταμπού: πρβλ. Ἄργ. Δ 247-250, 984-985, βλ. καὶ Καλλμ. ἀπ. 75.4-5 Pf. Πρβλ. ἐπίσης καὶ τὸ ἀντίστοιχο χωρίο ἀπὸ τὰ [Ὁρφ.] Ἄργον. 466 κ.έ καθὼς καὶ τὴ μελέτη τοῦ Venzke (1941) 15.

922. Μέλανος ... Πόντου: Πρόκειται, ὅπως σημειώνει ὁ Ardizzoni (1967) 221, γιὰ τὸν Μέλανα Κόλπο (σήμερα Κόλπο τοῦ Σάου) ποὺ βρῖσκεται μετὰξὺ τῆς Θράκης καὶ τῆς Χερσονήσου τῆς Καλλιπόλεως. Πρβλ. καὶ Ἡροδ. 6.41, 7.58, Στράβ. 7a.1.52.

923-924. τῆ δὲ περαίην / Ἴμβρον ἔχον καθύπερθε: Ὅπως ἀναφέρει καὶ ὁ Vian (1974) 93 κ.έ., σημ. 6, στοὺς γεωγράφους, τὸ ἐπίρρημα *καθύπερθε* σημαίνει «βόρεια», ἀλλὰ στὸν Ἀπολλώνιο ἀπαντᾷ μὲ τὴ σημασία «ἀνοιχτά, στὴν ἀνοιχτὴ θάλασσα»: πρβλ. καὶ A 928, Δ 1379, καθὼς καὶ Ὀδ. γ 170, ο 404. Βλ. καὶ Ardizzoni (1967) 221 κ.έ. μὲ βιβλιογραφία.

926. ἄη Νότος: Πρβλ. Ὀδ. μ 325. Πὰ τὸν ἅπαξ λεγόμενον τύπον *ἄεν* βλ. παραπ. σχόλιο στὸ στίχο 605.

927. κούρης Ἀθαμαντίδος αἰπὰ ῥέεθρα: Ἐννοεῖ τὸν Ἑλλήσποντο, ὅπου πρᾶγματι ἐπικρατοῦν ἰσχυρὰ ρεύματα· στὸ φαινόμενο μάλιστα αὐτὸ ἀποδίδουν καὶ πρόσφατες ἔρευνες τὴ στρατηγικὴ θέση τῆς Τροίας· βλ. σχετικὰ Gleit (1996) 157, σημ. 78 μὲ βιβλιογραφία. Βλ. εἰδικότερα καὶ τὸ ἄρθρο τοῦ D. J. Georgacas, «The waterway of Hellespont and Bosphorus», *Names* 19.2 (1971) 72-82.

929. Ροιειάδος ... ἀκτῆς: Τὸ Ροίτειον εἶναι ἀρχαία πόλη στὴν ἀσιατικὴ ἀκτὴ, ἀνατολικά τοῦ Σιγείου, στὴν εἴσοδο τοῦ Ἑλλησπόντου. Ὁ σχολιαστὴς ἀναφέρει: *Ῥοίτειον δὲ καὶ Σίγειον ἀκρωτήρια τῆς Ἰλίου* (A 929 Wendel). Βλ. καὶ Delage (1930) 90. Τὸ ἐπίθετο *Ῥοιειάς* ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορὰ ἐδῶ καὶ τὸ ξανασυναντᾶμε μόνο στὸν Τριφιόδωρο στ. 216 (*Ῥοιειάδος ἀκτῆς*) καὶ στὸν Στέφανο Βυζάντιο, s.v. *Ῥοίτειον*.

931-933: Πὰ τοὺς γεωγραφικοὺς τόπους *Δαρδανία*, *Ἄβυδος*, *Περκώτη*, *Ἀβαρνίς* καὶ *Πιτύεια* βλ. Delage (1930) 89-92. Εἰδικότερα γιὰ τὴν πόλη τῆς Ἀβαρνίδος βλ. Ἐκαταῖο Μιλήσιο, FGrHist 1 F 220, γιὰ τὴν Πιτύεια, τὸ ἀρχαιότερο ὄνομα τῆς Λαμψάκου, βλ. Δηίοχο, FGrHist 471 F 3.

934. διάνδιχα: Τὸ ἐπίρρημα *διάνδιχα* ἀναφέρεται στὴ λέξη *πορφύροντα* (στ. 935) καὶ ὄχι στὴ γενικὴ ἀπόλυτο *νηὸς ἰούσης*. Πὰ τὸ αὐτὸ χωρίο ἔχουν δοθεῖ πολλὲς ἐρμηνεῖες· πρβλ. π.χ. Mooney (1912) ad l. καὶ Ardizzoni (1967) 223. Τὴν πιὸ εὐστοχη ὅμως, κατὰ τὴ γνώμη μου, τὴν προτείνει ὁ Fränkel σὲ ἓνα παλαιὸ ἄρθρο του (1925) 489 κ.έ., βλ. καὶ τοῦ ἰδίου (1968) 123, ὅπου συνδέει τὸ ἐπίρρημα μὲ τὴ μετοχὴ *πορφύροντα* (πρβλ. καὶ Ἀργ. Γ 23 *ἀνδιχα πορφύρουσαι*) καὶ μεταφράζει τὸ χωρίο ὡς ἐξῆς: «auseinander wallte im Wirbel der Hellespont den sie durcheilten». Ὡς παράλληλο παραπέμπει τέλος στὸ στίχο Ἀργ. Α 542 κ.έ., ὅπου ἡ ἔκφραση *ἔνθα καὶ ἔνθα* ἀντιστοιχεῖ πρᾶγματι στὸ *διάνδιχα*. Πρβλ. καὶ Vasilaros (1993a) 66-67.

XV. στ. 936-1011: Ἄφιξη στοὺς Δολίονες. Φιλοξενία. Ἐξολόθρευση Γηγενῶν

936. ἔστι δέ τις αἰπεῖα: Ἡ ἀρχὴ αὐτῆς τῆς περιγραφῆς φαίνεται ὅτι στηρίζεται, ὅπως ἐπισημαίνει ὁ Ardizzoni (1967) 223, σὲ τυπικὲς ὁμηρικὲς ἐκφράσεις, ὅπως π.χ. Β 811 *ἔστι δέ τις προπάροιθε πόλιος αἰπεῖα κολώνη*, Λ 711 *ἔστι δέ τις Θρῠόεσσα πόλις, αἰπεῖα κολώνη*, γ 293 *ἔστι δέ τις λισσὴ αἰπεῖα τε εἰς ἄλα πέτρον*. Πρβλ. ἐπίσης Λ 722, Ν 32, δ 844, ἀλλὰ καὶ Ἀργ. Β 360, Γ 927, Δ 282 καὶ Καλλιμ. Ὑμν. 4.191.

νῆσος: Πρόκειται γιὰ τὴν χερσόνησο ποὺ ἐνώνεται μέσω ἐνὸς πάρα πολὺ στενοῦ ἰσθμοῦ μὲ τὴν ἀπέναντι στεριά τῆς Φρυγίας σχηματίζοντας ἓναν

κόλπο πρὸς δυσμᾶς, κοντὰ στὴ σημερινὴ Ἄρτάκη καὶ ἕναν πρὸς ἀνατολᾶς, κοντὰ στὴν Κύζικο. Πρβλ. εἰδικότερα, Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο Α 936-49a. Wendel, Στράβ. 12.8.11, Delage (1930) 92-113.

939. καταειμένη: Τὸ θηλυκὸ γένος τῆς μετοχῆς ποὺ ἔτσι ἀναφέρεται στὴ νῆσο (936) καὶ ὄχι στὸν ἰσθμὸ ἀποτελεῖ διόρθωση τοῦ Vian (1974). Οἱ κώδικες καὶ τὰ Σχόλια παραδίδουν τὸν τύπο *καταειμένος* (ἐνν. *ισθμός*), ὅμως ὁ Γάλλος φιλόλογος ὀρθῶς θεωρεῖ ὑποκείμενο ὀλόκληρης τῆς περιόδου τὴ λέξη *νῆσος*, δηλ. τὴν περιγραφόμενη χερσόνησο τῆς Κυζίκου.

940. ἀμφίδυμοι: Τὸ ἐπίθετο εἶναι ἅπαξ λεγόμενον ὁμηρικὸ (δ 847) καὶ ἀναφέρεται στὸ λιμάνι τῆς Κυζίκου ποὺ εἶχε δύο εἰσόδους. Βλ. Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο Α 936-49l. Wendel: *ἀμφίδυμοι δέ, ὅτι ὁ τῆς Κυζίκου λιμὴν δισπᾶς εἰσόδους ἑκατέρου μέρους ἔχει*. Πρβλ. καὶ Σχόλια Α 936-49m (δ.π.), καὶ Et. Gen. (AB) s.v., Σχόλια δ 847 Dindorf, Ἀπολλων. Σοφ. 27.31 B., Εὐσταθ. *Παρεκβ. εἰς Ὀδ.* δ 847, 1.1519.62, Σχόλια στὸν Διον. Περιηγ. 493, Ἡσυχ. α 4000 καὶ 4001. Πρβλ. τέλος καὶ Καλλιμ. ἀπ. 15 Pf., ὅπου ὀνομάζεται τὸ λιμάνι τῆς Κέρκυρας *ἀμφίδυμος Φαίηξ* (βλ. Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο Δ 982-92d. Wendel), καθὼς καὶ τὸ συμπληρωματικὸ σχόλιο τοῦ Vian (1974) 261. Πρβλ. καὶ Rengakos (1994) 48 κ.έ., 155, 166.

941. ἄρκτων ... ὄρος: Ἄρκτων (δηλ. Ἄρκουδοβούνη) ἢ Ἄρκτόνησος (βλ. Στέφ. Βυζ. 122.3 s.v. Ἄρκτων νῆσος) ὀνομαζόταν ἢ χερσόνησος ποὺ ἀναφέρθηκε παραπάνω (βλ. σχόλια s.v. νῆσος). Σύμφωνα μὲ τὸν Στέφανο Βυζάντιο (δ.π.) ἔτσι ὀνομαζόταν ἢ Κύζικος. Πὰ τὴν ἐτυμολογία τοῦ ὀνόματος βλ. Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο Α 936-49a. Wendel.

942. ὕβριστά τε καὶ ἄγριοι: Τυπικὴ ἔκφραση τῆς Ὀδύσσειας ζ 120, ι 175, ν 201 ποὺ ἀπαντᾷ μάλιστα καὶ στὴν ἴδια μετρικὴ θέση.

ἐνναίεσκον: Οἱ κώδικες παραδίδουν *ναιετάουσι* καὶ ὁ Fränkel (1961) θεωρεῖ ὅτι ἐδῶ τὸ χωρίο νοσεῖ, λόγω τῆς προηγούμενης μετοχῆς *περιναιετᾶοντες* (στ. 941). Τὴν πιὸ ἀποδεκτὴ λύση δίνουν στίς ἐκδόσεις τους ὁ Ardizzone (1967) καὶ ὁ Vian (1974), ἀποδεχόμενοι τὴ διόρθωση τοῦ Merkel (ed. Leipzig 1854): *ἐνναίεσκον*. Τὸ σύνθετο αὐτὸ ρῆμα δὲν εἶναι βέβαια ὁμηρικὸ,

ἀπαντᾷ ὁμως στὸν Ἀπολλώνιο παρακάτω στ. 1076 (*ἐνναίοντες*) καὶ στὸ Δ 519 (*ἐνναίουσιν*). Στὸν Ὅμηρο συναντᾶμε τὸ θαμιστικὸ παρατατικὸ *ναίεσκον* (B 758). Ἐνδιαφέρουσα παραμένει, τέλος, καὶ ἡ διόρθωση τοῦ Platt (1920) 74: *ἀμφενέμοντο*.

943. Γηγενέες: Οἱ Γηγενεῖς μοιάζουν μὲ τοὺς Ἑκατόγχειρες, πρβλ. Ἡσιόδ. *Θεογον.* 147-153. Σύμφωνα μὲ τὸν σχολιαστὴ τοῦ Ἀπολλωνίου μνεῖα τῶν Γηγενῶν κάνει καὶ ὁ Ἡρόδωρος (FGrHist 31 F 7) στὰ *Ἀργοναυτικά* του (βλ. Σχόλια A 936-949ο., πρβλ. καὶ A 989-991 Wendel). Περισσότερα βλ. στὸν Vian (1974) 30-31.

949. Κύζικος: Πὸς τοῦ Αἰνέα καὶ τῆς Αἰνήτης, κόρης τοῦ βασιλέα τῆς Θράκης Εὐσωρου. Τοῦ Εὐσωρου γιὸς ἦταν καὶ ὁ Ἀκάμας, ὁ ὁποῖος διοικοῦσε τὸ στρατιωτικὸ σῶμα τῶν Θρακῶν, πού πολεμοῦσε κάτω ἀπὸ τίς διαταγές τῶν Τρώων (*Ιλιάς* B 844, Z 8). Ὁ Κύζικος βασίλευε στοὺς Δολιόνες, οἱ ὁποῖοι κατάγονταν ἀπὸ τὴ Θεσσαλία καὶ θεωροῦντο Πελασγοί (πρβλ. Κόνων, FGrHist 26 F 1. 41 καὶ Ἔφορος, FGrHist 70 F 61). Ὁ Κύζικος ἐμφανίζεται νὰ ἔχει μόλις νυμφευθεῖ τὴν Κλείτη, κόρη τοῦ μάντη Μέροπα. Περισσότερα γιὰ τὴ γενεαλογία τοῦ Κυζίκου καὶ τίς πιθανὲς πηγές τοῦ Ἀπολλωνίου βλ. Vian (1974) 31-32. Πρβλ. ἐπίσης καὶ Παρθενίου *Περὶ ἐρωτικῶν παθημάτων* 28.

στ. 950. ἔκπαγλοί περ ἑόντες: Πρβλ. Ἡσιόδ. *Ἔργα* 154 καὶ *ἐκπάγλους περ ἑόντας*.

954. Καλὸς δὲ Λιμῆν: Πρβλ. ζ 163 *καλὸς δὲ λιμῆν*. Πρόκειται, σύμφωνα μὲ τὸν Vian (1974) 261, γιὰ τὸ λιμάνι τῆς Ἀρτάκης, ἀρκετὰ εὐρύχωρο, ὥστε νὰ μποροῦν νὰ ἐλλιμενισθοῦν σὲ αὐτὸ ὀκτώ μεγάλα πλοῖα. Τὸ λιμάνι προσστατευόταν ἀπὸ ἓνα νησάκι πού ὀνομαζόταν ἐπίσης Ἀρτάκη· πρβλ. Στεφάνου Βυζ. s.v. *Ἀρτάκη* καὶ Lehmann-Hartleben (1923) 245-246. Περισσότερα στὸ συμπληρωματικὸ σχόλιο τοῦ Vian (δ.π.). Πρβλ. καὶ Clauss (1993) 158 κ.ἑ.

955. εὐναίης ὀλίγον λίθον ἐκλύσαντες: Ἡ γενικὴ εὐναίης εἶναι μία genitivus appositivus ἢ καλύτερα qualitativus (πρβλ. κυρίως Schwyzer-Debrunner 121-122,

ἀλλὰ καὶ Chantraine, Gr. hom. 2: 62). Ὁ Fränkel, ἀκολουθώντας τὸν Ἡλιόδωρο (στὰ Σχόλια στὸν Διον. Θρ. Gr.Gr. I 3, σελ. 99.24), διορθώνει σὲ *εἰρύσαντες*, μετοχὴ τοῦ ρήματος *εἰρύομαι* καὶ *εἰρύομαι*: τραβῶ, σύρω. Δὲν ὑπάρχει ὁμοῦς λόγος νὰ μὴ δεχτοῦμε τὴ γραφὴ τῶν κωδίκων *ἐκλύσαντες*, ποὺ σημαίνει «ἀποσπῶ, ρίχνω τὴν ἄγκυρα», ἀφοῦ ἡ ἐρμηνεία αὐτὴ ταιριάζει ἀπόλυτα μὲ τὰ συμφραζόμενα: οἱ Ἀργοναῦτες δὲν τραβήξαν, ἀλλὰ ἔρριξαν τὴ μικρὴ ἄγκυρα, ὅπως τοὺς συμβούλεψε ὁ Τίφυς, γιὰ νὰ τὴν ἀντικαταστήσουν μὲ ἄλλη πιὸ βαριά. Πρβλ. σχετικὰ Erbse (1963b) 27 καὶ Gleit (1996) 173.

957. κρήνη ὑπ' Ἀρτακίη: Πρβλ. Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο A 955-90c. Wendel: *Ἀρτακία κρήνη περὶ Κύζικον, ἧς καὶ Ἀλκαῖος* (ἀπ. 440 PLF, Lobel-Page) *μέμνηται καὶ Καλλίμαχος* (ἀπ. 109 Pf.).

959. Νηλεΐδα ... Ἴαονες: οἱ μετὰ Νηλέως τοῦ Κόδρου ἀποικίσαντες ἐκ τῆς Ἀττικῆς Ἴωνες καὶ τὴν Καρίαν καὶ Φρυγίαν κατασχόντες, χρησιμοῖς τοῦ Ἀπόλλωνος ἐκείνον τὸν λίθον τῇ Ἀθηνᾷ ἀφιέρωσαν (Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο A 955-90e. Wendel).

960. Ἰησονίης ... Ἀθήνης: Σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση, οἱ Ἴωνες ἀποικοὶ τῆς Κυζικίου πῆραν τὴ μικρὴ πέτρινη ἄγκυρα τὴν ὁποία, μετὰ ἀπὸ συμβουλὴ τοῦ Τίφου, ἄφησαν ἐκεῖ οἱ Ἀργοναῦτες καὶ τὴν τοποθέτησαν στὸ ναὸ ποὺ ἴδρυσαν πρὸς τιμὴ τῆς Ἰασονίας Ἀθηνᾶς, ἀκολουθώντας τὸ χρησμὸ τοῦ Ἐκάτου Ἀπόλλωνος. Κατὰ τὸν Καλλίμαχο ἀπ. 109 Pf., οἱ Ἀργοναῦτες ἀποβιβάσθηκαν στὴν Κύζικο γιὰ νὰ προμηθευθοῦν νερό. Ἐκεῖ πῆραν καὶ μία μεγαλύτερη καὶ βαρύτερη πέτρινη ἄγκυρα. Αὐτὴ ποὺ ἄφησαν ἀφιερώθηκε πολὺ ἀργότερα στὴν Ἀθηνᾷ. Πὰ ἄλλες σχετικὲς παραδόσεις βλ. εἰδικότερα Vian (1974) 261 κ.ἑ.

963. οἱ τινες εἶεν: Ὁ Vian (1974) 95, σημ. 4 σημειώνει ὅτι ἐδῶ ὁ Ἀπολλώνιος ἀκολουθεῖ τὸν Δημόχο (FGrHist 471 F 4), σύμφωνα καὶ μὲ τὸν ὁποῖο, ὁ Κύζικος ζητᾷ, προτοῦ προσφέρει τὴ φιλοξενία του, κατὰ τὰ ὁμηρικὰ πρότυπα, νὰ μάθει τὴν ταυτότητα τῶν νέων ἐπισκεπτῶν.

966. Ἐκβασίω ... Ἀπόλλωνι: Βλ. παραπ. σχόλιο στὸ στ. 359 (Ἐμβάσιος Ἀπόλλων). Σ' αὐτὸν τὸν θεὸ θὰ θυσιάσουν καὶ πάλι οἱ Ἀργοναῦτες, ὅταν ἀποβιβαθοῦν στὴ Μυσία (βλ. παρακ. στ. 1186).

967. Θυηπολίες: Σύμφωνα με τους σχολιαστές, βλ. ενδεικτικά Ardzizoni (1967) 229, ή λέξη δὲν ἀπαντᾷ πρὶν τὸν Ἀπολλώνιο. Πρβλ. ὁμως Lyrica adespota, ἀπ. S 473, col. 1.19 στὴν ἔκδοση SLG (Page).

972. ἄρμοι: Τὸ ἐπίρρημα (ἀρχ. δοτική τοπική τοῦ ἄρμος) σημαίνει «προσφάτως, μόλις» (βλ. καὶ LSJ, s.v.). Τὴ γραφή αὐτή, πού ἀποτελεῖ καὶ lectio difficilior, παραδίδουν καὶ τὰ Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο A 972a. Wendel: ... γράφεται δὲ ἄρμοι που κἀκείνω ὑποσταχύεσκον. Τὸ σημαντικότερο ὁμως εἶναι ὅτι τὸ ἐπίρρημα ἀπαντᾷ σὲ ἓνα παρόμοιο στίχο τοῦ Καλλιμάχου, Ἐκάλλη, ἀπ. 274 Pf.= 45 Hollis ἄρμοι που κἀκείνω ἐπέτρεχε λεπτός ἴουλος. Τὰ χειρόγραφα παραδίδουν τὸ ἐπίρρημα ἴσον, ἐνῶ ὁ Fränkel (1961) ἀποδεχόμενος τὴ διόρθωση τοῦ D. Ruhnken (Epistola critica II ad J. A. Ernesti, Leiden 1782²) γράφει νεῖον, γιὰ τὸ ὁποῖο πρβλ. Ἀργ. A 125 καὶ B 779.

975. Μέροπος Περκωσίου: Πρβλ. Ἰλ. B 831 καὶ Λ 329. Ὁ μάντης Μέροπος εἶχε δύο γιούς, οἱ ὁποῖοι ἦταν βασιλεῖς τῆς Ἀδράστειας καὶ τῆς Πιτύειας στὴν Προποντίδα, περιοχὲς πού βρῖσκονται ἀπέναντι ἀπὸ τὴν Κύζικο. Πρβλ. σχετικὰ Vian (1974) 96, σημ. 3. Τὸ ἐπίθετο Περκώσιος παράγεται ἀπὸ τὴν Περκώτη γιὰ τὴν ὁποία βλ. παραπ. σχόλιο στοὺς στ. 931-933.

983. ἐπιπρό: Πὰ τὸ σπάνιο αὐτὸ ἐπίρρημα, πού ἀπαντᾷ ὁμως πολὺ συχνὰ στὸν Ἀπολλώνιο, βλ. παραπ. σχ. στὸ στ. 30.

984. ἐελδομένοισι δαῖναι: Οἱ Ἀργοναῦτες ζητοῦν ἀπὸ τὸν Κύζικο νὰ μάθουν περισσότερα γιὰ τὶς πόλεις καὶ τοὺς κατοίκους τῆς Προποντίδας, ἀλλὰ ὁ βασιλέας τῆς Κυζίκου δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ τοὺς κατατοπίσει. Ἀργότερα βέβαια, ἓνας ἀπὸ αὐτοὺς πού θὰ δώσουν στὸ πλήρωμα τῆς Ἀργῶς πληροφορίες γιὰ τὸ δύσκολο ταξίδι ὡς τὴν Κολχίδα εἶναι ὁ Φινέας· βλ. σχετικὰ Vian (1974) 96 κ.έ., σημ. 4. Οἱ Ἀργοναῦτες, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ εἰδικὸ ἐνδιαφέρον πού ἔχουν ὡς ταξιδιωτὲς γιὰ τὴ διαμόρφωση τοῦ ἐδάφους καὶ κυρίως τῶν ἀκτῶν τὶς ὁποῖες παραπλέουν, χαρακτηρίζονται καὶ ἀπὸ μία καθαρὴ περιέργεια γιὰ τὶς ξένες χῶρες, μὲ κλασικὸ παράδειγμα τὸν Αὐγεία (βλ. παραπ. στ. A 172-175). Ὁ τελευταῖος ἔχει μάλιστα ἰδιαίτερο λόγο νὰ θέλει νὰ γνωρίσει τὶς ἄγνωστες χῶρες καὶ κυρίως τὴν Κολχίδα, καθὼς σὲ αὐτὴν βασιλεύει ὁ ἑτεροθαλὴς ἀδελφός του Αἰήτης· βλ. σχετικὰ Fränkel (1968) 125 καὶ

σημ. 266. Ὅσον ἀφορᾷ στίς γενικῆς γεωγραφικῆς ὁδηγίης πού θά δοθοῦν κατὰ καιροὺς στοὺς Ἄργοναυτεῖς πρβλ. τὰ πολὺ ἐνδιαφέροντα πρόσθετα σχόλια τοῦ Fränkel (1968) 180-185.

985. Δίνδυμον: Τὰ Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο (A 985 Wendel) ἀναφέρουν: *Δίνδυμον δὲ ὄρος Κυζίκου ἱερὸν τῆς Πέας, διὰ τὸ διδύμους μαστοὺς ἐν αὐτῷ ἀνήκειν, ὡς φησι Φιλοστέφανος* (ἀπ. 2 Müller, FHG III, σελ. 29), *οὕτω προσαγορευθέν· σύμπασα δὲ ἡ Φρυγία ἱερὰ τῇ θεῶ. ἢ διὰ τὸ δύο ἔχειν ἄκρας οὕτω καλεῖται*. Πρβλ. ἐπίσης Et. Gen. (AB) s.v., Et. M. 276.33 καὶ Στράβ. 12.5.3, 12.8.11.

986. τοί γε: Ὅπως ἔχει διαπιστωθεῖ, τὸ τέλος τοῦ στίχου 986 καὶ ὁ στίχος 987 ἀποτελοῦν μία παρένθεση πρβλ. Stoessl (1941) 15, σημ. 19. Τὸ ζήτημα εἶναι ὅτι τὸ *τοίγε* δὲν ταυτίζεται ἐδῶ μὲ τὸ ἐννοούμενο ὑποκείμενο τοῦ προηγούμενου ρήματος *εἰσανέβαν* (στ. 985). Ἀντίθετα, αὐτὸ ἀναφέρεται στὸ ἀπόσπασμα ἐκεῖνο τῶν νεώτερων Ἀργοναυτῶν πού ὡς ἀποστολή του εἶχε νὰ φρουρεῖ τὴν Ἀργῶ καὶ μάλιστα ὑπὸ τις διαταγῆς τοῦ Ἡρακλῆ (πρβλ. παρακ. στ. 992-994). Ὡς ἐκ τούτου, ἡ *Ἰησονίη Ὀδὸς* πού ἀναφέρεται παρακάτω στὸ στ. 988, ἔχει νὰ κάνει μὲ τὴν ἀνάβαση τοῦ Ἰάσονα καὶ ὀρισμένων Ἀργοναυτῶν στὸ ὄρος Δίνδυμον καὶ ἐπομένως συνδέεται μὲ τὸν πρὶν τὴν παρένθεση εὐρισκόμενο στ. 985. Βλ. σχετικὰ Ardizzoni (1967) 230 κ.ἑ. καὶ Vian (1974) 262.

987. Χυτῷ Λιμένι: Σύμφωνα μὲ τὸ Et. Gen. (B), s.v.: *Χυτὸς λιμὴν Κυζίκου. Χυτὸς δὲ καλεῖται ὁ περικλεισθεὶς καὶ λίθοις οἰκοδομηθεὶς καὶ μὴ ἀντοφνῆς ὢν* (πρβλ. Et. M. 816.14). Πρόκειται λοιπόν, κατὰ τὸν Vian (1974) 262, γιὰ ἓνα λιμάνι τεχνητό, κατασκευασμένο στὸ βάθος τοῦ δυτικοῦ κόλπου τῆς Κυζίκου, τὸ ὁποῖο περιέβαλαν προχώματα. Πρβλ. Lehmann-Hartleben (1923) 261-262, 294, πίν. XI., καθὼς καὶ Levin (1971) 98-99.

995. ἀμφιρροῶγας: Σπάνια λέξη (*ἀμφιρροῶξ, ὠγος*) πού ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορὰ ἐδῶ καὶ τὴν ξανασυναντᾷμε μόνο στὴν Π.Α. 6.109 (πρβλ. καὶ Σούδα α 1758). Κατὰ τὸν σχολιαστὴ τοῦ Ἀπολλωνίου σημαίνει: *διερωγνίας καὶ διεσχισμένας ἢ διαβεβρωμένας ὑπὸ τῆς θαλάσσης* (A 995 Wendel).

997. ἀέθλιον Ἡρακλῆι: Πρβλ. Καλλιμ. Ὑμν. 3.107 κ.έ. *τὴν δὲ ... / Ἥρας ἐννεσίησιν, ἀέθλιον Ἡρακλῆι / ὕστερον ὄφρα γένοιτο...* (Πρόκειται για τὸ γνωστὸ ἄθλο τοῦ Ἡρακλῆ, τὸ κυνήγι δηλ. τῆς μεγάλης ἐλαφίνας στὸν ἀρκαδικὸ βράχο Κερύνεια, μὲ τὴ συναίνεση τῆς Ἥρας). Κατὰ τοὺς Gleit (1996) 157, σημ. 79, ἡ ἀντιμετώπιση τῶν Πηγεῶν ἐδῶ ἀπὸ τὸν Ἡρακλῆ μᾶλλον συνιστᾶ σκαωπτικὸ ὑπαινιγμὸ στὸ δωδέκαθλο τοῦ ἥρωα, ποὺ συμπληρῶνεται ἀπὸ ἓνα δέκατο τρίτο ἄθλο. (Γιὰ τίς περιπαικτικὲς νύξεις τοῦ νέου ἔπους στὸ παραδοσιακὸ μοντέλο τοῦ ἀτρόμητου καὶ δυνατοῦ ἥρωα βλ. καὶ παραπ. σχόλια στὸ στ. A 122, 125-130). Παρόλα αὐτά, ὁ χαρακτήρας τοῦ Ἡρακλῆ στὰ Ἀργοναυτικὰ δὲν εἶναι μονοδιάστατος, ὅπως θέλουν νὰ τὸν παρουσιάσουν οἱ δύο Γερμανοὶ ἐρευνητές. Ὅπως παρατηρήσαμε παραπάνω στ. 855, ὁ Ἡρακλῆς, ποὺ ἐπιτιμᾷ τοὺς Ἀργοναυτεῖς γιὰ τὴν παραμονὴ τους στὴ Λῆιμο, θυμίζει τὸ ἠθικὸ πρότυπο στὸ ὁποῖο τὸν ἀνήγαγε ὁ σοφιστῆς Πρῶδικος καὶ ἡ μεταγενέστερη παράδοση.

998. ὄλλοι: Ὁ Ἀπολλώνιος χρησιμοποιεῖ τὸ σπάνιο αὐτὸ τύπο μὲ τὴν κράση ἀρκετὲς φορὲς (πρβλ. καὶ A 1081, Γ 176, 356, 365, Δ 253). Πρὶν ἀπὸ αὐτόν, ὁ τύπος ἀπαντᾷ μόνο στὸν Ἡρόδοτο (1.48.2, 1.125.11, 2.36.9, 2.36.13, 2.51.5 καὶ 8.67.10). Στὴν ἐλληνιστικὴ ποίηση τὸν χρησιμοποιεῖ ἐπίσης ὁ Θεόκριτος (18.17, 22.178). Γιὰ αὐτὸ τὸ λόγο ὁ σχολιαστῆς σημειώνει: *τῆς νεωτέρας Ἰάδος τὸ ὄλλοι* (A 998-99 Wendel). Μάλιστα στὸ σχόλιο γιὰ τὸ στίχο A 1081 ἀναφέρεται ὅτι, ἐπειδὴ ὁ τύπος ἀνήκει στὴ νεώτερη Ἰωνικὴ διάλεκτο, μέμφονται πολλοὶ τὸν Ζηνόδοτο ποὺ τὸν χρησιμοποιεῖ στὴν ἐκδοσὴ του γιὰ τὸ ὁμηρικὸ κείμενο στὸ στ. Ἰλ. Β 1 (πρβλ. καὶ K 1). Πρβλ. Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο A 1081 Wendel μὲ Testimonia, ἀλλὰ καὶ Ardizzoni (1967) 232 κ.έ. μὲ σχετικὴ βιβλιογραφία.

1007. ἀλμυρὸν ... ὕδωρ: Ἡ φράση εἶναι κυρίως ὁμηρικὴ, βλ. ἐνδεικτικὰ Ὀδ. δ 511 κ.ά., ἀπαντᾷ ὅμως συχνὰ καὶ σὲ ἄλλα κείμενα. Γιὰ τὸ στίχο τοῦ Ἀπολλωνίου πρβλ. ἐιδικότερα καὶ Ἀντιμ. ἀπ. 71 Wyss = 132 Matthews *ἦντε τις καύηξ δύπτη <...> ἀλμυρὸν ἐς πέλαγος.*

1011. ἰχθύσι κύρμα γενέσθαι: Πρβλ. Ὀδ. ο 480 *καὶ τὴν μὲν φώκησι καὶ ἰχθύσι κύρμα γενέσθαι.* Σύμφωνα μὲ τὴν εὐστοχὴ παρατήρηση τοῦ Fränkel (1968) 127, ὁλόκληρη ἡ παρομοίωση παρουσιάζει ἐνδιαφέρον ὡς πρὸς τὴν

ἀντίστιξή της μὲ τὸ ἀρχαῖο ἔπος, ὅπου ἡ τυπικὴ εἰκόνα γιὰ τὴ βίαη πώση τῶν πολεμιστῶν εἶναι ἐκείνη τῆς πώσης ἑνὸς δένδρου. Στὸ ναυτικὸ ὄμως ἔπος τοῦ Ἀπολλωνίου μεταφερόμαστε, κατὰ τὸν Γερμανὸ φιλόλογο, στὴν εἰκόνα ἑνὸς ναυπηγείου, ὅπου οἱ πεσμένοι στὴ σειρὰ Γίγαντες παρομοιάζονται μὲ σωρὸ ἀπὸ μακριὰ ξύλα πού οἱ ξυλοκόποι ἀκουμπᾶνε στὸ γιὰλὸ γιὰ νὰ μουσκέψουν.

XVI. στ. 1012-1077: Ἐπάνοδος τῶν Ἀργοναυτῶν στοὺς Δολιόνες. Μάχη ἀπὸ παρεξήγηση καὶ φόνος Κυζίκου

1012. ἀταρβῆς ἔπλετ' ἄεθλος: Ὅλοι σχεδὸν οἱ ἐκδότες δέχονται ὅτι τὸ κείμενο ἐδῶ παρουσιάζει δυσκολίες καὶ προτείνουν διάφορες διορθώσεις. Ὁ Fränkel (1968) 127 θεωρεῖ τὴ λέξη ἄεθλος «unhaltbar» καὶ διορθώνει σὲ ἔπλε κέλευθος, ὑποστηρίζοντας ὅτι ἡ πρότασή του αὐτὴ προκύπτει ἀπὸ τὰ συμφραζόμενα καὶ ἀπὸ παράλληλα χωρία, ὅπως π.χ. τὸ Δ 522: ... ὅτε δὴ σφιν εἰείσατο νόστος ἀπήμων. Μία ἐνδιαφέρουσα διόρθωση, τὴν ὁποία ἀκολουθοῦν καὶ οἱ Glei (1996) 173, ἐπιχειρεῖ ὁ Ardizzoni (1965a) 58 κ.έ. ἀντικαθιστώντας τὸ ἄεθλος μὲ τὸ νόστος (ἔπλετο νόστος) στηριζόμενος κυρίως σὲ παρόμοιες ἐκφράσεις τοῦ Ἀπολλωνίου, ὅπως Β 863, Δ 522 καὶ 644. Ὁ Vian, ὁ ὁποῖος σὲ μία παλαιότερη μελέτη του (1962, 36 κ.έ.) εἶχε προτείνει τὴ διόρθωση ἔπλετο θυμός (πρβλ. Ἰλ. Γ 63, Ὀππ. Ἀλ. 5.395, Κόιντ. Σμ. 2.408), θεωρεῖ στὴν ἔκδοσή του (1974) τὸ κείμενο ἐδῶ τουλάχιστον «suspectum» καὶ ὁ μεταφραστὴς τῆς ἔκδοσης Delage ἀποδίδει τὸ ἄεθλος μὲ τὴ γενικὴ ἔννοια τῆς «ἐκστρατείας», παραφράζοντας κατὰ κάποιον τρόπο τὸ στίχο. Κατὰ τὴ γνώμη μας, τὸ κείμενο πού παραδίδουν οἱ κώδικες παρέχει σαφὲς νόημα, ἀφοῦ τὸ ἐπίθετο ἀταρβῆς καὶ μὲ τίς δύο σημασίες του, δηλ. «fearless» καὶ «causing no fear» (βλ. LSJ, s.v.) μπορεῖ χωρὶς δυσκολία νὰ ἀποδοθεῖ στὸ ἄεθλος, δηλ. στὸν ἀγῶνα τῶν Ἀργοναυτῶν καὶ κυρίως τοῦ Ἡρακλεῖ (πρβλ. παραπ. στ. 997 ἀέθλιον Ἡρακλεῖ) ἐναντίον τῶν Γηγενῶν, μετὰ τὴν ἐπιτυχή ἔκβαση τοῦ ὁποῖου συνεχίζουν τὸ ταξίδι τους. Πρβλ. σχετικὰ καὶ Dräger (2002) 453.

1017. ἀρπάγη: Σπάνιο ἐπίρρημα πού ἀπαντᾷ στὸν Ἀπολλώνιο γιὰ πρώτη φορὰ (πρβλ. καὶ Δ 876). Ὁ ἀρχαῖος σχολιαστὴς παρατηρεῖ: εἶπεν ἀπὸ τοῦ ἀρπάζειν, ὡς φορᾶδην ἀπὸ τοῦ φέρειν καὶ αἰγδην ἀπὸ τοῦ αἰσσειν

(A 1015-1017b. Wendel). Οί περισσότερες λέξεις πού συναπαρτίζουν τούς στ. 1016-1018 (*θύελλαι αντίαι ἀρπάγδην ὀπίσω φέρον*) καί πού σχετίζονται μέ τήν ἀπότομη ἀλλαγὴ τοῦ καιροῦ, τήν ὀρμὴ δηλ. τοῦ ἀνέμου καί τήν ἀρπακτικὴ δύναμη τῶν θυελλῶν, ἐπαναλαμβάνονται, οἱ ἴδιες ἢ οἱ συνώνυμους, σὲ παρόμοια περιβάλλοντα ξαφνικῶν καταγίδων πού προκαλοῦνται ἀπὸ θεία παρέμβαση. Πρβλ. Ἄργ. Δ 572-580 (*ᾧρσεν ἀέλλας ἀντικρύν· τοὶ δ' αὖτις ἀναρπάγδην φορέοντο*) καί Δ 1232-1234 (*ἀναρπάγδην ... θύελλα κτλ.*). Βλ. ἀναλυτικότερα τὸ σχετικὸ σχόλιο τοῦ Fränkel (1968) 135 καί σημ. 296.

1018. ἐυξείνοισι: Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει, κατὰ τὸν Fränkel (1968) 128, ἡ ἐρμηνεία τοῦ σχολιαστῆ γιὰ τὴ χρῆση αὐτοῦ τοῦ ἐπιθέτου, καθὼς ἐδῶ ὑποκρύπτεται, κατὰ κάποιον τρόπο, ἡ ἀμηχανία καί τοῦ ἴδιου τοῦ ποιητῆ μπροστὰ στὴν ἐπικείμενη καταστροφή (βλ. A 1018 Wendel). Ὅπως φαίνεται, οὔτε ὁ Ἀπολλώνιος μπορεῖ νὰ ἐξηγήσει ἱκανοποιητικὰ τὸ ἐπεισόδιο τῆς σύγκρουσης τῶν Ἀργοναυτῶν μέ τούς φιλόξενους Δολιόνας. Πὰ αὐτὸν τὸ λόγο ἴσως, ὁ σχολιαστὴς βλέπει καί στὸν ὄρο *Τερὴ Πέτρη* τοῦ ἐπόμενου στίχου (1019) ἕναν εὐφημισμὸ, ἀφοῦ, ὅπως σημειώνει καί ὁ Vian (1974) 98, σημ. 2, ἡ ἀπόβαση σ' αὐτὸ τὸν τόπο ὑπῆρξε ὀλέθρια (βλ. Σχόλια A 1019 Wendel).

1021. ἐπιφραδέως: Τὸ ἐπίρρημα ἀπαντᾷ πρὶν ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο μόνο στὸν Παρμενίδη (28 B 1.39 DK). Στὰ Ἀργοναυτικά χρησιμοποιεῖται ἐπίσης καί στὸ A 1336 (πρβλ. ἐδῶ καί τὴν ἐρμηνεία τῶν Σχολίων Wendel: *διανενοημένως, συνετῶς*), B 1134, Γ 83. Βλ. τέλος [Ὅρφ.] Ἄργον. 1362 καί Μαξίμου *Περὶ καταρχῶν* 4.21 καί 10.498 Ludwigh.

1024. Μακρίων: Ὅπως σωστὰ σχολιάζει ὁ Ardzizoni (1967) 235, τέτοιο ὄνομα λαοῦ ἀπαντᾷ, μόνο στὸν Ἀπολλώνιο. Σύμφωνα μέ τὸν σχολιαστὴ ταυτίζονται μέ τούς *Μάκρωνες*, πού ἦταν ἄποικοι τῶν Εὐβοέων καί γείτονες τῶν Δολιόνων. Βλ. περισσότερα στὰ Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο A 1024a. Wendel καί Delage (1930) 104 κ.έ.

Πελασγικὸν ἄρεα: Παρόλο πού στὰ Ἀργοναυτικά ἀπαντᾷ πολὺ συχνὰ ὁ τύπος μέ μικρὰ γράμματα, ὡς ὄνομα προσηγορικὸ, μέ τὴ σημασία «πόλεμος/μάχη, στρατός» (βλ. π.χ. Ἄργ. B 797, 870, Γ 183, 393, 1385), ὁ Vian (1974)

98 σημ. 3, γράφει ἐδῶ τὸ ὄνομα μὲ κεφαλαῖο (*Ἄρρα*). Στηρίζεται γιὰ αὐτὸ κυρίως σὲ ἓνα στίχο τοῦ Καλλιμάχου, *Ὑμν.* 4.173 *Κελτὸν ... Ἄρρα*. Τὴν ἐκδοχὴ τοῦ *Vian* ἀποδέχεται προσφάτως καὶ ὁ Dräger (2002) 453. Πάντως ἡ σημασία, εἴτε μὲ κεφαλαῖο εἴτε μὲ μικρὸ *α*, παραμένει ἡ ἴδια (βλ. LSJ, s.v.).

1025-1028: Ὅπως ἔχει διαπιστωθεῖ, οἱ ἀπληγήσεις τοῦ Ὀμήρου σὲ αὐτοὺς τοὺς στίχους εἶναι πολλές: Πὰ τὸν 1025 πρβλ. χ 201 *ἐς τεύχεα δύντε*, λ 423 *χειρας ἀείρων* (βλ. ἐπίσης Ἄργ. Β 14 ἀλλὰ καὶ Θεοκρ. 22.65)· γιὰ τὸν 1026 πρβλ. Δ 447, γιὰ τὸν 1027 πρβλ. Φ 12, γιὰ τὸν 1028 πρβλ. Λ 52, 538. Βλ. σχετικὰ *Vian* (1974) 98, σημ. 4.

1029-1030: Ὁ Fränkel (1961), ἀκολουθώντας τὸν Heyne, ὑπέθεσε ὅτι μετὰ τὸ στ. 1029 ὑπάρχει χάσμα (βλ. κριτ. ὑπόμνημα τῆς ἔκδοσής του). Δὲν εἶναι, ὅμως, δύσκολο, ὅπως ὀρθῶς ἐπισημαίνουν καὶ οἱ Glei (1996) 173, νὰ ἀντιληφθεῖ κανεὶς ὅτι μὲ τὸ *ὄ γε* τοῦ στ. 1030 ἐννοεῖται ὁ βασιλιάς τῶν Δολιῶνων Κύζικος, στὸν πρόσφατο γάμο τοῦ ὁποῖου ἔγινε ἤδη ἀναφορὰ στὸ στ. 973 κ.έ. Ὁ Ἀπολλώνιος, σύμφωνα μὲ τοὺς δύο Γερμανοὺς σχολιαστὲς, «προϋποθέτει ἓναν ἀναγνώστη πού παρακολουθεῖ τὸ συλλογισμό του». Πρβλ. σχετικὰ καὶ *Vian* (1973) 100, σημ. 2.

1032. τετραμμένον ἰθὺς ἐοῖο: Πρβλ. τὶς ἀντίστοιχες ὁμηρικὲς ἐκφράσεις Ν 542 *λαμὸν τύψ' ἐπὶ οἷ τετραμμένον ὄξει δουρί*, Ρ 227 *τῶ τις νῦν ἰθὺς τετραμμένος*.

1035. μοῖραν ἀνέπλησεν: Πρβλ. Ἰλ. Δ 170 *μοῖραν (πότμον: Ἀρίσταρχος) ἀναπλήσης*. Ὁ συνδυασμὸς αὐτῶν τῶν λέξεων ἀπαντᾷ καὶ πάλι στὸν Ἀπολλώνιο, Ἄργ. Α 1323 *μοῖραν ἀναπλήσειν*. Κατὰ πάσα πιθανότητα ὁ Ἀπολλώνιος ἀντλεῖ τὴ γραφὴ *μοῖραν*, τὴν ὁποία διορθώνει στὸ ὁμηρικὸ κείμενο ὁ Ἀρίσταρχος, ἀπὸ τὴν ὁμηρικὴ *vulgata*. Βλ. σχετικὰ Rengakos (1993) 160.

1036. ἔρκος: Σύμφωνα μὲ τὸν Ardizzoni (1967) 237, στὴν τραγικὴ ποίηση ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ καθυπόταξη τῶν ἀνθρώπων στὶς ἐντολὲς τῶν θεῶν καὶ στὰ προστάγματα τῆς μοῖρας ἢ τῆς δικαιοσύνης δηλώνεται μέσω τῆς εἰκόνας ἑνὸς φράγματος ἢ μιᾶς θηλειᾶς: βλ. ἐνδεικτικὰ Αἰσχ. Ἄγαμ. 1611 *ιδόντα*

τοῦτον τῆς Δίκης ἐν ἔρκεσιν, Σοφ. Αἴ. 60 εἰσέβαλλον εἰς ἔρκη κακά, Εὐριπ. Μήδ. 986/987 τοῖον εἰς ἔρκος πεσεῖται / καὶ μοῖραν θανάτου δύστανος. Βλ. σχετικά Fränkel (1968) 128 καὶ κυρίως Vian (1974) 262.

1039. ἐπαρηγόνες: ἐπαρηγών, ὄνος, ὁ βοηθός· ἡ λέξις ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορά στὸν Ἀπολλώνιο (πρβλ. καὶ Ἀργ. Δ 858). Μετὰ τὸν Ἀλεξανδρινὸ τῆ συναντᾶμε ἐπίσης στὰ [Ῥοφ.] Ἀργον. 89, 348, Λιθικά 677 καὶ στὸν Νόννο, Διον. 33.130. Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἐπίσης καὶ ἡ μεταγενέστερη, μοναδική χρήση τῆς σπάνιας αὐτῆς λέξεως ὡς δευτερόκλιτου οὐσιαστικοῦ ἀπὸ τὸν Κύριλλο Ἀλεξανδρείας, Ἐρμηνεία ἦτοι Ὑπόμνημα εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, τόμ. 2, σελ. 655.14 Pusey: συμπαραστάτην καὶ ἐπαρηγόν καὶ σύνοπλον.

1048. ἠρωῖσι: Ἡρωῖς, ἴδος, σπάνιο ἐπίθετο, σύμφωνα μάλιστα μὲ τὸ LSJ θηλ. τοῦ ἠρωικός. Ὡς ἐπίθετο ἀπαντᾷ ἐδῶ γιὰ πρώτη φορά, ἐνῶ ὡς οὐσιαστικὸ τὸ συναντᾶμε, μεταξὺ ἄλλων, στὸν Πίνδαρο, Πυθ. 11.7, στὸν Καλλίμαχο, Ὑμν. 3.185, ἀπ. 602.1 Pf. κ.ά.

1039-1048: Σύμφωνα μὲ τοὺς Glei (1996) 157, σημ. 81, ὁ Ἀπολλώνιος περιγράφει ἐδῶ, σὲ ὁμηρικὸ ὕφος, τὴ μάχη μεταξὺ Δολιόνων καὶ Ἀργοναυτῶν. Τὸ γεγονός ὁμως ὅτι πρόκειται γιὰ μάχη ποὺ ὀφείλεται σὲ τραγικά καὶ μοιραῖα σφάλματα, μᾶλλον ὑπονομεύει, κατὰ τὴν ἄποψη τῶν Glei, τὸν ἐπικὸ χαρακτήρα τῆς περιγραφῆς (πρβλ. παραπ. καὶ τὶς ὁμηρικὲς ἀπηχῆσεις στοὺς στ. 1025-1028). Παρόλα αὐτὰ ἡ διαπίστωση ὅτι, σὲ αὐτὴ τὴ σκληρὴ σύγκρουση, κανεὶς ἀπὸ τοὺς Ἀργοναῦτες δὲν παθαίνει τίποτε (ὅπως προηγουμένως καὶ μὲ τοὺς Γηγενεῖς, βλ. Α 993-1012) συνδέει τὸ ἔπος τοῦ Ἀπολλωνίου μὲ τὸ ἀρχαῖο ἔπος. Τοῦτο στὴν τήρηση τῆς ἀρχῆς, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ὁ κατώτερος πολεμιστὴς δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ φονεύσει αὐτὸν ποὺ ὑπερέχει ἠθικά καὶ κοινωνικο-πολιτικά καὶ μάλιστα αὐτὸν ποὺ κατάγεται ἀπὸ θεοῦ· βλ. σχετικά Fränkel (1968) 129 κ.έ., πρβλ. καὶ τοῦ ἰδίου (1962²) 40, σημ. 30. Ὡς πρὸς τὰ ὀνόματα τῶν Δολιόνων, τὰ Σχόλια μᾶς δίνουν δύο ἀντίθετες μεταξὺ τους πληροφορίες. Σύμφωνα μὲ τὴν πρώτη, ὁ Λούκιλλος ὁ Ταρραῖος (ἀπ. 12 Linnenkugel) –ὁ ὁποῖος ὁμως συνέγραψε Ὑπόμνημα στὰ Ἀργοναυτικά χωρὶς νὰ γνωρίζει τὸ Χρονικὸ τοῦ Δημόχου– ἀποδίδει τὴν ἐπινόηση τῶν ὀνομάτων αὐτῶν τῶν ἠρώων στὸν Ἀπολλώνιο

(βλ. A 1040-41 Wendel). Σύμφωνα με τη δεύτερη, όπως υποστηρίζει και ο Σοφόκλειος (βλ. A 1039 Wendel), ως πηγή του Ἀπολλωνίου για τὴ μάχη στὴν Κύζικο ἀναφέρεται ὁ Δηίοχος (FGrHist 471 F 8b). Σχετικὰ με τὴν ἐρμηνεία τῶν ὀνομάτων κάποιων ἀπὸ τοὺς ἥρωες τῆς Κυζίκου πρβλ. καὶ F. Hasluck, *Cyzicus*, London 1910, σελ. 101, 240, Delage (1930) 94 καὶ Vian (1974) 99, σημ. 1.

1049-1050. ἤυτε κίρκους ... ὑποτρέσσωσι πέλειαι: Γιὰ τὴν παρομοίωση πρβλ. Ἰλ. X 139-141. Ὅσον ἀφορᾷ στὴ σπάνια σύνταξη τοῦ *ἤυτε* με ὑποτακτικὴ πρβλ. τὴν ἀντίστοιχη ὁμηρικὴ πού ἀπαντᾷ μόνο στὸ P 547 *ἤυτε ... τανύσση*, καθὼς καὶ Chantraine, *Gr. hom.* 2: 250.

1052. ὑποτροπή πολέμοιο: Ἡ λέξη *ὑποτροπή* εἶναι ἀπαξ λεγόμενον, ποιητικὸς τύπος ἀντὶ τοῦ *ὑποτροπή*. Πρβλ. τὴν ὁμηρικὴ ἔκφραση *ὑπότροπον ἐκ πολέμοιο*, Z 501.

1059. χαλκείοισι σὺν ἔντεσι: Ἐνῶ τὰ χειρόγραφα παραδίδουν τὴ γραφή: *χαλκείοισι σὺν τεύχεσι* (πρβλ. καὶ Ἀργ. Γ 499), ὁ Vian (1974) ἀκολουθεῖ ἐδῶ τὴ μαρτυρία τοῦ P. Oxy. 34.2696 καθὼς καὶ τῶν Σχολίων στὸν Ἀπολλώνιο (A 1059 Wendel). Ἡ ἔκφραση μάλιστα *σὺν ἔντεσι δινηθέντες* ἀπαντᾷ καὶ στὰ Ἀργ. Δ 1535.

1060. ἐνεκτερεῖξαν, ἐπειρήσαντο τ' ἀέθλων: Τὸ σπάνιο ρῆμα *ἐγκτερεῖζω* ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορὰ ἐδῶ (πρβλ. ἀργότερα καὶ Τριφιόδ. *Ἰλίου ἄλωσις* 179). Ὁ Ἀπολλώνιος χρησιμοποιεῖ ἄλλοῦ τὸ ἀπλὸ ὁμηρικὸ *περεῖζω*, βλ. Ἀργ. Β 857, 859. Ὁλόκληρη ἡ σκηνὴ μᾶς θυμίζει ἐδῶ τὶς ἐπιτάφιας τελετὲς γιὰ τὸν Πάτροκλο: γιὰ τοὺς τρεῖς κύκλους πού ἔκαναν ντυμένοι στὰ ἄρματα τοὺς οἱ Δολιόνες πρβλ. Ψ 13, γιὰ τὸν ἐνταφιασμό πρβλ. Ψ 250-257 καὶ γιὰ τοὺς ἀγῶνες πρβλ. Ψ 257 κ.έ. Πρβλ. σχετικὰ Vian (1974) 262 κ.έ., ὅπου σημειώνεται ἐπίσης καὶ ἡ σχεδὸν κατὰ στίχο ἀντιστοιχία τῆς τυπικῆς αὐτῆς σκηνῆς με τοὺς στ. Ἀργ. Β 835-844.

1066. ἀλσηίδες: Τὸ ἐπίθετο ἀπαντᾷ μόνο στὸν Ἀπολλώνιο ἐδῶ καὶ στὸ Δ 1151.

1067. και οί από βλεφάρων ... δάκρυα χεῦαν: Ἐνῶ ὅλοι οἱ κώδικες παραδίδουν τὴ γραφὴ *χεῦαν* (δηλ. *αἱ Νύμφαι*), ὁ Fränkel (1961) διορθώνει σὲ *χεύατ(ο)* (ἐνν. *τὰ δάκρυα*) γιὰ τρεῖς κυρίως λόγους, οἱ ὁποῖοι ἀναφέρονται σὲ γραμματικὰ φαινόμενα, σὲ ἀνάλογα χωρία καὶ στὴν ἐρμηγνεία τῶν ἀρχαίων σχολίων· βλ. καὶ τοῦ ἰδίου (1968) 130-131. Ὡς πρὸς τὸν πρῶτο λόγο ποῦ ἔχει νὰ κάνει μὲ τὴ γραμματικὴ τοῦ στίχου, ὁ Fränkel ὑποστηρίζει ὅτι ἡ δοτικὴ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας *οἱ* λειτουργεῖ, ὅπως καὶ στὰ ὁμηρικὰ ἔπη, ὡς γενικὴ κτητικὴ –πρβλ. πράγματι Wackernagel (19282) 2: 77 κ.έ.– καὶ ἐπομένως συνδέεται μὲ τὰ βλέφαρα τῆς Κλείτης, ἀπὸ ὅπου ἔπεφταν τὰ δάκρυα στὴ γῆ. Ἀξίζει ὁμως ἐδῶ νὰ σημειώσουμε ὅτι ἡ θέση τοῦ Wackernagel, ποῦ φαίνεται νὰ ἀκολουθοῦν καὶ οἱ Schwyzer-Debrunner 189, καὶ σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία οἱ ἐγκλιτικοὶ τύποι τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας *μοι* κ.ο.κ. λειτουργοῦσαν ἐξ ἀρχῆς ὡς γενικὲς καὶ ὡς δοτικὲς, δὲν ἀναιρεῖ τὴν τεκμηριωμένη ἀποψη ἄλλων γραμματικῶν (μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ W. Havers, *Untersuchungen zur Kasussyntax der indogermanischen Sprachen*, Straßburg 1911, σελ. 64) ὅτι οἱ δοτικὲς αὐτὲς δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ *dativi sympathetici* ἢ *dativi ethici*, κυρίως γιὰ τοὺς ἀναγνώστες τῆς κλασικῆς ἢ ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς (πρβλ. τελευταῖα καὶ τὴν πολὺ ἐνδιαφέρουσα μελέτη τοῦ M. Meier-Brügger, «Homerisch *μευ* oder *μοι*», *Festschrift für Ernst Risch zum 75. Geburtstag*, Berlin-New York 1986, σελ. 346-354). Ἐπομένως ἡ γραφὴ τῶν κωδίκων μπορεῖ νὰ παραμείνει ὡς ἔχει μὲ ἐννοούμενο ὑποκείμενο τὶς Νύμφες καὶ μὲ τὴν προσωπικὴ ἀντωνυμία *οἱ* ὡς δοτικὴ τῆς συμπαθείας ἢ ἠθικῆς. Ἐπιπροσθέτως ἡ ἔκφραση *χεῦαν ἔραζε* ἔχει πολλὰ ὁμηρικὰ παράλληλα, ὅπως P 619, ο 527, χ 20, 85 (*χεῦεν ἔραζε*), ἐνῶ ἐνδιαφέρον ἔχει καὶ ἡ χρῆση τοῦ ρηματικοῦ τύπου *χεῦεν*, πάλι ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο, σὲ παρόμοια συμφραζόμενα στὸ Δ 34 *βλεφάρων δὲ κατ' ἄθροα δάκρυα χεῦεν*. Τέλος τὴ γραφὴ τῶν κωδίκων ὑποστηρίζει ἐκ τῶν ὑστέρων καὶ ὁ Ardizzoni, «Cleite, ovvero la Fonte delle Lacrime», στὸ *Mythos: Scripta in honorem M. Untersteiner*, Genova 1970, 37-42. Βλ. σχετικὰ Vian (1974) 100, σημ. 2.

1069. περικλεῆς οὔνομα: Τὸ σπάνιο αὐτὸ ἐπίθετο ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορὰ στὸν Ἴβυκο (ἀπ. 282, 1a.2, PMG, Page) καὶ ὄχι στὸν Ἀπολλώνιο, ὅπως λανθασμένα σημειώνει ὁ Ardizzoni (1967) 239. Στὰ Ἀργοναυτικὰ τὸ συναντᾶμε ἐπίσης στὸ A 1322 (*ἄστν*, πρβλ. Ἴβυκ., ὁ.π.) καὶ στὸ Γ 330 (*οὔνομα*, ὅπως καὶ στὸν παρόντα στίχο). Γιὰ τὸν ἐκούσιο ἀπαρχονισμό τῆς Κλείτης

ἀναφορὰ γινόταν, σύμφωνα μὲ τὸν Vian (1974) 263, καὶ στὶς πιθανὲς πηγὲς τοῦ Ἀπολλωνίου, ὅπως στὸν Δηίοχο (FGrHist 471 F 10) καὶ στὸν Νεάνθη (FGrHist 84 F 11-12). Ἀργότερα, μὲ τὸ θέμα τῆς Κλείτης ἀσχολήθηκε καὶ ὁ Παρθένιος, *Περὶ ἐρωτ. παθμ.* 28, ἐνῶ στὰ [Ὁρφ.] *Ἄργον.* 594-600 ἀναφέρεται ὅτι ἀπὸ τὰ δάκρυα τῆς Κλείτης δημιουργήθηκε καὶ ἡ ὁμώνυμη πηγή· στὴν τελευταία αὐτὴ ἀναφορὰ μεταξὺ ἄλλων στηρίχθηκε καὶ ὁ Fränkel (βλ. παραπ. σχ. στὸ στ. 1067), γιὰ νὰ ἀπορρίψει τὴ γραφὴ τῶν κωδίκων *χεῦαν* (αἱ Νύμφαι). Ἐν τούτοις, ὁ Ἀπολλώνιος δὲν ἀναφέρεται, στὰ δάκρυα τῆς γυναίκας τοῦ Κυζίκου καὶ ἀποδίδει, ὅπως ὑποστηρίζει καὶ ὁ Vian (ὁ.π.), τὴ δημιουργία τῆς περιώνυμης πηγῆς στὰ δάκρυα τῶν Νυμφῶν γιὰ τὸν πρόωρο θάνατό της. Πρβλ. καὶ Jackson (1997b) 48-54.

1071. γὰρ αὐτῶν: Ὁ Fränkel (1961) τοποθετεῖ στὴν ἐκδοσὴ του τὶς λέξεις αὐτὲς ἀνάμεσα σὲ σταυρούς, ἐπειδὴ οἱ Δολιόνες, σύμφωνα μὲ τὸ στίχο A 1074, ζοῦσαν τρώγοντας, ἀπὸ τῆ λύπη τους, μόνον ἄψητες τροφὲς καὶ ὄχι, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ *σὺδὲ γὰρ αὐτῶν* (τις), μὴν τρώγοντας καθόλου. Ἡ ἐρμηνεῖα αὐτὴ δικαίως θεωρεῖται, ὅπως σημειώνουν καὶ οἱ Glei (1996) 173, ὑπερβολικὰ λογοκρατούμενη· τὴν πιὸ εὐστοχὴ ἐξήγηση ἔχει δώσει γιὰ τὸ στίχο αὐτὸ ὁ Erbse (1963b) 27, ὑποστηρίζοντας ὅτι ἡ πλήρης ἀποχὴ τῶν Δολιόνων ἀπὸ τὸ φαγητὸ σχετίζεται μόνον μὲ τὴν πρώτη μέρα τῆς εἵδησης τοῦ κακοῦ, ἐνῶ στὴ συνέχεια ἡ τροφή τους περιοριζόταν μόνον στὰ ἄψητα.

1073. μυληφάτου: Τὸ ἄπαξ λεγόμενον ὀμηρικὸ ἐπίθετο (β 355) *μυλήφατος*: «ὁ ἀλεσμένος στὸ μύλο», ἀπαντᾷ μόνον ἐδῶ καὶ στὸν Λυκόφρονα 578. Ἐπίσης, ὑπάρχουν πάμπολλες ἀναφορὲς στοὺς ἀρχαίους λεξικογράφους καὶ τὰ Ἑτυμολογικὰ Λεξικά.

1075. ἐνθ' ἔτι νῦν: Ἡ διόρθωση τοῦ Fränkel (1961) σὲ *ἐνθεν νῦν*, λόγω τῆς ἐπανάληψης τῆς ἔκφρασης ἀπὸ τὸ A 1061, δὲν εἶναι ἀναγκαία, γιατί, ὅπως ἀναφέρουν καὶ οἱ Glei (1996) 173, καὶ τὶς δύο φορὲς εἰσάγεται μὲ αὐτὴν ἓνα αἴτιο. Πρβλ. καὶ Ἄργ. Δ 1770.

χύτλα: Ὁ ὄρος, μὲ τὴ σημασία «νερὸ γιὰ τὸ λουτρό», ἀπαντᾷ στὸν Λυκόφρονα 1099 καὶ στὸν Εὐφορίωνα (ἀπ. 9.7 CA, Powell). Ἡ λέξη σημαίνει ἐπίσης τὸ «ὕδρῳλειον», δηλ. τὸ μείγμα νεροῦ καὶ λαδιοῦ μὲ τὸ ὁποῖο ἀλεί-

φονταν μετὰ τὸ λουτρό (πρβλ. Καλλιμ. *Ἐκάλη*, ἀπ. 245.2 Pf. = 60 Hollis, Σχόλια στὸν Ἀριστοφ., Σφ. 1213b καὶ Σούδα χ 607). Στὸν Ἀπολλώνιο, σύμφωνα μὲ τὰ Σχόλια εἶναι τὰ μεθ' ὕδατος ἔλαια, καταχρηστικῶς δὲ τὰ ἐναγίσματα καὶ αἶ χοαὶ (A 1075-1077a. Wendel): πρβλ. καὶ Ἀργ. B 927, Δ 708· Καλλιμ. ἀπ. 540 Pf. κ.ἀ. Βλ. σχετικὰ Ardizzoni (1967) 241.

1077. πελανούς: Πολυσήμαντη λέξη (πρβλ. μεταξὺ ἄλλων: κάθε πυκνόρρευστο ὑγρὸ, παχύ, πηκτὸ αἷμα, παχύρρευστο μείγμα ἀπὸ ἀλεύρι, μέλι καὶ λάδι ποὺ χύνεται στοὺς βωμοὺς ὡς θυσία στοὺς θεοὺς, πλακοῦς, δηλ. στρογγυλὸ γλύκισμα παρασκευαζόμενο ἀπὸ τὰ παραπάνω ὑλικά, ὡς προσφορὰ στοὺς θεοὺς, βλ. LSJ, s.v.)· ἐδῶ σημαίνει τὸ ἀλεύρι ποὺ χρησιμοποιεῖται γιὰ τὴν παρασκευὴ τοῦ μείγματος καὶ τοῦ πλακοῦντος.

ἐπαλετρεύουσιν: Πρβλ. Ὀδ. η 104 (= Ἡσιόδ. ἀπ. 337 Merk.-West) ἀλετρεύουσι μύλης ἔπι μῆλοπα καρπόν. Βλ. σχετικὰ Vian (1974) 35 καὶ 263.

XVII. στ. 1078-1171: Ὁ Ἰάσωνας προσφέρει θυσία στὴν Κυβέλη ἐπάνω στὸ ὄρος Δίνδυμο

1079. καταῦθι: Τὸ ἐπίρρημα σὲ αὐτὴ τὴ μορφὴ ἀπαντᾷ μόνο στὸν Ἀπολλώνιο (πρβλ. καὶ Ἀργ. B 528 καθὼς καὶ Σχόλια ad l. Wendel), ἐνῶ στὸν Ὅμηρο συναντᾶμε τίς δύο λέξεις χωριστὰ κατ' αὔθι (πρβλ. ἐνδεικτικὰ N 653, κ 567, φ 55). Ἐὰς σημειωθεῖ ὅτι ἀργότερα μόνο στὸν Εὐστάθιο (*Παρεκβολ. εἰς Ὀδ.* κ 567, 1.395.37 καὶ φ 55, 2.245.5) τὸ ἐπίρρημα ἀπαντᾷ ὡς καταῦθι, ἂν καὶ ὁ Βυζαντινὸς λόγιος δὲν εἶναι σίγουρος μάρτυς, μὰ καὶ ἐνώνει καὶ ἄλλες παρόμοιες ἐπιρρηματικὲς ἐκφράσεις, ὅπως καὶ οἱ σύγχρονοὶ του. Κατὰ τὴν ἀποψή μας δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ χωρίσει κανεὶς ἐδῶ τὸ κατὰ ἀπὸ τὸ ἐπίρρημα αὔθι, ὅπως κάνει στὴν ἐκδοσὴ του ὁ Vian (1974) καὶ προσφάτως ὁ Dräger (2002), ἀφοῦ ἡ σημασία τῶν δύο τύπων εἶναι ἡ ἴδια. Ὅπως ὀρθῶς σημειώνει ὁ Fränkel (1968) 131, σημ. 290, ὁ Ἀπολλώνιος χρησιμοποιεῖ τὰ ἐπιρρήματα αὐτόθι (A 403, B 463, 832, Γ 441 κ.ἀ.) καὶ καταυτόθι (A 1356, B 16, 776 κ.ἀ.), χωρὶς νὰ τὰ διακρίνει σημασιολογικά. Τὸ ἴδιο πράττει καὶ μὲ τὸ αὔθι καὶ καταῦθι (ὅπως στὸ Δ 1256-57 καὶ B 528, καὶ μάλιστα σὲ παρόμοιο γλωσσικὸ περιβάλλον).

1082. πύματον λάχος: Ἐδῶ ἔχουμε νὰ κάνουμε μὲ τὸ τελευταῖο τρίτο μέρος τῆς νύχτας. Σχετικὰ μὲ τὴν τριχοτόμηση τῆς νύχτας (ἀντίστοιχα γιὰ τὴν ἡμέρα βλ. Φ 111 καὶ Ἀργ. Γ 1340), πρβλ. ἀργότερα καὶ Μόσχου *Εὐρ.* 2 καθὼς καὶ τὸ κατατοπιστικὸ σχόλιο τοῦ Bühler (1960) 49-50.

1085. ἀλκυονίς: Σύμφωνα μὲ τὸν σχολιαστὴ (A 1085-1087b. Wendel) τὴν παράδοση γιὰ τὴν ἀλκυόνη –καὶ ὄχι γενικὰ περὶ ἀλκυόνων, βλ. σχετικὰ Fränkel (1968) 131 κ.έ.– ὁ Ἀπολλώνιος τὴν πῆρε ἀπὸ τὸν Πίνδαρο (*Παιῶνες*, ἀπ. 62 Snell-Maehler). Σύμφωνα μὲ τὸν τελευταῖο, ὁ θεὸς ποὺ ἔστειλε στὸν Ἰάσονα τὴν ἀλκυόνα, ὡς καλὸ οἰωνό, δὲν ἦταν ἄλλος ἀπὸ τὴν Ἥρα. Πὰ αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ὁ σχολιαστὴς (βλ. παραπ.), ὁ ποιητὴς τῶν *Ἀργοναυτικῶν* ὀνομάζει τὴ φωνὴ τῆς ἀλκυόνας *ῶσαν* (βλ. στ. 1087). Ἡ ἐνδιαφέρουσα αὐτὴ ἐρμηνεῖα ἀποκλείεται ὁμως ἀπὸ τὰ συμφραζόμενα, ὅπως θὰ φανεῖ παρακάτω. Βλ. σχετικὰ Vian (1974) 36 κ.έ.

1086. λῆξιν ὀρινομένων ἀνέμων: Σύμφωνα μὲ τὸ μῦθο, ἡ Ἄλκυόνη, ποὺ ἦταν κόρη τοῦ βασιλιᾶ τῶν ἀνέμων Αἰόλου, παντρεύτηκε τὸν Κήρυκα, τὸ γιὸ τοῦ Ἐωσφόρου. Οἱ θεοί, ἐξοργισμένοι ἀπὸ τὴν ἔπαρσή τους, τοὺς μεταμόρφωσαν σὲ πουλιά. Καθὼς ἡ ἀλκυόνη ἔφτιαχνε τὴ φωλιά της στὴν ἄκρη τῆς θάλασσας καὶ τὰ κύματα τὴν κατέστρεφαν, ὁ Δίας τὴν εὐσπλαχνίσθηκε. Ἔτσι, διέταξε τοὺς ἀνέμους νὰ σταματήσουν, κατὰ τὸ χεμερινὸ ἡλιοστάσιο, γιὰ δεκατέσσερες ἡμέρες, ὥστε ἡ ἀλκυόνη νὰ γεννήσει καὶ ἐπωάσει τὰ αὐγά της. Πρόκειται γιὰ τὶς γνωστὲς «ἀλκυονίδες ἡμέρες», στίς ὁποῖες δὲν ἐκδηλώνεται κακοκαιρία (πρβλ. Ἀπολλοδ. *Βιβλ.* 1.7.4, Ἑγίν. *Fab.* 65). Τέλος, σύμφωνα μὲ τὸν Θεόκριτο (7. 57), ἡ ἀλκυόνη προαναγγέλλει τὴν καλοκαιρία καὶ ἐπομένως τὴ δυνατότητα γιὰ ἓνα ἤρεμο θαλασσινὸ ταξίδι. Βλ. ἀναλυτικότερα στὸ σχόλιο τοῦ Vian (1974) 263.

1088. θεός: Πρόκειται γιὰ τὴν Ρέα-Κυβέλη. Ὁ Ἀπολλώνιος τροποποιεῖ τὴν πινδαρική ἐκδοχὴ περὶ Ἥρας (βλ. παραπ. σχ. στ. 1085) γιὰ νὰ τοποθετήσῃ στὴ θέση της τὴν *Μητέρα συμπάντων μακάρων* (βλ. στ. 1094). Πὰ τὴν ταυτότητα τῆς θεοῦ πρβλ. καὶ Levin (1971) 105, σημ. 5. Πὰ τὶς πιθανὲς πηγὲς τοῦ Ἀπολλωνίου ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἴδρυση τῆς λατρείας τῆς Μεγάλης Μητέρας στὴν Κύζικο ἀπὸ τοὺς Ἀργοναυτεῖς, ὅπως εἶναι π.χ. ὁ ἱστορικὸς Νεάνθης ἀπὸ τὴν Κύζικο (FGrHist 84 F 39), βλ. Vian (1974) 37 κ.έ.

1089. ἀφλάστοιο: Τὸ ἀφλαστον εἶναι ἡ καμπύλη προεξοχή πού βρισκόταν στὴν πρύμνη τῶν ἀρχαίων πλοίων, τὸ ἀκροστόλιον. Πρβλ. Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο Α 1089a. Wendel μὲ τὰ πλούσια Testimonia.

1091. κινήσας ἀνέγειρε: Πρβλ. Κ 157-158 τὸν παρστὰς ἀνέγειρε ..., λάξ ποδὶ κινήσας.

1092. τὸδ' ἱερὸν: Σύμφωνα μὲ τοὺς Gleit (1996) 173, μὲ ἀφορμὴ τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ ἱερὸ ἰδρύεται ἀπὸ τοὺς Ἀργοναῦτες σὲ μεταγενέστερο χρόνο (βλ. στ. 1117 κ.έ.), ὁ Wifstrand (1929) 5 κ.έ., διόρθωσε προσφυῶς σὲ *τόδε ῥίον*, ἐκδοχή πού δέχτηκε καὶ ὁ Fränkel στὴν ἔκδοσή του (1961)· πρβλ. καὶ τοῦ ἰδίου (1968) 136, σημ. 299. Ὅμως, τὸ Δίνδυμον, ὅπως σημειώνει καὶ ὁ Vian (1974) 101, σημ. 4, ἦταν ἀπλῶς ἓνα ἱερὸ ὄρος, μὲ ἢ χωρὶς τὸ ἱερὸ τῶν Ἀργοναυτῶν, ἐφόσον ἦταν ἡ κατοικία τῆς Ρέας.

1098-1099. Ὁ Vian (1974) 102, σημ. 1 παραπέμπει ἐδῶ στὰ *Fragm. adesp.* 935. 20-24 PMG (Page) καὶ [Ὁρφ.] Ὑμν. 14. 10-11 (*εἰς Ρέαν*): *ἐκ σοῦ γὰρ καὶ γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὑπερθε / καὶ πόντος πνοιαί τε*. Πρβλ. καὶ van Kreeven (1954) 78.

1100. οὐρανὸν εἰσαναβαίνει: Πρβλ. Μιμνέρμ. ἀπ. 12.4 West: *οὐρανὸν εἰσαναβῆῃ*, Τιμοθ. ἀπ. 781.2 PMG (Page): *οὐρανὸν εἰσαναβήσει καὶ Ἀράτ. Φαν. 32 οὐρανὸν εἰσανέβησαν*.

1110. Λιμένα Θρηίκιον: Σύμφωνα μὲ τὸν σχολιαστή, αὐτὸ τὸ λιμάνι τῆς Κυζίκου ὀνομαζόταν Θρακικὸ «ἐπειδὴ κεῖται μὲν ἡ Κύζικος ἐπ' ἐσχάτοις τῆς Φρυγίας, συνάπτει δὲ ἡ Βιθυνία τῇ Φρυγίᾳ, Βιθυνοὶ δὲ Θραῖκες κατὰ τὸ δεξιὸν μέρος. ἢ ἐπειδὴ Θραῖκες Κύζικον ᾤκησαν» (Α 1110 Wendel). Στὴν πραγματικότητα, ἡ Βιθυνία, ὅπως σημειώνει καὶ ὁ Vian (1974) 102, σημ. 4, βρῖσκεται πολὺ ἀνατολικότερα· παρόλα αὐτά, καὶ ὁ Πλούταρχος, *Λεύκολλος* 9.2, ἀναφέρει κάποια *Θρακία κόμη* στὴν περιοχὴ τῆς Κυζίκου. Πρβλ. σχετικὰ καὶ F. Hasluck, *Cyzicus*, London 1910, σελ. 50.

1112. Μακροιάδες: Πρβλ. παραπ. σχόλιο στὸ στ. 1024.

1112-1113. πᾶσα περαία / Θρηκίης: Σύμφωνα και με τὸν Vian (1974) 264, ἡ ἔρμηνεία τῆς φράσης αὐτῆς παρουσιάζει κάποιες δυσκολίες: λαμβανομένης ὑπόψης τῆς σύνταξης τοῦ οὐσιαστικοῦ *περαία/η* με γενική στήν πεζογραφία (πρβλ. ἐνδεικτικὰ Ἡροδ. 8.44 *ἐς τὴν περαίην τῆς Βοιωτῆς χώρας* βλ. καὶ LSJ, s.v.), ἡ φράση *περαία Θρηκίης* σημαίνει τὴ θρακικὴ ἀκτὴ πού βρίσκεται ἀκριβῶς ἀπέναντι ἀπὸ τοὺς Ἀργοναῦτες (πρβλ. καὶ Σχόλια στὸν Ἀπολλών. A 1112-1113 Wendel: *καὶ πᾶσα ἡ ἐναντία χώρα τῆς Θράκης*). Στὴν περίπτωση ὅμως αὐτῆ, ὁ ποιητὴς τῶν Ἀργοναυτικῶν θὰ εἶχε χρησιμοποιήσει τὴ φράση: *περαία Θρηκίη* (πρβλ. A 923-24 *περαίην Ἰμβρον*, B 392 καὶ Δ 78 *ἠπειρίοιο περαίης*). Ἐδῶ ἔχουμε νὰ κάνουμε, ὅπως εὐστοχα διαπιστώνει ὁ Vian (ὁ.π.), «με τὴν ἄσιατικὴ ἀκτὴ ἀπέναντι ἀπὸ τὴν Θράκη, τὴ μόνη ἀκτὴ τῆς Προποντίδας πού ἐνδιαφέρει τὸν Ἀπολλώνιο». Ἐπιπροσθέτως, σημειώνουμε ὅτι οἱ περιοχὲς πού ἀτενίζουν οἱ Ἀργοναῦτες ἀπὸ τὴν κορυφὴ τοῦ Δινδύμου βρίσκονται ἀνατολικά ἢ δυτικὰ τῆς Κυζίκου, δηλ. στήν ἄσιατικὴ ἀκτὴ.

1115-1116: Πὰ τὸ ρέμα τοῦ Αἰσίου καὶ τὴν πόλη Ἀδράστεια πρβλ. Ἰλ. B 825-828, Ἀντιμ., ἀπ. 53 Wyss = 131 Matthews, Καλλιμ. *Ἐκάλη*, ἀπ. 299 Pf. = 116 Hollis, ὁ ὁποῖος ἀναφέρει ἐπίσης καὶ τὸν κάμπο τῆς Νηπειίας. Βλ. σχετικὰ Vian (1974) 263 κ.έ.

1117. στιβαρόν: Τὸ ἐπίθετο *στιβαρόν* πού μᾶς διασώζει ἡ χειρόγραφη παράδοση θεωρεῖται ἀπὸ τὸν Fränkel (1968) 132, ὡς «γλῶσσα» στὸ ποιητικὸ *βριαρόν*. Κυρίως, ἐπειδὴ τὸ τελευταῖο παραδίδεται ἀπὸ τὰ Ἐτυμολογικὰ Λεξικά. Ὄρθως ὅμως ὁ Vian (1974) XLIV, σημ. 2 ὑποθέτει ὅτι τὸ *βριαρόν* προέρχεται ἀπὸ διόρθωση τῆς ἀπλογραφίας *δετι<στι>βαρον*. Βλ. σχετικὰ Gleii (1996) 174.

1118. πρόχνη γεράνδρον: Τὸ ὁμηρικὸ ἐπίρρημα *πρόχνη* σημαίνει «πλήρως, ἐντελῶς». Ἀργότερα, σύμφωνα καὶ με τὸ LSJ, s.v. III, ἔλαβε τὴ σημασία τοῦ *πάνυ* (πρβλ. Ἀργ. ἐδῶ καὶ B 249). Πρβλ. καὶ Rengakos (1994) 135 κ.έ., 154, 169. Τὸ *γεράνδρον*, πάλι κατὰ τὸ LSJ, s.v. 2, χρησιμοποιεῖται ἐδῶ ὡς ἐπίθετο μετὰ τὴ σημασία τοῦ «παλαιός» (πρβλ. καὶ Θεοφρ. *Φυτ. Ἰστ.* 2.7.2, 3.13.4 κ.ά.). Βλ. σχετικὰ Ardizzoni (1967) 245 με περαιτέρω ἐνδιαφερόσους παρατηρήσεις.

1119. ιερὸν βρέτας: Σχετικά με τὸ ὅτι τὸ εἶδωλο τῆς θεᾶς κατασκευάστηκε ἀπὸ ἓνα ἀμπελοκούτσουρο, καθὼς καὶ ὅτι τὸ ἀργοναυτικὸ αὐτὸ ἀνάθημα (ποὺ παρίστανε τὴν Κυβέλη ὡς *Πότνια θηρῶν*) μεταφέρθηκε πολὺ ἀργότερα στὸ Βυζάντιο ἀπὸ τὸν Μ. Κωνσταντῖνο, βλ. εἰδικὰ Vian (1974) 103, σημ. 1 με βιβλιογραφία.

1122. ἐρρίζωνται: Σὲ ἀντίθεση με τὸν Fränkel (1961), ποὺ δέχεται τὴ διόρθωση τοῦ Paris. gr. 2845 *ἐρρίζωντο*, ὁ Vian (1974) ὑποστηρίζει τὴ γραφὴ τῶν περισσοτέρων χειρογράφων, δηλ. τὸν παρακείμενο. Ὅπως σχολιάζουν καὶ οἱ Gleit (1996) 174, τὰ δένδρα αὐτὰ ἐπάνω στὸ Δίνδυμον εἶναι αἰωνόβια.

1124. δρυῖνοισι: Τὸ ἱερὸ δένδρο τῆς Ρέας-Κυβέλης ἦταν ἡ *δρυς*. Ἡ θεὰ λατρευόταν στὶς κορυφές ὑψηλῶν βουνῶν τῆς Φρυγίας, κυρίως πάνω στὸ Δίνδυμο (ἀπὸ ὅπου πῆρε καὶ τὸ ἐπώνυμο *Δινδυμῆ* ἢ *Δινδυμῆνη*, βλ. παρακ. στ. 1125) ἢ στὸ ὄρος Ἰδη τῆς Τροίας (ὀνομαζόταν καὶ *Μήτηρ Ἰδαία*, βλ. παρακ. στ. 1128, πρβλ. καὶ Εὐρ. Ὀρ. 1453). Πρβλ. καὶ Ἀπολλόδωρος, FGtHist 244 F 92.

Τιτίην ... Κύλληνον: Συνοδοὶ τῆς Ρέας-Κυβέλης ἦταν οἱ λεγόμενοι *Δάκτυλοι* (βλ. παρακ. στ. 1129) τῶν ὁποίων ἀρχηγοὶ ἦταν ὁ Τιτίας καὶ ὁ Κύλληνος, οἱ παραστάτες τῆς Μεγάλης Μητέρας. Φαίνεται, κατὰ τὸν Vian (1974) 264, ὅτι καὶ τοὺς δύο τοὺς τιμοῦσαν κυρίως στὴν Μίλητο (πρβλ. Μαιάνδριος, FGtHist 491 F 3), ἐνῶ τὸν πρῶτο τὸν συνέχεαν καὶ με ἓναν τοπικὸ ἥρωα τῶν Μαριανδυνῶν (βλ. Ἀργ. Β 783). Πρβλ. καὶ Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο Α 1126-31a. Wendel.

1127. μοιραγέται: Ὁ τύπος ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορὰ στὸν Ἀπολλώνιο (πρβλ. ἀργότερα Ἰαμβλ. *Περὶ Μυστηρ.* 8.8.2., Πρὸκλ. *Εἰς τὸν Πλάτωνος Πρωτὸν Ἀλκιβ.* 77.6, *Εἰς τὸν Τίμαιον*, 3.272.29). *Μοιραγέτης* χαρακτηρίζεται συχνὰ ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ἀπόλλων (πρβλ. Παισ. 5.15.5, 8.37.1, 10.24.4). Περισσότερα στὸ λ. *Μοιραγέτης* στὸν Roscher II.2: 3103.

1129. Δάκτυλοι Ἰδαῖοι: Ὅπως ἀναφέρεται στὸ ἐμπεριστατωμένο σχόλιο τοῦ Vian (1974) 264, πρόκειται γιὰ τοὺς ἀκολούθους τῆς Μεγάλης Μητέρας ποὺ χαρακτηρίζονται ὡς δαίμονες σιδηρουργοί, μάγοι καὶ ἰατροὶ

(δημιουργοί σιδήρου, γόητες και φαρμακείς). Στο αρχαίο έπος *Φορωνίς* (άπ. 2 EGF, Davies, σελ. 154 = 2 PEG, Bernabé, σελ. 118) αναφέρονται τρεις από αυτούς, ο Κέλμις, ο Δαμναμενεύς και ο Άκμων. Αναφέρεται επίσης ότι ήταν δέκα ως προς τον αριθμό, όσα και τα δάκτυλα των χειρών (πρβλ. το σατυρικό δράμα του Σοφοκλή, *Κωφοί*, άπ. 364-366 Radt, αλλά και Φερεκύδη, FGrHist 3 F 47· στον τελευταίο αναφέρονται πολύ περισσότεροι). Κατά τον Έλλάνικο (FGrHist 4 F 89) ονομάστηκαν Ίδαίοι Δάκτυλοι, γιατί όταν συνάντησαν την Ρέα στο όρος Ίδη της Φρυγίας ακούμπησαν τα δάκτυλά της. Πρβλ. επίσης CA (Powell), σελ. 171-173: Hymnus in Dactylos Idaeos· Έφορος, FGrHist 70 F 104· Στράβων, 10.3.22· Διόδ. Σικ. 5.64 κ.έ. Βλ. περισσότερα στα Σχόλια στον Άπολλώνιο A 1126-31a.-b. Wendel (και Testimonia) καθώς και στους Ardizzoni (1967) 246 κ.έ., L. Preller-C. Robert, *Griechische Mythologie*, τ. I, Berlin 18944, 657 κ.έ. Πρβλ. και Clauss (1993) 167-175.

1130-1131. Άγχιάλη ... δραξαμένη γαίης Οίαξίδος, έβλάστησε: Στα Σχόλια του Άπολλωνίου (A 1126-31a. Wendel), ως πιθανή πηγή του ποιητή για τη μητέρα των Δακτύλων, τη νύμφη Άγχιάλη (άγνωστη από άλλου), αναφέρεται ο Στησίμβροτος (FGrHist 107 F 12). Κατά μία άλλη παράδοση, την όποια διασώζει το Et. Gen. (AB) s.v. *Ίδαίοι Δάκτυλοι*, ο ίδιος ο Δίας διέταξε τις τροφούς του (μεταξύ των όποιων και την Άγχιάλη) να πάρουν και να ρίξουν σκόνη προς τα πίσω από τη σκόνη αυτή γεννήθηκαν και οι Ίδαίοι Δάκτυλοι που ονομάστηκαν Ίδαίοι, γιατί ή σκόνη που έριξαν ήταν από το όρος Ίδη, Δάκτυλοι δε έπειδή την έριξαν με τα δάκτυλα. Παρά τις πολλές όμως και αντιφατικές μεταξύ τους παραδόσεις, ο Άπολλώνιος, με την έπιλογή του ρήματος *έβλάστησε*, αποδίδει τη γέννηση των Δακτύλων στη νύμφη Άγχιάλη, ή όποια την ώρα του τοκετού είχε γαντζωθεί με τα δάκτυλά της στο χώμα για να ανακουφισθεί από τους πόνους (πρβλ. Σχόλια A 1126-31e. Wendel, Βάρρων Άτακινός, άπ. 3 Morel)· αντίθετη άποψη διατυπώνει ο Fränkel (1968) 133, ισχυριζόμενος ότι ούτε ο σχολιαστής ούτε ο Βάρρων κατανόησαν έδω το στίχο του Άπολλωνίου παρά μόνον ο Νόννος, *Διον.* 14.26. Το επίθετο *Οίαξίδος* προέρχεται από το Όαξος (ή Άξός), τοπωνύμιο της Κρήτης, στη βόρεια πλαγιά του όρους Ίδη. Βλ. αναλυτικότερα Ardizzoni (1967) 247 κ.έ. και κυρίως Vian (1974) 264-65.

1133. ἐπιλλείβων: Σπάνιο σύνθετο πού σημαίνει «χύνω σπονδές» και πρὶν τὸν Ἀπολλώνιο ἀπαντᾶ μόνο στὸν Ὅμηρο (γ 341, πρβλ. καὶ Ἰλ. Α 462-63). Ὁ Ἀλεξανδρινὸς ποιητὴς τὸ χρησιμοποιεῖ ἄλλη μία φορὰ στὸ Δ 1721. Ἀξιοσημείωτη εἶναι τέλος καὶ ἡ ν.1. *ἐπιλείβων*: Αἰσχ. *Ἀγαμέμνων* 69, ed. Murray.

1135. βηταρμόν ... εἰλίσσοντο: Ἡ λέξη *βηταρμός* ἀπαντᾶ μόνον ἐδῶ και σημαίνει χορός. Εὐκόλα ἀντιλαμβάνεται κανεὶς ὅτι ἔχει σχέση μὲ τὸν ὀμηρικὸ τύπο *βητάρμονες*, χορευτές, βλ. θ 250, 383. Ἡ ἐτυμολογία τῆς λέξης δὲν εἶναι σαφής· πρβλ. σχετικὰ Ardizzoni (1967) 248 κ.ἑ. καὶ Chantraine, DELG s.v. *βητάρμων*. Ἡ γραφή *εἰλίσσοντο*, πού δέχονται ὅλοι οἱ ἐκδότες –ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς Paduano-Fusillo (1986) 77– προέρχεται ἀπὸ τὰ Testimonia (κυρίως τὰ Ἑτυμολογικὰ Λεξικά), ἐνῶ οἱ κώδικες παραδίδουν τὸν τύπο *ὠρχήσαντο*, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ μᾶλλον γλῶσσα στὴ *lectio difficilior* (πρβλ. καὶ τὴν παράφραση τῶν Σχολίων Α 1134-39a. Wendel: *ὠρχοῦντο*). Γιὰ τὴν χρῆση τοῦ *εἰλίσσομαι* στὰ Ἀργοναυτικά, πρβλ. καὶ Γ 1220, Δ 937, 1198 κ.ἄ. Εἰδικότερα πρβλ. ἐδῶ Fränkel (1964) 42, ἀλλὰ καὶ Ardizzoni (1967) 249· ὁ τελευταῖος ὀρθῶς ἐπισημαίνει ὅτι ἡ ἄποψη τοῦ Γερμανοῦ ἐκδότη, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία τὸ *ὠρχήσαντο* ἀποτελεῖ μετρικὴ προσαρμογὴ τοῦ ἀναγκαίου, λόγω συμφωνίας τῶν χρόνων, παρατατικοῦ *ὠρχοῦντο*, δὲν εὐσταθεῖ, ἀφοῦ τὸ *ἐπέκτυπον* τοῦ ἐπόμενου στίχου 1136 εἶναι ἓνας ἐπικὸς ἀόριστος. Τέλος, γιὰ τὴν ἀποτροπαϊκὴ σημασία αὐτοῦ τοῦ χοροῦ τῶν Ἀργοναυτῶν βλ. Vian (1974) 35 μὲ βιβλιογραφία.

1136-1138: Κτυπώντας οἱ Ἀργοναῦτες τὶς ἀσπίδες καὶ τὰ σπαθιά τους προσπαθοῦν νὰ σκορπίσουν στὸν ἄνεμο τοὺς βαρεῖς ἀναστεναγμοὺς ἀπὸ τὴν κηδεῖα τοῦ βασιλιᾶ Κυζίκου. Καθὼς δηλαδὴ οἱ δύο αὐτοὶ ἔντονοι θόρυβοι θὰ προσέκρουαν μεταξύ τους στὸν ἀέρα, ὁ πιὸ ἀδύναμος θὰ γινόταν, σύμφωνα μὲ τὴν εὐστοχη παρατήρηση τοῦ Fränkel (1968) 133, ἀνενεργὴς καὶ ἀτελεσφόρητος. Τὸ ἀκουστικὸ αὐτὸ φαινόμενο ὁ Γερμανὸς φιλόλογος (δ.π., 133 κ.ἑ.) τὸ συγκρίνει μὲ τὸ ἐπεισόδιο τῶν Σειρήνων (*Αργ.* Δ 908-911), ἐντοπίζοντας ἐνδιαφέρουσες διαφορές. Στὸ ἐπεισόδιο αὐτὸ σκοπὸς τοῦ Ὀρφέα ἦταν νὰ ὑπερκαλύψει μὲ τὸν ἦχο τῆς λύρας του τὸ μαγευτικὸ ἄσμα τῶν Σειρήνων, ὥστε νὰ μὴ γοητευθοῦν ἀπὸ αὐτὸ οἱ ἀκροατές του. Στὴ σκηνὴ, ὅμως, τῆς θυσίας πρὸς τιμὴ τῆς Κυβέλης πρόκειται γιὰ τὴν ἀποφυγὴ

διαταραχής τῆς τελετουργικῆς διαδικασίας ἀπὸ ἀνεπιθύμητους καὶ ἀνίε-
ρους θρήνους καὶ στεναγμούς.

1139. ῥόμβω καὶ τυπάνω: Πρβλ. Εὐρ. *Βάκχαι* 58/59 *αἴρεσθε τάπιχώρι' ἐν πόλει Φρυγῶν / τύμπανα, ῥέας τε μητρὸς ἐμὰ θ' εὐρήματα*, Διογέν. *Σεμέλη*, ἀπ. 1.3 Snell (TrGF 1), *τυπάνοισι καὶ ῥόμβοισι*, Καλλιμ. ἀπ. 761 Pf. *Γάλλαι μητρὸς ὀρείης φιλόθυρσοι δρομάδες, / αἷς ἔντεα παταγεῖται καὶ χάλκεα κρόταλα*. Οἱ Ἀργοναῦτες ἐκτελοῦν, ὅπως σημειώνει ὁ Vian (1974) 265, «ἐναν ἔνοπλο χορὸ ἀνάλογο μὲ τὸν πυρρῆχειο ἢ μὲ τὸ χορὸ τῶν Κουρητῶν γύρω ἀπὸ τὸ μικρὸ Δία, ἐνῶ ἀντίθετα οἱ Φρύγες ἐκτελοῦν χορούς ὀργιαστικούς ὑπὸ τὸν ἦχο τυμπάνων καὶ κυμβάλων». Πρβλ. καὶ L. Séchan, *La danse grecque antique*, Paris 1930, σελ. 85-113, 151-182. Πὰ τῆ σημασία τῆς λέξης *ῥόμβος* βλ. τὸ σχόλιο στὸν Ἀπολλώνιο A 1134-1139b. Wendel: *τροχίσκος, ὃν στρέφουσιν ἱμάσι τύπτοντες, καὶ οὕτως κτύπον ἀποτελοῦσι* (πρβλ. καὶ τὰ ἐκεῖ παρατιθέμενα ἐνδιαφέροντα Testimonia).

1141. ἀνταίη: Πρβλ. Αἴσχ. ἀπ. 361 Mette = 223 Radt, Σοφοκλ. ἀπ. 335 Pearson = *400 Radt, Εὐρ. *Ὀρέστης* 1454 καὶ Σχόλια στὸν Εὐρ. *Ὀρ.* 1454 Schwartz, *Ἦουσχ.* α 5307, Σούδα α 2618, ὅπου ἀπαντᾷ ὡς λατρευτικὸ ἐπίθετο τῆς Ἐκάτης. Βλ. ἐπίσης καὶ [Ὀρφ.] *Ἔγν.* 41.1.: *Ἄνταία βασιλεία, θεά, πολυώνυμε μήτηρ*, ὡς ἐπίθετο πιά τῆς Δήμητρας-Μεγάλης Μητέρας. Περισσότερα βλ. στὴ μελέτη τοῦ van Krevelen (1954) 80-81, Fränkel (1968) 134, σμμ. 295 καὶ Vian (1974) 265.

τὰ δ' εἰκότα σήματ' ἔγεντο: Πρβλ. Ἀράτ. *Φαιν.* 433 *εἰκότα σήματα φαίνοι*, 820 *εἰκότα σήματα κεῖται*.

1143. φύε γαῖα τερείνης ἄνθεα ποίης: Πρβλ. Ξ 347 *τοῖσι δ' ὑπὸ χθῶν δία φύεν νεοθηλέα ποίην* (βλ. καὶ Ἡσιόδ. *Θεογ.* 194-195) καθὼς καὶ ι 449 *τέρεν' ἄνθεα ποίης*. Βλ. ἐπίσης Ἀργ. Γ 898.

1144. εἰλούς: Σπάνια λέξη ποὺ σημαίνει «φωλιά τοῦ ζώου». Πὰ τὸν τύπο *ἰλνός* πρβλ. Καλλιμ. *Ἐκάλη* ἀπ. 336 Pf. = 136 Hollis (μὲ Testimonia), Καλλιμ. *Ἔγν.* εἰς Δία 25, Νικ. *Θηρ.* 143, ἐνῶ γιὰ τὸν τύπο *ἰλεός* πρβλ. Ξενοφ. *Κυνηγ.* 5.16. Ἀξιοσημείωτο εἶναι, τέλος, ὅτι τῆ λέξη μὲ *εἰ-* τῆ βρισκουμε,

μετὰ τὸν Ἀπολλώνιο, στὸ ἔργο τοῦ Αἰλιανοῦ *Περὶ ζώων ιδιότητος* 1.45.2, 2.7.5, 15.12.22.

1145. οὐρῆσιν σαίνοντες: Πρβλ. κ 215 *οὐρῆσιν ... περισσαίνοντες*. Εὐστοχα παραβάλλει ὁ Vian (1974) 104, σημ. 4, τὴ σκηνὴ αὐτὴ μὲ μία ἀντίστοιχη ἀπὸ τὸν πέμπτο Ὀμηρικὸ Ὑμνον εἰς Ἀφροδ. 68-72, ὅπου τὰ ἀγρίμια συνοδεύουν τὴν Ἀφροδίτη ὅταν «*Ἴδην δ' ἴκανεν πολυπίδακα, μητέρα θηρῶν*» (στ. 68).

1146. ὕδατι νᾶε: Ἐνῶ οἱ περισσότεροι κώδικες παραδίδουν *ναῖε(ν)*, ὀρθῶς οἱ σύγχρονοι ἐκδότες τῶν *Ἀργοναυτικῶν* δέχονται τὴν ἐκ διορθώσεως γραφὴ τοῦ κώδικα E (Scorialensis gr. Σ III 3) *ναῖε(ν)* (πρβλ. καὶ Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο A 1141-1148c Wendel). Τὸ ρῆμα *ναίω* σημαίνει «κατοικῶ», ἐνῶ τὸ *νάω* «ρέω». Πὰ τὴ χρῆση τοῦ ρήματος *νάω* πρβλ. ἐπίσης καὶ *Ἀργ.* Γ 224, Δ 1300, καθὼς καὶ Καλλμ. Ὑμν. εἰς Ἀρτεμιν 224. Ἀντιθέτως οἱ ἐκδότες τοῦ Ὀμήρου (*Ὀδ.* ι 222) συμφωνοῦν μὲ τὴ διόρθωση τοῦ Ἀριστάρχου *ναῖον δ' ὀρθῶ ἄγγεα*, ἐνῶ στὴ vulgata παραδίδεται *ναῖον*, γραφὴ τὴν ὁποία φαίνεται νὰ ἀκολουθοῦν οἱ Ἑλληνιστικοὶ ποιητές. Βλ. σχετικὰ Ardizzoni (1967) 250 καὶ Rengakos (1993) 101-102.

1149. περιναίεται: Ἄπαξ λεγόμενον ὀμηρικὸ (Ω 488) ποὺ ἀπαντᾷ μετὰ τὸν Ἀπολλώνιο (πρβλ. ἐπίσης *Ἀργ.* A 1222, B 186, Δ 405, 470) στὸν τραγικὸ ποιητὴ τοῦ 1ου αἰ. π.Χ. Ἡλιόδωρο τὸν Ἀθηναῖο, ἀπ. 472.5 SH (Lloyd-Jones & Parsons) καὶ στὸν Διον. Περιηγ., *Οἶκ. Περιήγησις* 94. Πρβλ. καὶ Kyriakou (1995) 132-133.

1150. θέσαν: Ἡ διόρθωση τοῦ Fränkel (1961) σὲ *ἔσαν* (βλ. καὶ τοῦ ἰδίου (1968) 134 κ.έ.) δὲν εἶναι ἀναγκαία, γιατί ἡ μετοχὴ *μέλποντες* (στ. 1151) δὲν δηλώνει ἐδῶ μία πράξη σύγχρονη μὲ τὸ ρῆμα, ἀλλὰ κυρίως τὴν ποιότητα τῆς πράξης αὐτῆς (τὸ ποιὸν ἐνεργείας), δηλαδὴ τὴ διάρκεια. Πρβλ. γενικὰ Kühner-Gerth, II.1: 130 κ.έ., Schwyzer-Debrunner 246 κ.έ. καὶ εἰδικότερα Glei (1996) 174.

οὐρεσιν Ἄρκτων: Ὁ Ardizzoni (1967) 251 διορθώνει τὸν πληθυντικὸ σὲ ἐνικὸ *οὐρεῖ* στηριζόμενος στὸ στίχο 941, ὅπου πράγματι διαβάζουμε

Ἄρκτων ... Ὅρος. Ἐδῶ, ὅμως, ὅπως σωστά σημειώνει ὁ Vian (1974) 104, σημ. 5, ἡ διόρθωση τοῦ Ἰταλοῦ φιλολόγου ἀντίκειται στήν ἐπική χρήση· πρβλ. καί τήν ἄποψη τοῦ Fränkel (1968) 135, ἀλλά καί σελ. 430 μέ σημ. 181, ὅπου ἀναφέρεται στό φαινόμενο τοῦ «ποιητικοῦ» πληθυντικοῦ. Ὁ Ὅμηρος χρησιμοποιεῖ κυρίως τή δοτική ἐνικοῦ στίς συγκρίσεις (π.χ. λ 243 *κῦμα ... οὔρει ἴσον*, πρβλ. Ἀργ. Β 169 *ἠλιβάτω ἐναλίγκιον οὔρει κῦμα*).

1151. αὐτὰρ ἐξ ἠῶ: Μιά ὁλόκληρη νύχτα φαίνεται πὼς κράτησαν τὸ συμπόσιο ἀλλὰ καί οἱ ὕμνοι. Ὅπως εἰκάζει εὐφυῶς ὁ Vian (1974) 266, οἱ Ἀργοναῦτες τέλεσαν λοιπὸν μία *παννυχίδα* πρὸς τιμὴ τῆς Ρέας. Πρβλ. ἐδῶ ἐπίσης καί τίς πάρα πολὺ ἐνδιαφέρουσες παρατηρήσεις τοῦ Fränkel (1968) 135-140, σχετικὰ μέ τήν ἴδρυση λατρείας πρὸς τιμὴ τῆς Μητέρας τῶν θεῶν στοῦ ὄρος Δίνδυμο ἀπὸ τοὺς Ἀργοναῦτες. Καθὼς φαίνεται, ἡ ἴδρυση ὀφείλεται στήν ἐπιθυμία τῆς θεᾶς (αἴτιον). Πὰ νὰ ἐκπληρωθεῖ μάλιστα αὕτη ἡ ἐπιθυμία της χειρίζεται ἡ ἴδια τὰ καιρικὰ φαινόμενα καί κατευθύνει τοὺς ἀνέμους ἔτσι, ὥστε νὰ περάσουν οἱ Ἀργοναῦτες ἀπὸ τήν περιοχὴ αὐτή. Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅμως ὅτι ἡ ἴδια ἡ θεὰ προκάλεσε τὴ θύελλα πὸν κράτησε τὴν Ἀργὴ δώδεκα μερόνυχτα στήν Κύζικο ὡς τιμωρία γιὰ τὸ φόνο τῶν Δολιόνων, οὔτε πρέπει νὰ ἐννοηθεῖ ἡ ἴδρυση τοῦ ἱεροῦ της ὡς ἐξιλέωση γιὰ ἐκεῖνο τὸ ἁμάρτημα. Ἐδῶ ἔχουμε νὰ κάνουμε, σύμφωνα μέ τὸν Fränkel (ὁ.π.), μέ τὴν κυρίαρχη βουλήση τῆς θεᾶς Ρέας, πὸν ἀφορᾷ μόνο στήν ἴδρυση τοῦ ἱεροῦ καί τῆς λατρείας της στοῦ ὄρος Δίνδυμον ἀπὸ τοὺς Ἀργοναῦτες. Οἱ ἄνεμοι ἐξυπηρετοῦν ἀπλῶς τὴν ἐπιθυμία τῆς Μεγάλης θεᾶς.

1158. ἀελλόποδες ... ἵπποι: Πρβλ. Ὅμηρ. Ὑμν. εἰς Ἀφροδ. 217, καί ἐνδεικτικὰ ἀπὸ τοὺς μεταγενέστερους Κόιντ. Σμ. 4.536, 5.89.

1159. ἐγρομένοιο σάλου: Ἡ λέξη *σάλος* δὲν εἶναι ἐπική ἀλλὰ ἀνήκει στήν ἀττική καί τὴν κοινή. Συχνὰ ἀπαντᾷ στὸν Εὐριπίδη, ὅπως γιὰ παράδειγμα Ἰ. Τ. 1443 *ποντίω σάλω*, Ὅρ. 994 *ποντίων σάλων*, Ἐκάβ. 28 *ἐν πόντου σάλω*. Ἡ ἐκφραση *ἐγρομένοιο σάλου* βρῖσκεται, ὅπως εὐστοχα σημειώνει ὁ Ardizzoni (1967) 251 κ.έ., σὲ ἀντίστιξη πρὸς τὴν προηγούμενη *κατὰ δ' εὔνασε πόντον* τοῦ στ. 1155. Τέλος, ὡς γενικὴ ἀπόλυτος, συνοδεύεται ἀπὸ τὴ δοτικὴ τῆς αἰτίας *ζαχρηέσιν αὔραις*, πὸν κι αὕτη μέ τὴ σειρά της συμπληρώνεται ἀπὸ μία ἀναφορικὴ προσδιοριστικὴ πρόταση, ἡ ὁποία καταλαμ-

βάνει όλόκληρο τὸν ἐπόμενο στίχο 1160. Τὸ φαινόμενο αὐτὸ δὲν ἀπαντᾷ συχνὰ στὸ ἀρχαῖο ἔπος, ἀλλὰ ἀποτελεῖ ἰδιαίτερο χαρακτηριστικὸ τοῦ πρὸ σύνθετου ὕφους τοῦ ἑλληνιστικοῦ ποιήματος Βλ. σχετικὰ Vasilaros (1993a) 162 καὶ 166.

1161. μετελώφρον: Τὸ σύνθετο εἶναι ἄπαξ λεγόμενον καὶ σημαίνει «παύω, λήγω, τελειώνω». Ἐπίσης τὸ ἀπλό *λωφέω* ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορὰ στὸν Ἀπολλώνιο (Β 648, Δ 1627), ποὺ χρησιμοποιεῖται ὡς ἰωνικὸς (ἐπικὸς) ἀντὶ τοῦ *λωφάω*. Βλ. σχετικὰ Fränkel (1968) 140, σημ. 313.

1165. Ῥυνδακίδας προχοάς: Τὸ ἐπίθετο *Ῥυνδακίς*, ἀπὸ τὸν ποταμὸ Ῥυνδακὸ τῆς Φρυγίας, δὲν εἶναι ἄπαξ λεγόμενον, ὅπως ὑποστηρίζει ὁ Ardzizoni (1967) 252, ἀλλὰ ἀπαντᾷ ἐπίσης στὰ *Διονυσιακά* τοῦ Νόννου (15.373 καὶ 48.242), καθὼς καὶ στὰ *Ἐθνικά* τοῦ Στεφάνου Βυζαντίου (s.v. *Ῥύνδακος*). Στὰ [Ῥοφ.] *Ἀργοναυτικά* 362 ἀπαντᾷ ὡς *Ῥυνδακίους προχοάς*. Ὁ ποταμὸς Ῥυνδακὸς βρίσκεται στὴ Φρυγία καί, σύμφωνα καὶ μὲ τὰ Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο Α 1165a. Wendel, τὸν ἀναφέρει ὁ Βακχυλίδης (ἀπ. 50 Maehler) καὶ ὁ Καλλίμαχος στὸ *Περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν ποταμῶν* (ἀπ. 459 Pf.). Βλ. καὶ Delage (1930) 114.

Αἰγαιῖνος: Σύμφωνα μὲ τὸν Vian (1974) 105, σημ. 2, στὸν Λούκιλλο τὸν Ταρραῖο (ἀπ. 11 Linnenkugel) –ποὺ συνόψισε μᾶλλον τὸ ἔργο τοῦ Κιναιίθωνος *Ἡράκλεια*– ἀναφέρεται ὅτι ὁ Αἰγαιῖον ἦταν Γίγαντας ἀπὸ τὴν Εὐβοία, ὁ ὁποῖος καταποντίσθηκε στὴ θάλασσα στὸ ὄνομαζόμενο ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο *ἡρίον Αἰγαιῖνος*, μετὰ τὴν καταδίωξή του ἀπὸ τὸν Ποσειδῶνα μέχρι τὴ Φρυγία (βλ. Σχόλια Α 1165c.-d. Wendel). Ὁ Γίγαντας ἀναφέρεται καὶ ἀπὸ τὸν Ὅμηρο στὴν *Ἰλιάδα* Α 403 κ.έ. *ὄν Βριάρεων καλέουσι θεοί, ἄνδρες δέ τε πάντες / Αἰγαιῖον(α)*. Πρόκειται γιὰ ἓναν ἀπὸ τοὺς Ἑκατόγχειρες ποὺ μαζὶ μὲ τοὺς ἀδελφούς του πῆρε μέρος στὴν Τιτανομαχία, ἀρχικὰ ὡς σύμμαχος τῶν Ὀλύμπιων θεῶν· στὴν παράδοση ὅμως ποὺ ἀκολουθεῖ ὁ Ἀπολλώνιος, τιμωρεῖται ἀπὸ τοὺς θεοὺς καὶ πεθαίνει στὴν Φρυγία. Βλ. καὶ Vian (1974) 30 σημ. 7.

1168. μεσσόθεν: Ἡ λέξη ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορὰ στὸν Παρμενίδη 28 Β 8.44 DK. Πρβλ. καὶ Ἀράτ. *Φαιν.* 215, 317 καὶ Νόννου, *Διον.* 17.167, πάντοτε στὴν ἀρχὴ τοῦ στίχου.

τρύφος: Τὸ θρύμμα, τὸ κομμάτι. Στὸν Ὅμηρο ἀπαντᾶ μόνο μία φορά στὴν Ὀδ. δ 508 *καὶ τὸ μὲν αὐτόθι μείνε, τὸ δὲ τρύφος ἔμπεσε πόντω*. Πρβλ. καὶ Kyriakou (1995) 86-87.

1171. χεῖρες γὰρ ἀήθεσον ἠρεμέουσαι: Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν γνωστὴ ἐκδοχὴ τοῦ Ἀπολλωνίου γιὰ τὴ συμμετοχὴ τοῦ Ἡρακλῆ στὴν Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία, ὑπῆρχε καὶ ἡ παραλλαγή, ποὺ ἀνιχνεύεται στοὺς στίχους 1153-1171. Σύμφωνα μὲ αὐτὴν, οἱ Ἀργοναῦτες δὲν πῆραν μαζί τους τὸν ἥρωα, λόγω τῆς ὑπερβολικῆς του δύναμης· βλ. Ἄριστ. *Πολιτ.* 3.1284 a 22-25, πρβλ. σχετικὰ Vian (1974) 105, σημ. 3. Οἱ στίχοι αὐτοὶ ἀποτελοῦν μία ἀκόμη σατιρική, εὐτράπελη σκηνὴ μὲ τὸν ἥρωα, ἡ ὁποία, σύμφωνα μὲ τοὺς Glei (1996) 158, σημ. 87, λειτουργεῖ ὡς εἰσαγωγὴ στοῦ ἐπεισόδιου τῆς ἀρπαγῆς τοῦ Ὑλα (βλ. παραπ. σχόλια στοὺς στ. 122, 125-130, κυρίως 400 καὶ 533).

XVIII. στ. 1172-1206: Ἄφιξη στὴν Κίο τῆς Μυσίας

1172. φυτοσκάφος ... ἀροτρεῦς: Σπάνιες λέξεις ποὺ ἀπαντοῦν γιὰ πρώτη φορά στὴν ἑλληνιστικὴ ποίηση. Ὡς πρὸς τὴν πρώτη πρβλ. Θεοκρ. 24.138, 25.27· ἀργότερα συναντᾶμε τὸν ὄρο στὴν Π.Α. 6.102, 9.384, στὸν Νόννο, *Διον.* 16.316, στὸν Θεμίστιο, *Θέσις εἰ γεωργητέον* 349 d 1, 350 c 3 Harduin καὶ πολὺ ἀργότερα στὸν Κωνστ. Μανασσῆ, *Σύνοψις Χρονική*, στ. 133 καὶ 2274 Lampsidis. Ὁ ὄρος ἀροτρεῦς ἀπαντᾶ κι αὐτὸς στὸν Θεόκριτο 25.1 καὶ 51, στὸν Ἄρατο 1075, 1117, 1125, στὸν Βίωνα ἀπ. 13.8 Gow, στὸν Νίκανδρο, *Θηρ.* 4. κ.ἀ. Πὰ τὴν παρομοίωση, γενικά, ποὺ ξεκινάει μὲ αὐτὸν τὸ στίχο πρβλ. ἀντίστοιχα ὁμηρικὰ πρότυπα Λ 86-89, ν 31-34, ρ 286-287, ἀλλὰ καὶ Fränkel (1968) 141-142.

1177. Κιανίδος γαίης: Σύμφωνα μὲ τὰ Σχόλια A 1177-1178a. Wendel: *περιφραστικῶς τὴν Κίον. ἔστι δὲ πόλις Μυσίας ἀπὸ Κίου τοῦ ἀφηγησαμένου τῆς Μιλησίων ἀποικίας, ὡς ἱστορεῖ Ἀριστοτέλης ἐν Κιανῶν πολιτείᾳ* (ἀπ. 514 Rose) ... *καὶ ποταμὸς δὲ ἔστιν οὕτως ὀνομαζόμενος, τὴν πόλιν περιόρεων, οὗ μνημονεύει Σκύλαξ ὁ Καρυανδεύς* (FGrHist 709 F 10).

1178. Ἀργανθώνειον ὄρος προχῶς τε Κίιο: Πὰ τὸν ποταμὸ Κίο, τὴν ὁμώνυμη παλαιὰ ἀποικία τῶν Μιλησίων καὶ τὴ χερσόνησο τοῦ Ἀργανθώνειου

βλ. Delage (1930) 115-116. "Όσον ἀφορᾷ στὴν ἀφίξη τῶν Ἀργοναυτῶν στὴν Κίο σὲ σχέση μετὰ τὴν ἱστορία τοῦ Ὑλα πρβλ. Θεοκρ. 13.30-31 καὶ Εὐφορ. ἀπ. 75 CA (Powell). Βλ. σχετικὰ Vian (1974) 106, σημ. 1.

1182. λεχαίην: Σπάνιο ἐπίθετο ἀπὸ τὸ *λέχος* ποὺ ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορὰ στὸν Αἰσχύλο, *Ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας* 292 κ.έ. *τέκνων ... λεχαίων* (διόρθ. ἀντὶ τοῦ *λεχέων*) καὶ ἀργότερα μόνο στοὺς γραμματικούς, ὅπως π.χ. στὸν Ἡρωδιανό, *Περὶ καθολ. προσφδ.* Gr. Gr. III.1, σελ. 133.23.

1184. ἀμφὶ πυρήια δινεύεσκον: Ἡ γραφή *ἀμφὶ* τῶν κωδίκων γίνεται δεκτὴ ἀπὸ τοὺς νεώτερους ἐκδότες μόνο ἀπὸ τὸν Vian (1974), ἐνῶ τόσο ὁ Fränkel (1961) ὅσο καὶ ὁ Ardizzoni (1967) υἰοθετοῦν ἐδῶ τὴν ἔμμεση παράδοση τοῦ Et. Gen. (s.v. *πυρήια*) αὐτῆ. Ἡ ἄμεση ὁμως παράδοση εἶναι ἀσφαλῶς ἰσχυρότερη καὶ γι' αὐτὸ προτιμότερη. Πρβλ. καὶ Giangrande (1973a) 13.

1186. Ἐκβασίω: Βλ. παραπ. σχόλια στοὺς στ. 359 καὶ 966. Ὁλόκληρη ἡ σκηνὴ τοῦ δειπνοῦ συνδυναίει, σύμφωνα μετὰ τὸν Vian (1974) 106, σημ. 3, ὀμηρικὲς καὶ θεοκρίτειες ἀπηχήσεις. Γιὰ τὸν Θεόκριτο πρβλ. *Εἰδ.* 13.33-34 ~ Ἄργ. A 1182-84, *Εἰδ.* 22.33 ~ Ἄργ. A 1184. Γιὰ τὸν Ὅμηρο πρβλ. Φ 364 ~ Ἄργ. A 1182, Ω 541 ~ Ἄργ. A 1183, Σ 558 καὶ υ 252 κ.έ. ~ Ἄργ. A 1184.

1187. εὖ δαίνυσθαι ἐοῖς ἐτάροις: Ὁ στίχος ἐδῶ παραδίδεται ἀπὸ τὴ χειρόγραφη παράδοση ἐφθαρμένος: *αὐτὰρ ὁ δαίνυσθαι ἐτάροις (-οισιν G) εὖ (οῖς E) ἐπιτείλας.* Ἡ λογικὴ διόρθωση (*εὖ δαίνυσθαι ἐοῖς ἐτάροις*) τὴν ὁποία πρότεινε ὁ J. Samuelsson (*Ad Apollonium Rhodium adversaria*, Upsalla 1902, σελ. 13 κ.έ.) καὶ τὴν δέχθηκε ὁ Fränkel (1961), στηρίζεται καὶ σὲ δύο ἐνδιαφέροντα παράλληλα, ὅπως στὴν Ὀδ. σ 408 *ἀλλ' εὖ δαισάμενοι* καὶ Ἄργ. B 496 *ἔνθ' εὖ δαισάμενοι*. Πρβλ. καὶ Fränkel (1968) 143, σημ. 323. Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει, ἐπίσης, καὶ ἡ διόρθωση τὴν ὁποία εἰσηγεῖται μετὰ ἐπιφύλαξη καὶ ὁ Vian (1974) στὸ κριτικὸ ὑπόμνημα τῆς ἔκδοσής του: *οῖς ἐτάροις εὖ δαίνυσθαι*, βασιζόμενος σὲ ἓνα μεταγενέστερο παράλληλο στίχο ἀπὸ τὸν Κόιντο Σμυρναῖο 3.526: *αὐτὰρ ὁ οῖς ἐτάροισιν ἐπισπέρχων ἐκέλευεν.* Ἀπὸ τὰ παράλληλα ποὺ παραθέτει ὁ Samuelsson γιὰ νὰ στηρίξει τὴ διόρθωσή του, γίνεται σαφές ὅτι τὸ ἐπίρρημα *εὖ* τῆς χειρόγραφης παράδοσης πρέπει νὰ μετατεθεῖ πρὶν ἀπὸ τὸ *δαίνυσθαι* («νὰ δειπνήσουν καλά»),

μετάθεση τήν ὁποία υἰοθετεῖ καί ὁ Vian. Δέν ὑπάρχει ὁμως, κατά τήν ἀποψή μας, λόγος νά μεταθέσουμε πρῖν τὸ ἀπαρέμφατο καί τή δοτική *ἐτάροις*, ὅπως προτείνει ὁ Vian στή διόρθωσή του, ἀκολουθώντας δηλαδή τή σειρά τῶν λέξεων τοῦ παράλληλου χωρίου ἀπό τὸν Κόιντο καί ἀλλάζοντας ἔτσι γιὰ δεύτερη φορά τή σειρά τῶν λέξεων τῆς χειρόγραφης παράδοσης τῶν Ἀργοναυτικῶν. Τέλος, ἡ σειρά τῶν λέξεων πού πρότεινε προσφάτως ὁ Dräger (2002) 427: *δαίνυσθαι ἐτάροις οἷς εὖ*, ἀποδεχόμενος τή γραφή μᾶς ομάδας συμπεφυρμένων κωδίκων, δέν φαίνεται, κατά τήν ἀποψή μας, λογική.

1189. καταχειρίον: Σύμφωνα με τὸν ἀρχαῖο σχολιαστὴ τὸ ἅπαξ αὐτὸ λεγόμενον σημαίνει: *τὸ τῆ χειρὶ ἀρμόδιον* (A 1189b. Wendel).

1194. ὀιστοδόκη: Ἐπίθετο, ἅπαξ λεγόμενον. Πρβλ. καί Πολυδ. 10. 142, ὁ ὁποῖος ὁμως τὸ θεωρεῖ ὡς οὐσιαστικό, συνώνυμο τοῦ *ὀιστοθήκη*. Μόνον ὁ Ardizzoni (1967) 257 ὑποστηρίζει ὅτι πρέπει νά δεχθοῦμε τή γραφή τοῦ κώδικα S (Laurentianus gr. 32,16) *ὀιστοδόκον*, ὡς ἓνα ἅπαξ λεγόμενον ἐπίθετο στὸ οὐσιαστικὸ *φαρέτρην*. Γιὰ τή γραφή αὐτὴ πρβλ. καί τὸ πολὺ ἐνδιαφέρον ἅπαξ λεγόμενον ἐπίθετο γιὰ τὴ φαρέτρα: *ὀιστοδόχον* (*ὄπλον*), πού ἀπαντᾷ στὸν Βυζαντινὸ λόγιό Ἰωάννη Πεδιάσιμο, *Σχόλια εἰς τὴν τοῦ Ἡσιόδου ἀσπίδα*, ed. Gaisford (*Poetae Minores Graeci*, Leipzig 1823), τόμ. 2, σελ. 624.2.

1196. χαλκοβαρεῖ ῥοπάλο: Μὲ τὸ χαλκοντυμένο ῥοπάλο. Κατὰ τὸν σχολιαστὴ ὁ Πείσανδρος (FGrHist 16 F 4) ἀναφέρει ὅτι τὸ ῥοπάλο τοῦ Ἡρακλῆ ἦταν χάλκινο (A 1195-96 Wendel).

1202. χειμερῖη ... δύσις ... Ὠρίωνος: Πρόκειται, σύμφωνα με τὸν Vian (1974) 107, σημ. 1, γιὰ τὴ χειμερινὴ δύση τοῦ Ὠρίωνος κατὰ τὸ μῆνα Νοέμβριο πού φέρνει *κακοκαιρία*. Ἀξιοσημείωτο εἶναι ὅτι τὸ ἐπίθετο *χειμέριος* ἔχει στὸν Ἀπολλώνιο ὄχι μόνον τὴ γνωστὴ, μαρτυρημένη σημασία τοῦ «ὄρμητικὸς, θυελλώδης» (βλ. Ἀργ. A 9, Γ 1266, Δ 215, 461), ἀλλὰ καί ἐκείνη τοῦ «χειμερινός» (ὅπως ἐδῶ καί στοὺς στίχους Ἀργ. A 366, B 124, Γ 1360). Σύμφωνα με τὸ LSJ (s.v. *χειμέριος*), ἡ σωστὴ χρῆση τῆς λέξης εἶναι «wintry, stormy», ἐνῶ ὡς ἀντίθετο τῆς λέξης *θερινός* ἀπαντᾷ ὁ τύπος *χειμερινός*

για να δηλωθεί ή χειμερινή εποχή (in winter-time). Μεταγενέστεροι όμως συγγραφείς, όπως σημειώνεται στο ίδιο Λεξικό, παραμελούν αυτή τη διαφοροποίηση, βλ. π. χ. Νικ. Ἀλεξίφ. 623: *χειμερίησιν* (sc. ὥραις). Κατὰ τὴ γνώμη μας, ὁ Ἀπολλώνιος ἀποδίδει ἐδῶ (στ. 1202) στὸ ἐπίθετο *χειμέριος* ταυτόχρονα καὶ τὶς δύο προαναφερθεῖσες σημασίες, ἀφοῦ εἶναι γνωστὸ ὅτι ἡ χειμερινὴ δύση τοῦ Ὁρίωνος συνοδεύεται ἀπὸ ὀρηκτικὰς θύελλες καὶ καταιγίδες.

1203. θοῆ ἀνέμοιο κατᾶιξ: Πρβλ. Καλλιμ. Ἐκάλῃ ἀπ. 238.29 Pf. = 18.15 Hollis *θοῆ Βορέαιο κατᾶιξ* καὶ Ὑμν. 3.114 *τόθεν Βορέαιο κατᾶιξ* (πρβλ. καὶ Σχόλια 114b. Pf. *κατᾶιξ δὲ ἡ λεγομένη καταιγίς*). Ὡς πρὸς τὸν περισπώμενο τύπο *κατᾶιξ*, τὸν ὁποῖο δέχεται γιὰ τὰ Ἀργοναυτικὰ μόνον ὁ Vian στὴν ἔκδοσή του, πρβλ. καὶ τὸ ὑπόμνημα *Testimoniorum* τοῦ Pfeiffer ποῦ συνοδεύει τὸ ἀπόσπασμα τοῦ Καλλιμάχου 238.29, στὸ ὁποῖο μᾶς παραπέμπει σὲ σχετικὸ κανόνα τοῦ Ἡρωδιανοῦ, *Περὶ καθολ. προσ.*, Gr. Gr. III.1, σελ. 524.33. Πὰ ὀλόκληρη τὴν περιγραφή πρβλ. τέλος Ἀράτ. *Φαιν.* 422 κ.έ. *νηϊ / ὑπόθεν ἐμπλήξῃ δεινῆ ἀνέμοιο θύελλα / αὐτως ἀπρόφατος, τὰ δὲ λαίφεα πάντα ταράξῃ*.

XIX. στ. 1207-1272: Ἡ ἀρπαγὴ τοῦ Ὑλα

1207. Ὑλας: Πὸς τοῦ Θειοδάμαντα, ἐρώμενος τοῦ Ἡρακλῆ. Τὸ μῦθο τοῦ Ὑλα συναντᾶμε γιὰ πρώτη φορὰ μᾶλλον στὸν Ἑλλάνικο (FGrHist 4 F 131b, πρβλ. Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο A 1207b. Wendel). Ὅπως ἀναφέρει ὁ Ἀπολλώνιος, στὴν προσπάθεια ἀναζήτησης πηγῆς γιὰ νὰ φέρει νερὸ στὸν Ἡρακλῆ, ὁ πανέμορφος νεαρὸς Ὑλας θὰ ἀπαχθεῖ ἀπὸ τὶς νύμφες τῆς πηγῆς, γεγονός ποῦ θὰ ἀναγκάσει τοὺς Ἀργοναῦτες νὰ ἐγκαταλείψουν στὴ Μυσία τὸν Ἡρακλῆ ποῦ τὸν ἀναζητοῦσε ἀπελπισμένα (πρβλ. καὶ Ἀπολλοδ. *Βιβλ.* 1.9.19). Τὸ ὄνομα τοῦ Ὑλα προσπάθησαν νὰ τὸ ἐτυμολογήσουν ἀπὸ μία ἐκστατικὴ θρηνητικὴ κραυγὴ, γιὰ τὸ θάνατο π.χ. ἑνὸς θεοῦ τῆς βλάστησης (πρβλ. P. Kretschmer, «Mythische Namen», *Glotta* 14, 1925, 33-36). Οἱ διηγήσεις γιὰ Νύμφες καὶ Ναϊάδες ποῦ τραβοῦν μέσα στὸ νερὸ τοὺς ἐρωμένους τοὺς ἀποτελοῦν ἴσως κατάλοιπα, ὅπως ὑποστηρίζει καὶ ὁ Lesky (1947) 131, μιᾶς πίστης σχετικὰ μὲ τὴν ἐπικινδυνότητα τοῦ ὕγρου στοιχείου. Τέλος, ἄς σημειωθεῖ ὅτι τὸ μῦθο τοῦ Ὑλα πραγματεύθηκαν στὴν

ἀλεξανδρινή περίοδο ἐκτός ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο, ὁ Θεόκριτος, *εἰδ.* 13, ὁ Νίκανδρος, ἀπ. 48 Schneider καὶ ὁ Εὐφορίων, ἀπ. 76 CA (Powell). Πρβλ. ἐπίσης ἀπὸ τοὺς μεταγενέστερους Ἄντων. Λιβερ. *Μεταμ.* 26, [Ὅρφ.] Ἄργ. 646 κ.έ., Βαλερ. *Φλάκκ. Αργον.* 3.521 κ.έ., Προπερτ. 1.20.17 κ.έ., Ὑγίν. *Fab.* 14. Ὡς γνωστόν, ὡς πρὸς τὸ ζήτημα εἰδικότερα τῆς προτεραιότητος μεταξὺ Ἀπολλωνίου καὶ Θεοκρίτου ἔχει ἀνοίξει μία ἀτέλειωτη φιλολογικὴ συζήτηση χωρὶς νὰ ἔχει καταλήξει ἀκόμη σὲ ὀριστικὰ συμπεράσματα· πρβλ. μεταξὺ ἄλλων Tränkle (1963) 503-505· Köhnken (1965)· Traglia (1983) 304-325· Effe (1992) 299-309· Bernsdorff (1994) 66-72 καὶ De Forest (1994) 11-13 ὅπου καὶ ἡ ἐπισκόπηση τῆς σχετικῆς βιβλιογραφίας.

χαλκή σὺν κάλπιδι: Πρβλ. Ὅμηρ. Ὑμν. εἰς Δῆμ. 107 *κάλπισι χαλκείησι*. Ὁ ἀρχαῖος σχολιαστὴς (A 1207 b. Wendel) ἐπιτιμᾷ τὸν Ἀπολλώνιο ἐπειδὴ ἐμφανίζει τὸν Ὑλα νὰ βαστάει μία ὕδρια, ἐφόσον τὸ σκεῦος αὐτὸ ταιριάζει μόνον στὶς παρθένους (πρβλ. Ὀδ. η 20). Προσθέτει μάλιστα «*πιθανώτερον δὲ ἦν ἀμφορέα εἰπεῖν, ὡς Καλλιμάχος*» (ἀπ. 596 Pf.). Τὸ τελευταῖο θεωρήθηκε, καθ' ὑπερβολὴν, ἀπὸ παλαιότερους φιλολόγους ὡς ὑπαινικτικὴ ἀναφορὰ σὲ μία πιθανὴ πραγμάτευση τοῦ μύθου τοῦ Ὑλα ἀπὸ τὸν Καλλιμάχο, πρβλ. A. Hecker, *Commentationes Callimacheae*, Groningae 1842, σελ. 78. Ἀντίθετη ἄποψη ἐκφράζει ὁ Pfeiffer στὸ ἀπ. 596 τοῦ Καλλιμάχου. Βλ. σχετικὰ Ardizzoni (1967) 259 κ.έ., καθὼς καὶ Vian (1974) 107, σημ. 3.

1208. δίζητο ... ῥόον: Πρβλ. Καλλιμ. Ὑμν. 1.16 *δίζητο ῥόον ὕδατος*. Γενικὰ γιὰ τοὺς στ. 1207-1210 πρβλ. Θεοκρ. 13.36-39 (καὶ εἰδικότερα *ὕδωρ ἐπιδόρπιον, χάλκεον ἄγγος*).

1211. ἐν ἡθεσιν: Πρβλ. Ἄργ. Δ 812 *ἐν ἡθεσι Κενταύροιο*. Ὅτι ὁ Ἡρακλῆς ὑπῆρξε παιδαγωγὸς τοῦ Ὑλα πρβλ. Θεοκρ. 13.8-15.

1213. δίου Θειοδάμαντος: Πρβλ. παραπ. Ἄργ. Α 38 *δῖος Ἐνιπεύς*, Α 949 *δίου Εὐσώροιο*, Α 1037 *δίου Ὀλιῆος*. Ἄν καὶ ἡ γραφὴ *δίου* παραδίδεται ἀπὸ ὅλους τοὺς κώδικες, ὁ Fränkel (1961) υἰοθετεῖ ἐδῶ τὸ ἐπίθετο *δήου* ποὺ παραδίδει τὸ Et. Gen. s.v. *Δρύοψ*. Τοῦτο, ἐπειδὴ, ὅπως εὐστοχα διαπιστώνουν οἱ Gleit (1996) 174, στηρίζει τὴν ἐρμηνεία του σὲ μία «λανθασμένη» εἰκόνα γιὰ τὸν Ἡρακλῆ ποὺ ἔχει νὰ κάνει μὲ ἓνα θετικὸ καὶ ὑποδειγματικὸ

ρόλο του στὸν ὄμιλο τῶν Ἀργοναυτῶν βλ. σχετικά Fränkel (1968) 115 καὶ 143 κ.έ. Πὰ αὐτὸ καὶ ὁ Γερμανὸς φιλόλογος διορθώνει σχεδὸν ὀτιδήποτε θὰ μπορούσε, σύμφωνα μὲ τοὺς Glei (ὀ.π.), νὰ παρουσιάσει ἀρνητικὰ τὸ μυθικὸ ἥρωα: ὁ Θειοδάμας δὲν μπορεῖ ὡς ἐκ τούτου νὰ παρουσιάζεται ὡς θεϊκὸς-εὐγενής, ἀλλὰ ὡς σκληρὸς καὶ ἀπάνθρωπος βασιλέας. (Πὰ τὴ μὴ παραδοσιακὴ ὅμως εἰκόνα τοῦ Ἡρακλῆ στὰ *Ἀργοναυτικά* πρβλ. καὶ παραπ. σχόλια στὸς στ. A 122, 125-30, 997). Στὰ *Αἴτια* τοῦ Καλλιμάχου (ἀπ. 24. 6 Pf.), ὅπως σημειώνουν οἱ Glei (1996) 158, σημ. 88, γίνεται ἐπίσης ἀναφορὰ στὴ συνάντηση τοῦ Θειοδάμαντα μὲ τὸν Ἡρακλῆ, μὲ τρόπο ὅμως πὺν διαφέρει ἀπὸ ἐκεῖνον στὸν Ἀπολλώνιο. Στὸν Κυρηναῖο ποιητῆ, ὁ μυθικὸς ἥρωας σκοτώνει τὸ καματηρὸ βόδι τοῦ βασιλέα τῶν Δρυόπων, ἐπειδὴ ὁ τελευταῖος ἀρνήθηκε νὰ προσφέρει στὸ μικρὸ πεινασμένο γιὸ τοῦ Ἡρακλῆ ἀκόμη κι ἓνα κομμάτι ψωμί. Στὸ τέλος, ὅπως ἦταν ἀναμενόμενο, σκοτώνεται καὶ ὁ ἴδιος ὁ Θειοδάμας: πρβλ. σχετικά καὶ Fränkel (1968) 145. Ἐν τούτοις, σὲ ἓνα ἄλλο χωρίο τοῦ Καλλιμάχου, καὶ συγκεκριμένα στὸν *Ὑμνον εἰς Ἀρτεμιν* 159-161 γίνεται καὶ πάλι μνεῖα τοῦ ὀνόματος τοῦ Θειοδάμαντα, ἀλλὰ τώρα σὲ σχέση μὲ ἓναν ὑπερβολικὰ λαίμαργο Ἡρακλῆ, παρουσίαση πὺν παραπέμπει στὴν ὄχι πάντοτε θετικὴ εἰκόνα τοῦ ἥρωα στὸν Ἀπολλώνιο. Πὰ τὸ ζήτημα τοῦ μύθου τοῦ Θειοδάμαντα στὸν Καλλιμάχο καὶ στὸν Ἀπολλώνιο βλ. Ardizzoni (1935) 452-462 καὶ τοῦ ἴδιου (1967) 260-261 μὲ βιβλιογραφία.

1214. νηλειῶς: Ἐπειδὴ ἡ ἐξιδανικευμένη εἰκόνα τοῦ Ἡρακλῆ δὲν συνάδει, σύμφωνα μὲ τὸν Fränkel (βλ. σχετικά καὶ τὸ προηγούμενο σχόλιο), πρὸς τὴν παρουσίασή του νὰ διαπράττει ἓνα στυγερὸ φόνο, αὐτὸν τοῦ Θειοδάμαντα, τὴν πράξη αὐτὴ τὴν δικαιολογεῖ ὁ ἀπάνθρωπος χαρακτήρας τοῦ βασιλέα τῶν Δρυόπων. Μὲ βάση αὐτὸ τὸ σκεπτικὸ, ὁ Fränkel διορθώνει ἐδῶ τὸ ἐπίρρημα σὲ *νηλειῆ* (sc. *Θειοδάμαντα*). Βλ. σχετικά Fränkel (1968) 145, ἀλλὰ καὶ Glei (1996) 174. Πὰ τὸ ἐπίρρημα βλ. παραπάνω σχ. στὸ στ. A 610.

1216. ἀνὴ βεβωλημένος: Πὰ πολλοὺς ἐρμηνευτὲς τοῦ Ἀπολλωνίου τὸ *ἀνὴ* παραμένει δυσεξήγητο καὶ μετρικὰ προβληματικὸ: γιὰ αὐτὸ καὶ ὁ Fränkel (1961) θεωρεῖ ὅτι ἐδῶ τὸ χωρίο νοσεῖ, παραθέτοντας στὸ κριτικὸ ὑπόμνημα τῆς ἔκδοσής του τὶς διορθωτικὲς προτάσεις προγενέστερων φιλόλογων. Μεταξὺ αὐτῶν τῶν διορθώσεων ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἐκεῖνη

του Wilamowitz: *πενίη*. Παρόλα αυτά, η γραφή τῶν κωδίκων *άνίη* συνάδει πρὸς τὰ συμφραζόμενα καὶ δὲν ὑπάρχει λόγος ἀντικατάστασής της μὲ ἄλλη λέξη, λαμβάνοντας ὑπόψη καὶ ἓνα στίχο ἀπὸ τὴν *Ἐκάλη* τοῦ Καλλιμάχου (ἀπ. 263.2 Pf. = 80 Hollis: *άνίαι θυμαλγέες*), καθὼς καὶ τὸ στ. 71 τοῦ 11ου *εἰδ.* τοῦ Θεοκρίτου, ὅπου ἡ λέξη ἀπαντᾷ μὲ τὸ *ι* βραχύ, ὅπως καὶ ἐδῶ, ἐνῶ ἄλλοῦ στὸν Ἀπολλώνιο, ὅπως καὶ στὸν Ὅμηρο, ἐμφανίζεται πάντοτε μὲ τὸ *ι* μακρό. Βλ. σχετικὰ Ardizzoni (1967) 262.

1217-1218: Μετὰ τὸ στίχο 1217 ὁ Fränkel (1961) ὑπέθεσε ὅτι ὑπάρχει χάσμα. Σύμφωνα μὲ τὴν ἄποψή του (1968) 145, ἡ ἔκφραση *οὐκ ἐθέλοντα* (sc. *Θειοδάμαντα*) εἶναι περιττή, στὸ βαθμὸ πού εἶναι αὐτονόητο ὅτι ὁ γεωργὸς θὰ ἀρνεῖτο νὰ δώσει τὸ καματηρὸ του βόδι σὲ κάποιον περαστικό. Ὅπως, ὁμως, σημειώνουν οἱ Glei (1996) 174, ἡ ἔκφραση αὐτὴ τονίζει τὴν ἔντονη διαμαρτυρία τοῦ Θειοδάμαντα.

1220. ἀλλὰ τὰ μὲν τηλοῦ ...: Ἐμφανῆς γίνεται καὶ ἐδῶ ἡ τάση τοῦ Ἀπολλωνίου νὰ παρεμβαίνει στὴν ἀφήγηση μὲ ἓνα προσωπικὸ σχόλιο, διακόπτοντας τὴ ροὴ τοῦ μακροσκελοῦς ἀφηγηματικοῦ ἐπεισοδίου. Τὸ ἀνάλογο συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ἱστορία τοῦ Αἰθαλίδη, βλ. παραπ. σχόλια στοὺς στ. 648 καὶ 649.

1222. ἀγγίγνυοι: Σύμφωνα μὲ τὰ Σχόλια (A 1221-1222a. Wendel) σημαίνει «οἱ πλησιόχωροι, οἱ γείτονες». Ἡ λέξη ἀπαντᾷ στὸν Ἀπολλώνιο γιὰ πρώτη φορὰ· τὴ συναντᾷμε ἐπίσης στὸν Διον. Περιηγ. 215, 959 καὶ στὸν Νόννο, *Διον.* 3.44.

1224. ἐρατὸν ῥίον: Πρόκειται γιὰ τὸ ὄρος Ἀργανθώνειον (πρβλ. παραπ. στ. 1178).

1227. ὑληωροί: Σὲ ἀντίθεση μὲ τὴ χειρόγραφη παράδοση, ὁ Vian δέχεται ὀρθῶς τὴν ὀξύτονη μορφή τῆς λέξης, ὅπως παραδίδεται καὶ στὸ Et. Gen. (B) s.v. *ύληωροί*, ἀλλὰ καὶ στὸν Καλλιμάχο, *Ἐκάλη* ἀπ. 373 Pf. = 152 Hollis. Πρβλ. ἐπίσης Π.Α. 9.337, Ἡρωδιαν. *Περὶ καθολ. προσφδ.*, Gr. Gr. III.1., σελ. 200.32 καὶ Σούδα υ 97. Γιὰ τοὺς στ. 1226-1227 πρβλ. Ὁδ. ζ 123-124,

Ἄργ. Γ 881-883 καὶ Δ 1149-1151. Σύμφωνα μ' αὐτὰ τὰ παράλληλα, ὁ Ἀπολλώνιος, ὅπως ὀρθῶς σχολιάζει ὁ Vian (1974) 108, σημ. 3, διακρίνει τρεῖς κατηγορίες Νυμφῶν, αὐτὲς τῶν βουνῶν, τῶν ρυακιῶν καὶ τῶν δασῶν. Τὸ οὐσιαστικὸ *ἔναυλοι* διατηρεῖ, κατὰ τὸν Γάλλο ἐκδότη, τὴν ὁμηρικὴ του σημασίαν καὶ δὲν σημαίνει τὰ *σπήλαια*, ὅπως ἀναφέρεται στὰ Σχόλια A 1226 Wendel καὶ ὅπως μεταφράζουν ὀρισμένοι φιλόλογοι.

1229. ἐφυδατίη: ἄπαξ λεγόμενον. Ὁ ἀρχαῖος σχολιαστὴς τὸ θεώρησε κύριο ὄνομα: *Ἐφυδατίη: ὄνομα νύμφης* (A 1229 Wendel).

1230. κάλλει ... χαρίτεσσιν: Πρβλ. Ὀδ. ζ 237 *κάλλει καὶ χάρισι στίλβων* (γιὰ τὸν Ὀδυσσεά). Βλ. ἐπίσης Ἄργ. Γ 443/444 *μετέπρεπεν Αἴσσονος υἱὸς / κάλλει καὶ χαρίτεσσιν*. Σύμφωνα μὲ τὸν Ardizzoni (1967) 264, ὁ Ἀπολλώνιος χρησιμοποιοῦν γιὰ ἄλλη μία φορὰ τὴν αἰολικὴ δοτικὴ στὸ Γ 925, ἐνῶ στὸ ὁμηρικὸ κείμενο ὁ τύπος αὐτὸς ἀπαντᾷ ἄπαξ, Ἰλ. P 51 (*Χαρίτεσσιν*).

1232. τῆς δὲ φρένας ἐπτοίησε: Πὰ τὴ φράση αὐτὴ ὁ Vian (1974) 108, σημ. 5 παραπέμπει μεταξὺ ἄλλων στὴν Ὀδ. χ 298 *τῶν δὲ φρένες ἐπτοίηθεν*, Σαπφώ, ἀπ. 31.6 PLF (Lobel-Page) *καρδίαν ἐν στήθεσιν ἐπτοίαισιν*, Ἀπολλών. Ρόδ., ἀπ. 12.6 CA (Powell) *κούρης φρένας ἐπτοίησεν*, Θεόκρ. 13.48 *ἔρως ... φρένας ἐξεφόβησεν*. Τὸ ἡμιστίχιο αὐτὸ βρῖσκεται σὲ ἀντιστοιχία μὲ ἐκεῖνο τοῦ στ. 1228 *τὸν δὲ σχεδὸν εἰσενόησε*. Πὰ ὅλες τὶς ἐνδιαφέρουσες ἀντιστοιχίες καὶ συνηγήσεις ποὺ διαπιστώνονται στοὺς στ. 1228 ἕως 1239 βλ. Fränkel (1968) 146.

1233. μόγισ συναγείρατο θυμόν: Πρβλ. Ἰλ. Φ 417 *μόγισ δ' ἐσαγείρατο θυμόν*. Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἐδῶ ἡ μοναδικὴ ὁμηρικὴ χρῆση τοῦ ἐπιρρήματος *μόγισ* ποὺ παραδίδουν στὸ στίχο αὐτὸ τὰ περισσότερα χειρόγραφα (ἐκτὸς τοῦ Ambrosianus gr. 426), σὲ ἀντίθεση μὲ τὴ συνήθη χρῆση τοῦ τύπου *μόλις* σ' ὅλα τὰ ὑπόλοιπα χωρία τῶν Ἀργοναυτικῶν πρβλ. A 674, B 207, 488, Γ 188, 634 *μόλις δ' ἐσαγείρατο θυμόν* καὶ Γ 1025 καθὼς καὶ τὸ σχετικὸ σχόλιο τοῦ Vian (1974) σελ. LXXV. Τέλος, γιὰ τὴ χρῆση τοῦ ἐπιρρήματος στὸν Ἀπολλώνιο σὲ σχέση μὲ τὰ ἀρχαῖα ὁμηρικὰ σχόλια βλ. Fantuzzi (2000) 314.

1235. λέχρις ἐπιχρῖμφοίς: Τὸ *λέχρις* εἶναι σπάνιο ἐπίρρημα πού σημαίνει «πλάγια» καὶ ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορὰ πρὶν ἀπὸ τὸν Ἀπολλώνιο στὸν Ἀντίμαχο, ἀπ. 44 Wyss = 51 Matthews. Στὰ Ἀργοναυτικά τὸ συναντᾶμε ἀκόμη στὸ Γ 238 καὶ 1160. Τὸ ἴδιο σπάνιο εἶναι καὶ τὸ ρῆμα *ἐπιχρῖμπτω* πού τὸ βρίσκουμε γιὰ πρώτη φορὰ στὸν Βακχυλίδη, ἀπ. 24.4 Maehler, καὶ ἀργότερα μόνο στὸν Ὀππιανό, *Κυνηγ.* 2.171. Ἐδῶ ἔχει τὴ σημασία «ἀκουμπῶ, γέρνω, κλίνω».

1240. τοῦ δ' ἥρωος ἰάχοντος: Σύμφωνα μὲ τὸν Ἀπολλώνιο, ὁ Ὑλας κατὰ τὴν πτώση του κραυγάζει, ἐνῶ στὴ θεοκρίτεια ἐκδοχὴ (*εἶδ.* 13.58) ἀποκρίνεται στὰ τρία καλέσματα τοῦ Ἡρακλῆ, μὲ φωνὴ πού ἔφθανε ἀχνή ἀπὸ τὰ βάθη τῶν νερῶν. Κατὰ τὴν παράδοση, στὴν περιγραφή τοῦ ἐπεισοδίου ἀπὸ τὸν Θεόκριτο ἀπηχεῖται ἡ ἐτήσια γιορτὴ τῶν Μυσῶν πρὸς τιμὴν τοῦ Ὑλα, στὴ διάρκεια τῆς ὁποίας οἱ ἱερεῖς βιάδιζαν πρὸς τὸ γειτονικὸ βουνὸ φωνάζοντας τρεῖς φορές τελετουργικά τὸ ὄνομα τοῦ νέου· πρβλ. Νίκανδρο κατὰ τὸν Ἀντ. Λιβερ. 26.5, βλ. σχετικὰ Vian (1974) 109, σημ. 2. Πὰ τὴ σημασία τῆς μετοχῆς *ἰάχοντος* βλ. καὶ Herter (1956) 355.

1243-1247: Σύμφωνα μὲ τὸν Vian (1974) 266, ἡ παρομοίωση τοῦ Πολύφημου πού ἀναζητεῖ τὸν Ὑλα μὲ ἓνα ἄγριο θηρίο, τὸ ὁποῖο ἀκούει τὸ θήραμά του καὶ ὀρηκτικὰ ψάχνει νὰ τὸ βρεῖ, ἔχει τὸ παράλληλό της στὸ 130 *εἶδ.* τοῦ Θεόκριτου, στ. 61-63. Στὸν τελευταῖο, μὲ ἄγριο θηρίο παρομοιάζεται ὁ ἴδιος ὁ Ἡρακλῆς. Πὰ τὰ ὀρηκτικὰ πρότυπα τῆς παρομοίωσης πρβλ. Λ 548-55 καὶ ζ 130-134. Πρβλ. ἐπίσης Drögemüller (1956) 27-31, Broeniman (1989) 122 κ.έ. καὶ Reitz (1996) 27-32.

1245. λιμῶ αἰθόμενος: «λειώνοντας, τρελὸς ἀπὸ τὴν πείνα». Ἡ εἰκόνα δὲν εἶναι καινούργια, ὅπως ἐσφαλμένα παρατηρεῖ ὁ Ardizzoni (1967) 266. Πολλὰ συναφῆ πρὸς τὴν ἔκφραση τῶν Ἀργοναυτικῶν παράλληλα δίνει ὁ Vian (1974) 266. Αὐτὰ καταδεικνύουν τὴν ὑπαρξὴ ἑνὸς κοινοῦ τόπου, ὅπως μεταξὺ ἄλλων, Ἡσιόδ. Ἔργα 363 *αἰθοπα λιμόν*, [Κατ.] ἀπ. 43a 5 Merck-West τὸν δ' Αἴθων ἐκάλεσαν ... εἶνεκα λιμοῦ, Καλλιμ. Ὑμνος εἰς Δήμ. 66/67 *ἄγριον ἔμβαλε λιμόν / αἰθωνα κρατερόν*.

1249. μελέη δέ οἱ ἔπλετ' αὐτή: Τὸ ἐπίθετο *μελέη* (*μέλεος, ἐη, εον:* κενός, μάταιος) ἀπηχεῖ τὴν ἔκφραση *ὄφρα κάμησιν* (στ. 1247), καὶ εἶναι σαφές

ὅτι τὸ θέμα τῆς μάταιης κραυγῆς ἀποτελεῖ τὸ *tertium comparationis* αὐτῆς τῆς παρομοίωσης. Πρβλ. καὶ Vian (1974) 266 καθὼς καὶ Campbell (1971) 410. Ἡ λέξη *αὐτή* πού οἱ περισσότεροι ἐκδότες τὴν τοποθετοῦν στὸ κείμενο ἀντὶ τῆς παραδεδομένης ἀπὸ τοὺς κώδικες *φωνή*, διατηρήθηκε μέσω τῆς ἔμμεσης παράδοσης (πρβλ. Et. Gen., s.v. *μέλεον*, Et. M. 576.32) καί, κατὰ τὸν Vian (ὁ.π.), ἡ γραφή τῶν χειρογράφων ὑποκρύπτει μᾶλλον κάποιον «ἐξομηρισμό» τοῦ χωρίου (πρβλ. Ξ 400 *ὄση ἄρα Ἀχαιῶν καὶ Τρώων ἔπλετο φωνή* καὶ Λ 466 *ἀμφὶ μ' Ὀδυσσεὺς ταλασίφρονος ἔκετο φωνή*, ὅπου ὁμοίως ὁ Ἀρίσταρχος προτιμοῦσε τὸ *αὐτή*). Ἐντούτοις, οἱ Glei (1996) 174 δέχονται τὴν γραφή τῶν κωδίκων, ὑποστηρίζοντας ὅτι ἔχουμε νὰ κάνουμε ἐδῶ ἀφενὸς μὲ μία ὠραία παραλλαγή τοῦ στ. Α 1272 *μεγάλῃ βοάσκειν αὐτῇ*, ἀφετέρου μὲ τὴν ἀντίστοιχη θεοκρίτεια ἔκφραση: *ἄυσεν ... φωνά* (εἰδ. 13.58 κ.έ.)

1250-1252: Ὁ Fränkel μεταθέτει τοὺς στ. 1250-52 μετὰ τὸ στ. 1242 καὶ διατυπώνει τοὺς λόγους (νοηματικὸ περιεχόμενο, συντακτικὴ δομὴ), οἱ ὁποῖοι πείθουν ὑπὲρ αὐτῆς τῆς μετάθεσης. Ἐν ὀλίγοις, ὑποστηρίζει ὅτι μόλις ὁ Πολύφημος ἄκουσε τὴν ἀτελεισμένη κραυγὴ τοῦ Ὑλα, πρῶτα τράβηξε τὸ σπαθὶ του καὶ μετὰ ὄρμησε πρὸς τὴν πηγὴ, ἀπὸ ὅπου ἀκούσθηκε ἡ φωνή· βλ. Fränkel (1964) 34, σημ. 2 καὶ κυρίως τοῦ ἰδίου (1968) 146-147. Ὅπως ὁμοίως διαπιστώνει μετὰ ἄλλων καὶ ὁ Vian (1974) 266, ἡ ἀκολουθία τῶν εἰκόνων σὲ αὐτὴ τὴν περιγραφή τοῦ Ἀπολλωνίου δὲν καθιστᾶ ἀναγκαία αὐτὴ τὴν ἀνατροπὴ τῆς σειρᾶς τῶν στίχων: ὁ Πολύφημος τρέχει πρὸς τὴν Πηγὴς, ἀπὸ ὅπου ἀκούσθηκε ἡ κραυγὴ τοῦ Ὑλα καὶ κατόπιν περιπλανιέται στὴν περιοχὴ φωνάζοντας μάταια τὸ ὄνομά του (στ. 1248-1249). Στὴ συνέχεια, ὀδηγημένος ἀπὸ κάποιον ξαφνικὸ προαίσθημα, τραβάει τὸ σπαθὶ του, ἔτοιμος νὰ καταδιώξει τὰ θηρία ἢ τοὺς ληστές, πού θὰ μπορούσαν νὰ εἶχαν στήσει καρτέρι στὸ νεαρὸ Ὑλα (στ. 1250-1252). Σὲ αὐτὸ τὸ σημεῖο συναντᾶ καὶ τὸν Ἡρακλῆ, ὁ ὁποῖος ἀγνοοῦσε τὰ συμβάντα (στ. 1253 κ.έ.). Πρβλ. ἐδῶ καὶ τὴν ἀντίθετες πρὸς τὴν μετάθεσιν τῶν στίχων τεκμηριωμένες ἀπόψεις τῶν Ardizzoni (1967) 267, Köhnken (1970) 69-79 καὶ Erbse (1963a) 230-234. Ἡ ἐργασία τοῦ Köhnken προσφέρει ἐκτὸς τούτου καὶ μία πολὺ φροντισμένη ἀνάλυση ὁλόκληρου τοῦ ἐπεισοδίου τοῦ Ὑλα.

1251. πέλεν: Ἡ εὐκτική *πέλοι* πού παραδίδουν οἱ περισσότεροι κώδικες καὶ υἰοθετεῖ ὁ Fränkel στὴν ἔκδοσή του (1961), δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ δεκτὴ,

κυρίως λόγω τῆς ὀριστικῆς ἐλόγησαν (στ. 1252) πὺν ἀκολουθεῖ διαξενκτικά. Πρβλ. L. Wählin, *De usu modorum apud Apollonium Rhodium*, Lund 1891, σελ. 112 κ.έ. καὶ Gleit (1996) 174.

1254. ἐπαῖσσω ... ξίφος: Σπάνια εἶναι ἐδῶ ἡ χρῆση τοῦ *αῖσσω* - *ἐπαῖσσω* ὡς μεταβατικῶ ῥήματος· ἡ χρῆση, ὅμως, αὐτὴ μαρτυρεῖται ἤδη στὸν Σοφοκλῆ, *Αἴας* 40 καὶ τὸν Εὐριπίδη, *Ἐκάβη* 1070, *Ὀρέστ.* 1429· πρβλ. καὶ *Ἰλ.* Κ 348 (v. l.), καθὼς καὶ ἀργότερα στὸν Νόννο, *Διον.* 2.34, 21.152. Ὁ Fränkel (1961) υἰοθετεῖ ἀπεναντίας τὴ διόρθωση τοῦ D. Ruhnken (*Epistola critica ad J. E. Ernesti*, Leiden 1751) σὲ *ἐπισσεῖων* (πρβλ. *Ἰλ.* Ο 230 καὶ *Ἀργ.* Δ 1055). Βλ. σχετικὰ Vian (1974) 109, σημ. 4.

1262. ἐν ... ζέεν: Τὸ σπάνιο ῥῆμα *ἐνζέω* ἀπαντᾷ, καθὼς φαίνεται, γιὰ πρώτη φορὰ στὸν Ἀπολλώνιο καὶ τὸ συναντᾶμε μετὰ μόνον στὸ ἔργο τοῦ ἱατροῦ τοῦ 2ου αἰ. μ. Χ. Ἀρεταίου, *Ὁξέων νούσων θεραπευτικόν*, 1.2.10 Hude. Ἡ διόρθωση τῆς πρόθεσης *ἐν* σὲ *ἄν*, τὴν ὁποία προτείνει ὁ Fränkel (1964) 43, παραπέμπει στὸ πιὸ εὐχρηστο ῥῆμα *ἀναζέω*, ἡ μεταφορικὴ σημασία τοῦ ὁποίου συνάδει πρὸς τὰ συμφραζόμενα τοῦ κειμένου μας, ἐνῶ μαρτυρεῖται ἤδη στὸν κωμικὸ τοῦ 5ου αἰῶνα Φερεκράτη: *ἀνέξεσεν αἷμα* (ἀπ. 208 PCG, vol. VII), στὸν Ἀριστοτέλη, *Προβλ.* 947b 32 κ.ά. Ὁ ἰσχυρισμὸς ἐν τούτοις τοῦ Γερμανοῦ φιλολόγου ὅτι ἡ διόρθωση τοῦ *ἐν* (*ζέεν*) εἶναι ἀπαραίτητη, ἐφόσον ἀκολουθεῖ ὁ ἐμπρόθετος προσδιορισμὸς *ὑπὸ σπλάγχχνους*, ἀναιρεῖται ἀπὸ μία παρόμοια συντακτικὰ καὶ συναφῆ νοηματικὰ φράση τοῦ ἴδιου τοῦ Ἀπολλωνίου στὸ Γ 286/287 *βέλος δ' ἐνεδαίετο κούρη / νέρθεν ὑπὸ κραδίη φλογὶ εἴκελον*. Ἐδῶ, τὸ σύνθετο μετὰ τὴν πρόθεση *ἐν* ῥῆμα *ἐνδαίω*, συνώνυμο τοῦ *ἐνζέω*, ἀκολουθεῖται καὶ αὐτὸ ἀπὸ παρόμοιο ἐμπρόθετο: *ὑπὸ κραδίη* (πρβλ. *ὑπὸ σπλάγχχνους*). Καὶ στὶς δύο περιπτώσεις ἔχουμε νὰ κάνουμε μετὰ ὀρολογία ἱατρικὴ (πρβλ. ἐδῶ καὶ τὸ σχετικὸ σχόλιο τοῦ Platt (1920) 75 γιὰ τὸ ἐπίθετο *κελαινὸν* πὺν προσδιορίζει τὸν ὄρο *αἷμα* στὸ στ. Α 1262), μετὰ τὴ βοήθεια τῆς ὁποίας ὁ ποιητὴς παρουσιάζει καὶ ἀναλύει εὐστοχα τὴν ψυχολογικὴ διάθεση ἢ καλύτερα τὸ ἐρωτικὸ πάθος τοῦ Ἡρακλῆ καὶ τῆς Μήδειας ἀντιστοιχῶς. Ἡ δομικὴ, ἡ θεματικὴ ἀλλὰ καὶ ἡ φραστικὴ ἀντιστοιχία μετὰξὺ τῶν δύο παραδειγμάτων, ὑποχρεώνει νὰ διατηρήσουμε τὴ γραφὴ τῶν κωδίκων στὸ στίχο Α 1262, συνυπολογίζοντας μάλιστα ὅτι ὁ παραδεδομένος τύπος ἀποτελεῖ καὶ *lectio difficilior*.

1264. ἡ πόδες αὐτοὶ ὑπέκφερον: Πρβλ. Θεοκρ. 13.70 *ὁ δ' ἄ' πόδες ἄγον ἐχώρει*. Ἐν και ὄλοι οἱ κώδικες παραδίδουν τὴν αἰτιατικὴ τῆς ἀντωνυμίας *αὐτόν*, γραφὴ στὴν ὁποία ἐπιμένει ὁ Campbell (1973) 87, ὁ Fränkel (1968) 147 κ.έ. εὐστοχα διορθώνει σὲ *αὐτοί*, ὑποστηρίζοντας ὅτι στὴν εἰκόνα ἡ ἔμφαση δίνεται στὰ πόδια τοῦ Ἡρακλῆ (*πόδες αὐτοί*): Στὸ ἄκουσμα τῆς θλιβερῆς εἰδησης γιὰ τὴν ἐξαφάνιση τοῦ ἀγαπημένου του Ὑλα, ὁ ἦρωας πέταξε τὸ ἔλατο ποὺ κουβαλοῦσε καὶ ἄρχισε νὰ τρέχει, χωρὶς συγκεκριμένη κατεύθυνση, ἀκολουθώντας μηχανικὰ, τρόπον τινά, τὴν κίνηση τῶν ποδιῶν του. Ἡ ἀντίδραση τοῦ Ἡρακλῆ ἀφήνει νὰ φανεῖ ὅτι ὑπῆρχε ἐρωτικὴ σχέση μετὸν Ὑλα, ἂν καί, ὅπως ὑποστηρίζουν καὶ οἱ Gleit (1996) 159, σημ. 91, ὁ Ἀπολλώνιος, ἀκολουθώντας τοὺς νόμους τοῦ ἐπικού εἶδους, δὲν τὸ δηλώνει ρητὰ· πρβλ. Effe (1987) 105 καὶ εἰδικότερα De Forest (1994) 63, σημ. 36, ὅπου καὶ ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία.

1265. μύωπι τετυμμένος: Σύμφωνα μετὰ τὰ Σχόλια (A 1265-72a. Wendel) «*μύωψ εἶδος μυίας κατὰ τὸ ἔαρ γινόμενον, ἣτις ταῖς λαγόσι τῶν βοῶν ἐπικαθεζομένη δάκνει αὐτάς καὶ εἰς μανίαν ἄγει, ἀφ' οὗ καὶ οἴστρος λέγεται*» πρβλ. Et. Gen. (AB) s.v. *μύωψ*, Καλλιμ. *Ἐκάλη*, ἀπ. 301 Pf. (= 117 Hollis) καὶ Αἰσχ. *Ἰκέτ.* 307. Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει, μάλιστα, ἐδῶ τὸ γεγονός ὅτι ὁ Ἀπολλώνιος λίγους στίχους παρακάτω (1269) χρησιμοποιοῖ τὴν ἄπαξ λεγόμενὴ ὁμηρικὴ λέξι *οἴστρος* ὡς συνώνυμη τοῦ μῆ ποιητικοῦ ὄρου *μύωψ*. Τὸ ἴδιο ἐπιχειρεῖ καὶ στοὺς στίχους Ἄργ. Γ 275-277· βλ. σχετικὰ Keil (1998) 204-206. Πὰ τὴν παρομοίωση πρβλ. Ὅδ. χ 299-301 καθὼς καὶ τὶς σχετικὲς μελέτες τοῦ Broeniman (1989) 123 κ.έ. καὶ τῆς Reitz (1996) 32-37. Κατὰ τὸν Vian (1974) 110, σημ. 3, ἡ παρομοίωση αὐτὴ ἀναπτύσσει ἐκτενῶς τὴν ἔννοια τῆς μετοχῆς *ταρασσόμενος* τοῦ θεοκρίτειου εἰδυλλίου γιὰ τὸν Ὑλα (13.55), γιὰ τὴν ὁποία πρβλ. καὶ Ἄργ. Γ 277 *τετραχώς*.

1266. ἔλεσπίδας: ἄπαξ λεγόμενον. Κατὰ τὸν ἀρχαῖο σχολιαστὴ (A 1265-72b. Wendel): *οἱ μὲν τοὺς συμφύτους τόπους, οἱ δὲ τοὺς ἐλώδεις καὶ πηλώδεις, ἄμεινον δὲ τοὺς <λεπώδεις καὶ> πετρώδεις παρὰ τὸ λέπεσθαι ὑπὸ τε τοῦ ἡλίου καὶ ἀνέμου καὶ ὑετοῦ*. Πρβλ. Et. Gen. s.v. *λέπας* καὶ Et. M. 328.23, 673.20

XX. στ. 1273-1362: Οἱ Ἄργοναῦτες ἀνακαλύπτουν ἀργὰ τὴν ἀπουσία τοῦ Ἡρακλῆ. Ὁ θαλάσσιος θεὸς Γλαῦκος τοὺς συμφιλιώνει

1273. ἀκροτάτας ... ἀκριας: Ὅπως ὑποστηρίζει ὁ Vian (1974) 110, σημ. 5, ἡ παρήχηση ὑπογραμμίζει τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἀναχώρηση τῶν Ἄργοναυτῶν ἀπὸ τὴν Μυσία λαμβάνει χώρα τῆ στιγμῆ πού ἦταν ἀκόμη σκοτάδι. Ἡ πανσέληνος πού ἀναφέρθηκε λίγο πρὶν ὅτι ἔλαμπε στὸν οὐρανὸ (στ. 1231) ἀγνοεῖται ἢ λησμονεῖται: βλ. σχετικὰ Fränkel (1968) 148, σημ. 339.

1277. κάλωας: Βλ. παραπ. σχόλιο στὸ στ. Α 566. Πρβλ. ἐπίσης Γ. Χοιροβοσκοῦ *Σχόλια εἰς τοὺς Κανόνας τοῦ Θεοδοσίου*, Gr. Gr. IV.1, σελ. 249.29, Et. Gen. s.v. ἄλωα (vel ἄλ-) καὶ Et. M. 73.56, Cramer, *An. Ox. I.* 375,25 καὶ τοῦ ἰδίου, *An. Par. IV.* 7 s.v. ἄλωα.

1281. διαγλαύσσοισι: Τὸ σύνθετο εἶναι ἄπαξ λεγόμενον. Ὁ σχολιαστὴς ἐξηγεῖ: *ἀντὶ τοῦ φωτίζουσιν ἢ διαλάμπουσιν ... παρὰ τὸ γλαύσσειν, ὃ ἐστι λάμπειν* (A 1280-81a. Wendel). Ἄλλο ἐνδιαφέρον σύνθετο τοῦ ρήματος *γλαύσσω* εἶναι, κατὰ τὸν Ardizzoni (1967) 270, τὸ *ὑπογλαύσσω* πού ἀπαντᾷ στὸν Καλλίμαχο, *Ῥυμν.* 3.52 καὶ στὸν Μόσχο, *Εὐρ.* 86· γιὰ τὸ τελευταῖο παράθεμα βλ. τὸ κατατοπιστικὸ σχόλιο τοῦ Bühler (1960) 133-134.

1284. κολφός: Θόρυβος, ταραχὴ, καυγὰς. Ἡ λέξη ἀπαντᾷ μόνο μία φορὰ στὸν Ὅμηρο (*Ιλ.* Α 575), ἐνῶ στὰ *Ἀργοναυτικά* τὴ συναντᾷμε καὶ στὸ Β 1064. Πρβλ. ἐπίσης Λυκόφρ. 543 καθὼς καὶ Ἡσυχ. κ 3414, Σούδα κ 1965. Βλ. σχετικὰ Rengakos (1994) 104, 165 καὶ Kyriakou (1995) 107-108.

1286. ἀμηχανίησιν ἀτυχθεῖς: Πὰ τὴν ἀμηχανία τοῦ Ἰάσονα πρβλ. καὶ παραπ. σχόλιο στὸ στ. Α 460. Στὴ συγκεκριμένη σκηνή, ὅταν ἀντιλαμβάνεται μὲ τὴ σειρά του τὴν ἀπουσία τοῦ Ἡρακλῆ, ταράζεται, ἀλλὰ παραμένει ἀμίλητος καὶ ἀκίνητος. Ὅπως καίρια σημειώνει ὁ Vian (1974) 111, σημ. 2, ἡ ἀμηχανία του αὐτὴ δὲν σημαίνει ἀνικανότητα, ἀλλὰ δηλώνει τὴ σαφέστερη ἀντίληψη τῶν πραγμάτων ἢ ὅποια τὸν διέκρινε, σὲ ἀντίθεση μάλιστα μὲ τοὺς ὑπόλοιπους ἐταίρους του. Πρβλ. καὶ Clauss (1993) 198 κ.έ.

1287. οὐδέ τι τοῖον ... οὐδέ τι τοῖον: Πὰ τὴ διατήρηση τῆς γραφῆς τῶν χειρογράφων μὲ τὴ διπλὴ χρῆση τοῦ οὐδὲ ὁ Vian (1974) 111, σημ. 1 παραπέμπει

στή μελέτη τοῦ G. Valley, *Über den Sprachgebrauch des Longus*, Upsala 1926, σελ. 42-43. Οἱ ὑπόλοποι ἐκδότες ἀποδέχονται τὴν παλαιὰ διόρθωση τοῦ Merkel (ed. Leipzig 1854) σὲ οὔτε ... οὔτε, ὑπὲρ τῆς ὁποίας παρατίθενται συναφῆ παράλληλα χωρία, ὅπως, π.χ., Ἀργ. Β 860-862 καὶ Ἰλ. Ω 129 κ.έ. Τέλος γιὰ τὴ διπλὴ χρῆση τῆς ἀντωνυμίας τοῖος βλ. τὰ παράλληλα ἀπὸ τὴν ἀττική καὶ μεταγενέστερη πεζογραφία στὸν Ardizzoni (1967) 271.

1289. θυμὸν ἔδων: Σύμφωνα μὲ τὸν Ardizzoni (1967) 271, ἐπαναλαμβάνεται ἐδῶ μία ὁμηρικὴ φράση ποὺ κι αὐτὴ ἀπαντᾷ στὴν ἀρχὴ τοῦ στίχου, Ὅδ. κ 378/379 *τίφθ' οὕτως, Ὀδυσσεῦ, κατ' ἄρ' ἔξχει ἴσος ἀναύδω / θυμὸν ἔδων ...* Πρβλ. ἐπίσης ι 75, κ 143 *ἄλγεσι θυμὸν ἔδοντες*.

1290 - 1293: Πὰ τίς αἰτίες ἀποχώρησης τοῦ Ἡρακλῆ ἀπὸ τὸν ὄμιλο τῶν Ἀργοναυτῶν εἶναι γνωστὸ ὅτι οἱ γνῶμες στὴν ἀρχαία παράδοση ποικίλλουν· πρβλ. σχετικὰ παραπ. σχόλιο στὸ στ. Α 400.

1294. νόσφιν: Ὁ Vian (1974) 111, σημ. 3 παρατηρεῖ ὅτι τὸ νόσφιν ἐδῶ δὲν σημαίνει ἀπλῶς «χωρὶς», ἀλλὰ μᾶλλον «παρὰ τὴ θέληση», ἐνν. τῶν συντρόφων ποὺ ὁ Τελαμώνας θεωροῦσε συνενόχους στὸ δόλο τῆς ἐγκατάλειψης τοῦ Ἡρακλῆ στὴν Μυσία. Ἡ πρόθεση ὁμως τοῦ Τελαμῶνα νὰ ἐπιστρέψει πρὸς ἀναζήτηση τοῦ Ἡρακλῆ, θὰ σήμαινε ὅτι καὶ ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου Τίφυς θὰ ἐξαναγκαζόταν νὰ γυρίσει τὴν Ἀργὼ πρὸς τὰ πίσω. Αὐτὴ τὴν κίνηση ἐμπόδισαν, ὅπως θὰ δοῦμε παρακάτω (στ. 1300) οἱ γιοὶ τοῦ Βορέα. Τὴν ἴδια ἐρμηνευτικὴ ἀποψη μὲ τὸν Vian ἔχει διατυπώσει καὶ ὁ Fränkel (1968) 149, παρατηρῶντας μάλιστα ὅτι ὁ Τελαμώνας, ἀναφερόμενος σὲ συνενόχους τοῦ Ἰάσονα, σκέπτεται ἐν πρώτοις τὸν Τίφυ. Τοῦτο, γιὰ αὐτὸς ἦταν ἐκεῖνος, ὅπως φάνηκε ἤδη ἀπὸ τὸ στ. 1274 κ.έ., ὁ ὁποῖος πρόσταξε τοὺς Ἀργοναῦτες νὰ μποῦν γρήγορα στὸ πλοῖο, χωρὶς τὸν Ἡρακλῆ, μὲ σκοπὸ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὸν εὐνοϊκὸ ἄνεμο. Πρβλ. καὶ Händel (1954) 37-41.

1297. ἄστλιγγες: Ἐνῶ ὅλοι οἱ κώδικες, ἡ ἔμμεση παράδοση καὶ τὰ Σχόλια τοῦ Ἀπολλωνίου ἔχουν τὴ γραφὴ ὄστλιγγες, ὁ Vian δέχεται ὡς καλύτερη γραφὴ αὐτὴ μὲ τὸ α, βασιζόμενος στὴν τελευταία παρατήρηση τοῦ ἀρχαίου σχολιαστῆ, Ἀργ. Α 1297 Wendel: *τοῦτο δέ φησιν Ἡρωδιανὸς ἐν τῷ β' τῆς Καθόλου* (Gr. Gr. III.1, σελ. 44.5): *παρὰ μὲν Ἀπολλωνίῳ καὶ Φιλητᾷ*

διὰ τοῦ α'. Πὰ τὸν τύπο *ἄστλιγγας* (*ἄστλιγγξ*) στὸν Φιλίτα βλ. ἀπ. 11 Spanoudakis (= 24 Kuchenmüller, 675B SH, Lloyd-Jones & Parsons). Πρβλ. καὶ Ἡρωδ. *Περὶ Ὁρθογρ.*, Gr. Gr. III.2, σελ. 479.29, Ἡσυχ. α 7862. Περισσότερα στὸν Spanoudakis (2002) 171-172.

1300. υῖες Βορέας: Πὰ αὐτοὺς βλ. καὶ παραπ. σχόλιο στὸ στ. 211. Πὰ τὶς διαφορετικὰς ἐκδοχὰς σχετικὰ μὲ τὸ φόνον τῶν γιῶν τοῦ Βορέα ἀπὸ τὸν Ἡρακλῆ, πρβλ. κυρίως Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο A 1300-1305 a, b, c. Wendel μαζί μὲ τὶς ἐνδιαφέρουσες ἐρμηνευτικὰς προσεγγίσεις σὲ αὐτὰ τοῦ Fränkel (1968) 150-151 καὶ τοῦ Vian (1974) 112, σημ. 2. Σύμφωνα μὲ τοὺς Glei (1996) 159, σημ. 94, ὁ θάνατος τῶν γιῶν τοῦ Βορέα πρέπει νὰ θεωρηθεῖ ὡς ἓνα ἀκόμη δείγμα τῆς σκληρότητος τοῦ Ἡρακλῆ (πρβλ. παραπ. σχόλιο στὸ στ. 1213 σχετικὰ μὲ τὸ φόνον τοῦ Θειοδάμαντα). Πὰ τὴν ἐρμηνεία τοῦ μύθου τῶν Βορεαδῶν πρβλ. καὶ Clauss (1991) 484-488.

1304. ἄθλων γὰρ Πελίαο δεδουπότος: Πὰ τὴ σύνδεση τῆς λέξεως *ἄεθλον/ἄθλον, ἄεθλα/ἄθλα* μὲ μία γενικὴ τῆς ἀναφορὰς πρβλ. Vasilaros (1993a) 111-112, ὅπου σχολιάζονται καὶ τὰ ἐνδιαφέροντα ὁμηρικὰ παράλληλα X 163/164 *ἄεθλον / ἢ τρίπος ἦε γυνή, ἀνδρὸς κατατεθνηῶτος*, ω 88/89 ..., *ὅτε κέν ποτ' ἀποφθιμένον βασιλῆος / ζώννυνται τε νέοι καὶ ἐπεντύωνται ἄεθλα* (πρβλ. καὶ Ἀργ. Γ 1273 *ἄεθλα καταφθιμένον ἀνακτος*). Ὡς πρὸς τὸ ἠσιόδειο χωρίο, Ἔργα 654: *ἐπ' ἄεθλα δαΐφρονος Ἀμφιδάμαντος*, ὁ West (1978) 320 σχολιάζει ὅτι, σύμφωνα καὶ μὲ ἐπιγραφικὰς μαρτυρίες, ἡ κανονικὴ φράση πρέπει νὰ εἶναι *ἄθλα ἐπί τινι*. Πὰ τὴ φράση αὐτὴ πρβλ. καὶ Στησιχ. ἀπ. 1-3 (178-180) PMG (Page) *ἄθλα ἐπὶ Πελία*, Et. M. 544.54 *ἐν τοῖς ἐπὶ Πελία ἄθλοις*, ἀλλὰ καὶ Ὀδ. ω 91 *οἷ ἐπί σοι κατέθηκε θεὰ περικαλλέ' ἄεθλα*. Τέλος, ὡς πρὸς τὰ μυθολογικὰ καὶ εἰκαστικὰ στοιχεῖα, τὰ σχετικὰ μὲ τοὺς ἀγῶνες πρὸς τιμὴν τοῦ Πελία, βλ. Vian (1974) XXII-XXIV.

1309. καὶ τὰ μὲν ὧς ἤμελλε ...: Ὀλόκληρος ὁ στίχος εἶναι δανεισμένος ἀπὸ τὸν Καλλίμαχο, *Αἴτια*, ἀπ. 12.6 Pf. (βλ. καὶ Σχόλια στὸν Ἀπολλώνιο A 1309 Wendel). Παρόμοιες ἐκφράσεις διακοπῆς τῆς ἀφήγησος ἀπαντοῦν στὰ Ἀργοναυτικὰ στὸ Δ 1216 καὶ 1764, πρβλ. Fränkel (1968) 151. Πὰ τὴν πιθανότητα ὁ τύπος *ἤμελλε*, ἀντὶ τοῦ πιὸ κοινοῦ *ἐμελλε*, νὰ προέρχεται

ἀπό ἐπίδραση τῆς ζηνοδοτείας ἔκδοσης τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν (Ἰλ. Μ 34) βλ. Rengakos (1993) 61-62 καὶ 82.

1310. Γλαῦκος: Ὁ Γλαῦκος, πού παριστάνεται ἐνίοτε καὶ σὰν ψάρι (πρβλ. Πλάτ. *Πολιτεία* 10.611 d., Φίλοστορ. *Εἰκ.* 2.15), εἶναι θαλάσσιος δαίμονας καὶ ἔχει τὸ χάρισμα νὰ μεταμορφώνεται καὶ νὰ προλέγει τὰ μέλλοντα. Πρβλ. σχετικὰ Lesky (1947) 112 κ.έ. Περισσότερα γιὰ τὸν Γλαῦκο καὶ τὴ σχέση με τὸν ἀργοναυτικὸ μῦθο βλ. στὸ ἐμπεριστατωμένο σχόλιο τοῦ Vian (1974) 266.

1311. Νηρῆος ... ὑποφήτης: Πρβλ. Εὐρ. *Ὀρέστ.* 363/364 ὁ *ναυτίλοισι μάντις ἐξήγγειλέ μοι / Νηρέως προφήτης Γλαῦκος, ἀψευδῆς θεός.*

1314. ὀλκαίοιο: Τὸ πίσω μέρος τοῦ πλοίου, τὸ κοράκι τῆς πρύμνης. Προέρχεται ἀπὸ τὸ ἐπίθετο *ὀλκαῖος* -α -ον, πού σημαίνει γιὰ τὰ πλοῖα ὁ ἐλκόμενος, συρόμενος, ρυμουλκούμενος. Σύμφωνα με τὰ Σχόλια: *λέγεται μέρος τῆς νεώς, οὐπερ σύρεται κατὰ τὸ ὕδωρ* (A 1314 Wendel). Πρβλ. παρακ. καὶ τὸν ἐπικὸ τύπο τοῦ ἴδιου ὄρου, Ἀργ. Δ 1609 *ὀλκήιον* (Ἀργουῦς). Ὁ Ardzizoni (1967) 273 ὀρθῶς ἐπισημαίνει ὅτι ἡ λέξη με αὐτὴ τὴ σημασία δὲν φαίνεται νὰ ἀπαντᾷ ἀλλοῦ.

1315. Διὸς ... βουλήν: Ὅπως ὁ Ὀρφείας (Ἀργ. Α 492 κ.έ.) διευθετεῖ τὴ φιλονικία μέσω τοῦ κοσμογονικοῦ του ἄσματος, ἔτσι καὶ ἐδῶ ὁ Γλαῦκος ἀποφορτίζει τὴν ἠλεκτρισμένη ἀτμόσφαιρα με τὴν ἀποκάλυψη τῆς θέλησης τοῦ Δία.

1318. δωδέκα ... ἀέθλους: Γιὰ τοὺς δώδεκα ἄθλους τοῦ Ἡρακλῆ βλ. εἰδικότερα U. von Wilamowitz-Moellendorff, *Euripides' Herakles*, II.2, Berlin 1909², σελ. 58 κ.έ. Ὡς πρὸς τοὺς ἄθλους πού εἶχε ἐκτελέσει ὁ ἥρωας πρὶν ἀπὸ τὴν ἐπιβίβασή του στὴν Ἀργῶ, βλ. Fränkel (1968) 152, σημ. 350 καὶ Vian (1974) σελ. 8 με σημ. 1-2. Ὅπως σημειώνουν οἱ Glei (1996) 159, σημ. 96, στὴν πορεία τοῦ ἔπους θὰ γίνῃ πάλι λόγος γιὰ τὸν Ἡρακλῆ, ἀπὸ τὸν Λύκο, τὸν βασιλέα τῶν Μαριανδυνῶν (Ἀργ. Β 774 κ.έ.), καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν Αἴγλη, μία ἀπὸ τὶς Ἑσπερίδες, στὸ περίφημο ἐπεισόδιο τῆς περιπλάνησης τῶν Ἀργοναυτῶν στὴν Λιβύη (Ἀργ. Δ 1432 κ.έ.). Γιὰ τοὺς στ. 1317 - 1318 πρβλ. τὴν παρόμοια

διατύπωση του Εὐφορίωνα, ἀπ. 51.12 κ.έ. CA (Powell): ... *παλιγκότω Εὐ-
ρυσθῆι ... δυνώδεκα λοῖσθος ἀέθλων.*

1320. ποθή ... πελέσθω: Πρβλ. Ὀδ. κ 505 *μή τί τοι ἡγεμόνος γε ποθή παρὰ
νηϊ μελέσθω.* Πρβλ. σχετικὰ καὶ Ardzizoni (1967) 274, ὁ ὁποῖος μάλιστα
θεωρεῖ τὴ γραφὴ τῶν Ἀργοναυτικῶν *πελέσθω* ὡς μία πιθανὴ ν. 1. στὸ ὁμη-
ρικὸ κείμενο. Πρβλ. σχετικὰ καὶ Rengakos (1993) 36.

1322. περικλεῆς ἄστυ: Πρβλ. παραπ. σχόλιο στὸ στ. Α 1069.

1323. Χαλύβων: Οἱ Χάλυβες, σύμφωνα μὲ τὰ Σχόλια, εἶναι «ἔθνος Σκυθίας,
ὅπου ὁ σιδήρος γίνεται» (Α 1321-23b. Wendel). Πρβλ. Καλλιμ. *Αἴτια*, ἀπ.
110.48 Pf. *Χαλύβων ὡς ἀπόλοιτο γένος.* Περισσότερα γιὰ τὸ μυθικὸ αὐτὸ
λαὸ ποὺ ἀσχολεῖτο συστηματικὰ μὲ τὴν ἐξόρυξη τοῦ σιδήρου βλ. καὶ Ἀργ.
Β 374-376, 1000-1008· πρβλ. καὶ Ardzizoni (1967) 274, μὲ ἐνδιαφέροντα πα-
ράλληλα χωρία. Γιὰ τὴν ἴδρυση τῆς πόλης τῆς Κίου καὶ τὴ μοῖρα τοῦ Πολύ-
φημου στὴ χώρα τῶν Χαλύβων βλ. παρακ. Ἀργοναυτικά Α 1345-1347 καὶ
εἰδικότερα Δ 1470 κ.έ.

1328. κοίλης δὲ διῆξ ἄλως ἔκλυσε νῆα: Ἡ διόρθωση τῆς αἰτιατικῆς τῶν
κωδίκων *κοίλην* σὲ γενικὴ *κοίλης* ἀπὸ τὸν Campbell (1971) 402 κ.έ., τὴν
ὁποία υἰοθετεῖ καὶ ὁ Vian (1974), φαίνεται πιθανὴ ὄχι μόνο γιὰ τὸ Ἀπολλώ-
νιος δὲν χαρακτηρίζει πουθενὰ ἄλλοῦ τὴν Ἀργὴ ὡς *κοίλην*, δηλ. ὡς εὐρύ-
χωρο καὶ βαθουλὸ καράβι, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ Β 595 ὁ ποιητὴς χαρακτη-
ρίζει καὶ πάλι τὴ θάλασσα μὲ τὸ ἴδιο ἐπίθετο (πρβλ. ἀργότερα Πολυβ. 1.60.6
κοίλης καὶ τραχείας οὖσης τῆς θαλάττης). Ἀντίθετα, ἡ διόρθωση τοῦ *δὲ διῆξ*
σὲ *δ' αἶξ* ἀπὸ τὸν Fränkel (1961), ἢ εἰσαγωγὴ δηλ. ἐνὸς νέου ὑποκειμένου
στὴ φράση (ὅπου *αἶξ ἄλως* θὰ σήμαινε τὴν ὀρηκτικὴν κίνηση τῆς θάλασσας)
μᾶλλον φαίνεται –ὅπως ὑποστηρίζουν καὶ οἱ Glei (1996) 175– περιττή.
Τοῦτο, ἀφενὸς, ἐπειδὴ τὸ ὑποκείμενο τῆς περιόδου δὲν εἶναι ἄλλο ἀπὸ τὸ
πορφύρεον ὕδωρ τοῦ προηγούμενου στίχου, ἀφετέρου, γιὰ τὴν πρόθεση
διῆξ (*διῆξ*) ἀπαντᾷ ἀρκετὰ συχνὰ στὸν Ἀπολλώνιο (21 φορές: 11 μὲ γενικὴ
καὶ 10 μὲ αἰτιατικὴ, ἐνῶ στὸν Ὀμηρὸ συνολικὰ 12 φορές καὶ μόνο μὲ γενικὴ,
ὅλες στὴν Ὀδύσεια ἐκτὸς ἀπὸ μία φορὰ στὴν *Ἰλιάδα*, Ο 124)· βλ. σχετικὰ

Haggett (1902) 36. Σὲ συνδυασμὸ μάλιστα μὲ τὴ γενικὴ ἀλός, ἢ πρόθεση δι᾽ ἑξ ἅπαντᾶ ἐκτὸς ἀπὸ τὸ στίχο μας καὶ στὸ A 1157, B 351 καὶ 804 (v.l. *διαμπερές*).

1333. περί γάρ μ' ἄχος ἦκεν: Στηριζόμενοι σὲ γραφὲς τῶν κωδίκων, οἱ ἐκδότες προσπάθησαν ἐδῶ νὰ διορθώσουν τὴν ἀσυμφωνία τῆς χειρόγραφης παράδοσης, προτείνοντας ἐνδιαφέρουσες λύσεις. Ὁ Fränkel, ἐπὶ παραδείγματι, πρότεινε στὸ κριτικὸ ὑπόμνημα τῆς ἔκδοσός του (1961), καὶ τεκμηρίωσε ἀργότερα (1968) 152 κ.ἔ., τὴ διόρθωση ἐπὶ ... ἦκεν, παραπέμποντας σὲ ἀντίστοιχα ὁμηρικὰ πρότυπα, ὅπως π.χ. Σ 108 *χόλος ... ἐφέηκε*, ξ 464 κ.ἔ. Ὁ Vian (1974), ἐνῶ συμφωνεῖ μὲ τὴν ἐπιλογή τοῦ ρήματος ἦκεν, διαφωνεῖ ἐν τούτοις μὲ τὴ διόρθωση τοῦ *πέρι* σὲ ἐπί βλ. καὶ Vian (1973) 84. Πράγματι, τὸ *πέρι* λειτουργεῖ ἐδῶ ἐπιρρηματικὰ καὶ σημαίνει «ὑπερβολικά», σύμφωνα καὶ μὲ τὴν ἐρμηνεία τοῦ LSJ, s.v. *περί*: E. II. «before or above others, exceedingly, only Ep. in which case it commonly suffers anastrophe». Πρβλ. σχετικὰ Ἰλ. Θ 161, I 53, 100, N 727, Ὀδ. β 116, γ 95, θ 63 κ.ἄ.

1340-1342: Πὰ τοὺς στίχους αὐτοὺς πρβλ. Ἰλ. X 158-161. Ἐπίσης, γιὰ τὸν τρόπο δόμησης καὶ τὸ περιεχόμενο τοῦ λόγου τοῦ Ἰάσονα πρὸς τὸν Τελαμώννα (στ. 1337-1343) βλ. τὸ σχόλιο τοῦ Fränkel (1968) 153 κ.ἔ., καθὼς καὶ Claus (1993) 208-209.

1342. ἔολπα δέ τοι: Σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν Fränkel (1961) ποὺ δέχεται τὴ διόρθωση τοῦ Lloyd-Jones δὲ *τάς*, ὁ Vian (1974) 113, σημ. 5, ὑπερασπίζεται τὴ γραφὴ *δέ τοι* τῶν κωδίκων, στηριζόμενος σὲ δύο ἐνδιαφέροντα παράλληλα τὰ ὁποῖα ἐπικαλεῖται, ὅπως ἀναφέρει, ὁ Livrea: Ἰλ. I 654/655 *ἀμφὶ δέ τοι / ... δῶ* καὶ Ξενοφ. *Κύρου Παιδεία* 1.5.13 *ἀλλὰ πιστεύω τοι*.

1343. εἰ τοιόνδε πέλοι ποτέ: «ἂν κάποτε συνέβαινε τὸ ἴδιο». Ἄν καὶ οὐδέποτε παρουσιάσθηκε παρόμοια περίπτωση, ἐν τούτοις ὁ Τελαμώννας θὰ ἀποδειχθεῖ ἔμπιστος σύντροφος τοῦ Ἰάσονα (πρβλ. σχετικὰ Ἀργ. Γ 196 κ.ἔ., καθὼς καὶ Γ 1174 κ.ἔ.). Ὅπως σημειώνουν καὶ οἱ Gle (1996) 149, σημ. 18 καὶ 159, σημ. 98, πρόκειται γιὰ ἓνα συμπαθητικὸ χαρακτήρα, ποὺ μερικὲς

φορὲς μάλιστα ὑποχρεώνεται νὰ κατευνάσει τὴν ὀρμὴ του, ὅπως π.χ. στὸ Γ 382 καὶ 515. Πὰ τὴ φιλονικία μεταξὺ Τελαμόνα καὶ Ἰάσονα πρβλ. τὴν ἀντίστοιχη μεταξὺ Ἀχιλλέα καὶ Ἀγαμέμνονα· βλ. εἰδικότερα Hunter (1988) 436-453 καὶ Natzel (1992) 187.

1346. ἐπώνυμον ἄστυ: Βλ. Σχόλια Α 1346 Wendel: *ἀντὶ τοῦ ὀμώνυμον τοῦ ποταμοῦ. καὶ γὰρ Κίος ὁ ποταμὸς καὶ ἡ πόλις. ὠνόμασαι δὲ ὁ ποταμὸς ἀπὸ Κίου τοῦ ἡγησαμένου Μιλησίων.* Πρβλ. καὶ παραπ. σχόλιο στὸ στ. Α 1177.

1347. ἀέθλους: Πρβλ. παραπ. σχόλιο στὸ στ. 1318.

1351. ῥύσι(α): Τὰ λάφυρα, ἐνέχυρα, οἱ ὄμηροι. Βλ. καὶ παρακ. στ. 1357 καθὼς καὶ τὸ συναφές σχόλιο Α 1355-57c. Wendel: *ὅτι δὲ Κιανοὶ ὄμηρα ἔδωσαν Ἡρακλεῖ καὶ ὄμοσαν μὴ λήξειν ζητοῦντες Ὑλαν καὶ φροντίδα ἔχουσι Τραχινίων διὰ τὸ ἐκεῖσε κατοικισθῆναι ὑφ' Ἡρακλεῖ τοὺς ὄμηρεῦσαντας, Κιναιῶν ἱστορεῖ ἐν Ἡρακλείᾳ* (EFG, Davies, σελ. 142 = ἀπ. 6 PEG, Bernabé, σελ. 117)· ἀντὶ γὰρ *Κιναιῶν* ὁ Seeliger, στὸν Roscher I.2: 2793, διάβασε *Κόνων*, πρβλ. καὶ Σχόλια Α 1165c. Wendel. Περισσότερα γιὰ τὸ μῦθο τοῦ Ὑλα καὶ τὴ θεοποίησή του βλ. παραπ. σχόλιο στὸ στ. Α 1240 καὶ στὸν Vian (1974) 114, σημ. 1.

1361. εὐρείην: Ἡ εὐστοχη αὐτὴ διόρθωση γιὰ μετρικούς λόγους τῆς γραφῆς τῶν *κωδίκων εὐρεῖαν* σὲ *εὐρείην* ἀνήκει στὸν Campbell (1971) 412 καὶ ἔχει υἱοθετηθεῖ ἀπὸ τὸν Vian (1974), καθὼς καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς μετὰ ἀπὸ αὐτὸν ἐκδότες.

1362: Στὸ στίχο αὐτὸ τελειώνει τὸ πρῶτο Βιβλίον τῶν *Ἀργοναυτικῶν*. Ὁ στ. [1363] (*Ἦως δ' οὐ μετὰ δηρὸν ἐελδομένοισι φαάνθη*), ποὺ παραδίδουν οἱ κώδικες ἔχει ἐξοβελισθεῖ ἤδη ἀπὸ τὸν Brunck (ed. Strasbourg 1780), γιὰτὶ ἀποτελεῖ μεταφορὰ τοῦ ἐπιλογικοῦ στίχου 1285 τοῦ δευτέρου Βιβλίου. Ἄν καὶ τὸ ταξίδι γιὰ τὴν Κολχίδα συνεχίζεται, μὲ ἐνδιάμεσο σταθμὸ τῶρα τὴ Βιθυνία, τὴ χώρα τῶν Βεβρύκων, ὁ ποιητῆς, ὅπως σημειώνουν οἱ Gleii (1996) 159, σημ. 100, ἀποφάσισε γιὰ «τεχνικούς λόγους» νὰ χωρίσει ἐδῶ

τὰ δύο πρῶτα Βιβλία τοῦ ἔπους του. Τὸ ταξίδι πρὸ τὸν ποταμὸ Φάσι εἶναι μακρὸν, με ἐνδιαφέροντες ἐλλμενισμοὺς καὶ πολλὰ ἐπεισόδια. Ἔτσι, θὰ ἦταν ἀπρόσφορο νὰ συμπεριληφθοῦν ὅλες οἱ λεπτομέρειες μέχρι τὸν κατάπλου στὴ χώρα τοῦ Αἰήτη μόνο στὸ πρῶτο Βιβλίον. Ἄς σημειωθεῖ τέλος ὅτι τὸ μοναδικὸ Βιβλίον ποὺ στερεῖται προοιμίου εἶναι τὸ Β', πράγμα ποὺ σημαίνει ὅτι θεωρεῖται καὶ ἀπὸ τὸν ποιητὴ ὡς ἄμεση συνέχεια τοῦ Α'.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

I. Ἐκδόσεις καὶ μεταφράσεις τῶν Ἀργοναυτικῶν

- ARDIZZONI, A. 1958. *Apollonio Rodio. Le Argonautiche, libro III*. Testo, traduzione e commentario, Bari.
- 1967. *Apollonio Rodio. Le Argonautiche, libro I*. Testo, traduzione e commentario, Roma.
- DRÄGER, P. 2002. *Apollonios von Rhodos. Die Fahrt der Argonauten, Griechisch/Deutsch* (hrsg. übersetzt und kommentiert), Stuttgart.
- FRÄNKEL, H. 1961. *Apollonii Rhodii Argonautica*, Oxford.
- GILLIES, M. 1928. *The Argonautica of Apollonius Rhodius. Book III*. Edited with Introduction and Commentary, Cambridge.
- GLEI, R. - NATZEL-GLEI, S. 1996. *Apollonios von Rhodos. Das Argonautenepos*. (hrsg. übersetzt und erläutert), 2 τόμοι, Darmstadt.
- GREEN, P. 1997. *The Argonautika by Apollonios Rhodios*. Translated, with Introduction, Commentary and Glossary (Hellenistic Culture and Society 25), Berkeley/Los Angeles.
- HUNTER, R. 1989. *Apollonius of Rhodes, Argonautica Book III*, Cambridge.
- 1993. *Apollonius of Rhodes. Jason and the Golden Fleece (The Argonautica)*. Translated, with Introduction and Explanatory Notes, Oxford.
- LIVREA, E. 1973. *Apollonii Rhodii Argonauticon liber quartus*. Introduzione, testo critico, traduzione e commento, Firenze.
- MERKEL, R. 1854. *Apollonii Argonautica emendavit, apparatus criticum et prolegomena adiecit R.M. Scholia vetera e codice Laurentiano edidit H. Keil*, Leipzig.
- MOONEY, G. W. 1912. *The Argonautica of Apollonius Rhodius*. Edited with Introduction and Commentary, Dublin.
- PADUANO, G. - FUSILLO, M. 1986. *Apollonio Rodio. Le Argonautiche*. Introduzione e commento di G. Paduano e M. Fussillo, traduzione di G. Paduano, Milano.
- SEATON, R. C. 1912. *Apollonius Rhodius, The Argonautica*, with an English Translation, London-Cambridge/Mass.

- VIAN, F. 1961. *Apollonios de Rhodes, Argonautiques, Chant III*. Edition, introduction et commentaire, Paris.
- 1974 (1976²). *Apollonios de Rhodes, Argonautiques*. Tome I: Chants I-II. Texte établi et commenté par F.V. et traduit par É. Delage, Paris.
- 1980 (1993²). *Apollonios de Rhodes. Argonautiques*. Tome II: Chant III. Texte établi et commenté par F.V. et traduit par É. Delage, Paris.
- 1981 (1996²). *Apollonios de Rhodes. Argonautiques*. Tome III: Chant IV. Texte établi et commenté par F.V. et traduit par É. Delage et F.V., Paris.

II. Λοιπή βιβλιογραφία

- ALBERTI, G. B. 1963. «Le nuove Membranae Mutinenses con frammenti di Apollonio Rodio ed Anastasio Sinaita», *Bolletino del Comitato per la preparazione della edizione nazionale dei classici greci e latini* 11, 15-23.
- 1972. «Note alla tradizione manoscritta di Apollonio Rodio», σφό: *Studi classici in onore di Quintino Cataduella*, Catania, vol. II. 9-18.
- ALBIS, R. V. 1996. *Poet and Audience in the Argonautica of Apollonius*, Lanham.
- ARDIZZONI, A. 1935. «Eracle e Teodamante in Callimaco e in Apollonio Rodio», *RFIC* 13, 452-462.
- 1940. *Studi di poesia ellenistica*, Napoli.
- 1956. «Note critiche ed esegetiche sul testo di Apollonio Rodio», *RFIC* 84, 364-388.
- 1965a. «Per il testo di Apollonio Rodio», *RFIC* 93, 54-60.
- 1965b. «Echi Pitagorici in Apollonio Rodio e Callimaco», *RFIC* 93, 257-267.
- 1967a. «Per il testo di Apollonio Rodio», *RFIC* 95, 44-47.
- 1968. «Note Apolloniane», *Maia* 20, 11-14.
- 1970. «Note sul testo di Apollonio Rodio e Callimaco», *GIF* 22, 40-46.
- AREND, W. 1933. *Die typischen Scenen bei Homer*, Berlin.
- BARKHUIZEN, J. H. 1979. «The Psychological Characterization of Medea in Apollonius of Rhodes, Argonautica 3. 744-824», *AClass* 22, 33-48.
- BELLONI, L. 1981. «Medea ΠΟΛΥΦΑΡΜΑΚΟΣ», *CCC* 2, 117-133.
- BERNSDORFF, H. 1994. «Die Abfahrt der Argonauten im Hylasidyll Theokrits», *RhM* 137, 66-72.
- BEYE, C. R. 1969. «Jason as Love-hero in Apollonios' Argonautika», *GRBS* 10, 31-55.

- 1982. *Epic and Romance in the Argonautica of Apollonius*, Carbondale.
- 1993. *Ancient Epic Poetry: Homer, Apollonius, Virgil*, Ithaca-London.
- BLUMBERG, K., 1931. *Untersuchungen zur epischen Technik des Apollonios von Rhodos*, Diss. Leipzig.
- BOESCH, G. 1908. *De Apollonii Rhodii elocutione*, Diss. Berlin.
- BRASWELL, B. K. 1988. *A Commentary on the Fourth Pythian Ode of Pindar* (Texte und Kommentare 14), Berlin-New York.
- BROENIMAN, C. S. 1989. *Thematic Patterns in the Argonautica of Apollonius Rhodius. A Study in the Imagery of Similes*, Diss. University of Illinois at Urbana-Champaign.
- BÜHLER, W. 1960. *Die Europa des Moschos*. Text, Übersetzung und Kommentar (Hermes Einzelschr. 13), Wiesbaden.
- BULLOCH, A. W. 1973. «Apollonius Rhodius Argonautica 1.177: A Case Study in Hellenistic Poetic Style», *Hermes* 101, 496-498.
- BURKERT, W. 1970. «Jason, Hypsipyle, and New Fire at Lemnos. A Study in Myth and Ritual», *CQ* 20, 1-16.
- BUSCH, S. 1993. «Orpheus bei Apollonios Rhodios», *Hermes* 121, 301-324.
- CAGGIA, G. 1972. «Due parole omeriche in Apollonio Rodio», *RFIC* 100, 23-31.
- CAMERON, A. 1995. *Callimachus and his Critics*, Princeton.
- CAMPBELL, M. 1969. «Critical Notes on Apollonius Rhodius» *CQ* 19, 269-84.
- 1971. «Further Notes on Apollonius Rhodius», *CQ* 21, 402-23.
- 1973. «Notes on Apollonius Rhodius, Argonautica II», *RPh* 47, 68-90.
- 1974. «Three Notes on Alexandrine Poetry», *Hermes* 102, 38-46.
- 1978. «ΔΩΔΕΚΑ ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ» στό: E. LIVREA - G. A. PRIVITERA (ἐπιμ.), *Studi in onore di Anthos Ardizzoni*, Roma, vol. 1. 117-125.
- 1981. *Echoes and Imitations of Early Epic in Apollonius Rhodius* (Mnemosyne Suppl. 72), Leiden.
- 1983a. *Index Verborum in Apollonium Rhodium*, Hildesheim-Zürich-New York.
- 1983b. *Studies in the Third Book of Apollonius Rhodius' Argonautica*, Hildesheim-Zürich-New York.
- 1994. *A Commentary on Apollonius Rhodius III 1-417* (Mnemosyne Suppl. 141), Leiden.
- 1995. «Hiatus in Apollonius Rhodius», στό: M. FANTUZZI & R. PRETAGOSTINI (ἐπιμ.), *Struttura e storia dell'esametro greco*, Roma, vol. 1, 193-219.

- CARSPECKEN, J. 1952. «Apollonius Rhodius and the Homeric Epic», *YCIS* 13, 33-143.
- CASSON, L. 1963a. «Sewn Boats (Virgil, *Aen.* VI. 413-4)», *CR* 13, 257-259.
- 1963b. «Ancient Shipbuilding: New Light on an Old Source», *TAPhA* 94, 28-33.
- 1971. *Ships and Seamanship in the ancient World*, Princeton.
- CLAUSING, A. 1913. *Kritik und Exegese der homerischen Gleichnisse im Altertum*, Diss. Freiburg.
- CLAUSS, J. J. 1991. «A mythological Thaumatrope in Apollonius Rhodius», *Hermes* 119, 484-488
- 1993. *The Best of the Argonauts: the Redefinition of the Epic Hero in Book One of Apollonius' Argonautica* (Hellenistic Culture and Society 10), Berkeley-Los Angeles.
- CLAUSS, J. J.-ILES JOHNSTON, S. (ἐπιμ.) 1997. *Medea: Essays on Medea in Myth, Literature, Philosophy, and Art*, Princeton.
- COLLINS, J. P. 1967. *Studies in Book One of the Argonautica of Apollonius Rhodius*, Diss. Columbia.
- COUAT, A. 1882. *La poésie alexandrine sous les trois premiers Ptolémées*, Paris.
- CUSSET, C. 1999. *La Muse dans la Bibliothèque. Réécriture et intertextualité dans la poésie alexandrine*, Paris.
- DAMSTÉ, O. 1922. *Adversaria ad Apollonii Rhodii Argonautica*, Diss. Utrecht-Rotterdam.
- DEFORREST, M. M. 1994. *Apollonius' Argonautica: A Callimachean Epic* (Mnemosyne Suppl. 142), Leiden.
- DE JONG, I. J. F. 1987. *Narrators and Focalizers: The Presentation of the Story in the Iliad*, Amsterdam.
- DELAGE, É. 1930. *La Géographie dans les Argonautiques d'Apollonios de Rhodes*, Bordeaux.
- DINDORF, G. 1855. *Scholia Graeca in Homeri Odysseam*, I-II, Oxford.
- DRACHMANN, A. B. 1903-1927. *Scholia vetera in Pindari Carmina*, 3 τόμοι, Leipzig.
- DRÄGER, P. 1993. *Argo Pasimelousa: Der Argonautenmythos in der griechischen und römischen Literatur* (Palingenesia 43), Stuttgart.
- 1999. «War die Argo das erste Schiff?», *RhM* 142, 419-422.
- 2001. *Die Argonautika des Apollonios Rhodios. Das zweite Zorn-Epos der griechischen Literatur* (Beiträge zur Altertumskunde 158), München-Leipzig.

- DRÖGEMÜLLER, H. P. 1956. *Die Gleichnisse im hellenistischen Epos*, Diss. Hamburg.
- DUCKWORTH, G. E. 1966. *Foreshadowing and Suspense in the Epics of Homer, Apollonius, and Vergil*, New York (Diss. Princeton 1933).
- DUMÉZIL, G. 1924. *Le crime des Lemniennes. Rites et légendes du monde Egéen*, Paris.
- DYCK, A. R. 1989. «On the Way from Colchis to Corinth: Medea in Book 4 of the *Argonautica*», *Hermes* 117, 455-470.
- EASTERLING, P. E.-KNOX, B. M. W. 1994². *Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας*, ελλ. μτφρ. Ν. ΚΟΝΟΜΗΣ κ.ά., Αθήνα.
- EDWARDS, M. W. 1991. *The Iliad: A Commentary*, vol. V: books 17-20, Cambridge.
- EFFE, B. 1987. «Der griechische Liebesroman und die Homoerotik. Ursprung und Entwicklung einer epischen Gattungskonvention», *Philologus* 131, 95-108.
- 1992. «Die Hylas-Geschichte bei Theokrit und Apollonios Rhodios. Bemerkungen zur Prioritätsfrage», *Hermes* 120, 299-309.
- 1996. «Tradition und Innovation. Zur Funktion der Gleichnisse des Apollonios Rhodios», *Hermes* 124, 290-312.
- EICHGRÜN, E. 1961. *Kallimachos und Apollonios Rhodios*, Diss. Berlin.
- ELLIGER, W. 1975. *Die Darstellung der Landschaft in der griechischen Dichtung*, Berlin-New York.
- ERBSE, H. 1953. «Homerscholien und hellenistische Glossare bei Apollonios Rhodios», *Hermes* 81, 163-196.
- 1963a. «Versumstellungen in den Argonautika des Apollonios Rhodios», *RhM* 106, 229-251 (= *Ausgewählte Schriften zur klassischen Philologie*, Berlin-New York 1979, 451-477).
- 1963b. [Βιβλιοκρισία στό:] «Apollonii Rhodii Argonautica rec. H. Fränkel», *Gnomon* 35, 18-27.
- 1966. [Βιβλιοκρισία στό:] «Fränkel, Einleitung zur kritischen Ausgabe des Apollonios», *Gnomon* 38, 157-162.
- 1969-1988. *Scholia Graeca in Homeri Iliadem (Scholia vetera)*, I-VII, Berlin
- EUSTATHII *Commentarii ad Homeri Iliadem*. 1971-1987 (ed. M. VAN DER VALK), I-IV, Leiden.
- *Commentarii ad Homeri Odysseam*. 1825-1826 (ed. G. STALLBAUM) I-II, Leipzig.
- FAERBER, H. 1932. *Zur dichterischen Kunst in Apollonios Rhodios'Argonautika (Die Gleichnisse)*, Berlin.

- FANTUZZI, M. 1988. *Ricerche su Apollonio Rodio*, Roma.
- 2000. «An Aristarchan Reading of Apollonius' Argonautica», *Seminari Romani* III.2, 313-324.
- FANTUZZI, M. - HUNTER, R. 2002. *Muse e modelli. La poesia ellenistica da Alessandro Magno ad Augusto*, Roma-Bari.
- FEENEY, D. C. 1991. *The Gods in Epic*, Oxford.
- FRÄNKEL, H. 1921. *Die homerischen Gleichnisse*, Göttingen.
- 1925. «Zwei Stellen aus den Argonautika des Apollonios», *Hermes* 60, 489-492.
- 1929. «Die Handschriften der Argonautika des Apollonios von Rhodos», *Nachrichten von der Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen, Phil.-hist. Klasse*, 164-194.
- 1957. «Das Argonautenepos des Apollonios», *MH* 14, 1-19.
- 1960. «Ein Don Quijote unter den Argonauten des Apollonios», *MH* 17, 1-20.
- 1960². «Der homerische und der kallimachische Hexameter», στοῦ ἰδίου: *Wege und Formen frühgriechischen Denkens*, München, 100-156.
- 1962². *Dichtung und Philosophie des frühen Griechentums*, München.
- 1964. *Einleitung zur kritischen Ausgabe der Argonautika des Apollonios* (Abhandlungen der Akademie der Wissenschaften in Göttingen, Phil.-hist. Klasse III. 55), Göttingen.
- 1968. *Noten zu den Argonautika des Apollonios*, München.
- FRASER, P. M. 1972. *Ptolemaic Alexandria*, 3 τόμοι, Oxford.
- FUSILLO, M. 1985. *Il tempo delle Argonautiche*, Roma.
- 1993. «Apollonio Rodio» στο: G. CAMBIANO - L. CANFORA - D. LANZA (ἐπιμ.), *Lo spazio letterario della Grecia antica*, vol. I. tom. II: *Ellenismo*, Roma, 107-143.
- GALINSKY, G. K. 1972. *The Herakles Theme. The Adaptations of the Hero in Literature from Homer to the Twentieth Century*, Oxford.
- GARRIGA, C. 1995. «The Muses in Apollonius of Rhodes: The Term ὑποφήτορες», *Prometheus* 21, 105-114.
- GEHRKE, H.-J. 2000. *Ιστορία τοῦ ἑλληνιστικοῦ κόσμου. Μετάφραση/βιβλιογραφική ἐνημέρωση Α. ΧΑΝΙΩΤΗΣ*, Ἀθήνα.
- GEORGE, E. V. 1972. «Poet and Characters in Apollonius Rhodius' Lemnian Episode», *Hermes* 100, 47-63.
- GIANGRANDE, G. 1967. «Arte allusiva and Alexandrian Epic Poetry», *CQ*

- 17, 85-97 (= *Scripta minora Alexandrina*, vol. I, Amsterdam 1980, 11-23).
- 1970a. «Hellenistic Poetry and Homer», *AC* 39, 46-77 (= *Scripta minora Alexandrina*, vol. I, Amsterdam 1980, 33-64).
- 1970b. «Der stilistische Gebrauch der Dorismen im Epos», *Hermes* 98, 257-277 (= *Scripta minora Alexandrina*, vol. I, Amsterdam 1980, 65-86).
- 1973a. *Zu Sprachgebrauch, Technik und Text des Apollonios Rhodios* (Classical and Byzantine Monographs 1), Amsterdam.
- 1973b. «The Utilization of Homeric Variants by Apollonius Rhodius: A Methodological Canon of Research», *QUCC* 15, 73-81 (= *Scripta minora Alexandrina*, vol. I, Amsterdam 1980, 1-9).
- 1975. *L'humour des Alexandrins* (Classical and Byzantine Monographs 2), Amsterdam.
- 1976. «Aspects of Apollonius Rhodius' Language», *PLLS* ed. F. Cairns (Arca 2), 271-291 (= *Scripta minora Alexandrina*, vol. I, Amsterdam 1980, 289-309).
- 1977. «Eine unerforschte Handschrift des Apollonios Rhodios», στί: K. Treu (ἐπιμ.), *Studia codicologica*, Berlin, 227-230.
- GLEI, R. 1993. «Jason», *Enzyklopädie des Märchens* 7, 496-498.
- GOLDHILL, S. 1991. *The Poet's Voice. Essays on Poetics and Greek Literature*, Cambridge.
- GONZÁLEZ, J. M. 2000. «*Musai hypophetores*: Apollonius of Rhodes on Inspiration and Interpretation», *HSCPh* 100, 269-292.
- GRAJEW, F. 1934. *Untersuchungen über die Bedeutung der Gebärden in der griechischen Epik*, Diss. Freiburg.
- GREEN, P. 1990. *Alexander to Actium: The Historical Evolution of the Hellenistic Age* (Hellenistic Culture and Society 1), Berkeley-Los Angeles.
- 1997b. «“These fragments have I shored against my ruins”: Apollonios Rhodios and the Social Revalidation of Myth for a New Age», στί: P. CARTLEDGE - P. GARNSEY - E. GRUEN (ἐπιμ.), *Hellenistic Constructs. Essays in Culture, History, and Historiography* (Hellenistic Culture and Society 26), Berkeley-Los Angeles, 35-71.
- GUMMERT, P. H. 1992. *Die Erzählstruktur in den Argonautika des Apollonios Rhodios* (Europäische Hochschulschriften 15/60), Frankfurt a.M.
- HAGGET, A. S. 1902. *A Comparison of Apollonius Rhodius with Homeric Prepositional Usage*, Baltimore.

- HAINSWORTH, B. 1993. *The Iliad: A Commentary*, vol. III: books 9-12, Cambridge.
- HÄNDEL, P. 1954. *Beobachtungen zur epischen Technik des Apollonios Rhodios* (Zetemata 7), München.
- HÄNDEL, P. 1963. «Die Götter des Apollonios als Personen», στο: *Miscellanea di Studi Alessandrini in memoria di A. Rostagni*, Torino, 363-381.
- HARDER, M. A. - REGTUIT, R. F. - WAKKER, G. C. (ἐπιμ.) 2000. *Apollonius Rhodius* (Hellenistica Groningana 4), Leuven.
- HASLAM, M. W. 1978. «Apollonius Rhodius and the Papyri», *ICS* 3, 47-73.
- HERTER, H. 1927. «Das Kind im Zeitalter des Hellenismus», *BJ* 132, 250-258.
- 1942. «Beiträge zu Apollonios von Rhodos», *RhM* 91, 226-249.
- 1956. «Bericht über die Literatur zur hellenistischen Dichtung seit dem Jahre 1921, II: Apollonios von Rhodos», *Bursians Jahresbericht* 285 (1944/1955), Göttingen, 213-410.
- 1973. «Apollonios, der Epiker», *RE Suppl.*Bd. XIII, 15-56.
- HEUBECK, A. - WEST, S. - HAINSWORTH, J. B. 1988. *A Commentary on Homer's Odyssey*. Vol. I: Books i-viii, Oxford.
- HEUBECK, A. - HOEKSTRA, A. 1989. *A Commentary on Homer's Odyssey*. Vol. II: Books ix-xvi, Oxford.
- HIGBIE, C. 1990. *Measure and Music. Enjambement and Sentence Structure in the Iliad*, Oxford.
- HOLLIS, A. S. 1990. *Callimachus. Hecale*. Edited with Introduction and Commentary, Oxford.
- HUNTER, R. 1987. «Medeas' Flight: The Fourth Book of the Argonautica», *CQ* 37, 129-139.
- 1988. «Short on Heroics: Jason in the Argonautica», *CQ* 38, 436-453.
- 1993. *The Argonautica of Apollonius: Literary Studies*, Cambridge.
- 1996. «Apollonios [2, Rhodios]», *Der Neue Pauly* 1, 874-879.
- HURST, A. 1967. *Apollonios de Rhodes, manière et cohérence: contribution à l'étude de l'esthétique alexandrine*, Rome-Genève.
- HUTCHINSON, G. O. 1988. *Hellenistic Poetry*, Oxford.
- IRIGOIN, J. 1981. «Une écriture d'imitation: le Palatinus Vaticanus graecus 186», *ICS* 6, 416-430.
- JACKSON, S. 1992. «Apollonius' Jason: Human Being in an Epic Scenario», *G&R* 39, 155-162.
- 1993. *Creative Selectivity in Apollonius' Argonautica*, Amsterdam.

- 1997a. «Argo: The First Ship?», *RhM* 140, 249-257.
- 1997b. «Apollonius of Rhodes: The Cleite and Byblis Suicides», *SIFC* 3^a S. 15, 48-54.
- JANKO, R. 1982. *Homer, Hesiod and the Hymns*, Cambridge.
- 1994. *The Iliad: A Commentary*, vol. IV: books 13-16, Cambridge.
- KASSEL, R. 1987. *Die Abgrenzung des Hellenismus in der griechischen Literaturgeschichte*, Berlin (= Kleine Schriften, Berlin-New York 1991, 154-173).
- KEIL, D. 1998. *Lexikalische Raritäten im Homer. Ihre Bedeutung für den Prozeß der Literarisierung des griechischen Epos* (Bochumer Altertumswissenschaftliches Colloquium 35), Trier.
- KIRK, G. S. 1985. *The Iliad: A Commentary*, vol. I: books 1-4, Cambridge.
- 1990. *The Iliad: A Commentary*, vol. II: books 5-8, Cambridge.
- KLEIN, L. 1931. «Die Göttertechnik in den Argonautika des Apollonios Rhodios», *Philologus* 86, 18-51 & 215-57.
- KLEIN, T. M. 1983. «Apollonius' Jason, Hero and Scoundrel», *QUCC* 42, 115-126.
- KNIGHT, V. 1995. *The Renewal of Epic. Responses to Homer in the Argonautica of Apollonius* (Mnemosyne Suppl. 152), Leiden-Hildesheim-New York.
- KOFLER, W. 1992. «Bienen, Männer und Lemnos: Beobachtungen zu einem epischen Gleichnis bei Apollonios Rhodios (Arg. 1, 878-885)», *Hermes* 120, 310-319.
- KÖHNKEN, A. 1965. *Apollonios Rhodios und Theokrit. Die Hylas- und Amykosgeschichten beider Dichter und die Frage der Priorität* (Hypomnemata 12), Göttingen.
- 1970. «Der Schrei des Hylas», *RhM* 113, 69-79.
- KOLLER, H. 1973. «Λυκάβας», *Glotta* 511, 29-34.
- KÖRTE, A. - HÄNDEL, P. 1960². *Die hellenistische Dichtung*, Stuttgart.
- KRAUS, T. 1960. *Hekate. Studien zu Wesen und Bild der Göttin in Kleinasien und Griechenland*, Heidelberg.
- KULESSA, I. 1936. *Zur Bildersprache des Apollonios von Rhodos*, Diss. Breslau.
- KOUREMENOS, T. 1996. «Heracles, Jason and 'Programmatic' Similes in Apollonius Rhodius' Argonautica», *RhM* 139, 233-250.
- KYRIAKOU, P. 1994. «Empedoclean Echos in Apollonius Rhodius' Argonautica», *Hermes* 122, 309-319.
- 1995. *Homeric hapax legomena in the Argonautica of Apollonius Rhodius: A Literary Study* (Palingenesia 54), Stuttgart.

- LAWALL, G. 1966. «Apollonius' Argonautica: Jason as Anti-hero», *YCIS* 19, 119-169.
- LEFKOWITZ, M. R. 1981. *The Lives of the Greek Poets*, Baltimore.
- LEGRAND, P. E. 1924. *La poésie alexandrine*, Paris.
- LEHMANN-HARTLEBEN, K. 1923. *Die antiken Hafenanlagen des Mittelmeeres* (Klio Beiheft 14), Leipzig.
- LESKY, A. 1947. *Thalatta. Der Weg der Griechen zum Meer*, Wien.
- 1981⁵. *Ίστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας*, ἑλλ. μτφρ. Α. ΤΣΟΠΑΝΑΚΗΣ, Θεσσαλονίκη.
- LEVIN, D. N. 1963. «An Epithet for Argos in Apollonius», *GRBS* 4, 9-17.
- 1970. «Δίπλαξ πορφύρεη», *RFIC* 98, 17-36.
- 1971. *Apollonius' Argonautica Re-examined. I: The Neglected First and Second Books* (Mnemosyne Suppl. 13), Leiden.
- LIVREA, E. 1968. «Un'eco saffica in Apollonio Rodio», *Helikon* 8, 447.
- 1972. «Una 'tecnica allusiva' apolloniana alla luce dell'esegesi omerica alessandrina», *SIFC* 44, 231-243.
- 1980. «L'épos philologique: Apollonios de Rhodes et quelques homérismes méconnus», *AC* 49, 146-160.
- LOMBARDI, M. 1980-81. «Note al libro I delle Argonautiche di Apollonio Rodio», *Helikon* 20-21, 335-349.
- MAAS, P. 1962. *Greek Metre*, ἄγγλ. μτφρ. H. LLOYD-JONES, Oxford.
- MANAKIDOU, F. 1993. *Beschreibung von Kunstwerken in der hellenistischen Dichtung* (Beiträge zur Altertumskunde 36), Stuttgart.
- 1995. «Die Seher in den Argonautika des Apollonios Rhodios», *SIFC* 3^a S. 13, 190-208.
- MARTIN, L. H. 1987. *Hellenistic Religions. An Introduction*, Oxford.
- MARXER, G. 1935. *Die Sprache des Apollonios Rhodios in ihren Beziehungen zu Homer*, Diss. Zürich.
- MATTHEWS, V. J. 1996. *Antimachus of Colophon. Text and Commentary* (Mnemosyne Suppl. 155), Leiden.
- MCLENNAN, G. R. 1975. «An uncollated Manuscript of Apollonius Rhodius», *MPhL* 1, 33-36.
- MERKELBACH, R. - WEST, M. L. 1967. *Fragmenta Hesiodica*, Oxford.
- MEULI, K. 1921. *Odyssee und Argonautika*, Berlin.

- MORRISON, J. S. & WILLIAMS, R. T. 1968. *Greek oared Ships 900-322 B.C.*, Cambridge.
- NATZEL, S.A. 1992. *Κλέα γυναικῶν: Die Frauen in den Argonautika des Apollonios Rhodios* (Bochumer Altertumswissenschaftliches Colloquium 9), Trier.
- NELIS, D. P. 1991. «Iphias: Apollonius Rhodius, *Argonautica* 1.311-16», *CQ* 41, 96-105.
- 1992. «Demodocus and the Song of Orpheus», *MH* 49, 153-170.
- 2001. *Vergil's Aeneid and the Argonautica of Apollonius Rhodius*, Leeds.
- NESSELRATH, H.-G. (ἐπιμ.) 2001. *Εισαγωγή στην Αρχαιογνωσία*. Τόμος Α: *Αρχαία Ελλάδα*, ελλ. μτφρ. Ι. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ, Ι. ΒΑΣΣΗΣ κ.ά., Αθήνα.
- NEWMAN, J. K. 1986. *The Classical Epic Tradition*, Madison.
- NILSSON, M. 1957. *Griechische Feste von religiöser Bedeutung*, Darmstadt.
- NISHIMURA-JENSEN, J. 1998. «The Poetics of Aethalides: Silence and Poikilia in Apollonius' *Argonautica*», *CQ* 48, 456-469.
- NYBERG, L. 1992. *Unity and Coherence: Studies in Apollonius Rhodius' Argonautica and the Alexandrian Epic Tradition*, Lund.
- PADUANO, G. 1972. *Studi su Apollonio Rodio*, Roma.
- PAPANGHELIS, T. D. 1994a. «Hoary Ladies: Catullus 64 and Apollonius Rhodius», *SO* 69, 41-46.
- ΠΑΠΑΓΓΕΛΗΣ, Θ. Δ. 1994b. *Ἡ Ποιητικὴ τῶν Ρωμαίων "νεωτέρων"*, Ἀθήνα.
- PAPANGHELIS, T. D. - RENGAKOS, A. (ἐπιμ.) 2001. *A Companion to Apollonius Rhodius* (Mnemosyne Suppl. 217), Leiden/Boston/Köln.
- PAPATHOMOPOULOS, M. 1996. *Apollonii Rhodii Argonauticorum Concordantia*, Hildesheim/Zürich/New York.
- PARRY, M. 1971. *The Making of the Homeric Verse*. The Collected Papers of M. Parry, ed. by A. PARRY, Oxford.
- PFEIFFER, R. 1949-1953. *Callimachus*, 2 τόμ., Oxford.
- 1968. *History of Classical Scholarship from the Beginnings to the End of the Hellenistic Age*, Oxford (έλλ. μτφρ. Π. ΞΕΝΟΣ, *Ιστορία τῆς κλασικῆς φιλολογίας ἀπὸ τῶν ἀρχῶν μέχρι τοῦ τέλους τῶν ἐλληνιστικῶν χρόνων*, Ἀθήναι 1972).
- PIETSCH, C. 1999a. *Die Argonautika des Apollonios von Rhodos: Untersuchungen zum Problem der einheitlichen Konzeption des Inhalts* (Hermes Einzelschr. 80), Stuttgart.

- 1999b. «Weltdeutung im Orpheusgesang. Zur Bedeutung von Apollonios Rhodios, *Arg. I* 496-511», *Gymnasium* 106, 521-539.
- PIKE, D. L. 1980. «The Comic Aspects of the Strongman-hero in Greek Myth», *A Class* 23, 37-44.
- PLATT, A. 1914. «On Apollonius Rhodius», *JPh* 33, 1-53.
- 1920. «Apollonius III», *JPh* 35, 72-85.
- POMPELLA, G. 2002. *Apollonii Rhodii Lexicon*, Hildesheim/Zürich/New York.
- PRETAGOSTINI, R. (ἐπιμ.) 2000. *La letteratura ellenistica. Problemi e prospettive di ricerca* (Quaderni dei Seminari Romani di Cultura Greca 1), Roma.
- RADERMACHER, L. 1968³. *Mythos und Sage bei den Griechen*, Wien.
- REICH, F. 1991 sqq. *Lexicon in Apollonii Rhodii Argonautica*, curavit et emendavit H. MAEHLER, Amsterdam.
- REITZ, C. 1996. *Zur Gleichnisteknik des Apollonios von Rhodos* (Studien zur klassischen Philologie 99), Frankfurt a.M.
- RENGAKOS, A. 1992. «Zur Biographie des Apollonios von Rhodos», *WS* 105, 39-67.
- 1993. *Der Homertext und die hellenistischen Dichter* (Hermes Einzelschr. 64), Stuttgart.
- 1994. *Apollonios Rhodios und die antike Homererklärung* (Zetemata 92), München.
- RICHARDSON, N. 1993. *The Iliad: A Commentary*, vol. VI: books 21-24, Cambridge.
- ROSE, A. R. 1985. «Clothing Imagery in Apollonios' Argonautica», *QUCC* 50, 29-44.
- ROSTOVITZEFF, M. 1941. *The Social and Economic History of the Hellenistic World*, 3 τόμοι, Oxford (γερμ. μτφρ. *Gesellschafts- und Wirtschaftsgeschichte der hellenistischen Welt*, Darmstadt 1955-1956).
- ROSTROPOWICZ, J. 1990. «The Argonautica by Apollonios of Rhodes as a Nautical Epos», *Eos* 78, 107-117.
- RUSSO, J. - FERNANDEZ-GALLIANO, M.- HEUBECK, A. 1992. *A Commentary on Homer's Odyssey*. Vol. III: Books xvii-xxiv, Oxford.
- RZACH, A. 1878. «Grammatische Studien zu Apollonios Rhodios», *Wiener SB* (phil.-hist. Kl.) 89, 427-599.
- SCHWARTZ, J. 1960. *Pseudo-Hesiodaia. Recherches sur la composition, la diffusion et la disparition ancienne d'oeuvres attribuées à l'Hésiode*, Leiden.

- SCHWINGE, E.-R. 1986. *Künstlichkeit von Kunst. Zur Geschichtlichkeit der alexandrinischen Poesie* (Zetemata 84), München.
- SHAPIRO, H. A. 1980. «Jason's Cloak», *TAPhA* 110, 263-286.
- ΣΙΣΤΑΚΟΥ, Ε. 2001. «Παράδοση και νεωτερικότητα στον κατάλογο των Αργοναυτών (Απολλ. Ροδ. Αργ. 1. 23-233)», *Ελληνικά* 51, 231-264.
- SPANOUDAKIS, K. 2002. *Philitas of Cos* (Mnemosyne Suppl. 229), Leiden/Boston/Köln.
- SPEAKE, G. 1972. *The Collation and Investigation of Manuscripts of Apollonius Rhodius*, Oxford.
- SPEAKE, G. - VIAN, F. 1973. «The so-called D-Manuscripts of Apollonius», *GRBS* 14, 301-318.
- SPEAKE, G. 1974. «The Scribal Habits of Demetrius Moschus», *GRBS* 15, 113-133.
- STEPHENS, S. A. 2002. *Seeing Double. Intercultural Poetics in Ptolemaic Alexandria* (Hellenistic Culture and Society 37), Berkeley/Los Angeles.
- STOESSL, F. 1941. *Apollonios Rhodios: Interpretation zur Erzählungskunst und Quellenverwertung*, Berlin-Leipzig.
- SUSEMIHL, F. 1891-1892. *Geschichte der griechischen Literatur in der Alexandrinerzeit*, 2 τόμοι, Leipzig.
- THIEL, K. 1993. *Erzählung und Beschreibung in den Argonautika des Apollonios Rhodios* (Palingenesia 45), Stuttgart.
- THOMPSON, D. J. 1987. «Ptolemaios and the 'Light-house': Greek Culture in the Memphite Serapeum», *Proceedings of the Cambridge Philological Society* 213, 106-121.
- TRAGLIA, A. 1983. «Apollonio Rodio e Virgilio. Gli episodi di Hylas e di Giasone e Medea», *Vichiana* 12, 304-325.
- TRÄNKLE, H. 1963. «Das Graslager der Argonauten bei Theokrit und Apollonios», *Hermes* 91, 503-505.
- VALVERDE SÁNCHEZ, M. 1989. *El aition en las Argonáuticas de Apolonio de Rodas. Estudio literario*, Murcia.
- VAN KREVELEN, D. A. 1954. «Der Kybelekult in den Argonautika des Apollonios von Rhodos 1, 1078-1153», *RhM* 97, 75-82.
- VASILAROS, G. N. 1993a. *Der Gebrauch des Genetivus absolutus bei Apollonios Rhodios im Verhältnis zu Homer*, Diss. Hamburg 1987 (Bibliothek Sophia Saripolos 91), Athen.

- 1993b. «Fränkels metrisches Schema bei Apollonios Rhodios», *Ἀθηνᾶ* 81, 149-171.
- VELLA, H. C. R. 1982. *Enjambement and Some Metrical Technicalities in Apollonius of Rhodes*, Diss. University of Zimbabwe.
- VENZKE, H. 1941. *Die orphischen Argonautika in ihrem Verhältnis zu Apollonios Rhodios*, Diss. Berlin.
- VIAN, F. 1962. «Quelques remarques sur le livre III des Argonautiques d'Apollonios de Rhodes», *RPh* 36, 36-45.
- 1969. [Βιβλιοκρισία στó:] «Ardizzoni. Apollonio Rodio, Le Argonautiche, Libro I», *RPh* 43, 137-140.
- 1970. «Notes critiques au chant I des Argonautiques d'Apollonios de Rhodes», *REA* 72, 80-96.
- 1972. «La recension "crétoise" des Argonautiques d'Apollonios», *RHT* 2, 171-195.
- 1973. «Notes critiques au chant II des Argonautiques d'Apollonios de Rhodes», *REA* 75, 82-102.
- 1978. «ΙΗΣΩΝ ΑΜΗΧΑΝΕΩΝ», στó: E. LIVREA - G. A. PRIVITERA (ἐπιμ.), *Studi in onore di Anthos Ardizzoni*, Roma, vol. 2. 1025-1041.
- VILLE DE MIRMONT, H. DE LA. 1894. *Apollonios de Rhodes et Virgile: La mythologie et les dieux dans les Argonautiques et dans l'Énéide*, Diss. Paris.
- WACKERNAGEL, J. 1916. *Sprachliche Untersuchungen zu Homer*, Göttingen.
- 1926²-1928². *Vorlesungen über Syntax*, 2 τόμοι, Basel.
- WEBER, G. 1993. *Dichtung und höfische Gesellschaft. Die Rezeption von Zeitgeschichte am Hof der ersten drei Ptolemäer* (Hermes Einzelschr. 62), Stuttgart.
- WEHRLI, F. 1967²-1978². *Die Schule des Aristoteles*. Texte und Kommentar, Basel.
- WENDEL, C. 1914. *Scholia vetera in Theocritum*, Leipzig.
- 1932. *Die Überlieferung der Scholien zu Apollonios von Rhodos* (Abhandlungen der Akademie der Wissenschaften in Göttingen, Phil.-hist. Klasse III. 1), Berlin.
- 1935. *Scholia in Apollonium Rhodium vetera*, Berlin.
- WEST, M. L. 1963. «Critical Notes on Apollonius Rhodius», *CR* 13, 9-12.
- 1966. *Hesiod Theogony*. Edited with Prolegomena and Commentary, Oxford.
- 1978. *Hesiod Works & Days*. Edited with Prolegomena and Commentary, Oxford.
- 1982. *Greek Metre*, Oxford.

- 1983. *The Orphic Poems*, Oxford.
- 1989²-1992². *Iambi et Elegi Graeci ante Alexandrum cantati*, 2 τόμοι., Oxford.
- WIFSTRAND, A. 1929. *Kritische und exegetische Bemerkungen zu Apollonios Rhodios*, Lund.
- WILAMOWITZ-MOELLENDORFF, U. VON. 1913. *Sappho und Simonides*, Berlin.
- 1924. *Hellenistische Dichtung in der Zeit des Kallimachos*, 2 τόμοι, Berlin.
- WILL, E. 1979²-1982². *Histoire politique du monde hellénistique*, 2 τόμοι, Nancy.
- WILLIAMS, M. F. 1991. *Landscape in the Argonautica of Apollonius Rhodius* (Studien zur klassischen Philologie 63), Frankfurt a.M./Bern/New York.
- WISMANN, J. 2000. «Apollonius Rhodius, Argonautica 1, 463 ff.: A Marker», *Mnemosyne* 53, 450-454.
- WYSS, B. 1936. *Antimachi Colophonii reliquiae*, Berlin.
- ZANKER, G. 1979. «The Love Theme in Apollonius Rhodius' Argonautica», *WS* 13, 52-75.
- 1987. *Realism in Alexandrian Poetry: A Literature and its Audience*, London.
- ZUMBO, A. 1973/74. «Contributi papiracei al testo di Apollonio Rodio», *Helikon* 13/14, 462-479.
- 1975/76. «Contributi papiracei al testo di Apollonio Rodio, II», *Helikon* 15/16, 472-480.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΑΡΧΑΙΩΝ ΧΩΡΙΩΝ

Οί ἀριθμοὶ παραπέμπουν στοὺς στίχους τοῦ Α΄ Βιβλίου τῶν Ἀργοναυτικῶν πού συζητοῦνται στὰ Σχόλια· ὅπου σημειώνεται Ε. οἱ ἀριθμοὶ παραπέμπουν σὲ σελίδες τῆς Εἰσαγωγῆς.

Ἀγαθίας		Αἰσχύλος	
Π.Α. 4.3.65	572	Ἀγαμέμνων	
		69	1133
Ἀγάθουλλος (Lloyd-Jones & Parsons)		1387	421
ἀπ. 15	150	1611	1036
		Ἐπτά ἐπὶ Θήβας	
Ἀθήναιος		109	312
Δειπνοσοφισταί (Kaibel)		273	537
1.28.9 (16b 17)	516	292 κ.ἔ.	1182
1.28.10 (16b 18)	517	529 κ.ἔ.	468
2.7.15 κ.ἔ. (38d 15 κ.ἔ.)	516	Ἐὐμενίδες	
7.19.1 (283d κ.ἔ.)	E.5	656	409
8.64 (362d)	13	Ἰκέτιδες	
12.60 (542c)	729	307	1265
Ἐπιτομή (Peppink)		Πέρσαι	
2.2, σ. 108.17 κ.ἔ.	516	795	603
		870	799-800
Αἰλιανός		Προμηθεὺς Δεσμώτης	
Περὶ ζῳῶν ιδιότητος		5	743
1.45.2	1144	240	610
2.7.5	1144	Χοηφόροι	
15.12.22	1144	84	569
15.23.18	E.5	175	672
Ποικίλη ἱστορία		180	421
13.1	769	242	610
		282	672
Αἰσχίνης		517	421
Κατὰ Κτησιφῶντος		ἀποσπάσματα	
72	386	35-49 (Mette)	E.9

Αιοχύλος-άποσπάσματα (<i>συνέχεια</i>)		II 470.7	867
95 (Radt)	304	IV 48.3	95
223 (Radt)	1141		
448 (Radt)	473	Ἀπολλόδωρος	
480 (Radt)	473	FGrHist 244 F 92	1124
Ἀκουσίλαος		[Ἀπολλόδωρος]	
ἀπ. 9B 35 DK	212	<i>Βιβλιοθήκη</i>	
		1.1.6	509
Ἀλκαῖος (Lobel-Page)		1.4.1	761
ἀπ. 440	957	1.7.2	622
		1.7.4	1086
Ἀλκμάν (Page)		1.7.10	201
ἀπ. 5.2, col. ii.3	499	1.8.2	49, 71, 201
ἀπ. 132.1	516	1.9.1	256-259
		1.9.9	156
Anecdota Oxoniensia (Cramer)		1.9.10	326σ
1.84.7	556	1.9.11	121
1.375.25	1277	1.9.16	49, 52, 111, 202, 209, 228, 769
Anecdota Parisina (Cramer)		1.9.19	1207
4.7	1227	2.1.5	134
		2.4.6	748
Ἀντίμαχος		2.5.12	101
ἀπ. 20.5 Wyss = 21 Matthews	912	2.7.3	156
ἀπ. 27.2 W. = 27.2 M.	347	2.7.4	134
ἀπ. 30 W. = 29 M.	450	3.2.2	134
ἀπ. 44 W. = 51 M.	1235	3.5.5	735-36
ἀπ. 53 W. = 131 M.	1115-16	3.9.2	769
ἀπ. 56 W. = 67 M.	211	3.10.7	101
ἀπ. 57.2 W. = 68.2 M.	566	3.12.1	916
ἀπ. 58 W. = 69 M.	122	3.12.6	90
ἀπ. 71 W. = 132 M.	1007	3.13.1-7	558
		3.13.2	71
Ἀντωνίνος Λιβεράλις		3.14.8	95
19	509	Ἐπιτομή (Frazer)	
26	1207	2.4-9	758
26.5	1240		
38	90	Ἀπολλώνιος Ῥόδιος	
		<i>Ἀργοναυτικά</i>	
Anthologiae Appendix (Cougny)		B 10	354
II 213.1	867	14	1025-28

Ἀπολλώνιος Ρόδιος-Ἀργοναυτικά (συνέχεια)		368	215
B 16	1079	374-376	1323
17	439	390-391	649
19	764	391	461, 764
25	439	392	1112-13
29	910	409	262
43	672	410	460
49	275	411-412	413
62	644-45	414	904
79	369	437	702
93	379	443	461
118-120	168	463	1079
124	1202	465	641
133	30	473	713
138	102	475	225
155-163	516	478	269
167	470	483	177
168	600	488	1233
169	1150	494	651
182	413	496	1187
186	1149	502	852
194	764	503	214
198	669	528	1079
207	1233	531	2-3
225	901-02	541-546	E.12
234 κ.έ.	211, 212, 772	544	641
240	269	554	521
246	93	576	416, 821
249	1118	580	644-45
251	772	595	386, 1328
268	644-45	610	910
273 κ.έ.	211	612 κ.έ.	111
288	517	623	460
310	413	626	610
312	713	633	461
314	413	637	904
327	323	638	474
329	280	648	1161
331	772	656	225
351	1328	662-668	373-90
360	936	674	821

Ἀπολλώνιος Ῥόδιος-Ἀργοναυτικά (συνέχεια)		961	383
B 708	672	981	215
725	600	994	559
766	177	997	856
774 κ.έ.	1318	1000-1008	1323
776	1079	1020	128
779	672, 972	1042-1045	88
783	1124	1046-1068	336-37
797	262, 1024	1050	802
802 κ.έ.	228	1061	380
804	1328	1064	1284
815 κ.έ.	139, 439	1071	733
815-858	228	1099	184
817	470	1104	324
821-834	485-91	1112	369
822	127	1120	218
830 κ.έ.	151	1122	910
832	1079	1126	304
835 κ.έ.	772, 1060	1134	1021
840	517, 692	1140-1156	4
845	439	1143	644-45
849-850	139, 475	1187 κ.έ.	111, 386, 723-24
851 κ.έ.	105	1188	550
857	1060	1216	262
859	354, 1060	1223	548
860 κ.έ.	460, 1287	1228	605
862	264	1230	228
863	1012	1231-1241	554
865 κ.έ.	188, 189, 803, 820	1233-1234	509
870	262, 1024	1246-1248	601
884	666	1261	413
888	461	1266 κ.έ.	168
891	904	1269	262
898	336-37	1285	1362
906	644-45	Γ 1-5	22
912	152	4	646
923	65	6	680
926	587	6-166	E.12
927	570, 1075	17	383
955-961	228	19	439
955	543	23	934

Ἀπολλώνιος Ρόδιος- <i>Αργοναυτικά (συνέχεια)</i>		347	243
Γ 35	470	355	479-80
41-42	644-45	356	998
45	691	365	548
66-73	7	382	1343
67	456	393	262, 1024
83	1021	395	641
99	479-80	397	700
122	726	400	699
123	461	401	649
125	383	402	548
126	460	432	262
134	195, 509	437	461
138	559	439	439
145	764	440	354
163	726	441	1079
167-195	336-37	443-444	1230
173	336-37	457	713
176	998	474 κ.έ.	702
183	262, 1024	491-568	336-37
188	1233	492	543
196 κ.έ.	1343	492-494	327-30
200-209	4	499	1059
203	713	501	439
206	384	502	246
208	646	515	1343
215	260	518-520	191
222	374	543 κ.έ.	65
224	1146	561	772
238	1235	564	474
252	312	583	481
263	543	600	641
275-277	1265	606	783
286-287	1262	615	470
297	802	616	269
298	726	634	1233
323	218	635	269
330	764, 1069	664	781
334	466	666	195
337	197-98	667	354
340 κ.έ.	111, 723-24	670	680

Ἀπολλώνιος Ῥόδιος-Ἀργοναυτικά (συνέχεια)		1104	269
Γ 672	755	1105	300
681-682	791	1110	896
687	783	1119	699
737	543	1122	904
748	269	1132	102
754	304	1135 κ.έ.	17
800	680	1157	460
811	638	1160	1235
812	249	1174 κ.έ.	1343
816	461	1198	461
829	672	1202	584-85
830	812	1206	269, 896
854	379	1207	379
863	218	1216	544-45
871-872	168	1220	215, 1135
881-883	1227	1254	474
893	262	1266	1202
896-912	336-37	1273	1304
898	1143	1304	474
901	700	1310	262
904	874	1326	466
916 κ.έ.	65	1331 κ.έ.	686
923	876	1340	651, 1082
925	1230	1360	1202
927	545-46, 936	1361	218
949-951	460	1365	559
963	726	1385	262, 1024
969	383	1387	687
971	474	1403	575
982	666	Δ 1-5	22
984	657	5	304
1002	499	17	879
1008	790	21	700
1018	544-45	29	269
1025	1233	34	1067
1032	559	36	612
1057	652	47	102
1069 κ.έ.	896	62	646
1078	802	72-80	336-37
1086	49	77	733

Ἀπολλώνιος Ῥόδιος-Ἀργοναυτικά (συνέχεια)		445-449	E.12
Δ 78	1112-13	454	641, 856
91	887	458	218
98	904	461	1202
99	354	463	461
106-107	535	466	535
118-121	256-59	470	1149
123-124	728	480 κ.έ.	4
126	726	492-503	336-37
129 κ.έ.	523	494	910
132	456	519	942
157	852	522	1012
167	500	526	352
173	726	529-533	209
179	386, 691	552-556	22
199	380	572-580	1017
215	1202	582-583	526-27
230	354	583	111, 723-24
242 κ.έ.	17	584	764
247-250	921	616-617	596
253	998	631	799-800
255	680	637	304
257	644-45	644	1012
271	456	655	365
276	664	660	593
282	936	672 κ.έ.	498, 575
298	228	681	102
349	904	689	439
355	700	690	177
362 κ.έ.	660	708	1075
366	652	724	304
367	805	753 κ.έ.	702
369	904	761	904
381	249	780 κ.έ.	702
398 κ.έ.	660	785	471
405	1149	801	225
411	304, 652	806	249
413	700	811-817	558
423-434	896	812	1211
434	470	849	177
439	838	858	1039

Ἀπολλώνιος Ῥόδιος-Ἀργοναυτικά (συνέχεια)		1232-1234	1017
Δ 862-879	558	1240	501-02
864	439	1251	242
865	102	1256-1257	1079
876	1017	1294	167
880	274, 460	1300	1146
885-919	23	1301 κ.έ.	523
902	439	1303	672
903-911	27	1315	535
908-911	1136-38	1318	262
909	791	1327	167
912 κ.έ.	228	1331	354
914	139	1344-1380	336-37
918	214	1352	666
931	842	1353	167
933 κ.έ.	574	1364	82
934	239	1379	923-24
937-938	574, 1135	1389	548
950	559	1402	574
968	874	1422	269
984-985	921	1428 κ.έ.	494-95
986	610	1432 κ.έ.	1318
1005	644-45	1447	381
1013	842	1453	687
1024-1025	288, 852	1457	184
1030	380	1462	856
1149-1151	1227	1464 κ.έ.	211
1055	1254	1469	439
1058	588	1470 κ.έ.	1323
1151	1066	1471	461
1160	260	1477 κ.έ.	151
1162	225	1485 κ.έ.	77, 228
1164	470	1497	652
1165 κ.έ.	82	1502 κ.έ.	65
1184	764	1510	379
1198	215, 1135	1528	269
1201	413	1532	374
1216	1309	1547-1549	209
1221-1222	228	1581	431
1223-1224	593	1600	249
1224-1225	600	1609	1314

Ἀπολλώνιος Ῥόδιος-Ἀργοναυτικά (συνέχεια)		Ἄππιανός	
Δ 1618	474	Ῥωμαϊκά: Μιθριδάτειος	
1624	600	(Viereck-Roos)	
1627	1161	137.6	568
1630	686		
1631	607	Ἄρατος	
1655	901-02	Φαινόμενα	
1661-1662	728	1	1
1671	102	32	1100
1672	746	33-34	509
1704-1705	418-19	37 κ.έ.	108
1719-1720	479-80	62	85
1721	1133	63-64	739
1731 κ.έ.	179, 584-85	107	783
1749	646	186	726
1759	608	215	1168
1764	1309	317	1168
1773	548	422 κ.έ.	1203
1770	738, 1075	424	644-45
1781	318, 404	433	1141
ἀποσπάσματα (Powell)		768	644-45
1-3	E. 8	818	500
4-12	E. 7	820	1141
5.3	246	822	737
12.6	1232	834	726
12.16	94	854	451
		911	521
Ἀπολλώνιος Σοφιστής (Bekker)		1075	1172
27.31	940	1117	1172
45.12	702	1125	1172
63.3	225	1146	108
71.1	799-800		
72.14	421	Ἄρεταῖος	
110.8	805	Ὀξέων νόσων θεραπευτικόν (Hude)	
112.30	228	1.2.10	1262
122.27	275		
130.7	431	Ἄριστοτέλης	
		Περὶ ἀναπνοῆς	
Ἀπουλῆμος		474a 4	416
Metamorphoses		Περὶ κόσμου	
4.7	689	391a 11	482

<i>Περὶ τὰ ζῶα ἱστορίαι</i>		Ἀσκληπιάδης Τραγιλεύς	
616b 23	569	FGrHist 12 F 14	614
618b 30	569		
<i>Πολιτικά</i>		Βακχυλίδης (Maehler)	
3.1284a 22-25	1171	Ἐπίνικοι	742
<i>Προβλήματα</i>		ἀποσπάσματα	
947b 32	1262	24.4	1235
ἀποσπάσματα (Rose)		50	1165
ἀπ. 253	584-85		
ἀπ. 514	1177		
Ἀριστοφάνης		Βάρρων Ἀτακινός (Morel)	
Ἄχαρνῆς		ἀπ. 3	1130- 31
703	674	Βαλέριος Φλάκκος	
<i>Θεσμοφοριάζουσαι</i>		<i>Argonautica</i>	
52	723-24	1.153 κ.έ.	224
<i>Ἰππῆς</i>		1.162 κ.έ.	224
1167	409	1.255-256	558
<i>Νεφέλαι</i>		2.7	568
614	500	2.10	585
978	672	2.10-13	596
1368	275	2.104	743-45
<i>Πλοῦτος</i>		2.316-325	668
266	674	2.323 κ.έ.	850
<i>Σφήκες</i>		3.521 κ.έ.	1207
854	242	4.355	125
Ἀριστοφάνης Βυζάντιος		Βεργίλιος	
ἀπ. 39.8 Nauck = 278 Slater	193	<i>Aeneis</i>	
		1.738-739	472
Ἀρκάδιος		1.740 κ.έ.	498
[<i>Περὶ τόνων</i>], σ. 7.7 (Schmidt)	177	2.673-674	558
		3.10	535
Ἀρχίλοχος (West)		3.118-120	407
ἀπ. 8.2	824	3.510	358
ἀπ. 118	842	4.143 κ.έ.	307
ἀπ. 122. 1-5	82	5.250-251	592
ἀπ. 124b	473	6.412-414	533
		7.674-676	594
Ἀσκληπιάδης Μυρλεανός		7.805 κ.έ.	629
FGrHist 697 F 5	623-24	7.809 κ.έ.	179

8.92	544-45	Διογένης	
8.409	629	Σεμέλη, άπ. 1.3 (Snell)	1139
8.424-432	730		
12.72 κ.έ.	304	Διογένης Λαέρτιος	
<i>Bicolica</i>		1.111	E.9
6.31 κ.έ.	498	8.4-5	641
<i>Georgica</i>			
4.152	509	Διόδωρος Σικελιώτης	
4.174-175	730	4.12	127
		4.34.4	769
		4.44	312
Βίων (Gow)		4.47.4	256-59
άπ. 11	781	4.47.5	256-59
άπ. 13.8	1172	4.48	191
		4.48.5	769
Γαληνός		4.51 κ.έ.	7
<i>Ίπποκράτους γλωσσών ἐξήγησις</i>		4.72.2	537
(Kühn)		4.72.6	93
τ. 19, σ. 124.10	125	4.85.7	482
		5.48.2	916
Γέλλιος		5.62	622
<i>Noctes Atticae</i>		5.64	1129
17.3	368	5.70	509
		11.12.3	591
Γεώργιος Χοιροβοσκός			
<i>Σχόλια εἰς τοὺς Κανόνας Θεοδοσίου</i>		Διονύσιος Ἀλικαρνασσεύς	
Gr. Gr. IV.1, σ. 249.29	1277	<i>Ῥωμαϊκὴ ἀρχαιολογία</i>	
		1.49.1	150
		2.61.2	509
Γρηγόριος Ναζιανζηνός			
<i>Ἐπιγράμματα</i>		Διονύσιος Βυζάντιος	
Π. Α. 8.120.2	291	<i>Ἀνάπλους Βοσπόρου</i> (Güngerich)	
		53.1	756
Δημόχως			
FGrHist 471 F 3	931-33	Διονύσιος Περιηγητής	
FGrHist 471 F 4	963	<i>Οἰκουμένης Περιήγησις</i>	
FGrHist 471 F 8b	1039-48	94	1149
FGrHist 471 F 10	1069	215	1222
		276	30
Δημοσθένης		420	879
<i>Περὶ τοῦ Στεφάνου</i>		759	593
129.8	540	959	1222

<i>Παράφρασις τῆς Οἰκουμ. Περιηγ.</i> (Müller)		Ἐπικά ἀδέσποτα	
749-761.16	593	Laudes Theon. gymn. P.Oxy.	
		7.1015 (Heitsch)	347
		ἀπ. 4.18 (Powell)	830
Διονύσιος Σκυτοβοραχίων		Ἐπικῶν ἀποσπάσματα	
FGrHist 32 F 2b	256-59	Ἄσιος ὁ Σάμιος	
Δίων Χρυσόστομος		ἀπ. 7 Davies = 7 Bernabé	188
7.32	134	Εὐμηλος, <i>Εὐρωπία</i>	
67.5.5	482	ἀπ. 3 Davies = 13 Bernabé	740
Δοῦρις Σάμιος		Κιναίθων, <i>Ἡράκλεια</i>	
FGrHist 76 F 14	729	σ. 142 Davies = ἀπ. 6 Bernabé	1351
FGrHist 76 F 86	211	<i>Κύπρια Ἔπη</i>	
		ἀπ. 13 Davies = 15 Bernabé	151
		σ. 31.30 Davies = σ. 40.23	
Ἐκαταῖος		Bernabé	482
FGrHist 1 F 17	256-59	<i>Μινυάς</i>	
FGrHist 1 F 28	86	σ. 144 κ.έ. Davies = σ. 137 κ.έ.	
FGrHist 1 F 102c	125	Bernabé	101, 229
FGrHist 1 F 138	604	<i>Ναυπάκτια</i>	
FGrHist 1 F 220	931-33	σ. 145 Davies κ.έ. = σ. 123 κ.έ.	
		Bernabé	E.9, 18
Ἑλλάνικος		<i>Τιτανομαχία</i>	
FGrHist 4 F 23	916	ἀπ. 9 Davies = 10 Bernabé	554
FGrHist 4 F 71c	608	<i>Φορωνίς</i>	
FGrHist 4 F 89	1129	ἀπ. 2 Davies = 2 Bernabé	851, 1129
FGrHist 4 F 131b	1207	Χοιρίλος ὁ Σάμιος	
		ἀπ. 27.1 Bernabé	30
Ἐμπεδοκλῆς		Ἐπιμενίδης	
ἀπ. 31B 17 DK	498	FGrHist 457 T 1	E.9
ἀπ. 31B 19 DK	498	FGrHist 457 F 3.3	129
ἀπ. 31B 22.2 DK	496		
ἀπ. 31B 27.17 DK	559	Ἐρατοσθένης	
ἀπ. 31B 28.3 DK	559	<i>Καταστερισμοί</i>	
ἀπ. 31B 35.1 DK	416	35	113-14
ἀπ. 31B 43 DK	500		
ἀπ. 31B 100.23 DK	416	Etymologicum Genuinum	
Epigrammata Graeca (Kaibel)		s.v. Αἰθαλίδην	641
403.7	249	s.v. Ἄθως	601
		s.v. ἄλωα	1277

s.v. ἀμφίδυμοι	940	479.47 κ.έ.	550, 551
s.v. ἀμφικινυρόμενοι	883	483.10	372
s.v. Ἀμφίων	821	544.54	1304
s.v. ἀνώιστος	680	576.32	1249
s.v. βαθυλήιος	830	617.8	379
s.v. βώσεσθαι	685	645.39	743
s.v. Δίνδυμον	985	654.8	910
s.v. Δρύοψ	1213	664.39	431
s.v. ἔντομα	587	673.20	1266
s.v. εὐθήμονι	569	692.25	372
s.v. Ἰδαῖοι Δάκτυλοι	1130-31	692.33	372
s.v. Ἰτωνίς	550, 551	712.50	623-24
s.v. Κάναστρα	599	742.42	450
s.v. λέπας	1266	816.14	987
s.v. μέλεον	1249		
s.v. μύωψ	1265	Εὐδοξος (Lassere)	
s.v. ὄχμαζω	743	ἀπ. 305	216
s.v. πήχυιον	379	ἀπ. 306	216
s.v. πρῶειρα	372		
s.v. πυρήια	1184	Εὐπολις (Kassel-Austin)	
s.v. Σίκινος	623-24	ἀπ. 102	515
s.v. σταθερόν	450		
s.v. Ἐληωροί	1227	Εὐριπίδης	
s.v. Χυτὸς λιμήν	987	Ἄλληστις	
		2	193
Etymologicum Magnum (Gaisford)		Ἄνδρομάχη	
26.17	601	687	90
33.27	641	865	113-4
73.56	1277	1265-1266	582
92.14	821	1276-1278	582
115.40 κ.έ.	680	Ἄντιόπη (Kambitsis)	
122.8	556	ἀπ. 6	496
157.37	702	ἀπ. 7.2	812
218.36	685	ἀπ. 48.86-95	735-36, 740
276.33	985	Βάκχαι	
319.3	372	58-59	1136-38
328.23	1266	1002	644-45
345.29	587	1125-1147	636
368.45	741	Ἐκάβη	
391.25	569	28	1159
464.18	554	81	826

Εὐριπίδης (<i>συνέχεια</i>)		3-4	386
354-356	284-85	7	572
1070	1254	551	572
1273	499	986-987	1036
Ἑλένη		1027	876
283	672	1032-1036	281-83
631	672	Ὀρέστης	
Ἡλέκτρα		363-364	1311
205	193	994	1159
432-451	574	1259	607
803	425	1429	1254
817	743	1453	1124
1150	523	1454	1141
Ἡρακλείδαι		Τρωάδες	
855	218	436	636
Ἡρακλῆς		537 κ.έ.	373-90
371	594	Υψιπύλη	
887	636	ἀπ. I.ii.21 (Bond)	228
Ἰκέτιδες		Φοίνισσαι	
677	754	1162	769
679	754	1260	296
Ἰππόλυτος		Εὐσέβιος	
159 κ.έ.	269-75, 274	Εὐαγγελικὴ προπαρρασκευή (Mras)	
1127	867	1.10.50	503
Ἰφιγένεια ἐν Αὐλίδι		Εὐστάθιος Θεσσαλονίκης	
707	582	Παρεμβολαὶ εἰς Ἰλιάδα (van der Valk)	
955	425	A 292 (1.165.4)	699
1112	425	A 393 (1.187.23)	225
1212	479-80	B 717 (1.529.5)	592
1471	425	Γ 261 (1.648.21)	754
Ἰφιγένεια ἐν Ταύροις		Ε 656 (2.167.17)	538
34 κ.έ.	312	Ξ 142 (3.595.20)	204
110	218	Σ 71 (4.138.14)	225
1443	1159	Φ 450 (4.536.1)	193
Ἴων		Ψ 30 (4.676.3 κ.έ.)	275
1579	95	Ω 163 (4.883.1 κ.έ.)	264
Κύκλωψ		Παρεμβολαὶ εἰς Ὀδύσειαν	
37	623-24	(Stallbaum)	
Μελανίπη		β 424 (1.107.8)	563-64
ἀπ. 484 (Nauck ²)	496		
Μήδεια			

δ 847 (1.1519.62)	940	1.132	409
κ 567 (1.395.37)	1079	1.160	409
λ 290 (1.415.2 κ.έ.)	121	2.36.9	998
ν 43 (2.38.3 κ.έ.)	415	2.36.13	998
τ 197 (2.1861.44)	7	2.36.16	566
τ 574 (2.1878.62)	723-24	2.45	648
φ 55 (2.245.5)	1079	2.51.5	998
		2.119	587
Εὐφορίων (Powell)		2.151.10	413
ἀπ. 9.7	1075	4.9	897-98
ἀπ. 51.12	1318	4.145-146	229
ἀπ. 64	156	4.148	229
ἀπ. 75	1178	4.150	229
ἀπ. 76	1207	4.151.3	413
		4.179	209
Ἔφορος		4.196.4	554
FGrHist 70 F 14	122	5.16	775-76
FGrHist 70 F 61	949	5.23.3	160
FGrHist 70 F 104	1129	6.12.3	160
FGrHist 70 F 228	594	6.41	922
		6.140	604
Ζήνων Κιτιεύς (von Arnim)		7.20	651
ἀπ. 104	498	7.24	687
		7.58	216, 922
[Ζωναράς]		7.123	599
Συναγωγή Λέξεων (Tittmann)		7.129	37
793.18	795	7.188	582, 586, 592
		7.191	582, 587
Ἡλιόδωρος (Lloyd-Jones & Parsons)		7.193	591
ἀπ. 472.5	1149	7.196	591
		7.221	141
Ἡρακλείδης Ποντικός (Wehrli)		7.228	141
ἀπ. 89	641	8.4	591
ἀπ. 137	156	8.44	1112-13
		9.100.3	554
Ἡρόδοτος			
1.48.2	998	Ἡρόδοτος	
1.57	580	FGrHist 31 F 5	71
1.62.15	413	FGrHist 31 F 7	943
1.114	627	FGrHist 31 F 15	748
1.125.11	998	FGrHist 31 F 24	128

Ἡρόδοτος (<i>συνέχεια</i>)		70	404
FGrHist 31 F 40	47	87	465
FGrHist 31 F 41	122	90	167
FGrHist 31 F 44	139	180	96
FGrHist 31 F 46	211	181	65
FGrHist 31 F 55	189	278	577-78
		368	96
Ἡρωδιανός		451	544-45
<i>Περὶ καθολικῆς προσφῶδίας</i>		458	122
Gr. Gr. III.1, σ. 44.5	1297	<i>Ἔργα</i>	
Gr. Gr. III.1, σ. 72.1	556	2	167
Gr. Gr. III.1, σ. 133.3	1182	116-117	686
Gr. Gr. III.1, σ. 158.14	204	154	950
Gr. Gr. III.1, σ. 200.32	1227	159-160	548
Gr. Gr. III.1, σ. 250.24	584-85	187-188	281-83
Gr. Gr. III.1, σ. 250.28	193	243	683
Gr. Gr. III.1, σ. 371.21	125	363	1245
Gr. Gr. III.1, σ. 524.33	1203	654	1304
<i>Περὶ ὀδυσσειακῆς προσφῶδίας</i>		660	369
Gr. Gr. III.2, σ. 163.20	807	756	102
<i>Περὶ ὀρθογραφίας</i>		<i>Θεογονία</i>	
Gr. Gr. III.2, σ. 410.26	372	4	543
Gr. Gr. III.2, σ. 411.11	372	9	799-800
Gr. Gr. III.2, σ. 479.29	1297	116 κ.ἔ.	498
Gr. Gr. III.2, σ. 490.10	452	129 κ.ἔ.	501-02
Gr. Gr. III.2, σ. 547.8	125	139-141	510
<i>Περὶ παθῶν</i>		141	730
Gr. Gr. III.2, σ. 227.17	452	142 κ.ἔ.	731-32
Gr. Gr. III.2, σ. 264.2	807	147-153	943
Gr. Gr. III.2, σ. 293.32	204	194-195	1143
Gr. Gr. III.2, σ. 309.8	204	337	501-02
Gr. Gr. III.2, σ. 332.14	193	358	503
<i>Περὶ ἡμεράτων</i>		396	692
Gr. Gr. III.2, σ. 787.23	605	444	695
		445	627
Ἡοίοδος		490-491	505-07
[<i>Ἀσπίς</i>]		493	465
1-27	748	494	7
37	570	501-506	510, 730
57 κ.ἔ.	326	519	517
58	404	747	517

907	503	α	1365	605
951	122	α	1369	605
990	214	α	4000	940
992 κ.έ.	E.9	α	4001	940
997 κ.έ.	238	α	5307	1141
1001-1002	554	α	5682	128
[Κατάλογος] (Merkelbach-West)		α	6172	556
ἀπ. 1.4	288	α	7862	1297
1.6	336-37	δ	1547	687
23-24	146-47	δ	2571	593
23.26	312	ε	4262	799-800
25	191	ε	4621	421
33a, 12 κ.έ.	156	θ	219	515
37.1-9	121	κ	3414	1284
38	47	κ	4533	554
40	558	λ	1431	125
43a, 1	47	μ	1271	228
43a, 5	1245	ο	1172	275
43a, 39	400	π	1846 (Schmidt)	431
59	596	σ	777	204
62	45, 179	σ	778	204
66.1	799-800	σ	1591	450
156	211	σ	2946	641
169.1	916	υ	789	22
177.5	916			
180.5	916	Θεμιστιος		
182	740	Θέσις ει γεωργητέον (Harduin)		
193.16-19	748	349d 1	1172	
208-209	224	350c 3	1172	
211	582			
212a	69	Θέογνις (Young)		
231	824	1201	674	
ἀποσπάσματα (Merkelbach-West)				
259a	758	Θεόκριτος		
263	122, 591	Ειδύλλια		
280-281	101	1.34	380	
337	1077	1.85	460	
392	559	1.140	644-45	
		3.32	754	
Ήσυχιος		3.40 κ.έ.	769	
α 1317 (Latte)	702	5.14	404	

Θεόκριτος (<i>συνέχεια</i>)		9.4	691
7.35	336-37		
7.57	1086	Θεόλυτος Μηθυμναῖος	
7.89	577-78	FGrHist 478 F 3	623-24
7.103	594		
11.13	275	Θεόπομπος	
11.71	1216	FGrHist 115 F 346	308
13.8-15	1211		
13.16	4	Θεόφραστος	
13.30-31	1178	<i>Περὶ φυτῶν ἱστορίας</i>	
13.33	452	2.2.1	565
13.33-34	453-54, 1186	2.7.2	1118
13.36-39	1208	3.13.4	1118
13.48	1232	ἀποσπάσματα (Wimmer)	
13.55	1265	5.26.3 (<i>Περὶ ἀνέμων</i>)	586
13.58 κ.έ.	1240, 1249		
13.61-63	1243-47	Θουκυδίδης	
13.70	1262	1.56.2	599
14.41	788-89	2.52.2	775-76
18.17	998	4.83.2	218
20.28	577-78	4.110.2	599
21.7	775-76		
21.49	239	Θωμᾶς Μάγιστρος	
22.1	146-47	<i>Ἐκλογή ὀνομάτων καὶ ῥημάτων</i>	
22.33	1186	<i>Ἀττικῶν</i>	
22.65	1025-28	s.v. χοή (σελ. 397.7 Ritschl)	456
22.79	584-85		
22.178	998	Ἰάμβλιχος	
24.138	1172	<i>Περὶ τῶν αἰγυπτίων μυστηρίων</i>	
25.1	1172	(des Places)	
25.15	127	8.8.2	1127
25.27	1172		
25.51	1172	Ἴβυκος (Page)	
25.54	172	ἀπ. 282 (1a.2)	1069
25.55	641	ἀπ. 301	288
25.75	296		
25.97	695	Inscriptiones Graecae	
25.116	695	9 (1) 1064	160
27.50	672		
27.55	288	Ἴππώναξ (West)	
<i>Ἐπιγράμματα</i>		ἀπ. 67. 1	473

Ίσιδωρος		ἀπ. 55.2-3	810
<i>Origines</i>		ἀπ. 67.11-12	177
XIX.4	368	ἀπ. 75.4-5	921
		ἀπ. 75.12	452
Ίωάννης Γαζαίος		ἀπ. 80.10	791
<i>Ἀνακροόντεια</i> (Bergk)		ἀπ. 93.15	7
2.5,6	312	ἀπ. 109	957, 960
		ἀπ. 110.48	1323
Ίωάννης Πεδιάσιμος		ἀπ. 177.7	503
<i>Σχόλια εἰς τὴν τοῦ Ἡσιόδου</i>		ἀπ. 184	839
<i>ἀσπίδα</i> (Gaisford)		ἀπ. 186.23	380
II. 624.2	1194	<i>Ἰαμβοὶ</i>	
		ἀπ. 191.31	685
Ίωάννης Φιλόπονος		ἀπ. 191.34 κ.έ.	644-45
<i>Τῶν εἰς τὸ πρῶτον τῶν</i>		ἀπ. 194.31	415
<i>Μετεωρολογικῶν</i>		ἀπ. 194.59	685
<i>Ἀριστοτέλους ἐξηγητικῶν</i> (Hayduck)		<i>Ἐκάλῃ</i>	
σ. 88.1	545-46	ἀπ. 238.22 = 18.8 Hollis	30
		ἀπ. 238.29 = 18.15 H.	1203
<i>Καινὴ Διαθήκη</i>		ἀπ. 239 = 28 H.	129
<i>Λουκᾶς</i>		ἀπ. 245.2 = 60 H.	1075
21.25	160	ἀπ. 260.27 = 70.12 H.	177
<i>Πρὸς Κορινθίους Β'</i>		ἀπ. 260.51 = 74.10 H.	669
2.4	160	ἀπ. 261 = 71 H.	738
		ἀπ. 263.2 = 80 H.	1216
Καλλίμαχος (Pfeiffer)		ἀπ. 274 = 45 H.	972
<i>Αἴτια</i>		ἀπ. 299 = 116 H.	1115-16
ἀπ. 1.3-4	649	ἀπ. 301 = 117 H.	1265
ἀπ. 7.24	229	ἀπ. 307 = 95 H.	125
ἀπ. 12.6	1309	ἀπ. 336 = 136 H.	1144
ἀπ. 15	940	ἀπ. 344 = 94 H.	416
ἀπ. 17.3-6	151	ἀπ. 373 = 152 H.	1227
ἀπ. 18.4	401, 471	<i>Ἐπιγράμματα</i>	
ἀπ. 18.6-7	418-19, 738	61.1	760
ἀπ. 18.9	422-24	<i>Ἵμνοι</i>	
ἀπ. 18.10	358	1.4 κ.έ.	509
ἀπ. 18.11	914	1.15	129
ἀπ. 18.12	359, 404	1.16	1208
ἀπ. 18.13	238	1.21	288
ἀπ. 24.5	760	1.25	1144
ἀπ. 24.6	1213	1.34	509

Καλλιμαχος (Pfeiffer) (συνέχεια)		6.66-67	1245
1.51	509	6.74	551
1.57	508	ἀποσπάσματα	
1.90	700	228.47	601
2.18	18	228.53	826
2.104	471	228.71	783
3.5	195	381-382	E.7
3.14	288	384.5	125
3.25	129	384.35-36	730
3.27	344	459	1165
3.46 κ.έ.	623-24, 730	527	193, 810
3.52	1281	540	1075
3.87-88	177	596	1207
3.99	260	597	738
3.100	574	599	187-88
3.107 κ.έ.	997	602.1	1048
3.114	216, 1203	668	187
3.134	517	701	374
3.142	260	716	623-24
3.159-161	1213	761	1139
3.185	1048	Test. 23.8	E.7
3.213-214	743-45		
3.215-216	769	Κάτουλλος	
3.224	1146	61.52-53	288
3.227	95	62.1-2	781
3.228	187-88	62.6-10	781
3.229	167	62.26-31	781
3.242 κ.έ.	538, 539	64.1	386
4.49	187-88	64.12 κ.έ.	552
4.63	216	64.19-30	558
4.168	730	64.305 κ.έ.	672
4.173	1024		
4.191	545-46, 936	Κλεάνθης (Powell)	
4.209	288	Ὕμνος εἰς Δία	
4.222	288	1.9	226
4.232	781		
4.233	167	Κόιντος Σμυρναῖος	
4.312	539	1.21-23	141
5.27	726	2.19	291
5.83-84	638	2.115	764
6.42	312	2.147	699

2.408	1012	Σύνοψις χρονική (Lampsidis)	
3.526	1187	133	1172
3.544	818	2274	1172
4.47	249	4735	593
4.342	160	5350	593
4.436	1158		
5.89	1158	Λακτάντιος	
5.97	561	<i>Divinae Institutiones</i>	
5.214	465	1.21	539
5.459	262		
5.529-530	264	Λέων Διάκονος	
5.590	291	<i>Ίστορία</i> (Hase)	
7.240	879	110.3	672
7.259	879	135.119	672
7.547	879		
8.426	783	Λίβιος	
9.503	600	<i>Ab urbe condita libri</i>	
11.383	879	23.26.9	539
11.501	246	44.11.3	599
12.427-432	373-90		
13.136	496-97	Λούκιλλος Ταρραΐος	
13.490	879	(Linnenkugel)	
14.339	249	ἀπ. 11	1165
14.501	783	ἀπ. 12	1039-48
14.518	246		
14.528-529	496-97	Λουκρήτιος	
		<i>De Rerum Natura</i>	
Κόνων		2.1105 κ.έ.	498
FGrHist 26 F 1.41	949	5.433 κ.έ.	498
Κόριννα (Page)		Λυκόφρων	
ἀπ. 654. 1a, col. iii.22	548	Ἄλεξάνδρα	
		105	818
Κύριλλος Ἀλεξανδρείας		267	127
<i>Γλαφυρῶν εἰς τὴν Γένεσιν Λόγος Α΄</i>		368-369	692
PG 69, σ. 33.50	574	543	1284
<i>Ἑρμηνεία εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην</i>		578	1073
<i>Εὐαγγ.</i> (Pusey)		874	229
τ. 2, σ. 655.14	1039	881	65
		1099	1075
Κωνσταντῖνος Μανασσῆς		1192	503

Λυρικά ἀδέσποτα		FGrHist 84 F 39	1088
ἀπ. 16 Lobel-Page (inc. auct.)	539		
ἀπ. 1.2 Powell (σ. 130)	204	Νίκανδρος	
Hymnus in Dactylos Idaeos,		Ἄλεξιφάρμακα	
Powell (σ.171-3)	1129	598	644-45
ἀπ. 965.8 Lloyd-Jones		619	187-88
& Parsons	545-46	623	1202
ἀπ. 935.20-24 Page (PMG)	1098-99	Θηριακά	
ἀπ. 1025 Page (PMG)	584-85	4	1172
ἀπ. S. 473, col. 1.19 Page (SLG)	967	96	451
Μαιάνδριος		143	1144
FGrHist 491 F 3	1124	163	883
Μάξιμος		169-170	371
<i>Περὶ καταρχῶν</i> (Ludwich)		263	883
4.21	1021	283	883
10.498	1021	382	582
ἀποσπάσματα		899	727
48 (Schneider)			1207
50.2 (Gow-Scholfield)			672
73.3 (Gow-Scholfield)			764
Μίμνερος (West)		Νίκαρχος	
ἀπ. 9.5	799-800	Π. Α. 11.186	689
ἀπ. 12.4	1100		
Μόσχος		Νικήτας Χωνιάτης	
<i>Εὐρώπη</i>		Χρονικὴ διήγησις (van Dieten)	
2	1082	σ. 404.15	726
73	288		
84-85	731-32	Νόννος	
86	1281	Διονυσιακά	
101	742	1.84	791
[Μεγάρρα]		2.34	1254
96	374	2.573-574	503
3.44		3.44	1222
3.216-217			601
Μυρσίλος Μυθημναῖος		4.105	291
FGrHist 477 F 1	614	4.229	566
5.63			737
Νεάνθης		5.515	291
FGrHist 84 F 11-12	1069	5.519	291

8.160-161	503	1.1.5	177
9.56	557	1.5.13	1342
11.217	129	4.5.28	82
12.44-45	503	6.4.6	691
12.331	374		
14.26	1130-31	Ὀβίδιος	
15.373	1165	<i>Metamorphoses</i>	
16.316	1172	1.5-9	496
17.167	1168	1.598	125
18.365	291	6.719-721	211
20.21	727	8.311	52
21.152	1254	8.345	52
21.340	453-54	10.529-541	743
23.136	570	10.560-680	769
25.411	756	11.514-515	369
26.56	737	15.153-175	641
30.35	291	15.456 κ.έ.	641
32.156	566	<i>Fasti</i>	
33.130	1039	3.868	256-59
37.99	737	4.207	509
39.177	570		
39.310	566	Ὅμηρος	
40.344	570	<i>Ιλιάς</i>	
40.456	566	A 11	312
40.458	570	32	918
43.13	879	39	421
43.334	599	60	491
48.242	1165	139	417
		148	462
Ξεναγόρας		155	94
FGrHist 240 F 31	623-24	208-209	641
		216	641
Ξενοφών		292	699
<i>Ἀπομνημονεύματα</i>		312	545-46
1.4.11	501-02	393	225
2.1.23-34	855	416	516
<i>Ἑλληνικά</i>		459	587
2.4.18-19	141	462-463	1133
<i>Κυνηγετικός</i>		483	545-46
5.16	1144	499	550
<i>Κύρον Παιδεία</i>		575	1284

Όμηρος (συνέχεια)		125 κ.έ.	729
B 1	998	126	722
15	730	138	417
33-34	523	199	56
43	775-76	327	168
73	692	418	56
87 κ.έ.	880	431	505-07
121	246	Δ 47	96
135	368	130-131	731-32
204	243	170	1035
236-238	281-283, 874	277	269-75
245	462	392	821
318	102	407	384
345	347	447	1025-28
376	246	477-479	281-83
409	122	E 79 κ.έ.	755
455	102	91	678
517-518	207	93	783
566	118-19	105	799-800
574	177	200	347
575	177	303	479-80, 662
591	151	385 κ.έ.	482
642 κ.έ.	191	424	543
658	122	479	309
681	139-40	487	384
682	52	637	56
696	551	638	122
704-710	45	643	683
717	592	656	538
730	86	697	652
735	37	733 κ.έ.	629
738	57	754	550
746	57	781	122
758	942	880	102
811	936	894	7
825-828	1115-16	897	102
831	975	Z 4	309
844	949	8	949
877	309	24	810
Γ 15	354	139	516
63	1012	157	134

Όμηρος (συνέχεια)		33	692
160	134	53	1333
172	309	87	653-54
187	821	90	657
241	730	97	1
367	838	134	692
400-401	557	154	49
410-411	278-80	186	577-78
456-463	284-85	189	1
463	887	201	702
487-489	300	276	692
490 κ.έ.	303	296	49
501	1052	309	439
H 108	842	363	94
115	653-54	436	102
136-156	164	543	191
148	166	558 κ.έ.	468, 478
155	82	580	868
171	358	588	470
185	611	654-655	1342
307	347	K 1	998
339-340	660	13	577-78
343	678	133-134	722
374	648	157-158	1091
402	730	246	470
444	662	251	651
468 κ.έ.	897-98	282	662
Θ 3	550	334-335	168
22	228	348	1254
74	384	381	491
83	550	460	818
126	516	Λ 15-46	722
141	511	19 κ.έ.	769
161	1333	29	722
192	874	52	1025-28
318	702	61-66	240
384 κ.έ.	629	86-89	1172
560	309	148	783
I 3	262	155	102
9	262	329	975
13	653-54	346	702

Όμηρος (συνέχεια)		179	629
464	702	185	775-76
466	1249	221	246
467	781	324	122
538	1025-28	347	1143
548-555	1243-47	395	600, 652
551	323	400	1249
568	351	520-522	74
634	498	Ο 138	225
690	122	230	1254
711	936	254-255	471
722	936	282-283	199-200
748	498	335	535
785	69	448	783
811	669	509-510	725-26
831-832	558	643	127
Μ 23	548	689	347
34	1309	693	323
41	683	735	471
207	600	737	354
286	678	Π 7	269-75
312-313	309	11	781
314	628	14	69
319-320	168	160	632
454-455	787	208	662
Ν 32	936	276-277	523
54	543	371	384
128	570	481	269
287	204	641 κ.έ.	879
492-493	575	686 κ.έ.	Ε.12
542	1032	736	516
573	516	Ρ 9	96
613	177	51	1230
653	1079	135	625
696	535	202	354
727	1333	227	1032
Ε 9	225	339	228
38	670	380	347
102	417	398	570
122-123	628	484	702
142	204	547	1049-50

Όμηρος (συνέχεια)		Υ 48	570
566	511	79	570
619	1067	119	351
661	323	193	612
Σ 7	783	226-229	179
64	874	231	56
71	225	234	214
88 κ.έ.	660	286	479-80, 662
108	1333	Φ 39	680
138	225	86	470
175	323	111	1082
214	177	162	538
316	269	184	543
372-379	730	355	851
378 κ.έ.	731-32	361	481
398-399	503	364	1186
413	622	417	1233
431-434	582	547	820
478-608	729	570	511
482	729	X 26-31	781
483	496	33	471
484-485	500	139-141	1049-50
525-526	577-78	158-161	1340-42
550	830	163-164	1304
558	1186	221	386
569-572	539	261	300
571	538	293	461
572	574	322-324	731-32
576	501-02	368	543
591	781	403-404	E.12
T 49	670	409	638
77	344	426	278-80
88	803, 820	431 κ.έ.	278-80, 286
143-144	657	435-436	345
177	692	441	722
321	479-80	481	278-80
324	887	Ψ 13	1060
342	225	30	275
355	543	132	754
366-367	262-63	189	371
415	600	225	269

Όμηρος (συνέχεια)		378	685
250-257	1060	β 16	669, 674
326	243	116 κ.έ.	629, 1333
367	600	143	685
412-413	384	148	600
459	910	284	354
480	910	344-345	787
490-491	492-94	355	1073
514	755	424-425	563-64
526-527	197-98	γ 38	453-54
636	45	45	692
678	118-9	77-78	660
690	516	94	648
709	494-95	95	1333
720	122	135	498
834	413	170	923-24
Ω 106	666	176	566
123	269	187	692
129 κ.έ.	1287	275	662
163	264	293	936
218 κ.έ.	304	332 κ.έ.	517
302	702	341	517, 1133
304	456	353	566
342	600	400	96
422	225	440 κ.έ.	409
488	1149	440-463	435
524	296	445	409
525-526	300	496	651
541	166, 1186	δ 17-18	569
550	225	50-52	409
550-551	296	165	471
		244	304
		324	648
Όδύσσεια		357	566
α 92	269	366	503
98	600	417-418	501-502
239	243	508	1168
241	214	511	1007
338	18	644	193
356 κ.έ.	303	663	662
365	474	721	269
373	439		

Όμιλος (συνέχεια)		289	543
727	214	294	608
768	474	383	1135
836	649	ι 20	874
842	545-46	22-27	830
844	936	43	184
ε 54	781	75	1289
104	592	175	942
166	657	222	1146
240	479-80	277	468
248	369	295	638
260	566	395	523
261	373-90	449	1143
267	657	κ 48-49	535
270	561	79	805
320	876	138	56
ζ 76	657	143	1289
120	942	170	670
123-124	1227	215	1145
130-134	1240	247	262
163	954	297	611
182-184	725-26	323	543
198-199	702	378-379	1289
201	184	410	683
217-218	702	413 κ.έ.	239, 269
225	324	431	242
235	324	432-433	417
237	1230	490-495	641, 646
238-239	702	505	1320
η 20	1207	507	652
34	603	567	1079
104	1077	573	592
110-111	629	λ 143	876
132	768	206 κ.έ.	641
241	649	218	641
261	465	243	1150
274	269	245	288
θ 63	1333	257	49
94	462	260-265	735-36
226-228	88	285	156
250	1135	287-297	121
266 κ.έ.	511, 767		

Όμηρος (συνέχεια)			
302-304	641	404	923-24
		427	748
305-320	482	449	421
309	82	450	225
334	515	480	1011
423	1025-28	527	1067
451	692	π 15	519
542	666	35	887
561	648	216	269
576-581	761	342	461
631	101	346	662
μ 50-51	563-64	389	249
56	649	426	748
70	E.9, 4	429	657
109	592	ρ 161	462
160-162	563-64	219	242
178-179	563-64	230	683
325	926	286-287	1172
373	662	360	474
ν 2	515	525	386
31 κ.έ.	686, 1172	572	702
43	415	σ 121	558
74	566	331-332	478
201	942	372	575
224	324	397	456
402	304	399	474
ξ 130	692	408	1187
161	610	τ 46	498
237-239	141	92	662
287	465	161	511
327-328	526-27	197	7
371	214	241-242	722
464 κ.έ.	1333	341	304
484	702	363	460
505	225	417	519
ο 150	558	435	625
225 κ.έ.	121	485	462
244	570	521	351
283	566	574	723-24
289-290	563-64	υ 77	214
		143	691

Όμηρος (<i>συνέχεια</i>)		3.179-181	309
197	558	3.234	839
252 κ.έ.	1186	3.289	530
311	807	3.317	204, 669
391	657	3.412	742
516	269	3.456	384
φ 55	1079	3.487	384
211	838	3.501	384
239	730	4 (<i>Εἰς Ἐρμῆν</i>) 60	785
350 κ.έ.	303	4.128	365
χ 20	1067	4.415	669
81	538	4.433	557
84-85	431, 1067	4.498	627
163	702	4.512	577-78
201	1025-28	5 (<i>Εἰς Ἀφροδίτην</i>) 2	803, 850
210	570	5.68-72	1145
298	1232	5.217	1158
299-301	1265	5.228	672
355	702	23 (<i>Εἰς Δία</i>) 3	790
473	516	26 (<i>Εἰς Διόνυσον</i>) 6	205
ψ 75	462	28 (<i>Εἰς Ἀθηνᾶν</i>) 11	523
119	471	32 (<i>Εἰς Σελήνην</i>) 13	499
326	269	32.18 κ.έ.	1
358	799-800		
ω 88-91	1304	Ὅππιανός Ἀναξαορβεύς	
242	374	Ἄλιευτικά	
286	692	1.345	566
317	269	1.771	586
426	662	2.43	205
536	351	2.122	756
		2.223	351, 566
Ὅμηρικοί Ὕμνοι			
2 (<i>Εἰς Δήμητρα</i>) 107	1207	2.684	839
2.148	807	3.121	374
2.201	286	3.183	204
2.217	807	3.379	582
2.304	286	3.574	64
2.362	466	4.252	64
3 (<i>Εἰς Ἀπόλλωνα</i>) 29	799-800	4.525	519
3.40	309	4.568	64
3.78	887	5.172	351
3.122	775-76	5.188	351

Όπιανός Άναξαβεύς (<i>συνέχεια</i>)		466 κ.έ.	921
5.260	64	590	229
5.264	374	594-600	1069
5.395	1012	646 κ.έ.	1207
5.597	374	709	526-27
		822	839
Όπιανός Άπαμεύς		1042	324
<i>Κυνηγετικά</i>		1080	582
1.91	552	1182	64
1.137	687	1345	526-27
1.277	742	1362	1021
2.134	260	<i>Λιθικά</i>	
2.171	1235	508	64
2.304	756	677	1039
3.78	18	<i>Ύμνοι</i>	
3.484	205	5.2	500
4.294	733	14.10-11	1098-99
		41.1	1141
Όράτιος		<i>ἀποσπάσματα (Kern)</i>	
<i>Carmina</i>		ἀπ. 29	498, 503
3.12.4-5	629	ἀπ. 47, adn. 14	228
[Όρφεύς]		<i>Παλατινή Άνθολογία</i>	
<i>Άργοναυτικά</i>		2.1.302	351
89	1039	4.3.65	572
112	318	5.250	790
131	94	5.294.6	473
166	68	6.102	1172
171 κ.έ.	61	6.105	477
174	59	6.109	995
198 κ.έ.	166	6.292.6	456
201	168	7.9	260
216	176	7.218	867
221	219	7.246	260
244	526-27	7.368	867
255	566	7.480	691
348	1039	7.492	867
362	1165	7.634	790
377-391	558	7.677	141
422-423	496	7.693	324
425	498	8.120.2	291

9.110	830	2.6.1 κ.έ.	735-36
9.226	880	2.12.2	177
9.337	1227	2.12.6	115
9.384	1172	2.32.2	359
9.415	783	2.38.2	134
9.426	312	3.13.6	591
9.430	702	3.24.3	622
9.482.12	562	4.2.3	86
9.693	783	4.35.2	134
11.64	651	5.1.9	172
11.186	689	5.15.5	1127
11.275	E.7	7.4.4	187-88
12.50	477	7.20.2	243
16.279	737	7.26.12	177
		7.26.14	177
Παρθένιος		8.4.3 κ.έ.	163
<i>Περί έρωτικών παθημάτων</i>		8.4.10-8.5.1	166
28	949, 1069	8.11.2 κ.έ.	7
άποσπάσματα (Lloyd-Jones & Parsons)		8.24.4	127
άπ. 640	839	8.35.10	769
		8.37.1	1127
Παρμενίδης		8.41.4 κ.έ.	503
άπ. 28B 1.39 DK	1021	9.5.8	740
άπ. 28B 8.44 DK	1168	9.8.6	594
		9.10.2	537
Παροομίαι (Leutsch-Schneidewin)		9.32.4	105
Άποστόλιος		9.35.5	503
X. 65 (C.P.G. II: 503,23)	614	10.24.4	1127
Διογενιανός		10.29.6	45
VI. 2 (C.P.G. I: 270,9)	614	10.30.4	90
VI. 10 (C.P.G. I: 271,8)	614		
Ζηνόβιος		Πείσανδρος	
IV. 91 (C.P.G. I: 110,3)	614	FGrHist 16 F 4	1196
Παῦλος Σιλεντιάριος		Πίνδαρος	
Π. Α. 16.279	737	<i>Ίσθμόνικοι</i>	
		1.63	685
Παυσανίας		5.3	466
1.1.4	96	5.9	672
1.26.5	95	5.15	177
1.31.3 κ.έ.	517	<i>Νεμεόνικοι</i>	

Πίνδαρος (<i>συνέχεια</i>)		4.189	65
3.16	543	4.194 κ.έ.	422-24, 516, 523
4.33	764	4.201 κ.έ.	33
4.70	530	4.245	228
5.33	611	4.252-257	614
8.35 κ.έ.	730	4.293	902
9.22	537	8.60	730
10.40-41	519	9.29-30	554
10.55-90	146-47	11.7	1048
10.60	511	Υμνοι (Maehler)	
10.64 κ.έ.	478	ἀπ. 48	71
10.71 κ.έ.	511	Παιᾶνες (Maehler)	
11.15-16	691	ἀπ. 52l. 12	312
11.36	537	ἀπ. 62	1085
Ὀλυμπιονίκοι		Υπορχήματα (Maehler)	
1.28 κ.έ.	648	ἀπ. 113	594
1.66-96	758	Θρηνοί (Maehler)	
1.86	730	ἀπ. 131b	543
3.14	569	ἀποσπάσματα (Maehler)	
5.10	312	ἀπ. 272	411
8.20	764		
9.70	69	Πλάτων	
9.78	167	Κρατύλος	
13.61	167	406b	415
13.91	685	Κρίτων	
Πυθιονίκοι		44b 2	94
1.33-35	421	Πολιτεία	
1.93	644-45	611d	1310
3.1	554	616c	368, 563-64
3.3	644-45	Πρωταγόρας	
4.69	229	315a 8	515
4.78	7	328d 4-5	515
4.83	167	Τίμαιος	
4.102-103	558	81b	723-24
4.102-120	411	Φαῖδρος	
4.171-2	122	229b 5	212
4.175	156	229c 2	215
4.178 κ.έ.	52	242a 4	450
4.184	548	Φαίδων	
4.186	281-83	61b 4	648
4.188	238	117c 4-5	472

Πλίνιος, ὁ πρεσβύτερος		Πρόκλος	
<i>Naturalis Historia</i>		<i>Εἰς τὸν Πλάτωνος πρῶτον Ἀλκιβ.</i>	
4.32	597	(Westerink)	
4.70	623-24	77.6	1127
26.40	368	<i>Εἰς τὸν Τίμαιον τοῦ Πλάτωνος</i> (Diehl)	
31.29	597	τ. 3, σ. 272.29	1127
Πλούταρχος		Προκόπιος	
<i>Ἠθικά</i>		<i>Ὑπὲρ τῶν πολέμων</i> (Haury-Wirth)	
94A	99	8.22.12	723-24
715B 8	726		
935F 5	601	Πρόξενος	
<i>Βίοι</i>		FGrHist 425 F 2	96
<i>Δημήτριος</i> 41.7	729		
<i>Λεύκολλος</i> 9.2	1110	Προπέρτιος	
[<i>Περὶ ποταμῶν</i>]		<i>Carmina</i>	
18.10.4	125	1.20.17 κ.έ.	1207
Πολύαινος		2.9.5-6	629
<i>Στρατηγήματα</i>		3.15.11 κ.έ.	735-36
4.7.9	125	3.21.12	358
Πολύβιος		Σαπφώ (Lobel-Page)	
1.60.6	1328	ἀπ. 5.13	764
10.42.7	568	ἀπ. 31.6	1232
		ἀπ. 104	244, 781
Πολυδεύκης		Σενέκας, ὁ νεώτερος	
1.96	540	<i>De Tranquillitate</i>	
3.33	193	17.4	539
4.71	540		
10.142	1194	<i>Σιβυλλικοὶ Χρησμοί</i> (Geffcken)	
Πορφύριος		2.303	685
<i>Πυθαγόρου Βίος</i>		4.66	839
45	641	Σμπλίκιος	
Πράξιλλα (Page)		<i>Εἰς Ἀριστοτέλους Περὶ οὐρανοῦ</i>	
ἀπ. 747	500	(Heiberg)	
		2.13 (σ. 517.15)	129
Πρόδικος		Σμωνίδης (Page)	
84B 2 DK	855	ἀπ. 527	82

Σιμωνίδης (Page) (συνέχεια)		877	607
ἀπ. 534	212	Ἄντιγόνη	
ἀπ. 543	622	591	593
ἀπ. 567	574	605	479-80
ἀπ. 591	628	1092-1093	672
ἀπ. 593	879-85	1124	537
		1210	702
Σκύλαξ Καρυανδεύς		Ἡλέκτρα	
FGrHist 709 F 10	1177	285 κ.έ.	269-75
		651	562
Σούδα (Adler)		812	242
α 749	601	971	150
1758	995	Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῶ	
2618	1141	1515	544-45
3419	E.5	Οἰδίπους Τύραννος	
β 35	830	742	672
δ 1547	723-24	Τραχίνοι	
ε 289	225	74 κ.έ.	86
3734	225	585	515
κ 277.14-16	E.7	Φιλοκτήτης	
1965	1284	516	603
2678	554	780	603
λ 775	151	ἀποσπάσματα (Radt)	
μ 501	592	48	216
π 1338	568	271*.6	125
2936.3	456	336-349	E.9
σ 507	204	364-66	1129
982	450	384-389	E.9, 668
τ 699	127	386.2	57
υ 97	1227	400*	1141
χ 21	473	525	218
22	473	546-552	E.9
26	473	637	216
607	1075	772	623-24
		776	601
		779.5	636
Σοφοκλής			
Αἴας		Στάτιος	
40	1254	Ἀχιλλεῖς	
60	1036	1.157	101
625	672	Θεβαῖς	
710	603		

5.90 κ.έ.	668	8.3.19	127
5.131 κ.έ.	668	8.3.25	86
5.376-397	638	8.6.2	134
5.432	101	8.6.7	125
7.354 κ.έ.	209	8.6.24	115
		9.5.15	591
Στέφανος Βυζάντιος		9.5.17	86
Ἐθνικά (Meineke)		9.5.22	594, 596, 597
s.v. Αἰσών	411	10.1.10	86
s.v. Ἀκτὴ	404	10.2.17	187-88
s.v. Ἄμυρος	596	10.3.22	1129
s.v. Ἀρκτων νῆσος	941	12.2.3	312
s.v. Ἀρτάκη	954	12.5.3	985
s.v. Ἀφεταιί	591	12.8.11	985
s.v. Εὐρυμεναί	597	13.1.13	404
s.v. Ἰωλκός	572	13.1.69	622
s.v. Κάναστρον	599	14.1.40	596
s.v. Λύρκειον	125	14.2.13	E.5
s.v. Μαγνησία	584-85	14.2.19	E.3
s.v. Ξυνία	68		
s.v. Ὀμόλη	594	Συνέσιος	
s.v. Ροίτειον	929	Ἐπιστολαί (Garzya)	
s.v. Ρύνδακος	1165	139.3	515
s.v. Σίμινος	623-24		
s.v. Φλιοῦς	115	Συνεχιστὴς τοῦ Θεοφάνους	
Στησίμβροτος		Χρονογραφία (Bekker)	
FGrHist 107 F 12	1130-31	322.11	557
Στησίχορος (Page)		Σχόλια εἰς Αἰσχύλον	
ἀπ. 178-180	1304	Πέρσαι (Massa Positano)	
ἀπ. 181	472	70	256-59
ἀπ. 222, col. ii.7	628	Σχόλια εἰς Ἀπολλωνίου	
ἀπ. 238	47	Ἀργοναυτικά (Wendel)	
Στράβων		Prolegomena, σ. 1-2	E.5, 6
6.1.3	592	Prolegomena Bb, σ. 4	256-59
6.2.4	125	A 1-4e	4
7a.1.25	599	7	7
7a.1.52	216, 922	23-25b	23
8.3.10	127	27	27
		31-34a	23

<i>Σχόλια εις Ἀπολλωνίου Ἀργοναυτικά (συνέχεια)</i>			
35	35	431a	431
45-47a	45, 47	454	454
67-68a	68	462	462
81-82	82	468	468
101-104c	103	471	471
105-108b	108	475	475
115	115	496-498b	498
118-121a	121	509	509
124-129b	125	516-518d	516, 517
124-129c	128	526-527	526-27
164	163	530	530
176	176	543	543
177	177	551a	551
185-188a, b	187, 187-88	554	554
193	193	563	563
199-201b	201	564-567b	565
204a	204	570b	570
211-215c	211, 212	580b	580
216- 217a	216	583-584a	584
218	218	587	585, 587
219-220	219	589	588
224-226a	226	596-597c	596
228	228	598-599	599
242-243	243	601-604a	601, 604
256-259	256-59	608	608
260	260	609-619a, e	614
262-263a	262	623-626a, b	623-24, 625
264	264	643-648c, d, e, f	641, 644-45, 646
269-272b	269-75	652	652
275a	275	664b	664
285-286a	286	669	669
287	288	685-688a	685
308b	308	694a	694
320	320	699b	699
354	354	721-722	721
401a	401	723-724	723-24
407	407	725	725
411	411	726-727	726
421a	421	738-739	739
425	425	740-741b	741
		743	743

<i>Σχόλια εις Ἀπολλωνίου Ἀργοναυτικά (συνέχεια)</i>		1189b	1189
745-746a	746	1195-96	1196
760-762b, c	761	1207b	1207
763-764a	767	1221-1222a	1222
775a, b	775-76	1226	1227
781a	781	1229	1229
794-796c	795	1265-1272a, b	1265, 1266
800b	800	1280- 1281a	1281
805a	805	1289-1291a	122
824-825	824	1297	1297
855	855	1300-1305a, b, c	1300
879-883b	880	1309	1309
893	893	1314	1314
916-918a	916	1321-1323b	1323
916-918b-e	917	1336	1021
929	929	1346	1346
936-949a-o	936, 940, 943	1355-1357c	1351
955-990c, e	957, 959	B 528	1079
972a	972	638-639a	474
985	985	865-872a	187-88
989-991	943	1122a	910
995	995	Γ 6	680
998-999	998	17	383
1015-1017b	1017	400-401	649
1018	1018	Δ 982-92d	940
1019	1018	1058a	588
1024a	1024	1090	735-36
1040-1041	1039-48	1661	680
1059	1059		
1075-1077a	1075	<i>Σχόλια εις Ἄρατον (Martin)</i>	
1081	998	27	134
1085-1087b	1085		
1089a	1089	<i>Σχόλια εις Ἀριστοφάνη (Koster)</i>	
1110	1110	<i>Νεφέλαι</i>	
1112-1113	1112-13	272c1	456
1126-1131a	1124	<i>Σφήκες</i>	
1126-1131a-e	851, 1129, 1130	1213b	456
1134-1139a, b	1135, 1139		
1141-1148c	1146	<i>Σχόλια εις Διονύσιον Θοῤᾶνα</i>	
1165a-d	1165, 1351	<i>(Hilgard)</i>	
1177- 1178a	1177	Gr. Gr. I.3, σ. 99.24	955

<i>Σχόλια εἰς Διονύσιον Περιηγητήν</i> (Müller)		γ 341	517
493	940	δ 417 κ.έ.	501-02
		δ 836	649
		δ 847	940
<i>Σχόλια εἰς Εὐριπίδην</i> (Schwartz)		λ 287-297	121
ἽΟρέστης		ο 225 κ.έ.	121
1454	1141	ο 449	421
<i>Φοίνισσαι</i>		τ 574	723-24
1129	916	χ 84-85	431
<i>Σχόλια εἰς Θεόκριτον</i> (Wendel)		<i>Σχόλια εἰς Πίνδαρον</i> (Drachmann)	
3.43-45a.b	121	<i>Νεμεόνικοι</i>	
7.76- 77b	216	4.101	582
7.76- 77d	601	5.12	90
7.103a	594	5.25a	94
		10.24b	748
<i>Σχόλια εἰς Καλλίμαχον</i> (Pfeiffer)		<i>Ὀλυμπιόνικοι</i>	
ἽΥμνοι		4.29e	187
3.114b	1203	4.32c κ.έ.	187
		6.149f	187-88
<i>Σχόλια εἰς Ανκόφρονα</i> (Scheer)		9.118a	167
132.15a	413	<i>Πυθιόνικοι</i>	
175	326	3.59	596
1191	505-07	4.61	179
1192	503	4.76d	101
		4.148b	167
<i>Σχόλια εἰς Ὅμηρον Ἰλιάδα</i> (Erbse)		4.171-172	143
A 292	699	4.431	256-59
A 393c	225		
B 517a	207	<i>Σχόλια εἰς Πλάτωνα</i> (Greene)	
B 574	177	<i>Εἰς τὸν Φαῖδρον</i>	
B 756a	592	242a	450
I 482	99		
K 369-371	552	<i>Τιμόθεος</i> (Page)	
O 138b	225	ἀπ. 781.2	1100
Ψ 30b	275	ἀπ. 791, col.4.138	636
Ω 163b	264		
Ω 528a 1	225	<i>Τραγικά ἀδέσποτα</i> (Snell-Kannicht)	
		ἀπ. 697.7	910
<i>Σχόλια εἰς Ὅμηρον Ὀδύσσειαν</i> (Dindorf)		<i>Τριφιόδωρος</i>	
β 424	563-64	179	1060

208	374	FGrHist 3 F 106	4, 111
216	929	FGrHist 3 F 108	139
		FGrHist 3 F 109	641
Τυρταίος (West)		FGrHist 3 F 111	122
ἀπ. 10.23	672	FGrHist 3 F 127	151
		FGrHist 3 F 145	216
Υγίνοσ			
<i>Fabulae</i>		Φερεκύδης Σύριος	
Praefatio 14	585	7A 11 DK	503
3	256-59	7B 4 DK	503
14	1207	7B 8 DK	641
14.3	52, 641		
14.6	71	Φιλίτας	
14.11	139	ἀπ. 5 Kuchenmüller =	
14.15	176	9 Spanoudakis	281-83
14.18	219	ἀπ. 17 K. = 19 S.	115
14.28	71	ἀπ. 24 K. = 11 S.	1297
65	1086		
79	101	Φιλόξενος (Theodoridis)	
160	52	ἀπ. 475.1	372
185	769	ἀπ. 677.3	910
<i>Astronomica</i>			
2.37	404	Φιλοστέφανος (Müller)	
		ἀπ. 2 FHG	985
Φανόδικος		ἀπ. 37 FHG	256-59
FGrHist 397 F 21	211		
Φερεκράτης (Kassel-Austin)		Φιλόστρατος	
ἀπ. 208	1262	<i>Εἰκόνες</i> (Benndorf-Schenkl)	
		2.7.1	726
		2.15	1310
Φερεκύδης Ἀθηναῖος			
FGrHist 3 F 1	558	Φρόνιχος Ἀράβιος	
FGrHist 3 F 4	134	<i>Σοφιστικὴ Προπαρασκευὴ</i>	
FGrHist 3 F 33	118-19	(de Borries)	
FGrHist 3 F 37	758	σ. 40.2 κ.έ.	452
FGrHist 3 F 47	1129		
FGrHist 3 F 55	761	Φώτιος	
FGrHist 3 F 62	558	<i>Λεξικόν</i> (Naber)	
FGrHist 3 F 66-67	111	s.v. σταθερόν	450
FGrHist 3 F 103a	411		
FGrHist 3 F 104a	47	Χαμαιλέων (Wehrli)	

ἀπ. 15	139	Ψευδο-Λογγίνος [Περί ὕψους]	
Χαιρήμων		8.2.6	482
Μινύαι, ἀπ. 12 (Snell)	229		
Χριστόδωρος		᾽Ωριγένης Πρὸς τὸν Κέλσου ἀληθῆ λόγον (Borret)	
Ἔκφρασις			
Π. Α. 2.1.302	351	6.42-43	503